JACK LONDON

YANAN GÜN

JACK LONDON

YANAN GÜN

Türkçesi :
METE ERGİN

CEM YAYINEVİ

Baskı : Basaş Ofset
İstanbul — 1982

BİRİNCİ BÖLÜM

I

O gece Tivoli sessiz ve sakindi... Odanın, çatlayıp yarılmış, kütükten duvarlarından biri boyunca uzanan bara dirseklerini dayamış yarım düzine erkekten iki tanesi, skorbüte çare olarak, reçine ve ıhlamur suyunun fazileti üzerinde tartışıyorlardı. Bezgin, isteksiz konuşmalarına her ara verişlerinde ortalığı sıkıntılı bir sessizlik kaplıyordu. Öbürleri onlara pek dikkat etmiyordu bile. Karşı duvara yakın masalar kumar oyunlarına ayrılmıştı. Bakara masasında kimsecikler yoktu. Faro (*) masasında da adamın biri tek başına oynuyordu. Rulet topu bile dönmüyordu; krupiye, gürül gürül yanan, akkor haline gelmiş sobanın yanıbaşında ayakta durmuş, tâ Juneau'dan Fort Yukon'a kadar olan bölge içinde Virgin adıyla tanınan, yüzce de, vücutça da güzel, siyah gözlü genç bir kadınla konuşuyordu. Üç adam oturmuş, açık poker oynuyorlardı, ama kendilerini seyreden tek kişi olmadığı gibi, ufak fişlerle oynadıkları oyunlarında da ne bir tad, ne bir heyecan vardı. Arka taraftaki dans odasının pistindeyse üç çift, isteksiz çalınan bir piyano ve kemanın eşliğinde âdeta zoraki vals yapıyorlardı.

Circle City halkı şehri terketmemişti, paralar suyunu çek-

(*) Faro: Bakara veya 21'e benzeyen bir çeşit kumar.

miş de değildi. Madenciler, Moosehide Creek'ten ve batıya düşen öbür altın arama bölgelerinden şehre dönmüşlerdi; yaz süresince işleri iyi giden altın arayıcılarının keseleri toz ve külçe altınla doluydu. Klondike henüz keşfedilmediği gibi, Yukon'daki altın arayıcıları da henüz, derin çukur kazmak ve odun ateşi yakarak toprağı yumuşatmak suretiyle kışın da işlemek imkânlarından habersizdiler. Kışın bile hiç bir iş yapmazlar, uzun kutup gecelerini, Circle City gibi büyük kamplarda âdeta bir kış uykusuna yatarak geçirirlerdi. Vakitleri bol, keseleri şişkindi, biricik toplumsal eğlenceyi de onlara meyhaneler sağlıyordu. Ne var ki, Tivoli; kelimenin tam anlamıyla ölüydü o gece. Sobanın yanında ayakta duran Virgin, ağzını eliyle kapamağa lüzum görmeksizin, geniş geniş esneyerek, Charles Bates'e,

«Eğer hemen bir şeyler olmazsa, gidip yatacağım,» dedi. «Ne oldu bu kampa, Allahaşkına? Öldü mü bütün millet, nedir?»

Bates cevap vermek zahmetine bile katlanmaksızın, canı sıkkın, sigarasını sarmağa devam etti. Yukarıda Yukon'da ilk meyhaneyi kuran, o bölgelerin ilk kumarbazı, Tivoli'nin sahibi, aynı zamanda orada oynanan bütün kumar oyunlarının mano sahibi Dan McDonald, asık suratla, koskocaman, bomboş salonu bir baştan bir başa geçerek geldi, sobanın, yanında duran iki kişiye katıldı.

Virgin, «Cenaze filân mı var?» diye sordu ona.

«Öyle görünüyor,» diye cevap verdi öteki.

Virgin, tekrar esneyerek, aynı zamanda da sesinde bir kesinlik olduğu halde,

«Şu halde bütün kamp halkı gebermiş olmalı!» dedi.

McDonald sırıtarak başını sallayıp, onu doğruladı; tam bir şey söylemeğe hazırlandığı sırada ön kapı ardına kadar açıldı ve ışıkta bir adam belirdi. Bacaklarını, dizlerine kadar kaplamış olan tuzlaşmış kar zerreleri odanın sıcaklığından hemen buhar haline dönüşmüş, adam, dizlerine kadar gelen bu

buz zerrelerinin yarattığı bulutun içinde ilerlerken gittikçe incelen zerreler eriyerek su haline gelmiş ve yere akıp, sobaya dört beş metre kala da tamamıyle yok olmuştu. Yeni gelen, kapının arkasındaki ufak süpürgeyi alarak, makosenleriyle uzun yün çoraplarının üstündeki karı temizledi. Bardan doğru iri adımlarla gelip, onun elini yakalayan Fransız asıllı Kanadalı eğer dev gibi olmasa, yeni gelen de pekâlâ iri yarı bir adam izlenimi bırakabilirdi.

Kanadalı, «Merhaba, Günışığı!» diye karşıladı onu. «Seni görünce insanın gözü nurlanıyor, vallahi!»

«Merhaba, Louis, ne zaman düştünüz buraya?» diye karşılık verdi yeni gelen. «Gelin bir içkimi için de, bana şu Bone Creek'i anlatın bakalım. Hey gidi koca yabaniler be, gel bir kere daha el sıkışalım seninle şöyle. Nerde senin şu ortağın? Onu göremiyorum.»

Dev gibi bir başka adam bardan ayrıldı ve tokalaşmak için yanlarına geldi. Bone Creek'de ortaklaşa altın arayan Olaf Henderson'la French Louis, memleketin en iri yapılı adamlarıydılar; yeni gelenden sadece yarım baş boyu kadar yüksek olmalarına rağmen adam, ikisinin arasında cüce gibi kalmıştı.

«Merhaba, Olaf, sen tam benim dişime göresin, tamam mı?» dedi Günışığı diye çağırdıkları. «Yarın benim doğum günüm, hepinizin sırtını yere getireceğim, tamam mı? Senin de, Louis. Doğum günümde hepinizin sırtını yere vurabilirim ben, tamam mı?... Haydi gel de çek bir tane, Olaf, ben de size olan biteni anlatırım bu arada.»

Yeni gelenle birlikte ortalığa bir sıcaklık dalgası yayılmıştı sanki. İçeri girdiğinde onu görüp ilk tanıyan Virgin, «Yanan Gün bu,» diye çığlığı basmıştı. Onu gören Charles Bates'in gergin yüz çizgileri gevşemiş, McDonald da hemen yerinden kalkıp, bara yanaşan üç kişiye katılmıştı. Yanan Gün'ün gelişiyle birlikte koskoca meyhane bir anda hareketlenip neşelenmişti. Barmenler harıl harıl çalışmağa başlamıştı,.. Sesler yükselmişti. Birisi bir kahkaha koyuverdi. Ön salona bir göz atan

kemancı, piyaniste, «Yanan Gün gelmiş» deyince, valsin temposu farkedilir şekilde hızlandı, dans edenler ise, kendilerine de bulaşan bu canlılıkla, şimdi gerçekten zevk alarak dönmeğe başladılar. Onlar öteden beri bilirlerdi ki, Günışığı'nın bulunduğu yerde gevşemek diye bir şey söz konusu olamazdı.

Yanan Gün yaslandığı bardan yarım döndü, sobanın yanındaki kadını ve kadının kendisine hoşgeldin diyen istekli bakışlarını gördü.

«Merhaba, Virgin, koca kız,» diye seslendi. «Merhaba Charley. Ne oldu sizlere yahu? Bu ne surat böyle, ne bu pısırıklık bu ölümlü dünyada? Haydi gelin hepiniz, çekin kafaları bakalım. Gelin buraya, sizi gidi canlı cenazeler, gelin de söyleyin bakalım hangi zıkkımı içeceksiniz. Herkes gelsin buraya. Bu gece benim gecem, onun için benim dediğim olacak... Yarın otuzumu bitiriyorum. Ondan sonra artık ihtiyar sayılırım. Gençliğimin son çılgınlığını yaşayacağım. Hepiniz benimle beraber misiniz? Haydi öyleyse, yanaşın bakalım. Yanaşın.»

«Dur orada, kıpırdama, Davis,» diye seslendi Günışığı. Seslendiği, faro oynayan adam, tam o sırada sandalyesini masadan geri çekiyordu. «Hepiniz benim hesabıma mı içeceksiniz, yoksa hepimiz senin hesabına mı içeceğiz, bunu anlamak üzere sana bir şans vereceğim.»

Ceketinin cebinden altın tozuyla dolu ağır bir kese çıkarıp, masanın üzerine fırlattı; en yüksek kâğıda oynuyordu.

«Elli,» dedi.

Faro oyuncusu iki kâğıt çekti desteden. Günışığı kazandı. Öbürü, bir kâğıt parçasının üstüne verilecek miktarı karalayıverdi, barda duran ve işi altın tartmak olan adam da elli dolar tutarında altını tartıp, Günışığı'nın kesesine boşalttı. Arka odada vals bittiği için, arkalarında kemancıyla piyanist olduğu halde bara doğru giren üç çift'e, Yanan Gün'ün gözü ilişti.

«Sizler de yanaşın!...» diye bağırdı. «Yanaşın da isteyin. Bu gece benim gecem, böyle geceler de sık sık gelmez hal Ya-

naşın be Eskimolar, Kızılderililer sizi. Yanaşın be, benim gecem bu. Bakın, size diyorum ki...»

«Berbat, uyuz bir gece!» diye araya sokuşturdu, onun lâfını kesen Charles Bates.

«Haklısın, oğlum!» diye devam etti Yanan Gün, neşe içinde, «Uyuz bir gece, ama yine de benim gecem, tamam mı? Ben uyuz bir kart kurdun ta kendisiyim. Dinleyin bakın, nasıl uluyorum!»

Yanan Gün, tek başına kalmış bir bozkurt gibi öyle bir uludu ki, Virgin incecik parmaklarıyla kulaklarını tıkayıp, baştan ayağa kadar ürperdi. Bir dakika sonra da yine aynı Virgin, Yanan Gün'ün kollarında döne döne dans pistine doğru gidiyordu; dans salonunda çok geçmeden; öbür üç kadınla kavalyelerinin de katıldığı çılgınca bir Virginia dansının havası ortalığı gürültüye boğdu. Erkek, kadın, herkes makosenleriyle dans ediyordu; kahkahalar, yaygaralar içinde ortalık inim inim inliyordu ve bütün bu neşenin, bu cümbüşün ağırlık merkezi, tutuşturucu kıvılcımı, orada bulunanları içine düştükleri umutsuzluk bataklığından, şakaları ve alaylarıyla çekip çıkaran, Yanan Gün idi.

Oranın havası, onun gelişiyle değişmişti. Havayı o müthiş yaşama gücüyle doldurmuştu sanki. Sokaktan içeri giren erkekler bunu hemencecik hissediyorlar, onların sorgu dolu bakışlarına cevap olarak da barmenler başlarıyla içerki odayı işaret ederek, manalı manalı, «Yanan Gün cümbüş yapıyor,» diyorlardı. İçeri giren adam da içeride kalıyor, başlıyordu kafayı çekmeğe. Kumarbazların da keyfi yerine gelmiş, çok geçmeden masalar dolmuş, salonu dolduran gürültü, erkeklerin kaba saba, şaka yerine geçen küfürleri, kadın sesli kahkahaları arasından, fişlerin çıkardığı şıkırtılarla, rulet topunun çıkardığı pırr sesi yavaş yavaş kendini kabul ettiren bir şiddetle yükselmeğe başlamıştı.

Elam Harnish'i, Yanan Gün adından başka bir adla tanıyan pek az kimse vardı; bu ad da ona çok eskiden, arkadaş-

ları, günü yakıyorlar diye şikâyet ederek battaniyelerinin altından zorla çekip çıkarmak âdetinden ötürü verilmişti. Bütün erkeklerin birer öncü sayıldığı bu uzak Kutup bölgesinde, öncülerin en eskilerinden sayılırdı o. Al Mayo gibi, Jack McQuestion gibi adamlar ondan önce gelmişlerdi; ne var ki, onlar ülkeye, Hudson Körfezi kıyılarından Kayalık Dağları doğuya doğru aşarak girmişlerdi. Halbuki Günışığı, Chilcoot ve Chilcat geçitlerini aşmış bir öncüydü. 1883 yılının baharında, on iki yıl önce, daha on sekiz yaşlarında bir delikanlıyken beş arkadaşıyla birlikte Chilcoot'u aşmıştı. Sonbaharda aynı geçitten geriye bir kişiyle dönmüştü. Öbür dört kişi, haritası bile çıkarılmamış bu soğuk ıssızlıkta, şansları yâver gitmediği için ölmüşlerdi. İşte, Elam Harnish on iki yıldan beri, ülkenin yarı karanlıkları içinde altın aramağa devam etmekteydi.

Onun gibi inatla altın arayan, onun gibi dayanıklı biri daha çıkmamıştı. O, ülkeyle birlikte gelişmişti. Başka bir yer tanımıyordu. Medeniyet, daha önceki hayatıyla ilgili bir rüya gibiydi. Forty Mile ve Circle City gibi kamplar onun için koskocaman birer şehirdi. Üstelik o sadece, henüz genç olan ülkeyle birlikte serpilmekle kalmamış, aynı zamanda ülkenin gelişmesine yardım da etmişti... O, bu ülkeye bir tarih kazandırmış, coğrafyasını belirlemiş, onun ardından gidenler de onun ayaklarının bastığı yerlerin, ilk defa onun çiğnediği yolların haritasını, planını çizmişlerdi.

Kahramanlar arasında kahramanlık dininden olanlara pek rastlanmaz, ama o genç ülkenin kahramanları arasında, kendisi de genç olmasına rağmen bir yaşlı kahraman, bir büyük kahraman sayılırdı. Yanan Gün, zaman konusunda hep öbürlerinden önde gelirdi, yaptığı işler ise, öbürlerinin hayal bile edemiyeceği cinstendi. Dayanıklılığa gelince, herkes bilirdi ki, Yanan Gün'le yola çıkan en dayalıklı adam bile yorgunluktan ölürdü. Üstelik son derece cesur, dürüst, hem de beyaz bir adamdı.

Hayatın neşe içinde oynanılıp, neşe içinde bırakılan bir

oyun olduğu ülkelerde erkekler, hemen hemen otomatik denilebilecek bir şekilde, eğlenmek ve dinlenmek için kumara sarılırlar. Yukon'da erkekler altın bulmak için, karşılığında hayatlarını koydukları bir kumar oynarlar, sonra da, topraktan altın kazananlar bu altınları bir başkasının kazandığı altınlara karşı kumar masasına yatırırlardı. Elam Harnish de bunların dışında kalmıyordu. Onun mayası erkekçe işler için yoğrulmuştu ve hayatını koyarak kumar oynama içgüdüsü son derece kuvvetliydi. Bu oyunun nasıl bir biçimde olacağını çevre kararlaştırmıştı. Iowa'da bir çiftlikte dünyaya gelmiş, sonra babası Doğu Oregon'a göç etmiş ve Elam'ın çocukluğu işte bu madenciler şehrinde geçmişti. Bütün hayatında ekmeği aslanın ağzında görmüştü o, başka türlüsünü bilmezdi. Bu oyunda yiğitlik ve dayanıklılığın payı yabana atılamazdı, ama yine de kâğıtları dağıtan, büyük şans mâbuduydu. Hiç şüphesiz oyun dürüstçe oynanmalıydı, ama bunun karşılığı da büyük olmalıydı. Erkek dediğin büyük oynardı. Her şeye karşı her şeyini koyarsın, her şeyden biraz daha az bile kazansan kaybettin sayılır. İşte bu sebepten dolayı, Elam Harnish de Yukon'da, on iki yıldan beri durmadan kaybediyordu. Geçen yaz Moosehide Creek'de yirmi bin dolarlık altın çıkardığı, toprakta da daha yirmi bin dolar değerinden fazla altın kaldığı doğruydu gerçi, ama kendisinin de dediği gibi, bu, pokerde ortaya sürdüğü parasını geri almaktan başka bir şey değildi. O, on iki yıldan beri hep hayatını ortaya koymaktaydı, böylesine büyük bir giriş için ise aldığı pot çok küçüktü... Bir içkinin parasını ödemek, bir iki dans etmek Tivoli'de, Circle City'nin kış hayatı içinde ufak tefek heyecanlar ve gelecek yıl için krediyle alınan malzeme, hepsi o kadar...

Yukon'daki erkekler eski vecizeyi tepetaklak edip şöyle kullanırlardı: **Selle gelen suyla gider.** Dansın sonunda Elam Harnish, orada bulunanların hepsini tekrar içmeğe davet etti. İçkilerin kadehi bir dolardı, altın da otuz bir gramı on altı dolardan gidiyordu; meyhanede Elam'ın davetini kabul eden

otuz kişi vardı ve her iki dans arasında hepsine içki ısmarlıyordu Elam. Bu gece onun gecesiydi, ondan başka kimse hiç birşeye para ödeyemezdi. Elam Harnish içkiye düşkün falan da değildi; viski onun için o kadar önem taşımıyordu. Alkolün esiri olamayacak kadar gürbüz, kafaca da, vücutça da sağlam ve sağlıklı idi. Yaya veya nehirden yola çıktığı zaman kahveden daha sert hiç birşey içmeksizin aylarca gittiği olurdu, hattâ bir seferinde, bütün bir yıl ağzına kahve bile koyamamıştı. Ne var ki, Elam topluluk-sever bir insandı, Yukon'daki biricik toplumsal eğlenti yerleri ise içki, kumar ve dansın bir arada bulunduğu bu meyhaneler olduğundan o da kendisini bu şekilde ifade ediyordu. Batı'daki altın madeni arayıcılarının kamp yerlerinde bulunduğu çocukluk günlerinde, erkeklerin hep böyle hareket ettiklerini görmüştü. Elam'a göre bu, erkeklerin kendilerini toplumsal yönden ifade edebilmeleri için biricik yoldu. Başka bir yol da bildiği yoktu.

Kılığı, Tivoli'de bulunan bütün erkeklerin kılığıyla aynı olmasına rağmen göze çarpacak kadar yakışıklı bir erkekti Elam Harnish. Boncuklu Kızılderili desenleriyle süslü, yumuşak dabahlanmış geyik derisinden makosenler vardı ayaklarında. Pantolonu sıradan iş pantolonu olup, ceketi battaniyeden yapılmıştı. Yünden örülmüş, yalnız başparmağı olan uzun eldivenleri yanlarından sarkıyordu. Bunlar, boyundan ve omuzlardan geçirilen bir sırıma tutturulmuştu. Başında, kulaklıkları yukarı kaldırılmış, bağları sarkan bir kürk başlık vardı. İnce, azıcık uzun suratı, elmacık kemiklerinin altında hafif tertip çukura kaçan avurtlarıyla tam bir Kızılderili yüzünü andırıyordu. Yanık derisiyle, siyah, parlak gözleri bu benzeyişi arttırmakla beraber, tunç renkli derisi de, gözleri de, aslında bir beyazın derisi ve gözleriydi. Otuzundan büyük gösterdiği halde, kaymak gibi traşlı, buruşuksuz yüzünde yine de çocuksu bir ifade vardı. Yaş yönünden bıraktığı bu izlenim, gözle görülür, elle tutulur bir nedene dayanmıyordu. Bu, daha çok onun hayatındaki soyut gerçeklerden, sıradan erkeklerin hatır ve ha-

yallerinden geçmeyecek zahmetlere katlanmış, büyük tehlikeler atlatmış olmasından ileri geliyordu. O, hayatı tablata en yakın, aynı zamanda da en çetin biçimiyle yaşamıştı ve işte bütün bunlardan bir şeyler, gözlerinde için için yanıyor, sesinin titreşimlerinde yankılanıyor, dudaklarında ebedî bir fısıltı halini alıyordu.

Dudakları inceydi; bembeyaz, düzgün dişlerinin üzerinde sımsıkı kapalı dururdu çoğunlukla. Bu ince dudakların, ağzının kenarlarında yukarı doğru yaptığı kıvrımlar, onlara haşin bir ifade kazandırıyordu. Ama yine aynı kıvrımlar, tıpkı gözlerinin kenarlarındaki minik kırışıkların ona bir güleryüzlülük verişi gibi, Elam Harnish'e tatlılık veriyordu. Bu gerekli Tanrı lütufları onu, esas itibariyle yırtıcı olan tablatının zalim ve sert bir görünüş almasından kurtarıyordu. Burnu tam yüzüne uygun irilikte, ince, biçimli olup, burun delikleri büyükçeydi; öbür yandan, dar alnının kusurunu kapatmak ister gibi, son derece biçimli ve simetrik bir baş vermişti tablat ona. Saçları da yine Kızılderili saçları gibi simsiyah ve ancak en mükemmel bir sağlığın verebileceği parlaklıktaydı.

Dans edenlerden bir şaka ve nida sağanağı gelirken, Dan MacDonald, «Yanan Gün dediğin, yanan mumdur işte,» deyip bir kahkaha koyverdi.

Olaf Henderson, «Ama altın arayıcılığı için biçilmiş kaftan bu çocuk, öyle değil mi, ha, Louis?» dedi.

French Louis, «Tanrı hakkı için, öyle,» dedi. «Baştan aşağa altın bu.»

Dan MacDonald araya girerek, «Ama Yüce Tanrı son altın yıkama gününde Yanan Gün'ün ruhunu yıkarken, yıkama tablalarında onun ruhuyla beraber bir sürü de çakıl yıkamak zorunda kalacak,» dedi.

Olaf Henderson, kumarbaza büyük bir hayranlıkla bakarak, «İşte buna bayıldım,» diye homurdandı.

«Çok güzel,» diye onu onayladı French Louis. «Bana kalırsa bu lâfın şerefine bir içki yuvarlamanın tam sırası, ha?»

II

Dans edenler bir şeyler yemeğe karar verip de dansı yarım saat geriye bıraktıklarında, saat sabahın ikisi olmuştu. İşte tam bu sırada Jack Kearns poker oynamağı teklif etti. Jack Kearns, Bettles ile birlikte, Kuzey Kutup Dönencesi'nin tâ içlerinde, Koyokuk'un en uzak menzilinde bir konak yeri kurmak üzere felâketle sonuçlanan bir teşebbüse girişmiş iri yarı, dobra dobra bir adamdı. Bu teşebbüsten sonra Kearns, Forty Mile ve Sixty Mile'deki konaklarıyla uğraşıp, talihini başka yönlerde denemeğe karar vermiş ve Birleşik Devletler'e ufak bir bıçkıhaneyle bir de nehir istimbotu ısmarlamıştı. Bıçkıhane tam o sıralarda, Kızılderililerin sürüp, köpeklerin çektiği kızaklarla Chilcoot geçidinden aşırılmış bulunuyor ve o yaz başlarında, buzlar çözüldükten sonra Yukon'a gelmesi bekleniyordu. Yine o yaz sonlarında, Bering Denizi buzlardan temizlenince, istimbot St. Michaels'da monte edilecek ve küpeştesine kadar malzemeyle yüklü olarak nehir yolundan gelecekti.

Jack Kearns poker oynamayı teklif etti. Hepsine yetecek kadar kız olmadığı için dans edemiyen French Louis, Dan MacDonald ve Moosehide'de bol altın bulan Hal Campbell hemen bu teklife yanaştılar. Yanan Gün arka odanın kapısından içeri girdiği sırada bir beşinci arıyorlardı. Virgin, Yanan Gün'ün kolunda, öbür dansçılar da onların arkasında olduğu halde girdiler salona. Poker oyuncularının selâmlarına karşılık olarak Yanan Gün, onların köşedeki masalarının yanına gitti.

Campbell, «Oturmak ister misin?» dedi. «Şansın ne âlemde?»

Yanan Gün, «Bu gece şansım yerinde,» diye istekle cevap verdi, ama aynı anda da Virgin'in ikaz eder yollu kolunu sıktığını hissetti. Yanan Gün'ü dans etmek için götürmek istiyordu kız. «Şansım yerinde ama biraz sonra dansa başlayacağım. Hem hepinizi yolmak da istemem!»

Kimse ısrar etmedi. Onun kendilerini reddedişini kesin kabul etmişlerdi. Virgin, yemek yemeğe gidenlerin peşinden kendisini sürüklemek için kolunu çekiştirirken, birden niyeti değişiverdi Yanan Gün'ün. Şans etmek istemediğinden, ya da Virgin'i incitmek istediğinden ileri gelmemişti bu değişiklik; kolundaki o ısrarlı tazyik onun hür yaradılışını isyan ettirmişti. Hiçbir kadın tarafından idare edilmek istemediğini hissetti... Kadınların pek hoşlandığı bir erkek olmasına rağmen, Yanan Gün onları fazla önemsemezdi. Kadınlar birer oyuncak, hayatın daha büyük oyunundan yorulduktan sonra dinlenmek için ele alınacak birer oyuncaktan ibaretti. İçki ve kumarın yanısıra birtakım kadınlar tanımış ve çevresinde gördüklerinden, bir kere ağına düştükten sonra kadınları bırakmanın, içki ve kumarı bırakmaktan daha güç olduğunu öğrenmişti.

O yalnız kendisinin kölesiydi ki, bu da güçlü bir bencilliği olanlar için doğaldı, ama bir başkasına köle olmak düşüncesi onu ölesiye korkutuyor, çılgına çeviriyordu. Aşkın tatlı köleliğiyse onun hiç, ama hiç bilmediği bir şeydi. Onun tanıdığı âşık erkekler, onda birer deli izlenimi bırakmışlardı, delilik ise Yanan Gün için üzerinde kafa yormağa, çözümlemeğe değer şeylerden değildi. Ne var ki, erkeklerle arkadaşlık etmek, kadınlara âşık olmaktan çok başkaydı. Arkadaşlıkta kölelik yoktu. Erkek erkeğe arkadaşlık bir iş teklifi; birbirini ikna eden değil de, hayatını sürdürme ve zenginlik peşindeki, karlı ıssızlıkların, nehirlerin, dağların tehlikelerini birlikte paylaşan erkeklerin dürüstçe yaptıkları bir anlaşmaydı. Burada köleliğin yeri yoktu ve gösterdiğinden de çok daha güçlü olan o, aldığın-

dan daha fazlasını verdiği halde, şu kadar vermek lâzımdır diye düşünerek değil de, kralları yakışır bir cömertlikle verir, kahramanca katlandığı çilelerin, zahmet ve çabalarının ürünlerini bol bol dağıtırdı. Sırtında yükle, fırtınaların kasıp kavurduğu geçitleri, ya da sivrisineklerle dolu geniş bataklıkları aşmak ve arkadaşının taşıdığının iki misli bir yükü sırtlanmak onun gözünde bir haksızlık ya da şikâyet konusu değildi. Arkadaşların her biri elinden geleni yapardı. Arkadaşlığın iş yönünden ruhu da buydu işte. Bazı insanlar öbürlerinden daha güçlüdür; ama herkes kendine düşeni elinden geldiği kadar yaptığı sürece alış veriştek dürüstlük korunmuş, iş ruhuna sadık kalınmış ve namus çerçevesi içindeki anlaşma sağlanmış demektir.

Ama kadınlarla... Onlarla iş böyle değildi. Kadınlar azıcık verirler, hepsini isterlerdi. Erkeklerin başına geçirmek için yular tutardı kadınlar ellerinde ve bir erkek onlardan tarafa şöyle iki kere bakacak oldu mu da, hemen yuları geçirmeğe davranırlardı. İşte, meselâ, kendisi içeri girdiğinde şaşkınlık ve sevinçten ağzı bir karış açık kalıp da, Yanan Gün onu dansa davet edince zevkten ölen Virgin. Bir dansa diyecek yok, ama Yanan Gün kendisiyle iki kere, ya da üç kere dans etti diye, onu pokere çağırdıkları zaman kolunu sıkıştırıp çekmişti. İşte o iğrenç yular buydu; eğer Yanan Gün kendisini bir bıraksa, bu ilk zorlamanın ardından kimbilir daha ne zorlamalar gelecekti. Virgin hiç de yüzüne bakılmayacak bir kadın değildi; tam tersine, güzel, sağlıklı, uzun boyluydu, üstelik de çok güzel dans ederdi, gelgelelim onda da bütün kadınlar gibi, erkeğin boynuna kemend takıp, sonra da sığır damgalar gibi damgalamak üzere yere yatırıp ellerini ayaklarını bağlamak isteği ağır basıyordu. Poker daha iyiydi, Günışığı'na göre... Hem pokeri de dans kadar seviyordu.

Kolunun çekilişine sadece vücudunun ağırlığıyla karşı koydu ve, «Hani, canım da yüreklerinize biraz heyecan vermek istemiyor değil,» dedi.

Kolu tekrar çekildi. Virgin, yuları başına geçirmeğe çalışıyordu Yanan Gün'ün. Adam bir anda, içinde uyanan çılgınca korkuya kaptırdı kendisini; bir vahşî kesildi. Saniyenin binde biri kadar kısa bir an içinde Yanan Gün, tuzak korkusuyla öfkeye, paniğe kapılan, ürkütülmüş bir kaplan olmuştu her haliyle. Bir yabanîden farksızdı; ya tuzağın üstünden aşıp kaçacak, ya da Virgin'in üzerine atılıp onu parçalayacaktı. Ama aynı anda da insanı yetersiz bir toplumsal hayvan haline getiren disiplinin dürtüsünü duydu içinde. Sağduyu ve insanseverliği de ona yardım etti ve gözlerini Virgin'in gözlerine dikip gülümsedi: «Haydi sizler gidin de bir şeyler yiyin. Ben acıkmadım. Sonra yine dans ederiz seninle. Daha vakit erken. Hadi bakayım, koca kız.»

Kolunu kurtarıp, Virgin'i omuzundan hafifçe itti, aynı anda da pokercilere dönüp, «Sınırı kaldırırsanız oynarım sizinle,» dedi. «Sınır tavana kadar,» dedi Jack Kearns.

«Tavanı kaldırın öyleyse!»

Oyuncular birbirlerinin yüzüne baktılar ve Kearns bildirdi: «Tavan kaldırıldı.»

Elam Harnish hemen kendisini bekleyen sandalyeye çöktü, cebinden altın kesesini çıkarmağa davrandı, sonra vazgeçti. Virgin bir an durup bekledi ve yemeğe gidenlerin peşine takıldı.

Giderken, başını geriye çevirip, «Sana bir sandviç getireceğim, Günışığı,» diye seslendi.

Günışığı, 'olur' gibilerden başını salladı. Virgin'in gülümsemesinden, Günışığı'nı affettiği anlaşılıyordu. Yanan Gün yulardan kurtarmıştı kafasını, ama bunu, Virgin'in duygularını —pek fazla— incitmeden yapmıştı.

Yanan Gün, «Markalarla oynayalım,» teklifinde bulundu. «Fişler çok kalabalık ediyor masanın üzerinde... Eğer hepiniz kabul ediyorsanız?»

«Ben kabul ettim,» dedi Hal Campbell. «Benim markamın değeri beş yüz olsun!»

Harnish, «Benimki de,» diye cevap verirken öbürleri de kendi markalarının değerini bildiriyorlardı aynı anda; içlerinde en mütevazi olarak, French Louis, markalarının her birinin yüz dolardan gideceğini bildirdi.

O zamanlar Alaska'da alçaklar, hileci kumarbazlar yoktu. Oyunlar dürüstçe oynanır, insanlar birbirine itimat ederdi. Bir adamın sözü, torbasının içindeki altın kadar değerliydi. Marka denilen şey, değeri belki de bir sent bile tutmayan, düz, dikdörtgen biçiminde bir fişti. Ama adamın biri oyuna bir marka süründe de, bunun değerinin beş yüz dolar olduğunu söyledi mi, o marka beş yüz dolar değerinde kabul edilirdi. O markayı kim kazanırsa kazansın, bilirdi ki, kaybeden markasına karşılık beş yüz dolar değerinde ve orada, terazide tartılmak şartıyle, altın ödeyecektir. Markalar değişik renklerde olduğundan, marka sahibini tespit etmekte güçlük de çekilmezdi. Yine, Yukon'un o ilk dönemlerinde, sadece ve sadece masaya çıkarılan fişler, ya da paralarla kumar oynamak kimsenin aklının köşesinden geçmezdi. Bir adam, bütün varı yoğu ile, mülkü nerede ve ne cinsten olursa olsun tümünü ileri sürebilmek üzere kumar masasına kabul edilirdi.

Harnish desteyi kesip, kâğıtları dağıttı. Bu güzel şans oyununda, geriye kalan kâğıtları karıştırırken bir yandan da barmene seslenip, meyhanedeki herkese içki ısmarladı Solunda oturan MacDonald'a ilk kâğıdı verirken bas bas şöyle bağırdı:

«Çökün yere, gidi Malemutlar, Eskimolar, Kızılderili bozuntuları sizi!... Çökün yere de sıkıştırın koşum kayışlarını! Yüklenin koşumlara, sıkın göğüs kayışlarını! Hoaaay-daa!... Hooo!... Helen Breakfast'a gidiyoruz, sıkı durun! Hepinize söylüyorum bakın, açıkça, erkekçe, bu hanıma varana kadar çok hızlı gideceğiz, çok terleyeceğiz bu gece ha. Birimizden biri de çarpılacak... Ama ne çarpılma!»

Oyun, bir kere başladıktan sonra, masanın çevresinde istediği kadar gürültü olsun, sessiz devam ederdi. Elam Har-

nish kıvılcımı tutuşturmuştu. Altın arayıcıları akın akın Tivoli'ye geliyor, gelenler de kalıyordu. Yanan Gün cümbüş yaptığı zaman kimse bunu görmemezlikten gelemezdi. Dans salonu tıka basa dolmuştu. Kadınların azlığı dolayısıyle, erkeklerin birçoğu, kadın yerine geçtiklerini belli etmek üzere kollarına koca koca, renkli mendiller bağlamış, öbür erkeklerle dans ediyorlardı. Bütün oyun masalarının başı kalabalıklaşmış, upuzun bara yaslanıp içki içen erkeklerle sobanın çevresinde toplananların gürültülü konuşmaları arasından, fişlerin aynı tondaki şıkırtısıyla, rulet topunun alçalıp yükselen keskin vınıltısı duyuluyordu. Tipik bir Yukon gecesiydi ve böyle bir gece için gerekli ne varsa hepsi bir arada olmak üzere elaltında bulunuyordu.

Masadaki şans monoton bir şekilde değişiyor, henüz büyük eller kendini göstermiyordu. Bunun sonucu olarak da, küçük ellerle büyük oyunlar oynanıyor, ama hiç bir oyun uzun sürmüyordu. French Louis, bir eşek döperle (*), Campbell ve Kearns'in ikişer üçlüsüne karşı beş bin dolarlık bir pot kaldırdı. Sekiz yüz dolarlık bir potu da döper üçlüyle kazandı biri... Bir seferinde Elam Harnish blöf yaparak Kearns'e iki bin dolarlık bir rölans çekti. Kearns elini açtığında alttan doma bir floşu olduğu, Harnish'in de iki onluyla rölans yapacak cesareti bulduğu anlaşıldı.

Bununla beraber sabahın üçünde büyük eller gelmeğe başladı. Bu, kumarbazların poker masasının başında haftalarca bekledikleri en heyecanlı andı işte. Haber Tivoli'de hemen yayıldı. Seyredenlerin sesleri çıkmaz oldu. Tâ ötelerdekiler bile seslerini kısıp, oyun masasına yaklaştılar. Öbür oyuncular masalarını bıraktılar, dans salonu boşaldı ve nihayet binadaki herkes en aşağı beş sıralı bir halka şeklinde ve sıkış sıkış, sessiz bir grup halinde poker masasının çevresinde ayakta toplan-

(*) Eşek döper: Poker oyununda iki as ile iki papaz.

dı. Girişteki arttırmalar çoktan başlamış, daha kimsenin kâğıt almağa niyeti olmadığı halde hâlâ da devam ediyordu. Kâğıdı Kearns dağıtmış, French Louis de bir markayla açmıştı ki; bu da onun markasının değeri üzerinden yüz dolar demekti.

Campbell, bunu sadece görmüş, ama ondan sonra gelen Elam Harnish, bir yandan da MacDonald'a, yolu açtığını söyleyip takılarak beş yüz dolara yükseltmişti girişi.

Eline bir göz atan MacDonald, marka olarak bin dolar koydu. Kearns karar verebilmek için elini uzun bir süre inceledikten sonra, nihayet bin doları gördü. Bunun üzerine, aynı şekilde elini uzun boylu inceleyen French Louis'in oyunda kalması ona dokuz yüz dolara maloldu. Campbell'in de oyunda kalıp, kâğıt çekebilmesi için dokuz yüz dolar koyması gerekiyordu, ama dokuz yüz doları gördükten başka, hepsini şaşırtan bir davranışla, ayrıca bin dolar da yükseltti.

«Nihayet hepiniz kıvama gelebildiniz,» dedi Harnish ve bin beş yüzü gördükten sonra bin dolar daha yükseltti, «Helen Breakfast mutlaka bu elde görünecek, ama hepiniz şöyle kızakların koşumlarını bir gözden geçirseniz iyi edersiniz.»

«Ben de aynı hanımın peşindeyim,» diyen MacDonald iki bin dolarlık marka Harnish'i görmek için, bin dolarlık da yükseltmek için sürdü.

Hiç birinin yüzlerinden bir şey belli olmadığı halde, hepsinin de içten içe sinirleri gerilmeğe başlamıştı. Her biri tabii gözükmeğe çalışıyordu ve hepsinin tabii görünüşü birbirinden farklıydı. Hal Campbell o her zamanki ihtiyatlı tavrını takınmıştı. French Louis aşırı bir ilgi gösteriyordu. MacDonald'a babacan bir iyilikseverlik hali gelmişti, ama bunda azıcık mubalâgaya kaçıyordu. Kearns soğukkanlı bir kayıtsızlık içinde, hiç birşeyle ilgilenmiyor gibiydi. Elam Harnish'e gelince, o her zamanki gibi alaycı, şakacı halini sürdürüyordu. Potta daha şimdiden on bir bin dolar toplanmış, markalar masanın ortasında karmakarışık bir yığın meydana getirmişti.

Kearns şikâyetçi bir sesle, «Benim markam kalmadı,» dedi. «Borcuna oynamağa başlasak!»

«Oyunda kalacağına sevindim,» diye dostça cevap verdi MacDonald.

«Daha kalacağım belli değil. Bin dolarım var içerde şimdilik. Ne kadar koymam lâzım daha?»

«İçeriye bir göz atmak sana üç bin dolara mal olur, ama yükseltmene de kimse ses çıkaracak değil.»

«Yükseltmenin canı cehenneme. Benim ensemi de kendininki gibi kalın zannediyorsun, galiba?»

Kearns eline baktı, «Ama ne yapacağımı sana söyleyeyim bak, Mac. İçimde çok kuvvetli bir his var, göreceğim şu üç bin doları.»

Bir kâğıt parçasına tutarı yazdı, imzasını attı ve kâğıt parçasını masanın ortasına fırlattı.

Şimdi bütün gözler French Louis'e dikilmişti. French bir süre kâğıtlarıyla sinirli sinirli oynadı, sonra bir «Anasını sattığım!» çekerek, «O histen bende bir parça bilem (*) yok,» deyip, üzüle üzüle kâğıtlarını, oyun dışı kâğıtların arasına fırlattı.

Bir an sonra yüz küsur çift göz Campbell'e çevrildi.

Campbell, «Seni sıkıntıya sokmayayım, Jack,» deyip, memnun memnun iki bin dolar daha yükseltti girişi.

Gözler, bir kâğıt parçasının üzerine bir şeyler karalayıp masanın ortasına atan Harnish'e döndü bu sefer. «Ben size şunu söyleyeyim ki, burada insanseverlikle ilgili kilise vaazı dinleyecek değiliz,» dedi Elam Harnish. «Görüyorum seni; seni de bin dolar yükseltiyorum, Jack. İşte tam senin kalın ensene uygun hareket, Mac.»

«Benim gıdamdır hareket, bin dolar da ben yükseltiyo-

(*) French Louis, bozuk bir İngilizce konuşmaktadır. (Ç.N.)

rum,» oldu MacDonald'ın cevabı. «O kuvvetli hissin hâlâ devam ediyor mu, Jack?»

«Hâlâ devam ediyor.»

Kearns uzun süre kâğıtlarını evirdi çevirdi elinde, «Oynayacağım bu oyunu. Ama benim durumumu biliyorsunuz. Şu benim istimbot var —Bella— on beş eder mi, bilmem, ama bana yirmi bin dolara patladı. Sonra Sixty Mile konağı var; raflarındaki yiyecek ve malzeme stoku beş bin dolar eder. Sonra bir de bıçkıhane geleceğini biliyorsunuz bana. Şimdi Linderman'da duba da yapılıyor. İyi miyim?»

«Gir be, tabiî iyisin,» diye cevap verdi Günışığı. «Sırası gelmişken hazır, ben de söyleyeyim; şurada, Mac'ın kasasında yirmi bin dolarım var. Moosehide'daki toprakta da bir yirmi bin dolarlık altın daha yatıyor. Sen yerini biliyorsun, Campbell. Var mı toprakta altın?»

«Tabiî var, Günışığı.»

«Ne kadar ediyor giriş şimdi?» diye Kearns sordu.

«Görmek için iki bin.»

«Eğer girersen seni epey zorlarız bak, hal» diye uyardı Günışığı, Kearns'i.

Kearns, kabaran yığına, iki bin dolarlık senedi yazıp ilâve ederek, «Vallahi, içimdeki his çok kuvvetli,» dedi. «Bu hissin sırtımda aşağı yukarı gezindiğini hissediyorum.»

«Bende böyle bir his yok, ama doğrusu oldukça da güzel bir el var!» diyen Campbell de kâğıt parçasını karaladı. «Ama yükseltecek bir el değil.»

«Benimkisi yükseltecek bir el,» diyen Günışığı durup, kâğıdını yazdı: «O bini görüyor ve bin dolar daha yükseltiyorum.»

İşte o sırada, onun arkasında ayakta duran Virgin, hiç bir erkeğin en iyi arkadaşına bile yaptırmayacağı şeyi yaptı... Günışığı'nın omuzu üstünden eğilip, kâğıtlarını kaptı ve beş kâğıdı da göğsüne doğru tutup saklayarak baktı. Üç kızla iki sekiz gördü, ama onun ne gördüğünü kimse tahmin edemedi.

O kâğıtlara bakarken bütün oyuncuların gözleri de ona çevrildi, ama Virgin hiç birşey belli etmedi. Yüzü sanki buzdan oyulmuştu, zira ifadesi kâğıtlara bakmadan önce ne idiyse, bakarken de, baktıktan sonra da aynı kalmıştı. Ne bir yüz adalesi oynamış, ne burun delikleri kıpırdamış, ne de gözlerinde fazladan bir parıltı belirmişti. Kâğıtları tekrar yüzüstü masanın üzerine koymuş, uzun uzun onu inceleyen gözler de bir şey öğrenemeden masadaki oyuna dönmüştü.

MacDonald şefkatle gülümsedi, «Seni görüyorum, Günışığı, aynı zamanda da iki bin dolar yükseltiyorum bu sefer. Şu hissin ne âlemde, Jack?»

«Hâlâ sırtımda geziniyor, Mac. Bu sefer beni yakaladın, ama bu his de çok belâlı bir şey yani, bir türlü bırakmıyor beni, onun için ben de onu bırakmamağa karar verdim. Üç bin dolar yükseltiyorum. İçimde başka bir his daha var: Günışığı da yükseltecek.»

Günışığı, «Tabiî yükseltecek,» diye onu doğrularken, Campbell de kâğıtlarını atıp oyundan çıktı. «O ne zaman güçlükle karşılaşacağını bilir ve ona göre oynar,» diye devam etti Günışığı. «O iki bini görüyorum, sonra da kâğıt alacağım.»

Üç oyuncunun alçak sesli konuşmaları dışında çıt çıkmıyordu; bu sessizlik içinde kâğıtlar alındı. Potta daha şimdiden otuz dört bin dolar birikmiş, ama oyunun henüz yarısı bile olmamıştı. Virgin'in şaşkın bakışları önünde, Günışığı üç kızı tutup iki sekizlisini attı ve iki kâğıt istedi. Bu sefer, Günışığı'nın çektiği kâğıtlara Virgin bile bakmağa cesaret edemedi. Kız kendini kontrol edebilme sınırını biliyordu. Günışığı da bakmadı kâğıtlarına. İki yeni kâğıt, dağıtanın koyduğu yerde, kapalı duruyordu.

Kearns, «Kart?» diye sordu MacDonald'a.

«Elimdekiler yeter!» oldu öbürünün cevabı.

«İstersen alabilirsin, biliyorsun!» diye onu uyardı Kearns.

«İstemez; bunlar yeter.»

Kearns kendisine iki kâğıt aldı, ama o da bakmadı kâğıtlarına.

Harnish'in kâğıtları da hâlâ oldukları yerde duruyordu.

Salon sahibine bakarak, ağır ağır, «Esaslı bir el gelirken hiç yükseltmem ben,» dedi. «Hanımdan ümidi kesmeğe başladınız bakıyorum Mac.»

MacDonald, elini yanlış görmediğinden emin olmak için kâğıtlarını dikkatle inceledi, kâğıt parçasının üzerine bir tutar yazıp, pota ilâve ederken, sadece, «Beş bin!» demekle yetindi.

Bütün gözlerin kendisine çevrildiği Kearns, elinde beşten fazla kâğıt bulunması gibi bir kuşkudan kurtulmak için, yeni aldığı kâğıtlara göz gezdirdikten sonra elini dikkatle saydı ve bir kâğıt parçası da o ilâve etti pota.

«Seni görüyorum, Mac!» dedi. «Günışığı'nı oyun dışı bırakmamak için de sadece bir bin dolar yükseltiyorum.»

Bir noktaya dikili bütün bakışlar, Günışığı'na doğru çevrildi. O da aynı şekilde yeni aldığı kâğıtları inceledi ve elini saydı.

«O altı bini görüyor ve sırf seni oyun dışı bırakmak için de beş bin daha yükseltiyorum.»

Bunun üzerine MacDonald, «Jack'ı dışarda bırakmakta sana yardımcı olmak üzere bir beş bin de ben yükseltiyorum.» dedi.

Sesi azıcık boğuk ve gergin çıkmış, lâfı bittikten sonra da ağzının kenarı sinirli sinirli seyirmişti.

Kearns'in rengi uçmuştu, kâğıdı yazarken de elinin titrediği bakanların gözünden kaçmadı. Bununla beraber sesinde bir değişiklik yoktu.

«Hanımın değerini beş bin daha yükseltiyorum!» dedi.

Bu defa gözler Günışığı'nın üzerindeydi. Tavandan sallanan gaz lambalarının ışığı, terlemiş alnından yansıyordu. Yanaklarının bronz rengi, kan hücumundan koyulaşmıştı Siyah gözleri pırıl pırıl parlıyordu, gergin burun delikleri ise hırsla

kabarmıştı. Hayat savaşından, iri akciğerleri ve geniş solunum boruları sayesinde galip çıkan vahşi atalardan geldiğini gösteren, iri burun delikleriydi bunlar.

Bununla beraber, MacDonald'ınkinin aksine sesi kararlı ve tabiî olduğundan başka, Kearns'ınkilerin aksine, elleri de kâğıdı yazarken titremiyordu.

«On bin dolar yükseltiyorum, Mac,» dedi. «Senden korktuğumdan değil hani. Şu Jack'ın duyduğu güçlü hisse karşılık bu!»

«Ben onun bu hissine karşılık bir beş bin daha yükseltiyorum,» dedi MacDonald. «İkinci defa kâğıt almadan önce en iyi el bendeydi, zannediyorum hâlâ da bende!»

Kearns, «Böyle bir oyunda galiba, ikinci defa kâğıt aldıktan sonra duyulan his, kâğıt almadan önce duyulan histen daha iyi!» diye fikrini söyledi. «Ama içimden gelen ses, 'Artır hanımın değerini, Jack, artır,' diyor, ben de bir beş bin daha artırıyorum işte.»

Günışığı sandalyesinin arkasına yaslandı, başını gaz lambasına doğru kaldırıp yüksek sesle hesap etti:

«İkinci defa kâğıt almadan önce dokuz bin dolar girmiştim, sonradan görüp yükselttiklerim de on bir bin dolar... Hepsi otuz bin eder. Benim sadece on bin dolarım kaldı.»

Doğrulup ileriye doğru geldi ve Kearns'e bakarak, «On bin dolar daha,» dedi.

«İstersen daha da artırabilirsin!...» diye cevap verdi Kearns. «Senin köpekler bu masada bal gibi beş bin dolara gider.»

«Köpeklerimi vermem. Bütün altınımı, toprağımı alabilirsiniz, ama köpeklerimin tekini vermem. Yükselttim işte!»

MacDonald uzun bir süre düşündü. Ne bir kıpırdanma, ne de bir fısıldaşma vardı kimsede. Bakanların hepsinin bütün sinirleri, adaleleri gerilmişti. Ağırlığını bir ayağından ötekine aktaran bile olmuyordu. Kutsal bir sessizlik hüküm sürüyordu. Sadece gürül gürül yanan sobanın çıkardığı sesle, dışarıdan,

duvarların hafiflettiği kesik kesik köpek havlamaları duyulabiliyordu. Yukon'da her gece yüksek poker oynanmazdı, kaldı ki bu, şimdiye kadar oynananların en yükseğiydi ülkenin tarihinde. Nihayet meyhane sahibi konuştu:

«Meyhanemi ortaya koyabilir miyim?»

Öbür ikisi başlarını sallayarak kabul ettiklerini anlattılar.

«Öyleyse ben de artırıyorum.»

MacDonald beş bin dolarlık kâğıdını ilâve etti.

İçlerinden ne pota saldıran, ne de elini bağıra bağıra söyleyen oldu. Hemen hemen hepsi aynı anda ve sessiz sadasız kâğıtlarını masanın üzerine açarken, seyredenler de ayak parmaklarının üzerinde yükselip, boyunlarını uzattılar. Günışığı'nın eli dört kızla bir as gösterdi; MacDonald'ınki dört oğlanla bir as; Kearns'inki de dört papazla bir üçlü. Kearns kollarını halka yaparak ileri uzandı ve potu kendisine doğru çekti; bunu yaparken kolları titriyordu.

Günışığı kendi elindeki ası alıp, MacDonald'ın asının yanına atarken, «Benim keyfimi getiren işte buydu, Mac,» dedi. «Yalnız papazların beni yere vurabileceğini biliyordum, onlar da ondaymış.» Merakla Campbell'e dönerek, «Peki senin neyin vardı?» diye sordu.

«Her iki uçtan açık floş mankeydi elim, kâğıt almak için iyi bir eldi doğrusu.»

«Vallahi öyle! Bal gibi bir floş yapabilirdin.»

Campbell üzüntülü bir tavırla:

«Ben de öyle düşünmüştüm,» dedi. «Ama oyundan çıkmadan altı bine maloldu bu bana.»

Günışığı gülerek, «Keşke kâğıt alsaydın bel» dedi. «O vakit ben o dördüncü kızı bulamazdım. Şimdi Billy Rawlins'in şu posta işini alıp, Dyea'ya doğru köpekleri haylamam gerekiyor. Volin ne kadar tutuyor, Jack?»

Kearns potu saymağa çalıştı, ama çok heyecanlı olduğu için başaramadı. Günışığı potu kendi önüne çekip, zerre kadar

titremiyen parmaklarıyla markaları ve borç senetlerini ayırıp istif etti, duru kafasıyla da bir yandan tutarları topladı.

«Yüz yirmi yedi bin dolar,» diye bildirdi. «Şimdi bunları paraya çevirip evinin yolunu tutabilirsin artık, Jack.»

Kazanan gülümsedi ve başını salladı, ama heyecanından konuşamıyordu.

McDonard, «İçkileri seslenirdim, ama,» dedi, «meyhane artık benim değil!»

Önce diliyle dudaklarını ıslatan Kearns, «Senin işte,» dedi. «Senetlerin istediğin sürece muteberdir. Yalnız, içkiler benden.»

«Ismarlayın içeceğiniz zıkkımı bakalım, hey... Kazanan ödüyor!»

Günışığı çevresindekilere böyle bağırırken aynı zamanda da sandalyesinden kalkıp Virgin'i kolundan yakaladı. «Hadi bakalım, dans meraklıları, gelin de dönelim biraz. Daha vakit erken, sabaha da beni bekliyen bir Helen Breakfast'la, bir posta kontratı var. Hey, Rawlins, hey... O kontratı kabul ettiğimi ve sabah saat dokuzda denize doğru hareket edeceğimi bildiririm... Tamam mı? Haydi gelin, hepiniz. Nerede şu kemancı?»

III

O gece, Günışığı'nın gecesiydi. Eğlentinin merkezi ve başı, eğlenceye doyamıyan, neşesini herkese bulaştıran Günışığı'ydı. Durmadan ortaya yeni yeni şeyler çıkarıyor, böylelikle de heyecanı durmadan tazeliyordu. Onun teklif ettiği itişme, didişme cinsinden hiç bir şaka, peşinden gelenlere aşırı görünmez, kör kütük sarhoş olup da kuş gibi öterek yol kenarında sızanlar hariç, herkes de peşinden giderdi. Bununla beraber asla maraza çıkmazdı. Yukon'da herkes bilirdi ki, Günışığı eğlenceli bir gece geçirmek istedi mi, öfkelenmek, kötü işlere kalkışmak yasaktı. Onun gecesinde erkekler kavgaya cesaret edemezlerdi. Evvelce ara sıra böyle şeyler olurdu, ama o zaman da gerçek öfke neymiş herkes görür ve tam Yanan Gün'e lâyık erkek erkeğe döğüşten ağzının payını alan alırdı. Onun gecesinde ya herkes gülmeli, eğlenmeli, ya da adam gibi evine gitmeliydi.

Günışığı yorulmak nedir bilmiyordu. İki dans arasında altın tozu olarak yirmi bin doları Kearns'e ödeyip, Moosehide'daki işletme ruhsatını devretti. Aynı şekilde, Billy Rawlins'in posta kontratını alma işini halledip, hareket hazırlıklarını da yaptı. Köpek sürücüsü Kama'ya bir haberci yolladı. Bu, ülkeyi istilâ eden beyazların hizmetinde kendi obasından çok uzaklaşmış, Tananaw kabilesinden bir Kızılderiliydi. Barbar ırkının barbar imbiğinden süzülmüş, seçme bir Kızılderili olan ince uzun, sırım gibi vücutlu Kama, kürk giysilerinin içinde Ti-

voll'ye girdi, çevresinde yeri göğü inleten gürültücülere hiç aldırış etmeksizin ve hallerinden ötürü bir şaşkınlık eseri göstermeksizin, Günışığı'nın kendisine verdiği emirleri dinledi.

Kama, aldığı talimatı parmak uçlarıyla bir bir özetleyerek, «Im,» dedi. «Mektupları Rawlins'den al. Kızağa yükle. Selkirk'e kadarki yiyecekleri ver köpeklerin... Sen düşünüyor çok köpek yemeği var Selkirk durak?»

«Çok var, Kama.»

«Im. Kızağı saat ım dokuz buraya getir. Kor ayakkabılarını ım getir. Yok- getir ım çadır. Belkim var getirmek branda örtü? Küçük ım örtü?»

«Örtü de yok,» diye kesinlikle cevap verdi Günışığı.

«Im var çok soğuk.»

«Biz de hafif çıkıyoruz yola... Tamam mı? Çok mektup götürüp, çok mektup getireceğiz. Çok soğuk, hızlı yolculuk, o zaman iyi.»

«Tabiî, iyi,» dedi Kama teslimiyetle. «Çok soğuk, vız gelmek, yok aldırmak. Im hazır saat dokuz.»

Makoseninin topukları üstünde geriye dönüp, istifini bozmadan, kimseye selâm vermeden ve kimsenin selâmını almadan, sağa sola bakmaksızın bir sfenks gibi çıkıp gitti. Virgin, Günışığı'nı bir köşeye çekti.

Alçak sesle, «Buraya bak, Günışığı,» dedi. «Meteliksiz kaldın.»

«İyi ya işte, hafifledim.»

Virgin, «Mac'ın kasasında sekiz bin dolarım var!» diye başlayacak oldu.

Ama Günışığı onun lâfını ağzına tıkadı. Yuların ucu yaklaşıyor gibiydi; Günışığı, daha hiç eyer vurulmamış genç bir tay gibi ürktü.

«Aldırdığım yok,» dedi. «Dünyaya meteliksiz geldim, meteliksiz giderim, bu ülkede de zaten ömrümün çoğu meteliksiz geçti. Hadi gel, bir vals yapalım seninle.»

«Ama dinle,» diye dayattı öbürü. «Param hiç bir işe yaramıyor. Sana borç verebilirim.»

Günışığı'nın yüzünde panik havası estiğini görünce de:

«Kumanya ve malzeme kredisi olarak!» diye acele ekledi.

«Kimse bana kredi açamaz!» oldu Günışığı'nın cevabı... «Kendi başımın çaresine kendim bakarım ben. Bir vurgun yaptım mı da o tamamıyle benimdir. Hayır, teşekkür ederim, koca kız. Çok teşekkür ederim. Kumanya ve malzememi, mektupları götürüp getirerek sağlayacağım.»

Virgin, «Günışığı,» diye hafif yollu itiraz edecek oldu.

Ama Günışığı, dengeli ve temiz bir ruh coşkunluğuyla, birden onu dans salonuna doğru sürükledi. Valsin temposuna uyarak döne döne dans ederlerken, Virgin, kendisini kollarında tutup da, bütün hilelerine karşı koyan bu adamın demir gibi iradesi üzerinde kafa yoruyordu.

O sabah saat altıda, Günışığı gırtlağına kadar viskiyle dolu, ama asla kendini kaybetmeden, bara dirseğini dayamış, örüne gelen erkeğin kolunu yatırıyordu. Bu şöyle oluyordu: İki adam barın birer tarafına geçip, sağ dirseklerini barın üstüne dayıyor ve sağ elleriyle tutuşuyorlar, sonra da birbirlerinin kolunu dış tarafa doğru zorlayarak yatırmağa çalışıyorlardı. Günışığı'nın karşısına arka arkaya çıktıkları halde hiç biri onun kolunu yatıramıyordu. Bütün iriliklerine rağmen, Olaf Henderson'la French Louis de başaramadılar. Her ikisi, birden, bu işte bir hile, bir adale oyunu olduğunu iddia edince, Günışığı onları başka bir kuvvet denemesine çağırdı.

«Hepiniz buraya bakın!...» diye bağırdı. «Şimdi iki şey yapacağım: Önce, cebimdeki altın kesesini tartacağım; ikincisi de, hepiniz teker teker, gücünüzün yettiği sayıda un torbasını yerden kaldırdıktan sonra, en çok kaldıranınkinden iki torba fazlasıyla bütün torbaları yerden keseceğime dair topunuzla bahse gireceğim.»

«Anasını sattığım!... Ah, gir şu bahse bel...» diye kendi

kendisini cesaretlendiren French Louis'in homurtusu nerdeyse alkış seslerini bastıracaktı.

«Dur bakalım!» diye bağırdı Olaf Henderson. «Ben de senin kadar kuvvetliyim, Louis. Bu bahsin yarısı benim.»

Günışığı'nın teraziye konan altın kesesi tam dört yüz dolar tuttu. Olaf'la Louis de bahsi aralarında bölüştüler. MacDonald'ın deposundan yirmi beşer kiloluk un çuvalları getirildi... Önce başkaları güçlerini denediler. Birbirine kalın sırımlarla tutturulmuş un çuvallarının iki tarafına konan sandalyelerin üzerine, birine bir ayak, ötekine de öbür ayak basılarak çıkılıyor ve tam ortada kalan çuvallar yukarı kaldırılıyordu... Bu şekilde adamlardan birçoğu iki yüz, iki yüz elli kilo kadar kaldırdı, hattâ üç yüz kiloyu kaldıran bile çıktı aralarında. Sıra iki dev'e geldi; üç yüz elli kilo tutarında çuval bağladılar. Arkasından, French Louis bir çuval daha ekledi ve üçyüz yetmiş beş kiloyu yerden kesti. Aynı ağırlığı Olaf da kaldırdı, ama dört yüz kiloyu hiç biri kaldıramadı. Alınlarında boncuk boncuk ter birikerek, damarları oklava gibi şişerek, kemikleri çatırdayarak tekrar tekrar denediler. Her ikisi de ağırlığı bir miktar kaldırabiliyor, çuvallar yere sürtünüyor, ama bir türlü yerden kesilmiyordu.

Doğrulup sandalyelerden aşağı inen French Louis, «Anasını sattığım!» dedi. «Bu sefer büyük bir hata işledin Günışığı. Bu işi ancak cehennem zebanisi, demirden bir adam kıvırabilir. Elli kilo fazlası ha... Arkadaş, beş kilo fazlasını bile kaldıramazsın!»

Çuvalları bağlıyan sırım çözüldü, ama iki çuval daha eklenince Kearns araya girdi.

«Yalnız bir çuval eklenecek.»

Birisi, «iki,» diye bağırdı. «Bahis iki çuval fazlası üzerineydi.»

Kearns, «Ama son çuvalı kaldıramadılar,» diye itiraz etti. «Ancak üç yüz yetmiş beş kilo kaldırdılar.»

Ama Günışığı, muhteşem bir jestle meseleyi hallediverdi.

«Ne diye tatlı canınızı üzüyorsunuz yahu?» dedi. «Bir çuval fazlasından ne çıkar. Eğer üç tane fazlasını kaldıramasam, iki tanesini de kaldıramam. Koyun çuvalları.»

Sandalyelerin üstüne çıktı, çömeldi, elleri sırımı yakalayıncaya kadar omuzlarını öne verdi. Ayaklarını hafifçe kaydırıp, adalelerini gerdi ve deneme kabilinden şöyle bir tarttı ağırlığı, sonra tekrar gevşetti adalelerini; vücudunun bütün manivela olanaklarının mükemmel bir şekilde ayarlanmış olmasını istiyordu.

Şüpheli şüpheli bakan French Louis bağırdı:

«Ölesiye asıl, Günışığı! Ölesiye asıl!»

Günışığı'nın adaleleri ikinci defa kasıldı, ama bu seferki sahidendi, ve o mükemmel vücudunun bütün enerjisi, herhangi bir silkme, anî asılış hareketi görülmeksizin, ağır ağır bir çekici güç haline dönüştü, dört yüz elli kiloya yakın ağırlıktaki un çuvalları yığını yerden kesilip, Günışığı'nın bacakları arasında bir pandül gibi ileri geri sallanmağa başladı.

Olaf Henderson'un ağzından, herkesin duyduğu derin bir hayret nidası çıktı. Farkında olmaksızın, adalelerini ıstırap verecek kadar kasmış olan Virgin, rahatladı. Öte yandan French Louis'in şaygılı bir tavırla, «Mösyö Günışığı, saluti Ben bir kocaman bebeğim, siz ise kocaman bir erkeksiniz,» dediği duyuldu.

Günışığı yükünü bıraktı, yere atladı ve doğru bara yöneldi.

Altın kesesini tartıcının önüne fırlatarak, «Doldur, bakalım!» diye bağırdı. Tartıcı, kaybedenlerin keselerinden alıp tarttığı dört yüz dolarlık altını, Günışığı'nın kesesine doldurdu.

«Herkes yanaşsın bakalım!» diye devam etti Günışığı. «Hangi zıkkımı içecekseniz, söyleyin adını! Kazanan ısmarlıyor!»

On dakika sonra, Günışığı, «Bu gece benim gecem!» diye bağırıyordu. «Ben yalnız gezen erkek kurtum; otuz kış gördüm

ben. Bugün benim doğum günüm, bütün yıl içindeki biricik günüm, onun için kim gelirse gelsin karşıma, yatırırım sırtını yere. Gelin haydi, hepiniz gelin! Hepinizin sırtını kara yapıştıracağım. Gelin bakalım chechaquo'lar (*), çaylaklar, gelin de vaftiz edeyim sizi!»

Barmenler ve körkütük sarhoş olup da şarkı söylemeğe başlayanlar dışında bütün kalabalık sel gibi sokağa döküldü... MacDonald'ın kafasından, kendi gururunu kurtarmak düşüncesi geçti ki herhalde, ellerini uzatıp Günışığı'na yaklaştı.

«Ne? Önce sen mi geliyorsun?...» diye kahkahayı bastı Günışığı ve tokalaşır gibi, eliyle öbürünün eline bir şaplak attı...

«Yok, yok,» diye öbürü acele, bir iddiası olmadığını belirtti. «Sadece doğum gününü kutlayacaktım. Tabii yatırırsın beni kara. Dört yüz elli kiloyu yerden kesen adamın karşısında benim hükmüm ne ki?»

MacDonald doksan kilo çekiyordu ve Günışığı onu sadece elinden tutmuştu; bununla beraber, meyhaneciyi kendine doğru hızla, bir çekişte, ayaklarını yerden kestiği gibi kaldırdı, yüzükoyun karların içine fırlattı. Ondan sonra da bir makine gibi, kendisine en yakın adamı yakalayıp attı, yakalayıp attı yere... Böylece yarım düzinesini yere yıkmıştı. Karşı koymak faydasızdı. Adamlar tepetaklak, acaip şekillerde, ama hiç bir yerleri incinmeksizin yumuşak karı boyluyorlardı.

Yarı karanlıkta, kimin yeri öptüğünü, kimin sırasını beklediğini ayırdetmek güçtü. Onun için Günışığı, kara bulanıp bulanmadıklarını anlayabilmek için heriflerin sırtlarını, omuzlarını eliyle yoklamağa başladı:

O müthiş ellerini her uzatışında, arka arkaya da, «Daha vaftiz olmadın mı sen?» diye soruyordu habire.

Birçoğu karın üstüne yan yana sıralanmış, yerde yatıyor,

(*) Chèchaquo: Yeni gelen; bir yerin acemisi.

bir kısmı da onu aldatmak için çömelip, üstlerini başlarını, kendilerini kara buluyorlardı. Günışığı onların işi bitti sansın diye.

Ama odunculuk ve avcılık yapan beş tanesi dimdik ayakta duruyordu; bunlar kimin doğum günü olursa olsun, her zaman için karşılaşmaya hazır ve istekliydiler.

Kan ter içinde çalışan, son derece dayanıklı, nice erkek erkeğe dövüşten, nice nice kırıcı dökücü karşılaşmadan çıkmış, bu gibi şeylerin ustası olan bu adamlarda, Günışığı'nın en âlâsına sahip olduğu bir tek şey eksikti... Yani, Günışığı'nınki gibi mükemmele yakın bir beyinle, adaleler arasındaki işbirliği yoktu bunlarda. Günışığı'nda ise bunlar, kendisinin kazandığı bir erdem şeklinde değil de, birer tabiat vergisi olarak bulunuyordu; o bu Tanrı vergilerine sahip doğmuştu. Sinirleri, duyumları, onlarınkinden çabuk iletiyordu beyne; iradî işlerde özellikle mükemmel çalışan beyni ise onlarınkinden çok daha hızlı işliyordu; adalelerine gelince, bunlar da kimyasal yoldan, iradesinin emirlerine yine onlarınkinden çok daha çabuk itaat ediyordu. O böyle yaradılmıştı. Adaleleri sanki yüksek güçte birer patlayıcı maddeydi. Vücudunun manivelaları, yayı kurtulan bir çelik kapan gibi hızlı çalışıyordu. Bütün bunlara ilâveten, milyonda bir insana nasip olan bir güce sahipti Günışığı; vücudun iriliğine değil, niteliğine dayanan, adalelerin dokularındaki üstün bir organik mükemmelliğe dayanan güçtü bu. Bu bakımdan, Günışığı daha rakibi ne olduğunu anlayamadan, istediği anda, şimşek gibi gücünü kullanır ve sonucu alıverirdi. Buna karşılık da, kendisine uygulanan bir gücü o kadar çabuk farkederdi ki, yine yıldırım gibi bir karşı güç uygulamasıyla hemen kurtulabilirdi.

Günışığı, bekliyen gruba seslenerek, «Orada durup beklemenin âlemi yok,» dedi. «Siz de gelip vaftizinizi yaptırabilirsiniz. Yılın başka bir gününde olsa belki hepiniz yenersiniz beni, ama doğum günümde en üstün ben olduğumu hepinize anlatmak istiyorum. Öyle hırslı, aç aç bakan Pat Hanrahan değil mi orada? Gel beri, Pat.»

Vaktiyle çıplak yumruklarıyla profesyonel boksör olarak döğüşmüş, böyle işlerde usta bir adamdı Pat Hanrahan; hemen ileri çıktı.

Karşılıklı geçip tutuştular. İrlandalı daha ne olduğunu anlayamadan kendisini tek kleye yakalanmış buldu ve başıyla omuzları kara gömülüverdi. Eski baltacılardan olan Joe Hines ise, kendi ifadesince daha hazır değilken yediği sıkı bir tırpan, ters çangalla tepetaklak yere öptüğü zaman, iki katlı bir binadan düşmüş gibi oldu.

Bütün bunlar Günışığı'nı zerre kadar yormamıştı. Uzun boylu bir güç harcamış, adalelerini dakikalarca zorlamış değildi zira. Aslına bakılırsa, her şey kaş - göz arasında olup bitiveriyordu. Adaleleri bir anda gerilliveriyor, hemen arkasından da gevşiyordu. Böylece, döğüşleriyle ün salan, kırçıl sakallı, demir vücutlu Doc Watson da, ilk saldıran kendisi olduğu halde, saldırısının hemen arkasından, saniyenin kesri kadar bir süre içinde alaşağı edildi. Onun yerden ayaklarına doğru atılacağını sezen Günışığı hemen tepesine biniverdi Doc'un; yıldırım gibi ve kemiklerini ezercesine sırtüstü çevirip omuzlarını kara bastırdı. Bundan ders alan Olaf Henderson, Günışığı'nı gafil avlamağa çalıştı; daha Günışığı elini uzatmış, Doc Watson'un yerden kalkmasına yardım ederken, yandan giriverdi. Günışığı elleriyle dizlerinin üzerine düştü, ama yan tarafından da, Olaf'ın bacağını tam dizinin altından yakaladı. Olaf, aldığı hızla, Günışığı'nın vücudu üstünden aşıp, boylu boyunca ileriye serildi. Daha yerinden doğrulmağa vakit bulamadan, Günışığı üstüne atıldığı gibi onu çevirip omuzlarını yere yapıştırdı, başını gözünü kara bulayıp, gömleğinin içine kar doldurdu.

Olaf kendini toparlayıp ayağa kalkarken, «Ben de senin kadar esaslıyım vallahi, Günışığı, ama Tanrı hakkı için, böylesine kavrayış görmedim ömrümde,» diye homurdandı.

French Louis, beş kişinin sonuncusuydu. Daha öncekilerin halinden iyi ders aldığı için, ihtiyatlı hareket ediyordu... Tutuşmadan önce bir süre Günışığı'nın çevresinde dolanıp, aldat-

macalar yaptı; tutuştuktan sonra da bir dakika kadar yine güçlerini deneyerek itiştiler. Derken, tam karşılaşmanın ilgi çekici bir durum almağa başladığı sırada, Günışığı o şimşek gibi manivela hareketlerinden biriyle, ağırlığını bir ayağından öbürüne aktararak kafakolu oturtuverdi. French Louis, dev gibi vücudunun kemikleri çatırdayana kadar dayandı, sonra ağır ağır ayakları yerden kesildi, Günışığı'nın vücudunun üzerinden aştı ve alta gitti.

Ayağa fırlayıp, Tivoli'ye girmek üzere öne düşen Günışığı: «Kazanan ismarlıyor!» diye bağırdı. «Yanaşın bakalım! Bu tarafa, zıkkımhaneye!»

Uzun barın önünde, bazı yerlerde iki üç sıra halinde dizildiler. Hepsi, buz tutan makosenlerini pat pat vurarak temizliyorlardı, zira dışarıda ısı sıfırın altında otuz dereceydi. Gerek işte, gerek eğlencede eskilerin en atılganlarından biri olan Bettles, «Sassafras Kökü» (*) adlı sarhoş şarkısını bıraktı, yalpalayarak gelip Günışığı'nı tebrik etti. Ama bu arada içinden bir nutuk çekmek de gelmiş olmalı ki, sesini bir hatip gibi yükseltti:

«Arkadaşlar,» dedi. «Günışığı'nın arkadaşım olduğunu söylemekle bahtiyarım, bundan gurur duyarım. Onunla evvelce az yol tepmedik biz, bilirim, makosenlerinden, sırtındaki mendebur postunun tepesine kadar on sekiz kırotlık bir adamdır o. Bu ülkeye ilk ayak bastığında bıyıkları daha yeni terlemeğe başlamıştı. Sizler onun yaşındayken ağzınız daha süt kokardı. Ama onun hayatında çocukluk diye bir şey yoktur... O koskocaman bir herif olarak doğdu anasından. Ha, işte o eski günlerde de, erkek dediğinin erkek olması lâzımdı. O vakitler oraların hali, bir gün o vahşi ülkeye de gelecek olan medeniyetten çok uzaktı.»

Bettles sustu, ıkına sıkına, Günışığı'nı şöyle bir kurt kapanına aldı:

(*) Sassafras kökü: Amerika'ya özgü, yağlı Sassafras ağacı.

«O güzel, eski günlerde seninle ikimiz köpeklerimizi Yukon'a doğru hayladığımız vakitler, ne bugünkü gibi gökten çorba yağardı, ne de bedava yemek yenilen menzil durakları vardı. Kamp ateşimizi, avımızı vurduğumuz yerde yakar, çoğu zaman da kurutulmuş balık, ya da tavşan etiyle geçinmek zorunda kalırdık.»

Muzafferâne bir edayla çevresine bakındı; kopan alkışlar arasından, Günışığı'ndan da konuşma isteyen sesler duyuldu... Günışığı razı oldu. Hemen bir sandalye getirildi ve Günışığı'nı sandalyenin üstünde tutmak için yardımcı eller uzandı. Şimdi tepelerinden baktığı bu kalabalıktan — ayakları makosenli, ya da muc-luc'lı (*), kaba giyimli, boyunlarından yün eldivenler sallanan, kürklü kulaklıkları yukarı kaldırılmış başlıklarıyla, kanatlı miğfer takan İskandinavları andıran yabanîler kalabalığından — daha ayık değildi. Günışığı'nın gözleri çakmak çakmaktı; içkinin etkisiyle hücum eden kandan da bronz renkli yanakları âdeta siyahlaşmıştı. Bitip bitip başlayan çılgınca alkışlarla karşılandı Günışığı ve bu alkışlarla gözleri belli belirsiz buğulandı. Gerçi duyulan seslerin çoğu kulağa, sarhoş ağızların çıkardığı yayvan, anlaşılmaz kelimeler getiriyordu, ama alkışlar ona olan sevgiyi belli ediyordu yeterince. Ne var ki, dünya kurulalı beri, insanlar böyle hareket ederler; karanlık mağaraların ağzında olsun, ateş başında çömelerek, yahut Roma İmparatorluğu'nda halkı soyan derebeylerinin saraylarında, modern zamanların gök tırmalayan otellerinde veyahut da büyük limanların meyhanelerinde olsun, insanoğlu hep böyle yer içer, döğüşür, işret eder öteden beri. İşte, bu Kutup gecesinde kendilerine gökdelenler kuran bu adamlar da öbürlerinin aynıydı; gururlanarak, övünerek, sarhoş olup gürültü ederek, kahramanca göğüs gerdikleri zahmetlerin, tabiatla ölesiye didişmelerinin karşılığı olarak, karanlık gerçekten birkaç çılgın an

(*) Muc-luc: Ayı balığı derisinden yapılma, su geçirmez, içi kürklü Eskimo çizmesi.

çalıyorlardı. Modern kahramanlardı bunlar ve hiç bir suretle eski zaman kahramanlarından başkalıkları yoktu.

Günışığı, «Vallahi, arkadaşlar, sizlere ne söyleyeceğimi bilemiyorum,» diye aksayarak konuşmağa başladı; hâlâ fırıl fırıl dönen beynine hâkim olmağa çalışıyordu. «En iyisi, sizlere bir hikâye anlatayım. Bir zamanlar bir ortağım vardı benim... Juneau'dayken. Kuzey Karolina'dan gelmişti, bana işte hep bu hikâyeyi anlatırdı. Onun memleketinde, dağlarda, bir düğün sırasında olmuş bu anlatacağım. Bütün aile, arkadaşlar hep toplanmışlar. Papaz da duanın sonunu getiriyormuş artık.

'Rabbin birleştirdiği bu insanları kimse ayırmasın' deyince, Güvey, 'Papaz efendi' der, 'Senin şu son cümlendeki grameri tartışmak üzere ayağa kalkıyorum; düğünümün doğru dürüst yapılmasını isterim.

... Barut dumanları sıyrıldığı zaman, gelin çevresine bir bakar ki, ne görsün, nalları dikmiş bir güvey, bir ağabey, iki amca ve yine nalları dikmiş beş misafir yerde yatıyor...

... Bunun üzerine gelin şöyle adamakıllı bir iç geçirir ve 'Şu Allahın belâsı, kendi kendine horozu kalkan revolverler de bütün umutlarımın canına okudu' der.»

Kahkaha tufanı dindikten sonra, «İşte ben de size aynı şeyi söylüyorum,» diye ekledi Günışığı. «Jack Kearns'in o dört alçak papazı benim bütün umutlarımı berbat etti. Meteliksizim şimdi; yola düzüleceğim Dyea'ye doğru.»

Biri, «Memleketi terk mi ediyorsun?» diye seslendi.

Kısa bir an süren bir öfke sağanağı Günışığı'nın yüzünü allak bullak etti, ama neşesi çarçabuk yerine geldi yine.

«Böyle soruları lâf olsun, şaka olsun diye sorduğunuzu biliyorum,» dedi, gülerek. «Terkettiğim yok bir yeri.»

Aynı ses, «Öyleyse tekrarla andını, Günışığı,» diye bağırdı.

«Tabii, tekrarlayacağım. Chilcoot'a ilk, 1883'de geldim. Geçidi sonbaharda, kar fırtınasında, sırtımda yırtık pırtık bir gömlek, çantamda da bir kutu un olduğu halde aştım... O kış ku-

manya ve malzememi Juneau'dan aldım, baharla birlikte de Geçidi tekrar aştım. Açlık beni yeniden bulunduğum yerden çekti aldı, tekrar içerilere daldım ertesi bahar; işte o vakitler vurgunumu yapmadan asla içerilerden çıkmayacağıma yemin ettim. Eh, daha vurgunu yapmış değilim ve buradayım. Ülkeyi bırakıyor da değilim. Postayı götürüp hemen geri geleceğim. Dyea'de bir gece bile kalmayacağım. Köpekleri değiştirmek, postayı ve kumanyayı almak için Chilcoot'ta uğrayacağım. İşte burada, cehennem zebanilerinin kuyrukları ve Vaftizci Yahya'nın başı üzerine yemin ediyorum ki, vurgunumu yapmadan dışarıya bir adım atmayacağım. Ve burada, hepinize diyorum ki, bu vurgun da esaslı bir vurgun olacak.»

Bettles aşağıda, kollarını sevgiyle Günışığı'nın bacaklarına dolamış vaziyette, sordu:

«Senin vurgun dediğin ne kadar olmalı?»

«Evet, ne kadar? Ne kadarına vurgun dersin sen?...» diye öbürleri de bağrıştılar.

Günışığı bir an durdu, düşündü.

Ağır ağır, «Dört, beş milyon,» dedi ve sözünü alaycı çığlıklarla karşılayanları susturmak için kollarını yukarıya kaldırdı. «Oldukça mütevazi davranıp, en aşağısını söyleyerek, bir milyon diyeceğim. Bundan bir meteiik bile aşağı olsa memleketten ayrılmayacağım.»

Sözleri yine coşkun alay çığlıklarıyla karşılandı... Yukon'da o güne kadar çıkarılan bütün altınların toplamı beş milyonun altında olduktan başka, şimdiye kadar en zengin damarı bulan kimse de, milyona yaklaşmak şöyle dursun, yüz bin doları bile yapamamıştı.

«Hepiniz dinleyin beni. Bu gece Jack Kearns'in nasıl içine doğduğunu gördünüz. İkinci defa kâğıt çekmezden önce hepimizin eli onunkinden iyiydi. Alelâde üç papazı bir işe yaramazdı. Ama o dördüncü papazın geleceğinden emindi —içine doğmuştu çünkü— nitekim aldı da dördüncüyü. Bakın hepinize diyorum ki, benim de içime doğuyor. Yukon'da yakınlarda bü-

yük damarlar bulunacak, hem de çok yakında. Öyle Moosehide'daki, Birch-Creek'teki gibi bilinen damarları demiyorum... Adamın saçlarını diken diken edecek, aklını başından alacak damarlar. Hepinize diyorum ki, havada bunun kokusu duyuluyor ve yakalanmak için bekliyor. Kimse durduramaz bunu ve bu nehirden gelecektir. Yakın bir gelecekte, eğer beni bulmak isterseniz, işte oralarda benim makosenlerimin izlerini takip etmek zorunda kalacaksınız... Stewart Nehri, İndian Nehri ve Klondike Nehri civarında bir yerlerde olacağım. Postayı getirir getirmez hemen o yöne hareket edeceğim, hem de öyle hızlı gideceğim ki, tozumu bile göremiyeceksiniz. Geliyor arkadaşlar, geliyor; tava başına yüz dolarlık altın, otların diplerinden, yerden fışkırırcasına geliyor. Bu damar bulunduğu zaman, cehennem boşandı zannedeceksiniz hepiniz.»

Kadehini dudaklarına götürdü.

«Hepinizin bu damardan nasibinizi almanızı dilerim; onun şerefine.»

İçkisini yuvarladı ve sandalyeden aşağı indi, aynı anda da yine Bettles'in bir kurt kapanına yakalandı.

Kapının dışındaki ispirto termometreye baktıktan sonra içeri gelen Joe Hines, «Senin yerinde olsam bugün haylamazdım köpekleri, Günışığı!» diye nasihat etti. «Çok yakında büyük bir soğuk dalgası gelecek. Sıfırın altında otuz iki şimdi, habire de düşüyor. Hava kırılana kadar beklesen daha iyi edersin.»

Günışığı güldü, yanıbaşındaki eskiler de güldüler.

«Sizler işte böylesiniz,» diye bağırdı Bettles. «Bir parçacık ayazdan ödünüz patlar. Ayazın Günışığı'nı durduracağını sanıyorsanız, onu tanımıyorsunuz demektir, ayıp size.»

«Soğuk dalgasında yolculuk edecek olursa, ciğerleri donar,» diye cevap verdiler.

«Senin dediğin donmamal... Buraya bak, Hines, sen buraya geleli daha ancak üç yıl oldu. Daha iyice pişmedin sen...

Ben Günışığı'nın Koyokuk'ta, sıfır:n altında elli derecede, günde elli mil yaptığını bilirim.»

Hines başını üzüntülü üzüntülü salladı, «Zaten işte böylelerinin ciğerleri donar hep,» dedi kederli bir tavırla. «Eğer Günışığı soğuk dalgası geçmeden yola çıkarsa... Hem de böyle çadırsız, brandasız; asla kurtaramaz paçayı.»

Bettles hemen bir sandalyenin üstüne çıkıp, ayakta durabilmek için de kolunu Günışığı'nın boynuna dolayarak, «Dyea'ye kadar bin mil çeker buradan,» dedi. «Bin mil diyorum size, hem de yolun büyük bir kısmında karlar hiç çiğnenmemiştir, ama yine de hangi **chechaquo** ile olursa olsun ve nesine isterse bahse girerim ki, Günışığı, Dyea'ye otuz günde varır.»

«Bu, günde ortalama otuz milden fazla yol yapmak demektir,» diye haber verdi Doc Watson. «Hem ben de yolculuk nedir bilirim. Bir kar fırtınasına yakalansa Chilcoot'da bir hafta bağlanır kalır.»

«Eveeet!» diye cevap verdi Bettles. «Hem de Günışığı dönüşte de aynı bin mili yine otuz günde alacaktır; kar fırtınalarının da hepsinin de canı cehenneme, iddiamı destekliyecek bir beş yüz dolarım var.»

Sözlerine kuvvet vermek için, cebinden Bolonya sosisi irilliğinde bir altın kesesi çıkarıp pat diye barın üstüne attı. Doc Watson da kendi kesesini fırlattı onunkinin yanına.

«Durun bakalım!...» diye bağırdı Günışığı, «Bettles haklıdır, bahse ben de katılmak istiyorum. Tam altmış gün sonra yanımda Dyea postası olduğu halde Tivoli'nin kapısından gireceğime dair beş yüz dolar koyuyorum bahse.»

İddiayı şüpheyle karşıladıklarını anlatan bir homurdanma oldu ve bir düzine adam altın keselerini çıkardılar ceplerinden. Jack Kearns itişe kakışa kalabalığın ön sırasına gelip, Günışığı'nın dikkatini kendi üzerine çekti.

«Bahsini kabul ediyorum, Günışığı,» diye bağırdı. «Yapamayacağına dair, bire iki koyuyorum... Hem de yetmiş beş günde yapamayacağına dair.»

«Sadaka istemez, Jack,» diye cevap verdi Günışığı. «Bahis eşit olacak, zaman da altmış gün.»

«Yetmiş beş gün ve yapamayacağına dair bire iki,» diye diretti Kearns. «Fifty Mile'de şimdi nehir çözülmüş durumda, kıyı saçak buzları da incelmiştir.»

Günışığı, «Benden kazandıkların tamamıyle senindir,» diye devam etti. «Bak, yıldırım hakkı için, Jack, kazandığını bu yoldan geri veremezsin bana. Bahse girmem seninle. Bana para kazandırmaya çalışıyorsun. Ama bak, bir şey diyeyim sana, içime doğuyor benim de, yakında hepsini geri alacağım senden kumarda. Şu büyük damar bulunana kadar bekle hele. O zaman seninle sınırı tamamıyle kaldırıp, erkekçe bir pokere oturacağız. Kabul mü?»

El sıkıştılar.

Kearns, Bettles'ın kulağına, «Tabiî başaracak!» diye fısıldadı ve yüksek sesle ortaya:

«Günışığı'nın altmış günde döneceğine dair beş yüz dolar koyuyorum, işte!» diye bağırdı.

Billy Rawlins müşterek bahsi kapadı, Bettles de sevinçle Kearns'in boynuna sarıldı.

Olaf Henderson, Günışığı'nı Bettles'le Kearns'in yanından çekip götürürken, «Vallahi girerdim şu bahse!» dedi.

Günışığı, müşterek bahsin kapandığını anlatırcasına, «Kazanan ismarlıyor!» diye bağırdı. «Nasıl olsa kazanacağıma eminim, altmış gün ise çok uzun zaman, onun için şimdiden ismarlıyorum. İsteyin bakalım içki küpleri! Ne isterseniz için!»

Bettles, elinde bir kadeh viskiyle tekrar sandalyenin üstüne çıktı ve ileri geri sallana sallana, bildiği biricik şarkıyı söylemeğe başladı:

«Ah, işte Henry Ward Beecher ile
Pazar okulu (*) valzleri

(*) Pazar Okulu: Kiliselerde pazar günleri Kitabı Mukaddes öğretileri üzerine verilen vaazlar.

Hep beraber sassafras kökü'nü söylüyorlar;
Ama eğer gerçek adıyla söyleseler,
Kalıbımızı basabiliriz,
Memnu meyvenin suyu olduğuna.»

Kalabalık, koro halinde katıldı:

«Ama eğer gerçek adıyla söyleseler,
Kalıbımızı basabilirsiniz,
Memnu meyvenin suyu olduğuna.»

Dış kapı açıldı. İçeriye kurşunî, soluk bir aydınlık süzüldü. Birisi uyarır yollu, «Yanan Gün, Yanan Gün!» diye seslendi.

Günışığı bir an bile beklemedi, kulaklıklarını çektiği gibi doğru kapıya seyirtti. Kama dışarda, kızağın yanında duruyordu. Bu, otuz beş santim eninde, iki buçuk metre boyunda, alt lataları çelik tabanlı skilerden on beş santim yukarıda bulunan ince uzun bir kızaktı. Üstüne, geyik derisinden sırımlarla bağlanmış hafif çadır bezinden torbalar içinde, kumanya, köpeklerin yiyeceği ve posta yüklenmişti. Önünde, tek sıra halinde, kıvırcık tüyleri buz tutmuş beş tane köpek yatıyordu. Bunlar, irilikleri ve renkleri birbirinin aynı, hepsi de olağanüstü denecek kadar kocaman, bembeyaz tüylü birer husky (*) idi. Amansız çenelerinden, tüylü kuyruklarına kadar, tıpa tıp bozkurda benziyorlardı. Aslında da, ehlileştirilmiş, ama görünüş ve özellikleri bakımından gerçek birer kurttu bunlar. Kızaktaki yükün tepesinde, sırımların arasına sıkıştırılmış, her an kullanılmağa hazır vaziyette, raket biçiminde iki çift kar ayakkabısı duruyordu.

Bettles, ucu torbanın birinden dışarı çıkmış, Kutup tavşanı derilerinden yapılma bir kaputu göstererek, «Onun ya-

(*) Husky: Son derece kuvvetli, dayanıklı, haşin bir cins kurt köpeği.

tağı işte,» dedi. «Üç kiloluk, tavşan derisi. O bundan daha sıcak bir şeyin altında yatmamıştır hiç. ama ben olsam donarım billâhi. Günışığı fırın gibi adamdır, ya, fırın gibi.»

Doc Watson, «Şu Kızılderili'nin yerinde olmak istemezdim,» diye fikir yürüttü.

Bettles zevkten bitmiş bir halde:

«Dayanamıyacak Günışığı'na adım uydurmağa, dayanamıyacak, ölecek!» diye âdeta şakıdı. «Biliyorum. Günışığı'yla yola çıktım ben. Bu herif hayatında yorulmak nedir bilmez... Yorgunluk nedir, bilmez o. Sıfırın altında yirmi derecede ıslak çoraplarla bütün gün yol aldığını bilirim onun. Bunu yapabilecek başka biri yoktur yeryüzünde.»

Bu konuşmalar sürüp giderken, Günışığı da çevresini alanlara vedâ ediyordu. Virgin onu öpmek istedi, ama Günışığı, başı viskiden ötürü hafifçe dönmesine rağmen, yulardan boynunu kurtarmasını bildi. Virgin'i öptü, öptü ama hiç ayrıcalık göstermeden, öbür üç kadını da öptü. Uzun eldivenlerini çekti, köpekleri ayağa kaldırdı ve sürücü oku'nun (*) yanında yerini aldı.

«Hayyydi, güzellerim!» diye bir nâra attı.

Hayvanlar o anda ileri fırlayıp tırnaklarını kara gömerek, âdeta karınları yere değercesine yüklendiler göğüs kayışlarına bütün ağırlıklarıyla. Daha kızak otuz kırk metre gitmeden, Günışığı da, Kama da (kızağın arkasında) onlara yetişmek için koşmağa başlamışlardı. Böylece iki adamla köpekler koşar adımlarla Yukon nehrinin kıyısından aşıp, donmuş yatağa indiler ve kurşunî aydınlıkta gözden kayboldular.

(*) Sürücü oku: Kızağın ön ucunda, bir yandan ileri doğru çıkan kalın bir oktur ve kızağın dümeni vazifesini görür.

IV

Çiğnenmiş bir yolun bulunduğu nehir yatağı üzerinde köpekler kar ayakkabılarına ihtiyaç duyulmadan, saatte ortalama altı mil yapabiliyordu. İki adam, onlara ayak uydurabilmek için koşmak zorundaydılar. Günışığı'yla Kama, muntazaman sürücü okunun yanında nöbet değiştiriyorlardı, zira uçar gibi giden kızağı idare etmek, aynı zamanda da kızakla aynı hızda koşmak son derece yorucu bir işti. Nöbeti biten, arkaya geçiyor, arada sırada da kızağın üstüne sıçrayarak dinleniyordu.

Çok zor bir işti bu, ama aynı zamanda da insana canlılık veren bir işti.

Çiğnenmiş yoldan azamî istifadeyi sağlamak için uçarcasına gidiyor, mesafeleri yutuyorlardı. İlerde çiğnenmemiş bölgeye girecekler, o zaman saatte en çok üç mil yapabileceklerdi. O vakit koşmayacakları gibi, kızağın üstüne çıkarak dinlenmek ihtiyacını da duymayacaklardı. Sürücü okunu idare etmek kolaylaşacak, kızağın önünde köpeklere yol açmak için kar ayakkabılarıyle karı çiğneyen de nöbeti ötekine devrettiği zaman, sürücü okunun yanında dinlenebilecekti. Ne var ki, bu iş canlandırıcı olmaktan uzaktı. Ayrıca, karmakarışık buz kitlelerinin üzerinden aşmak için adamakıllı ter dökecekleri yerler de olacaktı; öyle yerler gelecekti ki, saatte iki mil yaptıkları zaman kendilerini mutlu sayacaklardı. Sonra, kaçınılmaz engellerle karşılaşacaklardı, gerçi bu engeller kısa mesafeler

boyunca sürecekti, ama yine de öylesine berbat olacaktı ki, bir saatlik yolculukta canları çıkacaktı.

Kama ile Günışığı hiç konuşmuyorlardı. Yaptıkları işin niteliği itibarıyle konuşamazlardı gerçi, ama zaten kendi yaratılışları bakımından da çalışırken konuşmaktan hoşlanmayan insanlardı ikisi de. Nadiren, o da gerektiği vakit, birbirlerine tek heceli kelimelerle hitap ederler, Kama ise çoğunlukla, homurtular çıkarmakla yetinirdi. Ara sıra köpeklerden biri ağlamaklı bir ses çıkarır, ya da hırlar, ama takım çoğunlukla sessizlik içinde ilerledi. Sadece kızak skilerinin çelik tabanlarının buz üstünde çıkardığı keskin gıcırtı ve zorlanan kızağın çatırtısı duyulurdu.

Günışığı sanki bir duvarın bir yanından öbür yanına geçermişcesine, Tivoli'nin gürültüsü içinden başka bir dünyaya... Sessizlik ve hareketsizliğin egemen olduğu bir dünyaya adım atmıştı. Bu dünyada hiç bir hareket yoktu. Yukon, bir metre kalınlığında bir buz tabakasının altında uyuyordu. Bir soluk kadar bile rüzgâr esmiyordu. Nehrin her iki yakası boyunca birer orman halinde uzanan lâdin ağaçlarında tek dal, tek yaprak kımıldamıyordu. Dallarının çekebileceği en son kar zerresinin de ağırlığını yüklenmiş ağaçlar, taşlaşmış gibi duruyordu. En ufak bir gürültüyle ağaçların üstündeki karlar dökülebilirdi, ne var ki, tek kar tanesi dökülmüyordu. Bu kasvetli durgunluk ve sessizlik içinde biricik hareket, biricik hayat işareti kızaktı; onun skilerinin çıkardığı cızırtı ise, yardığı sessizliği daha da güçlü duyuruyordu.

Bu ölü bir dünya, daha da fenası, kasvetli bir dünya idi... Hava kuru ve berraktı; havada zere kadar rutubet, sis, buhar yoktu; ama gök yine de kasvet verici kurşunî bir örtü gibiydi. Bunun sebebi, güneş ışınlarının aydınlığını kapayacak bulut olmadığı halde, aydınlık verecek güneşin de bulunmayışıydı. Zira güneş güneyde meridyene doğru düzenli biçimde

tırmandığı halde, güneşle buzlu Yukon arasına dünyanın şişkin kısmı giriyordu. Geceleyin gölgeler içinde uyuyan Yukon'da gündüzler de uzun süren bir alaca karanlıktan ibaretti. On ikiye çeyrek kala, nehrin geniş bir dirseği güney yönünde uzun bir görüntü verdiği sırada, güneşin üst kenarı ufuk çizgisinin üstüne yükseldi. Ne var ki, güneş dikine yükselmedi, eğik bir yörünge üzerinde ilerledi ve saat tam on ikide alt kenarı ufuk çizgisinin azıcık üstüne çıkabildi. Donuk, solgun bir güneşti bu. Işınlarında ısı yoktu, insan güneş gözlüğü takmasa bile, gözleri rahatsız olmadan rahatça bakabiliyordu güneş yuvarlağına. Güneş meridyene ulaşır ulaşmaz da yine eğik bir yörüngede ufuk çizgisinin altına doğru kaymağa başladı ve saat on ikiyi çeyrek geçe, dünya, gölgesini Yukon'un üzerine düşürdü.

Adamlarla köpekler durmaksızın koşuyorlardı. Mideleri yönünden, Günışığı da, Kama da birer vahşiden farksızdılar... Zaman ve miktar bakımından düzensiz bir şekilde yerler, fırsat buldu mu oburlar gibi tıka basa doldururlardı karınlarını, bazan da ağızlarına bir lokma koymaksızın uzun mesafeler alırlardı. Köpeklere gelince, onlar günde bir kere yerdi; her birinin bir seferde yediği kurutulmuş balık miktarı dört yüz elli gramı geçmezdi pek. Her zaman kurt gibi aç ve her zaman için formdaydılar. Ataları kurtlar gibi, onların sindirim sistemleri de son derece mükemmeldi ve en az yiyecekten en çok yararı sağlayacak biçimde çalışırdı. Hiç birşey ziyan olmazdı bunların sindirim sistemlerinde. Yedikleri besin en son zerresine kadar enerjiye dönüşürdü. Kama'yla Günışığı da tıpkı onlara benziyordu. Dayanıklı atalardan gelen bu iki insan da ataları gibi dayanıklıydı. Basit, ama esaslı bir tutumlulukları vardı yiyecek konusunda. Azıcık bir besin onlara muazzam bir enerji sağlıyordu. Hiç birşey kaybolmuyordu. Medeniyetin rahatlıklarına alışmış, masa başında oturan bir adam Günışığı'yla Kama'yı fiziksel yeterliliklerinin zirvesinde tutan besin miktarıyla mutlaka zayıf düşer, mecalsiz kalırdı. Onlar, masa başında oturan adamın bilmediği şeyi, yani her an, her saat nor-

mal bir açlık içinde bulunmanın ne demek olduğunu bilirlerdi; onları her istedikleri vakit yemek yemeğe hazır bulunduran da işte buydu. İştahları her zaman yerinde, her zaman bilenmiş durumdaydı, öyle ki, önlerine ne gelirse aldırmadan, hemen oburcasına saldırırlar ve hazımsızlık nedir bilmezlerdi.

Öğleden sonra saat üçte, gecenin karanlığı, uzun süren alaca karanlığı yuttu. Keskin uçlu, göze çok yakın ve parlak görünen yıldızlar çıktı; köpeklerle adamlar yıldızların ışığında yollarına devam ettiler. Onlar yorgunluk nedir bilmiyorlardı. Üstelik, bu rekor kırarcasına yol alış, bir günlük gidiş de değil, altmış günlük yolculuğun birinci gününün gidişiydi. Günışığı bir önceki geceyi hiç uyumaksızın, dans ederek, içip eğlenerek geçirdiği halde, üzerinde bunların en ufak bir etkisi bile görünmüyordu. Bunun iki nedeni vardı: Birincisi, onun dikkate değer yaşama gücü; ikincisi de bu gibi gecelerin onun hayatında pek ender yer alması. Tekrar, masa başında oturan adama dönelim: Yatma vaktinde içeceği bir fincan kahve bu adamın fiziksel yeterliliğine, bütün gece durmadan içen ve heyecanlı dakikalar yaşayan Günışığı'nın bütün bunlardan göreceği zarardan çok daha fazlasını verirdi.

Günışığı yanına saat almadan yolculuk eder, zamanın geçişini çoğunlukla, bilinç altında gelişen bir işlemle tahmin eder, anlardı. Kendi tahminine göre saatin altı olduğuna karar verdikten sonra, bir kamp yeri araştırmağa başladı. Yol bir dirsekte nehri bir kıyıdan öbür kıyıya doğru kesiyordu. Kamp kurmağa elverişli bir nokta bulamadıkları için, bir mil ötedeki karşı kıyıya doğru ilerlediler. Ama tam yarı yolda bir buz kitlesiyle karşılaştılar ve bunu aşmak için ter dökerek yarım saat uğraştılar. Sonunda Günışığı aradığını bulmuş, kıyıya yakın bir yerde kurumuş bir ağaç görmüştü... Kızak ağacın yakınına çekildi. Kama memnun memnun homurdandı ve kamp kurma işi başladı.

İşbölümü harikaydı. Her biri ne yapacağını biliyordu... Günışığı bir baltayla kurumuş çamı devirdi. Kama da eline bir baş-

ka balta alıp, kar ayakkabılarını giydikten sonra, buz tutmuş Yukon nehrinin üstündeki altmış santimlik kar tabakasını temizleyerek, yemek hazırlamakta kullanılmak üzere bir miktar buz kesti. Bir parça kuru huş ağacı kabuğu tutuşturularak ateş yakıldı; Kızılderili kızağın yüklerini indirip, köpeklerin kurutulmuş balıklarını verirken, Günışığı da yemek pişirmeğe koyuldu. Kama, yiyecek torbalarını ağaçlara, köpeklerin ulaşamayacağı yükseklikteki dallara astı. Sonra genç bir ladin ağacını kesip devirdi ve dallarını budadı. Ateşin yakınındaki karları iyice ezerek, bu basılmış yerleri kestiği dallarla örttü. Bu döşemenin üzerine de kendisinin ve Günışığı'nın, içinde kuru çorap, kuru fanila, don ve uyumak için üstlerine örttükleri kürkleri bulunan torbalarını attı. Günışığı'nın bir kürküne karşılık, Kama'nın iki kürkü vardı.

Konuşmadan, hiç vakit kaybetmeden, düzenli bir tempo içinde çalışıyorlardı. Her biri ne gerekiyorsa yapıyor ve kendi eli altında bulunan en ufak bir işi bile ötekine bırakmak aklının köşesinden geçmiyordu. Böylece, daha buz gerektiğini gören Kama, gidip buz alırken, Günışığı da köpeklerden birinin itip devirdiği kar ayakkabılarından birini aldı; tekrar, sivri ucundan kara dikti. Bir yandan kahve kaynar, domuz yağı eritilir, un çorbası yapmak için unla su karıştırılırken, bir yandan da Günışığı koca bir çömlek fasulyeyi ateşe vuracak zaman buldu. Kama geri geldi, ladin dallarından döşemenin kenarına oturdu ve bu bekleyiş süresince kızağı onardı.

Yemeğe oturdukları zaman Kama, «Ben zanneder belkim şu Skookum ile Booga yapacaklar çok kavga,» diye fikir yürüttü.

Günışığı, «Gözünü ayırma onlardan!» demekle yetindi.

Yemek boyunca bütün konuşmaları da bundan ibaret kaldı. Bir ara Kama homurdanıp, lânetler savurarak, elinde yanan bir odun parçasıyla fırladı; birbirine giren köpekleri ayırdı... Günışığı bir yandan lokmalarını yutarken, bir yandan da ince bir tasa buz parçaları doldurdu; buz parçaları eriyerek su ol-

du. Yemek bitti, Kama ateşi odunla besledi, sabaha hazır etmek için daha odun kesti ve tekrar oturduğu yere dönüp kızağı onarmağa devam etti. Günışığı, domuz yağından okkalı okkalı parçalar kesip, kaynayan fasulyenin içine attı. Her iki adamın da makosenleri rutubetlenmişti, hem de o müthiş soğuğa rağmen. Bu yüzden, ladin dallarından kurdukları kamp yerinden ayrılmaları için artık bir sebep kalmayınca, makosenlerini çıkarıp, kurutmak için, ateşin önüne diktikleri kısa sopaların ucuna astılar; ara sıra da makosenlerinin ateşe bakan yanını çevirdiler. Nihayet fasulyeler pişince, Günışığı bunları, elli santim uzunluğunda ve yedi santim çapında bir un torbasına boşaltti, sonra da donsun diye torbayı buzun üzerine yatırdı. Fasulyelerin geri kalanı, sabah kahvaltısı olarak çömlekte bırakıldı.

Saat dokuzu geçmiş, yatma vakti gelmişti. Köpeklerin didişmeleri, hırlaşmaları çoktan kesilmiş, yorgun hayvanlar, burunlarıyla ayaklarını tüylü kuyruklarının altına alarak kıvrılmışlardı. Kama kürklerini yayıp, piposunu yaktı. Günışığı kahverengi sigara kâğıdıyla bir sigara sardı kendisine ve gecenin ikinci konuşmasını yaptılar.

Günışığı, «Zannederim Sixty Mile'a yaklaştık,» dedi.

«Im,» dedi Kama. «Ben de zanneder.»

Her biri, bütün gün sırtlarında taşıdıkları **parka**'ları (*) yerine yün ceketlerini giyip, oldukları yerde kürklerine sarındılar. Çarçabuk, hemen hemen gözlerini kapar kapamaz uykuya vardılar. Cam gibi gökte yıldızlar hoplayıp zıplıyor, tepelerinde, şimal fecrinin renkli, yol yol ışınları büyük projektörlerin şimşekleri gibi çakıyordu.

Günışığı karanlıkta uyanıp, Kama'yı kaldırdı. Şimal fecri hâlâ devam ediyor idiyse de yepyeni bir gün başlamıştı... Kahvaltılarını ısıtılmış un çorbası, ısıtılmış fasulye, kızartılmış domuz pastırması ve kahveyle yaptılar. Ötede kuyruklarını alt-

(*) Parka: Pamuklu kumaştan, kukuleteli, hafif bir ceket.

larına alarak kıçlarının üstüne oturmuş, istekli istekli bakan köpeklere bir şey verilmedi. Köpekler arada bir, ön ayaklarından birini kaldırıp, buz ayaklarını yakmış gibi, sinirli sinirli silkeliyorlardı. Acı bir soğuk vardı; ısı hiç değilse sıfırın altında kırk beşti. Kama çıplak elleriyle köpekleri kızağa koşarken, birkaç defa gidip uyuşan parmak uçlarını ateşte ısıtmak zorunda kaldı. İki adam kızağı birlikte yükleyip, bağladılar. Ellerini son olarak ısıtıp, yün eldivenlerini giydiler ve köpekleri haylayıp, kızağı kıyı setinden aşırarak tekrar nehir yoluna soktular. Günışığı'nın tahminine göre, saat yedi civarında idi; ama yine de yıldızlar pırıl pırıl dans ediyor, şimal fecrinin solgun, yeşile bakan ışıkları hâlâ tepelerinde parlıyordu.

İki saat sonra hava birdenbire karardı... Öyle karanlık oldu ki, yollarını sadece içgüdüleriyle bulabiliyorlardı; o vakit Günışığı, zaman tahmininde aldanmadığını anladı. Bu, dünyanın hiç bir yerinde, kışın Alaska yollarında olduğu kadar belirgin görünmeyen, şafaktan önceki karanlıktı. Kurşunî aydınlık, karanlığın içinden hissettirmeden, ağır ağır sıyrıldı ve iki adamın ayaklarının altında yol birdenbire beliriverdi. Arkasından da en gerideki köpeği, derken, bütün köpekleri ve iki yanda uzayıp giden kar yığınlarını görebildiler. Daha sonra, onlara yakın olan kıyı bir belirdi, bir kayboldu, ikinci kez belirdi ve artık kaybolmadı. Birkaç dakika geçince, bir mil kadar uzaktaki karşı kıyı ağır ağır görüş alanı içine girdi, kıyının ardında ve ötelerde, sol yana düşen, karlarla örtülü genç sıradağlarla birlikte nehir de upuzun bir görüntü verdi. Hepsi bu kadar. Güneş çıkmadı. Kurşunî aydınlık, yine kurşunî kaldı.

Gündüzün, bir ara yollarının üzerinden bir karakulak atladı, en baştaki köpeğin tâ burnunun dibinden geçti, bembeyaz ağaçlar arasında kayboldu. Köpekler birden coşuverdiler. Vahşî havlamalarla kayışlarına asılıp, karakulağın peşinden gitmek için kızağı yana doğru sürüklediler. «Hooo!...» diye bağıran Günışığı, sürücü okuna asılıp, kızağı yumuşak karların üs-

tüne yan devirebildi. Köpekler kovalamaktan vazgeçti, kızak doğrultuldu; beş dakika sonra basılmış sert karların üstünde yine uçarak gidiyorlardı. Kadife gibi ayaklarıyla yumuşacık atlayan ve bir hayalet gibi görünüp kayboluveren karakulak, iki gün içerisinde rastladıkları birlcik hayat belirtisi idi.

Saat on ikide, güneş, dünya yuvarlağının göbeği üstünden burnunun ucunu gösterdiği vakit durup, buzun üstünde ufak bir ateş yaktılar. Günışığı baltasıyla donmuş ve selam biçimi almış fasulyelerden kısa, kalın parçalar doğradı. Tavaya koyup buzlarını çözdükleri bu fasulyeyi öğle yemeği olarak yediler. Kahve içmediler. Günışığı böyle bir lüks için günü yakmağa kıyamıyordu. Köpekler hırlaşmayı bırakıp, aç aç onları gözledi. Dört yüz elli gramlık balık istihkaklarını ancak akşama alabildiler. Güneşin meridyen çizgisini iki kere geçişi arasındaki süre içinde de durmadan çalıştılcr.

Soğuk dalgası devam ediyordu. Bu kadar soğukta ancak demirden adamlar yolculuk edebilirlerdi. Kama ile Günışığı ise ırklarının birer seçkin örneğiydiler. Ne var ki, Kama, öbürünün kendisinden üstün ve kendisinin daha başlangıçtan yenilgiye mahkûm olduğunu biliyordu. Çabasını isteyerek zerrece azaltmıyordu, ama onu yıkan, kafasının içinde taşıdığı yüktü. O, Günışığı'na âdeta tapıyordu. Metin, sabırlı, az konuşan ve fiziksel yeterliliğinden gurur duyan Kama, bütün bu niteliklerin arkadaşında bedenleştiğini görüyordu. İşte bu adam, en mükemmeline ulaşmak için çaba göstermeğe değer niteliklerin hepsinde en mükemmele ulaşmış, hemen yanıbaşında duran insan biçiminde bir tanrıydı... Ona tapmamak Kama'nın elinde değildi, ama yine de bunu hiç belli etmezdi... Beyaz ırk böyle insanlar yetiştirdikten sonra, hep onların galip gelmesine şaşmamak lâzım diye geçirdi aklından. Kızılderililerin böylesine inatçı, böylesine dayanıklı bir soyun karşısında ne hükmü olabilirdi ki? Binlerce kuşaktan gelen tecrübelere sahip Kızılderililer bile böyle bir soğukta yola çıkamazlardı; halbuki, ilk Güneyden geldiği halde kendilerinden daha dayanıklı çıkan Gün-

ışığı, onların korkularıyle alay ederek, günde on, on iki saat yol tepiyordu. Günışığı'nın düşüncesi ise, günde ortalama otuz üç millik bu gidiş hızını altmış gün sürdürmekti! Yeni bir kar yağışını beklemek demek, çiğnenmemiş karı çiğneyerek, ya da buzları çözülmüş nehrin kıyılarındaki incelmiş saçak buzlarının ortaya çıkardığı tehlikeleri göze alarak güçlükle ilerlemek demekti.

Bu arada Kama hiç sızlanmadan, hiç kaytarmadan Günışığı'na ayak uyduruyordu. Sıfırın altında kırk beş, elli derecede, karanlıklardan karanlıklara geçerek ve karanlıklar içinde yolculuk ediyorlardı.

Ara sıra ovalanmasına rağmen, Kama'nın yanak derileri dondu ve çürüyüp karardı. Aynı zamanda akciğer dokuları da azıcık donmuştu... İnsanın kendisini gereksiz yere aşırı soğukla karşı karşıya bırakmasının doğuracağı tehlikeli durumlardan biriydi bu. Ne var ki, Kama hiç şikâyet etmiyordu. Günışığı'na gelince, o bir fırındı sanki. Üç kilo çeken tavşan kürkünün altında, ötekinin altı kiloluk kürkü altında uyuduğu kadar rahat uyuyordu.

İkinci gece, elli millik kârlı bir yolculuktan sonra, Alaska ve Kuzeybatı Bölgesi sınırı yakınlarında kamp kurdular. Yolculuklarının geri kalan kısmı, Dyea yakınlarındaki son kısa mesafe hariç, Kanada topraklarında geçecekti. Yakında kar yağacağına dair bir belirti olmadığından, aynı zamanda da sert kar üzerinde ilerlediklerinden, Günışığı dördüncü gece, kampı Forty Mile'da kurabileceğini hesaplıyordu. Bunu Kama'ya da söyledi, ama üçüncü gün ısı yükselmeğe başlayınca yakında kar yağacağını anladılar; zira Yukon'da kar yağması için havanın ısınması gerekiyordu. Yine aynı gün, on millik bir mesafe içinde uzanan buz kitleleriyle karşılaştılar. Bu on mil içinde, kızağı buz tepeciklerinin üzerinden aşırmak için sadece kendi kollarının gücüyle belki bin kere kaldırıp indirdiler. Bu gibi anlarda köpeklerin hiç bir faydası dokunmuyor, köpekler de, adamlar da engebeli arazide çok güçlük çekiyor, aşırı de-

rece yoruluyorlardı. O gece fazladan, bir saat daha yol alarak, kaybettikleri zamanın bir kısmını kazanmağa çalıştılar.

Sabahleyin uyandıklarında, kürklerinin üzerinde yirmi beş santim kalınlığında bir kar tabakası buldular. Köpekler de karın altına gömülmüşler, bu rahat yuvalarını bırakmağa hiç de istekli görünmüyorlardı. Yeni yağan kar yolculuklarını iyice güçleştirecekti. Kızağın skileri, yeni yağmış yumuşak kar üzerinde o kadar iyi kaymadığından, kızağın önünde bir kişinin mutlaka kar ayakkabılarıyle karı çiğnemesi gerekiyordu; yoksa arkadan gelenler kara gömülürdü. Buradaki kar da, Güney ülkelerinde bilinen kardan çok başkaydı. İnce, sert ve kuruydu. Daha çok tozşekerini andırıyordu. Kara bir tekme atsanız, tıpkı kum gibi dağılıveriyordu. Zerreler arasında yapışma olmadığı için, bu kardan kartopu yapmanıza imkân yoktu... Kar taneleri kuşbaşı değil de, kristaller halindeydi... Minik, geometrik buz kristalleri. Zaten aslında da kar değil, buzdu bunlar.

Hava ısınmış, ısı sıfırın altında yirmi beşe yükselmişti; kulaklıklarını yukarı kaldırıp, yün eldivenlerini çıkaran iki adam terlemeğe başlamışlardı çalıştıkları sürece. O gece Forty Mile'a varamadılar; ertesi gün kamptan geçerlerken de Günışığı sadece, postayı almağa ve kumanya tazelemeğe yetecek kadar durdu. Ertesi gün öğleden sonra Klondike nehrinin ağzında kamp kurdular. Forty Mile'dan beri tek canlıya rastlamadıkları gibi, hep yol açarak ilerlemişlerdi. O kış henüz, Forty Mile'ın güney yönünde, nehir yolundan kimse yolculuk etmemişti, belki de bütün kış boyunca yolculuk eden yalnız onlar olacaktı. O zamanlarda Yukon ıssız bir ülkeydi. Klondike nehriyle, Dyea'deki Salt Water nehri arasında, karlarla örtülü, altı yüz millik ıssız bir arazi uzanıyor ve bütün bu uzun mesafe içinde Günışığı'nın insanla karşılaşmayı umabileceği sadece iki yer bulunuyordu. Bu iki yerin ikisi de (Sixty Mile ve Folt Selkirk) ücra birer ticaret merkeziydi. Yazın, Stewart ve White nehirlerinin ağzında, Büyük ve Küçük Salmon'larda, Le Barge

gölünde Kızılderlilere rastlanabilirdi; ama kışın, Günışığı'nın da çok iyi bildiği gibi, Kızılderililer geyik sürülerinin peşinde tek rar dağlara dönerlerdi.

Klondike nehrinin ağzında kamp kurdukları o akşam, bütün işler bittikten sonra da yatmadı Günışığı. Eğer orada bir beyaz adam olsaydı, Günışığı ona, yine «içine bir şeyler doğduğunu» söylerdi. Günışığı kar ayakkabılarını ayağına geçirip, karın içine kıvrılmış köpeklerle, tavşan kürklerinin altında derin derin soluyan Kama'yı bırakarak kıyıdaki yüksek seti tırmandı ve düzlüğe çıktı. Ladin ağaçları görüş imkânı vermediğinden, düzlükte, sık ağaçlar arasında güçlükle ilerleyerek, gerilerdeki dağların ilk dik yamacına tırmandı. Buradan, dik açılı dirsekler çevirerek doğudan doğru akan Klondike nehriyle güneyde muhteşem bir kıvrıntı meydana getiren Yukon'u görebiliyordu. Soldan, nehrin akış yönünde, muazzam bir beyaz yığın halinde Moosehide dağı yıldızların ışığı altında pırıl pırıl görülebiliyordu. Dağın adını Teğmen Schwatka vermişti, ama daha bu yiğit kâşif Chilcoot'u aşıp, Yukon'a inmeden çok önce Günışığı görmüştü o dağı.

Bununla beraber Günışığı dağa şöyle bir bakmakla yetindi. Onu ilgilendiren şey düzlüğün ortasındaki derin, kıyıları istimbotların yanaşmasına elverişli su idi.

«Tam şehir kurulacak yer,» diye mırıldandı kendi kendine. «Kırk bin adamı barındıracak bir kampı kurmağa yetecek kadar yer var. Yeter ki, altın bol çıksın.» Bir an daldı. «Tava başına on dolarlık çıksa yeter; Alaska'nın şimdiye dek gördüğün en büyük vurgun olur bu. Eğer burada çıkmazsa, bu yakınlarda çıkacak. Bütün yol boyunca kamp kurmağa elverişli yerleri tespit etmek hiç fena olmaz.» Bir süre durup ıssız ovaya bakarak, güçlü imgeleminde altın bulunduğu takdirde görülecek manzarayı canlandırdı. Hayalinde, ovaya bıçkıhaneleri, büyük malzeme depolarını, meyhaneleri, dansevlerini ve uzun sokaklar boyunca dizili madenci kulübelerini yerleştirdi. Bu uzun sokaklarda binlerce adamın gidip geldiğini, depoların önün-

de ağır yük kızaklarının durduğunu, bu kızaklara koşulu dizi dizi köpekleri gördü. Ayrıca, ağır yük kızaklarının, altın ocaklarının bulunduğu hayalî bir yere doğru, buz tutmuş Klondike nehri üzerinde yola çıktığını da gördü.

Güldü ve başını sallayarak gördüğü hayali uzaklaştırdı, düze inerek ovayı geçip kampa döndü. Beş dakika sonra, kürküne sarınmış vaziyette, gözleri açık doğrularak, hâlâ uyuyamayışına hayret etti. Yanıbaşında uyuyan Kızılderiliyle, sönmeğe yüz tutmuş ateşteki korlara, ötede burunlarını kuyruklarının altına almış beş köpeğe ve kara dikili duran dört kar ayakkabısına göz gezdirdi.

«İçimdeki his de bana amma tesir etti yahu,» diye mırıldandı. Aklı, oynadığı pokere gitti. Oyunu hatırlayarak, «Dört papaz!» dedi sırıtarak. «Onlar da böyle bir his sonunda gelmişti!»

Tekrar uzandı, kürkünün ucunu kulaklıklarının üstüne kadar çekerek ensesini kapattı, gözlerini yumdu ve bu sefer uykuya vardı.

V

Sixty Mile'da kumanyalarını tazelediler, yüklerine bir iki kilo daha mektup kattılar ve hep aynı karar bir tempo ile yola koyuldular. Forty Mile'dan beri çiğnenmemiş kar üzerinde gelmişlerdi, tâ Dyea'ye kadar da yine hep çiğnenmemiş kar üzerinde gideceklerdi. Günışığı bu gidişe mükemmel dayanıyordu, ama öldürücü tempo Kama üzerinde etkisini göstermeğe başlamıştı. Gururu yüzünden ağzını açmıyordu, ama ciğerlerini üşütmüş olmasının doğurduğu sonuçları saklayamıyordu. Donan akciğer dokuları mikroskobik denecek kadar ufak olmasına rağmen, bu kısımlar şimdi kabuk dökmeğe başladığı için Kama'nın kuru, kesik kesik öksürmesine sebep oluyordu. Biraz fazlaca zorlanacak oldu mu, adamcağız müthiş bir öksürük nöbetine tutuluyordu. Kan hücum eden ve şişen gözleri sulanmağa, gözyaşları yanaklarından süzülmeğe başlamıştı... Tavada kızaran domuz pastırmasından çıkan bir parçacık dumanı içine çekecek olsa, yarım saat süren öksürük nöbetine yakalanıyordu; bu yüzden Kama, Günışığı yemek pişirirken hep yüzünü rüzgâr üstüne dönerek oturuyordu.

Böylece, yumuşak, çiğnenmemiş, sonsuzluğa uzanan karlar üzerinde günlerce ve günlerce ağır ağır, zahmetle ilerlediler. Sert kar üzerinde uçarcasına giderken duyulan zevk ve heyecanın zerresi bulunmayan, monoton, yorucu bir işti bu. Kar ayakkabılarını giyip bir Kama öne geçiyordu, bir Günışığı; çetin, merhametsiz bir işti bu. Her adımda bir metre boyunda yu-

muşak karın çiğnenmesi gerekiyordu ve her adımda, büyük bir tenis raketine benzeyen, örgülü kar ayakkabısı adamın ağırlığı altında yirmi, yirmi beş santim kadar gömülüyordu kara... Bu koşullar altında, kar ayakkabısıyle kar çiğneyerek yürümek, alelâde yürüyüşten çok başkaydı; adalelerin değişik çalışması gerekiyordu. Adımlar eğik bir doğrultuda atıldığı takdirde, kara gömülen ayak dışarı çekilemezdi. Ayağın yere tam dik tutulup yukarı öylece çekilmesi lâzımdı. Kar ayakkabısı karın içine gömüldüğü zaman burnu, yirmi beş santim yüksekliğinde kardan bir duvarın dibine dayanmış oluyordu. Eğer ayak yukarı çekilirken azıcık eğik çekilecek olsa, kar ayakkabısının burnu kara adamakıllı gömülür, ayakkabının topuğunu meydana getiren, raket sapı biçimindeki uzun kısım adamın kalçasına çarpardı. Bu bakımdan ayağın, dizden itibaren ileri atılmadan önce, her adımda ve hiç aksamaksızın, yirmi beş santim kadar dimdik yukarı kaldırılması gerekiyordu. İşte bu az çok ezilmiş izden de, geriden gelen köpekler, sürücü okunun yanındaki adam ve kızak geçiyordu. En seçme adamların gösterebileceği çabayı gösterdikleri halde, saatte en fazla üç mil ilerliyebiliyorlardı. Bu da onları, günlük yürüyüş saatlerini artırmak zorunda bırakıyordu. Günışığı karşılaşabilecekleri aksilikleri hesap edip, bir tedbir olarak, günde on iki saat yol alıyordu. Kamp kurmak, fasulyeleri ısıtıp buzlarını çözmek, sabahleyin kahvaltı edip, kampı bozmak ve öğle molasında, tekrar fasulye ısıtmak da üç saatlerini aldığına göre, uyumak, dinlenmek için onlara dokuz saat vakit kalıyor ve adamlar da, köpekler de dokuz saatin bir dakikasını bile boşa harcamıyorlardı.

Pelly nehri yakınlarındaki ticaret merkezi Selkirk'de, Günışığı, Kama'ya orada yatmasını, kendisine Dyea'den dönüşte katılmasını tavsiye etti. Le Barge gölünden oralara kadar gelmiş bir Kızılderili, Kama'nın yerine geçmek istedi, ama Kama'nın inadı tuttu. Öfkelendiğini belli edercesine, sesinin tonunu azıcık yükselterek bir homurdandı, o kadar. Bununla be-

raber Günışığı köpeklerini dinlendirip, dönüşte almak için takımı değiştirdi, altı tane dinlenmiş köpekle yola çıktı.

Selkirk'e vardıkları gece, saat ona kadar yol almışlardı; ertesi sabah altıda tekrar yola çıkıp, Selkirk'le Dyea arasında, beş yüz mile yakın uzunluktaki vahşi ıssızlığa daldılar... İkinci bir soğuk dalgası geldi, ama çiğnenmemiş kar üzerinde soğuk, ya da sıcak farketmiyordu. Termometre sıfırın altında kırkı bulunca yolculuk daha da güçleşti, zira soğuk arttıkça, sert buz kristallerinin kızağın skilerine verdiği zorlama kum tanelerinin vereceği zorlamaya daha yaklaşıyordu. Aynı kar üstünde köpekler bir kızağı, sıfırın altında otuz, otuz beş derecede daha kolay çekerlerdi. Günışığı, günlük yolculuk süresini on üç saate çıkardı; ilerlemenin çok daha güç olduğu yerlere geleceklerini bildiğinden, kazandığı avansı kıskançlıkla koruyordu.

Daha tam kış ortasında değillerdi, nitekim, çalkantılı Fifty Mile nehri de onun bu tahminini destekliyordu. Her iki kıyısında buzların tehlikeli bir incelikte olduğu nehir, birçok yerlerde buzlardan tamamıyle temizlenmiş vaziyette, açıkça akıyordu. Yine birçok yerlerde, suyun dik burunlara şiddetle çarptığı kısımlarda kıyı buzları tutmamıştı bile. Nehrin bir bu kıyısına, bir öteki kıyısına geçerek, dönerek, kıvrılarak, bazan doğru dürüst bir yol bulana kadar çeşitli noktaları deneyerek ilerlediler. Çok yavaş yol alabiliyorlardı. Buz köprülerinin, geçmeden önce denenmesi gerekiyor, ayaklarında buz ayakkabıları, ellerinde çapraz tutturulmuş uzun iki dal olduğu halde, bazan Kama, bazan Günışığı önden gidiyorlardı. Böylelikle, eğer buz kırılacak olursa, vücutlarının açtığı deliğin kenarlarında bir köprü meydana getirecek olan dallara tutunabilirlerdi. Her ikisinin de payına bu cinsten bir sürü kaza düşüyordu. Sıfırın altında elli derecede, beline kadar ıslanmış bir insan imkânı yok ilerleyemez, donardı. Bu yüzden de her suya batış, uzun bir gecikme demekti. Islak adam kurtarılır kurtarılmaz, kan dolaşımını sağlamak için bir aşağı, bir yukarı koşar, bu

arada da arkadaşı ateş yakardı. Ateş yandıktan sonra çamaşır değiştirilir, ıslak çamaşırlar da kurutulur, gelecek seferki kazaya hazır bulundurulurdu.

İşin en kötü tarafı da, nehir yatağı üzerinde geceleyin yolculuk yapılamayışı idi, zira gündüzleri alacakaranlık artık sadece altı saat sürüyordu. Her dakikaları kıymetli olduğu için, birini bile israf etmemeğe çalışıyorlardı. Bu bakımdan, daha kurşunî aydınlığın ilk belirtileri görülür görülmez kampı bozuyor, kızağı yükleyip, köpekleri koşuyor ve ateşin başına çömelerek hazır vaziyette bekliyorlardı. Yemek yemek için öğle molasını da vermiyorlardı artık. Tahminlerinin aksine, almayı düşündükleri mesafenin çok gerisinde kalmışlardı. Her geçen gün, önceden kazandıkları zamanın bir kısmını alıp götürüyordu. Günde on beş, hatta on iki mile düştükleri zamanlar oluyordu... Hele bir yerde, dokuz mili ancak iki günde alabildiler; üç kere, sırtlarını nehre dönüp, kızağı yüküyle beraber dağlardan aşırmak zorunda kalmışlardı.

Nihayet o korkulu Fifty Mile nehrinden kurtulup Le Barge gölünden önceki düzlüğe vardılar. Burada ne açık su, ne de sıkışık buz tepeleri vardı. Otuz milden fazla bir uzaklığa kadar kar, bir tepsi gibi dümdüzdü; ne var ki, bir metre derinliğinde, aynı zamanda da un gibi yumuşaktı. Saatte en çok üç mil yapabiliyorlardı, ama Günışığı Fifty Mile'ı aşmış olmalarının şerefine geç vakitlere kadar yol aldı. Sabah saat on birde gölün alt ucuna vardılar. Öğleden sonra üçte, Kutup gecesinin karanlığı bastırırken de Günışığı gölün üst ucunu seçti ve ilk doğan yıldızlardan kerterizlerini aldı. Sabah saat sekizde gölü gerilerinde bırakıp Lewes nehrinin ağzına girdiler. Bu arada yarım saatlik bir mola verildi, kaskatı donmuş bulunan kaynamış fasulyeden kesilen parçalar eritildi, köpeklere de birer istihkak fazladan balık verildi. Ondan sonra tekrar hareket edilerek sabahın birine kadar nehrin yukarısına doğru yol alındı ve esas kamp kuruldu.

O günün sonunda, on altı saatlik bir yolculuk yapmış bu-

lunuyorlardı; köpeklerin birbirleriyle değil dalaşmağa, hırlamağa bile mecalleri kalmamıştı. Kama ise son birkaç mili farkedilir şekilde topallayarak almıştı. Ama yine de ertesi sabah altıda Günışığı yola düzüldü. Saat on birde, White Horse'un alt ucundaydılar; kampı da, o gece, kötü nehirlerin sonuncusunu arkalarında bırakmış olarak Fort Conon'da kurdular. Artık önlerinde göller zinciri uzanıyordu.

Günışığı amansız yol alıyordu. Altı saat alaca karanlıkta, altı saat de karanlıkta olmak üzere günde on iki saat durmadan ilerliyorlardı.

Yemek pişirmek, koşumları onarmak, kamp kurmak ve bozmak için üç saat harcıyor, geri kalan dokuz saatte de adamlar ve köpekler ölü gibi uyuyorlardı. Kama'nın demirden gücü nihayet tükeniverdi. Ağır iş günden güne onun gücünü yedi, bitirdi. Günden güne yedek güçlerini harcamağa başladı. Hareketleri ağırlaştı, adalelerinin seğirdim yeteneği kayboldu, topallaması da iyice yerleşti kaldı. Bununla beraber işi hiç kaytarmaksızın, ağzından en ufak bir şikâyet homurtusu çıkmaksızın metanetle dayanıp, çalıştı. Günışığı da yorulmuş, avurdu avurduna çökmüştü. Yorgun görünüyordu; ama yine de o olağanüstü vücut yapısı ve bünyesi sayesinde ilerliyor, durmadan ilerliyor, pişmanlık getirmeden ilerliyordu. Güney yönünde ilerlemeğe başladıklarından itibaren son birkaç gün içinde, Kama'nın rüyasında bile göremiyeceği bir dayanıklılıkla hep önde gıden Günışığı, Kızılderilinin gözünde, eskisinden kat kat fazla tanrılaşmıştı.

Bir an geldi ki, artık Kama öne geçip kar çiğneyemez oldu; bütün bir gün, karı çiğnemeyi hep Günışığı'na bırakması da artık onun tamamıyle tükendiğinin delili idi. Marsh'dan, Linderman'a kadar gölleri teker teker aşıp, göller zincirini geçerek Chilcoot geçidini tırmanmağa başladılar. Günün sonunda, geçidin son tümseğinin dibinde pekâlâ kamp kurabilirlerdi, ama Günışığı, kendisini yirmi dört saat geciktirebilecek bir

kar fırtınasını geride bırakarak, tâ Sheep Camp'a kadar yoluna devam etti.

Bu son aşırı çaba Kama'nın işini adamakıllı bitirdi. Sabahleyin kalkıp yürüyemedi. Saat beşte Günışığı onu uyandırdığı zaman, yerinde güçlükle doğrulabildi, inledi ve tekrar yığıldı. Her ikisine düşen kamp işini Günışığı tek başına yaptı, köpekleri kızağa koştu ve harekete hazır olunca, bitik Kızılderiliyi üç kürkün içine sarıp sarmalıyarak kızağın üstüne bağladı. Şimdi hızlı gidiyorlardı; son dağın eteklerindeydiler artık; Günışığı köpekleri, Dyea Kanyonu'nun altındaki, Dyea menziline götüren çığnenmiş, sert yol üzerinde hayliyor, kızağı kuş gibi uçuruyordu. Ve böylece, Kama kızağın üstünde, Günışığı da çelik tabanlı skilerin altına düşmemek için sürücü okunun yanına atlamış vaziyette, deniz kıyısında bulunan Dyea'ye hızla girdiler.

Günışığı sözünü tutup, Dyea'de hiç durmadı. Bir saat içinde kızağa dönüş postası ve kumanya yüklendi, yorgunlarıyle değiştirilen dinç köpekler koşuldu ve başka bir Kızılderili tutuldu. Dyea'ye varışlarından, Günışığı'nın harekete hazır olduğu ana kadar Kama hiç konuşmadı. Günışığı onun yanına geldi, Allahaısmarladık dedi. Tokalaştılar.

«Gebert o Kızılderiliyi, Günışığı!» dedi Kama. «Im anladın, Günışığı? Gebert onu!»

Günışığı, sırıtarak, «Eh,» dedi. «Belki Pelly'ye kadar dayanır.»

Kama başını şüpheyle salladı, sonra Günışığı'na veda anlamında, ona sırtını dönerek tekrar uzandı yerine.

Günışığı aynı gün Chilcoot'u ters yönde aştı; hava kararduktan sonra üç yüz metre kadar bir yükseklik inmiş ve Crater Lake'e hafif kar yağışı altında gelerek orada kamp kurmuştu. Bu «soğuk» bir kamp olmuştu, zira henüz ağaçlık bölgeden çok uzaktaydılar ve Günışığı yük olmasın diye kızağa yakacak odun almamıştı. O gece üstlerini bir metre kalınlığında bir kar tabakası örttü; sabahleyin karın altından silkinerek

kalktıklarında da Kızılderili onu bırakmağa kalkıştı. Adam, kendince deli saydığı biriyle bundan daha fazla yolculuk edemezdi. Nə var ki, Günışığı onu zalim ve merhametsiz bir şekilde, kalmağa ikna etti. Deep Lake ve Long Lake'i geçip, Lake Dinderman'ın düzüne indiler.

Dönüşte de, gelişteki gibi öldürücü bir tempoyla gidiyorlardı, ama bu Kızılderili, Kama kadar dayanıklı değildi. Gerçi o da hiç sızlanmıyordu. Bir daha kaçmaya da kalkışmadı. Gelecekte, bir daha Günışığı'nın yoluna çıkmamayı kafasına iyice koymuş, sesini çıkarmadan ve elinden geleni ardına koymadan çalışıyordu. Günler günleri, alaca karanlıklar karanlıkları, geceler geceleri kovaladı, soğuk dalgaları geçti, kar yağdı, tekrar soğuk dalgası geldi ve miller, arkalarında yığıldıkça yığıldı.

Nihayet, Fifty Mile'da korkulan kaza başlarına geldi. Bir buz köprüsünü geçerken, buz çöktü, köpekler buzun altına gittiler. Takımı en arkadaki köpeğe bağlayan koşum kayışları kopunca, köpekler buzun altında kaynayıverdiler, bir daha da çıkamadılar. Geriye yalnız en arkada bulunan köpek kalmıştı; bunun üzerine Günışığı kızağa Kızılderili'yle beraber kendisini koştu. Böyle bir işte bir adam bir köpeğin yerini tutamadığı halde, iki kişi beş köpeğin işini görmeğe kalkışıyorlardı. Birinci saatin sonunda Günışığı kızağı hafifletti. Köpeklerin yiyeceği, fazla eşya ve yedek balta atıldı. Ertesi gün, aşırı zorlama sonucu, köpeğin kaslarından biri koptu, köpek işe yaramaz hale geldi. Günışığı köpeği vurup, kızağı bıraktı. Seksen kilo tutan posta ve yiyecekleri sırtına vurdu. Kızılderili de altmış kilo yüklendi. Günışığı bütün gerekli eşyayı gözünü kırpmadan atmıştı. Fasulyeler, taslar, tavalar, tabaklar ve yedek giyim eşyası atılırken, beş paralık değeri olmayan mektupların alıkonuşu, Kızılderili'nin ağzını hayretten açık bıraktı. Her biri yanına, birer kürk, birer balta, birer teneke kova ve domuz pastırmasıyla undan ibaret, kıt kanaat geçinmelerine yetecek kumanya almıştı. Domuz pastırmasını çimdik çimdik kemirerek

nefislerini körletecekler, sıcak suyla karıştırarak yiyecekleri un da onlara enerji sağlıyacaktı. Tüfekleriyle bir dolu cephaneyi bile geride bırakmışlardı.

Selkirk'e kadar iki yüz millik yolu işte bu şartlar altında aldılar. Günışığı erkenden yola çıkıyor, geç vakitlere kadar yol alıyordu. Vaktiyle kamp kurmağa ve köpeklere bakmağa ayırdıkları zamanı şimdi tamamiyle yola vermişlerdi. Geceleri ufak bir ateş yakıp, kürklerine sarınarak büzülüyor ve un çorbası içip, sopaların ucuna takarak buzunu çözdükleri domuz pastırmasını kemiriyorlardı... Sabah karanlığında kalkıyor, yüklerini sırtlarına vuruyor, alın kayışlarını (*) düzeltiyor ve tek kelime konuşmadan yola düşüyorlardı. Selkirk'e üç, beş mil kala, çökük avurtlu, sert bakışlı, kara kuru bir adam olan Kızılderiliyi önüne katmıştı Günışığı; bu adamın yerinde başkası olsa, ya hemen oracığa yığılıp uyumağa başlar, ya da mektuplardan ibaret yükünü bir yerde sırtından atardı.

Selkirk'e vardıklarında, dinlenmiş ve formunda bulunan eski köpekleri başka bir kızağa koştular. Aynı gün Günışığı — tabiî bu sefer, gidişte Kama'nın yerini almak isteyen Le Barge'li Kızılderili ile, sürücü okunda nöbetleşe yer değiştirerek — haylıyordu köpekleri. Günışığının iki günlük bir açığı vardı, tâ Fifty Mile'a kadar da, kar yağışı ve çiğnenmemiş yol yüzünden açığını kapatamadı. Forty Mile'da hava yolculuğa elverişli bir durum gösterdi. Tam büyük soğuk dalgalarının yaklaştığı mevsimdi. Günışığı bir kumar oynayarak, kendilerinin de, köpeklerin de yiyecek istihkakını azalttı. Forty Mile'dakiler başlarını uğursuz uğursuz sallayarak, eğer kar yağmağa devam ederse ne yapacağını sordular.

Günışığı gülerek, «Mutlaka gelecektir soğuk dalgası!» dedi ve hayladı köpeklerini.

(*) Alın kayışı: Yükleri dengede tutmak ve ağırlığın bir kısmını boyuna bindirmek için yükün üst tarafını başa tutturan kayış.

O kış, Forty Mile'la Circle City arasında gidip gelen epey kızak olduğu için yol iyice basılmıştı. Soğuk dalgası da geldi ve kaldı; Circle City ise sadece iki yüz mil uzaktaydı. Le Barge'lı Kızılderili, toy bir delikanlıydı. Günışığı'na neşe içinde adım uyduruyor, hatta ilk başlarda onu yormağı bile aklından geçiriyordu. İki yüz millik yolun birinci yarısında, beyaz adamda yorgunluk belirtileri araştırdı, ama göremeyince şaşırdı... İkinci yarıda kendisinde yorgunluk belirtileri başgöstermeğe başladı, dişini sıkıp hiç renk vermedi. Günışığı hiç aman vermeksizin, ya sürücü okunun başında, ya nöbeti öbürüne devretmiş, uçarak giden kızağın üstünde dinlenerek, durmadan yol alıyordu. Sonuncu gün, her zamankinden berrak ve soğuk olan hava, iyi bir yolculukla yetmiş mil yapmalarını sağladı. Circle City nehrinin toprak kıyısını aşıp da ana caddede uçmağa başladıklarında saat gecenin dokuzuydu; kızağın üstünde dinlenme sırası kendisinde olan genç Kızılderili de yere atlamış, koşuyordu kızağın yanında. Kabadayılığını gösterip, şerefini kurtarmıştı. Gücünün sınırına kadar gelmiş ve bu sınırları umutsuzcasına zorluyor olmasına rağmen, yine de şevkle koşuyordu.

VI

Tivoli kalabalıktı; iki ay önce Günışığı'nı uğurlayan aynı kalabalık doldurmuştu salonu; zira bu gece, altmışıncı günün gecesiydi, Günışığı'nın başarıp başaramıyacağı konusunda da fikirler; her zaman olduğu gibi ikiye ayrılmıştı. Saat onda, bahisler hâlâ devam ediyor, zaman geçtikçe de, Günışığı'nın başaramıyacağı üzerine bahse girenlerin sürdükleri paraların oranı yükseliyordu. Virgin bile onun işi başaramadığına inanıyordu, ama yine de tuttu, Charley Bates'le Günışığı'nın gece yarısından önce varacağına dair, yarım kiloya karşı bir kilo altın koyarak bahse girdi.

Köpeklerin kesik havlamalarını ilk duyan da yine Virgin oldu, «Dinleyin!» diye bağırdı. «Günışığı bu!»

Herkes kapıya doğru saldırdı; ama kar fırtınalarına karşı koyacak şekilde yapılmış çifte kapılar savrularak, ardlarına kadar açıldığı zaman kalabalık geriledi. Köpeklerin hırslı solumalarını, şaklayan kamçıyı ve kızağı tahta döşemelerin üzerinde çekebilmek için son güçlerini harcayan yorgun köpekleri gayrete getirmek amacıyla bağıran Günışığı'nın sesini duymuşlardı. Bir fırtına gibi girdiler içeri; onlarla birlikte girdap girdap bir buz bulutu da salona doldu. Bu beyaz dumanın arasından sadece başları ve sırtları gözüken köpekler kızağa asılırken, havada yüzüyormuş izlenimini bırakıyorlardı. Onların ardından, sürücü okunun yanıbaşında, dizlerine kadar yükselen buz bulutu içinde hayalet gibi Günışığı göründü.

Yorgun görünmesine, zayıflamış olmasına rağmen, her zamankinden daha çok parıldayan siyah gözleriyle eski Günışığı'ydı yine. Dizlerine kadar dolak sarmış olan Günışığı, pamuklu parka'sının kukuletesi altında bir keşişe benziyordu. Kamp ateşlerinin kirletip, isle siyahlaştırdığı elbiseleri yolculuğun hikâyesini anlatmağa yetiyordu. Yüzünde iki aylık sakal vardı ve bu sakal, son yetmiş millik yolculuk sırasında kendi soluğundan buz tutup kıtıklaşmıştı.

İçeriye girişi son derece gösterişli, melodramatik oldu; kendisi de biliyordu böyle olduğunu. Bu onun hayatıydı ve o, hayatını var gücüyle yaşıyordu. Arkadaşları arasında büyük bir insan, bir Kutup kahramanıydı Günışığı. Bu gerçek ona gurur veriyordu; şimdi ise, iki bin millik yoldan gelip, köpekleriyle, kızağıyla, postası, Kızılderilisiyle, takım taklavat içki salonuna girişi muhteşem bir andı. Bütün Yukon'da adını — onun, seyyahların ve köpek sürücülerinin kralı, Yanan Gün'ün adını — çın çın öttürecek bir unutulmaz olay daha katmıştı yiğitliklerine.

Hoş geldin çığlıklarıyla karşılanırken, Tivoli'nin bütün tanıdık görüntüleri — uzun bar, dizi dizi içki şişeleri, kumar masaları, kocaman soba, terazinin başında duran altın tartıcısı, müzisyenler, kadınlar, erkekler, Virgin, Celia, Nellie, Dan MacDonald, Bettles, Billy Rawlins, Olaf Henderson, Dos Watson — hepsi, hepsi sevinçle karışık bir heyecanla ürpertti içini. Herkes, her şey, tıpkı onları bıraktığı günkü gibiydi. Beyaz ıssızlıktaki altmış günlük yolculuğu bir anda uzaklaştı, gözden kaybolup, zaman içindeki varlığını yitirdi. Bütün bu yolculuk bir rüya, geçici bir andı. Sessizlik duvarını aşarak o yolculuk dünyasına geçmiş, bir an sonra da yine aynı duvarı gerisin geriye aşarak Tivoli'nin gürültülü patırtılı havasına dönmüştü sanki.

Çadır bezinden yapılmış posta torbalarıyla yüklü, oracıkta duran kızağa bir bakması, altmış günlük yolculuğun ve buz üstünde iki bin mil gidişin bir gerçek olduğunu anlatmağa yet-

ti. Kendisine uzatılan elleri, bir rüya âlemindeymiş gibi sıkıyordu. Büyük bir gurur, bir yüceliş duydu. Hayat muhteşemdi. Günışığı da hayatı her yönüyle seviyordu. Büyük bir insanseverlik ve arkadaşlık duygusu yüreğini kapladı. Buradakilerin hepsi onun kendi cinsindendi. Müthiş, müthiş bir duyguydu bu. Yüreğinin âdeta eridiğini, onlara aktığını hissetti; hepsinin elini birden sıkmak ve hepsini muazzam bir kucaklayış içinde toptan bağrına basmak geldi içinden.

Derin bir nefes alıp bağırdı:

«Kazanan ismarlıyor, kazanan da benim, tamam mı?.. Yanaşın gidi Malemut'lar, Kızılderili, Eskimo soyları da, isteyin zıkkımınızı!... İşte Dyea'den gelen mektuplarınız; hiç durmadan doğruca Salt Water'dan geliyor, yalanı dolanı yok! Çözün bağlarını kızağın da, saldırın bakalım, haydi!»

İki düzine el, kızağın sırımdan bağlarına uzandığı sırada, aynı işi yapmak üzere eğilmiş olan Le Barge'lı genç Kızılderili birden, sendeliyerek doğruldu. Gözlerinde büyük bir şaşkınlık okunuyordu. Çevresine fal taşı gibi açılmış gözleriyle deli deli baktı, zira böyle bir şey ilk defa başına geliyordu. Tahminlerinin ötesinde de zayıf oluşu yüzünden çok sarsılmıştı. İnme inmiş gibi olduğu yerde bir sallandı, dizleri bükülerek ağır ağır çöktü ve kızağın üzerine çaprazlama yıkılıverdi; hafızasında kalan son şey, beyninin içine karanlığın bir tokat gibi aniden inişi oldu.

«Aşırı yorgunluktan!» dedi Günışığı. «Biriniz alın, götürün de yatırın onu yatağa. Mükemmel bir Kızılderili yine de.»

Bir an sonra, Doc Watson teşhisini koyarak, «Günışığı haklı,» dedi. «Herif yorgunluktan geberecek halde.»

Postayla görevli olan adam mektup torbalarını aldı, köpekler kendi yerlerine götürülüp yemekleri yedirildi ve salondakiler barın başına dizilip, bir yandan konuşur, içer, bir yandan da bahis paralarını alırlarken, Bettles de sassafras kökü şarkısını tutturdu.

Birkaç dakika sonra Günışığı, dans salonunda Virgin'le

bir valsin temposuna uyarak fırıl fırıl dönüyordu... Pamuklu parkasını çıkarmış, kürklü şapkasıyle battaniye kumaşından ceketini giymişti; makosenlerini ayağından atmış, çoraplarıyle dans ediyordu. O gün öğleden sonra ayaklarını dizlerine kadar ıslattığı halde, takım değiştirmeden yol almıştı, bu yüzden çorapları buz kalıbı haline gelmişti. Odanın sıcaklığı yüzünden buzlar çözülüp, Günışığı hareket ettikçe şıkır şıkır sesler çıkaran buz kesekleri halinde, yünlü çoraptan sarkmağa başlamıştı. O döndükçe şakırdayan bu kesekler, arada bir yere düşüyor, dans edenler içinde bunlara basan oldu mu yere yuvarlanıyordu. Oralarda Kanun'u yapan, töreyi kuran ve davranışlarıyla doğrunun, eğrinin ölçüsünü ortaya koyan pek az insandan biri olan Günışığı'nın kendisi bütün bu Kanunların, kuralların üstündeydi. O hata işlemeyen ender ölümlülerden, Tanrının sevgili kullarından biriydi. Tabii böyle ölümlüler, üstünlüklerini, hemen hiç şaşmaksızın hatasız hareket edişlerinden ve bunu, başka insanlardan daha üstün bir yoldan yapışlarından alıyorlardı.

Aynı şekilde, bu genç ülkede eski bir kahraman, aynı zamanda hepsinin en genci olan Günışığı da, başka türlü bir varlık, insanüstü bir insan, erkeğin üstünde, erkeğin timsali bir erkek gibi hareket ediyordu. Bu bakımdan, Virgin'in dans dans üstüne, kendisini Günışığı'nın kollarına bırakırken içten içe, Günışığı'nın kendisinde iyi bir arkadaş ve mükemmel bir dansözden fazla bir şey bulamadığını bilmesinin verdiği ezikliği hissedişine şaşmamak gerekirdi. Günışığı'na olan aşkı onu hasta ediyor, halbuki Günışığı onunla, herhangi iyi dans eden bir kadınla, ya da kadın yerine geçsin diye koluna renkli mendil bağlamış bir erkekle dans eder gibi dans ediyordu.

Günışığı o gece böyle bir adamla dans etti... Oralardaki erkekler arasında her vakit, bir dayanıklılık denemesi olarak, iki adamın ortaya çıkıp dans eder gibi dönerek birbirlerinin başını döndürmeğe çalışmaları âdettendi; o gece de, faro oyununun bankosu Ben Davis koluna renkli bir mendil bağlayıp

Günışığı'nı bir Virginia dansına kaldırınca eğlence başladı... Öbür dans edenlerin hepsi dansı bırakarak geri çekilip, onları seyre koyuldular. İki adam, hep aynı yönde olmak üzere habire döndüler... Haber salondan salona yayıldı, barda da, kumar masalarının başında da kimsecikler kalmadı. Herkes görmek istediği için dans salonu hınca hınç dolmuştu. Müzisyenler çalıyor, çalıyor, iki adam da dönüyor, dönüyor, dönüyordu. Davis bu işin ustalarındandı; Yukon'da pek çok adamın sırtını yere getirmişti bu denemede. Ama birkaç dakika sonra, yıkılacak kişinin Günışığı değil de kendisinin olduğu anlaşıldı.

Bir süre daha döndükten sonra Günışığı birdenbire olduğu yerde kımıldamadan durup eşini bıraktı, geri geri çekilip, kendi ekseni etrafında dönmeğe, dengesini bulmak için kollarıyla havayı dövmeğe başladı. Öte yandan Davis, yüzünde sersemice bir tebessümle yan yan gitti, dengesini bulmak için dönmeğe çalıştı ve yüzükoyun yere yuvarlandı. Hâlâ sendeliyerek dönen, elleriyle havada destek arayan Günışığı kendisine en yakında bulunan kızı yakalayıp, vals yapmağa başladı. Yine üstünlüğünü göstermişti. İki bin millik bir yolculuk ve son günün yetmiş millik sürekli gidişinden sonra, yorgun argın gelmiş, dipdiri bir adamı, hem de Ben Davis gibi bir adamı döndüre döndüre yere yıkmıştı.

Günışığı yükseklerden hoşlanırdı; gerçi onun dar tecrübe alanı içindeki yükseklikler sayılıydı, ama o yine de gözünün gördüğü en yüksek yere çıkıp oturmağı amaç edinmişti. Koca dünya daha onun adını duymamıştı, ama bu adı Bering Denizi'nden Geçitlere, en uzak nehirlerin en iç noktalarından Point Barrow'un kıyı tundralarına kadar, beyazlar, Eskimolar ve Kızılderililer arasında, vahşi Kuzeyin ıssız enginliklerinde duymayan kalmamıştı... Her şeyin üstesinden gelmek, her alanda en iyi olmak onda bir tutku halindeydi ve bu tutku havayla, suyla, toprakla, ateşle, kadın ya da erkekle mücadele ederken yahut kumar masasında şansını denerken de hiç değişmiyordu. Hayat ve hayattaki işler hep birer kumardan ibaretti. O

da sapına kadar bir kumarcıydı. Tehlike ve şans onun ekmeği, suyuydu. Bütün işlerini körü körüne talihe bırakmadığı gerçekti, zira zekâsıyla gücünü de ortaya koyuyordu Günışığı; ama esasında her şeye hâkim olan şey, zaman zaman akıllıları yere vurup, budalaların yüzüne gülen, bütün insanların fethetmeyi hayal ettikleri şanstı; ebedî şans. İşte Günışığı da onu fethetmeye çalışıyordu. Yaşama süresi içinde, hayatın kendisi o haşmetli sirenini öttürerek, kışkırtıcı bir fısıltıyla hep başka erkeklerin yapabildiklerinden fazlasını yapabileceğini, onların başarısızlığa uğradıkları yerde kendisinin kazanacağını, öbürlerinin mahvolduğu yerde onun başarıdan başarıya koşacağını Günışığı'nın kulağına koyuyordu. Bu, sağlıklı, güçlü bir hayatın — yüce bir gönül rahatlığıyla sarhoş, bencillikten başı dönmüş, kendi engin iyimserliğinin büyüsüne kapılmış, zaaf ve çöküş nedir bilmeyen bir hayatın — kışkırtmasıydı.

Ve yine her zaman, belli belirsiz fısıltılar, ya da açık seçik bir trampet gürültüsü halinde, bir gün, bir yerde, ne yapıp edip talih'i alaşağı ederek ellerini, kollarını bağlayacağını ve kendisine maledeceğini ona söyleyen bir ses vardı. Pokere oturduğu zaman bu ses kulağına, ya kare as, ya da floş ruvayyal haberini fısıldardı... Altın aradığı vakitler yine aynı fısıltı, altının külçeler halinde ptların dibinde, nehir yataklarının kayaları arasında damarlar halinde bulunacağını söylerdi. Kar üstünde, ya da nehirde yapılan yolculuklar sırasında karşılaştığı en tehlikeli anlarda, açlıktan ölmek tehlikesinin belirdiği zamanlarda bu ses ona, başkalarının ölebileceğini, ama onun bütün felâketlerden muzaffer çıkacağını haber verirdi. Kendi kendini kandıran hayatın — kendi ölümsüzlüğüne ve yenilmezliğine inanan, başka hayatların ölümü üzerinde yükselerek gönlünün dilediğine ulaşabileceğini sanan hayatın — ezelî yalanıydı bu.

Ve böylece Günışığı, arada sırada yön değiştirerek vals yapmağa devam etti, baş dönmesi geçince de herkesi ardına takarak hemen barın yolunu tuttu. Ne var ki, herkesin ağzından aynı

anda, topluca itiraz sesleri yükseldi. Günışığı'nın, 'kazanan ısmarlar' kuramına artık yeter diyorlardı. Bu, hem görenekle-re, hem de sağduyuya aykırıydı. Gerçi arkadaşlık adına yapılıyordu, ama yine arkadaşlık adına da bir son verilmeliydi bu işe. İçkileri ısmarlamak Ben Davis'in hakkıydı ve içkileri o ısmarlayacaktı. Ayrıca, Günışığı'nın sebep olacağı bütün genel içki ikramları da meyhane sahibi tarafından ödenecekti, zira Günışığı'nın cümbüş yaptığı geceler, böyle ikramlarda bulunmak bir görenek halini almıştı. Oradakileri temsilen Bettles konuşmuş ve onun veciz, aynı zamanda da saldırgan bir dille ileri sürdüğü delilleri herkes candan alkışlayarak kabul etmişti.

Günışığı, ağzı kulaklarına vararak, rulet masasının yanına gitti, bir miktar sarı fiş aldı. On dakika sonunda, kazancını terazide tarttırdı ve kendi kesesiyle yeni bir keseye iki bin dolarlık altın daha girdi. Tamamıyle bir şans meselesiydi bu, ama ne olursa olsun, şans onun şansıydı ya. Sevinç üstüne sevinç geliyordu. Günışığı yaşıyordu ve gece onundu. İyi niyetli azarlayıcılarına döndü.

«Eh,» dedi. «Bu sefer itirazsız, kazanan ısmarlıyor.»

Kimse itiraz edemedi. Günışığı elinde kamçı, ayaklarında mahmuzlar, hayatın sırtına binip de koşturduğu zaman ona kimse karşı duramazdı.

Sabahın birinde, Elijah Davis'in, Henry Finn ile oduncu Joe Hines'ı önüne katmış, kapıya doğru yöneldiğini gördü. Hemen kapıyla adamların arasına girdi.

Onları bara doğru çekmeğe çalışarak:

«Nereye gidiyorsunuz, yahu?» diye sordu.

Elijah Davis, «Yatmağa!» diye cevap verdi.

Bütün ailesi içinde, daha Mount Desert'in arkalarındaki çayırlarda ve ormanlardayken Batı'nın çağırışını duyup, buna cevap veren biricik yiğit, gözüpek kişi olan Elijah Davis, tütün çiğneme alışkanlığına sahip, zayıf bir New England'lıydı.

Joe Hines, özür diler gibilerden, «Mecburuz!» diye ilâve etti. «Sabah erkenden haylıyoruz köpekleri.»

Günışığı hâlâ bırakmıyordu onları.

«Nereye? Aceleniz ne, peki?»

«Acelemiz filan yok,» dedi Elijah. «Gidip şu senin İçine doğan yerleri bir deneyeceğiz Yukarı Bölge'de. Bizimle gelmek istemez misin?»

«Tabii isterim,» dedi Günışığı.

Ne var ki, soruyu şaka olsun diye sorduğu için, cevabı da ciddiye almamıştı Elijah.

«Stewart boyunca yukarılara doğru çıkacağız!» diye devam etti. «Stewart'a ilk gelişinde ümit verici damarlara rastladığını söylemişti bana Al Mayo; hazır nehir donmuşken, gidip biraz örnek çıkarmak istiyoruz. Bak, lâfıma kulak ver, Günışığı, yakın bir zamanda bütün kış boyunca sürecek aramalar başlayacak. O zaman adamlar, sadece yazın altın arayabilen bizlere gülecekler.»

O devirlerde, Yukon da kışın altın arayıcılığı yapmak kimsenin hayalinden bile geçmiyordu. Toprak, üstündeki ot ve yosunlardan, nehrin yatağına kadar donmuş olurdu kışın; çakıl kadar sertleşen donmuş toprağa da ne kazma işlerdi, ne kürek. Yazın güneş toprağı yumuşatır yumuşatmaz, altın arayıcıları hemen kazmağa başlardı. Bütün aramalarını, toprağın yumuşak kaldığı bu süre içine sıkıştırmak zorundaydılar. Kış süresince kumanyalarını taşıtırlar, geyik avına çıkarlar, yaza hazırlanırlar ve karanlık, soğuk ayları Circle City, Fifty Mile gibi büyük, merkez kamplarda geçirirlerdi.

«Kışın da altın aranmağa başlanacak muhakkak!...» diye onu destekledi Günışığı. «Hele nehrin yukarısında büyük damarlar bir bulunsun, siz asıl o zaman göreceksiniz altın arayıcılığının ne olduğunu. Odun yakıp toprağı yumuşatmağa, nehir yataklarına kuyular açıp filizi yukarı çıkarmağa engel olacak ne var yani? Hem keresteye de ihtiyaç yok bu usulde. O zaman, toprağın donması için cehennemin de donması lâzım,.. Dondurma gibi yumuşacık olur toprak, ateşle ısıttın mı. Valla-

hi otuz metre derinliğe kadar ineceklerdir toprakta, bak görürsünüz. Tabiî geliyorum sizinle, Elijah.»

Elijah güldü, iki ortağını toparlayıp kapıya doğru davranacak oldu.

«Dur be, yahu!» diye bağırdı Günışığı. «Niyetim ciddî benim!»

Üç adam, yüzlerinde şaşkınlık, sevinç ve şüpheyle birden geri döndüler.

Wisconsin'li sessiz, sakin bir adam olan üçüncüsü, Finn: «Eğleniyorsun vallahi!» dedi.

Günışığı, «İşte köpeklerimle kızağım!» diye cevap verdi. «Böylece iki kızak olur, yük de ikiye bölünür; bununla beraber bir süre ağır gitmemiz gerekecek; zira köpekcikler adamakıllı yorgun.»

Üç adam sevinçlerinden kaplarına sığamıyorlardı, ama hâlâ iyice inanamamışlardı.

Joe Hines homurdanarak, «Buraya bak, Günışığı!» dedi. «Şakanın tadını kaçırma. İşimiz var bizim. Gelecek misin?»

Günışığı elini uzattı, tokalaştılar.

«Öyleyse,» dedi Elijah. «Hemen yatağa girsen iyi edersin. Sabah altıda haylıyoruz köpekleri. Dört saatlik uyku da fazla gelmez.»

Finn, «Bir gün geriye bıraksak da dinlense, isterseniz!» tavsiyesinde bulundu.

Günışığı'nın gururuna dokunmuştu bu.

«Yok öyle şey,» diye bağırdı. «Hep birlikte altıda hareket ediyoruz. Kaçta kaldırayım sizleri? Beş iyi mi?... Pekâlâ, hepinizi kaldırırım ben.»

Elijah ciddî bir tavırla, «Azıcık uyusan, çok iyi edersin!» diye öğüt verdi. «İlelebet gitmez böyle bu!»

Günışığı gerçekten de yorgundu. Son derece yorgundu... Onun demir vücudu bile yorgunluğu kabul etmişti. Her adalesi, yatağın, dinlenmenin özlemini çekiyordu; sürekli çabalamalardan ve onun bu yeniden zora girme düşüncesinden şaş-

kına dönmüştü adaleler. Günışığı'nın bütün bedeninden yükselen itiraz yaygaraları, bir isyan dalgası halinde beynine yüklendi. Ama daha derinlerde, aşağılayıcı ve meydan okuyan tavrıyla hayatın kendisi; hayatın esas olan ateşi duruyor ve Günışığı'nın kulağına o eski yalanları fısıldıyordu. Viski de bu yalanlarla birlik olmuş, utanmazcasına işi tamamlamış, kıs kıs gülüyordu.

«Siz daha beni ağzı süt kokuyor sanıyorsunuz galiba, öyle mi?» diye sordu. «İki aydır ağzıma ne bir kadeh içki koydum, ne dans ettim, ne de bir insan yüzü gördüm be. Siz gidin yatın. Ben kaldırırım beşte hepinizi.»

Ondan sonra da bütün gece çoraplarıyla dans etti durdu. Saat beşte doğruca yeni ortakların kulübesine gidip yeri göğü inletircesine kapıyı dövmeğe başladı; içerden, Günışığı'nın, kendisine bu lâkabın takılmasına sebep olan şarkıyı söylediği duyuluyordu:

«Günü yakıyorsunuz, hey Stewart nehrinde altın arayanlar! Günü yakıyorsunuz! Günü yakıyorsunuz! Günü yakıyorsunuz!»

VII

Bu sefer yolculuk daha kolay geçiyordu. Yol daha iyi çiğnenmişti, üstelik de zamanla yarışırcasına posta taşımıyorlardı. Günlük yolculuk süresi, yani yol alarak geçirdikleri saatler daha azdı. Günışığı o posta seferinde üç Kızılderiliyi saf dışı etmişti; ama şimdiki ortakları, Stewart'daki damarlara vardıklarında işlerinin bitik olmaması gerektiğini bildikleri için tempoyu ağır tutuyorlardı. Bu ağır gidiş sırasında, her ne kadar arkadaşları yine de yoruldularsa da, Günışığı dinlenip, kendine geldi. Forty Mile'da köpekleri dinlendirmek için iki gün yattılar, Sixty Mile'da da Günışığı'nın köpekleri bırakıldı... Selkirk'ten Circle City'ye kadarki müthiş yolculuktan sonra köpekler dönüşte, Günışığı gibi dinlenememişti. Böylece dört adam, Sixty Mile'dan, Günışığı'nın kızağına dinlenmiş bir takım koşulmuş olarak ayrıldılar.

O gece, Stewart nehrinin ağzındaki adalar kümesinde kamp kurdular. Günışığı oralarda şehir kurmağa elverişli yerler bulunduğundan söz etti. Öbürleri güldüler, ama o bu iş için, ağaçlarla kaplı bütün bu adalar kümesini düşünüyordu.

«Farzedin ki, altın damarları Stewart üzerinde bulundu!» diye akıl yürüttü. «Belki siz de bulacaksınız altın, belki de bulamayacaksınız, ama ben mutlaka bulacağım. Hepiniz bunu bir kere daha düşünün de, bu işte benimle beraber misiniz, değil misiniz, sonra karar verin.»

Ötekiler inat ediyorlardı. Joe Hines.

«Senin de Harper'la Joe Ladue'dan farkın yok!» dedi. «Onların işi gücü kumardı. Klondike'la, Mooshide Dağı'nın hemen altındaki büyük düzlüğü biliyor musunuz? Hah işte, Forty Mile'daki kayıt memuru bana onların bir ay kadar önce o bölgeyi kaydettirdiklerini söyledi... Harper ve Ladue Şehir Arazisi. Ha!... Ha!... Ha!...»

Elijah'la Finn de katıldılar ötekinin kahkahasına; ama Günışığı'nın asılmış suratı son derece ciddiydi.

«Tamam işte!...» diye bağırdı. «İçimdeki ses doğru söylüyor! Nerdeyse elimle tutacağım vallahi! Eğer onların da içine doğmasa, ne diye gidip de koskoca düzlüğü kaydettirsinlerdi? Keşke ben kaydettirseydim.»

Sesindeki üzüntülü ton, ikinci bir kahkaha tufanına yol açtı.

«Gülün bakalım!... Gülün siz!... Son gülen iyi güler. Siz, süzgeçli oluktan gelen hava - civayı alın da, toz altını Yüce Tanrı sizin gibi budalalar hazır lop cebe indirsin diye hazır tutuyor sanın daha. Ama bakın söylüyorum işte size. Büyük damarlar bulunduğu zaman siz yüzeydeki toprağı ancak kaşıyacaksınız, bütün çabanızın karşılığını da alabilirseniz arab olayım. Kaba altın kalacak size yalnız. Onun yarısını da içerde bırakacaksınız. Ama şehirler kuran, ticaret kumpanyaları kuran adamlar, o arazi kadar büyük adamlardır; onlar gibi adamlardır banka ku...»

Tam burada, Günışığı'nın sesi kahkahaların gürültüsü içinde duyulmaz oldu. Alaska'da banka! Bu fikir kadar gülünç bir şey olamazdı.

«Evèt... Banka kurup borsa işine başla...»

Yeniden kahkahadan kırıldı ötekiler, Joe Hines karnını tutarak yerlere yuvarlandı.

«Ondan sonra da, sizin tavuk gibi eşindiğiniz nehir boylarını tümüyle satın alacak olan madencilik alanının büyük balıkları gelecekler ve toprağı yazın suyla, kışın da istimle yumuşatıp çözecek...»

İstimle yumuşatmak! Eh artık bu kadarı da fazlaydı. Gün ışığı o meşhur şakalarını şimdiye dek hiç bu kadar ileriye götürmemişti doğrusu. Daha odun yakarak toprağı yumuşatmak bile denenmemişken, sen kalk, istimle yumuşatmaktan söz et, amma da hayal ha!

«Gülün siz, Allahın cezaları, gülün! Daha gözünüz iyice açılmamış sizin. Ağzı süt kokan kedi yavrularısınız siz daha... Ben size diyorum ki, Klondike'da altın bulundu mu, Harper'la Laude milyoner oldular gitti demektir. Stewart nehrinde de bulununca, Elam Harnish'in kuracağı şehri seyredin siz. O zaman gelip, ağzınız bir karış açık çevremde dolanacak...»

Sözlerini bitirmekten vazgeçip, derinden bir iç çekti. «Herhalde size biraz kumanya, içecek çorba verirm o vakit!»

Günışığı'nın görüşü güçlüydü. Gerçi görüş açısı sınırlıydı, ama gördüğünü tam görürdü. Kafası işlerdi, imgelemi de pratikti; boş yere hiç hayal kurmazdı. O koskoca düzlüğün üzerine bir büyük şehir oturtmadan önce, o şehri mümkün kılacak bol miktarda altının bulunacağını kestirmiş, sonra da bir kuzey madencilik şehrinin gereği olan istimbot rıhtımları, bıçkıhane ve ardiyeler için elverişli yerlere gözünü dikmişti. Öbür yandan bütün bunlar, daha büyük bir oyunun aksesuvarından ibaretti; kendi yaradılışına uygun bir oyunun. Onun rüyalarının şehrinde, sokaklarda, binalarda, insanlarda ve ekonomik ilişkilerde fırsatlar kıvıl kıvıl kaynıyordu. Böyle bir şehir, daha büyük bir kumar masası demekti. Sınır, bir yanında şimal fecri, bir yanında da Güney olmak üzere, gökyüzüydü... Oyun büyük olacaktı, herhangi bir Yukon'lunun hayalinden geçirebileceği en büyük oyundan da büyük olacak ve o, Yanan Günışığı, bu oyunda mutlaka bulunacaktı.

Şimdilik, içindeki histen başka hiç bir belirti yoktu buna dair. Ama o günü görecekti. Nasıl bir poker oyununa kesesindeki altın tozunu son zerresine kadar yatırmışsa, ilerde, Upper River bölgesinde büyük miktarda altın bulunacağına dair içine doğan bu his uğruna da bütün gücünü, bütün hayatını ko-

yuyordu. Böylece Günışığı ve üç arkadaşı, kızakları, köpekleriyle, ayaklarında kar ayakkabıları, Stewart nehrinin göğsünde, hiç bir insan, balta ya da uzaktan uzağa yankılanan bir tüfek sesinin bozmadığı derin sessizlik içinde uçsuz bucaksız mesafeleri aştılar. Sonsuz ve buzlu ıssızlık içinde hareket eden yalnız onlardı... Birer kurtçuk gibi, günde şu kadar mil yolu koca dünyanın üzerinde âdeta sürünerek alıp, içecek sularını buzları eriterek sağlayan, geceleri karın üstünde kamp kuran, kar ayakkabıları kızaklarının yanıbaşında kara dikilmiş, ötede, üzerleri buz tutmuş birer tüylü bohça gibi kıvrılan köpekleriyle, bu insancıklardı.

Bir keresinde, nehrin kıyısındaki bir düzlüğe çekilmiş, sırıkla götürülen cinsten kaba saba bir kayık görmelerine rağmen hiç bir insana, ya da insan izine rastlamadılar. Kayığı her kim çekmişse, bir daha dönmemişti yanına; acaba kimin kayığı diye biraz oyalanıp, köpeklerini hayladılar. Bir başka seferinde bir Kızılderili obasına rastladılar, ama Kızılderililer ortalıkta yoktu; herhalde, geyiklerin ardından Stewart'ın daha yukarılarına, içerlere gitmişlerdi. Yukon'dan iki yüz mil yukarılarda, nehrin döktüğü sığlıklara geldiler; Elijah, burasının, kendisine Al Mayo'nun sözünü ettiği yer olduğuna karar verdi. Burada sürekli oturacakları bir kamp kurdular, yiyeceklerini, köpeklerin ulaşamıyacağı, yüksekçe bir yere sakladılar ve koflaşmış saçak buzlarını kesip kendilerine yol açarak setlerin üzerinde çalışmağa koyuldular.

Zorlu ve basit bir hayattı onlarınki. Kahvaltılarını yapar yapmaz, günün ilk kurşunî aydınlığıyla birlikte işe koyuluyorlar; gece bastırınca da yemeklerini pişiriyor, hafif kamp işlerini görüp, pipolarını tüttürürken bir iki hoş beş ediyorlar, sonra da uyku kürklerine sarınarak, üstlerinde tutuşan şimal fecri ve buz gibi soğuk havada dans eden yıldızların altında uyuyorlardı. Yemekleri hep aynıydı; mayasız ekmek, domuz pastırması, fasulye, ara sıra da bir avuç kuru erikle birlikte pişirdikleri bir tabak pilâv. Taze et bulamıyorlardı... Alışılmamış

bir hayvan kıtlığı vardı. Nâdiren bir kar tavşanı, ya da hermin izine rastlıyorlardı, ama çoğunlukla bütün canlılar ülkeyi terketmiş gibi bir durumla karşı karşıyaydılar. Bu, onların yabancısı oldukları bir durum değildi; zira bir yıl av peşinde koştukları bir yerde, ertesi yıl, ya da iki üç yıl sonra bir tek av hayvanının bulunmadığı çok olurdu.

Setlerde altın buldular, ama zahmetlerine değecek miktarda değil. Elli mil kadar uzakta, bir geyiğin peşine düşen Elijah, genişçe bir dere yatağının yüzey çakıllarını tavada yıkamış ve oldukça iyi renklere rastlamıştı. Sabah olur olmaz hemen köpekleri kızağa koşup, yanlarına az bir kumanya alarak o yana doğru yola çıktılar. Burada, belki de Yukon tarihinde ilk defa olmak üzere, odun ateşiyle toprağı yumuşatıp kuyu açma metodu denendi. Bunu Günışığı'nın zoruyla yapmışlardı... Yosunlar, otlar temizlendikten sonra kuru lâdin ağacı odunlarından bir ateş yakıldı. Altı saat süreyle yanan ateş, yirmi santim derinliğinde bir çamur kitlesinin buzlarını çözebildi... Kazmaları bu çamura rahatça dalıyordu; yumuşayan kısım kürekle dışarı alındıktan sonra tekrar bir ateş yakıldı. Denemenin gördüğü başarıdan heyecanlanan dört adam, sabahın erken saatlerinden gecenin geç saatlerine kadar çalışıyorlardı... İki metre derinliğindeki donmuş çamur bu suretle yumuşatılıp atıldıktan sonra, yine donmuş bulunan çakıl tabakasına vardılar. Bu kısımda iş daha ağır ilerledi. Ne var ki, onlar da ateşten daha iyi yararlanmasını öğrenmiş bulunuyorlardı, onun için, her ateş yakışta, on beş, yirmi santim kalınlığında bir tabakayı yumuşatabiliyorlardı. Toz halinde altını bu çakıl tabakasında buldular, ama altmış santim indikten sonra yine çamura rastladılar. İki buçuk metre derinlikte, ince bir çakıl tabakası, bu çakıllarda da, deneme tavalarında yıkandığında tava başına yedi, sekiz dolar değerinde altın bırakan külçe altın cevheri buldular. Ne yazık ki, bu tabaka iki, üç santimden daha kalın çıkmadı. Onun altında, tarihten önceki zamanlardan kalma ağaç kütükleriyle yine tarihten önceki zamanlara ait,

adları unutulmuş canavarların fosilleri bulunan çamur tabakası vardı. Ama altın bulmuşlardı ya... Külçe altını! Büyük altın kitlelerinin nehir yataklarının altındaki kayalarda bulunduğunu bundan daha iyi ne gösterebilirdi? Yirmi metre derinlikte de olsa, kayaya kadar ineceklerdi. İki vardiyaya ayrılıp, kuyularının başında gece gündüz çalıştılar, ateşlerinin dumanı hiç kesilmeden çıkmağa devam etti.

İşte bu sırada fasulyeleri azaldı, biraz daha kumanya alıp gelmesi için Elijah ana kampa gönderildi. Elijah da gün görmüş, bu yollarda sakal ağartmış bir gezgindi. Gidiş geliş yol yüz mil tuttuğu halde, üçüncü gün döneceğine söz verdi; gidişte hafif olacağı için bir günde gidecek, yükle dönüş iki gün sürecekti. Halbuki Elijah, ikinci günün akşamında çıkageldi... Onun gelişini duyduklarında daha yeni yatmışlardı.

Ateşin aydınlığına giren boş kızağı ve Elijah'ın biraz daha uzamış gibi görünen, her zamankinden ciddî suratına dikkat eden Henry Finn, «Ne var, ne oldu be yahu?» diye sordu.

Joe Hines ateşe odun attı, üç adam kürklerine sarınıp ateşe sokuldular. Elijah, buz tutup keçeleşmiş sakalları ve kaşlarıyla, New England'lı bir Noel Baba karikatürüne benziyordu.

«Nehrin hemen yanındaki, yiyecek torbalarını astığımız büyük ladin ağacını hatırlıyorsunuz ya?» diye söze başladı.

Felâketin anlatılışı kısa sürdü. Yüzyıllarca dayanacakmış kadar sağlam görünen koca ağaç, meğer içinden çürümüş, kofmuş. Toprağa tutunan kökleri her nasılsa zayıflamış. Üzerindeki karın ağırlığına, asılan yiyecek torbalarının ağırlığı da eklenince çekememiş; çevresindeki koşullara karşı mükemmelen koruduğu dengesi bozulmuş, yere devrilmiş. Ağacın devrilip; yiyecek torbalarının patlamasıyle, dört adamın çevrelerindeki koşullara karşı kurdukları denge de bozulmuş oluyordu... Bütün yiyecekleri gitmişti. Yere düşen kumanyaları porsuklar gövdeye indirmiş, yiyemediklerinin de canına okumuşlardı.

Elijah ,«Bütün domuz pastırmalarını, kuru erikleri, şekeri ve köpeklerin kurutulmuş balıklarını yemişler!» diye bildirdi...

«Namussuzlar üstelik torbaları da yırtıp ne kadar un, fasulye ve pirinç varsa hepsini, tâ cehennemin bucağına kadar dağıtmışlar. İki yüz elli, üç yüz metre kadar ötelerde, sürükleyip bıraktıkları boş torbalara rastladım.»

Uzun bir süre hiç biri tek kelime konuşmadı. Kuzey Kutbu'nun ölü kış mevsiminde, hem de av hayvanlarının bırakıp gittikleri bir bölgede kumanyasız kalmak, tam anlamıyle bir felâket demekti. Paniğe kapılmadılar, olayı serinkanlılıkla karşılayıp, hal çaresi aramaya koyuldular. İlk konuşan Joe Hines oldu:

«Üç beş kilodan fazla kalmış olduğunu sanmam, ama!...» dedi. «Karın içine yayılmış fasulyelerle pirinci, tavalardan geçirip ayırabiliriz.»

Günışığı da, «İçimizden birini de hemen bir kızakla Sixty Mile'a göndeririz,» dedi.

Finn, «Ben giderim!...» diye atıldı.

Bir süre daha düşünüp taşındılar.

Hines, «Peki, giden dönünceye kadar geriye kalan köpeklerle üç adam neyle besleyecek?» diye sordu.

«Yalnız bir tek çaresi var!...» diye Elijah fikrini söyledi. «Sen de öbür takımı alır, Stewart'ın yukarılarına doğru vurup şu Kızılderilileri ararsın, Joe. Onları bulduktan sonra bir dolu etle dönersin. Daha Henry, Sixty Mile'dan ayrılmadan çok önce sen buraya varmış olursun; sen de gidince beslenmesi gereken bir ben, bir de Günışığı kalacağız; biz de idare ederiz az bir besinle!»

Günışığı sırtüstü yatıp, kürküne sarınırken, «Sabahleyin de ilk iş, ana kampa gidip bulabildiğimiz kumanyayı toplarız!» dedi.

Uyumaya hazırlanırken de ekledi:

«Erken kalkmak için hemen yatsanız iyi olur. Siz ikiniz köpekleri ana kampa kadar götürebilirsiniz. Biz de Elijah'la iki yana açılıp bir araştırırız bakalım, geyiğe filan rastlıyacak mıyız yolumuzun üstünde.»

VIII

Hiç vakit kaydetmediler. Hineş'la Finn, köpeklerle birlikte istihkaklarını kısmış, kızakları yıkmış, iki gündür yatıyorlardı kampta... Üçüncü gün öğleye doğru ana kampta Elijah da onlara katılıp, hiç geyik izine rastlamadığını bildirdi. Aynı gece, hemen hemen buna benzer bir haberle Günışığı da vardı kampa. Adamlar kampa varır varmaz, derhal kumanyaları kardan ayırma işine girişmişlerdi. Zorlu bir işti bu. Zira kamp yerinden yüzlerce metre uzağa saçılmış fasulyeler buluyorlardı. Hepsi birlikte bir gün daha çalıştılar. Sonuç hazindi; bununla beraber, kurtarılan bir iki kiloluk kumanyanın bölünüşü sırasında dördü de yiğitliklerini gösterdiler.

Yine de az olmasına rağmen, arslan payı Günışığı'yla Elijah'a bırakıldı. Biri Stewart'ın yukarısına, biri aşağısına doğru kızaklarla hareket eden iki adam, yiyeceğe kısa bir süre sonra kavuşacaklardı. Geride kalanların ise, onlar dönene kadar idare etmeleri gerekiyordu ellerindekilerle. Üstelik, her ne kadar köpekler fasulyenin büyük kısmını yiyeceklerse de, köpeklerle birlikte gidenlerin, sıkıştıkları zaman hiç değilse köpekleri yemek imkânları vardı. Halbuki geride kalanlar için, açlık son kertesine gelip dayandığı zaman, böyle bir imkân yoktu. İşte bu yüzden de Günışığı'yla Elijah işin en tehlikeli yanını kabul etmiş bulunuyorlardı. Ne var ki, onlar başka türlü hareket edemezlerdi, hoş, buna aldırdıkları da yoktu.

Günler geçti, kış, farkettirmeksizin, yıldırım gibi anîden

geliveren Kuzey baharına dönmeğe başladı. Birdenbire belirivermeğe hazırlanan bahar, 1896 yılının baharıydı. Güneş her gün güneyin biraz daha doğusundan yükseliyor, gökte daha uzun süre kalıyor ve daha batıdan batıyordu. Mart bitti, Nisan geldi, açlıktan zayıflayıp kuruyan Günışığı'yla Elijah, arkadaşlarının ne olduğunu merak etmeğe başladılar. Her türlü gecikmeyi hesaba katıp, bol bol da avans verdikleri halde arkadaşlarının dönüş zamanları çoktan gelip geçmişti. Hiç şüphesiz, bir felâketle karşılaşmış olmalıydılar. Daha önceden, içlerinden birinin felâkete uğrayabileceğini hesaba katmışlar ve bu sebepten ötürü iki ayrı yönde, iki kişi çıkarmışlardı yola... Ama sonunda, her ikisinin de başına felâket gelmiş olması düşüncesiyle, ağır bir darbe yediler.

Bütün bu zaman içinde Günışığı'yla Elijah, umutlarını hiç kaybetmeden, çok az bir gıdayla nefislerini körleterek hayatlarını sürdürdüler. Kar henüz erimeğe başlamadığı için, yıkılan ağacın çevresindeki karları toplayıp, tas, kova, altın yıkama tavaları, kısaca ellerine geçen bütün kapların içine doldurarak erittiler. Kar suyunu döktükleri zaman, geriye, daha bir süre dayanmalarını sağlayan, yapışkan, sulu bir madde kaldı kapların dibinde. Bu, zerreleri binlerce metreküp karın içine dağılmış olan undu. Yine bu yapışkan madde içinde, tek tük, sudan şişmiş çay yaprakları, bir iki kahve tanesi ve bir miktar ince toprakta çerçöpe rastladıkları da oldu. Ama yıkık ağaçtan uzaklaştıkça, unun 'eseri' azalıyor, kapların dibinde kalan yapışkan maddenin kıvamı inceliyordu.

Elijah daha yaşlı olduğundan önce o halsiz düştü ve çoğunlukla kürküne sarınıp yatar hale geldi. Tek tük düşen bir iki sincap, hayatta kalmalarını sağladı. Bunları avlamak da —ki bu ağır bir işti— Günışığı'na kalmıştı. Ellerinde otuz atımlık cephane kaldığı için, bir tek mermiyi bile boşa harcamak tehlikesini göze alamazdı.

Öte yandan, tüfeği 45 kalibrelik olduğu için de, minicik hayvanları kafalarından vurmak zorundaydı. Sincaplar çok az

çıkıyor, günlerce bir tanesine bile rastlamadıkları oluyordu. Günışığı sincabı görür görmez son derece titizlikle tedbirler alıyordu. Hayvanı saatlerce takip ediyor, iyice yaklaştıktan sonra, halsizlikten titreyen kollarıyla tüfeği kaldırıp nişan alıyor, tetiği çekmekten yine vazgeçiyordu. Kendisini tutabilme gücü müthişti. Tam bir üstattı o. Vuracağından yüzde yüz emin olmadan asla ateş etmiyordu. Açlık midesini ne derece kemirirse kemirsin, karşısına çıkan şu canlı lokmaya duyduğu iştah ne kadar kabarırsa kabarsın, en ufak bir karavana atış ihtimalini bile kabul etmiyordu.

Bir kumarbaz olarak doğan o, şimdi en büyük kumarı oynuyordu. Ortaya sürdüğü servet hayatı, kartları da mermileriydi. Tıpkı büyük kumarbazların oynadığı gibi, her şeyi, ama her şeyi değerlendirerek, sonsuz bir dikkat, sonsuz bir ihtiyatla oynuyordu. Bunun sonucu olarak da Günışığı bir tek mermiyi bile boşa yakmadı. Her atış bir sincap getirdi ve bazan atışlar arasında günler geçmesine rağmen o, oyun tarzını hiç değiştirmedi.

Sincapların hiç bir yeri atılmıyordu. Hattâ çorba yapmak için derisini bile kaynatıyor, hayvanın kemiklerini küçük küçük ezip yutuyorlardı. Karlar arasında yaptığı araştırmalar sırasında, Günışığı tek tük, böğürtlen cinsinden, minik taneli meyveleri bulunan çalılıklara rastladı. Bu taneler çoğunlukla sudan ve kalın bir zardan ibaretti; ne var ki, onun bulduğu taneler geçen yıldan kalma oldukları için, besin değerleri hemen hemen kalmamış gibiydi; kurumuş, sertleşmişlerdi. Fidan kabukları bunlardan biraz daha iyiydi; bunları bir saat kadar kaynatıyorlar ve ancak uzun uzun çiğnedikten sonra yutabiliyorlardı.

Nisan ayının sonlarına doğru, bahar birdenbire kendini gösteriverdi. Günler uzadı. Güneşin sıcaklığı altında karlar erimeğe, kar tabakalarının altından minik derecikler akmağa başladı. Yirmi dört saat durmaksızın esen Chinook rüzgârı, karı eriterek, kalınlığını şöyle böyle otuz santim kadar indirmiş-

ti. Bununla beraber, öğleden sonra geç vakit, eriyen kar yeniden donmuş ve yüzü, bir insanın ağırlığını çekecek kadar buz tutmuştu. Güneyden gelen, beyaz kar kuşları göründü; bunlar bir gün kadar oralarda oyalanıp tekrar kuzey yolculuklarına devam ettiler. Bir keresinde de, tâ yukarılardan, açık su arayan bir yabanî kaz sürüsü geçti; bunlar mevsiminden erken gelen bir sürüydü. Nehir kıyısının aşağılarındaki bir küme söğüt ağacı da tomurcuklandı. Kaynatılan bu tomurcuklarda biraz olsun besin değeri var gibiydi. Elijah yeniden ümitlenmişti, ama Günışığı başka bir söğüt kümesi bulamayınca, adam tekrar yatmağa başladı.

Ağaçların sürgünleri büyüyor, donmuş topraklar yeniden hayat buldukça, görünmeyen ırmakcıkların sesi de gittikçe kuvvetleniyordu. Bununla beraber nehrin buzları hâlâ çözülmemişti... Bu buzlar bütün kış süresince kat kat tabakalar halinde oluşmuştu, öyle bir günde eriyivermek şöyle dursun, bahar mevsiminin yıldırımları bile kolay kolay çatlatamazdı bunları. Mayıs geldi, geçen yıldan kalma iri, fakat zararsız sivrisinekler kayalardaki çatlaklardan, çürümüş kütüklerden ağır ağır dışarı çıktılar. Çekirgeler cırlamağa, daha büyük sayıda yabanî kaz ve ördek sürüleri akın etmeğe başladı. Nehrin buzları hâlâ dayanıyordu. Mayısın onunda Stewart nehrinin buzları büyük parçalar halinde gürültüyle kıyılardan kopup, bir metre kadar yükseldi, ama akıntıya kapılıp gitmedi. Stewart'ın çözülen buzlarının sürüklenmesi için önce, Stewart'ın döküldüğü yerde, Yukon'un yukarı kısımlarındaki buzların çözülmesi lâzımdı. Bu süre içinde, alttan kabaran akıntıyla, Stewart'ın buzları hep yükselecek, yükselecekti. Yukon'un ne zaman çözüleceği ise kestirilemezdi. Yukon'un, üzerini kaplayan milyonlarca ton buzdan ne zaman kurtulacağını, iki bin mil yukarıda, Bering Denizi'ne döküldüğü yerdeki buzların durumu belli edecekti.

Mayısın on ikisinde, iki adam yanlarına uyku kürklerini, bir kova, bir balta ve kıymetli tüfeklerini alarak, buzlar üs-

tünde, nehrin aşağı yönünde hareket ettiler. Planları, vaktiyle rastladıkları, kıyıya çekilip saklanmış kayığa vararak, buzlar çözülür çözülmez Sixty Mile'a doğru bununla yola çıkmaktı... Halsiz oldukları ve hiç yiyecekleri bulunmadığı için gidiş ağır, zahmet vericiydi. Elijah ikide bir yere yuvarlanıyor ve bir türlü toparlanıp kalkamıyordu. Günışığı yardım edip onu ayağa kaldırıyor, adamcağız da ikinci bir defa yuvarlanana kadar, sendeliye sendeliye ilerlemeğe çalışıyordu.

Kayığın bulunduğu yere varmış olmaları gereken gün, Elijah iyice yığıldı kaldı. Günışığı kendisini ayağa kaldırır kaldırmaz, tekrar yuvarlandı. Günışığı onu bir elinden tutup, kolunu omuzundan aşırarak yarı taşır vaziyette götürmeğe çalıştı, ama kendisi de o derece bitmişti ki, ikisi birlikte yuvarlandılar. Elijah'ı kıyıya sürükleyen Günışığı, orada kabaca bir kamp kurdu ve hemen sincap peşine düştü. Bu sıralarda, artık Günışığı da ikide bir yere yuvarlanır hale gelmiş bulunuyordu. Akşam üstüne doğru ilk sincabı gördü, ama karanlık çabucak bastırdığı için iyice nişan almak imkânını bulamadı. Bir ilkel insan sabrıyla orada ertesi güne kadar bekledi, zamanı gelince de sincabı torbasına indirdi.

Sincabın en sert kısımlarıyla kemiklerini kendisine ayırıp, bol etli büyük kısmını Elijah'a yedirdi. Hayatın kimyasal dönüşümü böyledir işte; o ufacık hayvan, o hareket eden minnacık et parçası, yendikten sonra, kendi hareket gücünü, onu yiyen adamların etine geçirmişti. Bu sincap artık ladin ağaçlarına tırmanmıyor, baş döndürücü yüksekliklerde daldan dala sıçramıyor, ya da neşeli sesler çıkarmıyordu. Ona bütün bunları yaptıran enerji, iki adamın tükenen adalelerine, iradelerine akarak onların hareket etmelerini, saklı kayığın dibine yuvarlanana kadar düşe kalka millerce yolu almalarını sağlamıştı; Elijah'la Günışığı, düştükleri yerde hareket etmeksizin uzun bir süre yattılar.

Hafif kayığı yere indirmek güçlü bir adam için işten bile olmadığı halde, Günışığı'nın bunu başarması saatler aldı... Yı-

ne birkaç gün, saatlerce uğraşıp, kayığın yanına yatarak araları açılan kaplamaları yosunla tıkadı. Ama bu iş bittiği zaman bile daha nehir çözülmemişti. Üstündeki buz bir iki metre yükselmiş, fakat aşağı doğru akmağa başlamamıştı. Şimdi Günışığı'nı bir güç iş daha bekliyordu; kayığı suya indirmek... Boş yere uğraştı, didindi, kayığın çevresinde dönerek, emekliyerek, abanarak itmeğe, çekmeğe çalıştı, erimeğe başladığı için ıslaklaşan karlara yuvarlandı; gece olup da karlar insan ağırlığını çekecek kadar buz tutunca, bu sefer de, yine kendi etlerinin içine bir enerji halinde akıp, kayığı koflaşarak incelmiş buzlar üzerinde kaydırarak suya indirmesini ve akıntı aşağı götürmesini sağlayacak bir başka sincabı; hoplayıp zıplamalarını, gevezeliklerini onların içine aktaracak canlıyı aramaya koyuldu.

Nehir Mayısın yirmisine kadar çözülmedi. Buzlar sabahın beşinde akmağa başladı, günler iyice uzamış olduğu için de, Günışığı yerinde doğrulup, oturduğu yerden buzların akışını seyredebildi. Elijah bu manzarayla ilgilenemiyecek kadar bitkindi. Bilinci az çok yerinde olmasına rağmen, koca koca buz kitleleri ağaçları kökünden söküp devirerek, kıyılara çarpıp tonlarca toprağı yerinden oynatarak hızla geçip giderken, o hareket etmeden yatıyordu. Buz kitlelerinin çarpma ve çarpışmalarıyla çevrelerinde yer yerinden oynuyordu âdeta. Bir saat sonra bu hızlı akış durdu. Aşağılarda bir yerde bir sıkışma olmuştu. Bunun üzerine nehir yükselmeğe, üzerindeki büyük buz parçalarını da yükseltmeğe başladı. Buzlar kıyı setinden daha yükseklere kadar çıktı. Arkadan milyonlarca ton su ve milyonlarca ton buz yığılmağa devam etti, ağırlığını birikintinin ağırlığına bindirdi. Tazyik korkunç bir hal aldı. Koca koca buz kitleleri sıkışmadan dolayı patlayıp, bir çocuğun baş parmağıyla işaret parmağı arasına alıp da sıkıştırarak fırlattığı karpuz çekirdekleri gibi, havaya dağılıyordu; her iki kıyıda ise buzdan bir duvar meydana gelmişti. Sıkışıklık açıldığı zaman, sürtünme ve çarpmalardan çıkan ses iki misli arttı. Hızlı akış bir saat

daha sürdü. Nehir hızla temizleniyordu, ama kıyı boyunca yükselen buzdan duvar yerinden oynamadı.

Çözülen buzların akıntıyla geçişi bitti ve Günışığı altı aydan beri ilk defa açık su gördü. Stewart'ın yukarılarındaki buzların daha aşağı inmediğini, sıkışıp kaldıklarını ve her an bir ikinci akın halinde aşağı inebileceklerini biliyordu Günışığı; ne var ki oralarda daha fazla oyalanmak tehlikesini de göze alamıyordu. Elijah'ın artık ne kadar yaşayabileceği belli değildi; her an ölebilirdi. Kendisine gelince, adalelerinde, kayığı suya indirebilecek gücün kaldığı şüpheliydi. Bu da bir kumardı nihayet. Eğer ikinci buz akınını bekleyecek olursa Elijah mutlaka ölecekti; belki kendisi de. Eğer kayığı suya indirebilirse, eğer ikinci buz akınıyla arasındaki mesafeyi kapatmadan koruyabilirse, eğer Yukon'un üst yanından gelen buz akınlarına yakalanmazsa; bir sürü ufak tefek hususlarda olduğu kadar, bütün bu ana noktalarda talihi yâver giderse ve eğer — tekrar eğer — Sixty Mile'ın önünden akıp geçmeden kayığı karaya yanaştıracak gücü kalırsa, merkez kampa varır, kurtulurlardı.

Günışığı hemen işe koyuldu. Kayığın üstünde bulunduğu buz duvarı iki metre yüksekliğindeydi. Önce kayığı suya indirebileceği uygun yeri aradı ve epeyce uzakta, nehirden kıyıya vurup meyilli bir vaziyet almış büyük bir buz kitlesi buldu. Bir saat kadar uğraştıktan sonra kayığı buraya kadar getirebildi. İkide bir yorgunluktan gönlü bulanıyor, sık sık gözleri kararıyor, gözlerinin önünde benekler, elmas tozları gibi parlak noktalar uçuşuyor, kalbi sanki gırtlağında çarpıyor ve boğulacakmış gibi oluyordu. Elijah ise ne bir ilgi gösteriyor, ne kıpırdıyor, ne de gözlerini açıyordu; Günışığı savaşını tek başına sürdürüyordu. Nihayet, yorgunluktan dizlerinin üstüne çökerken, kayığı da buz kitlesinin üzerine dengeli bir vaziyette oturtabildi. Elleriyle dizlerinin üzerinde emekliye emekliye gidip, tüfeğini, kürkünü ve kovayı alarak getirdi, kayığa koydu. Baltayı bıraktı, zira onu almak için de ayrıca bir on metrelik mesafeyi

gidip gelmesi gerekiyordu; üstelik baltayı kullanmak ihtiyacı doğsa bile nasıl olsa kullanacak gücü olmayacaktı.

Elijah'ı taşımak, umduğundan da güç oldu. Onu dümdüz bir buz parçasının üzerine devirip, beşer, onar santim çekerek ve her çekişten sonra dinlenerek, kayığın kenarına kadar getirdi. Ama kayıktan içeri alamadı bir türlü. Elijah'ın kendini koyvermiş vücudunu kaldırmak, aynı ağırlıktaki katı bir cismi kaldırmaktan çok daha güçtü. Günışığı, onu bir türlü dikemiyordu, zira her seferinde vücut, yarı boş bir mısır çuvalı gibi, orta yerinden bükülüveriyordu. Günışığı kayığın içine girerek, bu sefer onu içerden çekmeğe çalıştı. Bütün çabasına rağmen, çeke çeke başıyla omuzlarına kadar çekebildi. Elijah'ın vücudunun alt tarafını tutmak için omuzlarını bırakır bırakmaz, adam hemen buzun üzerine yığılıverdi yine. Günışığı umutsuzluk içinde taktik değiştirdi. Öbürünün yüzüne tokat attı.

«Hay Yüce Tanrım, sen erkek değil misin be?» diye bağırdı. «Al sana! Allahın belâsı! Al sana!...»

Ağzından çıkan her lânetle birlikte, Elijah'ın yüzüne, yanaklarına, ağzına, burnuna veriştirdi; dayağın şokuyla onu, insanoğlunun iradesini kaybeden halinden çekip almak, ruhunun bedenini bırakmasına engel olmak istiyordu. Elijah'ın gözleri testekerlek açıldı.

«Dinle beni şimdi!» diye bağırdı Günışığı. «Ben senin başını küpeşte hizasına kadar çekince, tutun küpeşteye! Duyuyor musun beni? Tutun! İstersen dişlerinle ısır, ama TUTUN!...»

Elijah'ın gözleri tekrar kapandı, ama Günışığı, dediğinin anlaşıldığını biliyordu. Bitkin adamın kafasıyla omuzlarını tekrar küpeşte hizasına kadar çekti:

«Tutun, Allahın belâsı! Dişlerini geçir!» diye bağırırken bir yandan da ellerini kaydırıp, daha aşağılardan yakalamağa çalışıyordu.

Elijah'ın zayıf eli küpeşteden kaydı, öbür elinin parmakları gevşedi, ama adamcağız Günışığı'na itaat edip, küpeşte tahtasını ısırarak tutundu. Vücudunun alt kısmı yukarı kalkınca,

başaşağı kayığın içine dalan Elijah'ın burnunun, dudaklarının ve çenesinin derisi soyuldu, ama halsiz vücudu da kayığın içine çaprazlamasına yığıldı ve bacakları küpeşteden dışarı doğru ölü bacakları gibi sarktı. Fakat hiç değilse sarkan yalnız bacaklarıydı; Günışığı onları içeri alıverdi. Yorgunluktan nefes nefese, Elijah'ı sırtüstü çevirip, üzerine kürklerini örttü.

Şimdi sonuncu iş kalmıştı... Kayığı suya indirmek. Bu da en zoruydu, zira arkadaşını kayığa yüklerken çok enerji harcamış, yorulmuştu. Günışığı dişini sıkıp, işe girişti. Bir ara her halde bir yerinde bir şey kopmuş olmalıydı ki, kayığın küpeştesinin üzerinde iki büklüm oldu; kendisi bir şey koptuğunun farkında değildi, ama başını karnına doğru eğmiş vaziyette yattığını biliyordu. Hayatında ilk defa olarak içine bayginlık geliyordu, aynı zamanda da artık iyice hapı yuttuğunu zannetti; bir daha hiç kıpırdayamıyacakmış gibi geldi ona, en tuhafı da buna aldırış bile etmemesiydi. Hayaller görmeğe başladı; çizgileri gerçekmiş kadar belirgin hayaller, bıçak cğzı kadar keskin kavramlar belirdi kafasının içinde. Bütün hayatınca, hayatı çıplak gören o, hayatı bu derece çıplak, çırılçıplak hiç görmemişti. İlk defa olarak, kendi muhteşem kişiliğinden şüphe etti. Şu anda hayat duraklamış, kulağına fısıldadığı o yalanları söylemez olmuştu. Nihayet o da bir kurtçuktan ibaretti işte; yediği sincaplar gibi, savaştan galip çıkamadıklarını gördüğü başka adamlar, yenilip öldüklerine şüphe bulunmayan Joe Hines ve Henry Finn gibi, şurada kayığın dibinde suratının derisi sıyrılmış yatan ve biraz sonra ölecek olan Elijah gibi bir kurtçuktu o da. Günışığı yattığı yerden, nehrin ilerde yaptığı kıvrımı görebiliyordu; buz akını da er veya geç işte bu kıvrımı dönecekti. Oraya doğru bakarken, gözünün önünde yine aynı Stewart nehri, ama hiç bir beyazın ya da Kızılderilinin bulunmadığı zamanlardaki haliyle canlandı; nehrin buzlarla örtüldüğü kaç kış, buzların çözülüp deli gibi aktığı kaç bahar görmüştü! Ayrıca, sınırı belirsiz bir gelecekte, Alaska'nın üstünden son insan nesliyle birlikte kendisinin de çoktan silinmiş

olacağı bir günde, donan, çözülen ve akmakta devam eden aynı nehri gördü.

Hayat bir yalancı, bir hilekârdı. Bütün yaratıkları aldatıyordu o. Kendisinin en önde gelen, en canlı temsilcilerinden biri olan Günışığı'nı da aldatmıştı işte. Bir hiçti artık Günışığı; çamurun içinde altın bulacağım diye sürünen, hayal kuran, kumar oynayan ve artık göçüp giden bir et, sinir ve duygular yığınından başka bir şey değildi. Yalnız ölü şeyler baki kalırdı; etten, sinirden ve duygudan ibaret olmayan şeyler; kum, çamur, çakıl, ovalar, dağlar ve her yıl buz tutup, her yıl çözülen, ama yüzyılın içine doğru akışına devam eden nehir. Her şey olup bittikten sonra, aşağılık bir oyun, hileli bir kumar gibi geliyordu hayat. Zarlar cıvalıydı. Ölenler kaybediyordu bu oyunda ve herkes ölüyordu. Kim kazanıyordu peki? Hileci, espiyon, soytarıların başı, o ebediyen büyüyen mezarlık, sonu gelmeyen cenaze alayı; hayat bile kazanamıyordu.

Günışığı biraz geriye kayıp durumunu değiştirdi ve kayığın burnuna konmuş bir geyik-kuşu'nun arsız arsız kendisini süzdüğünü, nehrin de buzlardan temizlenmiş bir halde akmakta devam ettiğini gördü. Tekrar düşüncelerine daldı; bir rüya âleminde hissediyordu kendini.

Oyunun sonunu getirmeden kurtuluş yoktu. Oyunu sonuna kadar oynamak zorundaydı. Peki, ne olacaktı yani? Bu soru üzerinde derin derin düşündü; tekrar tekrar aynı soruya geldi.

Kurallara bağlı din, Günışığı'nın yanından, ona değmeden geçmişti. Başka insanlarla olan ilişkilerinde, oynadığı oyunda, dürüstlüğü, mızıkçılık yapmayışıyla o kendine göre dindar bir hayat yaşamış, ama gelecekteki hayatla ilgili metafizikle kafasını hiç yormamıştı. Ölüm her şeyin sonuydu. Her zaman buna inanmış, hiç bir vakit de korkmamıştı. Şu anda da, sudan üç metre yüksekteki, hareketsiz kayığın içinde, zerre kadar gücü kalmamış, zayıflıktan bayılacak hale gelmiş yatan Günışığı hâlâ, ölümün her şeyi sona erdirdiğine inanıyor ve hâlâ kork-

muyordu. Görüşleri, hayatın ilk ya da son kıvranışlarıyla, bir kenara atılamıyacak derecede basit, aynı zamanda sağlamdı.

İnsanların ve hayvanların öldüklerini çok görmüştü o, hafızası bunlara ait sahnelerle doluydu ve bu sahneler şimdi hafızasında canlanıyordu. Bunları, tıpkı oldukları zamanki gibi canlı görüyor, ama asla sarsılmıyordu. Ne olacaktı yani? Onlar ölmüşlerdi, hem de çoktan ölmüşlerdi. Artık bir ıstırap çekmiyorlardı ki. Karınüstü uzanmış, bir kayığın içinde ölümü beklemiyorlardı ya. Ölüm kolaydı; hayalinden geçirdiğinden çok kolay; şimdi de ona iyice yaklaşmıştı işte. Bu düşünce onu memnun etti.

Gözlerinin önünde bir başka hayal belirdi. Rüyalarına giren o hareketli şehri, Kuzey'in altın şehrini gördü; Yukon'un yukarılarında, nehrin kıyısında kurulmuş, ovanın tâ içerilerine kadar uzanan şehri. Nehrin kıyısına yanaşıp, bağlanmış, üçer sıra halinde duran istimbotları; harıl harıl çalışan bıçkıhaneleri, çifte kızaklara koşulmuş, altın madenlerine erzak götüren köpekleri gördü. Daha daha, kumarhaneleri, bankaları, borsaları, şimdiye kadar oynamadığı kadar büyük bir kumarın gerektirdiği bütün aksesuvarı, fişleri, markaları, şansları ve fırsatları gördü. Tam büyük altın madenlerinin bulunacağı içine doğmuşken, bunun dışında kalmak bir rezalet doğrusu, diye aklından geçirdi. Bu düşünceyle birlikte de hayat, Günışığı'nın içinde yeniden kıpırdanmağa, oynamağa ve bir kere daha ona ezelî yalanlarını fısıldamağa başladı.

Günışığı dönerek kayığın kenarına geldi ve kendini iterek aşağı, kayığın dışına yuvarladı. Altına hücum sırasında o da orada bulunmak, arayanların arasına katılmak istiyordu... Neden katılamasındı? Adalelerinin içinde, bir yerlerde azıcık güç kalmış olmalıydı; bütün gücünü toplayabilir, bir hamlede kullanabilirse, kayığın ucunu kaldırıp kaydırabilirdi. Tam bu sırada, durumla hiç ilgisi yokken, aklına Harper ve Joe Ladue'nun Klondike'daki arazilerinden hisse satın almak fikri geldi. Üçüncü dereceden bir hisseyi her halde ucuza verirlerdi. Altına

hücum başlayınca da, tam zamanında Elam Harnish kampını hazır ederdi o vakit; yeter ki, altın Klondike'da bulunsundu, o zaman oyun dışı kalmazdı kolay kolay.

Şimdi bütün gücünü bir araya toplamağa çalışacaktı. Buzun üzerine yüzükoyun, boylu boyunca uzandı, yarım saat öylece yatıp dinlendi. Sonra ayağa kalktı, gözleri karardı, kendine gelmek için başını hızla sarstı ve kayığa yapıştı. Kendi fiziksel durumunu gayet iyi biliyordu. İlk hamlede başaramazsa, ondan sonraki hamleleri de başarısızlıkla sonuçlanmağa mahkûmdu. Bütün gücünü bir hamlede toplayıp kullanması, başka hamlelere girişmesine lüzum kalmaması gerekiyordu.

Bedeniyle birlikte ruhunu da bu gayrete verip, kaldırdı, kaldırdı. Kayığın kıçı yükseldi. Bayılacağını sandı, ama kaldırmağa devam etti. Kayığın oynayıp, aşağı doğru kaymağa başladığını hissetti. Kalan son gücünü de, kendini kayığın içine atmak için harcadı ve Elijah'ın bacaklarının üstüne perişan bir halde serildi. Yerinden doğrulacak hali yoktu; yattığı yerden, kayığın suya indiğini işitti. Ağaçların tepelerine bakıp, kayığın fırıl fırıl dönmekte olduğunu anladı. Bir çatırtı ve havada uçan buz parçaları ona, kayığın kıyıya tosladığını anlattı. Kayık böylece on, on beş kere döndü, tosladı, döndü, tosladı, en sonunda suyun üstünde sakin sakin, hiç bir şeye çarpmadan akmağa başladı.

Günışığı kendine geldi ve her halde uyumuşum diye düşündü. Güneş zamanın epey ilerlediğini gösteriyordu. Vakit öğleyi çoktan geçmişti. Sürüklene sürüklene kayığın kıçına gitti, oturdu. Kayık akıntının tam ortasındaydı. Ağaçlık kıyılar, pırıl pırıl yanan buzdan bir şerit gibi kayıp geçiyordu. Kayığın tam yanıbaşında, kökünden sökülmüş koskocaman bir çam ağacı sürükleniyordu. Akıntının meydana getirdiği bir girdap, kayığı bu ağaca yanaştırdı. Günışığı emekliye emekliye baş tarafa gidip, pruva halatını ağacın dallarından birine bağladı. Su ya daha çok gömülen ağaç, kayıktan hızlı gittiği için, halat gerildi ve ağaç kayığı yedeğinde çekmeğe başladı. Ondan sonra,

iki yanda inip kalkan ve kayarak geçen kıyılara, gökyüzünde sallanıp duran güneşe başı dönerek son bir defa daha bakan Günışığı, tavşan derisinden kürküne sarınarak kayığın dibine uzandı ve uyuyakaldı.

Uyandığı zaman gece olmuş, hava iyice kararmıştı. Sırtüstü yattığı yerden, gökte parıldayan yıldızları görüyordu. Kabarmış nehir sularının sesi kulağına bir mırıltı halinde geliyordu. Bir sarsıntı ona, kayığı ağaca bağlayan halatın gevşedikten sonra, ağacın çekişiyle tekrar anîden gerildiğini anlattı... Serseri bir buz kitlesi kayığa çarpıp, bordasına sürünerek kaydı. Eh, arkadan gelen buz akını daha yetişemedi, diye düşündü ve gözlerini kapayıp tekrar uykuya daldı.

Gözlerini tekrar açtığı zaman gün iyice yükselmişti. Güneşin durumu, tam öğle vakti olduğunu gösteriyordu. Uzaktaki kıyılara bir bakışta, muhteşem Yukon nehri üzerinde bulunduklarını anladı. Sixty Mile uzaklarda olmamalıydı. Son derece zayıf düşmüştü Günışığı. Hareketleri ağırdı, aksıyordu ve hatalar yapıyordu; başı dönerek kayığın kıçüstüne kadar sürüklenip, yanında tüfeği, güç belâ oturduğu vakit soluk soluğa kalmıştı. Elijah'a uzun uzun baktı, ama nefes alıp almadığını anlayamadı. Daha iyi bakmak için adamın yanına gidecek hali yoktu.

Tekrar derin düşüncelere, hayallere daldı; ara sıra, uyumadığı, bilinci yerinde olduğu halde hiç bir şey hissetmeksizin tam bir boşluk içinde buluyordu kendini. Sanki beynindeki çarklar durmuş gibi geliyordu ona. İşte bu aralıklı hummalar sırasında durumunu tekrar gözden geçirdi. Hâlâ yaşıyordu ve büyük bir ihtimalle kurtarılacaktı, ama nasıl oluyordu da kıyıdaki buz kitlesinin üstünde duran kayığın içinde şimdi onun cesedi yatmıyordu? Sonra, o büyük çabasını hatırladı. Peki ama neden o çabayı göstermişti? Kendi kendisine bu soruyu sordu. Ölüm korkusundan değildi. Korkmadığından emindi. Yakında büyük altın damarlarının bulunacağına dair içine doğan hissi hatırladı ve kendisine kuvvet veren şeyin, o büyük oyuna otu-

rup bir el oynamak tutkusu olduğunu anladı. Peki ama niyeydi bu?... Milyoner olsa ne çıkacaktı bundan? Yine, bütün ömürlerinde bir lokma ekmeğe muhtaç olanlar gibi ölmeyecek miydi? Yine aynı soru; neden peki? Düşünce süreci içindeki o boşluk anları sık sık tekrarlanmağa, aralıklar uzamağa başladı ve Günışığı üzerine çöken tatlı bitkinliğe teslim olup, kendisini koyverdi.

İrkilerek kendine geldi. İçinden bir ses ona uyanması gerektiğini fısıldadı. Aynı anda da yüz metre kadar ilerde Sixty Mile'ı gördü. Akıntı onu kampın önüne kadar getirmişti. Ama aynı akıntı şimdi onu kampın önünden, nehrin aşağılarındaki ıssızlıklara doğru sürüklüyordu. Görünürde kimsecikler yoktu. Mutfak bacalarından çıkan dumanlar olmasa, kamp terkedilmiş gibiydi. Seslenmek istedi, sesinin çıkmadığını gördü. Gırtlağından insan sesine benzemeyen bir hırıltı, boğuk bir tıslama çıktı. Titrek eliyle tüfeğini yakaladı; omzuna koyup tetiği çekti. Tüfeğin geri tepmesi, bütün kemikleri kırılıyorcasına acılarla doldurdu içini. Dizlerinin üstüne düşen tüfeği boş yere tekrar omuzuna dayamağa çalıştı, bir türlü başaramadı. Çabuk davranması gerektiğini ve bayılmak üzere olduğunu biliyordu, onun için tüfeği bir daha kaldırmağa çalışmadan, olduğu yerde çekti tetiğini. Bu sefer de tepen tüfek, dizlerinin üzerinden kayıp, suya düştü. Ama Günışığı, tam gözleri kararmak üzereyken, bir mutfak kapısının açıldığını, ağaçların arasında gidip gelen, sallanan koskoca, kütükten yapılmış evin içinden bir kadının çıkarak baktığını gördü.

IX

On gün sonra, Harper ve Joe Ladue, Sixty Mile'a geldiler; hâlâ biraz zayıf, ama içine doğan hisse itaat edecek kadar kuvvetli olan Günışığı da kendisinin Stewart nehri boyundaki üçüncü derecede bir hissesine karşılık, onların Klondike nehri üzerindeki topraklarından üçüncü derece bir hisse aldı. Harper'la Joe ülkenin yukarı kesimlerinde altın bulunacağına inandıkları için, Harper, Klondike'ın ağzında ufak bir ticaret merkezi kurmak üzere bir sal dolusu erzakla birlikte yola çıktı.

Ayrılırken, Günışığı'na, «Neden Indian River'ı bir denemiyorsun?» diye sordu. «Bu nehre dökülen sürüyle ufak dere var, hem de döküldükleri yere gelene kadar iyice sığlaşıyor bunların çoğu; oralarda mutlaka altın bulunur. Benim inancım böyle. Yakında büyük madenler bulunacak, hem de Indian River'den pek uzakta değil.»

Joe Ladue da, «Üstelik oraları geyik dolu,» diye ekledi. «Bob Henderson da üç yıldır oralarda; yakın bir zamanda büyük bir şeyler olacağına yemin edip, sadece geyik etiyle geçinerek üç yıldır deliler gibi altın arayıp duruyor.»

Günışığı, Indian River'a da, kendi deyimince, şöyle bir göz atmağa karar verdi, ama Elijah'ı birlikte gitmeğe bir türlü kandıramadı. Çektiği açlık Elijah'ın ruhunu köreltmiş, adamcağız yine aynı tehlikeyle karşılaşmak korkusundan kurtulamaz olmuştu.

«Yiyecekten ayrılamıyorum bir türlü,» diye açıkladı. «Ap-

tallık olduğunu biliyorum, ama ne yapayım, elimde değil işte. Karnım doyduğu, tıka basa yemek yediğim zaman bile masadan ayrılmak çok güç geliyor. İyi oluncaya kadar gidip, Circle City'de bir yiyecek deposunda yatıp kalkacağım.»

Günışığı birkaç gün daha oyalandı, bu arada da hem biraz daha kuvvet topladı, hem de yol hazırlıklarını tamamladı. Yola hafif çıkmağa karar vermişti; kendisi otuz beş kilo taşıyacak, beş köpeğinin her birine de, Kızılderili usulü, on beşer kilo yükleyecekti. Ladue'nun verdiği bilgiye dayanarak o da Bob Henderson gibi taze etle geçinecekti. Jack Kearns'in dubası, Linderman Gölü'nden yüklenen bıçkıhaneyle Sixty Mile'a gelince, Günışığı yükleriyle köpeklerini bindirdi, hisse istek kâğıdının doldurulması işini Elijah'a bırakarak, aynı gün Indian River'ın ağzına vardı.

Nehrin kırk mil kadar yukarılarında, kendisine Quartz Creek diye tarif olunan yere gelince, Bob Henderson'un yaptığı aramaların izlerine rastladı; aynı izleri, otuz mil daha yukarıda, Australia Creek'de de gördü. Haftalar gelip geçtiği halde Günışığı, Bob Henderson'a bir türlü rastlayamadı. Bununla beraber geyik bol olduğu için, kendisi de, köpekleri de istedikleri kadar taze et yiyebiliyorlardı. Derelerin sığ yerlerinde meydana gelen kum setlerinde, ancak «masrafı karşılayacak» kadar altın bulabildi, ama pek çok dere yatağının çamurları ve çakılları içine yayılmış toz halindeki bol miktarda altın, toprağın içinde büyük miktarda külçe altının da bulunduğuna daha çok inandırdı onu. Sık sık gözlerini kuzey yönündeki tepelere dikip, acaba altın bu taraflarda mı bulunacak diye düşündü. Nihayet, Dominion Creek'in tâ kaynağına kadar tırmandı, yamacın öbür tarafından inip, Klondike'a kavuşan ve ilerde Hunker Creek adını alacak olan suya vardı. Eğer büyük tepeyi sağına alarak inseydi, Gold Bottom denilen yerde Bob Henderson'u çalışırken bulacaktı. Buraya Gold Bottom adını veren de yine Bob Henderson'du, zira tavasında ilk altını burada yıkamıştı. Günışığı ise o taraftan değil de, Hunker boyunca inerek Klondike'a, ora-

dan da Yukon'da yazlık balıkçı kampı kuran Kızılderililerin yanına varmıştı.

Burada Carmack adında, Kızılderili bir kadınla evlenip, Kızılderililerin arasında kalmış bir beyaz ve onun yine Kızılderili kayınbiraderi Skookum Jim'le bir gün oturdu, sonra bir kayık satın alarak köpeklerini de kayığa bindirip akıntı aşağı, Yukon üzerinden, Forty Mile'a indi. Ağustos sona ermek üzereydi; günler iyice kısılmağa başlamış, kış yaklaşmıştı. Altının Yukarı Bölge'de bulunacağına dair o sınırsız inancı ile, dört beş kişilik bir grup toplamayı veya bunu başaramazsa, hiç değilse bir ortak alarak kayıkla ve bu sefer akıntı yukarı giderek, kış aramalarına başlamak üzere nehir donmadan istediği yere ulaşmayı kafasına koymuştu. Ne var ki, Forty Mile'da kendisi gibi inancı bulunan hiç kimse çıkmadı. Batıya doğru yaptıkları araştırmalardan elde ettikleri altın onlara yetiyordu.

İşte tam o sıralarda Carmack, kayınbiraderi Skookum Jim ve Cultus Charlie adında başka bir Kızılderiliyle birlikte bir kanonun içinde Forty Mile'a gelip, altın komiserine üç arama noktasıyla, Bonanza Creek'de buldukları bir altın madenini kaydettirdi. Ondan sonra da, aynı gece, Sourdough Meyhanesi'nde külçe altınları, şüpheli şüpheli bakan kalabalığın gözleri önüne serdiler. Adamlar sırıtıp başlarını salladılar altınları görünce. Onlar vaktiyle büyük miktarda çıkan altının yarattığı hareketi görmüşlerdi. Onların fikrince bunu da, ustalıklı bir şekilde Harper ile Joe Ladue tertiplemişti; milleti, kendi kurdukları ticaret merkeziyle, ilerde kurmayı düşündükleri şehrin arazisi içinde altın aramaya kandırıp, o tarafa çekmek istiyorlardı. Carmack da kim oluyordu? Kızılderililer arasında yaşayan, Kızılderili olmuş bir beyaz. Kızılderilileşmiş bir beyazın da büyük miktarda altın bulduğu görülmüş şey miydi yani? Ya Bonanza Creek neresiydi? Bol bol geyik bulunan bir çayırlıktı; Klondike'a, ağzının hemen yukarısında karışan bu dereye eskiler Rabbit Creek derlerdi. Eğer Günışığı'yla Bob Henderson kayıt yaptırmış, ya da külçe altın göstermiş olsalardı, o zaman

inanırlardı tabiî. Ama Kızılderilileşmiş birine. Carmack'a asla! Hele Skookum Jim'e, Cultus Charlie'ye hiç! Hayır, hayır bu kadarı olamazdı.

Günışığı bile şüpheye düşmüştü, hem de Yukarı Bölge'ye olan inancına rağmen. Daha birkaç gün önce Carmack'ı, Kızılderililerin peşinde görmemiş miydi? Hem de altın aramak düşüncesi diye bir şey yoktu adamın kafasında. Ama o gece saat on birde, sedirin kenarında oturmuş, makosenlerinin bağlarını çözerken aklına bir fikir geldi. Hemen ceketini sırtına geçirip tekrar meyhaneye döndü. Carmack hâlâ oradaydı; külçe altınlarını yeni gelenlerin inanmıyan bakışları önünde pırıl pırıl gezdiriyordu elinde. Günışığı adamın yanına gitti, altın kesesini bir tablaya boşalttı. Sonra altınları uzun uzun inceledi. Ondan sonra kendi kesesini çıkarıp, Circle City ve Forty Mile'da bulunmuş altınları başka başka tablalara döktü. Tekrar uzun uzun inceledi, karşılaştırdı. Nihayet kendi altınlarını cebine indirip, Carmack'ınkilerini geri verdi ve oradakileri susturmak için elini havaya kaldırdı.

«Çocuklar, size bir şey söylemek istiyorum,» dedi. «Nihayet beklenilen an geldi; yukarı nehirde zengin maden filizleri bulundu. Ben diyorum ki, hem de inanarak diyorum ki, bu budur. Buralarda şimdiye kadar bu tabladaki gibi bir altın bulunmamıştı. Bu yeni bir altın. İçinde daha çok gümüş var. Rengine bakarsanız sizler de görürsünüz. Carmack'ın zengin bir filiz bulduğuna hiç şüphe yok. Benimle beraber gelecek kadar inancı güçlü olan var mı aranızda?»

Hiç bir gönüllü çıkmadı. Onun yerine, kahkahalar, alaylar yükseldi.

Birisi, «Belki de oralarda bir şehir arazisi filan peylemişsinizdir,» diye alay etti.

«Tabiî peyledim,» diye cevap verdi Günışığı. «Hem de Harper ve Ladue'nun arazilerinde üçüncü dereceden bir hisse-

le... Bu kenarda kalmış arazimin de, sizin Birch Creek'de çıkarabileceğiniz altından çok daha fazla değer kazanacağına eminim.»

Curly Parson adında biri, yalıştırıcı bir şekilde, «Pekâlâ, pekâlâ, Günışığı,» dedi. «Senin dürüst bir insan olarak ününü hepimiz biliriz. Ne var ki, sen de herkes gibi, pis bir oyuna kanabilirsin. Sana açıkça soruyorum şimdi: Carmack bu altınları ne zaman arayıp da buldu? Onun Siwashi kabilesiyle birlikte kamp kurup, balık avladığını sen kendin söylemiştin; hem de daha geçen gün oluyordu bu iş.»

Carmack heyecanla lafa karıştı: «Günışığı size doğruyu söyledi, ben de doğruyu söylüyorum, yemin ederim. Altın aradığım yoktu. Aklımdan geçmiyordu böyle bir şey. Ama Günışığı'nın hareket ettiği gün, bir sal dolusu erzakla birlikte, nehir aşağı inen Bob Henderson çıkageldi. Sixty Mile'a gidecek, sonra tekrar Indian River'a dönüp, erzakını Quartz Creek'le Gold Bottom arasındaki yamaca bırakacakmış.»

Curly Parson, «Bu Gold Bottom dediğin yer de nere ki?» diye sordu.

«Bonanza'nın ötesinde, hani Rabbit Creek denen dere,» diye devam etti öteki. «Klondike'la birleşen büyük bir nehrin bir koludur. İşte o noktadan yukarı çıktım, ama yamacı aşıp tekrar geri döndüm, Bonanza'ya geldim. Bob Henderson, 'Benimle gel de, bir nişan da sen koy, Carmack,' dedi. 'Gold Bottom'da esaslı filiz buldum bu sefer. Daha şimdiden bir buçuk kiloya yakın altın yıkadım.' Ben de onunla gittim işte; Skookum Jim'le Cultus Charlie de geldiler. Gold Bottom'da üçümüz birden altın aramaya başladık. Geyik avlamak maksadıyla Bonanza üzerinden aşağı indim ben. Yolda bir yerde durup yemek pişirdik. Ben yattım, ama Skookum Jim'in aklı fikri altın aramaktaydı. Hep Bob Henderson'un ne yaptığına dikkat etmiş. Bir huş ağacının dibinden aldığı çamurla daha ilk tavada bir dolardan fazla altın yıkamaz mı? Hemen beni uyandırmağa koşmuş. Ben de beraber gittim onunla. İlk tavada iki buçuk dolar-

lık yıkadım ben. Dereye 'Bonanza' adını verip, hemen bir nişan koydum, ondan sonra da kaydettirmek için doğruca buraya geldim.»

İnanıp inanmadıklarını anlamak için merakla çevresine bakındı. Ne var ki çevresindekilerin hiç birinin yüzünde, inandıklarını gösteren bir işaret yoktu; o hikâyesini anlatırken, yüzünü dikkatle incelemiş bulunan Günışığı hariç.

Kalabalıktan biri, «Ortalığı veiveleye vermek için Harper'le Ladue'dan kaç para alıyorsun?» diye sordu.

Carmack, «Onların bu işten haberleri bile yok,» diye cevap verdi. «Size yemin ederim ki, gerçeği söylüyorum. Saat başına yüz gram altın yıkadım.»

Günışığı, «İşte altınlar da burada,» dedi. «Bakın size söylüyorum, çocuklar, bunlar daha önce bu tablalarda gördüğünüz altınlara hiç benzemiyor. Rengine bakın bir kere.»

Curly Parson, «Biraz daha esmer,» dedi. «Anlaşılan Carmack kesesinde birkaç tane gümüş dolar taşıyor. Hem eğer gerçekten de öyle bir şey varsa, Bob Henderson neden tozu dumana katarak koşmuyor buraya, madenini kaydettirmek için?»

Carmack, «Gold Bottom'da çalışıp duruyor,» diye açıkladı. «Haber vermeğe biz geldik.»

Sözü bir kahkaha tufanıyla karşılandı.

Günışığı, «Yarın şu Bonanza'ya gitmek için kim binecek sala benimle?» diye sordu.

Kimse çıkmadı.

«O halde peşin parayla ödenmek üzere, beş yüz kiloluk yükümü salla götürecek kiralık bir adam arıyorum, kim alıyor işi?»

Curly Parson'la, Pat Monahan adında biri hemen kabul ettiler, Günışığı da her zamanki gibi, yıldırım hızıyla işe koyulup, önce adamların parasını ödedi, sonra da erzak satın alarak bütün parasını tüketti. Tam meyhanenin kapısından çıkarken, birdenbire tekrar bara döndü.

«Yine içine bir şey mi doğdu?» diye sordular.

«Hiç şüpheniz olmasın,» diye cevap verdi Günışığı. «Bu kış un Klondike'ta çok para edecek. Kim bana ödünç para verir?»

Onunla birlikte altın aramaya gitmeyi kabul etmeyen adamlar, bir anda keselerine davranıp, Günışığı'nın çevresini alarak bütün altınlarını ona uzattılar.

Alaska Ticaret Kumpanyası'nın depo müdürü, «Ne kadar un istiyorsun?» diye sordu.

«İki ton kadar.»

Gerçi keselerini uzatanlar, ellerini geri çekmediler, ama makaraları koyvermekten de kendilerini alamadılar.

Depo müdürü, «İki ton unu ne yapacaksın?» diye sordu.

«Evlât,» diye cevap verdi Günışığı, «siz daha bu memlekette yeni olduğunuz için, onun bütün girdilerini çıktılarını benim kadar bilemezsiniz. O unları alıp, baş kepeğine ilâç diye lahana turşusu fabrikası kuracağım.»

Borç paraları alıp hemen çıktı ve unu taşıyacak salları idare etmeleri için bir sürü daha adam kiralayıp paralarını ödedi. Kesesi yine boşalmış, üstelik adamakıllı da borca girmişti.

Curly Parson başını umutsuz bir ifadeyle barın üstüne doğru eğdi.

«Benim tutulduğum da,» dedi, «bu kadar unu ne yapacağın.»

«Çok basit. A, B, C, yahut da bir, iki, üç.» Günışığı elini kaldırıp, parmaklarıyla saymağa başladı. «Birincisi: Yukarı Bölgede zengin maden filizi bulundu. İkincisi: Bunu Carmack buldu. Üçüncüsü: Bu içe doğan bir his değil, kendini dışarı vurmuş gerçeğin tâ kendisidir. Eğer birinci ve ikinci maddeler doğru ise, unun fiyatı göklere kadar çıkacak. Birinci ve ikinci maddelerde söylediklerime güvendiğim için bu üçüncüsüne haydi haydi güveniyorum. Eğer dediklerim çıkarsa, bu kış unu terazinin kefelerinde altınla tartacaklar. Siz benim sözüme kulak verin evlâtlar; içinize bir şey doğdu mu, sonuna kadar götürün işi. Şansın ne değeri var, eğer değerini bilmezseniz siz?

Ha, değerlendireceğiniz zaman da, son kertesine kadar değerlendirin. Yıllardır bu memlekette, içime doğacak gerçek fırsatı kollayıp duruyorum. İşte şimdi bu fırsatı kullanacağım, hepsi bu kadar. İyi geceler; hepinize iyi geceler.»

X

Adamlar zengin maden filizinin bulunduğuna hâlâ inanmıyorlardı. Günışığı ağır erzak yüküyle Klondike'ın ağzına vardığı zaman, ovayı yine eskisi gibi, in cin top oynar vaziyette buldu. Aşağılarda, nehir kıyısına yakın bir yerde kabile reisi İsaac, Kızılderililleriyle birlikte kamp kurmuş, gergilerin üzerinde sombalığı kurutuyordu. Eskilerden de kamp kurmuş pek çok kimse vardı orada. Ten Mile Creek'teki yaz dönemi altın aramalarını bitirmişler, Circle City'ye gitmek üzere Yukon'a inmişlerdi. Ama Sixty Mile'da, zengin altın filizi bulunduğunu öğrenince, toprağı şöyle bir yoklamak için durmuşlardı burada. Günışığı yükünü karaya çıkarttığı sırada, onlar da kayıklarına binmek üzereydiler; verdikleri haber iç açıcı değildi.

«Geyik çayırının canı cehenneme,» dedi Long Jim Harney. Çay dolu teneke kupasını üflemek için bir an sustuktan sonra, devam etti: «Hiç boşuna uğraşma buralarda, Günışığı, pis bir oyun oynamışlar sana. Zengin filiz haberi yayıp, adam çekmek istiyorlar. Bu işin ardında Harper'le Ladue'nun parmağı var, Carmack da onların adamı. Kenar kayalarına ulaşmak o kadar zorken, nehrin yatak kayalarına ulaşmak kimbilir ne kadar zordur; ne gezer böyle yerde altın, kimin aklına gelir buralarda altın aramak?»

Günışığı hoşgörürlükle gülümsedi ve bir an düşündü.

«Hiç yıkadınız mı?» diye sordu.

«Yıkamanın canı cehenneme!» diye öfkeyle karşılık verdi

öbürü. «Beni dünkü çocuk mu sandın sen? Tavasını toprak doldurmak için ancak bir acemi dolaşır bu çayırlarda. Benim böyle bir budalalık yaptığımı göremezsin asla. Bir bakışta anlarım ben. Sabahleyin Circle City'ye doğru yola çıkacağız. Bu Yukarı Bölge'ye hiç bir vakit güvenmemişimdir ben. Tanana ırmağının aşağıları bana yeter de artar bile. Bak, sözüme kulak ver, zengin altın filizleri bulunacaksa eğer, nehrin aşağı kesimlerinde bulunacaktır. Johnny işte burada; birkaç mil aşağılarda bir şey bulduğunu sandı, ama o kadar.»

Johnny'nin yüzü kızarmıştı utancından.

«Lâf olsun diye aramıştım,» diye açıkladı. «Oradaki hakkımı yarım kilo tütüne değişirdim.»

Günışığı acele, «Ben kabul ediyorum,» dedi. «Ama oradan yirmi, otuz bin dolarlık altın çıkardığım zaman, mızıkçılık yok; üstüme yürümeyin sonra hepiniz.»

Johnny neşeyle güldü.

«Haydi, çık tütünü,» dedi.

Long Jim pişman olmuş bir tavırla, «Keşke benim de bir işaretim olsaydı Johnny'ninkinin yanında,» diye mırıldandı.

«Henüz geç kalmış sayılmazsın,» diye cevap verdi Günışığı.

«Ama gidiş geliş, yirmi millik yol.»

«Yarın senin yerine ben gider işaret korum,» teklifinde bulundu Günışığı. «Sen de Johnny gibi yapar, paranı Tim Logan'dan alırsın. Sourdough Meyhanesi'nde barmendir, o benim yerime öder size. Ondan sonra kendi adınıza kaydettirip, hakkınızı bana devreder, kâğıtları da Tim'e teslim edersiniz.»

«Ben de, ben de,» diye üçüncüsü de atıldı.

Böylece Günışığı bir buçuk kilo çiğneme tütünü fiyatına, Bonanza üzerinde üç tane beşer yüz metrelik hak satın almış oldu. Daha kendi adına da bir işaret koyabilirdi; zira bu üçü sadece devir işleriyle alınmış haklardı.

Long Jim sırıtarak, «Senin her halde bir yerlerde bir tütün fabrikan var,» dedi, «pek cömert dağıtıyorsun da, bakıyorum.»

«Hayır, tütün fabrikam yok, ama içime doğan bir his var,» diye cevap verdi Günışığı. «Bir buçuk kilo tütüne üç tane hak satın almak, bedava demektir.»

Yarım saat sonra da, Bonanza Creek'den dönen Joe Ladue kendi kampına geldi. Önceleri Carmack'ın bulduğu zengin filize hiç dokunmadı konuşmalarında, ama nihayet, şehir arazisinde Günışığı'na sattığı yeri geri almak için ona yüz dolar teklif etti.

«Altın olarak mı?» diye sordu Günışığı.

«Tabiî, al işte.»

Ladue böyle diyerek altın kesesini çıkardı. Günışığı dalgın dalgın keseyi aldı, yine dalgın dalgın bağını çözdü ve avucuna bir parça altın döktü. Şimdiye kadar rastladığı altınlar içinde en esmeriydi bu; yalnız Carmack'ın altınları bu kadar esmerdi... Altınları tekrar keseye döktü, kesenin ağzını bağladı ve geri verdi.

Günışığı, «Galiba senin bu araziye benden çok ihtiyacın var,» diye yorumda bulundu.

«Yok, yok; benim daha dolu arazim var,» diye öteki temin etti Günışığı'nı.

«Bu altını nerede buldun?»

Günışığı bu soruyu masumiyetle sormuştu, ama Ladue bir Kızılderili kadar vurdumduymazlıkla karşılayıp, anlamamazlıktan geldi. Bununla beraber kısa, çok kısa bir an için birbirlerinin gözlerinin içine baktılar ve bu an içinde Ladue'nin ruhundan, vücudundan sanki ele avuca gelmeyen bir şeyler dışarı vurdu bir ışık gibi. Günışığı bunu ve Ladue'nin gözlerinin ardında gizli bazı bilgilerin, bazı plânların bulunduğunu sezdi.

«Dere boyunu sen benden daha iyi bilirsin,» diye devam etti Günışığı. «Şehir arazisi içindeki hissem senin bilgine göre yüz dolar ediyorsa, ben bilsem de bilmesem de, benim için yüz dolar değerinde demektir.»

Ladue umutsuzluk içinde, «Üç yüz dolar vereyim,» diye atıldı.

«Yine aynı hesap. Ben bileyim, bilmeyeyim sebebini, ama sen ne kadar para veriyorsan o kadar değerli demektir.»

İşte o vakit Ladue utanmadan ağzındaki baklayı çıkardı. Günışığı'nı kamptan, öteki adamların yanından uzağa çekti ve ona gizli şeyler söyledi.

Lafını bağlarken de, «Zengin filizler burada, buna şüphe yok,» dedi. «Dün yıkadığım altınlar, bu kesedekiler. Kıyı kayalarında buldum bunları. Vallahi otların dibinden çıkacak nerdeyse. Dere yatağının altındaki kayalarda bulunan altını ise hesaplamaya imkân yok. Ama muazzam, Allah canımı alsın ki, muazzam. Hiç sesini çıkarma ve alabildiğin kadar hak satın almaya bak. Ufak ufak, birbirinden ayrı yerlerde çıkıyor, ama bu ufak noktaların bile elli bin dolara kadar altın vermesine şaşmamalı. Yalnız yeri tespit etmek yeter.»

★

Bir ay daha geçti, Bonanza Creek'de hiç bir hareket görülmedi. Birkaç kişi gelip işaret koymuşlardı, ama çoğu, işaretlerini koyduktan sonra aşağıya, Forty Mile'a veya Circle City'ye gitmişlerdi. Orada kalacak kadar inançları bulunanlar da, yaklaşmakta olan kışa karşı kütükten kulübelerini yapmakla uğraşıyorlardı. Carmack'la Kızılderili akrabaları da altın cevherinin yıkanacağı su oluklarını kurmak, suyun başını bu oluğa çevirmekle uğraşıyorlardı. İşleri ağır ilerliyordu, zira oluk yapmakta kullandıkları keresteyi, ormandaki ağaçları devirip, kendi elleriyle biçiyorlardı. Bonanza'nın çok daha aşağılarında ise, nehrin yukarı kısmından inmiş dört adam vardı: Dan McGilvary, Dave McKay, Dave Edwards ve Harry Waugh. Ne kimsenin işine karışan, ne kimseyi işlerine karıştıran, sessiz sadasız, kendi kendilerine çalışan bir gruptu bunlar. Ama Carmack'ın yerinde toprağı yıkayıp, nehir kenarında otların di-

binde külçe altın bulduğu halde oradan başka yüzlerce yerde yaptığı aramalarında hiç bir şey çıkaramayan Günışığı, dere yatağının dibindeki kayalarda ne bulunduğunu merak ediyordu. O dört adamın, derenin hemen yakınlarında kuyu açtıklarını görmüş, yıkama sandıkları için kereste biçen bıçkılarının sesini duymuştu. Hiç davet beklemeksizin, adamların altın yıkadıkları ilk gün yanlarına vardı. Beş saatlik bir çalışma sonunda küreklenen topraktan, adam başına dört yüz gram altın elde ettiklerini gördü. Toplu iğne başı kadar miniklerinden, on iki dolarlık tanelere kadar değişen külçe altındı bunlar, hem de dere yatağının dibindeki kayalardan çıkıyordu. O gün, ilk düşen kar, kuşbaşı taneler halinde uçuşmağa başladı; ama Günışığı'nın, ölmekte olan, kısa ömürlü yazın kurşunî, soğuk ve kasvetli havasına bakacak hali yoktu. Hayallerinin gerçekleşmekte olduğunu görmüştü o; büyük ovada, rüyalarına giren o altın şehrinin karlar arasında yeniden yükseldiğini gördü.... Dere yataklarında altın bulunmuştu. İşte önemli olan buydu... Carmack'ın buluşu desteklenmiş oluyordu. Bir buçuk kilo tütün karşılığında satın aldığı arama yerlerinin hemen yakınına kendi adına da bir işaret koydu. Bu suretle, iki kıyı arasında uzanan iki bin metrelik bir arama alanının sahibi oldu.

O gece, Klondike'ın ağzındaki kampına döndüğünde, Dyea'de bıraktığı Kızılderili'yi, Kama'yı buldu orada. Kano'yla seyahat eden Kama, yılın son postasını getiriyordu. Yanında toz halinde, iki yüz dolarlık altın vardı; Günışığı hemen bu altınları ödünç aldı ondan. Buna karşılık da onun adına bir işaret koydu; Kama, Forty Mile'dan geçerken bu yeri kaydettirecekti. Kama ertesi sabah hareket ederken, yanında, Günışığı'nın nehrin aşağısındaki altın arayıcılarının en eskilerine, derhal gelmeleri için yazdığı mektupları da taşıyordu. Kama'nın yanında, Bonanza'daki dört adamın yazdığı, aynı cinsten mektuplar da vardı.

Günışığı, Forty Mile ve Circle City'deki halkın nasıl kayıklara atladıkları gibi Yukon nehrinin yukarılarına doğru akın

etmeğe başlayacaklarını gözünün önüne getirerek kıkır kıkır güldü. «Şimdiye kadar görülmemiş bir hücum olacak,» dedi; zira sözünün sorgusuz sualsiz doğru kabul edileceğini biliyordu.

İlk akıncıların gelişiyle birlikte, Bonanza Creek canlanıverdi, bunun üzerine de yalanla gerçek arasında sıkı bir uzun mesafe yarışıdır başladı; ama yalan ne kadar hızlı olursa olsun, sonunda yine gerçek yavaş yavaş yalanı geçip yarışı kazandı. Carmack'ın tava başına yüz gram altın yıkadığı iddiasına inanmayanlar, kendileri yüz gramlık altın yıkayınca tava başına, bu sefer yalan söyleyip, otuz gram yıkadıklarını yaymağa başladılar. Bu yalan yayıladursun, onlar tava başına iki yüz gram altın yıkadılar. Tava başına üç yüz gram altın yıkadıklarını söyleyip de sözlerini doğrulamak için tavalarını toprakla dolduranların, bunu yıkadıkları zaman üç yüz elli gram altın çıkardıkları görüldü. Ve bu böylece sürdü. Onlar bütün güçleriyle yalan söylemeğe devam ediyorlar, ama gerçek yine dönüp dolaşıp, onları geçmenin yolunu buluyordu.

Aralık ayında bir gün, Günışığı kendi işaretinin bulunduğu yerde dere yatağından bir tava toprak doldurup kulübesine götürdü. Kulübede yanan ateş, branda bezinden yapılmış su tankının içindeki suyun donmasını önlüyordu... Günışığı tankın üzerine eğilip, tavanın içindeki toprağı yıkamağa başladı... Tavanın içinde görünüşte toprakla çakıldan başka bir şey yoktu. Günışığı tavayı daire şeklinde hareketlerle çevirmeğe başlayınca, daha ince zerreler tavanın kenarlarından süzülüp gitmeğe başladı. Arada bir tavayı parmaklarıyla tarayıp, avuç dolusu çakılı atıyordu. Tavanın içindeki toprak ve çakıl iyice azalmıştı. Dibe iyice yaklaşınca, daha iyi inceleyebilmek, altta ne olduğunu görmek için tavayı hızla hoplatıp, içindeki suyu tamamıyle attı. Tavanın dibi baştan başa sanki tereyağıyla sıvanmış gibiydi. Çamurlu su gidince sapsarı altınlar meydana çıkmıştı. Altındı bu, altın tozu! İri taneler, minik taneler halinde toz altın. Tavayı bir an yere bırakıp uzun uzun düşünce-

lere daldı. Sonra yıkama işini tamamlayıp, çıkan altınları terazisinde tarttı. Otuz üç gramı on altı dolardan, yedi yüz küsur dolarlık altın çıkmıştı. Bu onun hayalinde geçirdiğinden de çok fazlaydı. Onun en iyimser tahminleri bile, her arama yeri için yirmi, otuz bin dolarlık altın birikintisini aşmamıştı; ama buradaki arama yerlerinin her biri, altın birikintileri düzensiz bir şekilde de dağılmış olsa, en aşağı yarım milyon dolarlık bir değer taşıyordu.

O gün kuyusunun başında çalışmağa gitmedi; ertesi gün de, daha ertesi gün de gitmedi. Onun yerine, başlığını başına, eldivenlerini eline geçirip, katlayarak sırtına vurduğu uyku kürküyle birlikte yanına yürüyüş için az miktarda kumanya almak suretiyle, bütün o bölgedeki dere boylarını incelemek üzere günlerce sürecek bir inceleme yolculuğuna çıktı. Her derede bir arama yeri hakkına sahip olabilirdi, ama o imkânlarını böyle sınırlandırmak niyetinde değildi. Yalnız Hunker Creek üzerinde bir yere nişan koydu. Bonanza Creek'in kaynağından ağzına kadar tutulmuş olduğunu gördü; Bonanza'ya dökülen bütün minik dereler, çaylar, sular, da aynı şekilde baştan başa tutulmuştu. Bu ikinci derecedeki ırmaklarda pek iş yok gibi görünüyordu. Bunları, Bonanza'ya zamanında yetişemeyenler tutmuştu. İçlerinde en çok değer verileni de Adams Creek'ti... Üzerinde hiç durulmayanlardan biri ise Eldorado Creek idi; dere, Carmack'ın ilk altını bulduğu yerin hemen üzerinde Bonanza'ya dökülüyordu. Günışığı bile bu Eldorado'nun görünüşünden hoşlanmamıştı, ama içindeki hisse uyup, yine de bu dere üzerindeki haklardan birisinin yarı hissesini, yarım torba un karşılığında satın aldı. Bir ay sonra, bitişikteki bir yere sekiz yüz dolar ödedi. Üç ay geçince buradaki arama alanı blokunu genişletmek için bir üçüncü arama yerini kırk bin dolara satın aldı; bütün dereler içinde en az verimlisi gibi görünen bu deredeki dördüncü bir hakkı satın almak için - sonraları bunu herkesten gizlemişti - kısa bir süre sonra yüz elli bin dolar ödeyecekti Günışığı.

Bu arada, tek tava içinde yedi yüz dolarlık altını yıkayıp da derin düşüncelere daldığı günden beri bir kere bile kazmaya, küreğe elini sürmedi Günışığı. O harikulâde yıkamayı yaptığı günün akşamı da, Joe Ladue'ya şöyle söylemişti:

«Joe, bir daha böyle ağır bir işe elimi sürecek değilim. Bu noktada kafamı kullanacağım artık. Altın ekeceğim ben. Eğer sizler de kafanızı kullanıp, yeteri kadar tohum bulursanız, altın eker, altın biçersiniz. Tavanın dibinde o yedi yüz dolarlık altını gördüğüm zaman, nihayet tohumlara kavuştuğumu anlamıştım.»

«Tohumları nereye ekeceksin peki?» diye sormuştu Joe Ladue.

Günışığı elini şöyle gezdirerek, baştan başa, bütün araziyi göstermişti.

«İşte buraya,» demişti. «Siz seyredin benim yükselişimi artık. Görebilenler için, buralarda milyonlarca dolar yatıyor... Bugün, tavanın dibindeki yedi yüz dolarlık altınlar bana bakıp da göz kırparak, 'Eh, işte aradığını buldun en sonunda, Günışığı' dedikleri zaman bu milyonları gördüm ben.»

XI

Carmack'ın zengin altın filizleri buluşundan önceki Yukon döneminin kahramanı olan Günışığı, şimdi altına hücum döneminin kahramanı olmuştu. Ülkenin her bir yanında, onun için e doğan histen ve Günışığı'nın bu fırsatı nasıl kullandığından söz ediliyordu. Hiç şüphe yok ki, Günışığı içlerinde en gözüpeklerin bile cesaret edemiyeceği bir şekilde zorlamıştı fırsatları, zira en talihlilerinden beş kişinin sahip olduğu yerler bile, Günışığı'nın elinde tuttuğu arama yerlerinin değerine yaklaşamıyordu. Üstelik şansını hâlâ da, hiç eksilmeyen bir cesaretle zorlamakta devam ediyordu. Akıllı geçinenler, bir hikmet yumurtlar gibi, onun kazandığı altınların hepsini kaybedeceği kehanetinde bulunuyorlar, onun sanki bütün ülke altınla doluymuşçasına spekülasyon yaptığını, bu şekilde arazi üzerine oynayan bir kimsenin eninde sonunda kaybedeceğini ileri sürüyorlardı.

Öbür yandan, Günışığı'nın elinde bulundurduğu arazilerin değeri milyonlarca dolar tahmin ediliyordu; ona öylesine güvenenler de vardı ki, bunlar, Günışığı'nın ileri sürdüğü bir bahse katılanlara, mutlaka kaybedecek bir ata sürpriz oynayan budalalar gözüyle bakıyorlardı. Günışığı'nın o muhteşem cömertliğinin, eli açıklığının ve paraya önem vermeyişinin ardında, pratik çalışan bir kafa, imgeleme gücü ve ileriyi görüşle büyük kumarbazlarda rastlanan cüret yatıyordu. Gelecekte olacak-

ları önceden görüyor, ya hepsini kazanmak, ya da hepsini kaybetmek için oynuyordu.

«Burada, Bonanza'da, ufak bir maden kuyusu içine sığmayacak kadar çok altın var,» diye akıl yürütüyordu. «Hiç şüphesiz bu altın filizinin bir yerlerde ana yatağı olmalı; bunu da öbür dereler gösterecek. Gözünüzü Indian River'a çevirin. Klondike'a öbür yandan dökülen derelerde de, bu yandan dökülenler kadar altın bulunması lâzım.»

Görünüşü desteklemek üzere de, yarım düzine altın arayıcısını kendi hesabına kirayla tutup, Indian River bölgesine gönderdi Günışığı. Kendileri talihli çıkmayan başka arayıcıları ise, Bonanza'daki arama yerlerinde çalıştırıyordu. İyi de para veriyordu: Sekiz saatlik vardiya için adam başına on altı dolar ödüyor ve günde üç vardiya çalıştırıyordu. Bu adamları işe başlatacak kadar kumanyası vardı. Yılın, nehir yolculuğuna elverişli son günlerinde **Bella** kumanyayla yüklü olarak geldiğinde, Günışığı, Jack Kearns'a bir ardiyelik arazi vererek karşılığında bütün adamlarına 1896 kışını rahatça geçirtecek kadar kumanya aldı. Ve o kış millet açlıktan kırılır, unun fiyatı kilo başına dört dolara kadar yükselirken, Günışığı, Bonanza'daki dört arama yerinin dördünde de üç vardiya üzerinden adam çalıştırdı. Öbür maden sahipleri adamlarına günde beş dolar ödüyorlardı; halbuki adam çalıştıran ilk kendisi olduğu halde, Günışığı daha başından beri adamlarına günde on altı dolar ödemekteydi. Ama bunun sonucu olarak da, onun madenlerinde hep seçme adamlar çalışıyor ve yüksek ücretlerinin karşılığını fazlasıyle veriyorlardı.

Günışığı'nın delice oyunlarından biri de kışın başlarında, nehirler donduktan sonra yer almasıydı. Yüzlerce altın arayıcısı, Bonanza'dan başka yerlerde altın arayıp, nişanlarını koyduktan sonra keyifleri kaçmış bir halde Forty Mile'a ve Circle City'ye inmişlerdi. Günışığı, Bonanza üzerindeki madenlerinden birini Alaska Ticaret Kumpanyası'na ipotek edip, bir kredi mektubu aldı... Ondan sonra köpeklerini kızağına koştuğu gibi, buz üze-

rinden, yalnız kendisinin gidebileceği bir hızla nehir aşağı yola çıktı... Gidişte bir Kızılde iliyi, dönüşte de bir Kızılderiliyle dört takım köpeği yorarak rekor kırdı. Forty Mile'la Circle City'de düzinelerle arama yeri hakkı satın aldı. Bu yerlerden çoğunun beş paralık değeri bulunmamasına rağmen, içlerinde, ilerde Bonanza'daki yerlerinden daha büyük değer kazanacak olanlar da vardı. Sağdan soldan, beş dolardan beş bin dolara kadar para ödeyerek bir sürü yer satın aldı. En pahalısı olan bu beş bin dolarlık yeri de Tivoli'de aldı. Eldorado'nun yukarılarındaki bu arama yerine beş bin dolar vermeğe razı olunca, Geyik-Çayırı'ndan daha yeni dönmüş eski altın arayıcılarından Jacob Wilkins yerinden kalkarak odayı terketti ve giderken de şöyle söyledi:

«Günışığı, seni yedi yıldan beri tanırım, bugüne kadar da akıllı bilirdim. Ama görüyorum ki, önüne gelene soyduruyorsun kendini. Evet, buna soygunculuk derler. Ö berbat yerdeki bir arama hakkına beş bin dolar vermek, gösteriş yapmaktan başka bir şey değildir. Burada durup da senin böyle gösteriş yapmanı seyretmeğe tahammülüm yok.»

«Bak sana söyleyeyim,» diye cevap verdi. Günışığı, «Carmack'ın bulduğu filiz öylesine zengin ki, Wilkins, hepsini görmemize imkân yok bizim. Bir piyango gibi bu. Satın aldığım her hakla bir piyango bileti satın almış oluyorum. Her halde bunun bir büyük ikramiyesi de vardır.»

Kapının eşiğinde duran Wilkins, inanmayan bir tavırla burnunu çekti.

Günışığı sözüne devam ederek, «Bak şimdi, Wilkins,» dedi, «farzedelim sen gökten çorba yağacağını biliyorsun; ne yaparsın? Kaşık satın alırsın, tabii. İşte ben de kendime bir sürü kaşık satın alıyorum. Yukarıda, Klondike'da çorba yağacak, ellerinde kaşık yerine çatal bulunanlar da hava alacaklar.»

Ama Wilkins, lafın burasında kapıyı çarparak çıkıp gitti, Günışığı da satın alma işini tamamladı.

Dawson'a dönüşünde, bir daha kazma küreğe elini sürmeyeceğine dair verdiği söze bağlı kalmasına rağmen, hayatında-

ki en zorlu çalışmayı yaptı. Bin tarakta bezi vardı; bunlar ona başını kaşıyacak vakit bırakmıyordu. Kendi adına başkalarını yer tutmağa göndermek pahalıya geldiğinden, hangi yerlerin tutulması gerektiğine, hangilerinin işe yaramaz olduğuna karar vermek için bir sürü dere boyunu dolaşması gerekiyordu. Delikanlılığında kuvars madenlerinde çalışmış olan Günışığı, Alaska'ya gelmeden önce, ana altın yatağını bulmağı hayal ediyordu. Nehir sularının getirdiği karışık maden birikintileri yanında kurulacak kampın geçici, buna karşılık kuvars kampının sürekli olacağını bildiği için bu araştırmalara, bir sürü adam tutup aylarca devam etti. Ana yatak hiç bir vakit bulunamadı; yıllar sonra Günışığı, bu araştırmaların kendisine elli bin dolara mal olduğunu hesapladı.

Ne var ki, o büyük oynuyordu. Masrafları ne kadar büyük olursa, kazancı da o kadar büyük oluyordu. Kazançlar üzerinden yarı hisseler, tam hisseler satın aldı; kumanyalarını sağladığı adamlara hissedar oldu, sadece kendisine ait yerler tuttu. Köpekleri gece gündüz hazır bulunuyordu; o bölgenin en hızlı giden takımına sahipti. Böylelikle, yeni bir filiz bulunur bulunmaz, Günışığı geceyi gündüze katarak yol alıp, en önde gidiyor, yeni bulunan filizin en yakınındaki yeri seçiyordu. Şu veya bu şekilde (bir sürü değersiz dereboyları sayılmazsa) Sulphur, Dominion, Exelcis gibi, Siwash, Cristo, Alhambra ve Doolitle gibi en iyi dereler üzerinde toprak edindi... Döktüğü binlerce dolar, on binlerce dolar olarak geri geliyordu. Forty Mile'daki adamlar onun iki ton un satın alışının hikâyesini anlatıyor ve bu unların ona ne kazandırdığını hesapladıkları zaman, yarım milyonla bir milyon arasında bir rakam buluyorlardı. Kimsenin zerre kadar şüphesi olmayan bir şey de, Eldorado üzerindeki haklardan birini Günışığı'nın vaktiyle yarım torba un karşılığında satın aldığı, bu yerin şimdiki değerinin ise beş yüz bin dolar olduğu idi. Öbür yandan yine herkes, Yukon üzerinden, yeni tutmağa başlayan buzlar arasından kanoyla gelen dansöz Freda on torba una bin dolar teklif edip de satıcı bulamadığı zaman,

Günışığı'nın, kadının yüzünü bile daha görmeden on torba unu hediye olarak gönderdiğini de biliyordu.

Aynı şekilde, on torba un da, ilk hastaneyi açan yapayalnız Katolik papazına göndermişti.

Açık elliliği israfa vardırıyordu Günışığı. Başkaları buna delilik diyorlardı. Şansının en iyi gittiği, yarım torba una yarım milyon dolar aldığı bir sırada, bir dansözle bir papaza yirmi torba un vermek delilikten başka bir şey değildi. Ama onun tabiatı böyleydi işte. Para onun için markadan farksızdı... Önemli olan, oyunun kendisiydi. Milyonların sahibi oluşu, oyunu daha hırslı oynaması dışında pek az değişiklik yapmıştı Günışığı'nda. Her zamanki gibi, içkiye aşırı bir ilgi göstermeyen Günışığı, şimdi elinde daha çok içme imkânı bulunmasına rağmen, eskisinden de az içiyordu. Onda meydana gelen en esaslı değişiklik, yolda bulunduğu zamanlar dışında, yemeğini kendisinin pişirmemesiydi; Günışığı'nın yemeğini, kulübesinde yaşayan sakat bir altın arayıcısı pişiriyordu. Bununla beraber yediği yemek yine aynıydı: Domuz pastırması, fasulye, un, kuru erik, kuru meyve ve pirinç. Yine eskisi gibi giyiniyordu: İşçi pantolonu, uzun konçlu yün çoraplar, makosen, ince yünden yapılmış gömlek, kürk başlık ve battaniye kumaşından ceket. Tanesi yarım veya bir dolardan giden puroya alışmamıştı. Ucuz, kahverengi kâğıtlara Bull Durham tütününden sardığı sigaralar ona yetiyordu. Daha fazla sayıda köpek beslediği ve bunlar için büyük paralar harcadığı bir gerçekti. Ne var ki, bunlar bir lüks değil, iş aracıydı. Seyahatlerinde, altın aramalarında hızlı gitmek zorundaydı. İşte aynı sebepten ötürü bir de aşçı tutmuştu. Kendi kendine yemek pişirecek vaktinin olmamasından ötürü tutmuştu aşçıyı, yoksa başka bir sebepten ötürü değil. Milyonlarla oynarken, ateş yakmakla vakit öldürmek iş değildi.

1896 yılının kışında Dawson hızla gelişti. Şehir arazisi içindeki arsa satışlarından Günışığı'na para oluk gibi aktı. Buradan gelen parayı hemencecik, daha çok para getirecek bir işe yatırdı. Aslına bakılırsa, Günışığı tehlikeli bir şekilde piramit

oyunu oynuyordu, bu oyun ise hiç bir yerde, bir altın arayıcılar şehrinde olduğundan tehlikeli değildir. Ne var ki, Günışığı oyunu oynarken gözlerini dört açmış bulunuyordu.

«Siz hele bekleyin,» diyordu Moosehorn Meyhanesi'nde çevresini alan eskilere; «bekleyin de zengin filiz bulunduğu haberi memleketten dışarıda da duyulsun hele. Haber gelecek bahara kadar ancak yayılır. O zaman üç akın olacak buraya. Birincisi yaz akını olacak ve millet kumanyasız, malzemesiz gelecek; ikincisi güz akını olacak ve millet ağırlıklarıyle gelecek; sonuncu akın da ertesi yıl baharında olacak ve en aşağı elli bin kişi gelecek. Gelenlerin çokluğundan toprağı göremiyeceksiniz. Eh, başlangıç olmak üzere işte 1897 yaz ve güz akınları. Bunlar için ne düşünüyorsunuz?»

Arkadaşlarından biri, «Peki sen ne düşünüyorsun?» diye sordu.

«Hiç bir şey,» diye cevap verdi Günışığı. «Ben vaktiyle düşündüm düşüneceğimi. Yukon'da kütük kesmekte olan bir düzine oduncu takımım var. Nehir çözülür çözülmez sallarının geldiğini göreceksiniz. Kulübeler! Ya, önümüzdeki sonbaharda kulübelerin fiyatı göklere çıkacak. Kereste! O da öyle. İki tane bıçkıhane ısmarladım, makinelerini geçitlerden, kara yoluyla getiriyorlar. Göller çözülür çözülmez burada olacak. Eğer kereste işine gireşecekseniz şimdiden hepinize kontrat yapabilirim; fırınlanmamış kereste, bini üç yüz dolardan.»

O kış, köşebaşlarında, en çok aranılan yerlerdeki arsalar, on bin dolarla otuz bin dolar arasında satıldı. Günışığı geçitlere, yollara, her yana haber salıp, yeni gelenlere, beraberlerinde kütükten yapılmış sallar getirmelerini bildirdi. Böylelikle de, 1897 yılı yazında bıçkıhaneleri her gün üç vardiye üzerinden çalışmasına rağmen, yine de elinde kulübe yapmak için yeteri kadar kütük kaldı. Kulübeler, arsası dahil, bin dolardan birkaç bin dolara kadar satıldı. Şehrin iş bölgesinde, iki katlı kütükten yapıların tanesi ise kırk-elli bin dolar getirdi Günışığı'na. Bu yeni sermaye birikimlerini hemen başka işlere yatırdı o da. Al-

tını mala, malı altına çeviriyor, durmadan yatırımlar yapıyor ve âdeta elinin değdiği her şey altın oluyordu.

Carmack zengin filizinin bulunuşundan sonraki ilk kış, Günışığı birçok şey daha öğrendi. Yaratılış yönünden müsrif denecek kadar açık elli olmasına rağmen, temkinliydi de. Yerden mantar biter gibi ortaya çıkan milyonerlerin paralarını nasıl har vurup harman savurduklarını görüyor ve bunu bir türlü anlıyamıyordu. Onun yaratılışına ve görüşüne göre, bir gecenin çılgınlığı içinde, bir oyunluk kavı gözden çıkarıvermek işten değildi. Circle City'de poker oynayıp da eli bin dolar - yani bütün parasını - kaybettiği gece yaptığı şey de buydu zaten. Ne var ki, o elli bin dolara Günışığı sadece bir 'bop' gözüyle bakıyordu. Milyonlarca dolara gelince iş değişiyordu. Böylesine bir para bir servetti ve böylesine bir servet de meyhanelerin döşemeleri üzerine saçılamazdı; evet, kelimenin tam anlamıyle, saçmalık denirdi onların yaptıklarına. Bütün oran kavramlarını yitirmiş sarhoş milyonerlerin, geyik derisinden keselerinin ağzını açarak altınlarını serpmelerine başka bir şey denemezdi; parayı budalaca saçmak denirdi. McMann meselâ; bu adamın bir tek meyhaneye ödediği faturanın tutarı otuz sekiz bin doları buluyordu; sonra Ayı Jimmie; bu da dört ay süreyle, ayda yüz bin dolar harcamış hovardalıkta, ondan sonra da bir Mart gecesi sarhoş sarhoş karların üstüne yuvarlanmış, donarak ölmüştü. Swiftwater Bill'e gelince, o da sefahat âlemlerinde üç tane çok kıymetli altın madenini yiyip bitirdikten sonra memleketi terketmek için üç bin dolar borç almış, bu parayla da düzinesine yirmi dört dolar vererek, Dawson çarşısındaki bin üç yüz yumurtayı kapatıp köpeklere ziyafet çekmişti.

Şampanyanın şişesi kırk-elli dolar arasındaydı, konserve istiridye ise on beş dolara satılıyordu. Günışığı'nın böyle lükslere merakı yoktu. Bir meyhane dolusu adama, kadehi yarım dolardan viski ısmarlamak ona vız geliyordu, ama yine yaratılışı gereği, bir konserve kutusu istiridyeye on beş dolar ödemek de ona akla uzak görünüyordu; sağduyusu isyan ediyordu. Öte yan-

dan, şansı yâver gitmeyenlere yaptığı yardımlar, sarhoş milyonerlerin delice sefahat âlemlerinde harcadıklarından da fazla tutuyordu belki. Hastaneyi kuran papaz Jubge, bununla ilgili o ilk on torba undan başka bir sürü örnek gösterebilirdi. Günışığı'na gelip de yardım isteyen eskiler, mutlaka dertleri halledilmiş olarak ayrılırlardı onun yanından. Ama bir litrelik şampanya şişesine elli dolar vermek! Bunu aklı almıyordu işte.

Bununla beraber, ara sıra o eski çılgınlık gecelerini yaşadığı da olmuyor değildi. Ama bunu çeşitli sebeplere dayanarak yapıyordu. Evvelâ, bu eskiden yaptığı bir şey olduğu için, kendisinden bekleniyordu. İkincisi, böyle gecelere dayandıracak kadar parası vardı. Ama Günışığı artık bu çeşit eğlencelere pek önem vermiyordu. O şimdi yepyeni bir kudretin zevkini tatmıştı. Ve bu zevk onda bir tutku halini almıştı. Alaska'nın en zengin altın arayıcısı olduğu halde, daha da zengin olmak istiyordu. Oynadığı bu kumar, bütün kumarlardan daha büyüktü ve o, bu çeşit kumarı öbür bütün kumarlardan daha çok seviyordu. Bir bakıma onun bu kumarda oynadığı rol, yaratıcı bir roldü. Bir şey meydana getiriyordu Günışığı. Eldorado'daki kuyularından birinden çıkan milyonlarca dolarlık altın ona hiç bir vakit bıçkıhanelerinin çalışmasını, ya da nehrin tâ yukarılarından gelen sallarının süzülüşünü seyrederken duyduğu zevki vermiyordu. Terazinin kefelerinde temizlenmiş bir halde tartılmağa hazır duran altın bile, sonuç olarak soyuttu. Bu altınlar birtakım şeyleri ve bu şeyleri yaptıracak gücü temsil ediyordu. Halbuki bıçkıhanelerin kendileri somut, elle tutulur, gözle görülür, gerçekleşmiş şeyler, daha başka şeyleri gerçekleştirme araçlarıydı. Bunlar bir rüyanın şüphe götürmez bir tarzda gerçekleşmesi demekti.

Yaz akınıyla birlikte dışarıdan pek çok büyük gazetenin muhabirleri de geldiler ve röportajlarında Günışığı'ndan o kadar söz ettiler, ona o kadar büyük yer ayırdılar ki, dünyanın Alaska'yla ilgilenen çevrelerinin gözünde o, Alaska'nın en büyük kişisi olarak gitgide devleşti. Tabiî birkaç ay sonra dünyanın

dikkatı İspanya savaşına çevrildi ve herkes unuttu onu; ama Klondike'da, yine de en önemli kişi Günışığı'ydı. O, Dawson sokaklarından geçerken bütün başlar ona doğru dönüyor, meyhanelerde, oralara yeni gelmiş olanlar gözlerini bir an bile ayırmaksızın, hayranlıkla karışık derin bir saygıyla bakıyorlardı ona, Sadece memleketin en zengin adamı değil, aynı zamanda, o memleketin en genç döneminde Chilcoot'u aşıp, Yukon üzerinden inerek Al Mayo ve Jack McQuestion gibi devlerle buluşan öncü, Yanan Gün idi. O yüzlerce serüvenin kahramanı, o tundraların ıssız vahşîliklerini aşıp, Kuzey Kutup Denizi'nde buzlar arasında sıkışıp kalmış balina gemisine haber ulaştıran, postayı Circle City'den Salt Water'a kadar altmış günde götürüp getiren, bütün Tanana kabilesini 1891 yılının kışında mahvolmaktan kurtaran; kısaca, yeni gelenlerin hayallerini yüzlerce serüven adamının yapamıyacağı kadar uğraştıran Yanan Gün idi.

Onun her yaptığı, kendisinin bir reklamı oluveriyordu... Yaptığı şeyler ne kadar rasgele, ne derece kendiliğinden olursa olsun, halkın gözünde hemencecik dikkate değer bir nitelik kazanıyordu. Ağızlarda her zaman en son yaptığı iş dolaşırdı; bu, ya Danish Creek'e akın edenler arasında, insanı kahreden yolculuğu ilk Günışığı'nın bitirişi, ya Sulphur Creek üzerinde şimdiye dek öldürülen bozayıların en büyüğünü öldürüşü, ya da son anda yarışa katılmayan bir yarışçının yerini halkın zorlamasıyla alarak tek kürekle idare edilen kano yarışını birincilikle bitirişi olabilirdi. Böylece, bir gece Jack Kearns'le, ona verdiği rövanş sözünü yerine getirmek üzere poker masasına oturan Günışığı, sınır olarak kabul edilen süre sonuna, yani sabaha kadar oynadıktan sonra masadan iki yüz otuz bin dolar kazançla kalktı. Bu kayıp, mültimilyoner olmuş bulunan Jack Kearns için yıkıcı bir kayıp değildi tabiî. Ne var ki, ortaya sürülen paraların büyüklüğü, oyunu seyredenlerin yüreklerini ağızlarına getirmiş, muhabirlerin her biri kendi gazetesine heyecan verici birer makale göndermişti bu konuda.

XII

Çeşitli gelir kaynakları bulunmasına rağmen, Günışığı ilk kış nakit para yönünden büyük sıkıntı çekti. Dere yatağından, buzları çözülerek yukarı çıkarılan topraklar, tekrar hemen donuverdikleri için, milyonlarca dolarlık altın saklayan kuyuları işe yaramadı. Bu kuyulardaki altın bulunduran toprakları, ancak, güneş yeniden ısıtmağa başlayıp da yumuşattıktan sonra elden geçirebildi. İşte o zaman çıkan muazzam miktardaki altınını yeni kurulan iki bankaya yatırdı; çok geçmeden de Günışığı, paralarını kendi girişimlerine yatırması için ricada bulunan adamlar, gruplarla çevrildi.

Ne var ki, Günışığı kendi oyununu kendisi oynamak istiyor veya sadece saldırıcı, ya da sadece savunucu tarzdaki işlere girişiyordu. Böylece, en yüksek işçi ücretlerini kendisi ödediği halde, Madenciler Birliği'ne katıldı, mücadeleyi bir düzene soktu ve sonunda ücretli işçilerin gitgide artmakta olan itaatsizliklerini geme aldı. Dönem değişmişti artık. Eski günler çok gerilerde kalmıştı. Şimdi yeni bir dönem başlıyor ve zengin bir madenci olan Günışığı da kendi sınıf çıkarlarıyla çok yakından ilgileniyordu. Gerçi Günışığı kendi hesabına çalışan eskileri, örgütlenmiş maden sahiplerinin topuzundan kurtarmak için ustabaşı yapmıştı, ama bu onun için, kafayla ilintisi bulunmayan, sadece duygusal bir meseleydi. Kafasıyla bu ekonomik oyunu en yeni ve en pratik metotlarıyla oynamağa devam ederken, gönlünde büyük yeri olan eski günleri de unutamıyordu. Ancak,

bu grup halindeki sömürücüler dışında, kendisini bir tek adama bağlamak da hiç istemiyordu. Yalnız başına büyük bir el oynuyordu, onun için de kendi parasını kendi oyununda kullanmak zorundaydı. Yeni kurulan borsa da Günışığı'nı son derece ilgilendiriyordu. Daha önce hiç böyle bir kurum görmemişti, ama bu kurumun sağlayacağı yararları hemencecik kavrayıp, buna da el atmağa karar verdi. Bu iş daha çok kumara benziyordu ve Günışığı'nın planlarını geliştirmesi için gerekli de değildi; bu bakımdan o bu işe çok kere -kendi deyimiyle- sırf eğlence olsun diye giriyordu.

Bir hafta süreyle Dawson'daki spekülatörlere ter döktürecek şekilde, borsa fiyatlarını bir yükseltip bir alçaltmağa çalışan, sonunda da başkası için servet sayılacak bir parayı olduğu gibi kaybeden Günışığı, spekülatörlerden birine, «Bu, faro oyununu bastırıyor vallahi,» demişti.

Madenlerden yüklerini tutan öbürleri ise, bu Kutup savaşına 'Allahaısmarladık' deyip Amerika Birleşik Devletleri'nin yolunu tutarak, güneye, sılaya dönüyorlardı. Ama Günışığı'na Alaska'dan ne zaman gideceği sorulduğunda o hep güler, «şu eli oynamayı bitirince,» derdi. Arkasından da, insana tam kazanacak el gelmişken oyunu bırakmanın enayilik olduğunu eklerdi.

Binlerce **checaquo,** Günışığı'nın korku nedir hiç bilmeyen bir insan olduğuna yüzde yüz inanıyordu, zira bunlar kahramanlara tapan insanlardı. Ama bunlar **kadınlardan** söz ettikleri zaman, Bettles, Dan McDonald ve başka eskiler hep hoşnutsuzluklarını belli eder yollu başlarını sallarlardı. Haklıydılar da. Zira Günışığı, henüz on yedi yaşında tüysüz bir delikanlıyken Juneau'lu, Queen Anne adında bir kızın kendisine yanaşıp açıktan açığa kur yaparak onu rezil ettiği günden beri kadınlardan korkardı. Kadınların çok ender bulunduğu, bulunanların ise esrarengiz olduğu madenci kamplarından birinde doğan, annesi daha o bebekken ölen ve kız kardeşi bulunmayan Günışığı'nın kadınlarla teması olmamıştı. Queen Anne'dan kaçarken, daha

sonraları Yukon'da başka kadınlarla - geçitleri ilk defa aşarak, ilk altın kuyularını işletmeğe başlayan öncülerin ardı sıra giden kadınlarla - karşılaştığı gerçekti. Ama onlarla beraberken Günışığı'nın duyduğu korkuyu, bir kurdun yanında kalan hiç bir kuzu duymamıştır. Kadınlarla birlikte bulunmak, erkeklik gururunu kurtarmak bakımından gerekiyordu, Günışığı da görünüşte kadınlarla beraber bulunuyordu; ne var ki, kadınlar Günışığı için daima birer kapalı kutu olarak kaldılar, Günışığı da her zaman, bir kadınla yalnız kalmaktansa ya tek başına kalmayı, ya da kalabalık içinde beraber olmayı tercih etti.

Şimdi de Klondike Kralı diye tanınan, ayrıca Eldorado Kralı, Bonanza Kralı, Kereste Kralı ve Altın Arayıcılarının Prensi ya da en önemlisi, Eskilerin Babası gibi bir sürü yüksek unvan taşıyan Günışığı, kadınlardan her zamankinden çok korkuyordu. Daha önce kollarını Günışığı'nın boynuna bir türlü dolayamayan bu kadın milleti şimdi akın akın memlekete doluyor, sayıları her gün biraz daha kabarıyordu. Ve bunlar ister altın komiserinin evinde bir akşam yemeğinde, ister bir dansingte kendilerine bir içki ısmarlandığı zaman, ister New York Sun'ın yolladığı bir kadın muhabirle görüşürlerken, ne zaman olursa olsun, hemencecik kollarını boynuna uzatıveriyorlardı.

İçlerinde yalnız bir tanesi vardı ki, onlara benzemiyordu: Günışığı'nın un yolladığı dansöz Freda. İşte yalnız onun yanında kendisini rahat hissediyordu Günışığı, zira o kollarını Günışığı'nın boynuna dolamağa kalkışmıyordu. Ne var ki, Günışığı'nın kaderinde, hayatında çektiği en büyük korkuların birincisini onun yüzünden çekmek varmış. Olay, 1897 güzünde geçti. Günışığı, Stewart nehrinin hemen altında Yukon'a dökülen derelerden biri olan Henderson Creek'i araştırmak için çıktığı bir seferden dönüyordu. Kış çarçabuk bastırmış, Yukon'un yetmiş mil aşağısına kadar olan mesafeyi nehir üzerinde, ince bir Peterborough tipi kanoyla almak zorunda kalmıştı. Daha şimdiden iyice tutmuş olan kıyı buzlarıyla her an burun buruna gelerek, üstün-

de yüzdüğü Klondike nehri ağzını şimşek gibi geçtiği sırada, kıyıdaki bir adamın suyu işaret ederek deli gibi hareketler yaptığını gördü. Biraz sonra da gözüne, sürüklenen buzlar arasında kaynamak üzere olan, yüzü suya batık bir kadının kürklü sırtı ve etekleri ilişti. Akıntı arasından kanosuna bir açıklık bulan Günışığı bir-iki saniye içinde kadının yanına ulaştı, omzundan yakaladığı gibi kanonun içine aldı usulcacık. Bu kadın, Freda'ydı. Eğer sonradan, kadın kendisine geldiği zaman ateş püsküren o mavi gözlerini Günışığı'na dikip de öfkeyle, «Neden kurtardın? Ah, neden kurtardın beni?» demeseydi, hiç mesele yoktu. Ama kadının bu sözleri müthiş bir korku saldı Günışığı'nın içine. Bu olayı izleyen geceler, Günışığı alışık olduğu şekilde hemen uykuya varacağına, sabahlara kadar uyanık kaldı, kadının gazap dolu mavi gözlerindeki alevi gözünün önüne getirerek, sözlerindeki anlamı çıkarmağa çalıştı durdu. Bu sözlerdeki içtenlik çın çın ötmüştü Günışığı'nın kulaklarında. Öfkesi gerçekti kadının. Söylediklerinde yapmacık yoktu. Günışığı'nın kafası artık hep bununla uğraştı durdu.

O olaydan sonra Freda'yla karşılaştığında kadın öfkeyle, kibirle başını çevirip, onun yanından uzaklaştı. Bununla beraber, Freda sonradan Günışığı'na gelip, özür dilemiş ve laf arasında, bir adamın - her nasılsa - bir yerde, bir vakitler, kendisinde yaşamak isteği bırakmadığını ima etmişti. Konuşması içten, ama biraz bulanıktı; Günışığı'nın anlayabildiği kadarıyla olay, her ne ise, yıllarca önce geçmişti. Yine Günışığı'nın anlayabildiği kadarıyla, Freda o adama âşık olmuştu.

İşte sebep buydu; aşk. Belâyı getiren aşktı. Aşk, ayazdan da, açlıktan da beterdi. Kadınlar yalnız başlarına güzeldiler, bakması hoştu onlara; ne var ki, onlarla birlikte şu aşk denen şey de hemen ortaya çıkıveriyordu, zira aslında kadınlar tâ iliklerine kadar aşkla doluydular ve o derece akıl kurallarına uymayan bir yaratılışları vardı ki, bir an sonra ne yapacaklarını kestirmek tamamıyle imkânsızdı. Bu Freda da güzel bir yaratıktı; dolgun ve biçimli bir vücudu vardı, kimsenin de mas-

kırası olmamıştı, ama işte aşk yüzünden dünyaya küsmüş, tâ Klondike'a kadar sürüklenmiş ve kendi canına kıymayı, hayatını kurtaran insandan nefret edecek kadar kesin bir biçimde kafasına koymuştu.

Eh, Günışığı da nasıl şimdiye kadar çiçek hastalığından korunmuşsa, kendini aşktan da koruyabilmişti; ama yine de çiçek kadar bulaşıcı, hastalık seyri çiçekten de korkunç olan aşk, yerinde duruyordu. Kadınlara ve erkeklere musallat olan bu hastalık, akıl almaz kötülükler ediyordu. İçki tutkunluğundan gelen çırpınmalı hezeyan gibiydi, hattâ ondan da beterdi. Eğer Günışığı buna yakalanacak olursa, hiç şüphesiz ötekilerden daha az olmayacaktı çekecekleri. Delilikti bu, bal gibi delilikti, en kötüsü de bu deliliğin bulaşıcı olmasıydı. Yarım düzine delikanlı Freda için deli divane oluyor, hepsi de onunla evlenmek istiyorlardı. Gelgelelim Freda, aklını dünyanın öbür ucundaki bir başkası uğruna yitirmiş olduğundan, buradakilerin hiç birini görmüyordu.

Günışığı'nın ödünü en son patlatan Virgin oldu. Bir sabah kulübesinde ölü bulundu kadın. Kafasına bir kurşun sıkıp intihar etmiş, geride ne bir mektup, ne de bir açıklama bırakmıştı. Bu olaydan hemen sonra dedikodular başladı. Bazıları bu işi Günışığı'yla çok yakından ilgili buluyorlardı. Onlara göre Virgin, kendisini Günışığı'nın yüzünden öldürmüştü. Bu dedikoduları herkes öğrendi ve herkes de böyle düşünmeğe başladı. Gazeteciler de bu olayı yazınca, Klondike Kralı, Yanan Gün, bir kere daha Birleşik Devletler gazetelerinin pazar ilâvelerinde heyecan verici olayların temsilcisi halinde gözüktü. Virgin tövbekâr olmuş, hayatına çekidüzen vermişti aşkı yüzünden; gazeteciler böyle yazmışlardı. Dawson City dansinglerinden birine bile adımını atmamıştı kızcağız. Circle City'den geldiğinden beri hayatını çamaşır yıkayarak kazanmıştı. Sonra bir dikiş makinesi edinmiş ve erkeklere pamuklu **parka**'lar, kürk başlıklar, geyik derisinden eldivenler dikerek geçinmişti. Daha sonra ilk kurulan Yukon Bankası'na kâtibe olarak girmişti. İşte bütün bunlar, hat-

ta bunlardan da fazlası söylendi, yazıldı, ama bu arada herkesin üzerinde birleştiği bir nokta da, intihar sebebinin Günışığı olmasına rağmen, kızın kötü sona sürüklenişinde onun hiç bir suçunun bulunmayışıydı.

Bütün bunların en fenası, hepsinin doğru olduğunu Günışığı'nın da bilmesiydi. Virgin'i son defa gördüğü geceyi ömrü boyunca unutamıyacaktı. Olay günü böyle bir şey düşünmemişti, ama sonradan, geriye bakınca yer alan her ufacık olay kafasını uğraştırmağa, onu düşündürmeğe başladı. Elem verici olayın ışığında her şeyi anlıyordu şimdi: Virgin'in o sakinliği, sessizliği, sanki bütün üzücü hayat meselelerinden sıyrılmışcasına her şeye durgun bir kesinlikle bakışı, söylediği her sözü, yaptığı her şeyi çevreliyen ve âdeta bir anne davranışını andıran o uçucu tatlılık... Bütün bunlara bir anlam verebiliyordu şimdi Günışığı. Mickey Dolan'ın, Skookum Gulch adındaki dere boyunda yer peylerken yaptığı yanlışlığı anlattığı zaman, Virgin'in kendisine bakışını, gülüşünü hatırladı. Kahkahasında yumuşak bir neşe vardı, ama o eski kahkahaları gibi yürekten atılan, gürbüz bir kahkaha değildi. Bu, Virgin'in ağırlığından ya da kendisini kapıp koyvermesinden ileri gelmiyordu. Tam tersine, son derece tatmin edilmişti, huzur içindeydi. Kandırmıştı Günışığı'nı; bir budala olduğu için kanmıştı o da. Hatta o gece, Virgin'in kendisine duyduğu hissin de artık geçtiğini sanmış, memnun olmuş ve ilerde o aşk denen rahatsız edici şeyi hiç yanlarına sokmadan yapacakları arkadaşlığın hayalini bile kurmuştu.

Ya kürk başlığını eline alıp da «Allahaısmarladık» demek için kapının yanında durduğu zaman! Virgin'in eğilip elini öpmesi o an Günışığı'na çok tuhaf gelmiş, adamakıllı canını sıkmıştı. O zaman âdeta aptallaşmıştı, ama şimdi geriye dönüp de Virgin'in dudaklarını elinin üzerinde tekrar hissettiği zaman boydan boya ürperiyordu bütün vücudu. Virgin ona veda ediyormuş, ebedî bir ayrılığı söylüyormuş meğer. Halbuki onun bundan zerrece haberi olmamıştı o vakit. Meğer o anda, gecenin her

anında Virgin, soğukkanlılıkla, bilinçle verilmiş bir kararı, yine soğukkanlılıkla - Günışığı bu tarzın ona ne kadar uygun olduğunu iyi bilirdi - kafasında taşıyormuş. Ah, keşke o zaman bilseydi! Aşk denilen o bulaşıcı hastalığa hiç tutulmadığı halde, Virgin'in niyeti hakkında ufacık bir işaret bile alsaydı, evlenirdi onunla. Öte yandan, Virgin'in gururunun sırf insanseverlik yüzünden yapılan bir evlenme teklifini reddedecek derecede kuvvetli olduğunu da biliyordu. Demek, onu hiç bir şekilde kurtarmağa imkân yokmuş. Aşk hastalığı bir kere elini ona atmış ve atar atmaz da Virgin'i bu hastalık yüzünden ölüme mahkûm etmişti.

Virgin için tek kurtulma ümidi, Günışığı'nın da aynı hastalığa yakalanması ihtimali olabilirdi. Ne yapsındı ki, o yakalanamamıştı hastalığa. Eğer yakalansaydı, hastalık ona her halde ya Freda'dan geçerdi, ya da başka birinden. Zengin altın madeninin ilk bulunuşundan hemen sonra, Bonanza'da arama yeri satın alan Dartworthy adında biri vardı. İhtiyar Doolitle'ın kızı Bertha'nın bu adama deli gibi âşık olduğunu herkes bilirdi. Gelgelelim hastalık bulaşa bulaşa, bütün kadınlar içinde, Guggenheimer'li büyük altın uzmanı Albay Walthstone'un karısından bulaşmıştı Dartworthy'ye. Sonuç; üç çılgınlık olayı... Dartworthy, madenini değerinin onda birine satmış; zavallı kadın toplumdaki itibarını kaybederek, kimsenin gözüne görünmeden açık bir tekneyle yola çıkıp Yukon üzerinden kaçmış; gözünü kan büyüyen Albay Walthstone da başka bir tekneyle onların peşine düşmüştü. Olay, akla getirdiği bütün feci anlamıyle birlikte çamurlu Yukon boyunca aşağılara doğru yoluna devam etmiş, Forty Mile ve Circle City'yi geçtikten sonra, öteler-deki ıssızlık içinde kaybolmuştu. Ve bütün bunların sebebi aşktı işte; erkeklerin, kadınların hayatının düzenini bozan, akla yakın, akıllıca her şeyi tepetaklak eden, erdemli kadınları birer kötü kadın derecesine düşürtüp intiharlara sürükleyen, bütün hayatınca tertemiz kalmış dürüst erkekleri birer haydut, birer cani haline getiren aşk.

Günışığı hayatında ilk defa soğukkanlılığını kaybediyordu. Hayatında hiç bir şeyden, aşktan korktuğu kadar korkmamıştı. Kadınlar müthiş birer yaratıktılar, aşk mikropları da özellikle onların çevresinde bol bulunuyordu. Üstelik o kadar da tedbirsiz, öyle de korkusuzdular ki kadınlar, Virgin'in başına gelenler zerre kadar ürkütmemişti onları. Kollarını Günışığı'nın boynuna her zamankinden daha tutkulu uzatıyorlardı. Otuzunu yeni geçmiş, muhteşem bir güce sahip, aynı zamanda son derece yakışıklı ve iyi tabiatlı bir insan olan Günışığı, serveti bulunmasa da, sadece bir erkek olarak kadınların çoğu için bulunmaz bir hazineydi. Ama doğal mükemmelliklerinin yanına, adının karıştığı aşk serüvenleri ve muazzam serveti de katılınca - evli barklı birkaç kadını saymaksızın - karşılaştığı pek çok bekâr kadın, ona hayran gözlerle bakıyordu... Başka erkek olsa belki de bundan şımarır, başı dönerdi; halbuki bunun Günışığı üzerindeki biricik etkisi, korkusunu daha da artırmak oluyordu. Bunun sonucu olarak, kadınlarla karşılaşması ihtimalinin bulunduğu evlerden aldığı davetlerin çoğunu reddediyor, en çok bekâr meclislerinde, yakınında dans salonu olmayan meyhanelerde görünüyordu.

XIII

1897 kışını Dawson'da altmış bin kişi geçirdi; dere boylarındaki çalışmalar hızla devam ederken, geçitlerin öbür yanından, daha yüz bin kişinin de baharı beklediği haberi geldi. Kısa süren bir akşam üstü, geç saatlerde, French Hill ile Skookum Hill arasındaki tepelerin üstünde Günışığı daha büyük hayaller kurdu. Altında Eldorado Creek'in en zengin bölgesi uzanıyor, Bonanza'yı ise aşağı ve yukarı yönlerde millerce ileriye kadar görebiliyordu. Bu, kelimenin tam anlamıyle bir yıkım manzarasıydı... Tepeler, en üst yamaçlarına kadar ağaçsız bırakılmıştı ve bu yamaçlarda, kardan mantonun bile saklayamadığı delikler, çukurlar, oyuklar göze çarpıyordu. Yine aşağıda, maden arayıcıların kulübeleri her yönde uzanıyordu. Ama görünürlerde hiç insan yoktu. Dumandan bir battaniye vadinin üstüne kapanmış ve kurşunî rengi kasvet verici bir alaca karanlığa çevirmişti... Karın içindeki binlerce delikten duman yükseliyordu; dumanların yükseldiği yerlerde, dip kayalarına kadar inen donmuş toprak tabakalarını, çamuru kazan, oyan ve altını avucu içinde sıkı sıkı tutan buzu çözmek için durmadan ateş yakan adamlar çalışıyor, çalışıyor, çalışıyorlardı. Yeni kuyuların açıldığı yerlerde, ötede beride birdenbire alevler yükseliyordu. Bu kuyulardan birtakım adamlar çıkıyor, bu kuyuların içinde birtakım adamlar kayboluyordu; çukurların içinden toprağın üstüne çıkarılan çamur hemen donup yine kaskatı kesiliyordu. Bahar dönemi yıkama çalışmalarından arta kalan izler - istif edilmiş yığma

kutuları, yerden yükseğe kaldırılmış oluklar, büyük su değirmenleri - yani aklını altınla bozmuş bir deliler ordusunun döküntüleri, her yerde göze çarpıyordu.

Günışığı, yüksek sesle, «Toprağı köstebek gibi delik deşik ediyorlar,» diye söylendi kendi kendine.

Gözlerini tepelere çevirip, ağaçların büyük bir kırıma uğradığını düşündü. Bu kuşbakışı manzaradan, heyecanlı çalışmaların nasıl korkunç bir karışıklık içinde yapıldığını anladı. Her şey, muazzam bir yetersizliği ortaya koyuyordu. Herkes kendisi için çalışıyor, sonuç da bir kaos oluyordu. Bu en zengin kuyularda bile, iki dolarlık altın çıkarmak bir dolara mal oluyor ve altın arayıcılar o hummalı çalışmaları sırasında, aynı zamanda düşüncesizce metotları yüzünden bir dolarlık altını çıkarırlarken, bir dolarlığını da ister istemez toprakta bırakıyorlardı. Bir yıl daha çalışılacak, kuyuların hemen hepsi tükenecek ve çıkarılan altının toplamı geride bırakılanlardan hiç de fazla olmayacaktı.

«Örgütlü çalışma gerek,» diye karar verdi kendi kendine; aynı anda da, onun şimşek gibi işleyen imgelemi, bütün Eldorado Creek boyunu, nehrin kaynağından ağzına, bir dağın tepesinden öteki dağın tepesine kadar, bir tek yetenekli idarenin ellerinde işlenir hale getirdi. İstimle topak yumuşatma usulünün bile henüz denenmemiş olmasına rağmen, yakında deneneceğini ve bir dönüm noktası olacağını da düşündü. Yapılacak iş, vadinin kenarlarına ve setlere su basmak, sonra da Kaliforniya'da çalışmakta olduğunu duyduğu taraklarla dere diplerini taramaktı.

Burada bir büyük vurgun imkânı daha görünüyordu. Guggenhammer'lerin ve büyük İngiliz maden şirketlerinin en değerli altın uzmanlarını göndermekteki niyetlerinin ne olabileceğini düşündü. Onlar da onun düşündüğünü düşünüyorlardı. İşi biten kuyularını kendilerine satsın diye, Günışığı'na kayık yanaştırmalarının sebebi buydu işte. Zavallı madencilerin köste-

bek gibi çalışmalarına aldırdıkları yoktu; nasıl olsa geriye daha milyonlarca dolarlık altın bırakacaktı bunlar.

Aşağıdaki, kaba kuvvetin iş gördüğü, tüten cehennemi seyrederken, Günışığı bir yandan da oynayacağı yeni oyunun taslağını yaptı kafasında. Bu oyunda Guggenhammer'ler de, ötekiler de, kendisini hesaba katmak zorunda kalacaklardı. Ama bu yeni düşünceyle birlikte içine bir bıkkınlık da çöktü. Uzun Kutup yılları onu bıktırmıştı artık. Üstelik dış dünyayı - başkalarının ağzından dinlediği, kendisinin ise hakkında hiç bir şey bilmediği dünyayı - merak ediyordu. Orada da oynanacak oyunlar vardı. Oradaki masa daha büyük bir masaydı, ama onun da milyonlarıyla bu masaya oturup bir el oynamaması için hiç bir sebep yoktu. İşte böylece Günışığı, Skookum Hill'de, bir akşam üstü, Klondike'da son kozunu da oynayıp, ondan sonra ver elini Birleşik Devletler demeyi kafasına koydu.

Bununla beraber, planını gerçekleştirmek zaman isteyen bir işti. Büyük altın uzmanlarının peşine güvendiği ajanlarını koydu ve onların satın almağa başladıkları yerlerde o da satın almağa başladı. Bu büyük şirketler nerede işlenip tüketilmiş bir dereyi kapatmağa kalksalar, büyük bloklar halinde hakları satın almış ve öbür arama yerlerini verimli olmayacak derecede dağınık bırakmış Günışığı'nı karşılarında buluyorlardı.

Heyecanlı bir konferans sırasında, bir keresinde onlara, «Kazanmak için oynuyorum, hem de açık oynuyorum; haklı değil miyim?» demişti.

Bu konuşmayı savaşlar, ateşkesler, anlaşmalar, zaferler ve yenilgiler kovaladı. 1898 yılında Klondike'da bulunan altmış bin insanın kaderi, birçok bakımlardan, Günışığı'nın yaptığı bu savaşa bağlıydı ve onun giriştiği her teşebbüs bu insanların çıkarlarını yakından etkiliyor, onların yaptıkları işleri bir beşik gibi sarsıyordu. Günışığı bu büyük oyunun tadını bir kere aldığı için, artık kendisini durmadan kışkırtan bu tadın etkisinden kurtulamıyor, oyunu gittikçe büyütmek için karşı durulmaz bir istek duyuyordu. Büyük Guggenhammer'ler firmasıyla daha şim-

diden borda bordaya gelmiş, kazanıyor, durmadan kazanıyordu. Bu savaşların belki de en büyüğü, cevher derecesi düşük toprağının, değeri sadece geniş bir alanı kaplamasından ileri gelen Geyik-Çayırları bölgesindeki Ophir alanında yapıldı. Bu alanın tam göbeğinde yedi arama hakkını içine alan bir bloka sahip olunca, Günışığı'nın kozu iyice kuvvetlendi ve ötekilere bir uzlaşmaya yanaşabilme fırsatı bile bırakmadı. Guggenhammer'lerin uzmanları bu blokun, Günışığı'nın işleyemeyeceği kadar büyük olduğu sonucuna varıp da ona bir ultimatom çeker çekmez, Günışığı araziyi hemen kapatıvermişti.

Gerçi Günışığı planını kendisi kurmuştu, ama bu planı gerçekleştirmek için New York'tan iş bilir mühendisler getirtmekten de geri kalmamıştı. Seksen mil uzaktaki Rinkabilly'de, iki nehir havzası arasındaki sette su bendi kurdurdu ve bu suyu tahtadan muazzam borularla bütün araziden geçirerek, seksen mil berideki Ophir'e akıttı. Su bendiyle tahtadan yapılma su yolları, üç milyon tahmin edilmesine rağmen, dört milyon dolara mal olmuştu. Günışığı bununla da yetinmedi. Elektrik santralları kurdurarak, işyerlerindeki makineleri elektrik gücüyle çalıştırdığı gibi, buraları elektrikle de aydınlattı. Hayallerinde göremiyecekleri bir zenginliğe ulaşmış bulunan başka altın arayıcıları ise başlarını esefle sallayarak, onun yakında iflâs edeceğini söyleyip, böyle akıl almaz bir girişime para yatırmaktan kaçınıyorlardı. Buna karşılık Günışığı gülümseyip, şehir arsalarından kalanları da sattı; hem de tam zamanında, nehir birikintilerinden altın çıkarma işlerinin en hızlandığında satmıştı arsalarını. Moosehide Meyhanesi'nde eski arkadaşlarına beş yıl içinde arsa satışlarının duracağı, arsaların artık para etmeyeceği gibi, kulübelerin de yıkılıp, odunlarının ateş yakmakta kullanacağı kehanetinde bulunduğu zaman kendisine kahkahalarla gülmüşler ve ana altın damarının yakında bulunacağını söylemişlerdi ona. Buna rağmen Günışığı bildiğinden şaşmadı, keresteye ihtiyacı kalmayınca bıçkıhanelerini de sattı. Aynı şekilde çeşitli dere boylarında bulunan haklarını da el-

den çıkarıp, kimseye muhtaç olmadan su yolunu tamamladı, setlerini kurdurdu, makinelerini getirtti ve Ophir altınını hemen çıkarmağa koyuldu. Beş yıl önce Indian River'ı o vahşi ıssızlık içinde, Kızılderili usulü koşulmuş köpeklerle aşan, kendisi de Kızılderililer gibi giyinip, onlar gibi yavan geyik etiyle yaşayan Günışığı şimdi, yüzlerce işçisini işbaşına çağıran düdükleri dinliyor, işçilerin ark lambalarının gözleri kamaştıran ışığı altında harıl harıl çalışmalarını seyrediyordu.

Artık burada işini bitiren Günışığı, memleketi terketmeğe hazırdı. Bu haberi verir vermez, Guggenhammer'ler, bu işle ilgilenen öbür İngiliz firmaları ve Ophir'i bütün tesislerle birlikte satın almak isteyen bir başka Fransız firmasıyle rekabete giriştiler. Guggenhammer'ler en yüksek fiyatı verip aldıkları zaman Günışığı'na ödedikleri para ona temiz bir milyon dolar kâr bırakmıştı. Ortalıkta dolaşan söylentilere göre, Günışığı'nın serveti yirmi ile otuz milyon dolar arasındaydı. Ama atıldığı bunca rizikoya nasıl dayandığını, bunların altından nasıl kalktığını ve elindeki en son yeri, en son dikili ağacını da sattıktan sonra servetinin on bir milyon doları biraz aştığını yalnız kendisi biliyordu.

Ayrılışı da, yaptığı birçok şeylerle birlikte Yukon tarihine geçen bir olay oldu. Dawson, verdiği ziyafetlerin, eğlencelerin merkezi, bütün Yukon da davetlisi oldu o gece ve onun parasından başka kimsenin parası geçmedi. İçki satılmıyordu hiç bir yerde. Bütün meyhaneler herkese bedava olarak kapılarını açmıştı; yorulan barmenlerin yerini yenileri alıyor, içki su gibi akıyordu. İkramları reddedip, içkisinin parasını ödemeye kalkan birisi, bir düzine adamla dövüşmek zorunda kaldı. Chechaquo'ların en pısırığı bile kalkıp, Günışığı'na yapılan bu hakareti temizlemeğe girişti. Bütün bu süre içinde de Günışığı, ayaklarında makosenleri, çevresine neşe ve dostluk saçarak, bu gecenin kendi gecesi olduğunu iddia ederek, erkek kurt gibi uluyarak, barın üzerinde adamların kollarını yatırarak, kuvvet yarışmaları yapıp, kuvvet gösterilerinde bulunarak, kürk başlığı-

nın kulaklıkları yukarı kaldırılmış, omuzdan geçirilen sırımın iki ucunda sarkan eldivenleriyle, işçi pantolonu ve battaniye kumaşından ceketinin içinde oradan oraya dolaştı durdu. Bu sefer ortaya döktüğü para ne boptu, ne de oyun sonunda kazanılan servet; sadece bir markaydı ve bu marka bütün kazancının yanında vız gelirdi ona.

O gece Dawson, tarihinde görmediği bir eğlence gecesi yaşadı. Günışığı bunun hafızalardan silinmeyecek bir gece olmasını istemiş, istediğini de yerine getirmişti. O gece Dawson halkının büyük bir kısmı körkütük sarhoş oldu. Güz mevsimi gelmiş ve gerçi Yukon'un donması biraz gecikmişti, ama termometre yine de sıfırın altında yirmi beşteydi, gittikçe de düşüyordu. Bu bakımdan hayat kurtarma ekipleri kurmak zorunda kalınmıştı. Bunlar, sarhoşları düşüp kaldıkları yerlerden kaldırıyorlardı, aksi takdirde karın üstünde bir saat uyuması, sarhoşun ölümü demekti. Bütün halkı sarhoş etmeği kafasına koyan Günışığı iken, sarhoşların hayatını korumak için ekipleri kuran da yine oydu. Dawson'a unutamıyacağı bir gece yaşatmak isterken, hiç bir vakit dikkatsiz davranışlarının ardında gayet bilinçli ve düşünceli tedbirleri ihmal etmemiş, gecenin hadisesiz, kazasız belâsız geçmesini sağlamıştı. Yine evvelce olduğu gibi, hiç kavga istemediğini, 'kavga edenlerle bizzat meşgul olacağını' anlatan bildirisi ağızdan ağza dolaşmış, ama kimseyle uğraşmasına lüzum kalmamıştı. Yüzlerce gönüllü, onun haberi bile olmadan, maraza çıkarmağa kalkışanları önce güzelce bir kara bulayıp, sonra da yatağına yatırma işini mükemmel becermişlerdi. Büyük dünyada, büyük endüstri kaptanları öldüğü zaman, eskiden onların eli altında bulunan idare mekanizmasının bütün çarkları bir dakika için durdurulur. Ama Klondike'dakilerin, kaptanlarının ayrılışından duydukları bu cümbüşlü üzüntü öylesine büyüktü ki, yirmi dört saat bir tek çark dönmedi. Hattâ binlerce maaşlı işçi çalıştıran büyük Ophir bile stop etti. Ertesi gün işbaşı yapan, ya da işbaşı yapacak hali bulunan tek işçi yoktu.

Ertesi sabah şafakla birlikte Dawson, Günışığı'nı uğurladı. Kıyıda sıralanan binlerce kişi, ellerine eldivenlerini geçirmişler, başlıklarının kulaklıklarını indirip bağlamışlardı. Sıfırın altında otuz beş dereceydi. Kof kıyı buzları dolmağa başlıyor, Yukon'da buz kitleleri yüzüyordu. Günışığı, Seattle'ın güvertesinden elini sallayıp bağırarak onlara veda etti. Kıyıdaki insan dizisi görünmez hale gelip de vapur açık denize çıktığında, Günışığı'nın yakınında bulunanlar, gözlerinin enikonu dolduğunu gördüler. Gerçekten de, bildiği-tanıdığı biricik yer olan bu kasvetli Kutup ülkesinden ayrılmak ona anavatanından ayrılmak gibi gelmişti. Günışığı başlığını koparırcasına çekip alarak, çılgın gibi salladı:

«Allahaısmarladık, hepinize!» diye bağırdı. «Hepinize, Allahaısmarladık!»

İKİNCİ BÖLÜM

I

Günışığı'nın San Francisco'ya inişi hiç de gösterişli olmadı. Kendisiyle birlikte Klondike da unutulmuştu. Dünya başka şeylerle ilgileniyordu ve Alaska serüveni, İspanya savaşı gibi eski bir hikâye olmuştu. O zamandan beri pek çok olaylar yer almıştı. Her gün heyecan verici şeyler oluyordu, buna karşılık gazetelerin sansasyona ayırdıkları yerler küçültülmüştü. Bununla beraber kendisini kimsenin umursamayışı Günışığı üzerinde kamçılayıcı bir etki yarattı. Kutup'ta oynadığı büyük oyundan büyük bir adam olarak çıkan Günışığı, kendisi gibi on bir milyon doların sahibi, aynı zamanda tarih yaratmış bir adamın dikkati bile çekmediğini görünce, buradaki oyunun azametini anladı.

St. Francis Oteli'ne indi; yirmi dört saat içinde kendisiyle görüşen ve ona birkaç paragraf ayıran, mesleğe yeni girmiş muhabirlerin sayısı da birkaç taneyi geçmedi. Kendi kendine güldü ve çevresindeki yeni düzene alışmağa çalıştı. Tamamıyle acemi ve son derece vakurdu. On bir milyon doların sahibi oluşunun bilinçaltından verdiği kasıntının yanısıra, kendinden de müthiş emindi. Hiç bir şey onu şaşırtmıyor, çevresindeki muazzam kudret ve kültür onu asla afallatmıyordu. Burası da başka türlü bir yabanî diyardı, o kadar; buranın usullerini, buranın yolunu, izini, iyi avların bulunduğu sulak yerleri, kötü arazileri

ve kaçınılması gereken selleri öğrenmek de ona kalmıştı. Her zamanki gibi kadınlardan kaçınıyor, korkuyordu... Milyonları sayesinde çok kolay yaklaşabileceği ve yine milyonları yüzünden kendilerini Günışığı'na kolayca verebilecek olan bu göz kamaştırıcı yaratıklarla yakın dövüş alanına girmekten hâlâ şiddetle kaçınıyordu. Kadınlar ona istekli gözlerle bakıyor, ama o çekingenliğini son derece iyi saklayıp, sanki onlardan hiç korkusu yokmuş gibi dolaşıyordu aralarında. Kadınları çeken sadece serveti değildi Günışığı'nın. O olağanüstü bir erkek, alışılmamış tipte bir erkekti. Daha otuz altısında var, yoktu; genç ti, oldukça yakışıklıydı, muhteşem bir güce sahipti ve içinden canlılık taşan, şehirlilerin yakın mesafelere bakmaktan yorulmuş gözlerine hiç benzemeyen, büyük mesafelere alışık siyah gözleri, yaya kaldırımına benzemeyen yollarda edindiği geniş adımlı serbest yürüyüşüyle pek çok meraklı ve oynak kadının dikkatini üzerine çekiyordu. O da bunları görüyor, bilgiç bilgiç, kıs kıs gülerek, sanki kadınlar açlık, sel veya dondan daha büyük bir felâketmiş de, o böylesine büyük bir tehlike önünde insan cesaretinin en büyük örneğini veriyormuşçasına soğukkanlı bir tavır takınıyordu.

O Amerika Birleşik Devletleri'ne erkek erkeğe oyun oynamağa gelmişti, kadınlarla oynaşmağa değil; erkekleri ise daha tanımamıştı. Buranın erkekleri ona yumuşak - fizik yapıları bakımından yumuşak - görünmüştü; bununla beraber onların işlerinde sert kişiler olduğunu, bu sertliğin de kıvrak bir dış yumuşaklık altında gizlendiğini sezinledi. Bu erkeklerde kediye benzer bir hal sezdi. Kulüplerde tanıştığı erkeklerin gösterdikleri sıcak dostluğun ne derece gerçek olabileceğini, tırnaklarını ne derece hızlı çıkarıp, ne derece hızlı yırtacaklarını, parçalıyacaklarını düşündü. Kendi kendine, «İşte mesele burada,» diye tekrarladı; «oyunun sonu geldiği maskeler sıyrıldığı zaman neler yapabilir bunlar, acaba?» Erkekleri gerektiğinden de fazla şüpheyle karşıladı. İçinden vardığı yargı, «Şüphesiz ki, kaypak adamlar bunlar,» oldu; arada sırada kulağına çalınan dedikodu-

lar da bu yargısını iyice pekiştirdi. Öbür yandan aynı adamlar erkekçe bir hava içinde, oyunu erkekçe sürdürüyorlardı. İş kavgaya geldi mi, tırnaklarını çıkarıp tırmalarlardı; ama bundan tabii bir şey de olamazdı zaten. Aynı zamanda, Günışığı bunların kuralların dışına çıkmadan tırmalayacaklarını da hissetti. İşte bu adamların Günışığı üzerinde bıraktıkları izlenim buydu ve Günışığı yaptığı genellemede, bunların içinde belirli bir oranda alçakların da bulunduğunu göz önünde tuttu.

San Francisco'da aylarca oyunu ve oyunun kurallarını inceleyip, kendini hazırladı. Hattâ özel İngilizce dersleri alıp, dil yanlışlarının en kötülerini gidermeği başardı, ama yine de heyecanlandığı vakitler, dilinin o eski yanlış gramere, yanlış deyimlere kaçtığı oluyordu. Yemek yemesini, giyinmesini ve genellikle öbür medenî erkeklere bakarak kendisine bir çekidüzen vermesini öğrendi; bununla beraber, kişiliğini hiç kaybetmeksizin, esasta, olduğu gibi kaldı. Ne aşırı derecede saygılı, ne de aşırı derecede hoşgörü sahibiydi; karşısına budalaca bir kural çıkar, iyiden iyiye de kışkırtılırsa, gözünü kırpmadan bunun üzerine hışımla saldırırdı. Uzak yerlerden medeniyete gelmiş zayıf erkeklerin aksine, medenî kabilelere bağlı bu erkeklerin taptıkları, tenekeden çeşitli tanrılara da tapamıyordu Günışığı. O daha önce de totem gördüğü için, totemi totem olarak kabul ederdi.

Sadece seyretmekten sıkılan Günışığı, altın işletmeciliğinin müthiş gelişmekte olduğu Nevada'ya giderek, kendi kendine, «Şöyle ufak bir şans deneyeyim,» dedi. Tonopah esham ve tahvilatı üzerindeki borsa oyunları tam on gün sürdü. Başlangıçta bu amansız oyunu kaydırak oynar gibi cici cici oynayan Günışığı, kesenin ağzını iyice açıp da belirli bir çerçeve içinde oynayan öbür kumarbazlara yükleniverince oradan yarım milyon dolarlık net bir kârla ayrıldı. San Francisco'daki St. Francis Oteli'ne dönerken hâlâ dudaklarını yalıyordu. Bu iş tatlı gelmiş, oyuna esaslı girmek arzusu her zamankinden fazla dayanılmaz bir hal almıştı.

Gazeteler onu bir kere daha heyecanlı bir şekilde ele aldılar. «YANAN GÜN» adı büyük puntolarla manşet olarak verildi. Görüşmeciler sürü sürü etrafını aldılar. Eski magazin ve gazete koleksiyonları tarandı ve romantik, tarihsel Elam Harnish, Buz Diyarları'nın serüven adamı, Klondike Kralı, Eski Altın Arayıcılarının Babası, milyonlarca insanın kahvaltı masasında ekmek peynir gibi yer aldı. Günışığı, kendi tayin ettiği zamandan daha önce itilmişti oyuna. Bankerler, büyük sermayedarlar, spekülasyon denizinin bütün ufak tefek döküntüleri hep onun on bir milyonuna gözlerini diktiler. Günışığı kendisini savunmak için bir büro açmak zorunda kaldı. İşte onları yerlerinden kaldırmış, dikkatlerini çekmişti, şimdi de onlar Günışığı'nı oyuna sokmak için eline habire kartları tutuşturuyorlardı. Eh, o da oynayacaktı; gösterecekti onlara; hem de, çarçabuk soyulup soğana çevrileceği hakkındaki, bir sürü alayların da katıldığı kehanetlere rağmen.

Alta-Pacific Kulübü'nde edindiği arkadaşı Holdsworthy'ye sonraları açıkladığı gibi, «zaman kazanmak için» ufak tefek oyunlara girdi başlangıçta. Günışığı, sözü geçen kulübün üyesiydi, kendisini buraya tavsiye eden de Holdsworthy olmuştu. Günışığı başlangıçta ihtiyatlı oynamakla çok iyi etmişti, zira kendisini çevreleyen köpekbalıklarının - o bunlara «karada yaşıyan köpekbalıkları» adını takmıştı - çokluğu onu hayrete düşürmüştü. Onların niyetlerini hemen anlamış ve bu kadar çok köpekbalığının nasıl olup da geçinecek kadar bol av bulabildiklerine şaşmıştı. Rezillikleri, soysuzlukları o kadar apaçıktı ki, nasıl olup da milletin bunlara yem olduğunu aklı almıyordu.

Bir süre sonra anladı ki, köpekbalığından köpekbalığına fark vardı. Holdsworthy ona bir kulüp arkadaşından çok bir kardeş gibi davranıyor, göz kulak oluyor, tavsiyelerde bulunuyor, öğüt veriyor, onu sermayedarlar dünyasının büyük şefleriyle tanıştırıyordu. Holdsworthy, ailesiyle birlikte Menlo Park civarında fevkalâde güzel bir villada oturuyordu. Günışığı işte bu villada birkaç hafta sonu geçirerek vaktiyle rüyasında bile göre-

miyeceği bir ev hayatının incelik ve yumuşaklığını tattı. Holdsworthy çiçeklere çok meraklıydı, tavuk yetiştirme tutkusu ise delilik derecesine varıyordu; işte onun bu iki konuda en iyiye sahip olma deliliği, buna hoşgören bir gözle bakan Günışığı için sürekli bir zevk kaynağı meydana getiriyordu. Bu tatlı delilikler, adamcağızın sağlığına yardım ediyor, Günışığı'nı da ona daha çok yaklaştırıyordu. Günışığı'nın onun hakkındaki teşhisi, çok büyük tutkuları bulunmayan, başarılı bir işadamı - büyük oyunda ufak kazançlarla yetinebilen bir insan - olduğu idi.

İşte bu hafta sonu ziyaretlerinden birinde, Holdsworthy bir akşam Günışığı'na ufak, cici bir tuğla harmanı gösterip iş teklifinde bulundu Glen Ellen'de. Günışığı, onun, durumu hakkında verdiği tafsilatı dikkatle dinledi. Gayet akla yakın bir iş teklifiydi, ama Günışığı'nın biricik itirazı, işin pek ufak oluşu ve bu bakımdan kendi iş alanına girmeyişi üzerineydi; bununla beraber sırf arkadaş hatırı için işe girdi ve hemen elli bin dolarlık bir yatırım yaptı. Holdsworthy ona, kendisinin bir miktar içeri girdiğini, ama bu işi kurtarmak için başka taraflardan biraz fedakârlık etmenin doğru olacağını anlatmıştı. Günışığı sonradan gülerek şöyle açıklamıştı: «Doğrusu beni ısırdı Holdsworthy, ama kabahatin çoğunu ona değil de, onun şu Allahın belâsı tavuklarıyla meyve ağaçlarına buluyorum; beni asıl aldatan onlar oldu.»

Bununla beraber Günışığı'na iyi bir ders oldu bu; zira iş dünyasında güvenilecek pek az insan bulunduğunu, birlikte ekmek kırıp tuz yemiş olmanın getirdiği hukukun bile değersiz bir tuğla harmanıyla nakit elli bin dolar söz konusu olunca hiç bir değerinin kalmadığını anladı. Öte yandan, her cinsten, her boydan köpekbalıklarının suyun yüzüne yakın yerlerde bulundukları; sağlam, güvenilir işadamlarının ise derinlerde durdukları sonucuna vardı. İş yapılacak adamların işte bu büyük endüstri kaptanları, maliye üstatları olduğuna karar verdi. Bunlar, işlerinin muazzam hacmi itibariyle dürüst oynamak zorundaydılar. Bunların oynadığı oyunda, öyle aşağılık hilelere yer ola-

mazdı. Ufak adamlardan, arkadaşlarına bile madik oynamaları beklenirdi, ama büyük sermayelerin konuştuğu alanlarda böyle metotlar sökmezdi. Bu alanda büyük adamlar, memleketi kalkındırmak, demiryolları kurmak, madenler açmak, toprağın zenginliklerini yeryüzüne çıkarmakla uğraşırlardı. Oyunları büyük ve sağlam olmak zorundaydı. Günışığı sonunda, kendi kendine, «Böyle ufak tefek oyunlara tenezzül bile etmemek zorundadır onlar,» diye özetledi düşüncelerini.

Böylece ufak adamları, Holdsworthy'leri kendi hallerine bırakmağa, bunlarla tanıştığı zaman fazla sıkı fıkı olmamağa, arkadaşlığı derinleştirmemeğe karar verdi. Ufak adamlardan, meselâ Alta-Pacific Kulübü'ndeki adamlardan nefret ediyor değildi. Onları, oynayacağı oyunda oyun arkadaşı olarak seçmiyordu, o kadar. Bu büyük oyunun ne olacağını kendisi de bilmiyordu daha. Şimdilik bekliyordu. Bu bekleyiş süresi içinde kıraç toprakları verimli hale koyma projeleri gibi işlerde ufak eller oynuyor, büyük oyunu oynamak için doğacak fırsatı kolluyordu.

O sırada John Dowsett'le, büyük John Dowsett'le tanıştı. Her şey bir rastlantı eseri olmuştu. Bundan şüphe edilemezdi... Los Angeles'da bulunduğu sırada, turnabalıklarının Santa Catalina'ya akın ettiklerini duyması üzerine, doğrudan doğruya San Francisco'ya döneceği yerde bu adaya uğraması tamamıyle bir rastlantıydı. Batıya yaptığı yorucu bir seyahatten sonra, günlerden beri orada dinlenmekte olan John Dowsett'le işte bu vesileyle tanışmak fırsatını buldu. Şüphesiz ki, Dawsett, adı çevresinde gürültüler kopan Klondike Kralı'ndan ve onun otuz milyonu bulduğu söylenen servetinden haberdardı, yine hiç şüphesiz, arkadaş olduğu bu adama büyük bir ilgi duyuyordu. Bu arkadaşlık sırasında beyninin bir yerinde bir şimşek çakmış olmalıydı her halde. Bununla beraber Dowsett, kafasındaki fikri Günışığı'na hemen açmamış, bunun iyice olgunlaşmasını beklemeği tercih etmişti. Bu bakımdan, genel konular üzerinde ko-

nuşmuş, hep havadan sudan söz etmiş, Günışığı'na şirin gözükmek, onun dostluğunu kazanmak için elinden geleni yapmıştı.

Dowsett, Günışığı'nın yüz yüze gelip konuştuğu ilk büyük işadamı olduğu için, Günışığı âdeta büyülenmiş gibiydi; keyfinden ağzı kulaklarına varıyordu. Adamda öyle bir insanseverlik, öylesine içten bir demokrat davranış vardı ki, bu babacan haliyle onun bir bankalar zincirinin başkanı, Standart Oil Kumpanyası'nın mümessili, sigorta şirketlerinin idarecisi ve Guggenhammer'ler firmasının hissedarı John Dowsett olduğuna inanmak güç geliyordu Günışığı'na. Görünüşü de ününe ve davranışlarına uyuyordu adamın.

Dış yapısı itibarıyle, Günışığı'nın onun hakkındaki yargılarını tamamıyle doğruluyordu Dowsett. Altmış yaşında bulunmasına, saçlarının kar gibi bembeyaz olmasına rağmen yürekten, canlı bir el sıkış tarzı vardı; hiç bir çöküntü belirtisi göstermeksizin, dimdik, çevik adımlarla yürüyor, her hareketinde bir kesinlik, bilinçli olma hali göze çarpıyordu. Derisi, sağlıklı insanlarınki gibi pespembeydi, incecik dudakları ise bir şakaya candan bir gülümsemeyle nasıl kıvrılacağını biliyordu. Çok açık mavi gözlerinde dürüstlük okunuyordu; bu gözler, kırlaşmış gür kaşlarının altından insana, güvenlik uyandıran keskin bakışlarla bakıyordu. Disiplinli ve düzgün çalışan bir kafası olduğu anlaşılıyordu; bu kafanın işleyişinde, Günışığı'na öyle geliyordu ki, bir çelik kapanın şaşmazlığı vardı. Bu, bilen ve bilgisini budalaca duygu ve heyecan yapmacıklarıyla süslemeyen bir adamdı. Kumanda etmeğe alışık bir insan olduğu her halinden anlaşılıyor, her sözünden, her hareketinden kudret taşıyordu. Bütün bunlara bir de sevimlilik ve basiret katılınca, Günışığı onu Holdsworthy çapındaki ufak adamlardan ayıran seçkinlikleri kolaylıkla bulup çıkarıverdi. Onun geçmişini, mensup olduğu aileyi - Amerika'nın en eski ve en büyük ailelerinden biriydi - ve onun kendi savaş tarihini de öğrendi. Dowsett adı, Amerikan eyaletlerinin birleşmesi davasında bankacılık alanında en büyük desteklerden biri, 1812 savaşının Komodor Dowsett'i, İç Savaş'-

ın General Dowsett'i ve New England'ın ilk dönemlerinde büyük çiftlikler, köleler sahibi Dowsett olarak ün yapmıştı.

Günışığı sonradan, Alta-Pacific Kulübü'nün sigara salonunda arkadaşlarından birine, «Tam aradığımı bulmuştum,» diye anlatmıştı. «İnan ki, Gallon, bu adam benim için tam bir sürpriz idi. Büyük adamların böyle olması gerektiğini biliyordum, ama iyice anlamak için kendi gözlerimle görmem gerekti. Bir şeyler yapan pek az insandan biriydi. Her halinden anlayabilirdin bunu. Binde bir rastlanan, tam kendisine bağlanılacak insanlardan biriydi o. Oynadığı oyun ne olursa olsun, sınır kabul etmezdi ve sapına kadar dürüst oynadığına güvenebilirdin. Bahse girerim, on, on beş milyonu gözünü bile kırpmadan kazanır ya da kaybedebilir.»

Gallon, sigarasının külünü üflemiş ve övgünün sonunda Günışığı'na merakla bakmıştı; ne var ki, kokteyl ısmarlamakla meşgul olan Günışığı, bu meraklı bakışı görememişti.

«Galiba onunla bir işe girişeceksin,» diye yorumda bulunmuştu Gallon.

«Hayır, aklımdan bile geçmiyor. Ben bu büyük adamların büyük işleri nasıl yaptıklarını anlamağa başladığımı anlatmak istiyordum. Biliyor musun, bende öyle bir his bıraktı ki, sanki her şeyi biliyor bu adam, bilmediği şey yok, vallahi kendi cehaletimden utandım.»

Günışığı bir an düşünceye dalıp sustuktan sonra, «İş kızaklara koşulu köpekleri sürmeğe gelse herhalde benimle aşık atamaz ama,» diye devam etmişti sözüne. «Hem, zannederim poker oyununda veya topraktan altın çıkarma işinde de, sonra tek kürekli kanoyu idare etmede de benimle pek yarış edemez. Belki de, onun oynadığı oyunu benim öğrenme şansım, benim Kuzey'de vaktiyle oynadığım oyunu onun öğrenme şansından fazladır.»

II

Bu konuşmayla Günışığı'nın New York'a gelişi arasında fazla uzun bir zaman geçmedi. New York seyahatinin sebebi, Dowsett'ten aldığı bir mektuptu; daktiloda yazılmış, üç-beş satırlık basit bir mektup. Ama Günışığı bu alelâde mektubu okurken heyecandan ürperdi ve henüz on beş yaşında toy bir delikanlıyken, Tempas Butte'de, oyuna dördüncü bulunamayıp da kumarbaz Tom Galsworthy kendisine, «Haydi evlât, gir oyuna da bir şansını dene bakalım,» dediği zaman duyduğu heyecanı hatırladı. Aynı heyecanı duydu mektubu okurken de. Mektubun cümleleri esrarla doluydu. **«Bizim Mr. Howison sizi otelinizde bulacak. Kendisi güvenilir bir adamımızdır. Birlikte görünmemeniz lâzım. Sizinle konuştuğumuz zaman anlayacaksınız.»** Günışığı mektubu defalarca okudu, kafasında evirdi, çevirdi. Tamamdı işte. Büyük oyunu oynama zamanı gelmişti; bu mektup da sanki onu oyuna katılmağa davet eder gibi bir hava taşıyordu. Tabiî ya, bütün kıtayı baştan başa geçeceği uzun bir seyahate çıkmağa nasıl davet ederdi onu Dowsett başka türlü?

«Bizim Mr. Howison» sayesinde, Hudson üzerinde muhteşem bir villada buluştular. Günışığı oraya, talimata uyarak, kendisine ayrılan özel bir otomobille geldi. Otomobilin kime ait olduğunu bilmediği gibi, güzel ağaçlarla çevrelenmiş zengin çiçek tarhlarının ortasındaki villanın sahibinin de kim olduğunu bilmiyordu. Dowsett'le birlikte, Günışığı'nın tanıştırılmadan he-

men tanıdığı birisi daha önceden gelmişlerdi. Bu adam Nathaniel Letton'dan başkası değildi. Günışığı onun resmini bir çok seferler gazete ve dergilerde görmüş, sermayedarlar dünyasındaki yerini, bir bağış olarak kurdurduğu Daratona Üniversitesi için yazılıp çizilenleri okumuş, öğrenmişti. Letton da, Dowsett gibi, Günışığı'nın üzerinde - en ince dokulara kadar varıyormuş izlenimi bırakan müthiş bir temizlik dışında hiç bir benzerlik olmamasına rağmen - kudretli bir insan etkisi uyandırdı. Korkunç denecek kadar zayıf olan bu adam, dış görünüşü bakımından soğuk, bir çeşit kimyevî alev, parlak bir buz kitlesi gibi olmasına rağmen, insanda, sanki binlerce güneşin sıcaklığını içinde saklıyormuş duygusunu uyandırıyordu. Bu duyguları uyandıran da özellikle onun ipincecik yüzü, kâğıt gibi beyaz, mat teniyle bir kuru kafayı andıran başından iki alev oku fırlatan iri gri gözleriydi. Elliden fazla olmadığı halde yer yer kırlaşmış saçlarıyla bu adam, Dowsett'den kat kat yaşlı gösteriyordu. Bu arada, adamın her hareketinin son derece ölçülü oluşu da Günışığı'nın gözünden kaçmadı. Bu adam, son derece incelmiş, yüce bir sükûnet âleminde - baştan başa ince bir buz tabakasının örttüğü, ergimiş maden halindeki bir başka gezegende - yaşayan ince yüzlü bir zâhitti. Fakat bütün bunların üstünde, Günışığı'nı en çok etkileyen şey, adamın müthiş, korkunç denebilecek temizliğiydi. Kirin zerresi yoktu adamın üstünde; sanki ateşle yıkanıp temizlenmişti. Şöyle erkekçe, ağız dolusu bir ant içmenin bu adamın kulaklarına bir hakaret, bir rezalet gibi geleceğini hissetti Günışığı.

İçki içtiler; yani, Nathaniel Letton, tertemiz giyimli, varlığıyla yokluğu belli olmayan, robot misali bir uşağın getirdiği maden suyunu, Dowsett viski soda, Günışığı da bir kokteyl içti. Günışığı'nın kendisi öyle şeylere çok dikkat etmesine rağmen, onun gece yarısı martini içmesindeki uygunsuzluğa kimse dikkat etmemiş göründü; Günışığı'nın titizliği ise, martinilerin belirli yer ve zamanlarda içileceğini epey zamandan beri öğrenmiş olmasından ileri geliyordu. Ne var ki, Günışığı martiniyi

seviyordu, yapmacıksız bir insan olduğu için de, canı ne zaman isterse, bile bile içiyordu. Başkaları onun bu tuhaf davranışına dikkat etmişlerdi çok kereler, ama Dowsett'le Letton, başkaları gibi davranmamıştı. Günışığı'nın kafasından şu düşünce geçti; «Şuracıkta kezzap içecek olsam, yemin ederim ki, garipsemez bu adamlar.»

Onlar içkilerini yarıladıkları sırada Guggenhammer de gelip onlara katıldı ve viski emretti. Günışığı onu merakla inceledi. Bu, büyük Guggenhammer'ler ailesinden biriydi; ailenin genç bir üyesiydi gerçi, ama yine de Günışığı'nın Kuzeyde elenseye kavuştuğu o kalabalıktan biriydi. O eski alış verişlerinin sözünü etmekten Guggenhammer de geri kalmadı. Günışığı'na, gösterdiği başarıdan ötürü komplimanlarını sundu: «Ophir işlerinin yankıları tâ bize kadar geldi. İtiraf etmeliyim ki, Bay Günışığı, şey, yani, Bay Harnish, bu işte bize hiç şans tanımadınız.»

Yankıları! Bütün gücünü, aynı zamanda Klondike'da kazandığı milyonların gücünü de kattığı bir savaşın onlara kadar sadece yankılarının gelmiş olduğu sözü, Günışığı üzerinde bir şok etkisi yaratmıştı. Böylesine bir savaşın duya duya sadece yankısını duyabildiklerine bakılırsa bu Guggenhammer'ler her halde muazzam bir güce sahip olmalıydılar. «Bunların oynadıkları oyun başka oyunlara benzemiyor, akıl almaz derece büyük oyunlar oynuyor bunlar,» diye içinden geçirirken, kendisinin davet edilmek üzere bulunduğu oyunun da yine böylesine büyük bir oyun olacağını düşündü bir yandan da. O an, servetinin dedikodularda ileri sürüldüğü gibi gerçekten otuz milyon olmayışına hayıflandı. Eh, o da bu konuda açık davranır, gerçeği anlatırdı; onlara kaç deste fiş, ne kadar kav alabileceğini açık açık söylerdi.

Leon Guggenhammer genç ve şişmandı; otuz yaşından bir yaş bile fazla olmadığı muhakkaktı. Gözlerinin altında yeni yeni belirmeğe başlamış torbalar dikkate alınmazsa, yüzü bir çocuk yüzü kadar pürüzsüz, kırışıksızdı. O da insanda aşırı bir temizlik izlenimi uyandırıyordu. Derisinin sağlıklı bir pembe rengi

vardı; tertemiz tıraş olmuş yanaklarından sağlık fışkırıyordu... Derisinin bu mükemmel sağlıklı durumu göz önüne alınınca, şişman, yuvarlak, göbekli hali de insana normal geliyordu. Bünye itibariyle şişmanlamaya yatkın bir tipti, o kadar. Guggenhammer gelecek uluslararası yat yarışları hakkında, en son model makineleri daha şimdiden demode sayılan kendi muhteşem yatı **Electra** hakkında söyleyeceklerini söyledikten sonra, konuşma derhal iş konusuna döndü. Dowsett, planı açıkladı; Günışığı sorular sorarken de öbür ikisi ara sıra kendi fikirlerini söyleyerek Dowsett'e yardım ettiler. Teklif her ne olursa olsun, Günışığı işe gözleri kapalı girişmeyecek, tam aksine gözlerini dört açacaktı. Günışığı gözlerini dört açtı, öbürleri de onun dört açtığı gözlerine, kendi kafalarındaki planları, uygulanabilir birer hayal halinde doldurdular.

İşin ana hatlarının açıklanmasının bitmesine yakın, Guggenhammer, o Yahudi gözleri hırstan alev alev yanarak, «Sizin bizlerle birlik olduğunuzu asla farketmeyecekler,» diye lafa karıştı. «Sizin kendi kaba saba usulünüzce, kendi hesabınıza oynadığınızı sanacaklar.»

Nathaniel Letton, ciddî bir tavırla, «Mr. Harnish, ittifakımızın tamamıyle gizli kalmasının lüzumunu anlıyorsunuzdur, tabiî,» diye uyardı.

Günışığı, 'anladım,' gibilerden başını salladı.

«Bu işin sonunda kimseye bir kötülük gelmeyeceğini de anlamışsınızdır, her halde,» diye sözüne devam etti Letton. «Yapacağımız iş tamamıyle meşru ve dürüstçe bir iştir. Bundan zarar görecek olanlar, doğrudan doğruya, borsa spekülatörlerinin kendileridir. Piyasayı allak bullak etmek için girişilmiş bir teşebbüs değildir bu. Anladığınız şekilde, sizin göreviniz piyasayı yükseltmek olacak. Namusluca para yatıranlar kazançlı çıkacak bu işten.»

«Evet, evet tamamıyle böyle,» dedi Dowsett. «Ticaret dünyasında bakır ihtiyacı günden güne artmaktadır. Ward Valley Bakır Firması'yla bu firmanın temsil ettiği şey - yani, size açık-

ladığım gibi, dünya bakır stokunun dörtte biri - muazzam, tahmin edemiyeceğimiz kadar muazzam bir piyasa hareketi demektir. Biz tertibatımızı aldık. Kendimizin bol sermayemiz var, ama daha fazlası gerekiyor. Ustelik Ward Valley hisse senetlerinin satışta bulunan miktarının çokluğu da planımızı kolaylaştırıyor. Bu şekilde, bir taşla iki kuş vurmuş...»

Günışığı gülümseyerek, «O taş da benim,» diye Dowsett'in sözünü kesti.

«Evet tastamam öyle. Bu şekilde siz, sadece Ward Valley hisselerinin değerini yükseltmekle kalmayacak, aynı zamanda da, Ward Valley hisselerinin içeride kalmasını sağlamış olacaksınız. Bizim için bu tahminlerin ötesinde bir avantaj sağlayacağı gibi, sizin kârınız da büyük olacak. Üstelik, Mr. Letton'ın da işaret ettiği gibi, tamamıyle dürüstçe, meşru bir iş olacak. Ayın on sekizinde yönetim kurulu toplanıyor. Bu toplantıda, her zamanki temettü yerine, çifte temettü ilân edilecek.»

Leon Guggenhammer, «Peki, hisse senetlerini ellerinden çıkaranlar kimler olacak?» diye heyecanla bağırdı.

Nathaniel Letton, «Fiyatların düşeceğini uman spekülatörler,» diye açıkladı. «Wall Street kumarbazları... Anlıyorsunuz ya. Büyük sermayedarlara bir şey olmayacak. Üstelik, Ward Valley'e güvenilebileceğini bir kere daha anlamış olacaklar. İşte onların bu güvenleri sayesinde de size ana hatlarını açıkladığımız büyük yatırımları gerçekleştirebileceğiz.»

Dowsett, «Ortalıkta çeşitli dedikodular dolaşacak,» diye Günışığı'nı uyardı, «ama bunlar sizi korkutmasın. Hattâ bu dedikoduların bir kısmını da biz çıkaracağız. İlerde nedenini, nasılını iyice anlıyacaksınız. Fakat ne olursa olsun, dedikodular sizi ilgilendirmemelidir; bunlardan ötürü asla endişeye kapılmamalısınız. Siz içerdekilerin safındasınız. Sizin bütün yapacağınız almak, almak, durmadan satın almak, taâ Yönetim Kurulu'nun çifte temettü ilân edeceği ana kadar, son hamleye kadar satın almak olacaktır. Ward Valley hisseleri o vakit öyle bir fırlayacak ki, artık satın almak imkânı kalmayacak.»

Günışığı'na nefes aldırmadan lafı kapan Letton, «İstediğimiz şey,» deyip bir an manalı bir şekilde durarak maden suyundan bir yudum içki. «İstediğimiz şey, halkın elinde bulunan Ward Valley hisse senetlerini büyük bloklar halinde kapatmaktır. Piyasa fiyatlarını düşürüp hisse senedi sahiplerini ürküterek de kolayca yapabiliriz bunu. Hem de bu bize daha ucuza mal olur. Ne var ki, bizler duruma tamamıyle hâkim olduğumuz, hiç bir korkumuz bulunmadığı için, yükselen piyasa fiyatları üzerinden almağı dürüstlük sayıyoruz. Bunu da yufka yürekliliğimizden, insanseverliğimizden değil, planımızı gerçekleştirmek için büyük sermayedarlara ihtiyacımız olduğundan yapıyoruz. Bu yoldan gidildiğinde doğrudan doğruya bir kayba da uğramıyacağız üstelik. Yönetim Kurulu'nun aldığı karar duyulur duyulmaz, Ward Valley göklere fırlayacak. Kanunî olan bu yoldan ayrı olarak, spekülatörlerin de iyice canlarını yakacağız. Yalnız bu, tamamıyle geçici bir şey, bir bakıma kaçınılmaz bir şey, tabiî. Öte yandan, işin bu faslını hor görüyor da değiliz. Spekülatörler, kumarbazların en berbatları olduğuna göre, hak ettikleri silleyi yiyecekler.»

Guggenhammer, «Bir şey daha var, Mr. Harnish,» dedi, «eğer elinizdeki nakit, ya da bu işe yatırmayı düşündüğünüz tutar yetmeyecek olursa, bize başvurmakta bir an bile tereddüt etmeyiniz, biz sizin arkanızdayız, bunu unutmayın.»

«Evet arkanızdayız,» diye Dowsett de aynı şeyi tekrarladı.

Nathaniel Letton, onları başıyla destekledi.

«Şimdi ayın on sekizinde ilân edilecek çifte temettüe gelelim...» John Dowsett not defterinden bir kâğıt çekerek, gözlüğünü düzeltti. «Size rakamları göstereyim. Bakın, gördüğünüz gibi...»

Ondan sonra da uzun uzun, Ward Valley'in kuruluşundan bu yana kazançları ve temettüleri hakkında teknik ve tarihsel açıklamalara girişti.

Bir saati geçmeyen toplantı sırasında, Günışığı kendi ha-

yat ölçülerinin doruğunda yaşadı. Bu adamların hepsi de büyük oyunculardı. Kudreti temsil ediyordu bunlar. En iç halkayı meydana getirmedikleri bir gerçekti. Morgan'lar ve Harriman'larla aynı ayarda değillerdi tabiî. Ama ne olursa olsun, kendileri de ufak çapta birer devdiler ve o en büyük devlerle temastaydılar. Üstelik kendisine davranış tarzları da hoşuna gitmişti. Ona saygılı davranmış, ama korur gibi bir tavır takınmamışlardı. Gösterdikleri saygı, bir eşitlikten doğan saygıydı ki, bu ister istemez gururunu okşamıştı Günışığı'nın; zira onların tecrübede de, servette de kendisini kat kat aştıklarını çok iyi biliyordu.

Gitmek üzere ayağa kalkarlarken, Leon Guggenhammer neşeyle, «Spekülatörler kalabalığını dut gibi silkeleyeceğiz,» dedi. «Bunu yapacak olan adam da sizsiniz, Mr. Harnish. Sizin tamamıyle kendi kendinize oynadığınızı sanacaklar; öte yandan bunlar sizin gibi yenileri soyup soğana çevirmek için bıçaklarını çoktan bilemişlerdir.»

Letton, ensesini kulaklarına kadar örten kaşkolunun kalın, yumuşak kıvrımları arasından gri gözleri alev alev yanarak, «Ama fena halde aldanacaklar,» dedi. «Onların kafaları hep aynı biçimde çalışır, kıvraklık yoktur onlarda. Beklenmedik şeyler hesaplarını altüst ediverir; herhangi yeni bir usul, değişik bir etken, yepyeni bir değişken karşısında apışıp kalırlar. Siz ise bütün bu saydıklarımla çıkacaksınız onların karşısına Mr. Harnish. Tekrar ediyorum, onlar birer kumarbazdır ve lâyıklarını bulacaklardır. Bütün meşru teşebbüsleri baltalar, körletir bunlar. O kumarbazca taktikleriyle en sağlam planları altüst edip hatta en köklü kuruluşları bile çökerterek bazen bizlere verdikleri zararı tasavvur edemezsiniz.»

Dowsett'le genç Guggenhammer aynı otomobile binip gittiler, Letton tek başına başka bir otomobille ayrıldı. Geçen bir saat içinde konuşulanlarla kafası hâlâ harıl harıl meşgul bulunan Günışığı, ayrılış sırasındaki sahnenin derinden etkisi altında kalmıştı. Işıklandırılmamış **porte-cochère**'in altındaki geniş

merdivenlerin önünde uzanan çakıllı oto yolunda birer tekinsiz gece canavarı gibi duruyordu üç makine. Otomobillerin farları, karanlık geceyi, keskin bir bıçağın katı bir cismi kestiği gibi kesiyordu. Hiç konuşmayan uşak - bu üç adamdan hiç birine ait olmayan bu deha ürünü otomatik makine - işini bitirdikten sonra bir put gibi duruyordu. Şoför mahallinde, yakaları kürklü paltolarının içinde şoförler birer heyhulâ gibi oturuyorlardı. Arabalar, mahmuzlanmış atlar gibi, birbiri ardınca karanlığın içine atılıp, oto yolunun virajını döndüler ve gözden kayboldular.

Günışığı'nın arabası en sona kalmıştı. Arabasından dışarıya bir göz atan Günışığı, ışıkları söndürülmüş villanın, karanlıkta bir dağ gibi, olduğundan da büyük durduğunu gördü. 'Kimin bu villa?' diye düşündü. Gizli toplantılarında neden burasını kullanıyorlardı? Acaba uşaktan bilgi alınabilir miydi? Ya şoförlerden? Onlar da şu «bizim Mr. Howison» gibi güvenilir adamlar mıydı? Esrar! Bütün iş baştan başa esrarla doluydu. Ve esrarla el ele yürüyordu kudret. Geriye yaslanıp, sigarasından derin bir nefes çekti. Büyük işler yakındı. Muazzam bir oyuna başlanılmak üzere kartlar karıştırılmıştı ve Günışığı da bu oyun masasına oturmuş bulunuyordu. Vaktiyle Jack Kearns'le oynadığı poker'i hatırlayıp güldü. O vakitler binler için oynuyordu; şimdi ise milyonlar için oynayacaktı. Ayın on sekizinde, temettü ilân edildiği zaman, bıçaklarını bileyip kendisini yüzmeyi bekleyen adamların içine düşecekleri şaşkınlığı gözünün önüne getirip kıkır kıkır güldü... Onu yüzeceklerdi ha, Yanan Gün'ü!

III

Otele döndüğünde saat sabahın ikisi olduğu halde, kendisiyle görüşmek için bekleyen muhabirler buldu. Ertesi sabah muhabirlerin sayısı arttı. Böylece, gazetelerin kopardığı gürültü arasında karşılandı New York'da. Tam tam gürültüleri, yaygaralar arasında Günışığı'nın biçimli yüzü bir kere daha gazete sayfalarına geçti. Klondike Kralı, Kutup kahramanı, Kuzey'in otuz milyonluk milyoneri New York'a gelmişti. Neden gelmişti? Nevada'da Tonopah spekülatörlerini yolduğu gibi, New York'luları da yolmağa mı? Wall Street gözünü açarsa iyi ederdi, zira Klondike'ın yabanîsi şehre inmişti. Ya da, tesadüfen, Wall Street yolamaz mıydı onu? Wall Street şimdiye dek pek çok yabanîyi yolmuştu; aynı şey Günışığı'nın da başına gelemez miydi? Günışığı kendi kendine sırıttı, gazetecilere üstü kapalı demeçler verdi. Bu demeçlerin oyuna yardımı oldu ve Günışığı, Wall Street'in kendisini yolmadan epeyce içeri gireceğini düşünerek tekrar sırıttı.

Günışığı'nın oynayacağı oyuna hazırlanmışlardı, bu bakımdan, Ward Valley hisse senetleri yüklü miktarlarda satın alınmağa başlar başlamaz, bunu idare edenin Günışığı olduğuna çarçabuk karar verdiler. Sermaye çevrelerinde dedikodular aldı yürüdü. Günışığı bir kere daha Guggenhammer'lerin peşine düşmüştü. Ophir hikâyesi yeniden ortaya çıkarıldı ve öylesine değiştirilerek, öylesine heyecanlı kılıklara sokularak sunuldu ki, Günışığı bile hikâyeyi tanıyamadı. Ama olsun, bütün

bunlar onun ekmeğine yağ sürüyordu. Spekülatörler tamamıyle yanlış bir yola sokulmuş bulunuyordu. Her gün satın aldığı hisse miktarını biraz daha artırdı Günışığı ve satıcılar her gün biraz daha hırs kazandılar; nihayet, Ward Valley hisse senetleri ağır ağır da olsa, yükselmeğe başladı. Günışığı kendi kendine, keyifle, «Bu iş pokeri bin kere bastırdı vallahi,» diye mırıldandı; bunu mırıldanırken, gazetelerden, kendi yarattığı dalgalanmaları izliyordu. Gazeteler yüzlerce tahmin, yüzlerce fikir öne sürüyor, Günışığı da sürekli olarak ufak bir muhabirler ordusu tarafından kuşatılmış bulunuyordu. Günışığı'ndan bir görüşme koparmak onlar için bir hazine değerindeydi. Gazetecilerin, kendisinin o bozuk gramerinden, yanlış deyimlerinden hoşlandığını anlayınca, bu garip konuşma şeklini bile bile abartıp, başkalarından vaktiyle duyduğu böyle acayip deyimleri istismar etti, hattâ kendisi yeni yeni deyimler uydurmağa kadar vardırdı işi.

Ayın on sekizine rastlayan perşembe gününden önceki haftayı bir heyecan fırtınası içinde geçirdi. Günışığı, ömründe oynamadığı biçimde bir kumar oynamakla kalmıyor, aynı zamanda dünyanın en büyük kumar masasında, bu işlere alışık kaşerlenmiş kurtları bile yerlerinden kaldıracak kadar büyük kavlarla oynuyordu. Satışlar sınırlandırılmamış olduğu halde, sürekli satın alınışı yüzünden Ward Valley hisseleri yükselmeğe devam etti. Perşembe yaklaşırken de durum en kritik noktasına ulaştı. Bir gümbürtü ha koptu, ha kopacaktı. Bu Klondike'lı kumarbaz daha ne kadar Ward Valley hissesi satın alacaktı? Daha ne kadar alabilirdi? Ward Valley yöneticileri bu arada ne yapıyorlardı bunca zamandır? Günışığı, gazetecilere Ward Valley yöneticilerinin verdiği demeçleri memnunlukla okuyordu; hiç bir yorumda bulunmayan, suya sabuna dokunmayan demeçlerdi bunlar. Hattâ, Leon Guggenhammer, biraz cüretkâr davranarak, Kuzeyli Krezüs'ün belki de bir yanlış yapmakta olduğu fikrini bile ileri sürmüştü. Ama John Dowsett, hiç aldırış etmediklerini söylemişti. İtirazları da yoktu. Gerçi Günışığı'nın niyetlerini bi-

lemiyorlardı, ama iyice bildikleri bir şey varsa, o da bu adamın, Ward Valley hisse senetlerini yükseltmekte olduğuydu. Eh, buna da bir itirazları olamazdı. Bu Kuzeyli'nin başına ne gelirse gelsin, spekülasyon hareketleri nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, Ward Valley sapasağlam duruyordu ve Cebelitarık Kayası kadar sağlam durmakta da devam edecekti. Hayır; Ward Valley'lerini satmağa niyetleri yoktu. Piyasanın bu tamamıyle suni durumu kısa bir süre içinde geçmeğe mahkûmdu ve Ward Valley'yi hiç bir delice borsa dalgalanması bir milim bile yolundan şaşırtamazdı. Nathaniel Letton bunu, «Baştan sonuna kadar bir kumar,» diye ifade etmişti. «Buna şu veya bu şekilde karışmak şöyle dursun, önem bile vermek istemeyiz.»

Bu süre içinde Günışığı, biri Leon Guggenhammer'le, biri John Dowsett'le, iki kere de Mr. Howison'la olmak üzere dört kere buluşmuştu ortaklarıyle. Doğrusu hepsi de tebrik edilecek kadar soğukkanlıydılar, zira Günışığı'na da bildirdikleri gibi, her şey yolunda gidiyordu.

Ama salı günü, Günışığı'nın kulağına sinir bozucu bir söylenti geldi. Haber aynı zamanda, **Wall Street Journal**'da da yayımlanmıştı ve doğrudan doğruya içerden alındığı anlaşılan bir bilgiye dayanarak, direktörlerin, perşembe günü toplandıkları zaman, normal temettü ilân edecekleri yerde, kurucu hisseler üzerinden değer takdirine giderek vergi kesme kararı alacakları bildiriliyordu. Bu, Günışığı için ilk tehlike işareti oldu. Eğer haber doğruysa, iflâs ettiğinin resmiydi; bu ihtimal Günışığı üzerinde bir şok etkisi yarattı. Üstelik bütün harekâtın sadece ve sadece kendi parasıyla yürütüldüğünü de ilk defa olarak ciddî ciddî düşündü. Dowsett'in, Guggenhammer'in ve Letton'un hiç bir rizikoları yoktu. Kısa sürmesine rağmen, Günışığı paniğe kapılıp, Holdswothy'yi ve onun tuğla harmanını hatırlayarak, bütün satın alma emirlerini iptal ettirdi, bir yandan da telefona sarıldı.

Telefon alıcısında, Guggenhammer'in genizden gelen sesi,

«Korkulacak bir şey yok; dedikodudan ibaret,» dedi. Nathaniel Letton ise, «Biliyorsunuz ki, ben de direktörlerden biriyim, eğer böyle bir durum olsa önce benim haberim olurdu,» dedi. Sonra John Dowsett'in sesi duyuldu: «Sizi bu gibi dedikodulara karşı uyarmıştım. Zerrece gerçek payı yoktur bu söylentinin içinde. Size bir centilmen olarak, şerefim üzerine teminat veririm.»

Soğukkanlılığını geçici bir süre için kaybetmiş olmasından ötürü derin bir utanç duyan Günışığı, yeniden işine döndü. Satın alma işinin kısa bir süre için bile durmuş olması, Borsa'yı allak bullak etmiş, bütün esham ve tahvilat tablolarında yıldırım gibi bir düşüş başlamıştı. Ward Valley hisseleri en başta bulunduğu için, darbenin asıl yükünü o çekmiş ve daha şimdiden tepe üstü dikilmişti. Günışığı, soğukkanlılığını bozmadan satın alma emirlerini iki misline çıkardı. Bütün salı günü, çarşamba günü ve perşembe sabahı hiç durmadan satın almağa devam edince, Ward Valley başını kaldırıp yükselmeğe başladı yine. Satış hâlâ devam ediyor, Günışığı da hâlâ satın alıyordu. Hisselerin teslimi göz önüne alındıkta kendi satın alma gücünü kat kat aşmış bulunuyordu. Ne çıkardı yani? İşte bugün çifte temettü ilân edilecekti; kendi kendine böyle cesaret verdi. Hisselerin teslimi sırasında da muştayı yiyen öbür spekülatörler olacaktı. Gelip onun ayaklarına kapanacaklardı.

İşte o sırada yıldırım çarpmışa döndü. Ward Valley, dedikoduyu doğru çıkarmış, vergi kesilmesine karar vermişti. Günışığı silâhlarını bıraktı. Haberin doğruluğunu öğrenip bıraktı. Sadece Ward Valley hisseleri değil, onunla birlikte bütün taahhüt senetleri de, fiyatları düşürmek için oynayan spekülatörler tarafından yerle bir edilmişti. Ward Valley'ye gelince, Günışığı, baş aşağı gitmekte devam mı ediyor, yoksa yeri öptü mü diye merak edip öğrenmek zahmetine bile katlanmadı. Wall Street çılgına dönerken, Günışığı zerre kadar afallamadan, hiç dehşete düşmeden alanı terkedip, meseleyi enine boyuna düşünmeğe koyuldu. Komisyoncularıyla kısa bir toplantı yaptıktan sonra otelinin yolunu tuttu, giderken de akşam gazetelerini alıp,

manşetlerine bir göz attı. «YANAN GÜN TEMİZLENDİ.» diye yazıyordu; «GÜNIŞIĞI HAPI YUTTU; BİR BATILI DAHA, KOLAY PARA KAZANMA YOLUNDA BAŞARISIZLIĞA UĞRADI.» Oteline girdiği sırada gazetelerin ikinci baskıları, bu oyunda Günışığı'nın peşinde giden bir gencin, bir kuzucuğun intiharı haberini veriyordu. Günışığı kendi kendine, **«Ne diye canına kıymak istedi be?»** diye söylendi.

Dairesine çıktı, bir martini kokteyli getirtti, ayakkabılarını çıkarıp oturdu ve düşünmeğe başladı. Yarım saat sonra içkisini almak için kalktı, alkolün sıcak sıcak vücuduna dağılışını duyarken, yüz çizgileri ağır ağır gevşedi, kararlı, ama içten bir gülümseyiş yüzünde yayılmağa başladı.

«Bal gibi tongaya bastık!» diye mırıldandı.

Derken gülümseme kayboldu, yüzü bulutlandı ve ciddî bir görünüş aldı. Çeşitli toprak ıslahı işlerine yatırdığı sermayeleri - ki, bu işlerdeki hisse senetleri de hızla düşmekteydi - bir kenara bırakırsa, mahvolmuş bir adam sayılırdı. Ama bu yönden yediği darbe, gururunun yediği sille yanında solda sıfır kalıyordu. Çok kolay yutulan bir lokma olmuştu. Onlar kendisini dolandırmışlardı ve bunu ispatlayacak hiç bir şeyi yoktu elinde. Böyle bir durumda basit bir çiftçinin bile birkaç vesika bulunurdu elinde. Halbuki onun, bir centilmenin verdiği sözden, hem de lafta kalan bir sözden başka hiç bir şeyi yoktu. **Centilmen sözü!** Bu aklına geldikçe köpürdü. John Dowsett'in sesi tıpkı telefonda duyduğu zamanki gibi, kelimeleri kulağına fısıldıyordu: **«Size bir centilmen olarak, şerefim üzerine teminat veririm.»** Pis birer hırsızdan, alçak dolandırıcılardan başka bir şey değildiler. Onu da dolandırmışlardı işte. Gazeteler doğru söylüyormuş meğer. New York'a yolunmağa gelmiş kendi ayağıyla, bunu da centilmen Dowsett, centilmen Letton ve centilmen Guggenhammer yapmıştı ona. Kedi fareyle oynar gibi on gün oynamışlar; ondan sonra da on bir milyonuyla birlikte lüp diye yutuvermişlerdi. Tabiî bu arada ellerindeki bütün hisse senetlerini kendisine satarak ellerinden çıkarmışlardı, şimdi de piyasa

belini doğrultmadan senetlerini çok ucuza geri alıyorlardı harıl harıl. Bu vurgundaki hissesiyle Nathaniel Letton büyük bir ihtimalle, üniversitesine birkaç yeni yapı daha ekleyecekti. Leon Guggenhammer yatına ya da yat filosuna yeni makineler koyduracaktı. Ama Dowsett'in kazancıyla ne yapacağını bir türlü kestiremiyordu; en akla yakın ihtimalle, yeni yeni bankalar kurardı.

Günışığı oturduğu yerde habire kokteyl içiyor, içtikçe de Alaska'daki hayatına dönüyordu. Bu şekilde, on bir milyonunu kazanmak için kasvetli yıllar boyu yaptığı mücadeleyi yeniden yaşadı. Bir ara, adam öldürmek hırsı içini kemirmeğe, kendisine ihanet edenleri yok etmek için kafasında sürü sürü planlar belirmeğe başladı. İşte o genç de intihar edeceğine asıl böyle yapmalıydı. Tabancasına asılıp kurşunlamalıydı herifleri. Günışığı valizini açıp, kocaman otomatik, 44 kalibrelik «Colt» marka tabancasını çıkardı. Baş parmağıyla emniyeti açıp, namludaki kurşunu aldı, sonra şarjörü çıkararak bütün mermileri boşalttı... Sekiz mermiyi şarjöre yeniden doldurdu, namluya bir mermi sürdü, horozu kaldırdıktan sonra emniyeti o vaziyette kapadı. Tabancayı paltosunun cebine indirip, bir martini daha ısmarladı ve tekrar yerine oturdu.

Tam bir saat durmadan düşündü, ama artık gülümsemiyordu. Yüzünde derin çizgiler belirmişti; bu çizgilerde, Kuzey'deki didinmeleri, buzun ısırıcı soğuğu, bütün başarıları, bütün çektikleri vardı: Yollarda geçen uzun, bitmek tükenmek bilmez haftalar, Point Barrow'un soğuğu iliklere işleyen tundraları, Yukon'un insanı yere seren ayazı, köpeklerle, insanlarla yaptığı mücadeleler, açlıktan bir deri bir kemik kaldığı günler, Koyokuk'taki sivrisinekler arasında her biri bir cehennem azabı gibi geçen günler, kazma kürek elde ölesiye çalıştığı aylar, kamçının vücudunda bıraktığı yara bere izleri, köpeklerle birlikte sadece kuru ete yattığı günler, türlü türlü zahmetle, terle, gayretle dolu yirmi uzun yıl beliriyordu bu yüz çizgilerinde.

Saat onda yerinden doğrulup, şehir adres rehberini karış-

tırdı. Sonra ayakkabılarını giydi, bir taksiye atlayıp gecenin karanlığına daldı. İki kere taksi değiştirdi, sonunda, bir detektif bürosunun gece çalışan kısmının kapısını çaldı. İşin idaresini kendisi üzerine aldı, ortaya bol bol para döküp, istediği altı adamı seçti ve hepsine talimat verdi. Adamlara şimdiye kadar kimse bu kadar kolay bir iş için bu kadar bol para vermemişti; zira her biri, büro masrafları dışında beşer yüz dolarlık birer çek, başardıkları takdirde de birer beşer yüz dolar kazanma vaadi almışlardı. Günışığı, sesleri çıkmayan üç ortağının ertesi gün, herhangi bir saatte bir araya geleceklerine emindi. Her birinin peşine, detektiflerinin ikisi düşecekti. Onun bütün istediği, üç ahbap çavuşun ne zaman ve nerede toplanacaklarını öğrenmekti.

«Sizi hiç bir şey durdurmasın çocuklar,» diye son talimatını verdi. «Bu bilgi bana mutlaka ulaşmalı. Ne olursa olsun, ne yaparsanız yapın, arkanızda ben varım, sizi temize çıkarırım.»

Oteline dönerken de birkaç kere taksi değiştirdi, dairesine çıkıp bir kadeh daha kokteyl yuvarladıktan sonra yatağına girip uyudu. Sabahleyin tertemiz tıraş oldu, giyindi, kahvaltısıyla gazetelerini yukarıya getirtti ve bekledi. Ağzına bir yudum içki koymadı. Saat dokuzda telefonu çalmağa, haberler yağmağa başladı. Nathaniel Letton, Tarrytown'dan trene biniyordu John Dowsett, metroyla geliyordu. Leon Guggenhammer henüz yerinden kıpırdamamıştı, ama o da mutlaka harekete geçecekti. Bu şekilde Günışığı, önüne yayılı şehir haritasının üzerinden, birbirlerine doğru yaklaşan üç adamın bütün hareketlerini izliyordu. Nathaniel Letton, Mutual-Solander binasındaki bürosunda bulunuyordu. Onun ardından aynı büroya Guggenhammer geldi. Dowsett daha kendi bürosundan çıkmamıştı. Ama saat on birde onun ötekilere katıldığı haberi geldi; bir-iki dakika sonra Günışığı kiraladığı bir otomobilin içinde, son hızla Matual-Solander binasına doğru yol alıyordu.

IV

Kapı açıldığı sırada Nathaniel Letton konuşuyordu; konuşmasını kesti ve kapıdan içeri girmekte olan Günışığı'na, iki arkadaşıyle birlikte, belli etmemeye çalıştıkları bir endişeyle baktı. Kar üstünde yürümeğe alışık seyyah, o iri, salıntılı adımlarını bilinçaltı bir sebeple, elinde olmaksızın mübalâğalandırmıştı. Aslında ona sanki karlı yolu ayağının altında hissediyormuş gibi geliyordu.

«Merhaba, beyler, merhaba,» diye onları selâmlarken, kendisini karşılayışlarındaki soğukluğu görmezlikten geldi. Teker teker hepsiyle tokalaştı, birini bırakıp büyük bir heyecanla öbürüne atılarak öyle candan sıktı ki ellerini. Nathaniel Letton bunda bir acayiplik sezinliyerek ürktü. Günışığı kendini kocaman bir koltuğa bırakıp, yorgunluktan bitmiş gibi yayıldı. Beraberinde getirdiği deri çantayı hemen yanıbaşına bırakıverdi.

«Yaman geçti vallahı, ama ben de iyice yoruldum,» diye içini çekti. «İyi yolduk ama herifleri. Tertemiz ettik. Hele oyunun son kısmının tadı hâlâ damağımda. Tam mânasıyle bir nakdavn ve nakavt oldu onlar için. Şimdi hepsi saçını başını yoluyor.»

O yayvan batılı şivesindeki yapmacıksız hal, ötekilerin yüreğine biraz su serpti. Hiç de o kadar korkunç bir adam değildi Günışığı. Letton'un dış büroyla teması sırasında Günışığı'nın içeri dalıverişi gerçi biraz korkutmuştu onları, ama hiç de bir kötülük yapmağa kalkışacak gibi görünmüyordu işte.

Günışığı keyifli keyifli, «Ey,» dedi, «ortağınıza güzel bir laf etmeyecek misiniz yahu? Yoksa parlaklığı gözlerinizi mi kamaştırdı?»

Letton'un gırtlağından kuru bir hırıltı çıktı. Dowsett, oturduğu yerde hiç sesini çıkarmadan duruyordu. Leon Guggenhammer, güç belâ ağzını açabildi.

«Gerçekten de çok yaramazlık ettiniz,» dedi.

Günışığı'nın siyah gözleri şimşeklendi.

Neşeli bir tavırla, «Değil mi, değil mi?» dedi. «Ne aldattık onları ama! Benim için büyük sürpriz oldu doğrusu. Hiç bu kadar kolay olacağını sanmamıştım.» Uzun boylu susup, işi bozmamak için devamla, «Eh, şimdi de,» dedi, «hesabın başına oturabiliriz artık. Bu akşam üstü, şu berbat Yirminci Yüzyıl Kumpanyası'nın yataklısıyle Batı'ya hareket ediyorum.» Elini çantasına attı, çantayı açtı ve iki elini birden çantanın içine daldırdı. «Ama sakın unutmayın çocuklar, Wall Street'i yine yere vurmamı istediğiniz zaman bana bir haber uçurun, yeter. Hemen gelirim.»

Elleri çantanın içinden bir kucak dolusu çek defteri koçanı, komisyoncu pusulaları, bir sürü evrakla çıktı. Bunları bir yığın halinde masanın üzerine koydu, sonra tekrar çantanın içini karıştırdı, öteye beriye sıkışmış bir iki evrak daha çıkarıp, onları da yığının içine kattı. Paltosunun cebinden çıkardığı bir pusulaya göz gezdirdi ve yüksek sesle okudu:

«On milyon yirmi yedi bin kırk iki dolar, altmış sekiz sent benim masraf hesabım. Kâr hesabına oturmadan bunlar kazançtan çıkarılacak tabiî. Sizin hesaplarınız nerede? Çok esaslı bir vurgun olmalı, değil mi öyle?»

Üç adam birbirlerinin yüzüne baktılar, üçü de birbirinin yüzünde şaşkınlık ifadesi gördüler. Bu herif ya sandıklarından da aptaldı, ya da ne olduğunu anlayamadıkları bir numara çeviriyordu.

Nathaniel Letton, diliyle dudaklarını ıslatıp konuştu.

«Hesapların tam olarak çıkarılabilmesi saatler alır, Mr.

Harnish. Mr. Howison şu anda bu işle uğraşıyor. Biz... Şey... Dediğiniz gibi memnunluk verici bir iş oldu. Öğle yemeğini birlikte yesek de bu meseleyi sonra görüşsek nasıl olur? Memurları öğle tatilinde de hesaplar üzerinde çalıştırırım, böylelikle treninize yetişebilirsiniz.»

Dowsett'le Guggenhammer rahat bir nefes aldılar, hem de belli ettiler bunu. Durum düzeliyordu. Bu adaleli, Kızılderiliye benzeyen adamla, bu koşullar içinde bir odada bulunmak sinir bozucuydu. Günışığı'nın kuvveti ve gözünü budaktan sakınmayışıyla ilgili pek çok hikâye, kötü kötü akıllarına geliyordu. Kendileri sıvışana kadar Letton onu bir oyalayabilse, her şey yoluna girecekti; polislerin bulunduğu dış dünyaya çıktılar mı, korku kalmazdı artık. Günışığı'nın durumuna bakılırsa rahatça oyalanabildiği anlaşılıyordu.

Günışığı, «Buna çok memnun oldum,» dedi. «Treni kaçırmak istemem doğrusu. Ayrıca, bu işte bana da yer verdiğiniz için duyduğum gururu da belirtmek isterim beyler. Doğrusu duygularımı anlatamıyorum, ama yine de teşekkürlerimi sunarım. Yalnız, kazancımız hakkındaki tahminlerinizi çok merak ediyorum. Mr. Letton. Bana şöylece kaba bir tahmine dayanan bir rakam söyleyebilir misiniz?»

Nathaniel Letton arkadaşlarına hiç bakmadı, ama, kısa süren sessizlikte, onun kendilerinden yardım istediğini sezdiler. Öbürlerinden daha metin olan Dowsett, Klondike'lının bir oyun çevirdiğini sezinlemeğe bağlamıştı. Halbuki öbür ikisi, hâlâ Günışığı'nın çocukça masumiyetine aldanmakta devam ediyorlardı.

Leon Guggenhammer, «Bu iş çok... Şey... Güç,» diye lafa başladı. «Ward Valley hisseleri öyle bir dalgalanmaya uğradı ki, bu yüzden, şey...»

«Önceden bir tahminde bulunulamaz,» diye Letton tamamladı.

Günışığı, «Aşağı yukarı canım, aşağı yukarı,» diye ısrar etti neşeli bir tavırla. «Bir milyon eksik, ya da bir milyon faz-

la tahminde bulunmanız bir şey farkettirmez nasıl olsa. Kesin hesaplarda ortaya çıkar bu. Ben müthiş merak ediyorum da, ondan böyle içim içimi yiyor. Ne dersiniz ha?»

Dowsett damdan düşercesine ve buz gibi bir sesle, «Böyle kaçamak davranmakta ne mana var?» diye sordu. «Hemen şimdi, burada açıklayıverelim bitsin gitsin bu iş. Mr. Harnish deminden beri, kapıldığı yanlış bir zan üzerinde duruyor, doğrusunu öğrenmesi lâzım. Bu oyunda...»

Ama Günışığı onun sözünü kesti. Psikolojik faktörün önemini bilecek kadar çok poker oynamış olduğundan, şimdiki oyunu da kendi usulünce bitirmek için, durmadan vurup, Dowsett'e nefes aldırmaması gerektiğini anlıyordu.

«Oyundan söz edildi de,» dedi, «aklıma Nevada'da, Reno'da seyrettiğim bir poker partisi geldi. Bu oyun sizin bildiğiniz dürüst oyunlardan değil. Oyun masasının başındakilerin her biri bir hileci. Kâğıtları dağıtacak olanın arkasında da bir yabancı duruyor; orada çaylak derler bunlara. Kâğıt dağıtanın arkasında duran bir çaylak bir de bakar ki, dağıtıcı destenin altından kendisine dört tane as alıyor. Çaylak fena halde bozulur bu işe, hemen usulcacık, dağıtıcının karşısındaki oyuncunun yanına sokulur.

'Bana bak,' diye fısıldar, 'dağıtanın kendisine dört as aldığını gördüm.'

Oyuncu, 'Ey, ne olmuş?' der.

'Belki bilmen senin için hayırlı olur diye söyledim,' diye cevap verir çaylak. 'Yemin ederim ki, kendine dört as aldığını gördüm.

'Bana bak, arkadaş,' der oyuncu, 'sen buradan defolup gitsen iyi olur. Sen bizim oyunu bilmiyorsun. Dağıtma sırası onun, tamam mı?'»

Hikâyeyi baştan savma, yapmacık kahkahalarla karşıladılar, ama Günışığı bunu farkettiğini belli etmedi.

Dowsett, imalı bir tarzda, «Hikâyenizin her halde bir manası vardır,» dedi.

Günışığı onun yüzüne masum masum baktı, hiç cevap vermedi. Neşeli bir hareketle Nathaniel Letton'a döndü.

«Haydi bakalım,» dedi. «Bize aşağı yukarı bir rakam ver kazancımız hakkında. Daha önce de söylediğim gibi, bir milyon aşağı, bir milyon yukarı farketmez, nasıl olsa dünya kadar para kazanmış olmalıyız.»

Bu arada, Dowsett'in tutumundan cesaret alan Letton da sertleşti; kesin ve acele olarak yapıştırdı cevabı:

«Korkarım ki, siz yanlış bir düşünceye kapıldınız Mr. Harnish. Sizinle paylaşılacak hiç bir kazancımız yoktur. Yalnız rica ederim, sakın heyecanlanmaya filan kalkmayın. Şu düğmeye bir basmam...»

Heyecanlanmak şöyle dursun, Günışığı sersemlemiş gibiydi. Dalgın bir hareketle elini cebine atıp bir kibrit çıkardı, yaktı, sonra sigarası bulunmadığını anladı. Üç adam onu kedi gibi dikkatle seyrediyorlardı. Baklayı ağızlarından çıkardıklarına göre, artık önlerinde birkaç sıkıntılı dakika kalmıştı sadece.

«Lütfen bir daha tekrarlar mısınız?» dedi Günışığı. «Zannederim iyice anlayamadım. Dediniz ki...»

Nathaniel Letton'ın sözünü tekrarlaması için ısrarlı bir susuşla bekledi.

«Yanlış bir düşünceye kapıldığınızı söyledim, Mr. Harnish, o kadar. Borsada oynadınız ve büyük darbe yediniz. Ancak ne Ward Valley, ne ben, ne de arkadaşlarım, size bir borcumuz olduğunu sanmıyoruz.»

Günışığı masanın üstündeki makbuz ve çek koçanları yığınını işaret etti.

«Bunların karşılığı on milyon yirmi yedi bin kırk iki dolar, altmış sekiz senttir nakit olarak. Burada beş para etmiyor mu yani?»

Letton gülümseyerek omuzlarını silkti.

Günışığı, Dowsett'e bakarak mırıldandı:

«Anlattığım hikâyenin tabiî mânası vardı.» Pis pis güldü. «Kâğıt dağıtma sırası sizdeydi, siz de gönlünüzce dağıttınız.

Doğrusu buna hiç bir itirazım yok. Ben de o poker oyunundaki oyuncu durumundayım. Kâğıt dağıtma sırası sizdeydi, onun için de elinizden geleni ardınıza koymamak hakkınızdı. İstediğiniz oldu şimdi işte; beni tavuk yolar gibi yoldunuz.»

Masanın üstündeki yığına umursamaz bir tavırla baktı.

«Bu kâğıt parçalarının da hiç bir değeri yok. Dağıtma sırası sizdeyken, harika dağıtıyorsunuz vallahi, hiç gözünün yaşına bakmadan insanın. Yok, yok, itiraz ediyorum sanmayın. Dağıtma sırası sizindi, siz de sıranızı savdınız tabiî; kâğıt dağıtma sırası başkasındayken mızıkçılık eden adam da adam değildir bence. Şimdi el oynandı bitti, kâğıtlar masaya açıldı, ama...»

Hızla ceketinin iç cebine giren eli, kocaman otomatik Colt'la çıktı.

«Dediğim gibi, siz sıranızı savdınız. Şimdi kâğıt dağıtma sırası bende, şu dört ası bir de ben alayım kendime, bakayım...»

Sonra hemen, «Çek elini ulan ordan, ölü suratlı!» diye sert bir sesle bağırdı.

Nathaniel Letton'un masadaki düğmeye uzanan eli olduğu yerde kaldı.

«Yer değiştirin bakalım,» diye emretti Günışığı. «Sen şu iskemleye geç, kokmuş ciğerli. Fırla! Öyle bir kan çıkarırım ki sizden, millet de şaşar kalır. Tanrı adına! Sen de iskemleni öbürünün yanına çek, Guggenhammer; sen Dowsett, orada otur bakalım da size, şu otomatiğin faziletinden bahsedeyim azıcık. Büyük bir oyun için doldurdum bu tabancayı; tam sekiz kere ateş eder. Bir kere ateş etmeğe başladı mı da, kan kusturur.

«Girizgâhı böylece yaptıktan sonra, şimdi kartları dağıtmağa başlıyorum. Unutmayın, sizin dağıtmanıza hiç bir itirazım olmadı, hiç bir itirazım da olmayacak. Siz elinizden geleni yaptınız, voliyi vurdunuz. Ama şimdi voliyi vurmak sırası bende. Önce şunu söyleyeyim, beni hepiniz tanırsınız. Yanan Gün'üm ben; anladınız mı? Ne Allahtan korkarım, ne Şeytandan, ne ölümden, ne mahvolmaktan. İşte benim dört asım da bunlar-

dır; bu dört as da sizin bütün ellerinizden üstündür. Şu canlı cenazeye bakın bir kere. Letton, yemin ederim ki, sen ölümden korkuyorsun. Hem öyle korkuyorsun ki, bütün kemiklerin birbirine vurup, takırdıyor titremekten. Bir de şu şişko Yahudiye bakın. Elimdeki silâhın onun kalbine de Allah korkusu soktuğuna eminim. Safran gibi sararıverdi rengi. Dowsett, sen serinkanlısın. Senin kılın bile kıpırdamadı. Bunun sebebi de hesabının çok kuvvetli olması. Onun için ben kâğıt dağıtırken sen bu kadar sakinsin. Orada oturmuş, iki kere ikinin kaç ettiğini hesaplıyorsun şimdi ve biliyorsun ki, sizi iyice kapana kıstırdım. Beni çok iyi tanırsın, hiç bir şeyden korkmadığımı da bilirsin sen. Şimdi paralarının hesabını yapıp, bu kadar paranın seni ölümden kurtaracağını düşünüyorsun.»

Dowsett, «Senin asıldığını göreceğim elbet,» diye cevap verdi.

«Vallahi de göremiyeceksin, billahi de. Eğlence başladığı zaman, ilk olarak seni nallıyacağım. Sonunda beni asarlar tabii, ama sen sağ kalıp da göremiyeceksin ki benim asıldığımı. Ben kanun hükümlerine göre kimbilir ne zaman asılacağım, ama siz hepiniz burada ve şimdi gebereceksiniz; anladınız mı? Mezarlarınızın üstünde otlar biterken, beni ne zaman asacaklarından haberiniz bile olmayacak, ama ben sizleri gebertmiş olmanın zevkini uzun süre tadacağım.»

Günışığı sustu.

Letton, acayip, incecik bir sesle, «Beni öldürmeyeceksiniz her halde?» diye sordu.

Günışığı, başıyla hayır işareti yaptı.

«Çok pahalı bir iş bu. Değmezsiniz siz buna. Nasıl olsa kavımı biraz sonra geri alacağım. Zannederim sizler de morgun yolunu tutmaktansa bana kavımı hemen geri vermeyi tercih edersiniz.»

Uzun bir sessizlik oldu.

«Eh, ben kartlarımı dağıttım. Oyunu oynayıp oynamamak size kalmış. Yalnız siz düşünürken ben size bir ihtarda buluna-

yım: Eğer şu kapı açılır da, içinizden biri eşeklik eder, şüphe çekecek bir harekette bulunursa, hemen o anda mıhlamaya başlarım. Bu odadan dışarı tek kişi çıkamaz bakın, tabiî canlı olarak demek istiyorum.»

Üç saatlik uzun bir oturum yapıldı. Üç kişinin karar vermesine sebep olan etken büyük otomatik tabanca değil, Günışığı'nın bunu kullanacağına inanmış olmalarıydı. Buna sade o üç kişi değil, Günışığı'nın kendisi de inanmıştı. Eğer paralarını geri vermezlerse, üçünü de öldürmeyi iyice koymuştu kafasına. Hemen o anda on milyon doları nakit olarak toparlamak kolay bir iş değildi, bu bakımdan da ister istemez gecikmelerle karşılaşılıyordu. Mr. Howison'la başkâtip belki on, on beş kere odaya çağrıldı. Onlar geldiği vakit Günışığı sakin sakin ya sigarasını sarıyor, ya da yakıyor, ama tabancası kucağında, bir gazetenin altında bulunuyordu. Nihayet işin sonu geldi. Dışarıda bekleyen otomobilden, hazır duran bavulu getirttiler, Günışığı bütün paraları bunun içine doldurdu. Son sözünü söylemek için kapıyı açmadan önce öbürlerine döndü:

«Size iyice anlatmak istediğim bazı şeyler var,» dedi. «Ben bu kapıdan çıktığım anda serbest kalacaksınız, o bakımdan size nasıl hareket edeceğinizi ben söyleyeceğim. Birincisi, hakkımda tevkif müzekkeresi kestirmek filan yok, anlaşıldı mı?... Bu parayı sizden çalmış değilim; benim param bu. Eğer beni nasıl dolandırdığınız, benim de sizi nasıl tekrar faka bastırdığım bir duyulacak olursa, bütün millet güler size, hem de kahkahalarla güler. Bu kahkahalar ise hayrınıza olmaz. Üstelik benden dolandırdığınız parayı, ikinci bir defa benden zorla almağa kalkışacak olursanız, topunuzu kurşunlarım ve öldürmeden de bırakmam, bunu bilin. Sizin gibi uyuz kediler, Yanan Gün'e tırnak geçiremez. Kazandığınız an, kaybettiniz demektir; bir sürü cenaze çıkar sonra. Gözüme bakarsanız, ciddî konuştuğumu anlarsınız. Masanın üstündeki bütün koçanlar da sizin olsun. İyi günler.»

Kapı, Günışığı'nın arkasından kapanır kapanmaz, Nathaniel Letton telefona atıldı, ama Dowsett onu durdurdu.

«Ne yapıyorsun?» diye sordu.

«Polis. Soygunculuk bu resmen. Tahammül edemem böyle şeye ben. Tahammül edemem diyorum sana.»

Dowsett acı acı gülümsedi, aynı zamanda da Letton'u geri geri itip iskemlesine oturttu.

«Konuşuruz bunu sonra,» dedi; Leon Guggenhammer de onun tarafını tutuyordu.

Sonunda hiç bir şey çıkmadı bu işten. Mesele üç adam arasında bir sır olarak kaldı. Günışığı da tek kelime sızdırmadı dışarıya, yalnız o akşam, yataklıdaki kompartımanda geriye rahatça yaslanıp ayakkabılarını çıkararak ayaklarını masanın üstüne dayarken kendi kendine kıkır kıkır güldü uzun boylu.

New York meselesinin aslı astarı hiç bir zaman öğrenilemedi; akla uygun bir açıklama yolu da bulamadılar. Günışığı'nın tam manasiyle iflâs etmiş olması gerekiyordu, halbuki çok geçmeden onun yine yüklü bir sermayeyle San Francisco'da ortaya çıktığı görülmüştü. Giriştiği teşebbüslerin hacmi - meselâ, Panama Postası gibi firmaları sırf para gücüyle dize getirerek, Sheftly'nin gücünü kırıp tamamıyle kendi kontrolü altına alması ve hisselerini iki ay içinde, söylentilere göre muazzam bir avansla Harriman'lara satması - sermayesinin büyüklüğünün bir deliliydi.

V

Günışığı, San Francisco'ya döndükten kısa bir süre sonra ününü genişletti. Bazı bakımlardan, bu ün hiç de öyle kıskanılacak bir ün değildi. Günışığı korkulan bir adam olmuştu. Yırtıcı, dövüşken bir kaplan haline gelmişti. Oynadığı oyun, kırıcı dökücü bir oyundu ve yumruğunun ne zaman, kimin tepesine ineceğini kimse kestiremiyordu. Herkesi hayretler içinde bırakan işler yapıyordu. Vahşî Kuzey'den pırıl pırıl, yorulmamış bir kafayla gelen Günışığı'nın zekâsı klişeleşmiş düzenler üzerinde değil, tamamıyle yeni, alışılmamış oyunlar üzerinde çalışıyor, akla hayale gelmedik numaralar icat ediyor, hasımlarını hep gafil avlıyordu. Mücadelede bir kere üste çıktı mı, artık aman vermeden vuruyordu. «Bir Kızılderili kadar merhametsiz» diyorlardı onun için; bunu söyleyenler yerden göğe kadar da haklıydılar.

Öte yandan herkes onu «dürüst» tanıyordu. Verdiği söz, kendisi kimsenin sözüne güvenmediği halde, bir senet kadar sağlamdı. Günışığı **centilmen sözü'ne** dayanan bütün teklifleri gülerek reddediyordu. Onunla iş yapan kimseler de, eğer bir centilmen olarak şereflerini tehlikeye düşürecek bir davranışta bulunurlarsa, eninde sonunda, hiç beklenmedik bir anda esaslı bir sille yiyiveriyorlardı. Günışığı herhangi bir işte bütün kozlara hâkim olmadan söz vermiyordu. Ondan sonra da onun verdiği sözü kabul edip etmemek, karşıdakine kalmış bir işti.

Meşru yoldan yapılan yatırımların, Günışığı'nın oynadığı oyunda yeri yoktu. Meşru yatırımlar onun parasını bağlıyor,

aynı zamanda da rizikoyu azaltıyordu. Onu büyüleyen işin kumar tarafıydı; istediği gibi, pervasızca oynayabilmesi için de parasının her zaman emrine hazır bulunması gerekiyordu. Kısa vadeli bir-iki iş dışında parasını hiç bağlamadan, bir işten öbürüne atlayarak devamlı çeviriyor, sermaye okyanusunda bir korsan gibi hareket ediyordu. Yüzde beş kazanç getirecek sağlam bir işe başını bile çevirip bakmıyor; ama ya bütün parasını kaybedeceği, ya da yüzde elli, hatta yüzde yüz kazanacağı rizikolu, çarpışmalı, kılıçlı bir iş ona hayatının en büyük zevkini tattırıyordu. Oyunu, kurallarına uygun olarak, ama merhametsizce oynuyordu. Bir adamı, ya da bir firmayı alaşağı ettiği zaman, karşıdaki eğer sızlanacak olursa, eskisinden beter vuruyordu beline. Mali yönden gelen her türlü yalvarmaya kulaklarını tıkamıştı. Tamamıyle serbest çalışıyor, hiç bir kimseyle iş hususunda dostluk kurmuyordu. Arada sırada kurulan bu gibi dostluklar, sadece amaca ulaşmak için başvurulmuş bir çareden ibaret kalıyor ve Günışığı iş alanındaki müttefiklerine, fırsat buldukları anda kendisini aldatacak, ya da mahvedecek kişiler gözüyle bakıyordu. Bununla beraber, bu görüşüne rağmen kendisi müttefiklerine daima sadık kalıyor, ama bu sadakatı, ancak onların sadakatleri süresince devam ediyordu. Karşı tarafın bir ihanetine uğradı mı, vay hallerine; işte o zaman Günışığı canavar kesiliyordu.

Pasifik kıyısının işadamlarıyla bankerleri, Charles Klinker, California ve Altamont Tröst Kumpanyası dersini hiç bir vakit unutamadılar. Klinker, kumpanyanın başkanıydı. Günışığı'yla ortak olarak, San José Interurban Şirketi'ne yüklendiler. Güçlü Lake Power ve Electric Lighting firmaları bellerini doğrultunca bunu fırsat bilen Klinker bu sefer mücadelenin en kritik noktasında Günışığı'na saldırdı. Günışığı bu işten sıyrılana kadar üç milyon kaybetti, ama sıyrıldığı zaman da, California ve Altamont Tröst Kumpanyası'nın hesabı görülmüş, Charles Klinker ise intihar etmek zorunda kalmıştı. Günışığı sadece San José Interurban üzerindeki hâkimiyetini kaybetmekle kalmamış,

savaş süresince bütün cephe boyunca ağır kayıplar vermişti. İşten anlayanlara göre, bir uzlaşmaya yanaşsaydı, bundan çok daha az kayıpla çıkabilirdi savaştan. Halbuki o San José Interurban ve Lake Powver'i bir kenara bırakıp, Napolyon'vari bir hızla Klinker'e saldırmıştı; hem de öbür tarafta savaşı kaybettiği bir sırada. Klinker'in bunu aklından bile geçirmeyeceğini çok iyi biliyordu Günışığı. Ayrıca, aslında sağlam bir kuruluş olan California ve Altamont Tröst Kumpanyası'nın, Klinker'in şirket paralarıyla girdiği spekülasyonlar yüzünden, sarsıntı geçirmekte bulunduğunu da biliyordu. Yine aynı kumpanyanın, bu spekülasyonlar sayesinde birkaç ay içinde belini iyice doğrultacağını, bu yüzden, eğer vuracaksa, derhal vurması gerektiğini de biliyordu. Ağır kayıplarıyla ilgili olarak, «Kaybedilen bu paralar fazlasıyle cebime girecektir,» dediğini yazmıştı gazeteler. «Bu paralar benim gelecekteki sigortamın primidir. Bundan sonra beni aldatmağa kalkışanlar, böyle bir işe girişmeden önce iki defa düşüneceklerdir.»

Gaddarlığının sebebi, birlikte oynadığı kimseleri aşağılık görmesiydi. Bunların yüzde birinin bile esasta dürüst kimseler olmadıklarını biliyordu; dürüstlere gelince, bunların da, hileyle dolu bir oyunda oynadıkları için, eninde sonunda kaybedip batacakları kehanetini ileri sürüyordu. New York'da edindiği tecrübe gözünü iyice açmıştı. İş oyununun içyüzünü örten peçeleri yırtmış, her şeyi bütün çıplaklığıyle görmüştü. Endüstri ve toplum hakkındaki fikirleri genellikle şöyle özetlenebilirdi:

Toplum, örgütlenmiş büyük bir hileli kumar oyunundan ibaretti. Bu oyunda bir sürü yeteneksizler - evlerine kapanıp kalacak kadar zayıf olmayan, ama odun yarmak ya da su taşımaktan öteye geçecek kadar da güçleri bulunmayan erkekler, kadınlar - vardı. Bir de, bu örgütlü hile oyununu ciddiye alıp, onu saygı duyan budalalara rastlanıyordu. İşte bunlar, hileli oyunu olduğu gibi gören, ne olduğunu bilenler için kolay birer avdılar.

Servetin kaynağı emekti, meşru çalışmaydı. Yani, ister bir

çuval dolusu patates, ister bir kuyruklu piyano, ister kocaman bir otomobil olsun, hepsi de bir çalışmanın tamamlanması sonucunda elde ediliyordu. Hileli oyun ise, bunların meydana getirilişinden sonraki dağıtım sırasında ortaya çıkıyordu. Günışığı, otomobili ya da kuyruklu piyanoyu yapmak için ter dökenlerin nasırlı elli çocukları arasında, otomobillerde keyif süren veya kuyruklu piyano çalanlarına rastlayamamıştı. Bunun nasıl böyle olduğunun açıklaması ise, hileli oyunun içindeydi. Binlerce adam geceleri uyumadan, işçilerle işçilerin ürettiği şeyler arasına nasıl gireceklerini düşünüp, bunun için planlar yapıyorlardı. Bu planları yapanlar işadamlarıydı. Bunlar işçilerle onların ürettikleri şeyler arasına girince, bunlardan kendilerine büyük bir pay ayırıyorlardı. Alacakları payın büyüklüğünü belirleyen şey ise eşitlik kuralı değil, kendi güçlerinin, kendi domuzluklarının büyüklüğüydü. Prensip, kazıklayabildiğin kadar kazıkla prensibiydi. İş oyunundaki herkesin böyle yaptığını görmüştü.

Bir gün, keyifli bir anında (kuvvetli bir öğle yemeğiyle birkaç kadeh kokteylin verdiği keyifti bu), asansörcü çocuk Jones'le bir konuşma geçti aralarında. Jones, saçları karmakarışık, isyankâr ruhlu, görevini umursamadan müşterilere hakaret edebilecek tipte, ince yapılı bir delikanlıydı. Günışığı'nın dikkatini çeken de onun serkeş hali olmuş, bunun sebebini anlamakta da gecikmemişti. Delikanlı, kendi saldırgan sınıflandırışına göre, bir proleterdi; hayatını yazı yazarak kazanmak istemişti. Magazinlerde iş bulamayıp da karnını doyurmak, başını sokacak bir yer bulmak zorunda kalınca, Los Angeles'den yüz mil kadar ötedeki Petacha vadisine gitmişti. Kurduğu plana göre burada gündüzleri çalışacak, geceleri de yazacak ve okuyacaktı. Ne var ki, demiryolları elinde avucunda para bırakmamıştı. Petacha, kurak topraklı bir yerdi ve orada sadece üç şey çıkıyordu: Sığır, odun ve odun kömürü. Demiryolları, bir vagon dolusu sığırı Los Angeles'e kadar götürmek için, nakliye ücreti olarak sekiz dolar alıyordu. Jones'a göre bunun sebebi, sığırların ayak-

larının bulunmasıydı; zira sığırların aynı mesafeye yürütülerek götürülmesi de aşağı yukarı aynı masrafa gelirdi. Ama yakacak odunun ayakları yoktu, bunun için de demiryolları bir vagon odunun nakliye ücreti olarak yirmi dört dolar alıyordu.

Böylece, günde on iki saat eşek gibi çalışan oduncu Jones, odunların Los Angeles'teki satış fiyatlarından nakliye ücreti çıktıktan sonra bir dolar altmış sent kazanabiliyordu. Jones, odunlarını, odun kömürü haline getirerek, bu oyunun ön safına geçmeği düşünmüştü. Yaptığı tahmini hesaplar elverişliydi... Gelgelelim, demiryolları şirketinin de kendine göre birtakım hesapları vardı. Demiryolları bir vagon dolusu odun kömürüne kırk iki dolar nakliye ücreti koydu. Üç ay sonunda hesaplarını çıkaran Jones bir de baktı ki, hâlâ günde bir dolar, altmış sentten bir sent fazla kazanamıyordu.

«Ben de vazgeçtim,» diye sözünü bitirdi Jones. «Bir yıl kadar serserilik ettim, sonra demiryollarıyla hesaplaşmayı kafama koydum. Ufak tefek şeylerle oyalanmayı bırakıp, bir yaz kalktım, Sierra'lara vardım, çığ siperlerini ateşe verdim. Yangın onlara otuz bin dolarcığa patladı. Zannederim bu da, Petacha'da bana kaybettirdiklerini aşağı yukarı karşılar.»

Günışığı, ciddî bir tavırla, «Böyle bir şeyi başkalarına söylemekten korkmuyor musun, evlât?» diye sordu.

«Zerre kadar korkmuyorum,» dedi öbürü. «İspat edemezler ki. Sen benim böyle söylediğimi iddia edersin, bense söylemediğimi iddia ederim, jüri de bir sürü delil ister karar verebilmek için.»

Günışığı bürosuna gidince uzun boylu düşündü. Tamam işte: **Kazıklayabildiğin kadar kazıkla.** Baştan sonuna kadar, oyunun kuralı buydu; oyunun devamını sağlayan şey de, her Allahın günü, kazıklanmağa elverişli birinin dünyaya gelmesiydi. Eğer her gün bir Jones dünyaya gelseydi, oyun fazla uzamazdı. İşçiler birer Jones olmadığı için, oyuncular Tanrı'ya şükretmeliydiler.

Öte yandan oyun bu kadarla kalmıyordu; daha önemli, da-

ha büyük aşamaları vardı. Ufak işadamları, dükkân sahipleri ve aynı çeşitten olan öbürleri, işçinin ürettiğinden koparabildiklerini koparıyorlardı; ama işçiyi ufak iş adamları yoluyla asıl soyanlar, büyük işadamlarıydı. Küçük işadamları, Petacha vadisinde çalışan Jones gibi, olsa olsa geçimlerini sağlayabiliyorlardı paylarına düşenden. Aslına bakılırsa bunlar, büyük işadamlarının ücretli memuru gibi bir şeydiler. Bu büyük işadamlarından da büyükler vardı. Bunlar işçilerle işçilerin ürettikleri mal arasına girmek için, sürü sürü ve kolay akıl erdirilemeyen birtakım karmaşık yollara başvururlardı. Bunlar, kumarbazlar gibi sadece birer soyguncu değillerdi. Ve aslında kumar bunların ruhlarına işlediği için, doğrudan doğruya kazandıklarıyla da yetinmeyip, birbirlerine saldırarak birbirlerini de soyarlardı. Oyunun bu aşamasına da **yüksek maliye** adını verirlerdi. Aslında işleri, işçileri soymaktı, ara sıra birbirlerine dönüp, birikmiş sermayelerini yağmalarlardı. İşte, kendisine Holdsworthy'nin yaptığı elli bin dolarlık akınla, Dowsett, Letton ve Guggenhammer'in yaptıkları on milyonluk akın da bunu gösteriyordu. O da **Panama Postası**'na saldırdığı zaman aynı şeyi yapmıştı. Kendi kendine, soyanları soymak, zavallı işçileri soymaktan daha zevkli bir oyun, diye karar verdi.

Böylece Günışığı, hiç felsefe okumadığı halde, kendisine yirminci yüzyıl üstün insanının mevki ve işini seçti. Çok ender istisnalarla, iş ve maliye alanlarının üstün insanları arasında «noblesse oblige» diye bir şey bulunmadığını gördü. Zekî bir seyyahın Alta - Pacific Kulübü'nde verdiği bir yemek sonrası konuşmasında söylediği gibi, «Hırsızlar arasında namus vardır, hırsızları namuslu kişilerden ayıran da budur,» diye düşünüyordu Günışığı da. Bu laf gerçeğin tam bir ifadesiydi. Bu modern üstün insanlar, kurbanlarına öğütledikleri doğru ve yanlış kuralları kendileri uygulamayan sefil bir haydut sürüsünden başka bir şey değildi. Bunlar arasında namus sözünün değeri, o sözü tutmak zorunluğunu duydukları sürece vardı. **Çalmayacaksın** tanrısal emri, sadece namuslu işçiye uygulanırdı. Kendileri-

ne, o üstün insanlara gelince, onlar bu gibi emirlerin de üstündeydiler. Çalıyorlardı, çalıyorlardı, hem de nasıl çalıyorlardı; üstelik de hırsızlıklarının hacmiyle orantılı bir saygı görüyorlardı kendileri gibi olanlardan.

Günışığı oyuna devam ettikçe, durum da daha açıkça beliriyordu. Bütün soyguncuların bellibaşlı amacı, ötekini soymak olduğu halde, güruh çok iyi örgütlenmişti. Mahalle politikacısından, Amerika Birleşik Devletleri Senatosu'na kadar bütün siyaset mekanizması aslında bunların kontrolu altında bulunuyordu. Soygunculuğa üstünlük hakkı tanıyan kanunları geçiriyor, polisler, şerifler, milis ve ordu kuvveti yoluyla bu kanunları zorla uyguluyorlardı. Üstelik çok kolay ve tatlı bir işti bu. Bir üstün insanın en büyük düşmanı, bir başka üstün insandı. Büyük, aptal halk yığınının hiç önemi yoktu. Onlar öyle aşağılık bir çamurdan yaratılmışlardı ki, en aşağılık bir düzenbaz bile onları kandırabilirdi. Üstün insanlar, sadece zincirleme soygunu idare ediyorlar ve işçilerin soyulması ağırlaştığı, monoton bir gidiş aldığı zaman da dönüp birbirlerini soyuyorlardı.

Günışığı bir filozof gibi düşünüyordu, ama filozof değildi. Ömründe kitap okumamıştı o. Kendi bildiğinden şaşmayan, pratik bir adamdı, kitap okumak aklının köşesinden bile geçmemişti. O, hayatın anlaşılabilmesi için kitap okumanın gerekli olmadığı bir yerde, basit bir hayat yaşamıştı, şimdi içinde yaşadığı bu karmaşık hayat da öteki kadar basit geliyordu kendisine. Bunun da hilelerini, sahteciliklerini görmüş, bunun da Yukon'daki kadar basit olduğunu anlamıştı. İnsanlar aynı hamurdan yapılmışlardı. Hepsinde aynı istekler, aynı tutkular vardı. Maliye, daha büyük çapta bir poker oynuyordu. Bunun oyuncuları da birer servet büyüklüğünde kavla oynayan kumarbazlardı. İşçiler, nafakalarını çıkarmak için didinen insanlardı. Oyunun ebedî kurala uygun oynandığını görmüş, kendisi de katılmıştı buna. Haydutlar tarafından örgütlü olarak sarhoş edilen insanlığın o muazzam hiçliği, onu şaşırtmamıştı. Bu, doğa düzeniydi. Aslında insanoğlunun bütün çabaları boşunaydı. Bunun örnek-

lerini çok görmüştü o. Stewart nehri üzerinde, arkadaşları açlıktan kıvrana kıvrana ölmüşlerdi. Altın arayıcılığında sakal ağartmış eskiler, Bonanza ve Eldorado'da bir tek hak alamazken, yeni gelen İsveçliler, çaylaklar, gözleri kapalı milyoner olup çıkmışlardı. İşte hayat buydu ve bu hayat, neresinden alınırsa alınsın, vahşiydi. Medenî dünyadaki insanlar da soygunculuk yapıyorlardı, çünkü öyle yaratılmışlardı. Açlık nasıl insanın midesini kazır, buzun soğuğu nasıl ısırır, kedi nasıl tırmalarsa onlar da öylece soyuyorlardı.

İşte Günışığı böylelikle, başarılı bir sermayedar oldu. İşçileri soymağa kalkmadı hiç bir zaman. Sadece canı istemediği için değil, aynı zamanda ilgi çekici bulmadığı için yapmadı bunu. İşçileri soymak çok kolaydı, zira çok aptaldı onlar. İngiltere'de bulunduğunu duyduğu özel av korularında beslenen, yağ bağlamış sülünleri rahat rahat öldürmek gibi bir şeydi bu. Ona göre spor, başarılı soyguncuları kıstırıp ganimetlerini ellerinden almaktı. Bu hem heyecanlı, hem de eğlenceliydi, üstelik bazan iyi dövüş de çıkarıyorlardı hani. Masal kahramanı Robin Hood gibi. Günışığı da zenginleri soyup, ufak bir kısmını da olsa, fakirlere dağıtıyordu. Kendine göre bir hayırseverlik anlayışı vardı. İnsan sefaletinin büyük halk yığınları içindeki görünüşü onun için hiç bir şey ifade etmiyordu. Bu, ona göre, ebedî düzenin bir parçasıydı. Profesyonel iyilik satıcılarına hiç tahammülü yoktu. Öte yandan, verdiklerini de vicdanı rahat etsin diye vermiyordu. Kimseye hiç bir borcu yoktu, bu bakımdan da vicdanını huzura kavuşturma düşüncesi söz konusu olamazdı. O, verdiğini, cömertliğinden gelen bir hediye gibi veriyordu ve yalnız çevresindekilere veriyordu. Ne Japonya'daki bir zelzele felâketi, ne de New York'da bir park kurmak için açılan yardım kampanyasına katılırdı. Buna karşılık tutmuş, istediği kitabı yazsın diye, asansörcü çocuğu, Jones'i bir yıl beslemişti. St. Francis otelindeki garsonunun karısının verem olduğunu anlayınca kadını Arizona'ya yollatmış, kurtuluş umudu olmadığını öğrenince, sonuna kadar karısının yanında kalsın di-

ye garsonu da göndermişti. Batıdaki bir cezaevinde, mahkûmun birinden, at kuyruğundan yapılmış bir dizgin satın almış, çok geçmeden de yarım düzine mahkûmun satmak için dizgin ördüklerini öğrenerek sevinmişti. Dizginlerin her birine yirmi dolarla elli dolar arasında para ödeyerek, hepsini satın almıştı Günışığı. Bunlar güzel, alın teri ürünleriydi ve Günışığı yatak odasının duvarlarında ne kadar boş yer varsa bunlarla süsledi.

Yukon'daki zorlu hayat koşulları Günışığı'nın yüreğini katılaştırmamıştı. Bu sonucu, medeniyet doğurdu. Şimdi oynadığı yırtıcı, gaddarca oyun, o yayvan Batılı şivesiyle birlikte, yumuşaklığını da alıp götürmüştü. Konuşma tarzıyla birlikte, düşünüş tarzı da keskin, sinirli bir hal aldı. Oyunun hızlı akışı içinde, o eski yumuşak, tabiî haline dönmeğe gittikçe daha az vakit bulabiliyordu. Bu değişiklik yüzünde de izini bırakıyordu. Yüz çizgileri sertleşmişti. Dudaklarının kenarındaki o tatlı kıvrımlar, göz kenarlarındaki gülen kırışıklıklar daha seyrek beliriyordu artık. Bir Kızılderilininkine benzeyen parlak, siyah gözlerinde şimdi, kudretli olduğunu bilmenin verdiği zalimce, gaddarca bir ışıltı vardı. O müthiş yaşama gücü yine devam ediyor ve âdeta bütün benliğinden fışkırıyordu, ama artık bu yaşama gücü, ezen, fetheden insanın gücüydü. İlkel doğayla yaptığı eski mücadeleleri, bir bakıma, hiç bir belirli kişiye yönelmiş değildi; şimdiki savaşlarıysa, tüm kendi cinsinin erkeklerine karşıydı. Karlı yollarda, buzlu yollarda çektiği zahmetlerin onda bıraktığı izler, kendi cinsinden erkeklerle yaptığı savaşın bıraktığı acıların keskinliği yanında hiç kalırdı.

Eski yumuşaklığından bir şeyler hâlâ kalmıştı, ama bu çokluk geçici, zorlama ve genellikle de yemeklerden önce aldığı kokteyllere bağlı olurdu. Kuzeydeyken, gelişigüzel, düzensiz aralarla içer, içtiği zaman da şişeler devirirdi; şimdi ise sistematik ve disiplinli içiyordu. Bu bilinçaltı bir gelişmeydi, ama beden ve kafa durumuna dayanıyordu. Kokteyller Günışığı için bir sığınak yerine geçiyordu. Girişimlerinin cüretkârca ve atılganca oluşundan ileri gelen sinir gerici büro çalışmalarına, hiç iş dü-

şünmeden, bu konularda kafa yormadan ara vermesi gerekiyordu; haftalar, aylar süren denemelerinden içkinin kendisine bunu sağladığını anlamıştı. İçki, taştan bir duvar meydana getiriyordu. Sabahları ya da çalışma saatleri içinde ağzına içki koymuyordu; ama bürosundan ayrılır ayrılmaz bilincini ikiye bölen bu taştan duvarın arkasına sığınıyordu hemen. O zaman büro çalışmalarıyla ilgili defter kapanıyor, büro yok oluyordu. Öğle yemeğinden sonra büro, kafasında bir iki saat daha yaşıyor, sonra bürodan ayrılırken, taş duvarı hemen kuruveriyordu. Tabiî, istisnalar olmuyor değildi; kendini öyle disiplinli alıştırmıştı ki, eğer geceleyin bir konferansa katılacak ya da iş ilişkileri içinde düşmanları veya müttefiklerlyle karşılaşacak, kampanyalar planlayıp, idare edecekse, bir kadeh bile içmiyordu. Ama iş biter bitmez her zamanki gibi bir martini ısmarlıyordu kendisine, hem de yeniden aynı konuya dönmemek için, büyük bir bardak içinde, duble martini.

VI

Günışığı'nın hayatına Dede Mason girdi. Hiç hissettirmeden olmuştu bu giriş. Günışığı o zamana kadar Dede Mason'ı, biricik kâtibi ve sırdaşı Morrison, ayak işlerine bakan çocuk ve bir üstün insanın kumarhane bürosunun geri kalan aksesuvarıyla birlikte, kişiliği bulunmayan bir şey diye kabul edegelmişti. Kızın, çalışmaya başladığı ilk aylar içinde gözlerinin rengini sorsalardı Günışığı'na, söyleyemezdi. Dede Mason kumraldı, sarışına yakın, açık kumral; halbuki Günışığı'nın bilinçaltında, sanki kız esmermiş gibi bir izlenim yer etmişti. Ayrıca, kızın zayıf olmadığını hatırlayabilmesinin yanı sıra, onun şişman olduğuna dair bir fikri de yoktu. Nasıl giyindiği konusunda, sorsalar hiç bir şey söyleyemezdi. Bu gibi meselelere göre eğitilmiş değildi Günışığı'nın gözleri, hoş, aldırdığı da yoktu ya. Kızın çıplak dolaştığına dair hiç bir izlenim olmadığına göre kafasında, demek ki, bir şeyler giyiyordu işte, onun için de bunun üzerinde durmuyordu. Onu sadece «Miss Mason» diye tanıyor, onun bir stenograf olarak hızlı ve doğru yazdığının farkında bulunmasına rağmen, hakkında hiç bir şey bilmiyordu. Bununla beraber, kızın stenograflık nitelikleriyle ilgili izlenimi de belli belirsizdi, zira başka stenograf tanımadığından, stenografların hepsinin hızlı ve doğru yazdıklarını zannederdi.

Günışığı bir sabah mektupları imzalarken, **görüşeceğim** kelimesine rastladı mektuplardan birinde. Mektuba çabucak göz gezdiriverince, bir sürü **cem, cam** yapısında kelime bulduğu

halde, **ceğim, cağım** yapısında başka kelimeye rastlamadı. **Görüşeceğim,** ayrı yapısıyle bir taneydi, bir tane olduğu için de göze çarpıyordu. Günışığı çağırma ziline iki kere bastı, bir dakika sonra Dede Mason içeri girdi.

Mektubu kıza uzatıp, caniyane yanlışı işaret ederek, «Ben böyle mi söyledim, Miss Mason?» diye sordu.

Kızın yüzünden belli belirsiz bir öfke bulutu geçti. Bir suçlu durumuna düşürülmüştü.

«Benim hatam,» dedi. Ama acele acele, «Özür dilerim. Yalnız, kelime yanlış değildir,» diye ekleyiverdi.

«Yanlış olmadığını nereden çıkarıyorsunuz?» diye ısrar etti Günışığı. «Benim düşünceme göre yanlıştır bu.»

O sırada Dede Mason kapıya varmış bulunuyordu. Mektup elinde, geri döndü.

«Yanlış değildir.»

«Ama o zaman bütün öbür **yapıcam, edicemler** yanlış oluyor,» diye itiraz etti Günışığı.

«Evet yanlıştır. Düzelteyim mi onları?»

Günışığı, «**Pazartesi günü meseleyi sizinle görüşeceğim,**» diye cümleyi yüksek sesle okudu mektuptan. Okurken, yüzü ciddi bir ifade almış, kulaklarını dikkatle kendi sesine vermişti. Başını salladı. «Bana doğru gelmiyor, Miss. Mason,» dedi. «Doğru gelmiyor. Bana kimse böyle yazmıyor ki, mektuplarda... Hepsi de, hem okumuş adamlar da, **Yapıcam, edicem** diye kullanıyorlar. Öyle değil mi?»

«Evet,» dedi kız, sonra da hemen düzeltmeyi yapmak için kendi odasına geçti.

O gün öğle yemeğini birlikte yediği grubun içinde bir İngiliz mühendisiyle tanıştı Günışığı. Başka zaman olsa hiç dikkat etmeden geçerdi, ama meseleyi stenografıyla daha yeni tartıştığı için İngiliz'in kelimeleri hep **yapacağım, edeceğim** şeklinde kullanışı derhal dikkatini çekti. Konuşma sırasında bu gibi kelimeler birçok seferler geçtiği için, Günışığı yanlış duymadığına iyice emin oldu.

Yemekten sonra, kulüp üyelerinden biri olan McIntosh'u bir köşeye çekti. Bu adamın rugby alanındaki ününden onun kolejde okumuş biri olduğunu bilirdi.

«Buraya bak, Bunny,» diye sordu. «Hangisi doğru, **Pazartesi günü meseleyi sizinle görüşeceğim; Pazartesi günü meseleyi sizinle görüşecem?**»

Eski futbol kaptanı bir dakika kadar fena halde kafa yordu mesele üzerinde.

«Eğer biliyorsam, arap olayım,» diye itiraf etti sonunda. «Ben nasıl söylüyorum?»

«Oo, tabiî **görüşecem** şeklinde söylüyorsun.»

«O halde öteki şekli doğrudur. Emin olabilirsin. Gramerden hep sıfır alırdım.»

Bürosuna dönerken, yolda bir kitapçıya uğrayan Günışığı bir gramer kitabı aldı ve bürosunda, ayaklarını masanın üzerine dayayıp tam bir saat nefes almadan kitabı inceledi.

Bir saat sonunda, «Eğer kız haklı değilse ben de ne olayım,» diye yüksek sesle konuştu. Stenografı ilk defa olarak gözünde önem kazandı. O zamana kadar onu bir dişi yaratık, büro eşyasının bir parçası diye görmüştü. Ama kız şimdi birçok işadamından ve kolej mezunlarından iyi gramer bildiğini ispat edince, bir kişilik kazanıvermişti. Ne var ki, kız Günışığı'nın kafasında **görüşeceğim** kelimesinin mektup sayfasında durduğu gibi şüpheli duruyordu; bu yüzden Günışığı ona dikkat etmeğe başladı.

O akşam üstü kız bürodan çıkarken, Günışığı onu seyretmek fırsatını bulabildi. İlk defa olarak, onun biçimli bir vücudu olduğunu, giyinişinin de fena olmadığını farketti. Kadın giyiminden hiç anlamadığı için, Dede Mason'un ısmarlama elbisesinin de biçki ve dikişindeki mükemmelliğin inceliklerini göremedi tabiî. Sadece elbisenin bıraktığı genel izlenimin iyi olduğunu farkedebildi. Kötü bir yanını görmediğine göre iyi idi kız.

Dede Mason büronun dış kapısından çıkıp gözden kay-

bolduktan sonra, Günışığı'nın onun hakkındaki yargısı, «Sevimli bir kızcağız» oldu.

Ertesi sabah ona yazı yazdırırken, saçlarını yapış tarzını da beğendiği sonucuna vardı kendi kendine, ama bu saç tarzının nasıl olduğunu hayatından tarif edemezdi. Bıraktığı etki güzeldi, işte o kadar. Kız, Günışığı'yla pencere arasında oturuyordu. Günışığı onun saçlarının, altunî kızıla çalan açık kahverengi olduğuna dikkat etti. Donuk güneş ışığı bu saçlarda, göze çok hoş görünen alev pırıltıları tutuşturuyordu. Böyle bir şeyi şimdiye kadar görmemiş olmasına hayret etti.

Mektubun yarısında, bir gün önceki tartışmanın çıkmasını doğuran yapıda bir cümleye geldiler. Günışığı, gramer kitabıyla bir saat nasıl didiştiğini hatırladı ve **«Yakında sizinle buluşacağım,»** diye yazdırdı.

Miss Mason elinde olmaksızın ve aslında beklemediği bir şeyle karşılaşmış olmasının verdiği hayretle başını kısa bir an için kaldırıp Günışığı'na baktı, sonra hemen gözlerini indirerek yazısına devam etti. Ama bu kısa süren bakış esnasında, Günışığı onun gözlerinin gri olduğunu görmüştü. İlerde, bu gri gözlerde altın rengi pırıltıların da zaman zaman yer aldığını öğrenecekti; ama şimdilik yeteri kadarını görmüş ve oldukça şaşırmıştı. Zira birdenbire, şimdiye kadar kızı hep kahverengi gözlü, esmer zannettiğinin farkına varmıştı.

Kızılderililerinkine benziyen, sert çizgili yüzünün görünüşüne yakışmayan utangaç bir tebessümle, «Meğer siz haklıymışsınız,» dedi.

Mükâfat olarak, kızın, gözlerini tekrar kaldırıp kendisine baktığını, üstelik hafifçe gülümsediğini de gördü ve onun gözlerinin gerçekten gri renkli olduğuna iyice inandı bu sefer.

«Ama yine de kulağa doğru gibi gelmiyor,» diye şikâyet etmekten de geri kalmadı.

Dede Mason bu sefer açıktan açığa güldü.

«Affedersiniz,» diyerek acele özür diledi, ama hemen arkasından da, «Ne tuhafsınız,» kelimeleri döküldü ağzından.

Günışığı'na bir acemilik geldi, üstelik güneşin kızın saçlarında tutuşturduğu pırıltılar da devam ediyordu.

«Tuhaflık olsun diye söylemedim,» dedi.

«Ben de ondan güldüm ya. Ama yine de şimdi söylediğiniz şekil doğru ve gramere uygundur.»

Günışığı içini çekerek, «Pekâlâ,» dedi. **«Yakında sizinle buluşacağım...»** Burasını yazdınız mı?»

Böylece mektup yazdırma işi devam etti.

Günışığı, yapacak işi olmadığı zamanlar, kızın kitaplar, dergiler okuduğunu ya da örgü ördüğünü keşfetti.

Bir seferinde onun masasının yanından geçerken, Kipling'in bir şiir kitabını gördü, kitabı eline alıp şaşkın şaşkın sayfalarını karıştırdı.

«Okumayı seviyor musunuz, Miss Mason?» diye sordu kitabı bırakırken.

«Oh, evet, çok seviyorum.»

Bir başka seferinde Günışığı, Wells'in bir kitabını, **The Wheels of Chance**'ı gördü.

«Neden söz ediyor bu kitap?» diye sordu kıza.

«Oh, bir roman işte, bir aşk hikâyesi.»

Dede Mason sustu, ama Günışığı'nın hâlâ beklediğini görünce, devam etmek zorunda kaldı:

«Ufak bir kasabadaki bir manifaturacının tezgâhtarından söz ediyor; adam tatilinde bisikletiyle gezmeğe çıkıyor ve kendisinden çok yüksek aileden bir kıza âşık oluyor. Kızın annesi çok sevilen bir yazardır. Çok ilgi çekici, aynı zamanda acıklı, hatta trajik bir durum ortaya çıkıyor. Okumak ister miydiniz?»

Günışığı, «Adam kızı elde ediyor mu?» diye sordu.

«Hayır; zaten mesele de orda ya. Bu adamın...»

Günışığı, hayretler içinde Dede Mason'un lafını keserek, «Adam kızı elde edemediği halde, siz bu kadar sayfayı, yüzlerce sayfayı, adamın kızı elde edemediğini öğrenmek için okuyorsunuz, ha?» dedi.

Bu söz Miss Mason'un hem tuhafına gitmiş, hem de incitmişti onu.

«Ama siz de piyasa haberlerini saatlerce okuyorsunuz,» diye karşılık verdi.

«Ama ben bundan bir şey kazanıyorum mutlaka. Benimkisi işle ilgili, çok farklı. Ben bundan para kazanıyorum. Siz ne kazanıyorsunuz kitaplardan?»

«Yeni görüşler, yeni fikirler, hayat.»

«Benim paramla bir metelik etmez.»

Miss Mason, «Ama hayat paradan daha değerlidir,» diye itiraz etti.

Günışığı o rahat, erkekçe hoşgörürlüğüyle, «Siz bundan zevk aldığınız sürece mesele yok,» dedi. «Bana kalırsa önemli olan budur. Zevke gelince, o da hesaba kitaba sığmaz.»

Günışığı kendi görüşünün üstünlüğünden emin bulunmasına rağmen, kızın pek çok şey bildiğini anlamış ve gelip geçici olarak, büyük bir kültürün işaretleriyle karşı karşıya kalan bir barbarın duyabileceğine benzer bir duyguya kapılmıştı. Günışığı için kültürün hiç bir değeri yoktu, buna rağmen içinden bir şey, kültürde kendi sandığından fazla bir değer bulunduğunu söylüyor, bu da onu rahatsız ediyordu.

Yine bir gün Miss Mason'un masasının yanından geçerken, bu sefer tanıdık bir kitap gördü masanın üstünde. Hiç durmadan geçti, zira kitabın kapağını tanımıştı. Bu, bir dergi muhabirinin Klondike hakkında yazdığı bir kitaptı ve Günışığı kendisinin de fotoğrafıyle birlikte, kitap sayfalarında bol bol yer aldığını, ayrıca «Sebep Günışığı» başlıklı, bir kadının intiharını anlatan heyecanlı bir bölümün bulunduğunu çok iyi biliyordu.

Günışığı o günden sonra bir daha Miss Mason'la kitaplar üzerinde hiç konuşmadı. Kızın, «Sebep Günışığı» başlıklı bölümden kendisi hakkında ne korkunç sonuçlar çıkarabileceğini tasavvur etmiş ve bu ona büyük bir haksızlığa uğramışçasına dokunmuştu. Kendisine haksız yere kondurulan, yakıştırılan bir

sürü şey yanında, bir de elinden kadın kurtulmayan bir çapkın olarak ün yapsındı —o, Yanan Gün— ve bir kadın ona olan aşkından canına kıysındı! Kendini çok talihsiz bir insan hissetti ve binlerce kitap arasından bu kitabın nasıl olup da stenografının eline geçtiği düşüncesi kafasını kurcaladı. Ondan sonra günlerce ne zaman Miss Mason'la karşı karşıya kalsa, garip bir suçluluk duygusu kendisini rahatsız eder oldu; hatta bir seferinde, kızın ısrarlı ve dikkatli bakışlarla, nasıl bir adam olduğunu anlamak istercesine merakla kendisini incelediğini gördü.

Kâtibi Morrison'un ağzını yokladı. Adam, Miss Mason hakkında bildiği birkaç şeyi anlatmadan önce hemen, kıza olan garezini kusuverdi:

«Siskiyou'dan gelmiş,» dedi. «Onunla büroda çalışmak zevkli, tabiî, ama biraz kendini beğenmiş... Yani, burnu büyük.»

«Bunu nerden çıkarıyorsun?» diye sordu Günışığı.

«Meselâ, burada birlikte çalıştığı kimselerle yakınlık kurmaktan kaçınacak kadar üstün görüyor kendisini. Hiç bir erkekle arkadaşlık kurmuyor, bürodakiler içinden. Onu kaç kere tiyatroya, şuraya buraya davet ettim. Faydasız. Uykuyu çok sevdiğini, geç vakitlere kadar kalamıyacağını. Berkeley'e kadar dönmenin güç olduğunu söylüyor; Berkeley'de oturuyor kendisi.»

Aldığı bilginin buraya kadar olan kısmı Günışığı'nı memnun etmişti. Miss Mason alelâdenin üstünde bir insandı, buna şüphe yoktu. Ama Morrison'un bundan sonraki sözleri küçültücü bir nitelik taşıyordu.

«Halbuki hepsi palavra, gösteriş. Üniversiteli oğlanlarla bal gibi çıkıyor. Uykuyu çok severmiş de, benimle tiyatroya gidemezmiş, ama onlarla sabaha kadar dans edebiliyor. Gayet emin bir yerden duyduğuma göre onların bütün havailiklerine katılıyormuş. Bir stenograf için biraz fazla züppe ve gösterişçi bana kalırsa. Hem bir de at besliyor. Şu tepelerde hep atla ge-

zer. Bir pazar günü kendim de gördüm. Gözü pek yükseklerde, ama nasıl yapıyor bunu bilmiyorum. Ayda altmış beş dolar öyle büyük bir para değil. Üstelik hasta bir kardeşi de var.»

«Ailesiyle beraber mi oturuyor?» diye sordu Günışığı.

«Hayır; anası babası yok. Duyduğuma göre halleri vakitleri yerindeymiş vaktiyle. Öyle olması da lâzım, yoksa kardeşi Üniversite'ye gidemezdi. Babasının büyük bir çiftliği varmış, sığır yetiştirirmiş, ama madencilik yapmağa filân kalkmış galiba; müflis ölmüş. Annesi ise çok daha önce ölmüş. Kardeşi için çok para harcıyor olmalı. Evvelce güçlü kuvvetli bir çocukmuş; mükemmel bir rugby oyuncusuymuş, avcılıkta, dağcılıkta üstüne kimse yokmuş. At terbiye ederken bir kaza geçirmiş, sonra romatizmaya mı ne tutulmuş. Bir bacağı ötekinden kısa, hem daha cılız. Koltuk değnekleriyle yürüyor. Bir kere ikisini beraber gördüm, feribota biniyorlardı. Doktorlar yıllardır uğraşıyorlar onu iyi etmek için; şimdi de galiba Fransız Hastanesi'nde.»

Bütün bu bilgiler, Günışığı'nın Miss Mason'a duyduğu ilgiyi daha da arttırdı. Bununla beraber, çok istemesine rağmen, onunla yakın bir ahbaplık kuramadı. Birkaç kere aklına onu öğle yemeğine davet etmek geldi, ama bir türlü davet edemedi, zira bir öncü olan Günışığı, şövalye ruhuna sahipti. Namuslu, dürüst bir işadamının stenografını yemeğe götürmemesi gerektiğini biliyordu. Gerçi böyle şeyler olağandı; kulüpteki dedikodularda çok duymuştu bunları. Ne var ki, o, bu tip erkekler hakkında iyi düşünmüyor, onlarla çıkan kızlara da acıyordu. Günışığı, bir insanın, yanında çalıştığı kişiler üzerinde, dostları ya da yabancılar üzerinde sahip olduğundan çok daha az hakkı bulunduğuna inanıyordu; işte böyle değişik bir düşünceye sahipti. Onun için, eğer Miss Mason onun müstahdemi olmasaydı, onu istediği anda tiyatroya veya yemeğe götürebileceğinden emindi. Halbuki bu durumda, böyle bir şeyin patron hesabına haksız bir istek olduğunu düşünüyordu, zira müstahdeminin zamanını sadece çalışma saatleri içinde satın almıştı ve

her ne suretle olursa olsun bu zaman dışına çıkmağa hakkı yoktu. Aksine hareket dürüstçe olmazdı. Haksızlık olurdu. Bu, geçimini sağlayan patronuna karşı boynu eğik olan müstahdeminin bu durumundan istifade etmek olurdu. Müstahdem, belki de patronunu kızdırmamak endişesiyle böyle bir şeye razı olurdu, ama kendi isteğiyle değil.

Kendi durumunda ise, böyle bir şeyin daha da yersiz kaçacağını seziyordu, zira Miss Mason, şu körolası Klondike muhabirinin kitabını okumamış mıydı? Kendisi hakkında kimbilir ne güzel düşünceler edinmişti kız; hele onun gibi, Morrison kadar yakışıklı ve kibar bir beyle bile dışarı çıkmayacak derecede yüksek üslûp sahibi olursa. Bu ve buna benzer bütün öbür sebeplerin yanı sıra, üstelik sıkılgandı da Günışığı. Hayatında korktuğu tek şey kadındı onun ve kadından bütün hayatı boyunca, hep korkmuştu. Kadına duyduğu ihtiyaç ve isteğin ilk belirtilerinin başgösterdiği şu anda bile bu çekingenliği kolay kolay üstünden atamazdı. Kadınların ellerinde tuttukları yulaın hayali onu hâlâ bırakmıyor ve Dede Mason'la arkadaşlığı ilerletmemek için sürü sürü mazeret uydurmasına yardım ediyordu.

VII

Dede Mason'la arkadaşlığı ilerletmek fırsatını bulamayan Günışığı'nın ona duyduğu ilgi de yavaş yavaş söndü. Bundan doğal bir şey de olamazdı, zira Günışığı gırtlağına kadar, rizikosu büyük işlere girmiş bulunuyor, bu işlerin büyüleyici çekiciliği ve azameti onunki kadar muhteşem bir organizmanın bile yarattığı bütün enerjiyi yutuyordu. İşlerine öylesine dalmıştı ki, cici stenograf aklından yavaş yavaş, farkettirmeden silinip çıktı. Böylece de ömründe ilk defa belli belirsiz duyduğu kadın ihtiyacının mahmuz tesirini benliğinde artık duymaz oldu. Dede Mason'la ilgili olarak duyduğu biricik tatlı his, çok iyi bir stenografa sahip olmanın verdiği memnunluktan ibaret kaldı.

Coastwise Steam Navigation Kumpanyası'na ve Hawaiian, Nicaraguan, Pacific-Mexican Steamship kumpanyalarına karşı giriştiği müthiş savaş da, bu kıza duyduğu ilginin son kırıntılarını silip süpürmeğe yetti. Günışığı bu savaşıyla beklediğinden de büyük bir kargaşalık yarattı, mücadelenin dallanıp budaklanmasına, işe karışan umulmadık çıkar çatışmalarına kendi de hayret etti. San Francisco'daki bütün gazeteler ona yüklenmeğe başladılar. Gerçi içlerinden bir iki tanesi, gizliden gizliye Günışığı'nın kulağına, kuruluşlarının herhangi bir para yardımını kabule hazır olduğu haberini iilettiler, ama Günışığı böyle bir masrafı göze aldıracak durum bulunmadığına karar verdi. O ana kadar basın, tatlı dilli bir hoşgörürlük havası içinde onun etrafında sansasyon yaratıyordu, ama ondan sonra Günışığı kısa

zamanda düşman bir basının ağzını ne derece bozabileceğini iyice öğrendi. Hayatının bütün aşamaları kin ve garezle yaratılmış uydurma hikâyelere esas olacak biçimde yeniden ele alındı. Günışığı, bütün başarıları, bütün yaptıkları hakkında ortaya konan bu yeni yorumlara samimî olarak şaştı kaldı. Bir Alaska kahramanı olmaktan çıkıp bir zorba, yalancı, gözü kararmış bir haydut, dört başı mamur bir «gangster» haline gelmişti. Bununla da yetinmeyerek hakkında sürü sürü, çeşit çeşit yalanlar döktürüyorlardı. Günışığı bunların hiç birine cevap vermedi, ama bir seferinde dayanamayıp, çevresini saran yarım düzine muhabire bütün nefretini kustu.

«Elinizden geleni ardınıza koymayın,» dedi onlara. «Yanan Gün, sizin o pis, yalancı gazetelerinizin yarattığından çok daha büyük belâları sırtından silkeleyip atmıştır şimdiye kadar. Sizlere kabahat da bulmuyorum... Önemi yok benim için. Elinizde değil. Yaşamak zorundasınız. Ellerinden başka bir iş gelmediği için sizin geçiminizi sağladığınız yoldan geçimlerini sağlayan bir sürü kadın var dünyada. Kötülüğü nasıl olsa bir yapan bulunacak, ha siz olmuşsunuz bunu yapan, ha başkası, farketmez. Yaptığınız iş için para alıyorsunuz, daha temiz bir iş yapmak için mücadele edecek yürek de sizde yok.»

Şehrin sosyalist basını onun bu sözlerini işine geldiği gibi kullanıp, on binlerce gazete sayfası içinde bütün San Francisco'ya yaydı. Gazeteciler bir yerleri yanmış gibi, ellerindeki biricik araçla cevap vererek, Günışığı'nı matbaa mürekkebinin karasına buladılar.

Mesele bir kin ve garaz fırtınası içinde büyüdükçe büyüdü, küfürler, yalanlar koyulaştıkça koyulaştı. İntihar eden zavallı kadın mezarından çıkarılıp, on binlerce top gazete kâğıdının üstünde, Günışığı'nın gaddarlığının kurbanı bir şehit olarak teşhir edildi. Günışığı'nın servetini başlangıçta zavallı altın arayıcılarının arama haklarını gaspederek yaptığına, bu servetin büyük kısmının ise, Ophir üzerindeki anlaşmalarında Guggenhammer'lerin alçakça kandırılmasından elde edildiğine dair

ağır başlı istatistik makaleleri yayımlandı. Ayrıca, onu bir toplum düşmanı ilan eden, şehrin zenginliklerini ticaret oyunlarında batıran ziyankâr bir işadamı, bir mağara adamı kültürüne bile sahip olmayan gaddar bir anarşist şeklinde gösteren başmakaleler de yazılıyordu; hatta başmakalelerden birinde ciddî bir dille yapılan tavsiyede, idam sehpasının ona ve onun gibilerine iyi bir ders olacağı ileri sürülüyor ve yazı ateşli bir şekilde, Günışığı'nın bir gün arabasıyle birlikte parçalanması temennisiyle son buluyordu.

Günışığı ise, büyük bir arı kovanına saldıran bir ayı gibi, arıların kendisini sokmasına aldırmaksızın, balı almak için kovanı inatla, ısrarla pençelemekte devam ediyordu. Mademki onlar kendisine saldırıyordu, o da karşılığını verecekti. Ve Günışığı dişlerini gıcırdata gıcırdata verdi karşılığı. İki denizyolları kumpanyasına karşı giriştiği çarpışma büyüye büyüye bütün bir şehirle savaş halini aldı. Pekâlâ, madem savaş istiyorlardı, göreceklerdi savaşın ne olduğunu. Günışığı'nın da istediği buydu zaten. Klondike'tan buraya gelmekle çok iyi etmişti, zira Yukon'da böylesine büyük bir kumar masası asla bulunamazdı. Günışığı'nın müttefiki olarak yanında, bol maaş ve kralları lâyık bahşiş alan, Larry Hegan adında İrlandalı genç bir avukat vardı. Şöhret basamaklarında yeni yeni yükselmeğe başlayan bu gencin kendine özgü dehasını, Günışığı onu yanına almadan önce kimse farketmemişti. Hegan'da tam bir Kelt imgelemi ve atılganlığı vardı; hattâ öyle bir atılganlıktı ki bu, Günışığı daha serinkanlılıkla çalışan kafasıyle onun korkunç hayallerine ara sıra gem vurmak zorunda kalıyordu. Hegan'ın avukatlık mesleği yönünden Napolyon'vâri, ama dengesiz bir kafası vardı; işte bu dengeyi de Günışığı sağlıyordu. İrlandalı tek başına kalsa, başarısızlığa mahkûmdu, ama Günışığı'nın yönetiminde ün merdivenini uçarcasına tırmanıyordu. Ayrıca, vicdanı da Napolyon'unkinden daha kişisel, daha medenî değildi.

Günışığı'nı modern siyaset, işçi kurumları, ticaret ve iş hu-

kuku entrikaları içine sürükleyen Hegan oldu. Yirminci yüzyıl savaşının tasavvur edilemez imkânlarına, bitmez tükenmez tavsiyeleriyle Günışığı'nın gözünü o açtı; ama bu tavsiyeleri kâh kabul ederek, kâh reddederek, kâh işleyerek kampanyaları planlayıp idare eden hep Günışığı idi. Pasifik kıyısındaki Puget Sound'dan tâ Panama'ya kadar yer yerinden oynuyor, San Francisco, Günışığı'nın kulaklarını sağır edercesine gürültü koparıyor ve görünüşe göre iki büyük denizyolları kumpanyası savaşı kazanıyordu. Duruma bakılırsa, vura vura Günışığı'nı dizleri üstüne çökertip, tepelemek üzereydiler. Derken, birdenbire Günışığı San Francisco'daki bütün Pasifik kıyısı denizyolları kumpanyalarına darbeyi indiriverdi.

Başlangıçta şiddetli görünmemişti darbe. San Francisco'da o sırada bir Hıristiyanlar Birliği Kongresi toplanmıştı; bu yüzden, Denizyolları binasında toplanan bir miktar bagajı kimin taşıyacağı konusunda, 927 numaralı Ekspres Taşıyıcılar Birliği bir maraza çıkardı. Birkaç kafa kırıldı, beş-on kişi tutuklandı ve bagajlar yerlerine teslim edildi. Bu ufak arbedenin arkasında Hegan'ın, Günışığı'nın altınlarıyla güç kazanan hünerli elinin bulunduğu kimsenin aklına gelmezdi. Başlangıçta tamamıyle önemsiz bir olaydı bu; ya da öyle görünüyordu. Ne var ki, Yük Arabacıları Birliği meseleye parmağını dolayarak bütün Rıhtım İşçileri Federasyonu'nun da desteğini kazandı. Adım adım gelişen olaylar, greve yol açtı. Aşçılarla garsonların, greve katılmayan arabacılara veya arabacıların işverenlerine hizmet etmelerinin reddedilişi, aşçılarla garsonları da işe karıştırdı. Kasaplarla celepler, greve katılmayan lokantalara et vermeği reddettiler. Bir araya gelen işverenler sendikaları, karşılarında San Francisco'nun 40.000 örgütlü işçisini buldular. Lokantalara ekmek veren fırıncılar, ekmek arabası sürücüleri, onların arkasından sütçüler, süt arabası sürücüleri, tavuk yolucular hep greve katıldılar. Esnaf, şartlarını açıkça ileri sürüp, hak iddiasında bulundu ve bütün San Francisco gırtlağına kadar bir hercümercin içine daldı.

Ama bunlar daha sadece San Francisco'da olanlardı. Hagan'ın entrikaları ustalıkla işliyor, Günışığı'nın kampanyası adım adım gelişiyordu. Pasifik Gemiadamları Birliği diye bilinen güçlü örgüt, greve katılmayan yükleme-boşaltma işçileriyle liman amelesinin boşaltacağı ya da yükleyeceği tekneleri çalıştırmayı reddetti. Birlik önce ultimatomunu çekti, sonra da grev ilan etti. Uzun zamandan beri Günışığı'nın bütün amacı da bunu sağlamaktı zaten. Birliğin memurları limana giren bütün yakın yol teknelerine girip, tekne mürettebatını kıyıya çıkardılar. Gemiadamlarına çarkçılar, gemi aşçıları ve garsonları da katıldı. Gün geçtikçe yatan gemilerin sayısı çoğaldı. Kumpanyalar bir türlü grev dışı kalan işçi bulamıyorlardı, zira Gemiadamları Birliği'ne bağlı işçiler, çekirdekten yetişme sert denizcilerdi; greve katılmayan işçilerin bunlarla çalışmak için pek çok kan dökmeyi, bir sürü ölü vermeyi göze almaları gerekiyordu. Grev bu aşamada bütün Pasifik kıyısına yayıldı, bütün limanlar yatan gemilerle doldu ve bütün yükleme-boşaltma işleri durdu. Günler, haftalar geçmesine rağmen grev devam ediyordu. Coast-Wise Steam Navigation Kumpanyası ile Hawaiian, Nicaraguan ve Pacific-Mexican Steamship Kumpanyalarının bütün gemileri limanlarda bağlanmıştı. Bu kampanyaların grev süresince yüklendikleri masraflar bir çığ gibi büyüyor, durumları her gün kötüden betere gidiyor, kasalarına bir kuruş girmiyordu. Nihayet, «ne pahasına olursa olsun, barış» çığlıkları yükseldi. Ama barış ancak Günışığı ve müttefikleri kartlarını açıp, kazançlarını ceplerine indirdikten sonra sağlanabildi ve kıtanın büyük bir bölümünde duran iş hayatı yeniden canlandı.

Bu grevden birkaç yıl sonra, işçi liderlerinden birçoğunun kendilerine evler yaptırdıkları, kiralık blok apartmanlar kurdukları, Avrupa'ya seyahatlere çıktıkları, öte yandan adı sanı belli olmayan birtakım kişilerin siyaset alanında hemencecik öne geçerek belediye yönetiminin ve belediye hazinesinin kontrolünü ellerine aldıkları görüldü. San Francisco'nun bu şekilde kabadayılar hâkimiyeti altına girmesinin belli başlı sebebi, Günışığı'-

nın açtığı ve hayal edilemeyecek kadar genişleyen savaşa dayanıyordu. Bu savaşta onun oynadığı rol - bunun ayrıntıları, tahminler ve dedikodular halinde ortada dolaşıyordu - kısa zamanda dışarıya sızmış ve sonuç olarak Günışığı lânetlenen, nefret edilen bir insan haline gelmişti. Denizyolları kumpanyalarına açtığı savaşın bu kadar büyüyeceğini Günışığı'nın kendisi de tahmin edememişti.

Bununla beraber o istediğini elde etmişti. Heyecanlı bir kumar oynamış, denizyolları kumpanyalarını yerle bir etmiş, spekülatörleri iyice yolarak oyunun sonunda çırılçıplak bırakmıştı. Tabii onunla birlik olanlar, Günışığı'nın kendilerine ödediği büyük paralar dışında, ilerde şehri iyice soymalarına imkân verecek birtakım avantajlara da konmuşlardı. Bir 'kulağı kesikler' çetesiyle işbirliği yapması sonucu şehirde pek çok kimsenin canı yandı. Ama onun vicdanı rahattı. Vaktiyle bir vâizin ağzından duyduğu cümleyi hatırladı: 'Kılıç kuvvetiyle yükselenler, kılıç kuvvetiyle yokedilirler.' Kulağı kesiklerle oynayanlar, ölüm ihtimalini göze alıyorlar demektir, ama işte Günışığı hâlâ sapasağlam duruyordu. Mesele bundan ibaretti. O kazanmıştı! Bu, kuvvetli insanlar arasındaki bir kumar, bir savaştı. Budalalara bu savaşta yer yoktu. Onlar her zaman zararlı çıkardı; onların her zaman zararlı çıktıkları sonucuna da, bir parçacık tarih bilgisiyle varıyordu Günışığı. San Francisco savaş istemiş, o da San Francisco'ya savaşı göstermişti. Bütün büyük insanlar böyle yapmışlardı, hem de çok daha beterini.

Kendisinden ısrarla demeç isteyen bir muhabire, bir gün, «Bana ahlâktan, vatandaşlık görevinden dem vurma,» diye cevap verdi. «Eğer yarın işinden ayrılıp, başka bir gazeteye girsen, sana ne yazmanı söylerlerse onu yazarsın. Şimdi ahlâktan ve vatandaşlık görevinden söz ediyorsun, ama gireceğin yeni işte, halkı soyan bir demiryolu kumpanyasını desteklersin... Ahlâk ve vatandaşlık görevini kimselere bırakmadan. Senin fiyatın, evlâdım, haftada otuz dolardır. Sen kendini bu paraya satarsın. Senin çalıştığın gazete ise kendisini biraz daha pahalıya

satar. Bugün ver fiyatını, şimdiki siyasetini hemen değiştirip, bir başka kokmuş siyasete döner; ama ahlâkı ve vatandaşlık görevini yine de elden bırakmaz.

«Zira her Allahın günü sağılacak yeni bir enayi gelir dünyaya. Halk buna katlandığı sürece de bal gibi sağılmaya devam edecektir, evlât. Onun için sermayedarlarla spekülatörler de canları yandı diye sızlanıp durmasınlar o kadar. Kendileri başka birini alaşağı edip, gagaladıkları zaman hiç sesleri çıkmıyor ama. Bu sefer de gagalanmak sırası onlardaydı, mesele bundan ibaret. Zayıf karakterli adamlardır bunlar! Bunlar açlıktan geberen insanın bir lokma ekmeğini çalar, mezardaki ölünün altın dişini sökerler de, eğer ölünün ayağına takılırlarsa kazara, sanki kabahat ölününmüş gibi dünyayı velveleye verirler, ya evlât. Büyüğü de küçüğü de, onların hepsi aynı b...n soyudur. Şu Şeker Tröstü'nü al meselâ, milyonları olduğu halde New York şehrini soyup soğana çeviriyor da, bu yetmiyormuş gibi, düşük kaliteli malla hükümete de kazık atıyor. Ahlâkmış, vatandaşlık göreviymiş! Unut bunu, evlât...»

VIII

Medeniyetin Günışığı üzerindeki etkisi olumlu değildi. Daha iyi elbiseler giydiği, davranışlarını bir parça düzelttiği ve biraz daha iyi İngilizce konuşmağa başladığı bir gerçekti. Kumar alanında, ticaret alanında, insanları ezmek yönünden olağanüstü bir yetenek kazanmıştı. Ayrıca, daha yüksek hayat ölçülerine alışmış, erkek erkeğe yapılan vahşice ve karmaşık savaşlarda zekâsı ustura gibi bilenmişti. Ama sertleşmişti Günışığı; sertleşmiş ve o eski yumuşaklığını, o tatlı halini kaybetmişti. Öte yandan, medeniyetin esas inceliklerinden haberi bile yoktu. Böyle incelikler olduğunu bilmiyordu. İnsan iyiliğine inanmayan, huysuz, gaddar bir adam olup çıkmıştı. Kuvvet, bütün erkekler üzerinde gösterdiği etkiyi onun üzerinde de göstermişti. Büyük sömürücüleri şüpheyle karşılayan, sömürülen sürüdeki aptalları aşağılık gören Günışığı, sadece kendine güveniyor, kendine inanıyordu. Bu durum, yavaş yavaş kendi benliğini haksız ve yanlış olarak her şeyin üstüne yüceltmesine yol açtı; öyle bir an geldi ki, başkaları hakkında iyi bir duygu - hattâ en ufak bir saygı bile - beslemez oldu. O artık sadece kendi benliğine tapan, içinde bundan başka bir duygu kalmamış bir insandı.

Beden yapısı yönünden Kutup'tan gelmiş o demir adaleli insan değildi artık. Yeteri kadar idman yapmıyor, gerektiğinden fazla yemek yiyor ve çok içki içiyordu. Adaleleri pörsüme-

ğe yüz tutmuştu, terzisi ise gittikçe kalınlaşan bel ölçüsüne dikkatini çekiyordu.

Gerçekte, Günışığı tam manasıyle göbekleniyordu. Bu fiziksel bozuluş, yüzünde de kendini gösteriyordu. Kemikli Kızılderili yüzü, şehirlilerin yüzüne benzemeğe başlamıştı. Yanak kemiklerinin altındaki hafif çukurluklar iyice dolmuş, gözlerinin altında torbalar belirmişti. Ensesi kalınlaşmış, çift çenesi iyice meydana çıkmıştı. Eskiden insanda uyandırdığı, zorluklarla göğüs gere gere kazanılmış dayanıklılık etkisi kaybolmuş, hatları derinleşmiş, yüzü etlenip irileşmişti; bu yüz artık, yaşadığı hayatın bütün lekelerini taşıyor, bencilliğini, sertliğini ve gaddarlığını açığa vuruyordu.

İnsanî ilişkileri de bir çöküntü halindeydi. Kendi başına oynayan, birlikte oynadığı insanların çoğunu aşağı gören, bunlara ne bir sempati duyan, ne de bir anlayış gösteren ve kendini insanlardan uzak tutan Günışığı, karşılaştığı kimselerde, meselâ Alta Pacific Kulübü'ndekilerde anlaşabilecek pek az şey buluyordu. Bütün bunların bir sonucu olarak da, denizyolları kumpanyalarına açtığı savaş en çok kızıştığı, yıkıcı etkisini bütün iş alanlarında gösterdiği sırada Alta Pacific Kulübü'nden istifası istendi. Günışığı üzülmek şöyle dursun, buna memnun bile oldu. Şehir kabadayılarının kurup işlettiği Riverside gibi kulüpleri kendisine yeni mesken edindi. Bu tip adamlardan gerçekten de daha çok hoşlandığını anladı. Bunlar daha ilkel, daha basit kimselerdi, cakaları da yoktu. Ayrıca namuslu korsanlardı, bir şey elde etmek için giriştikleri oyunda kendilerini saklamazlardı; belki öbürlerinden daha kaba, daha yabanîydiler, ama hiç değilse iki yüzlülük gibi yağlı bir cilânın altında saklanmıyorlardı. Alta Pacific Kulübü, Günışığı'na istifasının gizli tutulacağını bildirmiş, sonra da elaltından büyük gazetelere haber vermişti. Kulüp bu zorlama istifadan büyük bir sermaye elde etmiş, ama Günışığı sadece gülümsemekle yetinip kendi yoluna giderken, kısa bir süre içinde Klondike'lı spekülatörün ağır

pençesini suratlarına yemeleri mukadder birkaç kulüp üyesinin adları yanına kara bir işaret koymaktan da geri kalmamıştı.

Basının dört ay süren ortaklaşa saldırılarının merkezi olan Günışığı'nın karakteri lime lime edildi. Hayatında, değiştirilip bozularak bir suç, bir kötülük şekline sokulmayan hiç bir olay kalmadı. Böyle haksız yere bir canavar haline sokulması, onun Dede Mason'la arkadaşlık kurmak için kalan son umutlarını da yerle bir etti. Kızın kendisi gibi bir insana artık iyi gözle bakmasına imkân kalmadığını hisseden Günışığı, Dede Mason'ın aylığını yetmiş beş dolara çıkarmasına rağmen, onu yavaş yavaş tamamıyle unutmağı aklına koydu. Aylığının artırıldığını Morrison'dan öğrenen Dede Mason, sonradan Günışığı'na gelip teşekkür etti ve böylece defter kapandı.

Bir hafta sonu, kendisini yorgun hisseden, şehirden ve şehir hayatından bıktığını, ruhunun sıkıldığını gören Günışığı, içinden gelen bir dürtüye uydu; bu, ilerde onun hayatında çok önemli bir rol oynayacaktı. Şehirden uzaklaşıp, bir parça köy havası almak ve değişik bir manzara görmek isteği uyanmıştı içinde. Ne var ki, kendi kendine Glen Ellen'e gitmek için sebep olarak, Holdsworthy'nin attığı kazığı, şu tuğla harmanını bir teftiş etmeyi gösterdi.

O geceyi ufak köy otelinde geçirdi. Pazar sabahı da Glen Ellen'deki kasaptan kiraladığı ata atlayarak köyden çıktı. Tuğla harmanı, Sonoma Deresi'nin yanıbaşındaki düzlükte, yakındaydı. Başını sola çevirdiği zaman Sonoma dağlarının eteklerinde, yarım mil kadar ötede, odun yığınları ve ağaçların arasından tuğla ocakları görünüyordu. Ağaçlık dağlar, bunların arkasında göğe yükseliyordu. Güneş ışığıyla yıkanan kuru yaz havası ona şarap gibi geldi. Farkında olmaksızın derin derin soluk alarak, bu havayı ciğerlerinin içine çekti. Tuğla harmanına gitmek düşüncesi hiç sarmadı onu. İşten gına gelmişti zaten; şimdi onu ağaçlık dağlar tepeler çağırıyordu. Altında bir at vardı, hem de iyi bir at; ona çocukluğunda Doğu Oregon'-

da bindiği midillileri hatırlatan bir at. Vaktiyle iyi bir biniciydi; gem şıkırtısı, eyerin gıcırtısı şimdi de hoşuna gitmişti.

Önce gezip eğlenmeğe, sonra da tuğla harmanını teftiş etmeğe karar veren Günışığı, ağaçlık yere varmak için bir yol araya araya atını tepelere doğru sürdü. Önüne çıkan ilk çiftlik girişinde, köy yolundan ayrılıp, bir yonca tarlasında eşkinle gitmeğe başladı. Tarlanın ortasından geçen araba yolunun iki tarafında yoncalar yarı bele kadar yükselmişti; Günışığı bunların sıcak kokusunu zevkle burun deliklerine çekti. Önünden kuyruksallayanlar havalanıyor, her yandan inek böğürtüleri duyuluyordu. Yolun manzarasından, burasının tuğla harmanına kil taşımak için kullanıldığı anlaşılıyordu. Buradan geçmenin de tuğla harmanı teftişinin bir bölümü olduğu düşüncesiyle vicdanını rahat ettiren Günışığı, tepenin yamacında büyük bir yara izi gibi duran kil çukuruna doğru sürdü atını. Ama orada fazla oyalanmadı, atının başını sola çevirip, yoldan ayrıldı. Görünürde hiç bir çiftlik binası yoktu; şehrin kalabalığından sonra bu değişiklik hoşuna gitmişti. Ağaçların arkasındaki bir açıklıkta at sürerek, dağ çiçeklerinin bittiği açmalardan geçip, bir pınarın başına geldi. Yere yüzükoyun uzanarak duru sudan kana kana içti, başını kaldırıp çevresine bakınca tabiatın güzelliği başını döndürdü. Sanki yeni bir şey keşfetmiş gibi geldi ona; bunu daha önce farketmediğini, aynı zamanda da pek çok şeyi unutmuş olduğunu anladı. İnsan hem borsa oyunlarına dalıp, hem de bu gibi şeyleri farkedemezdi... Havayı ciğerlerine, manzarayı gözlerine, tarla kuşlarının cıvıltılarını kulaklarına doldururken, kendisini, sabaha kadar süren bir poker partisinden kalkıp, odanın dumanlı havasından dışarıdaki temiz sabah havasına çıkan bir poker oyuncusu gibi hissetti.

Ağaçlıkların dibinde, eskiden kalma bir ağaç çite rastladı... Görünüşüne bakarak, çitin en aşağı kırk senelik olduğuna karar verdi; her halde, altın çağı sona erdiği zaman araziyi satın almış olan bir öncünün eseriydi. Burada ağaçlar çok sık olmasına rağmen, fundalar bulunmadığı için, mavi göğü perdele-

yen kavisli dalların altında atını sürebiliyordu. Meşe, kayın ve karaağaçların arasından geçip, kızılağaçların göğe baş verdiği kuytu bir yere geldi. Bir bayırın altına kadar uzanan ağaç kümelerinin hemen dibinde, bu muhteşem kızılağaçlar fokur fokur kaynayan minicik bir pınarı çevrelemişti.

Pınarın yanıbaşında gözüne bir yabanî zambak ilişince atını durdurdu. Yüce ağaçların meydana getirdiği katedral kubbesi altında yetişen harikulâde bir çiçekti bu. En aşağı bir buçuk metre boyundaki çiçeğin ince, yeşil ve çıplak sapı, bütün çiçek boyunun üçte ikisi kadar dümdüz yükseliyor, sonra bembeyaz çıngıraklardan meydana gelmiş bir şelâle gibi dökülüyordu. Sapa gayet hafif tutunmuş, kolayca kopabilen bu çiçeklerden yüzlerce vardı aynı sap üzerinde. Günışığı, hayatında böyle bir şey görmemişti. Bakışları çiçekten ayrılıp, ağır ağır çevresinde dolaştı. Dinsel duyguyu andıran belli belirsiz bir duyguyla başından şapkasını çıkardı. Burası bambaşkaydı. Burada nefretin, günahın yeri yoktu. Burası temiz, taze ve güzeldi; onun saygı duyacağı şeyler vardı burada. Bir kilise gibiydi âdeta. Havada kutsal bir sükûn vardı. İnsan burada yüce duyguların harekete geçtiğini hissediyordu. Çevresine baktıkça Günışığı'nın yüreğinde bu duygular daha fazla canlandı. Ama bu, kafasındaki bir kavramdan ileri geliyor değildi. Bunu hiç düşünmeksizin, sadece duyuyordu.

Bayırın yukarısına doğru, ufak eğreltiotları kaplamıştı yeri, daha yukarılarda ise koca koca adi ılgınlar vardı. Şurada burada, yere yıkılmış, yosunlarla kaplı muazzam ağaç gövdeleri, zamanla ormanın ince toprağına gömülmüşlerdi. Ötede, ağaçların oldukça seyreldiği bir yerde, iri budaklı ihtiyar meşelerden, bir yeşillik cümbüşü halinde yaban asmalarıyla hanımelleri sarkıyordu. Minicik bir sincap, bir dala tırmanıp onu gözetledi. Uzaklardan bir ağaçkakanın çıkardığı takırtı duyuluyordu. Bu ses, oranın huşu dolu sessizliğini bozmuyordu. Sessiz ormanın gürültüsü yine ormana aitti ve ormanın ıssızlığını tamamlıyor-

du. Irmağın tatlı fokurtusu, sincapların bir görünüp bir kaybolan gri renkleri, bu sessiz ve hareketsiz ahengin ölçüleri gibiydi.

Günışığı kendi kendine, «Burası dünyanın herhangi bir yerinden milyonlarca mil uzakta olmalı,» diye fısıldadı.

Ama bakışları dönüp dolaşıp, geliyor pınarın yanındaki o harikulâde zambağa takılıyordu.

Atı yedeğine alarak, ağaçlar arasında yaya dolaşmağa başladı. Bütün tepeciklerin üstleri, asırlık lâdin ağaçlarıyle, yamaçları da meşe, kayın ve defnelerle örtülüydü. Tepeciklerin arasında uzanan derin yarın içi ise boydan boya o muhteşem kızılağaçlarla kaplıydı. Yarda atını geçirebilecek bir yol bulamayınca, tekrar pınarın başındaki zambağın yanına döndü. At yedeğinde olduğu halde, düşe kalka güçlükle yamaca tırmandı. Ayaklarının altında ılgınlar, başının üstünde kavuşan ağaçların dalları da onunla birlikte tırmanıyordu tepeye. Günışığı'nın içi temiz bir neşeyle doluyordu.

Dorukta çok sık bir kayın kümesinin içine düştü, tepenin öbür yamacının ise çıplak olduğunu gördü; buradan minik bir vadiye iniliyordu. Güneş gözleri kamaştıracak kadar parlaktı... Günışığı yorulmuştu; soluk almak için biraz durdu. Eskiden böyle soluğunun kesildiğini, dik bir bayır tırmanınca adalelerinin katıldığını bilmezdi. Diz boyu otları ve mavi, beyaz kır çiçekleriyle vadiyi bir halı gibi örten çayırın ortasından minik bir dere akıyordu. Yamacı örten zambaklar ve yabanî sümbüller arasından atı ağır bir yürüyüşle, ihtiyatlı adımlarla vadiye iniyordu. Dereyi aşan Günışığı, sığırların açtığı minik bir patikadan ufak, kayalık bir tepeye çıktı, öbür yamaçta yine ağaçlar arasından geçip, tekrar küçük bir vadiye indi. Bu vadinin de ortasından, iki yanı kıyılarından itibaren uzanan çayırlarla kaplı minik bir dere geçiyordu. Atının burnunun dibinden, çalılığın içinden bir tavşan fırladı, derenin karşı tarafına atlayıp, yamacı örten meşeler arasında kayboldu. Günışığı atını çayırın ucuna doğru sürerken, tavşanın ardından hayran hayran baktı. Çayırın ucuna gelince, başını dikmiş çitin üstünden bakan, çatal boy-

nuzlu bir erkek geyik onu görerek ürktü, yine başı yukarılarda, ilerdeki bir sık koruya can attı.

Günışığı'nın keyfine diyecek yoktu. Hayatında kendini hiç bu kadar mutlu hissetmemiş gibi geliyordu ona. Eski orman sevgisi kabarmış, her şeyle ilgileniyordu... Ağaçlardaki, dallardaki yosunlarla; ağaç sıçanlarının yuvalarıyla; ufak derenin ağaçlarla örtülü gölgelik kıvrımlarında büyüyen su tereleriyle; güneş ışınlarının gölgeliklerde açtığı yarıklar içinde yüzer gibi dolaşan kelebeklerle; ormanın içindeki tabii yolların bir yanından bir yanına bir renk şelâlesi halinde akar gibi geçen saksağanlarla; çalıların arasından hoplayıp, bıldırcın gibi öten minicik kuşlarla; ağacı gagalamayı bırakıp, onu seyretmek için başını yana eğen kızıl kanatlı ağaçkakanla... Irmağın karşı tarafına geçince, eski bir yol izine rastladı; bu, herhalde bir kuşak kadar önce, çayırın yerinde orman bulunduğu zamanlarda, kesilen ağaçları taşımakta kullanılan bir yol olmalıydı. Tepesi yıldırımlardan parçalanmış, en aşağı kırk metre boyunda bir kızılağacın en üst kısmında bir atmaca yuvası gördü. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, yarı gelişmiş sürü sürü bıldırcınların kanat şakırtıları dolduruyordu havayı. Günışığı durup, gözünün önünden kaçarak çalıların içine saklanan bu minikleri seyrederek çalıların arkasında cıvıldaşan büyükleri dinledi.

«Burası, Menlo Park'taki kırlardan, villalardan çok daha güzel,» diye yüksek sesle yorumda bulundu; «bundan sonra canım kır hayatını çekti mi, doğru buraya geleceğim.»

Yol onu, kırmızı topraklı, yüzlerce dönümlük bir üzüm bağına getirdi. Bağı geçti, bir patikayı, arkasından sık bir ağaçlığı aştı, güneydoğuya bakan bir yamaca geldi. Burada, ağaçlıklı, derin bir yarın üstüne kurulmuş, Sonoma Vadisi'ne tepeden bakan ufak bir çiftlik evi vardı. Ev, ambar ve ahırlar, batı ve kuzey rüzgârlarından korunacak şekilde sırtlarını sık bir ağaçlığa dayamışlardı. Ufak, düz sebze bahçesinin, yamaçtan toprak kayması sonucu meydana geldiğine karar verdi Gün-

ışığı. Toprak yağlı ve siyahtı; etrafta su çok boldu, zira gürül gürül akan birkaç kaynak görmüştü.

Günışığı tuğla harmanını çoktan unutmuştu. Çiftlik evinde kimseler yoktu, ama Günışığı yine de atından indi, sebze bahçesini dolaştı, böğürtlen yedi, terkedilmiş gibi duran ambarı gezdi, paslanmış pulluğu, tırmığı inceledi, civcivlerle tavukları seyrederek birkaç tane sigara sarıp içti. Derin yarın dibine inen bir patika merakını kurcaladı, kalkıp patikayı izledi. Patikaya paralel olarak yerin üstünden bir su borusu geçiyordu; bu su borusunun dereye indiği yargısına vardı. Yarın duvarı birkaç yüz metre vardı tepeden aşağı kadar; üzerindeki ağaçlar da o kadar sıktı ki, orası her zaman mutlak bir gölgelik içindeydi. Gözüyle şöyle bir ölçtü; ladinlerin çapı bir buçuk, iki metreye yakındı, kızılağaçlar ise daha da kalındı. Hele bir tanesi, en aşağı üç metre çapında vardı. Patika onu doğruca bir havuza indirdi. Sebze bahçesini sulayan boru bu havuza giriyordu. Burada, ırmağın kenarında akçaağaçlarla defne ağaçları vardı; yabanî ılgınlar ise tepesine kadar çıkıyordu Günışığı'nın. Her tarafta kadife gibi yosunlara rastlanıyordu; bu yosunların içinden de eğrelti otları çıkmıştı.

Havuz dikkate alınmazsa, buralar hiç el değmemiş yerlerdi. Ağaçlara balta değmemişti; ancak yaşlılıktan ve fırtınadan devrilmişti yerdeki ağaçlar. Yere yuvarlanmış, yosunla kaplı gövdeler, yavaş yavaş, çıktıkları toprağa gömülüyorlardı. Bazıları o kadar uzun zamandan beri yıkılmış duruyor olmalıydı ki, hemen hemen tamamıyle toprakla örtülmüşlerdi. Birkaç ağaç da çayın bir kıyısından bir kıyısına köprü kurmuş, bu büyük gövdelerin ezip devirdiği daha küçük beş-on ağaç, kökleri suyun içinde olmak üzere yeniden filiz verip yeşermişlerdi. Devrilen büyük ağaçlardan ötürü, ormandan damda açılan boşluktan giren güneş ışınları bu genç sürgünlerin üst dallarını yalıyordu.

Çiftlik evine dönen Günışığı, ata binip oradan ayrıldı; daha derin yarlara, daha vahşî ormanlara daldı. Artık içini dolduran tatil zevkini, Sonoma Dağı'na tırmanmaktan başka hiç bir şey

tamamlayamazdı. Üç saat sonra gömleği parçalanmış, eli yüzü yara bere içinde, ama gözlerinde en büyük bir zevkin pırıltıları olduğu halde doruğa tırmanmış bulunuyordu. Okuldan kaçan bir mekteplinin heyecanını duyuyordu içinde. San Francisco'nun büyük kumar masası çok çok ötelerde kalmıştı. Ama bir okul kaçağının yasak olanı yapmaktan duyduğu zevkin de ötesindeydi duyduğu his. Sanki ruhunu temizleyen bir banyoda yıkanıyor gibiydi. Burada, pis şehir havuzunu dolduran alçaklık, bayağılık, adilik ve kötülüklerin yeri yoktu. Uzun boylu düşünmeksizin bu konuda, bütün duyguları arınmış, yücelmişti... Eğer ona şu anda ne hissettiğini sorsalar, sadece çok iyi vakit geçirdiğini söylemekle yetinirdi; zira şehrin çürüttüğü bedenini ve beynini saran tabiatın güçlü sihrinin bilincine varmamıştı. Aslında kalabalık insanların yaşadığı medeniyet hayatının sadece ince bir kabuk gibi kendisini sardığı Günışığı, vahşî topraklarda yaşayanların geçmişine sahipti ve tabiatın o sihirli gücü bu geçmişte uyuyordu.

Sonoma Dağı'nın doruğunda hiç ev yoktu. Günışığı, masmavi Kaliforniya göğü altında tek başına, doruğun güney tarafına doğru ilerleyip, burada dizginleri çekti. Ağaçlıklı derin yarların yer yer kestiği çayırlık bir arazinin, tâ aşağıdaki, bir bilardo masası kadar düz Petaluma Vadisi'ne doğru set set alçaldığını, vadide ise yağlı toprağın geometrik parçalar halinde sürülmüş olduğunu gördü. Batıya doğru, vadilerinin üstünde yükselen morumsu buğulara sarınmış sıra sıra dağlar uzanıyor, onların da ötesinde Pasifik'in gümüşî parlaklığı görünüyordu. Atını bir o yana, bir bu yana çevirerek, Santa Rosa'dan, St. Helena Dağı'na kadar batıyı ve kuzeyi, doğu yanında ise Sonoma Vadisi'nin ötelerindeki Napa Vadisi görüntüsünü kesen sık ormanlığı seyretti. Sonoma Vadisi'nin doğuya bakan duvarının yarı yerinde, ufak Glen Ellen köyünü de içine alan doğrultu üzerinde bir çıplak çukurluk gözüne çarptı. Önce bunun bir altın madeni tünelinin ağzı olduğunu düşündü, sonra bu topraklarda altın bulunmadığını hatırlayınca çukuru aklından uzaklaş-

tırdı, güneydoğuya doğru tepenin çevresini dolaşmağa devam etti; buradan, San Pablo Körfezi'nin arkasında, Diabolo Dağı'nın çifte doruğu görünüyordu. Günyede ise, Pasifik rüzgârlarının Golden Gate üzerinden San Francisco'nun dumanlarını alçaktan, bir ince bulut halinde sürükleyip çevresine doladığı Tamalpasis Dağı; elli mil uzaktaki Tamalpasis.

«Bir gün içinde bu kadar yeri birden hiç görmemiştim,» diye düşündü ve düşüncesi kelimeler halinde ağzından döküldü.

Oradan istemeye istemeye ayrıldı; sık ağaçlardan kurtulup inişe başlaması bir saat aldı. Eğlence olsun diye yeni bir yoldan gitti; tepenin eteğindeki ağaç kümelerine vardığında akşam olmak üzereydi. Bu ağaçlıklı minik tepeciklerden birinin üstünde, bütün yeşillerden apayrı bir yeşil renk tonu gözüne çarptı. Uzun uzun baktıktan sonra, bunun üç servi ağacı olduğunu anladı; servi ağaçlarını oraya ancak bir insan eli dikmiş olabilirdi. Tamamiyle çocukça bir meraka kapılarak, servi ağaçlarını yakından görmek istedi. Tepecik o kadar sık ağaçlar ve çalılarla kaplıydı, aynı zamanda o derecede dikti ki, atından inip, yaya tırmanmak zorunda kaldı. Hatta birkaç sefer, sık çalılıklardan sıyrılabilmek için elleri ve dizlerinin üstünde emekledi bile. Birdenbire serviler önüne çıkıverdi Günışığı'nın. Kare şeklinde, köhne bir çit içine alınmıştı serviler; çitin kazıkları elle yontulup sivriltilmişti. Çitin içinde iki çocuk mezarı vardı. Başlarının dikilmiş iki tahta parçasına yine elle kazılmış yazılar çocukların hayat hikâyelerini veriyordu: **Küçük David, Doğ. 1855, Öl. 1859** ve **Küçük Lilly, Doğ. 1853, Öl. 1860.**

«Zavallı yavrucaklar,» diye mırıldandı Günışığı.

Mezarlarda, yakın zamanlarda bakım gördüklerini belli eden işaretler vardı. Tümseklerin üstündeki solmuş yabanî çiçek buketleriyle mezarların başlarına dikili tahtaların taze boyalı olması bunu gösteriyordu. Bu ipuçlarını elde eden Günışığı çevrede bir yol aradı ve kendi tırmandığı yerin tam karşı

yönünde, tepeden aşağı giden bir patika buldu. Oradan inip, ağaç kümesinin çevresini dolaşarak, atının yanına geldi, sırtına atladığı gibi çiftlik evinin yolunu tuttu. Bacadan duman tütüyordu; az sonra da Günışığı, ince yapılı, sinirli bir genç adamla konuşmaya başlamıştı bile. Bu adamın, çiftliğin kiracısı olduğunu öğrendi. Çiftliğin büyüklüğü ne kadardı? Daha büyük görünüyordu gerçi, ama sadece sekiz yüz dönümdü. Bunun da sebebi, arazinin biçimsiz oluşuydu. Evet, kil çukuruyla bütün ağaçlıklar bu araziye aitti ve sınırı yar boyunca bir mil kadar uzanıyordu.

Genç adam, «Bu arazi,» dedi, «öyle kaba topraklı ve sertmiş ki, bu toprakları işlemeğe başladıkları zaman çiftçiler iyi toprakları satın ala ala bu çiftliğin sınırlarına kadar gelip dayanmışlar. İşte bu yüzden çiftlik topraklarının sınırları öyle diş diştir.»

Ah, evet, karısıyle birlikte çok çalışmak suretiyle kıt kanaat geçinebiliyorlarmış. Kiraları fazla değilmiş. Çiftlik sahibi Hillard, kil çukurundan kazandığı parayla geçiniyormuş. Hillard oldukça zenginmiş, aşağıdaki vadide birkaç çiftliğiyle üzüm bağları varmış. Tuğla harmanında bir metreküp kile, on sent veriyorlarmış. Çiftliğin geri kalan yerlerinde, parça parça iyi topraklar varmış; buraları bağ ve bostan gibi, ağaçların kesilmesi suretiyle meydana getirilen açmaların bulunduğu yerlermiş, ama geri kalan topraklar çok inişli çıkışlıymış.

Günışığı, «Sen çiftçi değilsin,» dedi.

Genç adam güldü ve başını iki yana salladı.

«Hayır,» dedi, «telgrafçıyım ben. Ama karımla beraber, iki yıl kadar tatil yapmağa karar verdik... Ve işte buraya geldik. Ama iki yıl bitmek üzere artık. Bu güz, üzümleri topladıktan sonra işe başlayacağım tekrar.»

Evet, aşağı yukarı elli-altmış dönüm kadar tutardı bağ; şaraplık üzüm yetişiyordu bağda. Fiyatlar genellikle iyiydi. Yiyecek parasının çoğunu üzümden çıkarıyordu. Eğer bu çiftlik kendisinin olsaydı, bağın hemen üstünde, tepenin yamacında bir

açma yapar, meyve ağaçları dikerdi. Toprak iyiydi. Çiftliğin sağında solunda pek çok otlak vardı, ayrıca toplam yüzölçümü yetmiş dönümü bulan açmalarda, aklın alabileceği en güzel dağ otu yetişiyordu. Bu otların tonu, vadi otunun tonundan üç - beş dolar pahalıya satılıyordu.

Günışığı dinlerken dinlerken, birden, son birkaç saattir gezip dolaştığı bu yerlerde yaşayan genç adamı kıskandı.

«Ne akla hizmet edip de telgrafhaneye döneceksin?» diye sordu.

Genç adam, dalgın dalgın gülümsedi.

«Burada iki yakamız bir araya gelmiyor...» Bir an tereddüt etti. «Üstelik yeni masraflar da çıkacak yakında. Gerçi kira az, ama yine de dokunuyor; hem ben çiftliği gerektiği gibi işleyecek kadar güçlü de değilim. Eğer çiftlik benim malım olsaydı, ya da ben senin gibi güçlü kuvvetli olsaydım, başka bir şey istemezdim. Karım da öyle.» Yüzünde yine o dalgın gülümseme dolaştı. «Aslında bizler köy çocuğuyuz, birkaç yıl şehirde yaşayınca hemen kır hayatını özlüyoruz. Biraz para yapmağa karar verdik, ondan sonra kendimize ufak bir toprak satın alıp yerleşeceğiz.»

Peki şu çocukların mezarları? Evet, mezarların başındaki tahtalardaki yazıları o tazelemiş, mezarda biten otları da o ayıklamıştı. Bu bir gelenek olmuş. Çiftlikte kim otururşa mezarların bakımını da üstüne alırmış. Yıllardır her yaz, çocukların anasıyla babası mezarları ziyarete gelirlermiş. Ama bir zaman gelmiş, ana-baba artık görünmez olmuş. Hillard da bu usulü koymuş.

Vadinin karşısındaki çukurluk mu? Eski bir altın madeni. Hiç altın bulunmamış o madende. Yıllardır bir sürü adam gelip çalışmış o madende, zira görünüşü umut vericiymiş. Ama yıllarca öncesine aitmiş bu iş. Vadide altın çıkan hiç bir yer bulunamamış şimdiye kadar, bununla birlikte millet yine de araştırmaktan bıkmamış, hatta otuz yıl kadar önce bir akın bile olmuş buralara.

Evin kapısında zayıf yapılı genç bir kadın belirdi, adamı akşam yemeğine çağırdı. Günışığı'nın aklından geçen ilk düşünce, şehir hayatının bu kadına yaramıyacağı oldu. Sonra, kadının yüzündeki hafif yanık teni ve sıhhatli pırıltıyı görerek, onun yerinin köy olduğuna karar verdi. Günışığı akşam yemeği davetini kabul etmedi; atına atlayıp, Glen Ellen'e doğru yola koyuldu. Ayaklarını üzengilere iyice basıp ileriye doğru uzatarak, eyerin tâ art kayışına yakın oturmuş, unutulmuş şarkılar mırıldanarak gidiyordu. Kıvrıla kıvrıla inen kötü bir yoldan, yer yer meşe ağaçlarının kümelendiği çayıra varıp, geçti. Bıldırcın seslerini zevkle dinledi, atının burnunun dibinden telâşla kaçan, kaçarken yuvarlanan, sonra acele toparlanıp bir meşe kütüğüne sığınan minicik bir sincaba kahkahalarla güldü.

O gün, Günışığı daha önce çiğnenmiş yollardan gitmeği hiç istemiyordu; Glen Ellen'e doğru yine araziye dalıp giderken önüne öyle derin, öyle dik bir yar çıktı ki, bir keçi yolunu tutmak zorunda kaldı ve bundan da büyük bir memnunluk duydu. Bu keçi yolu onu kütükten yapılmış ufak bir kulübeye getirdi. Kapılar, pencereler açıktı, bir kedi yavrularını emziriyordu eşikte; ama evde kimse yoktu. Yarın karşı tarafına geçen keçi yolundan aşağı indi. Yarı yolda, batan güneşin ışıkları altında yukarıya doğru gelen bir ihtiyara rastladı. İhtiyar, elinde köpük köpük sütle dolu bir bakraç taşıyordu. Başında şapka yoktu, sona eren bir yaz gününün bütün doymuşluğunu taşıyan kırmızı yüzü, kar gibi beyaz saçlar ve sakallarla çevrelenmişti. Günışığı, hayatında bu kadar memnun görünüşlü bir insana rastlamadığını düşündü.

«Kaç yaşındasın babalık?» diye sordu.

«Seksen dört,» diye cevap verdi ihtiyar. «Ya, seksen dört yaşındayım, ama pek çok gence taş çıkartırım.»

«Kendine her halde çok iyi bakıyorsundur,» dedi Günışığı.

«Orasını bilmem. Ben hayatımda yan gelip yatmadım. 1851'de, ovaları bir öküz arabasıyla geçip, Kızılderililerle savaştı-

ğım vakit, yedi çocuklu bir aile babasıydım. O zaman senin yaşında var yoktum.»

«Burada kendini yalnız hissetmiyor musun?»

İhtiyar, süt bakracını bir elinden öbürüne geçirdi ve düşündü.

Bir hikmet söyler gibi, «Orası adamına göre değişir,» dedi. «Bir kere, o da karım öldüğünde kendimi yalnız hissetmiştim. Bazı insanlar kalabalıkta kendilerini yalnız hissederler, işte ben de öyleyim. Ancak, San Francisco'ya indiğim zaman yalnız hissediyorum kendimi. Amâ bir daha ölünceye kadar gidecek değilim, eksik olsun. Burası bana yetiyor. 1854'den beri bu vadide yaşıyorum, İspanyollardan sonra ilk yerleşenlerden biriyim buraya.»

Günışığı atını sürerken, «Eh, iyi akşamlar, babalık,» dedi. «Buradan ayrılma sakın. Gençler solda sıfır kalır senin yanında vallahi, hem pek çok genci de gömmüşündür sen.»

İhtiyar keyifle, kıkır kıkır güldü; Günışığı kendisinden de dünyadan da memnun, sürdü gitti. Yukon'daki kamp hayatı ve yolculukların verdiği doymuşluk hissini yeniden tadıyor gibiydi. Batan gün ışıklarının arasından dik yokuşu tırmanan ihtiyar öncünün hayali gözlerinin önünden gitmiyordu. Seksen dört yaşına rağmen gerçekten de son derece dinç bir adamdı. Günışığı'nın aklına, o ihtiyar gibi yapmak düşüncesi girdi, ama San Francisco'daki büyük oyun, onun bu fikrini veto etti.

«Eh, ne yapalım,» diye karar verdi o da, «yaşlanıp oyunu bıraktığım zaman yerleşirim ben de böyle bir yere; o zaman da şehrin canı cehenneme.»

IX

Günışığı, pazartesi günü şehre döneceği yerde, kasabin atını bir günlüğüne daha kiraladı ve vadiyi doğu yönündeki tepelere doğru geçip, altın madenine bakmağa gitti. Burası, bir gün önce geçtiği yerlerden daha çorak, daha kayalıktı; bayırların üstündeki bitkiler de, içinden geçilmesi imkânsız, son derece sık ve dikenli çalılıklardan ibaretti. Ama yarların içinde bol su ve gür koruluklar vardı. Maden çoktan beri terkedilmiş bir durumdaydı, ama Günışığı yarım saat kadar toprağı eşeleyip zevkle inceledi. Alaska'ya gitmeden önce kuvars madenlerinde tecrübe edinmişti, onun için böyle terkedilmiş madenlerin neyi anlattığını çok iyi bilirdi. Bu madenin hikâyesi de Günışığı için basit ve apaçıktı: Bir deneme yapılmış, tepenin yamacında tünel açmak için ümit verici sonuç alınmıştı; üç ay çalışılmış, sonra para tükenmişti; maden olduğu gibi bırakılmış ve altın arayıcısı, para kazanmak için iş bulmağa gitmişti; çalışıp kazandığı parayla tekrar madene dönmüş ve altın bulma umuduyla yeniden çalışmaya koyulmuştu; ama tünel tâ tepenin içine kadar ilerlediği halde, altına bir türlü rastlanmamıştı; yıllar geçtikten sonra adam ümidini kesmiş, madeni bırakmış ve ortadan kaybolmuştu. Sonra başka biri gelmiş, sonra başka biri ve belki de bunların hepsi çoktan ölmüşlerdi; Günışığı, eyerin üstünde geriye dönüp, tünelin karanlık ağzına bakarken, işte kafasından bu düşünce geçti.

Bir gün önceki gibi, sırf zevk için, doğru yolu bırakıp, hep

keçi yollarından, binbir tehlike, binbir güçlük içinde geçip, doruklara tırmandı. Bir araba yoluna rastladı, bu yolu birkaç mil izleyerek dağlarla çevrili ufak bir vadiye çıktı; burada altı tane fakir çiftçi, dik bayırlarda şaraplık üzüm bağı yetiştiriyorlardı. Ötede yol, yukarı doğru tırmanıyordu. Tepelerin yamaçları bodur çalılıklarla kaplıydı, ama yarlarda koca koca ladin ağaçları, yaban asmaları ve çiçekler büyümüştü.

Yarım saat sonra tepelerin hemen dibinde bir açıklığa vardı. Şurada burada, bayırımsı ve toprağın elverişli olduğu yerlerde, şaraplık üzüm kütükleri görülüyordu. Günışığı, bağ yetiştirmenin burada çok zorlu bir iş olduğunu görebiliyordu. Üstelik mücadeleyi de tabiat kazanmak üzereydi, zira bodur çalılıklar, kütüklerin aralarına kadar sokulmuş, birçok yerlerde yabanî otlar büyümüş, kütükler budanmamış, bağ terkedilmişti; yine ötede beride, yıkılmamak için canını dişine takmış çit kazıkları göze çarpıyordu. Yol burada, büyük ahırlar ve ambarlarla çevrili ufak bir çiftlik evinin önünde son buluyordu. Daha ötede yolu bodur çalılar tamamıyle örtmüştü.

Ambarın avlusunda gübre tırmıklayan yaşlı bir kadın gören Günışığı, dizginleri çekti çitin önünde.

«Merhaba, anne,» diye selâmladı kadını, «senin yerine bu işi yapacak erkek yok mu bularda?»

Kadın elindeki tırmığa dayandı, eteğini beline sıkıştırdı ve gülerek Günışığı'na baktı. Günışığı kadının çalışmaktan sertleşmiş, güneş ve havayla karşı karşıya kalmaktan esmerleşmiş ellerinin, bir erkek eli gibi iri kemikli, kalın derilerinin de çatlamış olduğunu gördü; ihtiyar, çıplak ayaklarına da kaba saba erkek potinleri geçirmişti.

«Erkek yok,» diye cevap verdi kadın. «Ya sen nereden geliyorsun tâ buralara kadar? Atını bağlayıp da bir bardak şarap içmez misin?»

Kadın tıpkı toprakla uğraşan erkeklerinkine benzeyen acemice, ama sağlam yürüyüşle Günışığı'nın önüne düşüp, onu en büyük yapıya götürdü; Günışığı burada, bir el cenderesi ve şa-

rap yapmak için gerekli bütün âlet edevatın bulunduğunu gördü, ama bunlar ancak ufak çapta bir üretimi karşılayacak kadardı. Kadın, üzümleri vadideki şarapçılara kadar götürmenin çok zor, yolun çok uzun ve çok berbat olduğunu, onun için şarabı kendilerinin yapmak zorunda bulunduklarını anlattı. «Onlar»ın bir ana bir kız olduklarını, kızın da kırk yaşlarında bir dul olduğunu öğrendi Günışığı. Torun ölmeden önce daha rahatmışlar, ama çocuk Filipinler'de yamyamlarla savaşmağa gitmiş, orada savaşta ölmüş.

Günışığı nefis Riesling şarabından dolu dolu koca bir bardak içti, birkaç dakika konuştu ve bir bardak daha doldurttu. Evet, açlıktan ölmeyecek kadar kazanıyorlarmış. Bu devlet arazisini kocasıyla birlikte 1857'de almışlar, işlemişler, kocası öldükten sonra da o ekip biçmiş. Aslında emeklerinin karşılığını vermiyormuş toprak, ama ne yapsınlarmış? Şarap tröstü varmış ve bunların yaptıkları şarapları düşük fiyatla alıyorlarmış. Riesling mi? Bu şarabı demiryoluna kadar indirip, dört litresini yirmi iki sentten teslim ediyorlarmış; üstelik de demiryoluna kadar uzun ve yorucu bir yolculuk yaptıktan sonra. Gidiş geliş bir gün sürüyormuş. Kızı şimdi mal götürmüş, burada değilmiş.

Günışığı, Riesling'in, hem de bu derece iyi olmadığı halde, otel ve lokantalarda litresi bir buçuk, iki dolardan verildiğini biliyordu. Halbuki kadın dört litresine yirmi iki sent alıyordu. İşte oyun buradaydı. Bu kadın da, ailesiyle ve kendileri gibi olanlarla birlikte o aptallar kalabalığındandı; yani, çalışan, didinen, öküz arabalarını uçsuz bucaksız ovalardan geçiren, bakir toprağı işleyen, sabahtan akşama kadar ölesiye çalışan, vergilerini veren ve çocuklarıyle torunlarını, kendilerinin ancak şaraplarını yirmi iki sente satmalarını mümkün kılacak kadar koruyan bayrakları uğrunda çarpışmaya gönderenlerdendi. Aynı şarabı St. Francis otelinde litresi iki dolardan vermişlerdi... İşte böyleydi bu iş.

Bu kadın ve kadının dağ başındaki el cenderesiyle, Günışı-

ğı'nın otelinde şarap ısmarlayışı arasında yedi dolar, yetmiş sekiz sentlik bir fark vardı. İşte bu miktarı yutmak üzere, bu kadınla Günışığı arasına, şehirli bir hırsızlar grubu giriyordu. Bunlardan başka, yine arada sebeplenen bir ordu kadar da insan vardı... Bunlara nakliyeciler, maliyeciler, bankacılar, toptancılar, mülk sahipleri filan deniyordu, ama mesele, bunlar kaymağı yutarlarken, kadının geriye kalan artığa - yirmi iki sente - yatmasıydı. Günışığı içini çekerek, 'eh, ne yapalım, her gün sağılacak bir enayi doğuyor; kabahat kimsenin değil' diye düşündü. Bütün bunlar, oyunun bir parçasıydı, ne var ki, sağılanlar için hayat her halde çok güç olmalıydı.

«Kaç yaşındasın, anne?» diye sordu.

«Önümüzdeki Ocakta yetmiş dokuz bitiyor.»

«Çok çalışıyorsun, her halde, değil mi?»

«Yedi yaşımdan beri. Michigan'da doğdum, büyüdüm, genç kadınlığıma kadar orada yaşadım. Sonra evlendim, ama evlendikten sonra işler gittikçe ağırlaştı, yüküm arttı.»

«Ne zaman dinleneceksin?»

İhtiyar, Günışığı'na bu sorusunu sanki üzerinde düşünülmeğe değmez bir latife gibi karşılamışçasına baktı ve cevap vermedi.

«Allaha inanır mısın?»

Kadın, evet anlamında başını salladı.

Günışığı, «Öyleyse bütün çektiklerinin karşılığını göreceksin,» diye onu temin etti; ama içinden, her gün bir sağmalın dünyaya gelmesine sebep olup da, onların beşikten mezara kadar soyulmalarını sağlayan bu kumara son vermeyen Allahı düşünüp şaştı.

«Şu Riesling'den ne kadar var elinde?»

Kadın fıçılara bir göz gezdirip, kafasından hesapladı. «Üç bin iki yüz litre kadar.»

Günışığı bu kadar şarabı ne yapabileceğini, kimlere verebileceğini düşündü.

«Bunların hepsini litresi bir dolardan alsam, ne yaparsın?» diye sordu.

«Düşer ölürüm, her halde.»

«Hayır; ciddî konuşuyorum.»

«Kendime takma diş yaptırırım, evi bir hale yola sokarım, yeni bir yük arabası satın alırım. Bu yollar arabanın canına okuyor.»

«Peki, başka?»

«Bir de tabut satın alırım kendime.»

«Pekâlâ, tabutunu da mabutunu da, hepsini aldın gitti.» Kadın inanmıyarak baktı.

«Hayır; şaka etmiyorum. Al işte, anlaşmayı bağlamak için elli dolar kaparo sana. Senet filan da istemez. İnsan asıl zenginlere para verdiği zaman gözünü açmalı, zira bilirsin, her zaman onların hafızaları zayıf olur. İşte adresim. Şarapları demiryoluna kadar getirmen lâzım, orada teslim edersin. Haydi, şimdi bana yolu göster de, gideyim. Tepeye çıkmak istiyorum.»

Bodur çalıların arasında, belli belirsiz keçi yollarını izleyerek, ağır ağır tepeye tırmandı ve doruğu buldu. Buradan, ön tarafında Napa Vadisi'ni, arkada da Sonoma Dağı'nı görüyordu.

«Güzel memleket,» diye mırıldandı, «çok güzel bir memleket.»

Tepenin etrafını sağa doğru dolanıp, yine keçi yollarından inerek Sonoma Vadisi'ne giden yeni bir yol aradı; keçi yolları iyice kaybolmuştu artık. Çalılıklar da iyice sıklaşmış, geçit vermez hale gelmişti. Bazı yerlerden geçebildiği halde, önüne çıkan yarlar atının geçemiyeceği kadar dikti; bu yüzden gerisin geriye döndü. Bütün bu zorluklar, kızdırmak şöyle dursun, üstelik hoşuna gidiyordu, zira yeniden, tabiatla oynadığı o eski günlerine dönmüştü. Akşam bastırırken, çalılıklardan kurtulup ağaçsız bir yara inen, oldukça belirli bir keçi yolu buldu. Burada onu yeni bir heyecan karşıladı. Birkaç dakika önce bir av köpeğinin havlamasını duymuştu, şimdi yukarısındaki çıplak te-

penin üstünde, birdenbire kurşun gibi giden iri bir erkek geyik ve onun hemen ardından yıldırım gibi kovalayan muhteşem bir av köpeği gördü. Günışığı, eyerinin üzerinde soluğu kesilmiş bir halde, hayvanlar gözden kaybolana kadar seyretti; sanki kendisi de geyiği kovalıyormuş gibi, gözleri kısılmış, nefsini tutmuş, burun delikleri kabarmıştı. Medeniyet dünyasına gelmeden önceki avcılık damarları kabarmıştı.

Kuru ve çıplak yardan çıkıp, bu sefer, içinden kurdele gibi ince bir akarsuyun geçtiği bir başka yara geldi. Buradan ormana dalan bir yola, bu yoldan da ufak bir düzlüğe çıktı; düzlüğü geçince az çiğnenmiş bir köy yoluna vardı. Buralarda ne bir çiftlik, ne de bir ev vardı görünürlerde. Toprak kayalıktı. Yerin altı da, üstü de kayalıktı, ama yolun iki tarafında bodur çalılıklarla bodur meşe ağaçları yine de bir orman gibi sık büyümüştü. Bu çalılıklar arasından, birdenbire, Günışığı'na tavşanı hatırlatan, ufak-tefek bir adam çıkıverdi.

Ayağında işçi pantolonu vardı adamın, başı çıplaktı; sırtında da düğmeleri göğsüne kadar açık, pamuklu kumaştan bir gömlek vardı. Yüzü güneşten yanmış, iyice esmerleşmişti; açık sarı saçları, uçlara doğru peroksit sarısı rengini almıştı. Günışığı'na durması için işaret edip, bir mektup uzattı.

«Eğer kasabaya gidiyorsanız, lütfen şu mektubumu postalayın, müteşekkir kalırım,» dedi.

«Tabiî,» dedi Günışığı; mektubu cebine attı. «Bu civarda mı oturuyorsunuz?»

Ama adam cevap vermedi. Günışığı'nı hayretle karışık bir merakla süzüyordu.

«Sizi tanıyorum ben,» dedi Günışığı'na. «Siz Elam Harnish'siniz; Gazeteler 'Yanan Gün' diye bahsediyorlar sizden. Yanılıyor muyum?»

Günışığı başıyla doğruladı.

«Peki ama buralarda işiniz ne, Allahaşkına?»

Günışığı sırıtarak cevap verdi: «Ticaret alanının sınırlarını zorluyorum.»

Ufak tefek adam, «Bugün iyi ki yazmışım şu mektubu,» diye devam etti, «yoksa size rastlamıyacak, görmek fırsatını kaçıracaktım. Resminizi gazetelerde çok gördüm, gördüğüm yüzleri de kolay kolay unutmam. Sizi derhal tanıdım. Benim adım Ferguson.»

Günışığı, «Buralarda mı oturuyorsunuz?» diye sorusunu tekrarladı.

«Ah, evet. Çalıların gerisinde, yüz metre kadar ötede bir kulübem, sonra minik bir pınarımla birkaç da meyve ağacım var. Gelin de görün. Hele pınar çok cici. Hiç böyle su içmemişsinizdir. Gelin de bir yudum için.»

Günışığı attan indi, yedeğine alarak, hızlı adımlarla yürüyen, ufak tefek, ama enerjik adamı takip etti. Meşelerin meydana getirdiği yemyeşil bir tünelden geçip, birdenbire bir açmaya çıkıverdiler. Buraya bir açma demek de doğru olmazdı, zira vahşî tabiatla insan elinin toprakta yaptığı bir-iki ufak tefek değişiklik kucak kucağaydı. Burası, yarın dik duvarına dayanmış minicik bir koruluktu. Büyük meşeler, toprağın burada daha zengin olduğunu gösteriyordu. Tepelerden yüzyıllar boyunca kayan arazi, bu zengin toprağı yığmıştı buraya. Meşelerin altında, sanki bu ağaçlara gömülmüş gibi duran, kaba saba yapılmış, boyasız bir kulübe vardı; kulübenin verandasındaki sandalyelerle hamak, buraya bir açıkhava yatakodası görünüşü veriyordu. Günışığı'nın keskin gözlerinden hiç bir şey kaçmıyordu. Açma, düzensiz bir biçimdeydi; toprak nerede iyiyse orası düzlenmiş, her meyve ağacına, her sebze tarhına ayrı ayrı su getirilmişti. Minicik sulama kanalları her tarafta göze çarpıyor, bazılarının içinden de su akıyordu. Ferguson, ziyaretçisinin yüzüne, beğenip beğenmediğini anlamak için merakla bakıyordu.

«Nasıl bulıuyorsunuz, ha?»

Günışığı, «Pek bakımlı, çok özenilmiş doğrusu.» diye alay etti, ama gözlerindeki neşeli pırıltı, ufak tefek adamı hoşnut etmeğe yetti.

«Biliyor musunuz,» dedi, «şu gördüğünüz ağaçları tek tek, evlâtlarım gibi bilirim. Onları ben diktim, ben baktım, ben büyüttüm. Gelin de pınara bir göz atın.»

Pınarı görüp, suyundan içen Günışığı, eve dönerlerken, «Harika doğrusu,» dedi.

Evin içini görünce şaşırdı Günışığı. Yemek pişirmeğe ayrılan ufak bir köşe dışında bütün ev koskocaman bir oturma odasından ibaretti. Ortadaki kocaman bir masanın üstü kitaplar ve dergilerle doluydu. Yerden tavana kadar, bütün duvarlar kitap dolu raflarla kaplıydı. Günışığı bu kadar çok kitabı bir arada hiç görmemişti. Çam kerestelerinden yapılmış döşeme, yaban kedisi ve geyik derileriyle örtülüydü.

Ferguson gururla, «Kendim vurdum bunları, aynı zamanda da kendim debağladım,» dedi.

Odanın en güzel yeri, koca koca taşlardan, kayalardan yapılmış şömineydi.

«Kendim yaptım,» diye açıkladı Ferguson, «öyle de bir çekiyor ki, vallâhi! Bacadan başka hiç bir yerinden bir damla duman çıkmaz; o müthiş gündoğusu rüzgârları estiği zaman bile.»

Bu ufak tefek adam Günışığı'nı büyülemiş gibiydi. Bu ücra köşede, neden kitaplarının arasına saklanmıştı bu adam? Hiç de bir budalaya benzemiyordu; bu hemen anlaşılıyordu. O halde neden? Bu işte bir serüven kokusu hissediliyordu. Günışığı, akşam yemeği davetini kabul etti, ama içinden de, adamın ya bir vejetaryen, ya da meyveyle sebzeden başka bir şey yemeyen buna benzer bir sağlık budalası olabileceğini geçirdiği için sadece meyve yemeğe hazırlandı. Yemekte pirinç pilavı ve tavşan yahnisi yerlerken (tavşanı da Ferguson vurmuştu) öteden beriden konuştular; böylelikle de Günışığı adamın yemek seçmediğini öğrendi. Canı ne çekerse onu yermiş, sadece tecrübelerine dayanarak, hazım sistemine uygun gelmeyen tertiplerden kaçınırmış.

Bunun arkasından, Günışığı adamın belki de aşırı bir din-

dar olabileceğini düşündü; ama çeşitli konular üzerinde konuşurken yaptığı yoklamalardan, hiç bir gariplik, olağanüstülük bulunmadığı sonucuna vardı. Nihayet yemeklerini yedikten, bulaşıkları birlikte yıkayarak tabakları kuruladıktan sonra rahat rahat oturup, sigaralarını tellendirdikleri zaman, Günışığı sordu:

«Bana bak, Ferguson,» dedi, «buraya geldiğimden beri hep, sendeki acaipliğin ne olduğunu, hangi cıvatanın noksan olduğunu bulmağa çalışıyorum, ama bir türlü çıkaramadım vallahi. Buralarda işin ne senin, yahu? Neden kalkıp, buralara geldin? Buraya gelmeden önce ne iş yapardın sen? Hadi anlat bana.»

Ferguson, sorulardan hoşlandığını saklamağa hiç lüzum görmedi.

«Birincisi,» diye başladı, «doktorlar benden umutlarını kestikleri için kalbimi kırdılar. Sanatoryumlarda bir müddet süründükten, Avrupa'da ve Hawai'de birkaç hava değişimi gezisine çıktıktan sonra, ancak birkaç aylık ömrüm kaldığını söylediler. Üzerimde denemedikleri metot kalmadı. Faturalarını ödemekten cebimde meteliğim kalmadığı halde, her gün biraz daha kötüye gidiyordum. Benim derdim katmerliydi, birincisi, zayıf bünyeli bir çocuk olarak doğmuştum; ikincisi de tabiata aykırı bir hayat sürüyordum; çok çalışıyordum, sırtımda bir sürü sorumluluk taşıyordum, sinirlerim hep gergindi. **Times Tribune**'ün yazı işleri müdürüydüm...»

Günışığı içinden, 'vay canına' dedi. Zira **Times Tribune,** San Francisco'nun en büyük ve en önemli gazetesiydi.

«... Bu sinir gerginliğine dayanacak kadar güçlü değildi bünyem. Bedenim de, kafam da dayanacağından fazla bir yük altındaydı. Viskiden kuvvet almağa kalkıyordum, ama kulüplerde, otellerde ömür geçirmek sağlığıma ne kadar zarar veriyorsa, viski de o kadar zarar veriyordu tabii. İşte beni perişan eden bunlardı; tamamıyle ters bir yaşayış tarzı tutturmuştum.»

Omuzlarını silkip, piposundan bir nefes çekti.

«Doktorlar beni terkedince, ben de onları terkettim, bütün ilişiğimi kestim. On beş yıl önce oldu bunlar. Çocukluğumda, kolej tatillerinde buraya gelip avlanırdım; işte her şeyin bittiğine karar verdiğim bir sırada, içimde kır hayatına dönmek için bir özlem uyandı. Her şeyi, ama her şeyi olduğu gibi bırakıp, geldim buraya. Ay Vadisi'ne yerleştim. Bilirsin, Sonoma Vadisi'ne Kızılderililer, Ay Vadisi derler. İlk yıl eğreti oturdum; daha sonra bu kulübeyi yaparak kitaplarımı getirttim... Daha önce mutluluk nedir, sağlık nedir bilmiyormuşum meğer. Bir de şimdi bak bakalım bana, hiç kırk yedi yaşında gösteriyor muyum?»

«Kırktan bir gün bile fazla göstermiyorsun,» diye itiraf etti Günışığı.

«Halbuki buraya geldiğim vakit altmışımda gösteriyordum, hem de düşün ki, on beş yıl önce.»

Uzun boylu konuştular ve Günışığı dünyaya yeni bir açıdan bakmağa başladı. İşte bu arada, içinde ne bir kin, ne bir garez bulunan, her şeye alaycı bir gözle bakmadığı halde, şehirde yaşayanlara gülüp, onlara deli diyen bir adam vardı; paraya hiç önem vermediği gibi, kudret sahibi olma tutkusu da çoktan sönmüştü bu adamın. Şehirli arkadaşlarına gelince, ev sahibi bunlardan gayet açık bir dille söz ediyordu:

«Arkadaşlarım; kulüplerde, şurada burada, Allah bilir kaç yıl içtiğimiz su ayrı gitmeyen arkadaşlarım ne yaptılar? Hiç birine bir şey borçlu değildim, öyle olduğu halde buraya çekildiğim zaman, 'Nasılsın be yahu? Senin için bir şey yapabilir miyim?' diye bir tek satır yazan çıkmadı içlerinden. Yalnız haftalarca, 'Ferguson'a ne oldu?' lafı dolaştı ortalıkta. Ondan sonra da ben bir anıdan ibaret kaldım. Halbuki hepsi de, maaşımdan başka hiç bir gelirim bulunmadığını, bu maaşla da hiç bir vakit iki yakamın bir araya gelmediğini bilirlerdi.»

Günışığı, «Pekiy, şimdi ne yapıyorsun?» diye sordu. «Elbise almak, dergi, kitap almak için paraya ihtiyacın vardır, öyle değil mi?»

«Arada bir, haftalık ya da aylık işler bulur, kışın toprak sürerim, güzün bağ bozumunda çalışırım; tek tük başka işler de bulunur yazın çiftliklerde. Fazla bir ihtiyacım yoktur, onun için çok çalışmak zorunda değilim. Zamanımın çoğunu çevrede gezerek geçiririm. Dergilere, gazetelere ısmarlama yazılar yazabilirim, ama toprak sürmeği, üzüm toplamağı tercih ediyorum. Bana şöyle bir bak, sebebini anlarsın. Kaya gibi sağlamım. Bu tip çalışma da hoşuma gidiyor. Yalnız şunu itiraf edeyim ki, bu işlere alışmak da çok zor hani. Sabahtan akşama kadar üzüm topladığın halde, akşam eve ölü gibi değil de, tatlı bir yorgunlukla dönmek çok güzel bir şey, ama bu hale gelmek de kolay olmuyor. Ya şu şömine - bu koca koca kayalar -, onu yaptığım zamanlar çok zayıftım; ufacık tefecik, kansız, alkolik, dejenere olmuş bir bünyeye sahip, tavşan kadar gücü olmayan bir zavallıydım. Bu kayaları kaldıracağım diye uğraşmaktan belim kırılacak, yüreğim çatlıyacaktı nerdeyse. Ama dayandım ve bedenimi, tabiatın istediği şekilde kullandım; bir masanın üstüne eğilerek ya da viski çekerek değil... İşte ben de burdayım, sonuç da ortada; cici değil mi şöminem, ha?»

«Ey, şimdi sen şu Klondike'ı, San Francisco'nun nasıl altını üstüne getirdiğini anlat bakalım. Esaslı bir savaşçısın doğrusu; gerçi serinkanlılıkla düşündüğüm zaman sana da öbürleri gibi deli diyesim geliyor, ama yine de ilgi çekici buluyorum seni. Kudret tutkusu! Korkunç bir hastalıktır bu. Neden Klondike'da kalmadın? Ya da neden her şeye boş verip, meselâ benim gibi doğal bir yaşayış sürmüyorsun? Görüyorsun ya, benim de sorularım var. Hadi bakalım, biraz da sen konuş, ben dinleyeyim.»

Günışığı, Ferguson'dan ancak saat onda ayrılabildi. Yıldızların altında, atının üstünde giderken, aklına vadinin öbür tarafındaki çiftliği satın almak fikri geldi. Orada yaşamak niyetinde değildi. Onun oyun yeri San Francisco'ydu. Ama çiftlik hoşuna gitmişti; bürosuna döner dönmez. Hillard'la temasa ge-

çip satın alma teklifini yapacaktı. Üstelik, Holdsworthy eğer yine bir yaramazlık yapmağa kalkarsa, suratına şamarı indirmek için, kil çukurunu da elinde bulundurmuş olacaktı çiftliği almakla.

X

Zaman akıp gitti, Günışığı da oyununu oynamağa devam etti. Fakat oyun şimdi yeni bir aşamaya girmişti. Sadece kumar oynamak ve kazanmak için duyduğu kudret hırsı gitgide, intikam almak için kudret kazanmak hırsına dönüyordu. San Francisco'da, adlarının yanına kara işaret koyduğu pek çok adam vardı; arada bir, yıldırım gibi indirdiği bir darbeyle bu kara işaretlerden birini silerdi. Ne aman verirdi, ne de aman dilerdi. Herkes ondan korkuyor, nefret ediyor ve Günışığı'nı avukatı Larry Hegan'dan başka kimse sevmiyordu; bu adam ise onun uğruna canını feda edebilirdi. Her ne kadar Günışığı, Riverside Kulübü'nü idare eden, şehrin en belâlı kabadayılarıyla ilişkilerini büyük bir dostluk havası içinde sürdürüyor idiyse de, gerçekten içli dışlı olduğu tek insan Larry Hegan'dı.

Öte yandan San Francisco'nun Günışığı'na karşı tutumunda da bir değişiklik olmuştu. Şehrin kurallara en bağlı sermaye kumarbazları, yırtıcı metotlarıyla aman vermeyen bir korsan gibi davranan Günışığı'nı başlarına püsküllü bir belâ diye kabul ediyor, ama ona dokunmaktan şiddetle kaçınıyorlardı. Zira Günışığı onlara, uyuyan köpeğe dokunmamanın hayırlı olduğunu verdiği birkaç dersle iyice öğretmişti. Günışığı'nın bal peteklerine uzanan pençesinin tehlikesini kendi başları üzerinde de gören birçoğu ise, onu yatıştırmağa bile çalışıyor, dost geçinmeğe gayret ediyordu. Alta Pacific Kulübü, gizli olarak ona üyeliğini geri verme teklifinde bulunmuş, ama Günışığı bunu

derhal reddetmişti. Bu kulüpteki birkaç kişinin peşinde olan Günışığı, eline fırsat geçer geçmez bunlardan birini yakalayıp, haklayıveriyordu. Basın bile, bir iki şantajcı gazete dışında, onu aşağılamaktan vazgeçmiş, saygılı bir tutum almıştı. Kısacası, Günışığı'na, yolu üstünde durmamanın hayırlı olacağı vahşî bir kutup ayısı gözüyle bakılıyordu. Gazeteler, Günışığı'nın deniz-yolları şirketlerine saldırışı sırasında topluca ona yüklenmişler, paçalarına sarılıp onu tedirgin etmişler, ama Günışığı da San Francisco'nun görüp göreceği en şiddetli bir savaşta onları dönmüş dönmüş kamçılamış, dönmüş dönmüş tekmelemişti. Pasifik Kıyısı Gemiadamlarının grevi ve şehir belediyesinin işçi liderleriyle hırsız gangsterlerin eline geçişi daha unutulmamıştı. Charles Klinker, California ve Altamont Tröst Kumpanyası'nın yerle bir edilişi kulaklara küpeydi, ama onlar bu ihtara aldırış etmemişler, kendilerini daha güçlü sanmışlardı; tabiî asıl derslerini alana kadar.

Günışığı hâlâ cüretli spekülasyonlara girişiyordu. Meselâ, Rus - Japon Savaşı'nın başlamasının bir gün meselesi olduğu sırada, gemicilik alanındaki kumarbazların tecrübe ve kudretlerine rağmen araya girmiş ve gemi kiralama imtiyazlarını âdeta tekeli altına almıştı. Yedi denizde dolaşan bir tek tekne yoktu ki, onun kira mukavelelerinde adı olmasın. Her zamanki gibi tutumu, «Benim ayağıma geleceksiniz» siyasetine dayanıyordu; nitekim onun ayağına gidiyorlar ve ister istemez ona haraç ödüyorlardı. Giriştiği bütün işlerde, bütün savaşlarda bir tek amacı vardı. Hegan'a bir gün açıldığı gibi, eninde sonunda yeteri kadar sermaye toplayarak, ondan sonra New York'a dönüp, Dowsett, Letton ve Guggenhammer nam centilmenlere Hanyayı Konyayı öğretecekti. Onlara kendisinin ne mene dişli olduğunu, ona madik oynamakla da ne büyük bir hata işlediklerini gösterecekti. Bununla beraber, Günışığı asla aceleci davranmıyordu; henüz bu üç eski düşmanıyla ölüm kalım savaşına girişecek kadar güçlü olmadığını biliyordu. Şimdilik bun-

ların adlarının yanındaki kara işaretler silinmek için gelecekteki bir günü bekliyordu.

Dede Mason hâlâ bürodaydı. Günışığı bir daha kıza hiç yanaşmamış, kitaplar ya da gramer üzerinde tartışmalara girişmemişti. Ona aşırı bir ilgi de duymuyordu; Dede Mason, Günışığı için, gerçekleşmemiş olan şeyin tatlı bir hatırası, yaratılışı yüzünden yakından tanımaktan yoksun kaldığı bir zevkti. Bununla beraber, kıza olan ilgisinin uykuda bulunması, kendisinin de bütün enerjisini sermaye savaşlarına vermiş olmasına rağmen, Dede Mason'un saçlarının her telinin pırıltısını, hareketlerindeki bütün incelikleri, ısmarlama elbisesinin elverdiği oranda vücut çizgilerini, ayrı ayrı gayet iyi biliyordu. Altışar ay arayla kızın maaşını birkaç kere artırmıştı. Dede Mason şimdi ayda doksan dolar alıyordu. Günışığı bundan daha fazlasına cesaret edememiş, ama hiç değilse, kızın işini biraz daha kolaylaştırmanın çaresine de bakmıştı: Dede Mason izine çıkıp döndükten sonra, onun yerine tuttuğu sekreteri, Dede Mason'a yardımcı olarak alıkoymak suretiyle yapmıştı bunu. Ayrıca büroda da değişiklik yapmış, iki kıza ayrı bir oda vermişti.

Dede Mason'u ilgilendiren her şeyi titizlikle inceliyordu Günışığı. Uzun zamandan beri, kızın gururlu tavrına dikkat ediyordu. Göze batıcı olmamakla beraber böyle bir tavrı vardı. Tavırlarından, edasından, onun kendi vücudunu özenilmesi gereken, aynı zamanda gurur verici, değerli ve güzel bir ziynet gibi gördüğü yargısına vardı. Onun giyinişini, bu gururlu tavrını sekreter yardımcısıyla, başka bürolarda karşılaştığı sekreterlerle, yaya kaldırımlarında gördüğü kadınlarla karşılaştırdı. Kendi kendine, «Gerçekten de her şeyi yerli yerinde,» diye fikir yürüttü, «giyinmesini de çok iyi biliyor.»

Dede Mason'u daha çok gördükçe ve onu daha iyi tanıdığını zannettikçe, kız ona daha yaklaşılmaz bir varlık gibi geldi. Ne var ki, Günışığı'nın zaten ona yaklaşmak niyeti bulunmadığından bu sadece tatsız bir gerçek olmaktan ibaret kaldı. Dede

Mason'un büroda oluşuna seviniyor ve onun hep orada kalmasını diliyordu, hepsi bu kadar.

Geçen yıllar, Günışığı'nı düzeltmemişti. Bu hayat ona yaramamıştı. Gitgide şişmanlıyor, etleri yumuşuyordu; adaleleri enikonu pörsümüştü. Gittikçe daha çok kokteyl içiyor ve istenilen sonucu almak için, her geçen gün biraz daha fazla içmek zorunda kalıyordu; ancak o vakit iş hayatının gerginliğinden kurtulabiliyordu. Kokteyllerin yanı sıra, yemeklerde şarap, akşam yemeklerinden sonra Riverside Kulübü'nde viski-soda içiyordu ayrıca. İdmansızlık da vücudunda kötü etkisini gösteriyordu; temiz insanî ilişkilerden yoksun oluşu ise ahlâkının gittikçe bozulmasına yol açıyordu. Hiç bir şeyi saklamıyan bir insan olduğu için, yaptığı bazı kaçamaklar, meselâ otomobille hızlı gitmesi, hovarda bazı arkadaşlarla kırmızı otomobili içinde San José'ye yaptığı neşeli geziler halkın ağzında dolaşıyor, gazetelerde tuhaf, komik olaylar şeklinde yer alıyordu.

Günışığı'nı kurtaracak bir şey de yoktu üstelik. Dindar değildi. Din konusunda kafa yormağa yanaşmadığı gibi, bundan, «Benim için din çoktan ölmüştür,» diye söz ediyordu. İnsanlık onu ilgilendirmiyordu. Kendi kaba sosyolojik düşüncesine göre her şey bir kumardan ibaretti. Tanrı onun için, «Talih» denen kaprisli, soyut bir delilikten başka bir şey değildi. İnsanların nasıl olup da soyanlar ve soyulanlar olarak doğduğuna gelince, bu da esas itibarıyle bir talih oyunu sayılırdı: kartları «Talih» dağıtıyor, bebekler de kendilerine verilen bu kartlara göre oynuyorlardı. İtiraz boşunaydı. İster sırtlarında kamburları olsun, ister olmasın, ister zayıf, ister güçlü, ister aptal, ister akıllı olsunlar, insanlar kendilerine dağıtılan kartlarla oynamak zorundaydılar. Bu dürüst bir oyun değildi. Çoğunluğun elindeki kartlar onları soyulanlar sınıfına sokuyor, ufak bir azınlığın elindeki kartlar da onların ötekileri soymalarını mümkün kılıyordu. Bu kumarın adı hayattı; oynayanlar da toplum. Oyun masası dünya idi; dünya aynı zamanda bir lokma ekmekle kırmızı

otomobiller arasında değişen kavları taşıyordu. Sonunda ise, şanslısı da, şanssızı da aynı yerde, ölümde birleşiyorlardı.

Aşağı sınıfın budalaları için hayat çok zordu, zira onlar daha oyunun başından, kaybetmeğe mahkûmdular; öte yandan Günışığı öbürlerini, yani kazananları yakından tanıdıkça bunların övünülecek hiç bir şeyleri olmadığını daha iyi görüyordu. Onlar da Günışığı için bir şey ifade etmiyordu; varlıklarının hiç bir anlamı yoktu. Yırtıcı hayvanlar arasındakine benzeyen bir mücadele sürüp gidiyordu; güçlüler zayıfları alaşağı ediyordu, ama güçü olanlar - meselâ, Dowsett, Letton ve Guggenhammer gibiler - mutlaka en iyi olanlar demek değildi. Kutuptaki daha güçsüz arkadaşlarını hatırladı. Onlar aşağı sınıfın budalalarındandı işte; zahmeti onlar çeker, onlar çalışır, ondan sonra da, Sonoma Dağı'ndaki şarap yapan ihtiyar kadın gibi, emeklerinin meyvelerini başkalarına kaptırırlardı; bununla beraber onlar, doğruluk, sadakat ve dürüstlük bakımından, kendilerini soyanlardan çok daha üstün niteliklere sahiptiler. Kazananlar, anlaşılan sahteciler, sadakatsizler, kötülerdi. Halbuki bu işte onların da hiç bir oyu yoktu. Onlar da kendilerine dağıtılan kartlarla oynuyorlardı; bütün bu işin sahibi, «Talih», o canavar, o çılgın tanrı, yukarıdan olanları seyredip pis pis gülüyordu. Bu evrensel varoluş oyununda kâğıt düzen asıl hileci oydu.

Bu oyunda adalet yoktu. Dünyaya gelen insanlara, o ufacık bebeklere oyuna katılmak isteyip istemedikleri sorulmuyordu bile. Seçme hakları yoktu onların. Talih onları kollarından tutup hayatın içine fırlatıyor, oyun masasının başına çökertip, «Oyna ulan namussuz, oyna!» diyordu. O zavallılar da ellerinden geldiği kadar oynamağa çalışıyorlardı. Bir kısmının oyunu, yatlar, koca koca villalarla son buluyor, büyük bir kısmınınki ise tımarhanelerde ya da düşkün evlerinde. Bir kısmının eline hep aynı kartlar geliyor, bütün ömrünü çorak bir arazide, sonunda kendisine takma diş, bir tabut alabileceği umuduyla şarap yaparak geçiriyor, başka bir kısmının çektiği kartlar erken

yaşta çoraklarda açlıktan ya da uzun süren bir hastalıktan kıvrana kıvrana ölmelerine sebep oluyordu. Bazılarının elindeki kartlar ise onlara krallıklar, hak etmedikleri sınırsız kudretler kazandırıyor; yine bazılarının kartları da, kendilerinde, akıl almaz servetlere, şerefsiz, utanılacak işler karşılığı kazanılan muazzam paralara, kadınlara veya şaraba karşı bir hırs uyandırıyordu.

Kendisine gelince, her ne kadar bütün kartları göremiyorsa da, şanslı bir el çekmişti. Ama yine de bir gün karşısına eli kendisininkinden kuvvetli olan biri çıkacaktı. Çılgın tanrı, Talih, belki de onu ayartıp böyle bir sona sürüklüyordu. Şartların bir kerecik kötüye gitmesi yeterdi; o vakit bir ay içinde, bütün soyguncular güruhu onun sermayesinin leşi etrafında savaş dansı oynamağa başlardı. Bugün arabası bir yere çarpıp parçalanabilir, veya bir binanın tepesinden kocaman bir levha düşerek kafasını parçalayabilirdi. Hastalığa, «Talih»'in en berbat eserlerinden biri olan hastalığa da tutulabilirdi. Kim bilebilirdi ki! Yarın veya öbür gün, binlerce böcek içinden bir tanesi de onun üstüne atlayıp, yere vurabilirdi onu. Şu Doktor Bascom meselâ, Lee Bascom; daha bir hafta önce Günışığı'nın yanında bir sağlık, gençlik ve kuvvet timsali gibi duruyor, gülüp söylüyordu. Üç gün içinde ölüverdi - zatürree, kalp romatizması ve daha kimbilir ne sebepten -, hem de çığlıkları bir mahalle öteden işitilerek. Bu, Günışığı üzerinde müthiş bir etki yaratmıştı. Bilincine indirilmiş yepyeni, taptaze bir şamar gibi gelmişti ona. Kendisine sıra ne zaman gelecekti bakalım? Kim bilebilirdi ki? Ama şimdilik, elinde tuttuğu kartlara göre oyunu oynamaktan başka yapacak şeyi yoktu; elindeki kartlar da savaş, intikam ve kokteyl idi. Ve «Talih» yukarıda oturmuş, pis pis gülüyordu.

XI

Bir pazar günü, öğleden sonra, geç vakit Günışığı, körfezin karşı tarafında, Oakland'ın sırtını dayadığı Piedmont tepelerinde bir araba gezintisi yapıyordu. Her zamanki gibi altında büyük bir araba vardı, ama bu seferki kendi arabası değil, Kutup topraklarında yedinci defa servet yapıp da geri dönen, «Talih»'in gerçek sevgilisi Swiftwater Bill'inkiydi. Müthiş bir hovarda olan Bill'in bu yedinci serveti de, ilk altısı gibi hızla harcanma yolunu çoktan tutmuştu. Dawson'daki ilk yılda, şişesi elli dolardan dereler gibi şampanya akıtan; sırf kendisini terkeden sevgilisini kızdırmak için yumurta piyasasını altüst edercesine, düzinesi yirmi dört dolardan yüz on düzine yumurtayı - hem de altın kesesinin dibi göründüğü bir sırada - satın alan; San Francisco ile New York arasında, kralları lâyık paralar ödeyerek özel trenler kiralayıp da sürat rekorları kıran Bill, işte bu Bill'di. Günışığı'nın deyimiyle, bu «piç şanslı» işte yine gelmiş, servetini yine eskisi gibi rahatlıkla har vurup harman savuruyordu.

Otomobilde neşeli bir gruptular; körfezi tâ San Francisco'dan San José'ye, oradan dâ Oakland'a kadar dolanmışlar, fazla hız yüzünden üç kere yakalanmışlar, ama üçüncüsünde kendilerini yakalayan polisi de arabalarına atıp kaçmağı başarmışlar, kısacası çok eğlenceli bir gün geçirmişlerdi. Haywards yolunda polisi arabalarına attıktan sonra, kendilerini daha ilerde durdurmaları için telefonla haber verilir korkusuyla,

tepelerin arasından dolaşan arka yola sapmışlar, şimdi de hızla Oakland'a doğru araba sürerlerken, bir yandan da kavga gürültü, polisi bşlarından nasıl defedeceklerjni tartışıyorlardı.

İçlerinden biri, «On dakika sonra Blair Park'a geleceğiz,» dedi. «Bana bak, Swiftwater, ilerde bir yol kavşağı var, halbuki bu yol bizi Berkeley'in içinden geçirip, Oakland'ın arkasına çıkarır. İsterseniz öyle yapalım, sonra da Oakland'a öbür yandan gizlice girip, arabalı vapura binelim, karşı tarafa geçtikten sonra arabayı şoförle geceleyin geri yollayalım.»

Ama Swiftwater Bill, neden Oakland'a Blair Park yoluyla gidilmemesi gerektiğini bir türlü anlayamadı, bildiği gibi gitmeğe karar verdi.

Bir dakika sonra da, bir viraj kıvrılır kıvrılmaz, asıl tutmaları gereken, ama Swiftwater Bill'in gitmek istemediği arka yol göründü. Dağ geçidine açılan bu yolun tam kapısının arkasında, kula bir ata binmiş genç bir kadın, eyerin üzerinden eğilmiş, kapıyı kapıyordu. Günışığı ilk bakışta, bu kadının kendisine yabancı gelmediğini farketti, bir an sonra ise binici, Günışığı'nın çok iyi tanıdığı bir hareketle eyerinin üzerinde doğrulup, atını dörtnala kaldırarak, sırtı onlara dönük uzaklaştı. Dede Mason'du bu kadın... Günışığı, Morrison'un söylediğini, Dede Mason'un bir binek atı beslediğini hatırladı ve onun kendisini bu gürültücü arkadaşlarıyla görmediğine sevindi. Swiftwater Bill, bir kolunu ön kanepenin arkasına atıp öbür elini sallayarak Dede Mason'un dikkatini çekmeğe çalıştı. Tam dudaklarını büzüp, Günışığı'nın da bildiği o meşhur ıslığını öttürmeğe hazırlandığı sırada, Günışığı, bacağını onun bacağına dolayıp, oturduğu yerde bir de omuz atıverince, heyecanlanan Swiftwater Bill'i kanepeye yıkıverdi.

Swiftwater Bill, «Sen t-t-t-tanıyorsun demek, hanımı,» diye kekeledi.

«Tabii tanıyorum,» dedi Günışığı, «onun için kapat çeneni.»

«Ey, zenkini tebrik ederim, Günışığı. Fıstık gibi maşaallah, hem de çok güzel ata biniyor.»

O sırada araya giren ağaçlar yüzünden Dede Mason'u kaybettiler; Swiftwater Bill de yeniden, polisi başlarından nasıl defedecekleri meselesine döndü. Bu sırada Günışığı gözlerini kapayıp, arkasına yaslanmış, Dede Mason'un dörtnala gidişini hayalinde canlandırıyordu. Swiftwater Bill haklıydı. Gerçekten de güzel ata biniyordu Dede Mason. Aferin Dede'ye! Onun, eyer üstünde biricik doğal ve akla yakın oturuş biçimiyle, yani erkek usulü ata binecek cesarete sahip oluşu da iyi bir puandı. Ata çok iyi hâkim olduğundan şüphe edilemezdi.

Pazartesi sabahı mektupları yazmak için odasına gelen Dede Mason'a, Günışığı yeni bir ilgiyle baktı, ama bunu hiç belli etmedi; klişeleşmiş büro işleri eskisi gibi devam etti. Ama ertesi pazar, Günışığı da bir atın üstünde, Piedmont tepelerindeydi. Tepelerde bütün gün dolaştığı, kaç kere Berkeley'e inen arka dağ geçitlerine daldığı halde Dede Mason'a rastlamamıştı. Berkeley'e gelince, onun hangi evde oturduğunu belki anlarım diye, sokakları bir aşağı bir yukarı dolaşıp durdu. Morrison, kızın Berkeley'de oturduğunu söylemiş, Dede Mason da evvelki pazar günü akşam üstü - her halde evine dönmek üzere - Berkeley yoluna doğru at sürmüştü.

Dede Mason'a rastlayamadığı için, semeresiz geçmiş sayılırdı o gün; bununla beraber tamamıyle de faydasız olmamıştı, zira Günışığı temiz hava almış, kırlardan ve altındaki attan öyle hoşlanmıştı ki, pazartesi günü derhal komisyonculara, kaç para olursa olsun, bulabilecekleri en mükemmel kula atı satın almaları için emir verdi. O hafta içinde birkaç kere bir sürü kula at denedi, ama hiç birini gözü tutmadı. Bob'a ancak cumartesi günü rastlayabildi. Günışığı daha hayvanı görür görmez, tam istediği at olduğunu anlamıştı. Binek atı olarak biraz fazla iriceydi, ama Günışığı gibi enine boyuna bir insan için hiç de iri sayılmazdı. Mükemmel bir durumda, tam for-

munda bulunan Bob'un tüyleri, güneş ışığı altında alev alev yanıyor, kavisli boynu bir altın yığını gibi parlıyordu.

«Bunun tozuna yetişecek çıkmaz, işte,» diye fikrini bildirdi Günışığı; ne var ki komisyoncu pek istekli görünmüyordu. Adam atı satışından komisyon alacaktı, ama atın sahibi, satılmadan önce Bob'un gerçek tabiatının alıcıya iyice anlatılmasını şart koşmuştu. Komisyoncu da ister istemez anlattı.

«Hani öyle hain dediğimiz atlardan değildir, ama yine de tehlikelidir. Her türlü terslik, huysuzluk vardır bunda, yalnız garezi yoktur. Sizi rahatça öldürebilir, ama oyun olsun diye yapar bunu, asla kötülük yapmak istemez, anlıyorsunuz ya. Bana sorsalar, doğrusu ben binmek istemezdim buna. Yalnız son derece dayanıklı bir attır. Şu ciğerlerine bakın. Bir de şu bacaklara bakın. Tek leke yok. Hiç bir kaza geçirmemiş, hem de hiç yorulmamış bu hayvan; daha kimsə yoramamış onu. Aynı zamanda da arazi atıdır yani, dağ yollarına alışıktır, zira kaba arazili bir yerde büyütülmüştür. Aklına yaramazlık etmek gelmediği sürece, bir dağ keçisi kadar emin adım atar. Kuzu sıçraması yapmaz. Aslında hiç bir şeyden korkmaz, ama korkarmış gibi numara yapar. İrkilmesi yoktur, yalnız şahlanır. Sonra baş atması ihtimaline karşı martingal kayışıyla (*) binmek yerinde olur. Sebepsiz yere garisin geriye dönmek gibi kötü bir huyu vardır. Böylelikle binicisine şaka yapmak ister. Zaten hepsini şaka olsun diye yapar. Bir gün bakarsınız, hiç yaramazlık etmeden yirmi dakika gider. Ertesi gün, daha bindiğiniz anda tutulmaz hale gelir. Otomobillere alışıktır; bir otomobilin yanında yatıp uyuyabilir, ya da otomobilin içinden saman yiyebilir. On dokuz otomobil geçer, gözünü kırpmaz da, yirmincisinde, sırf oyun yapmak istediği için, bir yaban atı gibi coşar birden. Genel olarak, bir centilmen için fazla hırslı ve

(*) Martingal kayışı: Atların baş atmalarını önlemek için boyun altı kayışlarından kolanlarına bağlanan kayış. (Ç.N.)

sürprizlerle dolu bir hayvandır. Şimdi sahibinin ona verdiği ad, Judas Iscariot'dur; sahibi, alıcının her şeyi öğrenmeden alması istemiyor. İşte, benim bildiğim bu kadar, ama bir de şu yeleyle kuyruğa bakın yani. Hiç bu kadar güzel bir şey gördünüz mü? Yelesi, bir bebeğin tüyleri kadar yumuşak.»

Komisyoncunun hakkı vardı. Günışığı hayvanın yelesini elleyince, şimdiye kadar rastladığı bütün atların kıllarından ince olduğunu gördü tellerinin. Hayvanın donu da olağanüstü bir şeydi; kumraldı âdeta. Günışığı parmaklarını Bob'un yelesinde dolaştırırken, at başını çevirip, şakacıktan onun omzunu ısırır gibi yaptı.

«Kapatın hayvanı, bir deneyeceğim,» dedi komisyoncuya. «Acaba mahmuza alışık mı? İngiliz eyeri vurmayın, lütfen. Güzel bir Meksika eyeri olsun, suluk zincirli gem de vurun; ama çok sıkmayın suluk zincirini, mademki şahlanma huyu varmış.»

Günışığı, eyer vurulurken bizzat ilgilendi; suluk zincirinin sıkılığıyla, üzengi kayışlarının uzunluğunu kendisi ayarladı, kolanı kendisi kastı. Önce martingal konulmasını istemedi, ama komisyoncunun ısrarı üzerine razı oldu. Bob'a gelince, istekli, hırslı bir hayvanın yapabileceği birkaç oyundan ileri gitmedi, büyük bir güçlük çıkarmadı. Bir saatlik biniş içinde, göz yumulabilecek birkaç sıçrayıp oynamadan başka hiç bir huysuzluk göstermedi. Günışığı'nın keyfine diyecek yoktu; satın alma işlemi derhal tamamladı ve Bob, kendi eyer takımları, kendi bakıcılarıyla birlikte, Oakland Binicilik Akademisi tavlalarındaki yerine gitmek üzere arabalı vapura bindirilip, körfezin karşı kıyısına doğru yola çıkarıldı.

Ertesi gün pazar olduğu için, Günışığı erkenden yola çıktı, feribotla karşıya geçti; yanına Alaska'dan getirdiği biricik köpeği, kızak köpekleri takımının önder köpeği Kurt'u da almıştı. Piedmont tepeleriyle Berkeley'e giden bir sürü dağ geçidinde her yanı aramasına rağmen, ne Dede Mason'u, ne de kula atını görebildi. Ne var ki, hayal kırıklığına uğrayacak vakit bırakmadan, kendi kulası onu durmadan uğraştırdı. Bob o

gün ne kadar şeytanlığı, ne kadar aksiliği varsa dağarcığında, hepsini ortaya döktü; binicisi nasıl kendisini sınadıysa, o da binicisini iyice sınadı. Bob, dağarcığındaki bütün numaraları denerken, Günışığı da atlar ve binicilik hakkındaki bütün bilgisini toparladı, gözlerini dört açtı. Martingalinin her zamankinden gevşek bağlandığını anlayan Bob, şahlanmayı, art ayakları üzerine dayanıp kısa adımlarla geri sıçramalar yapmayı denedi. On dakika kadar bu şekilde mücadele ettikten sonra böyle başa çıkılamıyacağını anlayan Günışığı, yandan eğilip martingali kastı, bunun üzerine Bob da hemen bir melek kesiliverdi. Ama Günışığı'nı aldatmıştı. Bob yarım saat kuzu kuzu gittikten sonra, Günışığı artık iyice güvenle eşkinde giderken, uyluklarını tamamiyle gevşetmiş, kantarma ve gem kollarını hayvanın boynu üzerine bırakmış, sandalye oturuşuna geçip sigara sarmağa başlamıştı. Bob ön ayaklarını hafifçe yerden kesip, sabit duran art ayakları üzerinde bir yıldırım hızıyla çarkederek geriye döndü. Günışığı kendisini, sağ ayağı üzengiden çıkmış, kollarıyla hayvanın boynuna sarılmış vaziyette buldu bir anda; bu durumdan faydalanmakta gecikmeyen Bob, geldiği yöne doğru tam dört nalla fırladı. Böyle bir anda Dede Mason'la karşılaşmamağı temenni eden Günışığı, tekrar yerine oturup ata hâkim oldu.

Geriye dönüp aynı noktaya geldikleri zaman Bob çark hareketini tekrarladı. Bu sefer Günışığı eyerini boşaltmadı, ama çark hareketinin gelişmesini önlemek için de hiç bir şey yapmadı. Bu arada Bob'un sağ yana çark ettiği gözünden kaçmadı ve hayvanı doğru yolda tutmak için, sol yandan baldır yardımı yapmağı kararlaştırdı. Ancak, hayvan o kadar hızlı çarkediyordu ki, Günışığı daha onun çark edeceğini farkettiği anda, hareket tamamlanmış bulunuyordu.

Günışığı bir yandan kendi gözlerine dolan teri silerken, bir yandan da, «Pekâlâ, Bob,» dedi hayvana, «senin hayatımda rastladığım en Allahın belâsı, en hızlı hayvan olduğunu itiraf ederim. Seni yola getirmenin biricik çaresi, mahmuzların tadı-

nı tattırmak olacak galiba; ah, senl. canavar, ah!»

Ama mahmuz daha karnına dokunur dokunmaz, Bob'un sol art ayağı kalkıp ileri uzanarak, üzengiye esaslı bir tekme yapıştırdı. Günışığı merakla, aynı hareketi kaç kere denediyse, Bob'un toynağı da her seferinde üzengiye tekmeyi yapıştırdı. Bunun üzerine Günışığı da onun gibi şaşırtmacalı davranıp, birdenbire her iki mahmuzu da gömdü karnına, aynı zamanda da kısa saplı kamçısıyla tâ hayvanın art bacakları arasına alttan yapıştırdı.

Böylece, kafasındakileri uygulama alanına sokmaktan sertlikle alıkonan Bob kurşun gibi ileriye fırlarken, Günışığı «Sen anlaşılan esaslı sopa yememişsin şimdiye kadar,» diye homurdandı.

Bu şekilde mahmuzlar ve kamçı beş-altı sefer Bob'un derisini yaktı, ondan sonra Günışığı rahatladı ve Bob'un muhteşem dörtnalının zevkini çıkardı. Artık canının yakılmadığını gören Bob yarım mil tam dörtnala gittikten sonra, yürüyüşünü yavaşlatıp eşkine indirdi. Arkadan bütün hızıyla gelen Kurt da onlara yetişmeğe başladı; her şey yolunda gidiyordu.

Günışığı tam Bob'a, «Bu çarketme oyununda benim de sana bir-iki sözüm olacak,» diyordu ki, hayvan birdenbire çarkedıverdi. At, tam dörtnal sırasında ön ayaklarını yere mıhlayıp dörtnalı anîden keserek yapmıştı dönüşü. Günışığı öne doğru fırlayıp, kollarıyla atının güçlü boynuna sarıldı, aynı anda da Bob ön ayaklarını yerden hafifçe kesip, çarkı tamamladı. Ancak mükemmel bir binici bu durumda yere düşmekten kurtulabilirdi, nitekim Günışığı'nın da yuvarlanmasına ramak kalmıştı. Günışığı eyerinin üzerinden doğrulurken, Bob yine ters yönde kurşun gibi fırlamış, atın hamlesinden ürken Kurt yandaki çalılıklara zor kaçmıştı.

Günışığı mahmuzlarla kamçıyı arka arkaya basarken, «Peki ulan Allahın belâsı, peki ulan!» diye homurdanıyordu. «Madem ters yönde koşmak istiyorsun, koş bakalım öyleyse, geberene kadar.»

Bir süre sonra Bob, bu çılgınca hızını kesmek isteyince, mahmuzlarla kamçı merhametsizce tekrar gömüldü derisine ve onu yeniden gayrete getirdi. Günışığı nihayet, atın yeteri kadar dersini aldığına kanaat getirince, hayvanın başını birdenbire çeviriverip, onu doğru yönde eşkinle sürmeğe başladı. Bir süre gittikten sonra atı durdurarak, aşırı derecede soluyup solumadığına baktı. Bir dakika durduktan sonra Bob başını döndürüp, sanki yeteri kadar durduklarını, gitme zamanının geldiğini anlatmak istermiş gibi, yaramaz bir sabırsızlıkla burnunu uzatarak Günışığı'nın üzengiye basan ayağını dürtükledi.

«Eğer böylesini gördüysem, Allah belâmı versin!» dedi Günışığı. «Ne garez, ne kötülük, ne hainlik var bu hayvanda... Hem de bu kadar ceza verdikten sonra! Yamansın sen vallahi be, Bob.»

Günışığı kendisini böylece emniyette sanmakla bir kere daha aldanmış oluyordu. Bir saat kadar, Bob hırslı bir hayvandan tam beklenecegi şekilde, son derece mükemmel bir binek atı gibi davrandı, ama bir saatin sonunda, yine her zamanki gibi ansızın çarkettiği gibi, ters yönde fırlayıverdi. Günışığı onu fırladığı yönde millerce hiç durmadan koşturup, durmadan mahmuzlayıp kırbaçlayarak bu işe bir son verdi, ama tekrar doğru yola dönüp ilerlemeye başladıkları zaman, bu sefer de Bob ağaçlardan, ineklerden, çalılardan, Kurt'tan, kendi gölgesinden, kısacası, akla gelebilecek ne kadar olmayacak şey varsa hepsinden ürkme numaraları yapmağa, ikide bir ayak diremeğe başladı. Böyle anlarda, Günışığı atla uğraşırken, Kurt da gölgelik bir yerde yatıp onları seyrediyordu.

Gün böyle geçti. Bütün bunların yanı sıra, Bob yepyeni bir huy daha çıkardı; çarkedecekmiş gibi yapıyor, çarketmiyordu. Ama çarketmese bile bu Günışığı'nı, çarketmiş kadar yoruyordu, zira her seferinde Günışığı aldanıyor, uyluklarını iyice sıkıyor ve bütün vücut adaleleri kasılıyordu. Böylece bir iki kandırmacadan sonra Bob hakikaten çarkedivertince, Günışığı'nı yine gafil avlayıp, onu boynuna sarılmak zorunda bırakıyordu.

Günün sonuna kadar Bob bir oyundan ötekine geçmeğe devam etti; Oakland'dan geçerlerken, yolda karşılaştıkları on - on iki otomobile hiç aldırış etmediği halde, birdenbire korkudan çılgına dönmek için en akla hayale gelmez, en sıradan bir arabayı seçti. Tavlaya geldikleri zaman da günü, şahlanma ve çark hareketleriyle süsleyerek martingal kayışını koparıp yerle dik açı meydana getirecek şekilde şaha kalktı. Bu sırada üzengilerden birinin çürük kayışı da kopuverince, Günışığı yorl öptü.

Bununla beraber, Günışığı hayvanı sevmişti, onun için pazarlıktan caymadı. Bob'un ne kötü, ne de hain olduğunu, hayvanın taşkınlığının canlılığından ve sıradan bir attan daha zeki oluşundan ileri geldiğini anlamıştı. İşte bu atı böyle yapan, onun canlılığı, zekâsı ve olağanüstü oyunculuğuydu. Onu idare etmek için güçlü bir elin yeteri kadar sertlikle, hatta azıcık zalim davranarak hâkimiyet kurması gerekiyordu.

O gün Günışığı, Bob'a birkaç kere, «Ya sen, ya ben, Bob,» demişti. Aynı akşam; tavladaki adama da, «Ne güzel hayvan değil mi?» dedi hayranlıkla. «Hiç bu kadar güzelini gördün mü? Eskiden epeyi ata binmiştim, ama bunun gibisine hiç binmedim.»

Ayrılırken de, başını çevirip, oyun olsun diye omzunu dişlemeğe uğraşan Bob'a, «Allahaısmarladık, benim şeytanım,» dedi. «Gelecek pazar sabahı yine görüşeceğiz; ama bu sefer beraberimde sana lâyık ne numaralar getireceğim, bak.»

XII

O hafta Günışığı, Dede ile ilgilendiği kadar, Bob'la da ilgilendiğini farketti; büyük bir iş humması içinde bulunmadığı için, belki de iş alanındaki oyundan çok Dede ile Bob uğraştırdı kafasını. Zihnini en çok uğraştıran şey de, Bob'un çarketme numarasıydı. Hayvanı bundan nasıl vazgeçirecekti; işte mesele buydu. Faraza tepelerde dolaşırken Dede'ye rastlasa; şansı yâver gitse de onunla yan yana at sürmek fırsatını elde etse; işte o sırada Bob'un çarketmesi her şeyi berbat eder, çok uygunsuz bir vaziyet doğardı. Doğrusu Dede'nin kendisini, Bob'un boynuna sarılmış görmesini hiç istemezdi. Üstelik, birdenbire kızı bırakıp, ters yönde, kamçı mahmuz girişerek dörtnala uzaklaşmak da tuhaf kaçardı.

Bu anî çarkedişleri önleyecek bir yol bulmak lâzımdı mutlaka. Hayvan çarketmeden durdurmalıydı onu. Bu işi dizginlerle yapamazdı. Mahmuzların da bir faydası yoktu. Geriye kamçı kalıyordu. Peki ama, nasıl yapacaktı? O hafta bürosundaki koltuğunda, kaç kere hayalinde Bob'a bindi ve muhteşem kula hayvanı çarketmekten vazgeçirmeğe çalıştı. Hafta sonuna doğru, bu dalgın hallerinden biri de, Hegan'la yaptığı bir iş konuşmasının tam ortasındayken yer aldı. Günışığı'na harıl harıl, göz kamaştırıcı yeni bir meşru soygun planını anlatmakta olan Hegan, ötekinin kendisini hiç dinlemediğini farketti. Günışığı'nın gözleri donuklaşmış, hayalinin gözleriyle bir şeylere bakıyordu.

Birdenbire, «Buldum!» diye bağırdı. «Hegan, tebrik et be-

ni. Kristof Kolomb'un yumurtası kadar basit. Bütün yapılacak şey burnuna vurmak, ama sıkı yapıştırmaktan ibaret.»

Sonra, heyecanlanan ve afallayan Hegan'a meseleyi açıkladı ve tekrar güzel güzel dinlemeğe başladı, ama arada bir keyifle, kıkır kıkır gülmekten kendisini alamıyordu. Planı şuydu: Bob her zaman sağa doğru çarkediyordu. Pekâlâ! O da elinde kamçıyı ikiye katlayacak ve Bob çarkettiği anda katlanmış kamçıyı burnuna yapıştıracaktı. Bunu bir kere tattıktan sonra, katlanmış kamçı burnunun dibindeyken çarkedecek at daha dünyaya gelmemişti.

O hafta içinde Günışığı, Dede ile aralarında hiç bir toplumsal, hatta insanî ilişki bulunmadığını her zamankinden daha çok anladı. Öyle bir durumdaydı ki, kıza pazar günü kendisiyle gezmeğe gelip gelemiyeceğini, bu kadar basit bir soruyu bile soramıyordu. Güzel bir kızın işvereni olmak da başka bir dertti... Günlük, rutin işler devam ederken, kaç kere ona baktı ve **«Gelecek pazar da ata binecek misiniz?»** sorusu dilinin ucuna geldi. Kıza bakarken, onun kaç yaşında olduğunu, Morrison'un söylediğine göre birlikte çıktığı ve dans ettiği o kolejli züppelerle ne gibi aşk serüvenleri geçirdiğini, ya da geçirip geçirmediğini tahmine çalıştı. Pazarlar arasındaki o altı gün kafası hep Dede ile dolu kaldı ve Günışığı bir şeyi artık iyice anladı; Dede Mason'u istiyordu. Hem öylesine istiyordu ki, kadınlara karşı eskiden beri duyduğu, o korku derecesine varan çekingenlik de kendiliğinden yenilmişti. Bütün hayatı boyunca kadınlardan kaçan Günışığı, şimdi kovalayacak kadar cesaret sahibi olmuştu. Er veya geç, bir pazar günü, büronun dışında, tepelerde Dede Mason'la karşılaşacaktı; eğer o vakit de arkadaş olamazlarsa bu ancak Dede'nin Günışığı'yla arkadaş olmak istememesinden ileri gelecekti.

Böylece Günışığı, o çılgın tanrının kendisine dağıttığı yepyeni bir elle karşı karşıya kaldı. Kartların ilerde ne derece önemli olacağını kendisi hayalinden bile geçiremezdi, ama şimdilik, kartların iyi olduğuna karar verdi. Bir yandan da şüphe-

deydi. Belki de bu, «Talih» in kendisini felâkete sürüklemek için kurduğu bir tuzaktı. Ya Dede onu istemez de Günışığı, Dede'yi eskisinden daha çok sevmeğe devam ederse? Bu düşünce onun aşk hakkındaki genelleşmiş korkusunu yeniden uyandırdı. Felâketle sonuçlanan aşk serüvenlerini hatırladı: Geçmiş günlerde bir Bertha Doolitle vardı; Bonanza'da zengin maden sahibi Dartworthy'ye delice âşık olan Bertha, ihtiyar Doolitle'ın kızı, Bertha Doolitle. Darthworthy ise Bertha'yı sevmediği gibi, Albay Walthstone'un karısına deli gibi âşıktı ve onunla Yukon üzerinden kaçmıştı; kendi karısını canı gibi seven Albay ise kaçak çiftin peşine düşmüştü. Sonuç ne olmuştu peki? Tabiî, Bertha'nın aşkı talihsiz, trajik bir aşktı, ama her üçü için de durum aynı olmuştu. Minook yakınlarında Albay'la Darthworthy karşılaşıp vuruşmuşlar, Darthworthy ölmüş, ciğerine bir kurşun yiyen Albay da zayıf düşmüş ve ertesi bahar zatürreeden gitmişti. Albayın karısının ise dünyada sevecek kimsesi kalmamıştı.

Bir de, dünyanın öbür yanındakl bir erkeğe olan aşkı yüzünden, kendisini buzlu sulara atıp, öldürmek isteyen ve onu kurtardı diye Günışığı'ndan nefret eden Freda vardı. Hele Virgin... Eski anılar Günışığı'nı korkuttu. Eğer bu aşk mikrobu iyice kanına girecek olur da Dede onu sevmezse, durumu, Dowsett, Letton ve Guggenhammer tarafından tepelenmekten farklı olmazdı. Dede'yi daha az sevseydi eğer, bu korkuyla kızı kafasından tamamıyle çıkarıp atabilirdi. Günışığı bazı aşk serüvenlerinin iyi sonuçlandığı düşüncesiyle avuttu kendisini. Belki de «Talih» ona kartları gerçekten de kazansın diye dağıtmıştı. Bazı insanlar talihli doğar, talihli yaşar, talihli ölürlerdi. Belki kendisi de böylesine şanslı, hiç bir vakit kaybetmeyecek olan piçlerden biriydi.

Pazar günü, Piedmont tepelerinde Bob, sanki bir melekti. İyiliği, hırslı, canlı tabiatının gerektirdiği oyunlara da ara sıra yer veriyordu, ama bunun dışında bir kuzuydu. Kamçıyı katlanmış vaziyette sağ elinde hazır tutan Günışığı, içinden, 'ah bir

çarketse de göstersem ona,' diye yanıp tutuşuyordu, ama Günışığı'yla alay edercesine, ona işkence edercesine Bob, bu uslu davranışını bir kerecik olsun bozmadı. Dede ile de karşılaşmadılar. Günışığı boş yere tepelerin çevresinde döndü durdu; öğleden sonra ikinci sıra tepeleri aşıp Maraga Vadisi'ne indi. Tam tepenin eteğinden kurtulup, vadiye geçtiği sırada kulağına dörtnala giden bir atın nal sesleri geldi. Ya Dede ise ne olacaktı? Hemen Bob'un başını gerisin geriye çevirip, hayvanı eşkin yürüyüşe geçirdi. Eğer gelen Dede'yse, Günışığı'nın şansı yerinde demekti; zira karşılaşma bundan daha elverişli şartlar altında olamazdı. İşte, her ikisi de aynı yönde gidiyorlardı ve Dede dörtnala geldiği için biraz sonra kendisine yetişecekti. O vakit Dede için, karşı tepeyi aşana kadar Günışığı'yla yan yana at sürmekten başka yapacak şey kalmayacaktı: tepeyi aştıktan sonra, öbür yamaç da dik olduğu için yine ağır ağır gideceklerdi bir süre.

Ses gittikçe yaklaştı, ama Günışığı arkasındaki atın yavaşlatılıp, eşkinle yürütüldüğünü duyuncaya kadar başını geriye çevirmedi. Sonra omzunun üzerinden baktı. Dede idi gelen. Birbirlerini hemen tanıdılar; Dede şaşırmıştı. Günışığı'nın atını yarım çevirip, kızın kendisine yaklaşmasını beklemesinden; yaklaştıktan sonra da yan yana gitmelerinden daha tabiî ne olabilirdi? Günışığı rahat nefes alabilirdi artık; bunu belli edecek şekilde yapmasına da ramak kaldı hani. İstediği olmuştu, hem de çok kolay olmuştu. Birbirlerini selâmladılar; işte yan yana gidiyorlardı ve önlerinde millerce yol vardı.

Günışığı, kızın gözlerinin önce ata, sonra kendisine baktığını farketti.

Dede Mason, «Yarabbim, ne güzel şey bu!» diye bağırdı. Onun gözlerindeki pırıltıyı, yüzündeki memnunluk ifadesini gören Günışığı, bu kızın bürodaki ciddî, duygularını kontrol altında tutan kız olduğuna inanamadı.

Dede'nin ilk sözlerinden biri, «Ata bindiğinizi bilmiyor-

dum,» oldu. «Sizin hızlı giden motorlu araçlardan hoşlandığınızı sanıyordum.»

«Son zamanlarda başladım,» diye cevap verdi Günışığı... «Şişmanlamağa başladık, malûm ya, göbeği indirmek lâzım.»

Dede onu yan gözle tepeden tırnağa kadar acele bir süzdü; bu bakıştan eyer ve Günışığı'nın eyer üstündeki oturuşu da kaçmamıştı.

«Ama daha önce ata binmişsiniz siz,» dedi kız.

Günışığı, cevap verirken, 'gerçekten de attan ve atla ilgili şeylerden anlıyor kız,' diye düşündü:

«Çok uzun yıllar binmedim. Doğu Oregon'dayken, gençliğimde, kamptan sıvışır, kovboylarla birlikte at sürer, binilmemiş tayları alıştırırdım; bizim ata binmemiz bu kadar işte.»

Böylece, Günışığı'na rahat nefes aldıracak, her ikisini de ilgilendiren bir konu üzerinde konuşmağa başlamış oldular. Günışığı, Dede'ye Bob'un numaralarından, çarketme huyundan ve onu bu huydan vazgeçirmek için düşündüğü çareden bahsetti; Dede de, insan ne kadar severse sevsin, atların makul bir sertlikle idare edilmeleri konusunda Günışığı'yla aynı fikirde olduğunu belirtti. O da, sekiz yıldır beslediği kendi atını, Mab'ini, ahırdaki bölmesini tekmelemekten vazgeçirmek için epey uğraşmış, sonunda vazgeçirmişti.

«Uzun zamandan beri ata bindiğiniz belli,» dedi Günışığı.

«Eyerin üstüne ilk çıktığım zamanı gerçekten de hatırlamıyorum,» diye cevap verdi Dede. «Çiftlikte büyüdüğüm için, beni atlardan uzak tutmalarına imkân yoktu. Atlara âşık olarak dünyaya gelmişim her halde. Daha altı yaşımdayken, tamamiyle bana ait bir midilliye sahip oldum. Sekiz yaşıma geldiğim zaman, babamla birlikte sabahtan akşama kadar at üstünde gezmeğe başladım. On bir yaşımda ise beni ilk defa geyik avına götürdü babam. Atım olmasa kendimi kaybolmuş hissederdim. Kapalı yerlerden nefret ederim; eğer Mab olmasaydı sıkıntıdan her halde çoktan ölmüştüm şimdiye kadar.»

«Kır hayatını seviyorsunuz, demek?» diye sordu Günışığı;

aynı anda da Dede'nin gözlerinde ilk defa olarak griden başka bir renk pırıltısı gördü.

Dede, «Şehirden nefret ettiğim kadar,» diye cevap verdi. «Ne var ki, kadınlar köyde hayatlarını kazanamazlar. Onun için ben de elimden geldiği kadar Mab'le oyalanıyorum.»

Ondan sonra Dede, Günışığı'na, babasının ölümünden önceki çiftlik hayatından biraz daha söz etti. Günışığı hayatından son derece memnundu. Yavaş yavaş arkadaş oluyorlardı. Buluştuklarından beri, yarım saattir, konuşmaları hiç kesilmemişti.

Günışığı, «Memleketlerimiz birbirine oldukça yakın,» dedi. «Ben Doğu Oregon'da büyüdüm, orası da Siskiyou'dan pek uzak sayılmaz.»

Aynı anda da, bu sözü söylediğine bin pişman oldu Günışığı, zira Dede hemencecik, «Siskiyou'lu olduğumu nerden biliyorsunuz?» diye soruyu yapıştırıvermişti. «Size bundan hiç bahsetmediğime eminim.»

Günışığı kısa bir an bocaladı, «Bilmiyorum,» dedi. «Oralı olduğunuzu bir yerden duymuşum her halde.»

O sırada yanlarında giden Kurt, bir gölge gibi geriye kayıp, Dede'nin atını ürküttü, bu da konuşmalarının Alaska köpeklerine dönmesine yol açarak Günışığı'nın içine düştüğü güç durumu savuşturmasını sağladı. Bir süre sonra tekrar atlar konusuna döndüler; tepeyi tırmanıp, öbür yamaçtan inene kadar da hep atlardan konuştular. Dede konuşurken, Günışığı bir yandan onu dinliyor, bir yandan da kendi kendine düşünüyor, izlenimlerini tahlil ediyordu. Kızın böyle erkek gibi ata binmesi, doğrusu cesaret meselesiydi; Günışığı bundan hoşlanıp hoşlanmadığını da bilmiyordu daha. Onun kadınlar hakkındaki fikirleri eski modaydı; sınır bölgelerinde geçen çocukluk ve gençlik günlerinden aklında kaldığına göre, o zamanki kadınlar kabuklarına çekilmişlerdi, eğer içlerinde ata binen var idiyse, onlar da yan otururlardı eyere. Bu bakımdan Günışığı'nın kafasındaki ata binen kadın hayali, hiç bir vakit iki ayaklı bir insan

hayali olmamıştı. Onun için de Dede'nin erkek gibi ata binişi onda bir şok etkisi yapmıştı. Ama yine de görünüşün güzel olduğunu itiraf etmek zorundaydı.

Ayrıca iki şey daha Günışığı'nın derhal dikkatini çekti. Birincisi, Dede'nin gözlerinde altunî benekler vardı. Daha önce bunun farkına varamayışı tuhaftı. Belki de bürodaki ışık elverişli değildi, belki de bu altunî pırıltılar gelip geçiciydi. Hayır, hayır; gelip geçici değildi bu pırıltılar, doğrudan doğruya göz renginden ileri geliyordu, açık altunî bir ışık gibiydi. Altunî de değildi galiba, ama altunî renge en yakın olan bir renkti. Sarı tonu olmadığı muhakkaktı bir kere. Bir âşığın düşünceleri daima renklidir, bu bakımdan Dede'nin gözlerine Günışığı'ndan başka, altın renginde diyebilecek birisinin bulunabileceği şüphelidir. Ama Günışığı öyle yumuşak bir ruh durumu içindeydi, yüreği öylesine erimişti ki, gözlerin altın rengi olmasını tercih etmişti, onun için de gözler altın rengiydi.

İkincisi de, çok tabiîydi Dede. Günışığı onunla tanışmanın, arkadaşlık kurmanın çok zor olacağını sanmış, buna göre hazırlanmıştı. Halbuki ne kadar kolay olmuştu. Arkadaşlığında hiç bir kibirli taraf yoktu kızın; işte Günışığı da at sırtındaki Dede ile, çok iyi tanıdığı bürodaki Dede'yi birbirinden bu farkla ayırdı. Bununla beraber, her şeyin böyle yolunda gidişinden ve konuşacak birçok ortak konuları bulunması gerçeğinden memnunluk duymasına rağmen, Günışığı bütün bunlarda sıkıcı, bıktırıcı bir taraf da bulunduğunun farkındaydı. Nihayet, bütün konuşmaları havadan sudandı. Günışığı pratik bir insandı ve Dede Mason'u, kadını istiyordu; onun tarafından sevilmek, onu sevmek istiyordu; ve bütün bu sevgi işinin hemen oracıkta halledilmesini arzuluyordu. Olayları zorlamağa, insanları ve eşyayı avucuna alıp kendi iradesine uymak zorunda bırakmağa alışmış olan o, şimdi aynı hâkimiyet arzusunun kendisini dürttüğünü hissediyordu. Dede'ye onu sevdiğini ve mutlaka onunla evlenmesi gerektiğini söylemek istedi. Bununla

beraber içinden gelen dürtüye boyun eğmedi. Kadınlar heyecanlı yaratıklardı, o bakımdan Dede'yi, hemen hâkimiyeti altına almağa kalkışmakla acemice bir iş yapmış olabilirdi. Karlar üzerinde açlıktan kıvranırken çıktığı sincap avını hatırladı; ete kavuşabilmek için, bir karavana atışın ölüm, bir isabetin hayat demek olduğu bu avda gösterdiği sabır aklına geldi. Gerçi bu kız aynı şey demek değildi, ama yine de Günışığı için çok şey ifade ediyordu... Hele şimdi, yan yana giderlerken Günışığı'nın cesaret edip baktıkça gördüğü gibi, cesur bir erkek tavrı içinde, ama esasında her şeyiyle; gülümseyişi, gülüşü, konuşması, gözlerindeki pırıltı, yaz rüzgârı ve yaz güneşiyle al al olmuş yanaklarıyle her zamankinden de fazla önem kazanmıştı.

XIII

Ertesi pazar da adam, at ve köpek, Piedmont tepelerini dolaştılar. Günışığı'yla Dede, bir kere daha yan yana at sürdüler. Ama bu seferki karşılaşmalarında, Dede'nin hayretine biraz şüphe de karıştı; daha doğrusu hayretinin sebebi değişikti. Bir pazar önceki karşılaşmaları tamamıyle rasgele olmuştu, ama onun atla dolaşmağı en çok sevdiği yerlerde Günışığı'nın böyle ikinci defa ortaya çıkışı, rastlantıdan daha başka şeyler akla getiriyordu. Günışığı da kendisinden şüphe edildiğini anlamış, daha önce o civarda büyük bir taş ocağı gördüğünü hatırlayarak, söze bu taş ocağını satın almayı tasarladığını söyleyerek başlamıştı. Bir vakitler tuğla harmanına yaptığı yatırım, bu fikri aklına getirmişti; Dede'ye birlikte gidip taş ocağını görmeği teklif edebileceğini düşündüğünden, bu fikrin iyi bir fikir olduğuna karar verdi Günışığı.

Böylece Günışığı onun yanında saatler geçirdi ve Dede'nin yine geçen seferki gibi tabiî, yumuşak, neşeli, gülen, söyleyen, atlardan söz eden, ters huylu Kurt'la dostluk kurmağa çalışan iyi bir arkadaş olduğunu gördü. Hatta bu defa Dede, Bob'a binmek arzusunu göstererek, onu çok sevdiğini söyledi. Bu isteği Günışığı pek hoş karşılamadı. Bob tehlikeli oyunlarla dolu bir hayvandı, o bakımdan Günışığı bu ata ancak düşmanını emanet edebilirdi.

Günışığı'nın bu şekildeki itirazına, Dede, «Ben kız olduğum için, atlardan anlamam sanıyorsunuz da ondan böyle söylüyor-

sunuz,» diye öfkelenerek karşılık verdi. «Ama ben lüzumsuz yere kendime güvenmeyecek kadar ders aldım atlardan; çok düştüm. Üstelik aptal da değilim. Kuzu sıçraması yapan bir at olsa binmek istemezdim. Dersimi aldım bundan ben. Başka türlüsünden de korkmam. Bob'un kuzu sıçraması yapmadığını ise siz kendiniz söylediniz bana.»

Günışığı, «Ama siz hiç görmediniz onun numaralarını,» diye diretti.

«Ama siz de unutmamalısınız ki, pek çok at gördüm, pek çok da ata bindim. Burada Mab'i tramvaylara, lokomotiflere ve otomobillere hep ben alıştırdım. Benim elime geldiği zaman, çiftlikten yeni çıkmış yabanî bir taydı. Sadece eyere alıştırılmıştı, o kadar. Hem atınızı incitmem, merak etmeyin.»

Günışığı istemiyerek razı oldu, gelen geçenin olmadığı bir yerde at değiştirdiler.

Günışığı, Dede'nin binmesine yardım ederken, «Unutmayın, şimşek gibi çabuk hareket eder,» diye uyardı onu.

Dede, anladım gibilerden başını salladı, Bob da sırtında yeni bir biniciyi farkeder etmez kulaklarını kastı. Eğlence çabuk başladı; hiç değilse Dede için fazla çabuk, zira kızcağız bir anda kendisini Bob'un boynuna sarılmış, ters yönde yıldırım hızıyla gider buldu. Günışığı, Dede'nin atının üstünde, peşlerinden giderek gözlüyordu olanları. Kızın çabucak hayvana hâkim olduğunu, atı durdurduğunu, sonra dizgin ve sol yandan kesin bir mahmuz yardımıyle onu hemen hemen çarkettiği hıza yakın bir hızla tekrar gerisin geriye çevirdiğini gördü.

«Burnuna kamçıyı yapıştırmağa hazırlanın,» diye seslendi Günışığı.

Ancak Bob, yine Dede'nin toparlanmasına imkân vermeyecek kadar hızla, tekrar çarketti, fakat bu sefer Dede bütün gayretini harcayıp, atın boynuna sarılmak gibi haysiyet kırıcı bir durumdan kendisini kurtardı. Bob'un bu defaki dörtnalı daha hırslı, daha kararlıydı, ama Dede onu yavaşlattı, eşkine indirdi, hayvan hırsından zıplaya zıplaya gidiyordu. Ondan sonra da

Dede, mahmuzunu iyice gömerek, hayvanı tekrar doğru yöne çevirdi. Atı idare ediş şeklinde hiç de kadınca bir taraf yoktu; emredici, erkekçe bir metodu vardı kızın. Zaten böyle olmasa Günışığı, onun 'artık yeter' diyeceğini umabilirdi. Ne var ki, bu başlangıç niteliğindeki ufak gösteri Günışığı'na, Dede'nin ne kıratta bir insan olduğunu öğretmişti. Hoş, Dede'nin gözlerindeki, kendi kendisine öfkelendiğini gösteren pırıltı ve sımsıkı gerilmiş dudakları da aynı şeyi anlatıyordu insana. Dede'nin ne zaman kamçıyı Bob'un burnunun üzerine yapıştıracağını zevkli bir heyecanla ve merakla beklerken, Dede'ye hiç bir öğütte bulunmadı Günışığı. Bir süre sonra da Bob üçüncü defa çarkederken, daha doğrusu çarketmeğe teşebbüs ederken - zira ancak çeyrek dönüşü tamamlamıştı - katlanmış kamçıyı narin buruncuğuna yedi. Hemen, o anda, yerden daha yeni kesilmiş olan ön ayaklarını şaşkınlık, hayret ve dehşet içinde yere indiriverdi.

«Yaşşa!» diye bağırdı Günışığı. «Birkaç tane daha yedi mi aklı iyice başına gelir. Neden dayak yediğini anlayacak kadar zekidir kerata.»

Bob bir kere daha denedi. Ama bu sefer daha dörtte bir çarkı bile yapamadan yedi kamçıyı burnuna ve indirdi ayaklarını yola. Ondan sonra da Dede, dizgine de, mahmuz yardımına da başvurmaksızın, sadece kamçı tehdidiyle onu doğru yola koydu.

Dede, Günışığı'na muzaffer bir tavırla baktı.

«Onu bir koşturayım mı?» diye izin istedi.

Günışığı başıyla izin verdi ve Dede yoldan aşağı kuş gibi saldı hayvanı. Günışığı onun ardından bakıp, köşeyi dönerek gözden kaybolduğunu, sonra tekrar köşeden yıldırım gibi çıktığını gördü. 'Gerçekten de ata güzel biniyor, yaman kız şu Dede,' diye aklından geçirdi. Tam bir erkeğe lâyık karı olacak kızdı! Bu kıyafet içinde de oldukça uzun boylu görünüyordu. Bir de bu kızın bütün hafta boyunca büroya kapanıp, daktilo makinesinin başında çalıştığını düşünmek... Hayır, büro ona göre

bir yer değildi. O bir erkeğe karı olmalı, rahat etmeli, ipekliler, atlaslar, elmaslar içinde (büyük şehirlerde yetişmeyen Günışığı'nın sevgili bir karıya lâyık gördüğü şeylerdi bunlar) yaşamalı, sonra köpekleri, atları filan olmalıydı... «Ey, Bay Günışığı,» diye kendi kendine mırıldandı, «bakalım sen ve ben bu işin üstesinden gelebilecek miyiz.» Sonra da Dede'ye, yüksek sesle, «Yeter, Miss Mason; yeter,» dedi. «Doğrusu biniciliğinize diyecek yok; bir kadın böyle ata binsin! Hayır, inmeyin de birlikte gidip taş ocağını bir dolaşalım.» Neşeli neşeli güldü. «Burnuna kamçıyı indirdiğiniz zaman, nasıl da inledi. Duydunuz mu? Sonra önayaklarını nasıl da yere bastı hemen; sanki bir taş duvara çarpmış gibi. Gördünüz mü? Bundan sonra o taş duvarın daima hazır bulunacağını bilecek kadar zekidir.»

Berkeley'e inen yolun kapısı başında, o akşam üstü Dede'den ayrılırken, Günışığı yol kenarındaki ağaçların arkasına saklanıp, onun ardından uzun uzun baktı. Sonra Oakland yoluna inmek için geri dönerken aklına bir şey geldi, acı acı güldü: «Eh, şu taş ocağını satın almak da farz oldu artık... Ancak o sayede bu tepelerde dolaşmak için bir sebep gösterebilirim.»

Ancak, taş ocağı bir süre için planlarından çıkacaktı, zira ertesi pazar Dede ortalıkta görünmedi. Berkeley yolundan, kula atının üstünde Dede, ertesi pazar günü de çıkmadı. Günışığı her ne kadar büroda kendisine hâkim oluyor idiyse de, büyük bir sabırsızlık ve endişe içindeydi. Dede'de hiç bir değişiklik görmemişti, o bakımdan kendisi de bir şey belli etmemeğe çalışıyordu. Rutin ve monoton büro işleri gerçi eskisi gibi devam ediyordu, ama artık insana azap verici bir hal almağa başlamıştı. Günışığı, sahip olduğu kudret yüzünden kendi sekreterine, bir erkeğin bir kadına davranabileceği şekilde davranamadığını görüyordu. Milyonlarının ne faydası vardı yani? İşte bir gün Dede, notlarını alıp çıktıktan sonra odadan, Günışığı kendi kendine bu soruyu sordu.

Üçüncü hafta sonu yaklaşır ve Günışığı karşısında, kendisini bekleyen yalnız geçecek bir hafta sonu bulurken, ister iş

günü içinde olsun, isterse olmasın, konuşmağa karar verdi. Yaratılışı gereği de lafı hiç uzatmadan, doğrudan doğruya konuya girdi. İşini bitirmiş, defterini, kalemini toplayıp gitmeye hazırlanıyordu Dede. Günışığı, «Ha, bir şey daha var, Miss Mason,» dedi, «yalnız umarım ki, açık ve içten konuşmamı bağışlarsınız. Sizi açık fikirli, makul bir insan olarak tanıdığım için, söyleyeceklerimden alınmayacağınızı sanıyorum. Yıllardır büromda çalışıyorsunuz, epey zaman oldu; benim daima size karşı dürüst, açık davrandığımı da bilirsiniz. Hiç bir vakit haddimi aşmadım. Benim büromda çalıştığınız için, her zaman daha dikkatli davrandım; yani büromda çalışmayan bir kimseye davranacağımdan daha dikkatli demek istiyorum. Ancak, bu hiç bir şeyi değiştirmiyor; yani, böyledir diye ben insanî duygulardan yoksunum demek değildir. Ben yalnız bir insanım, sakın bu sözümü şefkat dileniyorum anlamına kabul etmeyin. Bununla size, birlikte atla yaptığımız o iki gezintinin benim için ne kadar önemli olduğunu anlatmak istedim. Şimdi de, son iki pazar neden ata binmediğinizi sormak istiyorum; umarım ki bu sorumu da bağışlarsınız?»

Günışığı yüzünü ateş bastığını, alnında ter damlaları biriktiğini hissetti, kendisini pek acemi buldu ve susup bekledi. Dede hemen konuşmadı; Günışığı ise odanın öbür tarafına gidip pencereyi biraz daha kaldırdı.

«Biniyordum,» diye cevap verdi Dede, «ama aksi yönlere doğru gidiyordum.»

«Peki, ama neden?» Günışığı her nedense cümlesini tamamlayamadı. «Haydi, söyleyin bana, açık açık söyleyin,» diye ısrar etti. «Ben sizinle ne kadar içten konuştumsa, siz de öyle konuşun. Piedmont tepelerine neden gelmediniz? Sizi her yerde aradım.»

«Ben de bu yüzden gelmedim işte.» Dede böyle söyleyerek güldü ve bir an Günışığı'nın tâ gözlerinin içine baktıktan sonra, bakışlarını indirdi. «Anlayacağınızı umarım, Mr. Harnish.»

Günışığı, suratı bir karış, başını iki yana salladı.

«Hem anlıyorum, hem anlamıyorum. Şehir usullerine alışık değilim pek. İnsanın yapmaması gereken şeyler var burada ki, eğer ben de yapmak istemiyorsam, farketmez.»

Dede, acele, «Ya yapmak isterseniz?» diye sordu.

«O zaman yaparım.» Dudakları, iradesinin kesinliğini belirtecek şekilde gerilmişti; ama bir an sonra, sözünü değiştirdi. «Yani, çoğunlukla demek istiyorum. Ama bana asıl dokunan, hiç bir kötülüğü olmadığı, kimseye zararı dokunmadığı halde bazı şeyleri yapmamak zorunda oluşu insanın; meselâ şu at gezintisi.»

Günışığı sabırla beklerken, Dede, vereceği cevabı kafasında evirip çeviriyormuş gibi, bir süre elindeki kalemle oynadı.

«Bu at gezintisi,» diye başladı Dede, «başkalarının doğru bulmadığı şeylerden. Kararı size bırakıyorum. Dünyayı bilirsiniz. Siz milyoner Mr. Harnish'siniz...»

«Kumarbaz Elam Harnish,» diye sert bir sesle onun sözünü kesti Günışığı.

Dede kabul ettiğini belirten bir şekilde başını salladı ve sözüne devam etti.

«Bense sizin büronuzda bir sekreterim.»

Günışığı, «Ama siz benden bin kere daha iyi bir insansınız...» diye sözünü kesecek oldu, fakat Dede de onun sözünü kesti.

«Bunlar mesele değildir. Göz önünde bulundurulması gereken, son derece basit bir durumdur. Ben sizin yanınızda çalışıyorum. Ama önemli olan sizin ya da benim ne düşündüğümüz değil, başkalarının ne düşündüğüdür. Bu konuda size daha fazla bir şey söylememe de lüzum yok, her halde. Siz kendiniz de bilirsiniz.»

Dede'nin soğuk, alelâde bir şeyden bahsedermiş gibi yaptığı konuşma ona hiç uygun düşmüyordu; yahut, onun hareketle gelen dişiliğine, vücudunun yuvarlak çizgilerine, inip kalkan göğüslerine ve heyecandan kızaran yanaklarına bakan Günışığı, böyle düşünüyordu.

Günışığı belli bir amaç gütmeksizin, «Özür dilerim,» dedi, «sizi en sevdiğiniz gezinti yerlerinden ettim, korkuttum.»

Dede gözlerinde hemencecik belirliveren bir öfke kıvılcımıyla:

«Hiç de korkutmadınız beni,» diye cevap verdi. «Ben budala bir ilâhiyat mektebi öğrencisi değilim. Uzun zamandan beri kendi kendimi idare ediyorum ve bunu kimseden korkmaksızın yapıyorum. İki pazar gezdik sizinle, ne sizden korktum, ne de Bob'dan. Mesele bu değil. Kendimi idare etmek hususunda hiç bir korkum yoktur, ama ne yaparsınız ki, çevrenizdeki dünya da ille sizi idare etmeğe kalkar. Önemli olan da budur. Evet, çevremizdekilerin, benim, patronumla pazar günleri tepelerde muntazaman buluşmama ne diyeceğidir. Tuhaf, ama ne yapalım ki böyle. Kâtiplerden biriyle gezsem, kimsenin gıkı çıkmaz, ama sizinle... Hayır.»

«Ama kimsenin haberi bile olmaz, hem olmasına da lüzum yok,» diye bağırdı Günışığı.

«O zaman daha da kötü ya; hiç bir suçumuz olmadığı halde suçluymuşsunuz gibi, kötü bir şey yapıyormuşsunuz gibi artık yollardan gitmek, saklanmak daha da fena ya. Benim dürüstlük anlayışıma göre kimseden saklanmadan, açıkça...»

Günışığı onun ne demek istediğini önceden anlayıp, sözü kendisi tamamlayarak, «Benimle hafta sonunda yemeğe çıkmanız daha doğru olur,» dedi.

Dede başıyla doğruladı onu.

«Doğrusu bu aklımdan geçmemişti, ama,» diye devam etti Dede. «Suç olmayan şeyi gizlice yapmaktansa, ayıp olan şeyi açıkça yapmayı tercih ederim. Yalnız sakın kendimi yemeğe davet ettirmeğe çalışıyorum sanmayın,» diye de gülümseyerek ilâve etti. «Eminim ki durumumu anlıyorsunuzdur.»

Günışığı, «Öyleyse neden benimle tepelerde serbestçe gezmiyorsunuz?» diye ısrar etti.

Dede başını iki yana salladı ve bunda, Günışığı'na öyle gel-

di ki, belli belirsiz bir üzüntü ifadesi vardı; birdenbire Dede'ye dayanılmaz bir açlık duydu Günışığı.

«Buraya bakın, Miss Mason,» dedi. «Bu gibi şeyleri büroda konuşmaktan hoşlanmadığınızı biliyorum. Ben de hoşlanmıyorum. Bu da aynı meseleyle bağlı tabiî; insanın sekreteriyle büroda işten başka şeyler konuşmağa hakkı yok. Gelecek pazar benimle yine at gezintisine gelin, o vakit meseleyi enine boyuna tartışıp bir sonuca varalım sizinle. Tepeler, iş dışındaki konuşmaların yapılacağı en uygun yerdir. Öyle sanıyorum ki, benim ne derece dürüst bir insan olduğumu anlayacak kadar tanıdınız beni. Si-si-size saygım vardır ve... Ve ben, şey...» Günışığı bocalamağa, masanın üstüne dayadığı eli belirli bir şekilde titremeğe başladı. Kendisini toparlamağa çalıştı. «Bunu hayatımda her şeyden çok istiyorum. Ben-ben-ben ne demek istediğimi anlatamıyorum, ama sizinle gezmeyi çok istiyorum, işte o kadar. Gelecek misiniz? Yalnız önümüzdeki pazar? Yani yarın?»

Günışığı, Dede'nin gelmeğe razı oluş nedeninin, birçok şeyler yanısıra, alnında biriken ter damlaları, titreyen eli ve içinde bulunduğu sıkıntıyla bağlı bulunduğunu asla tahmin edemezdi.

XIV

«İnsanların söyledikleriyle neyi elde etmeğe çalıştıklarını anlamağa imkân yoktur, tabiî.» Günışığı, Bob'un isyankâr kulağını kamçısıyla okşadı ve biraz önce söylediği cümleyi kendisi de beğenmiyerek, bir an düşündü. İnsanlar söylemek istedikleri şeyi söylemezlerdi. «Şunu demek istiyorum ki, siz bana, benimle gezmek istemediğinizi söylediniz ve bir sürü de sebep gösterdiniz, ama gerçek sebeplerin bunlar olup olmadığını nerden bileceğim ben? Belki de benimle arkadaşlık etmek istemiyorsunuz da, sırf benim kalbimi kırmamak için söylemiyorsunuz bunu. Siz bilmiyor musunuz? Ben istenmediğim yere asla burnumu sokmam. Eğer beni görmek istemediğinizi düşünseydim, öyle bir sıvışırdım ki, tozumu göremezdiniz.»

Dede onun söylediklerini kabul ettiğini anlatır yollu gülümsedi, ama hiç konuşmadan atını sürmeğe devam etti. Günışığı'na bu gülümseyiş, hayatında rastladığı en harikulâde gülümseyiş gibi geldi. Kendi kendisini, bu gülümseyişin, daha önce Dede'de gördüğü bütün gülümseyişlerden farklı olduğuna inandırdı. Bu gülümseyiş, kendisini azıcık tanıyan, onunla azıcık dost olan birisinin gülümseyişiydi. Ama biraz sonra Günışığı kendisini toparladı; Dede farkında olmadan gülümsemişti. İki kişi arasındaki bir konuşma sırasında böyle bir şeyin olması gayet tabiîydi. Bir yabancı, bir işadamı, bir kâtip, kim olursa olsun, rasgele bir iki karşılaşmadan sonra bile insana bu kadarcık dostluk işareti gösterirdi. Böyle şeyler olacaktı, tabiî,

ama gülümseyiş, Dede'nin gülümseyişi olduğu için, Günışığı üzerinde güçlü bir izlenim bıraktı; üstelik ne kadar da cana yakın, ne kadar da tatlıydı. Daha önce tanıdığı kadınlardan hiç biri böyle gülümsemiyorlardı; buna emindi.

Günışığı için çok mutlu bir gündü. Dede'yi Berkeley'den gelen arka yol üzerinde karşılamış, birlikte saatlerce gezmişlerdi. Ama ancak şimdi, gün bitimi yaklaşır, Berkeley yoluna açılan kapıyla aralarındaki uzaklık azalırken asıl konuya girebiliyordu Günışığı.

Dede, onun son iddiasına cevap vermeğe başladı, Günışığı da memnunlukla dinledi.

«Peki ama, ya gösterdiğim sebepler doğruysa? Sizinle tanışmak istememem söz konusu değilse?»

«O zaman bir keçi kadar inatla ısrar ederim,» dedi Günışığı. «Zira ben, bir şey yapmağa niyeti olan kişilerin, mesele açıkça ortaya konduktan sonra daha rahat davrandıklarını görmüşümdür. Ama eğer gerçekten de öbür sebep söz konusu olsaydı da, benimle arkadaş olmak istemeseydiniz, ama benim yanımda çalıştığınız için de bunu söyleyerek kalbimi kırmaktan çekiniyor olsaydınız...» Tam bu sırada, soğukkanlılıkla ileri sürdüğü ihtimalin bir gerçek de olabileceği korkusu kafasına girdi ve Günışığı düşünüş zincirini kaybetti. «Eh, o zaman yapacağınız tek şey, yine de, bunu olduğu gibi söylemektir; ben de çekilir giderim. Hiç gücenmem de; kısmetim olmadığını düşünürüm sadece. Onun için, ne olur doğru söyleyin Miss Mason; eğer gerçek sebep buysa lütfen açıkça söyleyin bana... İçimden bir his, 'sebep budur' diyor bana.»

Dede Mason, yarı üzüntüden, yarı öfkeden belli belirsiz dolan gözlerini bir anda ona çevirdi.

«Oh, ama bu dürüstlük değil,» diye bağırdı. «Beni bir ikilem karşısında bırakıyorsunuz; ya kendi durumunuzu kurtarmak üzere sizden kurtulmak için size yalan söyleyip kalbinizi kıracağım, yahut da size gerçeği söyleyerek durumumu kurtaramayacağım, zira ısrar edeceğinizi siz kendiniz söylediniz.»

Yanakları al al olmuş, dudakları asabî bir şekilde titriyordu, ama yine de Günışığı'nın tâ gözünün içine bakmakta devam ediyordu.

Günışığı büyük bir memnunluk içinde, ciddî bir tavırla gülümsedi.

«Çok sevindim, Miss Mason,» dedi, «bu sözlerinize çok sevindim.»

Dede, acele acele, «Ama bu sözlerin size yine de bir faydası dokunmayacak,» diye devam etti. «Faydası dokunamaz... Ben buna imkân vermeyi reddediyorum. Bu son gezintimiz olacak... Hem işte kapıya da geldik.»

Atını yan çevirerek eğildi, kapının mandalını kaldırdı, açılan kapıdan ilerledi yola doğru.

Günışığı hiç ses etmeden onun isteğine boyun eğerek Bob'u geriletti, kapı kapanarak aralarını kesti. Ama daha Günışığı'nın söyleceği bitmediği için, Dede olduğu yerde duruyordu.

Günışığı samimiyetten titreyen, alçak bir sesle, «Dinleyin Miss Mason,» dedi. «Size şurasını kesin olarak anlatmak istiyorum ki, niyetim sizinle gönül eğlendirmek değildir. Sizden hoşlanıyorum ve sizi istiyorum; hayatımda bu kadar ciddî niyetli olduğumu da hatırlamıyorum. Hiç bir kötülük aklınıza gelmesin. Benim niyetim tamamıyle dürüstçe...»

Ama Dede'nin yüzündeki ifadeyi görünce durdu. Dede kızmıştı, aynı zamanda da gülüyordu.

«Bunu sizin ağzınızdan duyacağımı hiç sanmazdım,» diye bağırdı. «Bir... bir evlendirme memuru ağzıyla konuştunuz: 'Niyetimiz tamamıyle dürüstçe ve ciddidir; amaç, evlendirmektir.' Ama ben de bunu hak ettim doğrusu. Her halde keçi gibi inatla ısrar ederim demekle bunu kastetmiştiniz.»

Günışığı'nın yanık rengi, şehirde, kapalı yerlerde yaşamağa başladığından beri açılmıştı; bu yüzden boynundan yüzüne doğru hücum eden kanın yayılışı âdeta gözle görülüyordu. Günışığı bu aşırı derecede rahatsız olmuş durumunda, Dede'nin kendisine şefkatle baktığını asla farkedemezdi. Dede, kocaman

adamların kendi önünde böyle bir mektepli gibi kızarıp bozarmasına alışık değildi, zaten elinde olmadan fazla sert bir dil kullandığı için hemen pişman olmuştu.

Günışığı, «Bakın şimdi, Miss Mason,» diye ağır ağır konuşmaya başladı, ama bir an sonra kelimeler anlaşılamayacak kadar hızlı dökülmeğe başladı ağzından: «Ben kaba saba adamın biriyim, bunun farkındayım, üstelik fazla bir şey bilmediğimi de biliyorum. Kimse bana incelik nedir öğretmedi. Şimdiye kadar kimseye de ilanı aşk etmedim, kimseye de âşık olmadım; nasıl ilanı aşk edileceğini bir budala ne kadar bilirse ben de o kadar bilirim. Siz benim acemice laflarıma değil, o lafların ardındaki adamın duygularını anlamağa bakın. O zaman ne demek istediğimi kavrayacaksınız; her ne kadar ben ne demek istediğimi anlatamıyorsam da, demek istediğim şey dürüstçe ve samimîdir.»

Dede Mason'un çarçabuk bir ruh durumundan ötekine geçiveren, kuş gibi bir yaratılışı vardı; o anda da müthiş bir pişmanlık içindeydi.

Kapının öbür yanından, «Güldüğüm için beni affedin,» dedi. «Aslında şaşırmaktan ve incinmekten doğan bir kendini koruma içgüdüsü sebep oldu buna. Biliyorsunuz Mr. Harnish, ben hiç de...»

Kuş gibi değişen ruh durumunun kendisini içine attığı acelecilik yüzünden kelimeler halinde ağzından dökülen düşüncesini tamamlamaktan korktu.

Günışığı, «Bu çeşit tekliflere alışık olmadığınızı söylemek istiyorsunuz,» dedi; «yani, şıpınişi, 'Merhaba, sizinle tanıştığıma memnun oldum, benim olur musunuz' çeşidinden tekliflere.»

Dede başını salladı ve bir kahkaha kopardı; Günışığı da katıldı onun kahkahasına ve böylece tatsız durum geçiştirilmiş oldu. Bu arada Günışığı cesaretini tekrar toplayıp, daha serinkanlılıkla, daha anlaşılır bir dille, aynı zamanda kendinden daha emin olarak konuşmasına devam etti.

«İşte, görüyorsunuz ya, iddiamı doğrulamış oldunuz. Bu gibi meselelerde tecrübeniz varmış. Bir sürü teklifle karşılaşmış olduğunuzdan hiç şüphem yok. Halbuki benim hiç tecrübem yok bu konuda. Sudan çıkmış balığa benziyorum ben. Üstelik benimkisi bir teklif değil. Bu, eşi benzeri bulunmayan garip bir durum, onun için ne yapacağımı tamamıyle şaşırmış bir vaziyetteyim. Gerçi kabaca da olsa, bir erkeğin, sadece bir kızla tanışmak amacıyla ona evlenme teklif etmemesi gerektiğini bilecek kadar sağduyum var. İşte benim durumumu güçleştiren, beni ne yapacağımı şaşırtan da bu noktadır. Birincisi, sizinle büroda arkadaşlık kuramam. İkincisi, siz benimle büro dışında görüşüp bana bir fırsat vermek istemediğinizi söylüyorsunuz. Üçüncüsü, halkın sizin için dedikodu yapacağını sebep gösteriyorsunuz. Dördüncüsü, sizinle mutlaka tanışmam ve dürüst, samimî olduğumu size göstermem lâzım. Beşincisi, işte siz kapının öbür yanında gitmeğe hazırlanıyorsunuz, bense bu yanda, üstünde biraz düşünebileceğiniz bir şey söyleyebilmek, sizi ikna edebilmek için umutsuzluk içinde konuşup duruyorum. Altıncısı, söyleyeceklerimi söyledim. Son olarak sizden, durumumu tekrar gözden geçirmenizi rica ediyorum...»

Dede, onun ciddî, huzursuz yüzünden ve onu alelâde insanlardan ayıran, samimiyetten başka hiç bir şeye işaret etmeyen basit kelimelerinden zevk alarak dinledi, dinledi ve bir an ne dinlediğini unutup, kendi düşüncelerine daldı. Güçlü bir erkeğin aşkı, normal, sağlıklı bir kadını her zaman için ayartan bir şeydir; işte Dede de, kapının öbür yanından Yanan Gün'e bakarken her zamankinden daha çok bu hissi duydu. Hayır, Günışığı'yla evlenmek aklından bile geçmezdi; bunun birçok sebebi vardı; ama neden onu daha çok görmesindi? Günışığı bir erkek olarak hiç de itici gelmiyordu ona. Tam tersine, hoşlanıyordu Günışığı'ndan; onu daha ilk gördüğü, Kızılderili yüzüne, şimşek şimşek çakan gözlerine ilk baktığı günden beri hoşlanıyordu. O muhteşem adaleleri dışında da birçok yönüyle tam bir erkekti. Üstelik, Kutup'tan buraya, Güneyli erkek-

lerle boğuşmaya gelen ve bunu mükemmel bir biçimde başaran Kuzeyli kaba saba serüven adamına, bu mülti milyonere, bir 'Aşk Serüveni' de parlaklık katıyordu.

Bir Kızılderili kadar vahşîydi, kumarbazdı, sefihti, ahlâksız bir adamdı, kini hiç bir zaman eksilmez, kendisine karşı koyanların kafalarını ezerdi; oh, evet, Dede ona yakıştırılan bütün isimleri biliyordu. Ama yine de ondan korkmuyordu. Adının telâffuz edilişi, bütün bunlardan daha başka çağrışımlar yaptırıyordu. **Yanan Gün,** daha başka şeyler de akla getiriyordu. Bunlar da bütün gazetelerde, dergilerde, sonra o Klondike üzerine yazılmış kitapta belirtiliyordu. Ne olursa olsun, **Yanan Gün,** akla muhteşem şeyler getiriyordu; kapının öte tarafından, onun zekice, yumuşak bir basitlik içindeki konuşmasını dinleyen kendisini etkilediği gibi, herhangi bir kadını da etkileyebilecek olan şeyleri akla getiriyordu bu isim.

Dede'nin aklından geçenler sadece bunlarla kalmıyordu; yorgunluk ve yalnızlık duygusunun verdiği iç titreyişleri; tabur tabur, alay alay müphem duygular, belli belirsiz dürtüler; binbir çeşit hile ve maske altında ezelden beri hayatı yenileyen, tazeleyen, hayatın en derinlerinde uyuyan, ama hiç beklenmedik anda ortaya çıkıveren ve bir benlik içinde billurlaşan, binlerce kuşaktan miras kalmış güçlü ruhunun yankılanan fısıltıları. Bu erkekle tepelerde yapılan gezintilerin ne büyük bir ayartıcı gücü vardı. Ama bu ayartıcı duygu o kadarla kalacaktı, zira Dede, kendi hayat yolunun, onun hayat yolu olmadığına kesinlikle inanıyordu. Öte yandan onda sıradan kadınların o kadınca korku ve çekingenliklerinden hiç biri yoktu. Herhangi bir durumda, hangi şartlar altında olursa olsun, kendisini koruyacağından hiç şüphesi yoktu. Öyleyse neden olmasındı? Nihayet, ne kadar basit bir şeydi bu gezintiler.

Renksiz, tekdüze bir hayat sürüyordu. Yiyor, uyuyor, çalışıyordu; bütün yaşayışı bundan ibaretti. Yaşayışı bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçti: Haftanın altı günü büroda çalışmak ve feribotta gidip gelmekle geçiyordu; yatmadan ön-

ce birkaç saatini piyano çalmak, kendi çamaşırlarını yıkamak, dikiş dikmek gibi şeylerle geçiriyor, haftanın ilk gecesinde kendisine toplumsal bir eğlence hakkı tanıyordu; kendi zamanından çaldığı öbür saatleri ve cumartesi günleri öğleden sonralarını hastanedeki kardeşine ayırıyor, sadece pazar gününü tamamıyle kendi keyfi için harcayıp, Mab'le tepelerde yalnız başına dolaşıyordu. Arkadaşlarından hiç biri ata binmezdi. Üniversitedeyken birkaç kızı ata binmeğe alıştırmağa çalışmış, ama bunlar, kiralık beygirlerle arka arkaya bir-iki pazar dolaştıktan sonra bıkıvermişlerdi. Madeline diye bir kız vardı; o kendisine bir at satın alıp, aylarca seve seve onunla birlikte gezmişti, ama tek başına ata bine bine, sonunda ister istemez bundan da sıkılıyordu.

San Francisco'lu milyonerlerin yarısının ödünü patlatan bu milyoner dev, ne kadar da çocuksuydu. Hem de ne çocuk! Onun tabiatının böyle bir yanı da bulunacağı hiç aklına gelmezdi doğrusu.

Günışığı, «İnsanlar nasıl evlenirler?» diyordu. «İşte şöyle: Birincisi, karşılaşırlar; İkincisi, birbirlerinin görünüşünden hoşlanırlar; üçüncüsü, tanışırlar; dördüncüsü, ya evlenirler ya evlenmezler, bu da tanıştıktan sonra da birbirlerinden hoşlanıp hoşlanmamalarına bağlıdır. Ama bizim birbirimizden hoşlanıp hoşlanmadığımızı anlayabilmemiz için, başka bir çare, başka bir yol bulunduğunu benim aklım kesmiyor. Sizi görmeğe evinize gelirdim, ama kirada oturduğunuzu biliyorum, onun için bu da olmaz.»

Yine anî bir ruh değişikliğiyle, durum Dede'ye son derece saçma, gülünç göründü. İçinden gülmek geldi; öfkeyle, ya da isterik bir şekilde değil de, neşesinden. Çok komikti durum. O, stenograf Dede, kapının bir yanında durmuş, milyoner Günışığı da öbür yanında; Dede'ye insanların nasıl evlendiği hakkında fikir yürütüyordu. Durum komik olduktan başka, çıkar bir yol da değildi. Onun için de Dede bunu böyle sürdüremezdi. Tepelerdeki bu gizli buluşmalar devam etmemeliydi. Bir daha

buluşmayacaklardı. Ve eğer buna rağmen, Günışığı kendisine büroda kur yapacak olursa, Dede, çok güzel bir işi bırakmak zorunda kalacak bu safha da böylece kapanacaktı. Şikâyet etmeğe hakkı yoktu, ama özellikle şehirli erkeklerin dünyasını beğenmiyordu. Bu dünya, hayatını kazanmak için çalıştığı uzun yıllar boyunca onun birçok heyallerini kırmıştı.

«Gizlenecek, saklanacak değiliz,» diye açıklamada bulunuyordu Günışığı. «İstediğiniz gibi açıkça gezeriz, eğer bizi görecek olurlarsa, varsın görsünler. Dedikodu mu yapacaklar, vicdanımız rahat olduktan sonra ne önemi var? Ne olur kabul edin; eğer evet derseniz, Bob sırtında dünyanın en mutlu erkeğini taşıyacak.»

Dede, 'olmaz' gibilerden başını salladı ve gitmek için sabırsızlanan kısrağının dizginlerini kıstı; uzayan gölgelere anlamlı anlamlı baktı.

Günışığı acele acele, «Bakın vakit de geç oluyor,» diye devam etti, «bizse daha hiç bir şeyi halletmedik. Bir pazar daha, ne olur - çok bir şey istemiş olmuyorum bununla -, bir anlaşmaya varmak için.»

«Bütün gün beraberdik,» dedi Dede.

«Ama bu konuya çok geç girdik. Gelecek sefere daha erken başlarız. Bu benim için son derece önemli, emin olun. Gelecek pazar, tamam mı?»

«Dünyada sözünde duran erkek var mı?» diye sordu Dede. «Gelecek Pazar'la, birçok pazarlar demek istediğinizi gayet iyi biliyorsunuz siz de.»

Dede, Günışığı'nın her zamankinden daha yakışıklı olduğunu düşünürken, öteki, heyecanla, «Öyleyse birçok pazarlar olsun,» diye bağırdı. «Evet, deyin. Söyleyin, ne olur, evet deyin. Gelecek pazar, taş ocağında...»

Dede gitmeğe hazırlanarak, dizginleri toparladı.

«İyi geceler,» dedi, «cevabım...»

Günışığı, son derece hafif bir âmirane tonla, «Evet,» diye fısıldadı.

Dede, alçak, ama işitilir bir sesle, «Evet» dedi.

Aynı anda da atını dörtnala kaldırıp, arkasına hiç bakmadan yoldan aşağı sürdü, gitti; kendi duygularını tahlile çalışıyordu. Hayır demeğe karar vermişken - hem de son ana kadar bu kararda yken - dudaklarından evet kelimesi çıkmıştı... Daha doğrusu kelime dudaklarından çıkmış gibi görünüyordu. Hiç de razı olmak niyetinde değildi. Öyleyse neden evet demişti? Daha önce hiç akla gelmeyen bir hareketin yarattığı bu ilk şaşkınlık, hareketin sonuçları üzerinde düşündükçe, yerini bir dehşet duygusuna bırakmağa başladı.

Günışığı'nın öyle oyun oynanacak, hafife alınacak bir adam olmadığının, onun o basit ve çocuksu halinin altında hâkim bir erkek yaratılışının bulunduğunun, bu bakımdan kendisini gelecekteki kaçınılmaz birtakım ruh gerilimlerine, fırtınalara göğüs germek durumuyla karşı karşıya bırakmış olduğunun farkındaydı Dede. Tekrar tekrar, kendi kendisine, neden hiç aklının köşesinden bile geçmediği halde evet dediğini sordu.

XV

Büro hayatında hemen hemen hiç bir değişiklik olmamıştı. Durumun herhangi bir surette eskisinden farklı olduğunu ima eden ne bir kelime söylediler birbirlerine, ne de anlamlı bir bakışla baktılar. Her pazar, bir sonraki pazar gezintisi için buluşma kararı alındı; büroda buna da hiç değinilmedi. Bu konuda Günışığı bir şövalye gibi davranıyor ve bu davranışını titizlikle koruyordu. Dede'nin işini bırakmasından korkuyordu. Onu çalışırken görmek, Günışığı için hiç eksilmeyen bir zevk kaynağı idi. Ama Dede'nin işini uzatarak ya da ona yeni yeni işler icat ederek yanında oyalamak suretiyle bu durumu kötüye de kullanmıyordu. Onun dürüst aşk oyunu, bu gibi bencil davranışların çok üstündeydi. Durumun ortaya çıkaracağı gelip geçici avantajlardan faydalanmayı küçüklük sayardı. O aşkı sadece bir sahip oluş açısından değil, daha yüce bir açıdan değerlendiriyordu. Her iki taraf için de eşit özgür koşullar altında, sadece bir insan olarak, kendi öz değerlerinden ötürü sevilmek istiyordu Günışığı.

Öte yandan Günışığı, dünyanın en usta taktikçisi olsa, bundan daha güzel davranamazdı. Kişisel özgürlüğüne bir kuş kadar bağlı, sevgisiyle asla oynanamayacak bir tip olan Dede, Günışığı'nın davranışındaki incelikleri derin bir şükran ve takdirle karşılıyordu. Dede'nin bu takdir duygusu bilinçli olmakla beraber, etkileri, gözle görülmez, havada uçuşan bir bürümcük gibi, bilincinin derinliklerinde yer ediyordu. Birkaç an dışında,

Günışığı'nın kişiliğinin cğı tamamıyle farkettirmeksizin Dede'nin etrafını sarıyordu. Bu gizli, bu farkedilmeyen ağ, iplik iplik, tel tel kurulmuştu. İşte, Dede'nin hayır demeğe karar vermişken, evet demesine yol açan şey de o ipliklerdi. Acaba gelecekte, yine böyle bir ruh hali içinde, sağduyusunun emirlerini bozarak niyeti olmadığı halde başka bir şeye de rıza gösterecek miydi Dede?

Günışığı'nın Dede'yle kurduğu yakınlığın doğurduğu birçok iyi sonuçlardan biri de, artık eskisi kadar çok içmek istemeyişiydi. Sonunda kendisinin de farkettiği gibi, alkol almak için duyduğu istekte bir azalma olmuştu. Bir bakıma, alkolün yerini Dede almıştı. Onu düşünmek bile içki gibi etkili oluyordu. Ya da, hiç değilse bir dereceye kadar içkinin yerini tutuyordu. Günışığı'nın alkole alışmasına yol açan şey, tabiattan uzak şehir hayatı ve insana nefes bile aldırmayan iş oyunları olmuştu. Bu hayatın çerginliğinden bir an olsun uzak kalmak için, araya daima bir duvar çekmek gerekiyordu ki, işte Dede de bu duvarın bir parçası olmuştu. Onun kişiliği, gülüşü, sesinin ahengi, gözlerindeki akıl almaz altunî pırıltı, saçlarındaki ışık oyunları, vücudunun biçimi, giyinişi, at sırtındaki hareketleri, davranışlarındaki üslup; Günışığı'nın tekrar tekrar hayalinde canlandırıp, üzerinde uzun uzun durduğu bütün bunlar, birçok kadeh kokteylin ya da viski-soda'nın yerini tutuyordu.

Çok yüksekten atarak verdikleri karara rağmen, buluşmaları yine de bir dereceye kadar gizlilik içinde geçiyordu. Aslında çalınmış buluşmalardı bunlar. Hiç utanç ya da çekingenlik duymaksızın, dünyanın gözü önünde gezemiyorlardı. Tam tersine, Dede, Berkeley'den gelen arka yolu izleyerek buluşma yerine varıyor ve kimse görmeden yarı yolda buluşuyorlardı. Ancak işlek olmayan yollara - o da ara sıra - iniyorlar ve çoğunlukla arkalardaki tepeleri tercih edip, Günışığı'nı gazetelerde çıkan resimlerinden tanıyamayacak olan basit, dindar köylüler arasında rahatlıkla dolaşabiliyorlardı.

Günışığı, Dede'nin - sadece ata binişi bakımından değil,

dayanıklılığı bakımından da - mükemmel bir binici olduğunu anladı. Altmış, yetmiş, hatta seksen mil yaptıkları günler oldu; Dede ne bir gün ağzını açıp yorulduğunu söyledi, ne de - Günışığı bu bakımdan da ona çok iyi bir puan verdi - kula kısrağının sırtında geçirdiği en yorucu günde bile en ufak bir yorgunluk belirtisi gösterdi. Günışığı kendi kendisine, o klişeleşmiş, ama her zaman için bir heyecan ifadesi taşıyan «yaman» terimiyle, Dede hakkındaki teşhisini tekrarladı: «Yaman kız billahi!»

Bu uzun, kesiksiz gezintiler sırasında birbirlerini daha iyi tanıdılar. Kendilerinden başka konuşacakları bir şey yoktu pek, bu bakımdan da Dede, Kutup bölgesinde nasıl yolculuk yapıldığını, altın arayıcılığını enine boyuna öğrenirken, Günışığı da her seferinde onun portresini, kafasının içinde biraz daha belirgin çizgilerle tamamladı. Dede, çiftlik hayatını, çocukluğunu, atları, köpekleri, insanları anlattıkça bütün gelişmesi ve oluşumu Günışığı'nın gözlerinde âdeta canlandı. Bütün bu gelişmeyi, Dede'nin babasının başarısızlığa uğrayıp ölmesi ve Dede'nin üniversiteyi bırakarak çalışmak zorunda kalışı dönemine kadar yakından izledi Günışığı. Dede, kardeşinden, onu iyi etmek için yaptığı mücadelelerden ve artık umudunun kaybolmağa başladığından da söz etti. Günışığı, her ne kadar esrarengiz, anlaşılmaz ve şaşırtıcı kadının, kadın cinsinin hep yerli yerinde durduğunun farkında idiyse de, Dede'yle anlaşmanın sandığından daha kolay olduğuna karar verdi. Kadın konusuna gelince, bu noktada, hiç bilmediği, ne kıyıları bulunan, ne haritası belli, ama yine de aşmak zorunda olduğu bir ummanla karşı karşıya bulunduğunu da itiraf edebilecek kadar alçakgönüllüydü.

Onu hayatı boyunca kadınlardan uzaklaştıran korkusu, anlayamamaktan ileri gelmiş ve herhangi bir şekilde anlayabilme imkânlarını da ortadan kaldırmıştı. Dede at sırtında, Dede gelincik topluyor, Dede o hızlı dokunuşlarıyla steno ile not tutuyor; bütün bunlar, Günışığı için anlaşılabilir şeylerdi. Ama çarçabuk, bir ruh halinden ötekine geçen, kendisiyle gezintiye gel-

meyeceğini ısrarla söylediği halde, birdenbire razı oluveren, gözlerindeki altunî pırıltılarda, kulaklarının alışık olmadığı imalar, fısıltılar taşıyan Dede'yi kolay kolay anlıyamıyordu. İşte bunlarda cinsiyetin derinliğini gördü, ayartıcılığını teslim, anlaşılmazlığını kabul etti Günışığı.

Dede'nin bir başka yanı daha vardı ki, Günışığı bunu bildiği halde bilmezlikten geliyordu. Dede kitapları tanıyordu ve «kültür» denilen esrarengiz, korkunç şeye sahipti; bununla beraber kültürün aralarındaki ilişkiye hiç burnunu sokmayışı, Günışığı'nı gittikçe daha çok şaşırtıyordu. Dede ne kitaplardan, ne sanattan ne de buna benzer ıvır zıvırdan söz ediyordu. Süsten, gösterişten uzak bir kafası olan Günışığı, Dede'yi de aynı derecede süssüz, gösterişsiz buluyordu kafaca. Dede de basit şeylerden, açık havadan, atlardan, tepelerden, güneşten, çiçeklerden zevk alıyordu. Günışığı kendisini, kısmen yeni keşfettiği bir bitkiler tapınağında bulmuştu; ona, meşelerin bütün cinslerini göstererek, yeni bitkiler tanıtarak, sayısız yabanî otların, kır çiçeklerinin adlarını, özelliklerini öğreterek bu tapınakta kılavuzluk eden de Dede'ydi. Dede'nin ormanlara alışık, keskin gözleri, Günışığı için yeni bir zevk kaynağı idi. Açıklığa alışık bu gözlerden hemen hemen hiç bir şey kaçmıyordu. Bir gün, hangisi daha çok kuş yuvası görecek diye bir denemeye giriştiler. Son derece keskin gözlemciliğiyle her zaman övünen Günışığı, Dede'ye yetişebilmekte epey zorluk çekti. Günün sonunda, Dede'yi ancak üç yuva farkla geçmişti, ama bunlardan birinin yuva olmadığını iddia etmişti Dede; Günışığı da gerçekten şüphede kaldığını gizlememişti. Günışığı ona kompliman yapmış ve bu başarısının biraz da kendisinin de bir kuş gibi olmasından, bir kuş kadar keskin gözlere, kuşlar gibi hızlı hareket kabiliyetine sahip bulunuşundan ileri geldiğini söylemişti.

Günışığı, Dede'yi tanıdıkça, onda kuşlarınkine benzer nitelikler bulunduğuna daha çok inandı. Ata binmeyi bundan ötürü o kadar çok seviyor olmalı diye akıl yürüttü. Kuş gibi uç-

mağa en yakın şeydi ata binmek. Bir gelincik tarlası, eğreltiotlarıyla kaplı bir minik vadi, köy yolunun kenarına dizilmiş kavak ağaçları, bir yamacın üstünde koyu kahverengi duran sürülü tarlalar, uzaktaki bir dağın doruğuna inen ışık demeti... Bütün bunlar Dede'de - Günışığı'na tatlı şakımalar gibi gelen - anîden beliriveren sevinçlerin doğmasına yol açıyordu. Küçücük şeyler Dede'yi sevindiriveriyor ve kız âdeta hiç durmadan şakıyordu. Daha ciddî durumlarda da bu kuş niteliği görünüyordu. Bob'a binip onu muhteşem bir sertlikle hâkimiyeti altına soktuğu vakit de kartal gibi bir hal gelmişti üzerine Dede'nin.

Onun bu küçük sevinç ve neşeleri, aynı zamanda Günışığı'na da bir sevinç ve neşe kaynağı oluyordu. O da onunla birlikte seviniyor, Dede'nin gözleri nasıl dikkatini çeken şeye heyecanla dikiliyorsa, Günışığı'nın gözleri de aynı heyecanla Dede'ye dikiliyordu. Aynı zamanda, Günışığı onun sayesinde doğayı daha iyi değerlendirmeyi, ince farkları ayırabilmeyi öğrenmişti. Dede ona, onun asla farkında olamıyacağı renkleri gösterdi. Günışığı sadece belli başlı renkleri bilirdi. Bütün kırmızı tonları kırmızıydı. Siyah, siyahtı ve kahverengi de sarı oluncaya kadar kahverengiydi onun için. Dede ona öğretinceye kadar, Günışığı erguvan rengini kırmızı, bir çeşit kan rengi diye bilirdi... Bir seferinde bir tepenin üstüne çıkmışlardı; atlarının dizlerine kadar çıkan gelincikler rüzgârda dalgalanıyordu. Dede vecde gelmişçesine, ufka doğru uzaklaşan mesafe bölümlerini gösteriyordu Günışığı'na. Yedi mesafe bölümü saydı Dede ve bütün hayatınca geniş ufuklara bakmış olan Günışığı ilk defa olarak «mesafe»nin ne olduğunu öğrendi. Ondan sonra Günışığı tabiatın yüzüne daima daha iyi gören gözlerle bakıp, arka arkaya sıralanmış genç dağ zincirlerini, ya da uzaklardaki yorgun tepeleri bir tül gibi saran morumsu buğuları seyretmekten daha başka bir zevk almağa başladı.

Ama bütün bunların arasında dolaşan ve hepsini birbirine bağlayan şey, aşkın altın ipliğiydi. Başlangıçta ona, Dede

ile birlikte gezmek ve onunla dost geçiniyor olmak yetiyordu; ne var ki, ona duyduğu arzu ve ihtiyaç gün geçtikçe arttı. Dede'yi, tanıdıkça daha çok takdir etti. Eğer Dede kendisine karşı kapalı, sert davransaydı, ya da sadece cilveli, işveli bir dişi olarak karşısına çıksaydı, durum değişik olurdu. Halbuki Günışığı'nı o sadeliği, gürbüzlüğü ve bitmez tükenmez dostluğuyla hayretten hayrete sürüklüyordu. Hele dostluğu; bu Günışığı'nın hiç beklemediği bir şeydi. O kadınlara hiç bir vakit bir arkadaş gözüyle bakmamıştı. Kadın, oyuncaktı; kadın, yırtıcı bir canavardı; kadın, vazgeçilmez karı, ırkların soylarının anasıydı - onun kadından anladığı ve beklediği işte bunlardan ibaretti. Ama neşeyi, sevinci paylaşan, arkadaş kadın- işte Dede'nin onda bir sürpriz etkisi yaratacak şekilde öğrettiği şey buydu Günışığı'na. Ve Dede, Günışığı'nın gözünde değer kazandıkça, Günışığı da gitgide daha fazla yanıp tutuşmağa, Dede'yle konuştuğu zamanlar sesinin tonunda, hiç farkında olmaksızın şimşekli pırıltılar belirmeğe başladı. Dede de bu pırıldayan ateşin bal gibi farkındaydı, ama o da birçok kadınlar gibi, elini yakmadan bu ateşle oynamak istiyordu.

Günışığı'na üzüntülü, aynı zamanda kışkırtıcı bir tavırla, «Yakında kış geliyor,» dedi bir gün, «ondan sonra gezintilere artık paydos!»

Günışığı acele, «Ama seni kışın da görmeliyim mutlaka,» diye atıldı.

Dede 'olmaz' der gibi başını iki yana salladı.

Günışığı'na heyecansız bir tavırla, aynı zamanda açık yürekliliklе, «Çok mutlu günler geçirdik, işte hepsi bu kadar,» dedi. «Senin o saçma 'tanışma' iddianı hatırlıyorum, ama hiç bir sonuç çıkmayacak ki bundan; çıkamaz da zaten. Kendimi çok iyi tanıyorum, onun için yanılmama imkân yok.»

Yüzü ciddî, hattâ, incitmemek kaygısıyla bulutluydu; gözlerinde kararlı bir ifade vardı, ama yine bu gözlerde, dişiliğin dipsiz kuyusu içinde, altunî bir ışık, bir ateş için için yanıyor-

du ve Günışığı bu kuyudan aşağı artık korkmadan bakabiliyordu.

«Oldukça uslu davrandım,» dedi Günışığı. «Öyle olup olmadığına istersen sen kendin karar ver. Ama itiraf ederim ki, bu benim için epeyce zor oldu. Düşün de hatırla bak. Sana aşktan tek kelime etmedim şimdiye kadar, hem de bütün bu süre içinde seni sevdiğim halde. Bu, başka türlü alışmış bir erkek için oldukça zordur yani. Meselâ, iş, yolculuğa geldi mi, ben son derece aceleciyimdir. Buz üzerinde bir yolculuk yapmağa kalksak, Yüce Tanrı'yı bile geride bırakırım zannederim. Ama seninle ilgili olarak hiç aceleci davranmadım; hiç zorlamadım seni. Bana kalırsa, bu bile seni ne kadar çok sevdiğimi göstermeğe yeter. Tabiî, benimle evlenmeni istiyorum. Ama hiç sana bir kelime bile ettim mi, bu konuda? Ne bir söz, ne de bir ima çıktı ağzımdan. Gerçi zaman zaman, bu ağzımı açamayışım beni usandırıyordu, ama yine de hiç açmadım ağzımı, uslu durdum. Sana evlenme teklif etmedim. Şimdi de etmiyorum. Yo, seni yeteri kadar tanımadığım için değil. Seni çok iyi tanıdım; bana ancak sen eş olabilirsin, bunu da gayet iyi biliyorum. Ama ya ben? Sen kararını verebilecek kadar tanıdın mı beni?» Günışığı omuzlarını silkti. «Bilmiyorum, ama ne olursa olsun, bu konuda işimi şansa bırakmak istemiyorum. Benimle yapabilecek misin, yapamıyacak mısın, bunu iyice anlaman lâzım karar vermek için; bu bakımdan ben de hiç atılganlık göstermeden oynuyorum oyunu. Elimdeki kartları gerektiğinden fazla değerli zannedip oyunu kaybetmek istemem.»

Bu, Dede'nin tecrübelerinde yeri bulunmayan bir kur yapma şekliydi. Hayatında böyle bir şey duymamıştı Dede. Üstelik Günışığı'nın sözlerinin ateşten yoksun oluşu da ayrıca bir şok etkisi yapmıştı ama, Dede bunu, onun elinin vaktiyle nasıl titrediğini, yine aynı gün gözlerinde gördüğü, ondan sonra da hep görmekte devam ettiği ya da onun sesinde duyduğu ihtiraslı ifadeyi hatırlayarak geçiştirdi. Ayrıca, Günışığı'nın haftalarca önce kendisine söylediği şeyi de hatırladı: «Sabır nedir

bilmezsin sen belki de,» demiş, sonra da ona, Elijah Davis'le birlikte Stewart nehri üzerinde açlıktan kıvranırlarken, nasıl kocaman bir tüfekle sincap avladığını anlatmıştı.

«Bak,» diye ısrar ediyordu Günışığı, «sırf bu işi dürüstçe halletmek bakımından, bu kış birbirimizi biraz daha görmemiz gerek. Büyük bir ihtimalle sen daha kararını vermemişsin...»

«Verdim halbuki,» diye onun sözünü kesti Dede. «Sana âşık değilim; kendime bu izni vermedim. Mutluluk benim başımı böyle döndüremez. Senden hoşlanıyorum, bunu itiraf ederim, ama o kadar, bundan öteye de geçemez bu.»

Günışığı, bir yandan kafasından kendi hakkında gazetelerde çıkan türlü türlü hikâyeleri, yaptığı eğlenceli hovarda gezintilerini geçirip, acaba bir kız saflığı içindeki Dede bunları bilmezlikten gelir mi, diye düşünürken, bir yandan da, «Benim yaşayış şeklimi beğenmiyorsun da ondan,» diye cevap verdi.

Dede'nin Günışığı'nı şaşırtan karşılığı, direk gibi dosdoğru ve her türlü tavizden uzaktı.

«Hayır; beğenmiyorum.»

Günışığı, «O gazetelere düşen otomobil gezintilerinde gerçi biraz uçarı davrandım, gerçi birlikte çıktığım arkadaşlar biraz fazla neşeli kimselerdi, ama...» diye kendisini savunmaya başladı.

«Ben onu söylemek istememiştim,» dedi Dede. «Bununla beraber o olayı biliyorum ve hoşuma gittiğini de söyleyemem. Ama benim asıl söylemek istediğim, senin genel yaşayışın, işindir... Dünyada senin gibi bir erkekle evlenip de mutlu olacak sürüyle kadın vardır, ama ben olamam. Üstelik böyle bir erkeğe ne kadar çok bağlanırsam, o kadar mutsuz olurum. Öte yandan benim mutsuzluğum, onun mutluluğuna da engel olur. Ben bir yanlış yaparım, o bir yanlış yapar, ama onun hiç değilse elinde işi olduğu için yanlıştan doğan mutsuzluk onu, beni hırpaladığı kadar hırpalamaz.»

«İş mi?» diye yutkundu Günışığı. «Ne kötülüğü var işimin? Namuslu, dürüst oynuyorum ben. Büyük, küçük, hemen hemen

bütün işadamları için söylenebilecek olan yalan, dolan, hile, düzenbazlık yok bende. Ben oyunu kurallarına tamamıyle uygun olarak oynuyorum; ne yalan söylüyorum, ne aldatıyorum, ne de verdiğim sözü tutmazlık ediyorum.»

Dede, konunun başka bir mecraya dökülmesine, aynı zamanda da kendi fikrini söylemek fırsatının eline geçmesine çok sevindi.

Bilgiççe bir edayla, «Eski Yunan,» diye başladı, «iyi adam sıfatını ancak ev yapanlara, ağaç dikenlere...» Getirdiği misali tamamlamadan hemen sonuca vardı: «Sen kaç tane ev yaptırdın? Kaç ağaç diktirdin?»

Günışığı, Dede'nin sözü nereye getirmek istediğini anlayamayarak, tarafsız bir şekilde başını iki yana sallamakla yetindi.

«Ama,» diye devam etti Dede, «iki yıl önceki kış, kömür spekülâsyonu yaptın...»

Günışığı o dönemi hatırlayıp sırıtarak, «Bölgesel bir spekülâsyondu,» dedi, «sadece bölgesel. Taşıtların azlığıyla İngiliz Kolombiya'sındaki grevden yararlanmıştım.»

«Ama o kömürden bir parçasını bile sen çıkarmış değildin kuyulardan. Bununla beraber, tonunda dört dolar fiyat yükselişine sebep oldun ve büyük paralar vurdun bu işten. Senin yaptığın iş buydu. Yoksul halkı kömüre dört dolar fazla para ödemek zorunda bıraktın. Kendi deyiminle dürüst oynadın, ama yine de ellerini yoksul halkın cebine sokup, paralarını almaktan geri kalmadın. Ben biliyorum. Zira Berkeley'deki evimin oturma odasında kocaman bir soba yanar. İşte o kış ben de Rock Wells kömürüne, tonuna on bir dolar yerine, on beş dolar ödedim. Dört dolarımı sen çaldın. Benim bütçem bu dört dolarlık fazla masrafı kaldırır. Ama bu fazla masraf yüzünden büyük sıkıntılara düşecek binlerce insan vardır. Sen buna 'meşru kumar' diyebilirsin, ama benim için düpedüz soygunculuktur.»

Günışığı hiç afallamadı. Onun için yeni bir şey değildi bu.

Sonoma dağlarında şarap yapan ihtiyar kadını ve onun gibi dünyaya soyulmak için gelmiş milyonlarca insanı hatırladı.

«Bak bana, Miss Mason, kabul ederim ki, beni biraz bozdun. Yalnız sen beni yıllardır iş üzerinde tanırsın; çok iyi bilirsin ki, ben yoksul halka yüklenmem. Ben ensesi kalınların peşindeyim. Benim gıdamı onlar meydana getirir. Onlar yoksulları soyarlar, ben de onları soyarım. O kömür meselesi bir kaza oldu. O işte, yoksulları soymak gibi bir niyetim yoktu benim, ama kalın enselileri soyayım derken, onlar da arada gürültüye gittiler. Yoksullar yolumun üstüne çıktı ve arada kalıp ezildiler, işte hepsi bu kadar.»

«Anlamıyor musun,» diye devam etti Günışığı, «bu oyun baştan aşağı bir kumardır. Herkes şu ya da bu şekilde kumar oynar hayatta. Çiftçi, havaya ve ekinlerini satacağı pazara karşı kumar oynar. Birleşik Devletler Çelik Korporasyonu da öyle. Yüzlerce, binlerce insanın bütün işi, yoksulları soymaktan ibarettir. Ama ben hiç bir vakit kendime bunu iş edinmedim. Sen de biliyorsun. Ben daima soyanların peşine düşmüşümdür.»

Dede, «Bunları hangi maksatla söylediğimi unuttum,» dedi, «bir dakika dur.»

Bir dakika kadar konuşmadan at sürdüler.

«Anladığım kadar, aydınlık bir şekilde anlatamıyorum, ama mesele aşağı yukarı şöyle. Bir meşru iş, bir de... İşte, meşru olmayan iş var. Çiftçi toprağı işleyip, tahıl üretir. Böylelikle o insanlık yararına olan bir iş yapmış olur. Aslında, bir bakıma bir şey yaratıyor demektir çiftçi; yani, aç insanların ağızlarına girecek tahılı.»

«Ondan sonra da demiryolcular, komisyoncular gelip, ürettiği tahılı ondan çalıyorlar, değil mi?» diye sözünü kesti onun Günışığı.

Dede gülümseyerek elini havaya kaldırdı.

«Dur, sabret bir dakika. Gene bana maksadımı unutturacaksın. Eğer üreticinin elinde ne var, ne yok hepsini alsalar, ürettiğinin hepsini çalsalar da onu açlıktan ölecek halde bırak-

salar gene o kadar zararı yok. Mesele şu ki, üreticinin ürettiği şey, kendisinden çalınmış olmakla beraber, hâlâ dünyadadır. Mevcuttur yine de. Anlamıyor musun? Çiftçi bir şey üretir, on ton tahıl diyelim, işte bu on ton tahıl, kendisinden çalınmıştır, ama yine de mevcuttur. Demiryolları tahılı pazara, onu yiyecek olanların ağzına götürür. Bu da meşrudur. Birisinin insana bir bardak su getirmesi, ya da gözüne kaçan bir toz parçasını çıkarması gibi bir şey. Böylelikle bir şey yapılmış, bir bakıma, bir şey yaratılmış demektir; tıpkı tahıl gibi.»

«Ama demiryolları da onları soyuyor, hem de nasıl,» diye itiraz etti Günışığı.

«O halde onların yaptıkları iş de, kısmen meşrudur, kısmen değildir. Şimdi sana gelelim. Sen bir şey yaratmıyorsun. İşini bitirdiğin zaman ortada hiç bir şey bulunmuyor. Tıpkı kömür işinde olduğu gibi. Kömürü sen kazıp çıkarmadın. Pazara sen nakletmedin. Anlamıyor musun? Ev yaptırmak, ağaç diktirmek derken, bunu anlatmağa çalışıyordum işte. Sen ne bir ev yaptırdın, ne de bir ağaç diktirdin.»

Günışığı hayran hayran, «Bu şekilde işten bahsedecek bir kadın bulunacağı dünyada aklıma gelmezdi,» diye mırıldandı. «Bu noktada da beni mat ettin. Ama yine de, benim tarafımdan da söylenecek pek çok şey var. Şimdi sen beni dinle. Konuşmamı üç nokta etrafında toparlayacağım. Bir: En uzun ömürlü olanımızın bile, çok kısadır hayatı. Hayat, büyük bir kumardır. Bir kısmımız talihli doğarız, bir kısmımız talihsiz. Herkes bu kumar masasının başına oturur ve herkes birbirini soymağa bakar. Çoğu soyulur. Bunlar sağmal olarak dünyaya gelenlerdir. Benim gibi biri çıkar, oyuna katılmayı kabul eder. Benim için yapılacak iki şey vardır: Ya sağmallara katılmak, ya da soyanlara. Bir sağmal olarak elime hiç bir şey geçemez. Soyanlar bir lokma ekmeği bile alırlar ağzımdan. Bütün ömrümce eşek gibi çalışır, eşek gibi çalışarak da ölürüm. Bir parçacık bile hayatın tadını çıkaramam; benim için çalışmak, çalışmak, çalışmak ve yine çalışmaktan başka bir hayat yoktur. Çalışmanın

şerefli olduğundan söz ederler hani, halbuki böylesine çalışmanın hiç bir şerefi yoktur. Öbürünü seçip, soyanlara katılabilirim ve katılırım. Bu imkânımı sonuna kadar kullanıp, kazanmak için oynarım. Otomobillerim olur, güzel pirzolalar yer, yumuşak yataklarda yatarım.

«İki: Çiftçinin tahılını pazara taşıyan demiryolcular gibi yarı yarıya soygunculuk yaparak oynamakla, benim gibi, soyguncuları soyup, oyunu tam oynamak arasında büyük bir fark yok. Ayrıca, yarı soygunculuk, benim için fazla ağır bir oyun; böyle yavaş giden bir oyuna oturamam ben. Çabuk kazanmak isterim.»

Dede, «Peki ama, kazanmaktaki amacın ne?» diye sordu. «Zaten mültimilyonersin. Aynı anda birden fazla otomobile binemezsin, bir seferinde birden fazla yatakta yatamazsın ki.»

Günışığı, «Üçüncü nokta buna cevap veriyor,» dedi. «O da şu: İnsanlar, hayvanlar ayrı ayrı yaratıldıkları için, ayrı ayrı şeylerden hoşlanırlar. Tavşan, yalnız bitkiyle beslenmek ister. Vaşak, etten hoşlanır. Ördekler yüzmeyi sever; tavuklar sudan korkar. Adamın biri posta pulu toplar, öbürü kelebek koleksiyonu yapar. Beriki resimden hoşlanır, öteki yattan zevk alır, bir başkası da büyük hayvan avına bayılır. Biri at yarışlarında tam aradığını bulur, bir başkası da artistlerden zevk alır. İsteseler de, istemeseler de sahiptirler bu zevklere. Eh, bu zevklere sahip olduklarına göre de, nasıl tatmin edecekler zevklerini? Meselâ ben kumardan zevk alıyorum. Bu oyunu oynamak hoşuma gidiyor. Kumarı büyük ve hızlı oynamak isterim. Ben öyle yaratılmışım da ondan. Onun için de oynuyorum.»

«Peki, ama paranla neden hayırlı işler yapmıyorsun?»

Günışığı güldü:

«Parayla iyilik yapmak! Bu, sanki Tanrı'ya, o dünyayı nasıl idare edeceğini bilmiyormuş da, ona sen çekil, dünyayı ben idare edeceğim demek gibi, Tanrı'nın yüzüne tokat vurmak gibi bir şey olur. Bende Tanrı korkusu olmadığı için, başka açıdan bakıyorum ben duruma. Elinde muşta, sopa, insanların kafası-

nı kırıp paralarını alman, bu paralardan bir servet yaptıktan sonra da, yine aynı paralarla soyduğun ve kafalarını kırdığın kimselerin yaralarını sarmağa kalkışman azıcık tuhaf olmaz mı? Bunu sana bırakıyorum. İşte, parayla iyilik yapmak demek bu kapıya çıkıyor. Arada bir, soyguncunun biri merhamete gelir, cankurtaran arabası sürücülüğü yapmağa başlar. Carnegie de öyle yapmıştı işte. Tam anlamıyla toptan kafa kırardı o; Homestad'deki piyasa kavgalarında az kafa kırmadı, sağmallardan birkaç milyon dolar sağmak için... Şimdi ise bunları damla damla geri veriyor. Komik değil mi? Sen söyle.»

Günışığı bir sigara sarıp, Dede'yi yarı merak, yarı zevkle seyretmeğe başladı. Günışığı'nın cevapları ve sert bir okulda yetişerek edindiği katı genellemeler şaşırtıcıydı, bu bakımdan Dede yine eski durumuna döndü.

«Seninle tartışamam ben, bunu sen de biliyorsun. Kadınlar ne kadar haklı olursa olsunlar, erkeklerin öyle bir tarafları var ki... Ne bileyim işte, söyledikleri daha inandırıcı geliyor, ama kadınlar istedikleri kadar onların yanlış olduklarına emin bulunsunlar. Yalnız bir şey daha var; o da yaratmanın verdiği sevinç. İstersen sen buna kumar adını ver, ama ne olursa olsun, bir şey yaratmak, bir şey yapmak, sabahtan akşama kadar zar atmaktan daha tatmin edici görünüyor bana. Meselâ ben bazen sırf idman olsun diye, ya da kömüre on beş dolar verdiğim sıralarda ısınmak için Mab'i yarım saat durmadan tımar ederim. Onun tüylerini öyle ipek gibi, pırıl pırıl görmek bana büyük bir zevk verir, yaptığım işten memnunluk duyarım. Her halde bir ev yapan, ağaç diken insan da aynı şeyi duyar. Çünkü yaptığı şeye bakabilir. Onu o yapmıştır. Onun eseridir ortada görünen. Hatta senin gibi biri gelip, ağacını götürse de, ağaç yine mevcuttur ve bu, ağacın onun eseri olması keyfiyetini değiştirmez. Onun bu duygusunu çalamazsın işte Mr. Harnish, hem de bütün o milyonlarına rağmen. Bu yaratma zevkidir ve sadece kumar oynama zevkinden çok çok yüksektir. Sen hayatında hiç bir şey yapmadın mı, - Yukon'dayken kütükten

bir kulübe, ya da bir kano, bir sal filan? Bunu yaparken ne büyük bir memnunluk duyduğunu, içine ne güzel bir duygunun yayıldığını, yaptıktan sonra neler hissettiğini hatırlamıyor musun?»

Dede konuşurken Günışığı'nın kafası, sözlerinin yarattığı çağrışımlarla uğraşıyordu. Klondike'da, nehir kıyısı boyunca uzanan boş arazi ve bu arazide mantar biter gibi yükselen kulübeler, depolar ve kendisinin yaptırdığı bütün öbür yapılar, üç vardiya halinde gece gündüz çalışan bıçkıhaneler gözünün önüne geldi.

«Yerden göğe haklısın sen, ama bir bakıma. Orada yüzlerce ev yaptırdım ben; bunlar yükselirken duyduğum gururu hatırlıyorum. Şimdi hatırladığım zaman da aynı gururu duyuyorum. Sonra, Ophir vardı; aklının alabileceği en işe yaramaz araziydi orası. Orasını Büyük Ophir haline ben getirdim. Ta seksen mil uzaktaki Rinkabilly'den oraya su getirttim. Herkes getirtemeyeceğimi iddia etmişti, ama getirttim, hem de tek başıma. Baraj ve su yolu bana dört milyona mal oldu. Ama Ophir'i bir görmeliydin... Güç merkezleri, elektrik ışığı, gece gündüz çalışan maaşlı işçiler... Bir şey yapmakla ne demek istediğini anladığımı sanıyorum. Ben de Ophir'i meydana getirdim ve Ophir yaman bir işti doğrusu. Özür dilerim, övünmek filan istemedim bu sözümle. Ama şu Ophiri Şimdi bile, orasını son gördüğüm andaki kadar gurur duyuyorum.»

Dede, cesaret vererek, «Oradaki kazancın da sadece paradan ibaret kalmadı,» dedi. «Benim kucak dolusu param olsaydı da, iş alanında kumar oynamak isteseydim ne yapardım, biliyor musun? Bütün şu tepeleri, Güney ve Batı'daki bu çıplak tepeleri alırdım. Onları satın alır ve okaliptüs fidanları dikerdim. Bunu sırf zevk için yapardım; ama farzedelim ki, bende de senin sözünü ettiğin kumar oynama zevki var, o zaman da bu ağaçlardan para kazanırdım. İşte yine benim söylemek istediğim şeye geldik. Çıkarılan kömüre bir kilo kömür katmadan

kömür fiyatlarını yükseltecek yerde, binlerce metreküp yakacak odun sağlar, ortaya bir şey, daha önce var olmayan bir şey çıkarırdım. Feribotla karşıdan karşıya geçenler de ormanlarla kaplı o tepelere bakar, zevk duyarlardı. Senin Rock Wells kömürünün fiyatını dört dolar yükseltmenden kim memnun oldu ki?»

Dede cevap beklerken, bu sefer de Günışığı bir süre düşündü.

Nihayet, «Bütün bunları yapmamı gerçekten de ister miydin?» diye sordu.

Dede tarafsız bir şekilde, «Dünya için de, senin için de çok daha hayırlı olurdu,» diye cevap verdi.

XVI

O haftâ, bürodaki herkes, Günışığı'nın kafasında yeni ve büyük bir şeye gebe düşünceler dolaştığını farketmişti. Birkaç önemsiz iş dışında aylardır hiç bir şeyle ilgilenmemişti Günışığı. Halbuki bu son hafta içinde hiç aralık vermeden, yoğun bir çalışma yapmış, hiç beklenmedik bir şekilde ta Oakland'a birkaç kere gidip uzun uzun oralarda kalmış ya da masanın başında ağzını açmadan, yerinden kıpırdamadan saatlerce oturduğu olmuştu. Kafasını dolduran düşünce her ne ise, Günışığı bundan pek memnun görünüyordu. Arada sırada, her zamankinden başka tipte, bürodakilerin yeni görücükleri birtakım adamlar geliyor, Günışığı'yla görüşüyorlardı.

Pazar günü, Dede her şeyi öğrendi.

Günışığı, «Son konuşmamız üzerinde çok düşündüm,» diye anlatmağa başladı. «Aklıma heyecan verici bir fikir geldi. Girişeceğim işi söyleyince sana, gözlerin faltaşı gibi açılacak. Hem senin meşru dediğin cinsten bir iş, hem de aklın alabileceği en büyük kumar bu. Dakikalar dikip, vaktiyle bir dakikanın yetiştiği yerde iki dakika yetiştirmeğe ne dersin? Ha, evet, birkaç tane de ağaç dikeceğiz... Şöyle üç-beş milyon kadar. Hani satın almak için inceliyormuşum gibi numara yaptığım taş ocağını hatırlıyor musun? İşte orasını satın alacağım. Bütün bu tepeleri de - buradan Berkeley'e ve öbür yanda San Leandro'ya kadar olan bütün araziyi de - satın alacağım. Şimdiden arazinin bir kısmı benim zaten. Yalnız bunu kimse bilmeyecek. Sa-

tın alma işini kimseye çaktırmadan, uzun bir süre içinde tamamlıyacağım ki, piyasa fırlamasın. Şuradaki tepeyi görüyorsun ya, işte o tepe tâ eteklerine kadar, şu kıvrım tepeler de Oakland'a kadar benim. Ama bütün bunlar alacağım toprakların yanında hiç kalır.»

Muzafferane bir tavırla sustu Günışığı.

Dede, onun bu esrarlı konuşmasından hoşlanmıştı; bir yandan gülerken bir yandan da, «Peki, bütün bunlar, bir dakikanın yetiştiği yerde iki dakika yetiştirmek için mi yapacaksın?» diye sordu.

Günışığı ona hayran hayran baktı. Güldüğü zaman, başını ne kadar da çocuksu, tatlı bir şekilde geriye atıyordu! Ya dişleri! Dede'nin dişleri Günışığı'na doyulmaz bir zevk veriyordu. Pek ufak olmamakla beraber, tek bir leke bile bulunmayan bu bembeyaz dişler son derece düzgündü ve Günışığı'na göre bu dişler dünyanın en sağlıklı, en güzel dişleriydi.

Günışığı sözüne ancak Dede'nin gülmesi bittikten sonra devam edebildi.

«Oakland'la San Francisco arasındaki feribot şebekesi, Birleşik Devletler'deki en berbat, en adi şebekelerden biridir. Sen bu feribotlarla her gün karşıdan karşıya geçiyorsun; haftada altı gün. Yani, ayda yirmi altı, ya da yılda üç yüz gün demektir bu. Tek yönde geçiş ne kadar sürüyor? Eğer şansın varsa, kırk dakika. Halbuki ben seni yirmi dakikada geçireceğim. Eh, eğer bu da, bir dakikanın yetiştiği yerde iki dakika yetiştirmek değilse ben de ne olayım! Her yönde geçişten yirmi dakika kazandıracağım sana. Bu da günde kırk dakika, üç yüzle çarptın mı da, yılda on bin dakika eder; sadece bir kişi için ama. Şimdi bakalım: On iki bin dakika, iki yüz saat yapar. Binlerce insana yılda iki yüzer saat kazandırdığımı bir düşün! Verimli bir tarım değil mi yani?»

Dede nefes bile almadan dinliyordu; heyecanından ancak başını sallayarak ona hak verdiğini anlatabildi. Gerçi bu işin

nasıl başarılacağını henüz bilmiyordu, ama azametini anlamıştı.

«Gel,» dedi Günışığı, «seninle şu tepeye çıkalım da, oradan manzarayı gör; o zaman söylediklerimi daha iyi kavrayabileceksin.»

Tepeye tırmanmadan önce, kuru bir dere yatağının geçtiği kanyona dar bir patikadan indiler. Yamaç, son derece dik ve çalılarla örtülü olduğu için atlar tökezliyor, kayıyordu. Bu arada Bob, birden atılıp, Mab'i geçmeğe çalıştı. Kısrağı yanlamasına, daha sık çalıların içine doğru şiddetle ittiği için, az daha yuvarlanıyordu. Toparlanan hayvan ağırlığını Bob'un üstüne verdi. Her iki binicinin bacakları sıkıştı. Bob ileri doğru sıyrılırken Dede'nin eyerinden düşmesine ramak kaldı. Günışığı hayvanını zaptederken, aynı zamanda da Dede'yi yakalayıp eyerinin üzerinde doğrulttu. Üstlerine başlarına yapraklar, ince sürgünler yağmur gibi döküldü. Tepeye tırmanana kadar bunun gibi binbir belâ atlattılar; tepeye vardıkları zaman elbiselerinden hayır kalmamıştı, ama yürekleri heyecan ve mutlulukla doluydu. Burada manzaralarını kapayan tek ağaç yoktu. Üzerinde bulundukları tepe, bir tepeler dizisinden dışarı doğru fırlamış olduğu için onlara çevrelerinin dörtte üçünü görmek imkânını sağlıyordu. Aşağıda Oakland, körfezi sınırlayan düz arazi üzerinde; San Francisco da karşı kıyıda uzanıyordu. İki şehir arasında gidip gelen feribotları görüyorlardı. Sağlarında Berkeley, sollarında da Oakland'la San Leandro arasındaki dağınık köyler yer alıyordu. Tam önlerinde, düzensiz konumdaki yapıları ve ekilmiş tarlalarıyla Piedmont bulunuyor, Piedmont'tan sonra ise arazi, Oakland'a kadar birbirini kovalayan dalgalar halinde, kıvrım kıvrım iniyordu.

Günışığı kolunu geniş bir hareketle gezdirerek, «Şuraya bak,» dedi. «Yüz bin insan yaşıyor buralarda; yarım milyon insanın yaşamaması için de hiç bir sebep yok. Şimdi bir insanın yetiştiği yerde, beş insanı yetiştirmek fırsatı da var. Düşüncem kısaca şu: Oakland'da neden daha çok insan yaşamıyor? Çün-

kü, San Francisco'ya gidiş gelişi sağlayan sistem iyi değil, ayrıca Oakland uyuyor da ondan. Halbuki Oakland, oturmak için San Francisco'dan bin defa daha güzel bir yer. Şimdi ben Oakland'daki, Berkeley, Alameda, San Leandro ve geri kalan yerlerdeki bütün tramvay şebekelerini satın alır da bunların hepsini bir tek işbilir idare altında toplarsam? Ta Goat Island'a kadar uzanan kocaman bir rıhtım kurup, en modern feribotlarla mükemmel bir sistem meydana getirerek, zamanı yarı yarıya kısaltırsam? İşte o vakit halk da bu tarafta oturmak isteyecektir. Pekâlâ. Burada oturmak isteyenlerin ev yaptırmak için arsaya ihtiyaçları olacak. İşte onun için ben, arsaları şimdiden, daha ucuzken kapatacağım. Arsalar neden ucuz şimdi? Çünkü hepsi de bomboş arazi içinde, ne tramvay yolu geçiyor, ne de başka hızlı taşıma aracı var; tramvayların getirileceğini kimse aklından bile geçirmiyor. Tramvay yollarını da ben kuracağım. Bu suretle arsa fiyatları yükselecek. Ondan sonra da bu arsaları, istek başlar başlamaz satışa çıkaracağım; mükemmel feribot sistemi kurulduktan, ulaştırma kolaylıkları sağlandıktan sonra ise halk mutlaka arsa satın almak isteyecektir.

«Görüyorsun ya, önce tramvay yollarını kurmak suretiyle araziyi değerlendiriyorum, sonra da satıp, değeri geri alıyorum; tramvaylar da halkı taşıyarak büyük paralar kazandırıyor. Kaybetmeme imkân yok. Her ne yönden bakarsan bak, milyonlar var bu işte. Ellmi rıhtımlara ve yalılara da uzatacağım. Eski iskeleyle kendi yaptıracağım büyük rıhtım arasındaki bütün bölümü satın alacağım. Bu bölgede su sığdır; taraklarla temizletip, yüzlerce geminin yanaşabileceği doklar kurduracağım. San Francisco rıhtımı tamamıyle sıkışık durumda; artık bir gemiye bile yer yok. Bu yanda, hemen üç büyük demiryolunun ağzında yüzlerce gemi yükleme ve boşaltma yapmağa başlar başlamaz, millet San Francisco'ya geçmektense fabrikalarını bu yakada kurmağa kalkacak. Böylelikle burası bir sanayi bölgesi haline gelecek. Ha, işte bunu göz önünde bulundurarak ben şimdiden, daha kimsenin ruhu bile duymadan, fabrikaların

kurulmasına elverişli toprakları da kapatacağım. Fabrikaların kurulması demek, aileleriyle birlikte on binlerce işçinin gelmesi demektir. Bu da daha çok sayıda ev ve arsayı gerektirir ki, bunları da sağlamak üzere yine ben çıkacağım karşılarına. On binlerce işçi ve işçi ailesi demek, tramvaylarıma her gün on binlerce yirmibeşliğin akması demektir. Nüfusun artması, daha çok sayıda mağazaları, bankaları, kısaca her şeyin fazlasını gerektirecek. Yine bana yarayacak bu; zira inşaat alanında olduğu kadar iş alanında da ben karşılarında olacağım. Ey, ne dersin bakalım buna?»

Daha Dede cevap vermeden, Günışığı hayal âlemine dalıp gitmişti bile; gözlerinin önüne, Doğu'ya açılan kapısıyla, Alameda tepeleri üzerinde kurduğu bir yeni şehri getiriyordu.

«Biliyor musun, ne zamandan beri, Firth of Clyde'ı, hani şu gemi tezgâhlarının bulunduğu yeri inceliyorum; orası, hurda teknelerin yattığı şu bizim Oakland Creek'in yarısı kadar bile geniş değil. Neden Oakland Creek de bir Firth of Clyde olmuyor? Çünkü Oakland Şehir Meclisi üyeleri zamanlarını kuru üzüm ve kuru erik üzerinde tartışmalarla geçiriyorlar da ondan. Önce yeni iş alanlarını görebilecek bir insan, ondan sonra da örgüt gerek. İşte o adam da, örgüt de benim. Ophir'i laf olsun diye kurmadımdı ben. İşler bir kere kızışmaya başladı mı, dışardan da sermaye oluk gibi akacaktır. Benim bütün yapacağım şey, işi başlatmak olacak. 'Beyler,' diyeceğim, 'büyük bir şehir haline gelebilmek için doğa her türlü imkânı vermiş buraya. Tanrı buraya bu imkânları vermiş, bu imkânları göreyim diye de beni yollamış. Asya'dan getirttiğiniz ipekliyi, doğrudan doğruya Doğu'ya nakletmek istiyor musunuz? İşte gemileriniz için rıhtım size ve işte demiryolları. Mallarınızı deniz ve kara yolundan kolaylıkla nakledebilmenize elverişli yerlerde fabrikalar mı istiyorsunuz? İşte size fabrikalarınızı kuracağınız arazi ve işte sizin de, işçilerinizin de oturabileceğiniz, en modern imkânlarla kurulmuş mükemmel bir şehir.'

«Sonra su meselesi var. Su şebekesini de elime geçireceğim

yakında. Neden su işlerini de elime almayayım? Oakland'da şimdi iki şirket var; ikisi de kedi-köpek gibi birbirlerini yiyorlar ve ikisi de iflâs halinde. Büyük bir şehre, mükemmel bir su şebekesi gerekir. Böyle bir şebekeyi bu iki şirket sağlayamaz. Gırtlaklarına kadar batağa saplanmış durumdalar; onların ikisini de yutacağım ve şehre gerekli su şebekesini ben sağlayacağım. Bu işte de çok para var ha! Her tarafta para var zaten. Her şey birbirine bağlı. Yer alan her gelişme, her şeyin değerini bir miktar yükseltecektir. Değeri yükseltecek olan da halktır. Bir yere halk ne kadar çok hücum ederse, oradaki emlâk fiyatları da o kadar artar. Eh, burası da tam halkın hücum edeceği yer olacak işte. Bak bir kere! Şöyle bak! Büyük bir şehir kurmak için bundan daha âlâ yer tasavvur edebilir misin? Sadece, oturacak insan lâzım, o kadar. Birkaç yüz bin nüfusu da iki yıl içinde çekerim ben buraya. Hem bu iş namussuzca bir spekülasyon da olmayacak, meşru olacak. Bundan yirmi yıl sonra, bu yakada bir milyon insan oturacak. Bir başka işkolu da oteller; şehirde bir tane bile doğru dürüst otel yok. Öbürlerine örnek olacak son derece modern birkaç tane otel yaptıracağım. Yıllarca para getirmese de bunlar, zararı yok. Bunların yaratacağı etkiyle öbür işlerden kat kat çıkarırım paramı yine. Ha, bir de okaliptüs diktireceğim tepelere, milyonlarca okaliptüs.»

«Peki ama bu kadar işi nasıl yapacaksın?» diye sordu Dede. «Bütün planını gerçekleştirecek kadar paran yok ki.»

«Otuz milyon dolarım var, ihtiyacım olursa araziyi ve başka şeyleri krediyle de alabilirim. İpotek faizleri ise hiç bir zaman, arazinin yükselen fiyatını aşamaz; bense araziyi, fiyatlar yükselir yükselmez elden çıkaracağım.»

Bu konuşmayı kovalayan haftalar içinde, Günışığı tam anlamıyla faal bir işadamı oldu. Zamanının büyük kısmını Oakland'da geçiriyor, bürosuna pek seyrek uğruyordu. Bir ara bürosunu Oakland'a taşımayı düşündü, ama Dede'ye de söylediği gibi, önce arazinin gizli bir şekilde satın alınması işini ta-

mamlamayı, büroyu daha sonra taşımayı uygun buldu. Her pazar, bir şu tepeden, bir bu tepeden, Günışığı'yla Dede aşağıda uzanan şehri ve şehrin kenarlarındaki ekili toprakları seyrettiler, her seferinde de Günışığı, Dede'ye topraklarına katılan yeni toprakları gösterdi. Başlangıçta, koskoca bölge içinde, öteden beriden birer parça halinde kalan satın alınmış arazi, haftalar geçtikçe büyüdü büyüdü ve bir an geldi ki, satın alınmamış arazi, satın alınanın yanında çok küçük bir parça halinde kaldı. Sonunda bir gün, Günışığı'yla Dede Günışığı'nın arazisiyle çevrili minicik bir ada üzerinde kaldılar.

Satın alma işi büyük çapta oluyor ve hızla gerçekleştiriliyordu, zira Oakland ve havalisi çok geçmeden bu yüklü satın almaların farkına varmıştı. Ancak Günışığı'nın nakit parası olduğu ve ödeme işini derhal yapıp araziyi kapatmayı her zaman ön planda tuttuğu için, başkaları daha işin azametini iyice kavrayamadan, o sessiz sadasız yapacağını hemen hemen yapmış bulunuyordu. Günışığı'nın adamları bir yandan şehrin iş muhitinde ve önemli yerlerinde parça parça, ya da bloklar halinde arsaları kapatırlarken, Günışığı da öte yandan Şehir Meclisi'nden imtiyaz koparıp, işlemez hale gelmiş bulunan iki su işleri şirketini ele geçirmiş, sekiz-dokuz bağımsız tramvay şebekesini satın almış, şimdi de pençesini Oakland Creek'le rıhtım sistemini kuracağı yalı boyuna atmağa çalışıyordu. Yalı arsaları yıllardan beri davalıydı; Günışığı da tuttu, Belediye'yle davalı olan arsa sahiplerinden arsaları satın aldı ve Belediye'den kurtardı.

Bu arada, her alanda birden ve hiç belli etmeden başlanan bu faaliyet Oakland'ı heyecanlandırmış, herkes bunun ne demek olduğunu araştırmağa başlamıştı. Günışığı ise, şehrin önde gelen 'Cumhuriyetçi' gazetesiyle yine önde gelen 'Demokrat' gazetesini gizlice ele geçirdikten sonra, korkmadan bürosunu Oakland'a taşıdı. İş hacimleri pek büyüdüğü için, şehrin en büyük, aynı zamanda - Günışığı'nın dediği gibi - ilerde yıkılmadan kalacak biricik binasının dört katını da tutuyorlardı. Büro

bir sürü dairelere bölünmüştü; yüzlerce kâtip, stenograf çalışıyordu.

Günışığı bir gün Dede'ye, «İsimlerini aklımda tutamayacağım kadar çok firmam oldu,» dedi. «Alameda ve Contra Costa Arazi Sendikası, Birleşik Şehir Tramvay Hatları, Yerba Buena Feribot Kumpanyası, Birleşik Su Kumpanyası, Piedmont Emlâk Kumpanyası, Gairview ve Portola Otelcilik Şirketi ve daha en aşağı yarım düzine başka şirketin adını hatırlamak için bir not defteri tutmam gerekiyor. Piedmont Çiftliği'ni, Redwood Birleşik Taşocakları'nı da kat bunlara. Şu bizim taş ocağıyla başladım, ama hepsini elime geçirene kadar devam edeceğim. Sonra, gemi inşa firmasına da henüz bir isim bulamadım. Mademki feribotlarına ihtiyacım olacak, onları da kendim inşa edeceğim. İskeleler hazır olduğu zaman onlar da yapılıp bitmiş olacak. Peh, peh, peh! Vallahi pokeri bastırdı bu iş. Ha, bu arada soyguncuların canlarına ot tıkamak zevkini de kaçırmıyorum bir yandan yani. Onları en zayıf taraflarından yakaladım ve hemen hemen hepsinin hesabını gördüm.»

«Peki ama, neden bu kadar nefret ediyorsun onlardan?» diye sordu Dede.

«Çünkü hepsi de korkak birer düzenbaz.»

«Ama sen de onların oynadığından farklı bir oyun oynamıyorsun ki.»

«Evet; ama aynı usulle değil.» Günışığı, Dede'ye düşünceli bir şekilde baktı. «Korkak düzenbazlar dediğim zaman, tam söylemek istediğim şeyi söylemiş oldum; korkak düzenbazdır onlar. Kumar oynamak için kumar masasının başına otururlar, ama bir tekinde bile kumarbaz olacak yürek yoktur onların. Arslan postuna bürünmüş çakallardır bunlar. Biri bir işe girişti mi, bunlar hemen yanaşıp haracını yerler; ondan sonra da bir tehlike göründü mü, hemen sıvışıverirler. Bak sana bir misal vereyim: Büyük oyuncular Little Copper şirketinin elindeki bütün hisse senetlerini satışa çıkarmak istedikleri zaman, bu çakallar hemen Jakey Fallow'u New York borsasına yollayıp,

'Little Copper hisselerinin tümünü ya da bir kısmını elli beşten alacağım!' diye bar bar bağırttılar; o zaman Little Copper hisseleri elli dörtten gidiyordu. Yarım saat sonra ise bu çakallar - bazıları bunlara **sermayedar** adını verir - Little Copper'i altmışa kadar yükselttiler. Aradan bir saat geçince de hepsi bir köşeye gizlendi, Little Copper hisseleri, haydi bakalım baş aşağı kırk beşe, hatta kırka kadar düşüverdi.

«Bunlar büyük oyuncular için bir maşadan ibarettir; onlar sağmalları soyar, büyükler de gelir bunların icabına bakar ya da kendi aralarında birbirlerini soymak için kullanırlar. Son panikte Chattanooga Kömür ve Demir Kumpanyası'nın tröst tarafından yutulması da böyle oldu işte. Paniği de yaratan trösttü. Önce bir-iki bankanın kafasını kırmak, üç-beş tane de büyük patronu ezmek gerekiyordu; bunu gerçekleştirmek için de işte bu çakallar seferber edildi. Çakallar görevlerini pekâlâ başardılar ve 'Chattanooga Kömür ve Çelik' bu şekilde yutuldu. Pöh, biraz yüreği, biraz da aklı olan bir insan, bu çakallara kaçacak delik aratır. Onlardan nefret ediyor değilim ben, ama ödlek düzenbazlara en ufak bir saygım da yok.»

XVII

Günışığı aylarca işten başını kaldırmadı. Masraf müthişti, buna karşılık hiç bir gelir yoktu. Arsa fiyatlarında genel bir yükselme olmuş, bunun dışında Oakland, onun sermaye alanına ne gibi bir baskında bulunacağını kestirememişti. Şehir onun ne yapmak istediğini bir an evvel göstermesini bekliyordu; Günışığı da onları fazla bekletmedi. İşin çeşitli dalları için piyasanın en usta kafalarını kiraladı. Hatalı başlamağa hiç tahammülü olmadığı için, işi sağlam tutmağa karar verdiği, iki misli bir maaşla Wilkinson'u kendi yanına almış, adamı Chicago'dan getirterek tramvay şebekeleri örgütünü kurmakla görevlendirmişti. Gece gündüz yol ameleleri yollarda çalıştı. Gece gündüz, inşaatçılar, San Francisco Körfezi'nin dibindeki çamura kazıklar çaktılar. Rıhtım üç mil boyunda olacaktı; bu üç millik rıhtımın ayaklarını sağlamak için, Berkeley'deki tepelerde ne kadar yetişmiş okaliptüs korusu varsa, hepsi kökünden kesilip, tepeler çırılçıplak bırakıldı.

Tramvay yolları, tepelerin arasından ilerlerken, bütün ot tarlaları da incelenip, en modern metotlara göre bulvarlar ve parklar için ayrılmak üzere parselleniyordu. Güzel caddeler yapılmış, caddelerin meyli mükemmel verilmiş, su kanalları ve su boruları döşenmişti; bütün bunlar için gerekli taşlar ise, Günışığı'nın kendi taş ocaklarından sağlanıyordu. Beton kaldırımlarına varıncaya kadar tamamlanmıştı yollar, bu bakımdan alıcıya sadece arsayı seçip, mimarı bulmak ve inşaata giriş-

mek kalıyordu. Oakland'a işleyen hızlı tramvayların çalışmağa başlamasıyle birlikte, Oakland'a inmek kolaylaşınca bu koskoca bölge bir anda işe yarar hale geliverdi ve daha feribot sistemi çalışmaya geçmeden çok önce yüzlerce ev inşaatına başlanıldı. Bu arazinin getirdiği kâr korkunçtu. Günışığı'nın parasıyle giriştiği bu hamle, bir gün içinde, ekilecek toprakları şehrin en mükemmel oturulacak semti haline getirmişti.

Günışığı'nın toprak satışlarından aldığı büyük paralar hiç durmuyor, hemen başka yatırımlara akıyordu. Günışığı'nın o kadar çok tramvaya ihtiyacı oluyordu ki, atelyeler kurdurup, tramvayları kendisi yaptırmağa başladı. Öte yandan, arsa fiyatlarının yükselmesine rağmen, yine de beğendiği, fabrika kurmağa elverişli yerleri satın almakta devam ediyordu. Wilkinson gelince, çoktan işletmeye açılmış bulunan bütün tramvay yolları sökülüp, yeniden özel surette yaptırılan modern, sağlam raylar döşendi. Kamyonlarının rahatça dönebileceği geniş virajlar, otomobillerinin hızla gidebileceği dümdüz yollar sağlamak için, köşebaşlarına rastlayan arsaları paraya hiç acımadan satın alıyordu. Ayrıca Oakland, Almeda ve Berkeley semtlerinin halkını ta rıhtıma kadar akıtacak bir ana hat şebekesi kurmuş, bu suretle de feribot sistemini rahatlıkla besler hale gelmişti. Su şebekesi de öyle, muazzam bir sistemdi. Bu büyük arazi yatırımlarının başarı kazanması için bütün servislerin son derece mükemmel olması gerekiyordu. Oakland'ı değerli bir şehir haline getirmeği kafasına koymuştu bir kere. Yaptırdığı büyük otellerin yanı sıra, halk için luna-parklar, meraklılar için de sanat galerileri, kulüpler, bohem tarzı meyhaneler kurdurmuştu. Daha nüfusta büyük bir artış olmadığı halde şehir tramvay hatları trafiğinde gözle görülür bir artış kaydedilmişti. Planlarında sadece hayal olarak kalmağa mahkûm hiç bir taraf yoktu, bütün yatırımları sağlamdı.

«Oakland'ın büyük bir tiyatroya ihtiyacı var,» dedi ve mahallî sermayeyi de iştirak ettirmeğe boş yere çalıştıktan son-

ra, koca yapıyı kendisi kurdurmağa başladı; zira şehre akın edecek iki yüz bin insanı ancak onun gözleri görebiliyordu.

Bununla beraber, işi ne kadar çok olursa olsun, Günışığı, pazar günlerini, tepelerde yaptığı atlı gezintilere ayırıyordu. Ancak, Dede ile yaptığı bu gezintiler bir gün sona erdi; gezintilerin sona ermesin doğuran şey de yağmurlu kış mevsimi değildi. Bir cumartesi günü, akşam üstü Dede, Günışığı'na ertesi gün kendisini beklemeyeceğini söyledi. Günışığı biraz sıkıştırınca da, «Mab'i sattım,» dedi.

O an sanki Günışığı'nın dili tutuldu. Kızın hareketi, bir türlü kafasında sıraya koyamadığı pek çok ciddî durumlar bulunduğu anlamına geliyordu. Nerdeyse bir ihanet gözüyle bakacaktı Günışığı onun Mab'i satmış olmasına. Dede, malî güçlüklerle karşılaşmış da olabilirdi, kendisine bu yoldan, artık onu görmek istemediğini anlatmak istiyor da olabilirdi. Veya...

Nihayet, «Neden, derdin nedir?» diye sorabildi.

Dede, «Samanın tonunu kırk beş dolardan alarak daha fazla besleyemezdim onu,» diye cevap verdi.

«Tek sebep bu muydu?» diye sordu Günışığı; gözlerini Dede'nin gözlerine dikmiş, ayırmıyordu. Zira bir gün Dede'nin kendisine Mab'i nasıl bütün bir kış, samanın tonunu altmış dolardan satın alarak beslediğini söylediğini hatırlıyordu.

«Hayır. Kardeşimin bakım masrafları da arttı; bu masrafların ikisini birden kaldıramayacağıma göre, kısrağı gözden çıkarmağa karar verdim.»

Günışığı anlatılmaz bir üzüntüye kapıldı. Birdenbire korkunç bir boşluk hissetti içinde. Dede'siz bir pazarın ne kıymeti vardı? Onsuz geçecek, sonu gelmez pazarların ne anlamı kalıyordu? Parmak uçlarıyla masanın kenarında şaşkın şaşkın trampet çalmağa başladı.

«Kim satın aldı Mab'i?» diye sordu.

Dede'nin gözleri, Günışığı'nın artık uzun zamandan beri çok iyi tanıdığı, kızdığını anlatan bir pırıltıyle şimşeklendi.

«Sakın onu satın alıp bana geri vermeğe kalkayım deme,»

diye bağırdı. «Aklından geçenin bu olduğunu da inkâra kalkışma sakın.»

«Hayır, inkâr edecek değilim. Doğrusu bunu düşünmüştüm. Ama sana danışıp, senin bu konudaki fikrini almadan asla yapmazdım böyle bir şey. Yalnız şu kısrağı gözün gibi severdin sen, onsuz yapamayacaksın, çok güç gelecek sana. Çok üzüldüm bu işe. Ayrıca, yarın benimle birlikte gezintiye gelemeyeceğine de üzüldüm. Çok yalnız hissedeceğim kendimi. Kendi başıma ne yapacağım, bilemiyorum.»

Dede, kederli bir tavırla, «Ben de,» diye itiraf etti. «Yalnız ben dikişlerimi bitireceğim hiç değilse.»

«Ama benim dikişlerim de yok.»

Günışığı'nın ses tonunda şikâyetçi bir eda vardı, ama içinden, Dede'nin de yalnızlık hissi duyduğunu itiraf edişine sevinmişti. Hani nerdeyse, 'bu sözü ağzından alabilmiş olmak, kısrağın kaybına değer' diye düşünecekti. Demek ki, Dede kendisinden tamamıyle hoşlanmıyor değildi; demek Dede'nin gözünde bir değeri vardı.

Yumuşak bir sesle, «Bana kalırsa, bu işi bir kere daha düşünsen iyi edersin, Miss Mason,» dedi. «Yalnız kısrağın hatırı için değil, benim hatırım için de. Paranın bu işte hiç bir önemi yok. Bu atı satın almak benim için, başkalarının bir genç hanıma bir buket çiçek ya da bir kutu şekerleme almaları kadar basit. Bense daha sana ne bir buket çiçek, ne de bir kutu şekerleme yolladım.» Dede'nin gözlerindeki ihtar pırıltısını görünce, teklifinin reddedilmesini önlemek için acele etti. «Bak ne yaparız,» dedi. «Atı satın alayım, benim olsun, sonra da sen binmek istediğin vakit sana ödünç vereyim. Bunda hiç bir kötülük yok ki. Herkes birbirinin atını ödünç alabilir.»

Dede'nin gözlerinde yine red ifadesini gördü ve onu kandırabilmek için acele acele devam etti:

«Hanımları atlı araba gezintilerine çıkaran sürüyle erkek vardır. Atı da arabayı da daima erkekler bulur. Eh, benim de

seni yarın atlı araba gezintisine götürüp arabayı sağlamamla, atla dolaşmaya götürüp atı sağlamam arasında ne fark var?»

Dede, olmaz gibilerden başını iki yana salladı ve cevap vermek istemedi; aynı zamanda da kapıdan yana bakıp, iş dışı bu konuşmanın artık bitmesi gerektiğini anlatmak istedi. Günışığı bir deneme daha yaptı:

«Biliyor musun, Miss Mason, bu dünyada senden başka arkadaşım yok benim; biliyor musun bunu? Yani gerçek arkadaşım, demek istiyorum, erkek ya da kadın, birlikte olduğun vakit sevinç duyacağın, ayrıldığın vakit üzüleceğin bir arkadaş. Hegan, şimdiye kadar en çok yaklaştığım adam, ama o bile benden milyonlarca mil uzakta. İş dışında hiç bir ilişkimiz yok. Onun kocaman bir kütüphanesi var; boş zamanlarında, Fransızca, Almanca ve daha başka yabancı dillerde kitaplar okur; okumadığı zamanlar da ya şiir yazar, ya piyes. Senden başka ahbaplık edecek kimsem yok, halbuki seninle de ne kadar az ahbaplık edebildiğimizi biliyorsun: Haftada bir gün, o da eğer yağmurlu olmazsa, pazar günü. Sana o kadar alıştım, o kadar bağlandım ki. Sen bir çeşit... şey... şey... şey...»

Dede gülümseyerek, «Alışkanlık oldum,» dedi.

«Aşağı yukarı öyle. Sonra senin kısrağın üstünde, ağaçların altından, güneş ışıkları arasında bir çıkışın var ki... Ah, sen ve kısrağın olmadıktan sonra, pazar günlerini beklenmeğe değer hale getiren hiç bir şey kalmıyor. Ne olurdu bana izin verseydin de geri alsaydım onu...»

«Hayır, hayır; hayır diyorum.» Dede sabırsız bir hareketle ayağa kalktı. Ama kısrağını hatırlamak gözlerini yaşartmıştı. «Ne olur bir daha onu hatırlatma bana. Ondan ayrılmak benim için kolay oldu sanıyorsan, yanılıyorsun. Ama onu bir daha görmiyeceğim, onun için de unutmak istiyorum.»

Günışığı cevap vermedi, kapı Dede'nin arkasından kapandı.

Yarım saat sonra, vaktiyle kitap yazması için bir yıl yardım ettiği asansörcü çocukla - 'müfrit proleter' Jones'la - ko-

nuşuyordu Günışığı. Jones'un yazdığı kitap başarı kazanmamış, editörlerle kitapçılar metelik bile vermemişlerdi kitabına çocuğun. Şimdi de Günışığı, Jones'u, kurmak zorunda kaldığı bir çeşit gizli haber alma sisteminde kullanıyordu. Demiryollarının kömür ve odun nakliye ücretleri yüzünden geçirdiği acı tecrübeden sonra hiç bir şey karşısında artık şaşırmaz olan Jones, şimdi kendisine, bir kula kısrağın yeni sahibini bulma işi verilince de şaşırmadı.

«En çok kaç para vereyim kısrağa?» diye sordu Günışığı'na.

«Kaç para olursa olsun ver: Yeter ki, geri al kısrağı; vazifen bu. Şüphe çekmemek için sıkı pazarlık et, ama sonunda ne olursa olsun al kısrağı. Sonra da kısrağı, Sonoma'da vereceğim adrese götür, teslim et. Teslim edeceğin kimse, benim oradaki küçük çiftliğime bakan adamdır. Ona kısrağa gözü gibi bakmasını tembih et. Ondan sonra da bütün bu işleri unut. Bana kısrağı satın alacağın adamın adını sakın söyleme. Daha doğrusu, kısrağı aldığını ve söylediğim yere teslim ettiğini bildir yeter; bu konuda başka hiç bir şey söyleme bana. Tamam mı?»

Ama daha bu konuşma üzerinden bir hafta bile geçmeden, bir gün Günışığı, Dede'nin gözlerinde suçlayıcı bir ifade gördü.

«Bir şey mi oldu, bir derdin mi var?» diye sordu.

«Mab,» dedi Dede. «Onu benden alan adam satmış bile kısrağı. Eğer bu işte senin parmağın olduğunu bir öğrenirsem...»

«Kısrağı kime sattığını bile bilmiyorum ben,» diye cevap verdi Günışığı. «Üstelik bu meseleyle kafamı yormuyorum bile artık. Kısrak senindi, canın ne istersa yapardın, benim üstüme vazife değil karışmak. Kısrağını elden çıkardın, ben de buna üzüldüm, çok yazık oldu. Ha, hazır böyle dokunaklı bir konu üzerindeyken, bir konu da ben açayım. Yalnız senin alınmana falan hiç lüzum yok bak, zira seni hiç ilgilendirmez bu mesele.»

Kısa süren sessizlik sırasında Dede, Günışığı'nı şüpheli bakışlarla süzdü.

«Şu senin kardeşin hakkında. Onun, senin yapabileceğin-

den daha fazlasına ihtiyacı var. Kısrağını satmakla Almanya'ya gönderemezsin onu. Kardeşinin doktorları ise, Almanya'ya gitmesi gerektiğini söylüyorlar; hani şu, insanın etlerini, kemiklerini tek tek ayırıp da, sonra yeniden kalıba sokan Alman uzmanın görmesi gerekiyormuş. Benim niyetim de kardeşini Almanya'ya gönderip, şu doktora bir fırsat vermek, hepsi bundan ibaret işte.»

Dede, öfkeden tamamıyle uzak, çok yavaş bir sesle, «Keşke mümkün olabilseydi!» dedi. «Ama mümkün değil, mümkün olmadığını sen de biliyorsun. Senden para kabul edemem...»

«Dur bakalım biraz sen,» diye sözünü kesti onun Günışığı. «Susuzluktan ölecek hale gelsen, On iki Havari'den bile bir yudum su kabul etmez misin sen? Yoksa onların da kötü bir niyetleri olduğundan mı şüphe edersin?» Dede, kabul etmediğini belirten bir hareket yaptı. «Ya da çevre ne der, diye mi korkarsın?»

«Ama bu çok farklı,» diye lafa başlayacak oldu Dede.

«Buraya bak, Miss Mason. Kafandan bu budalaca fikirleri çıkarman lâzım. Şu para meselesi de, hayâtımda rastladığım en saçma şeylerden biri. Farzedelim uçurumdan yuvarlanacak olsan, elimi uzatıp da seni kolundan yakalamam doğru olmayacak mı yani? Tabiî ki, doğru olacak. Amâ farzedelim ki, başka çeşit bir yardıma ihtiyacın oldu: Kolumun gücü yerine, paramın gücüne ihtiyacın var; ne olacak? O zaman bu doğru olmuyor. Çevre böyle söylüyor. Peki neden böyle söylüyorlar? Çünkü bütün soyguncular çetesi, sağmalların dürüst ve paraya saygı duyan insanlar olarak kalmasını isterler de ondan. Eğer sağmallar dürüst ve paraya saygılı kişiler olmasa, soyguncuların hali ne olurdu? Anlamıyor musun? Soyguncuları, falanın filanın kolunu tutması ilgilendirmez, para ilgilendirir onları, para. Bu yüzden de falanın filanın kolunu tutması alelâde bir olay olarak kalırken, para kutsaldır; hem de öyle kutsaldır ki, sana bir dolar vermeme bile razı olamazsın.»

«Ya da başka türlü anlatayım sana,» diye devam etti Gün-

ışığı; Dede'nin sessiz itirazı onu daha da alevlendirmişti. «Benim şöyle kolumu uzatıp, seni uçurumdan çekmek için bir güç harcamam hiç de önemli bir şey değil. Ama bu kol gücümü, tutup da kazma kürekle çalışmağa vererek iki dolar kazansam, senin bu iki dolarla hiç bir ilgin olamaz. Halbuki o iki doları kazanan kol gücü, seni uçurumdan çeken kol gücünün değişik bir uygulanışından başka bir şey değil. Üstelik bu işle senin de hiç bir ilgin yok. Sana ödünç bile verecek değilim bu parayı. Ben senin kardeşine, sanki o uçurumdan düşüyormuş gibi, kol gücümü uzatıyorum yardım olarak. Sen ise, hanım hanımcık, koşa koşa geliyorsun ve, 'Dur!' diye bağırıyorsun bana; ondan sonra da kardeşinin uçurumdan aşağı yuvarlanışını seyrediyorsun. Onun Almanya'daki şu doktora ihtiyacı var, ben de kolumu uzatıyorum işte.

«Keşke sana benim odalarımı gösterebilseydim. Duvarlar baştanbaşa at kılından örülmüş dizginlerle; yüzlerce dizginle süslüdür. Bana hiç bir faydası yok bunların, üstelik de epey paraya mal oldu. Ama bunları yapan bir sürü mahkûm var, ben de o yüzden satın almağa devam ediyorum. Ne olacak yani, benim bir gecelik eğlence param bile, senin kardeşinin durumundaki on hastayı tedavi edecek en iyi uzmanların ücretiyle bütün tedavi masraflarını rahat rahat karşılar. Sonra unutma ki, senin hiç bir ilgin yok bu işle. Eğer kardeşin bu yardıma bir borç gözüyle bakarsa, mesele yok. Bu ona kalmış bir şey; yalnız ben onu uçurumdan kurtarırken, sen geride duracak, araya girmeyeceksin.»

Dede hâlâ reddediyordu, bunun üzerine Günışığı'nın konuşması da acılaştı.

«Bana öyle geliyor ki, sen kardeşinin yolu üzerine çıkıp yardımıma, bunu benim bir kur yapma şeklim diye düşündüğün, böylesine yanlış bir fikre kapıldığın için engel oluyorsun. Böyle bir şey yok, bunu bilesin. O zaman, dizginlerini satın aldığım bütün o mahkûmlara da kur yaptığımı düşün bari. Sana daha evlenme teklif etmedim, edeceğim zaman da gelip, seni

razı etmek için aklını parayla çelmeğe çalışacak değilim. Teklifimde hiç bir sinsice hareket bulunmayacak.»

Dede'nin yüzü öfkeden kıpkırmızı kesilmişti.

«Eğer ne kadar saçmaladığının farkında olsan, hemen susardın,» diye gürledi. «Hayatımda tanıdığım hiç bir erkek beni senin kadar rahatsız etmedi. İkide bir bana, daha evlenme teklif etmediğini hatırlatıp duruyorsun. Senin teklifini bekliyor değilim, ayrıca benimle evlenmene imkân olmadığını da daha başından söyledim sana. Ama sen boyuna, bir gün bana evlenme teklif edeceğini bir tehdit gibi, aynı zamanda başa kakar gibi tekrarlayıp duruyorsun. Hadi bakalım, şimdi evlenme teklif et bana da, cevabı al ki, bu iş bitsin.»

Günışığı ona gerçek ve derin bir hayranlıkla bakıyordu.

«Seni o kadar çok seviyor, öylesine istiyorum ki, Miss Mason, şimdi evlenme teklif edemem sana,» dedi Günışığı; bunu öyle tuhaf bir ciddîlikle söyledi ki, Dede'nin çocukça bir tavırla başını geriye atarak gülmesine sebep oldu. «Ustelik bu işin de acemisiyim, daha önce de söylemiştim sana. Şimdiye kadar hiç kur yapmadım ben, onun için bir yanlışlık yapmak da istemiyorum.»

Dede, elinde olmadan, «Ama hep kur yapıp duruyorsun,» diye bağırdı. «Şimdiye kadar hiç bir erkek, hiç bir kadına, evlenme tehdidini kadının kafasının üstünde bir topuz gibi tutarak kur yapmamıştır.»

Günışığı, alçak gönüllülükle, «Bir daha yapmam,» dedi. «Hem konumuzun dışına çıktık. Bir dakika önceki fikrimde ısrar ediyorum. Sen, kardeşinin yolu üzerine çıkıyorsun. Kafandaki düşünceler ne olursa olsun, onun yolundan çekilip, bir fırsat vermen lâzım. Gidip onunla görüşmeme, bu meseleyi konuşmama izin verecek misin? Sıkı bir iş teklifi yapar gibi konuşacağım ve çarçabuk bitireceğim meseleyi. İyileşmesi için ona kredi açacağım ve faiz isteyeceğim açtığım krediden, hepsi bu kadar.»

Dede'nin tereddüt ettiği açıkça belli oluyordu.

«Şurasını da unutma, Miss Mason, bacak **onun** bacağı, senin değil.»

Dede hâlâ cevap vermekten kaçınıyordu, ama Günışığı şimdi durumu biraz daha kuvvetlenmiş olarak sözüne devam etti:

«Sonra şunu da unutma ki, onu görmeğe yalnız başıma gideceğim. O bir erkektir, onun için biz erkek erkeğe daha iyi anlaşırız, etrafta kadın olmayınca. Yarın, akşam üstü gideceğim.»

XVIII

Günışığı, Dede'ye hiç gerçek arkadaşı olmadığını söylediği zaman, tamamıyle gerçeği ifade etmişti. Konuştuğu binlerce, ahbaplık edip içki içtiği yüzlerce insan bulunduğu halde Günışığı yalnız bir adamdı. Gerçekten dost olacağı adamı, ya da adamları bulamamıştı. İnsan şehirlerde, Alaska'nın karlı yollarında olduğu gibi arkadaşlıklar kuramıyordu. Ayrıca insan tipleri de değişikti. Bir yanda garezkâr, hakarete hazır işadamları, bir yanda da sadece çıkar birliği ettiği San Francisco kabadayıları vardı. Bu kabadayıların ve onların şeflerinin gaddarlıklarını saklamayışlarındaki açıklık her ne kadar onlara daha bir yakınlık duymasına sebep olmuşsa da, bu adamlar Günışığı'nın saygısını kazanamamışlardı. Hileciliğe yine de çok yatkın kişilerdi bunlar. Buradaki dünyada senetler, erkek sözünden daha geçerliydi ve insanın bu senetlere çok dikkat etmesi gerekiyordu. Halbuki o eski Yukon zamanında, işler bambaşkaydı. Senet geçmezdi o vakitler. Bir adam, şu kadar param var, dedi mi, poker oyununda bile olsa, sözü yeterdi. Günışığı'nın işlerini çok güzel çeviren, yalanı dolanı, hele iki yüzlülüğü hiç bulunmayan Hegan, eğer yaratılış bakımından değişik tipte bir insan olmasa, belki Günışığı aradığı arkadaşı onda bulabilirdi. Hukuk alanında bir Napolyon olan ve hayal gücü Günışığı'nın hayal gücünü kat kat aşan bu dâhinin, büro dışında Günışığı'yla hiç bir ortak yanı yoktu. Vaktini, Günışığı'nın hiç anlamadığı kitaplarla geçirirdi. Aynı zamanda, boş vaktinin büyük bir kısmını, hiç bir

vakit bastırmadığı piyesler yazmağa ayırırdı. Günışığı ayrıca, onun afyon yeme alışkanlığının bulunduğunu da sezmişti; bu, korkunç bir alışkanlık şeklinde olmamakla beraber, yine de yerleşmiş bir alışkanlık halindeydi. Hegan bütün ömrünü, kitaplarla çevrelenmiş bir hayal âlemi içinde geçiriyordu. Açık hava yaşayışını ne anlıyor, ne de bunun lafını ettiriyordu. Yeme-içme konusunda bir keşiş kadar perhizkâr davranıyor, öte yandan idman yapmağı iğrenç karşılıyordu.

Günışığı'nın arkadaşlıkları da, başka türlüsünü bulamadığı için, içki âlemleri ve eğlenti arkadaşlıklarından ibaret kalıyordu. Dede ile pazar günleri yaptıkları atlı gezintiler son bulduğundan beri, işte bu çeşit eğlencelere günden güne daha çok kendini kaptırmağa başladı Günışığı. Koktcyllerin sağladığı duvarın ardına her zamankinden daha çok çekilir oldu. Büyük kırmızı otomobili şimdi her zamankinden daha sık ortaya çıkıyordu; öte yandan Bob'a idman yaptırması için bir adam kiralamıştı. San Francisco'ya yeni geldiği sıralarda, işlerinin arasında boş zamanlarının kaldığı olurdu, halbuki şimdi atıldığı büyük teşebbüs ona başını kaşıyacak vakit bırakmıyordu. Muazzam arazi yatırımlarının başarılı bir şekilde tamamlanması iki-üç ay içinde bile kolay kolay gerçekleşmiyor, ayrıca işi son derece dallanıp budaklandığı için, ikide bir karışık durumlar ortaya çıkıyordu. Her gün, yepyeni bir meseleyle birlikte doğuyor, bu meseleyi ustalıklı bir şekilde halledon Günışığı büyük otomobilinin içinde bürosundan ayrılırken, duble martini'sine bir an önce kavuşma ümidiyle ancak rahat bir nefes alabiliyordu. Sarhoş olduğu pek nadirdi. Son derece sağlam bünyesi, sarhoşluğuna engel oluyordu. Ama bu yüzden de korkunç bir içkici haline gelmişti Günışığı; bilinçli, düzenli içiyor ve bu suretle, uzun zaman ara verdikten sonra içmeye başladı mı şişeler deviren içkicilerden çok daha fazla alkol alıyordu. Arka arkaya altı haftadır, Dede'yi büro dışında görmemiş, kararlı bir şekilde de ona yaklaşmaktan kaçınmıştı; ama yedinci haftanın sonunda, yüreğinde kıza duyduğu açlık galip geldi. Fırtınalı bir gündü.

Kuvvetli bir güneydoğu rüzgârı esiyor, şehrin üstüne sağanak halinde yağmur iniyordu. Günışığı, Dede'yi bir türlü aklından çıkaramadı o gün; bir pencerenin önüne oturmuş, dikiş diken Dede'nin hayali ısrarlı bir tablo halinde, gözünün önünden gitmiyordu. Öğle yemeklerinden önce her zaman içtiği bir kadeh kokteyli odasına getirdikleri zaman, içmedi Günışığı. Cüretkârca bir kararla not defterini açıp, Dede'nin telefon numarasını buldu ve santraldan istedi.

Telefonda önce, Dede'nin ev sahibesinin kızının sesini duydu, ama bir dakika sonra, o kadar yana yana beklediği ses geldi.

Dede'ye, «Seni görmeye geleceğimi bildirmek istedim,» dedi. «Haber vermeden ansızın bastırmak istemedim, mesele bu.»

«Bir şey mi oldu?» diye sordu Dede'nin sesi.

«Gelince söylerim,» diye kaçamak bir cevap verdi Günışığı.

Günışığı kırmızı arabasını iki blok ötede bırakıp, üç katlı, cici ahşap eve yaya vardı. Bir anlık bir tereddüt geçirdikten sonra zili çaldı. Böyle yapmakla Dede'nin istediğinin tam aksine hareket etmiş olduğunu, Dede'yi, pazar ziyaretçisi olarak Elam Harnish'i, adı etrafında çeşitli dedikoduların dolaştığı ünlü mültimilyoneri ağırlamak gibi müşkül bir durumda bırakacağını biliyordu. Öte yandan, Dede'nin, yine kendi deyimiyle birtakım «kadınca şımarıklıklar»a kalkışmayacağından da adı gibi emindi.

Nitekim bu düşüncesinde yanılmamıştı.

Dede kapıya kadar inip, onun elini sıktı. Günışığı, paltosuyla şapkasını dört köşe, geniş holdeki portmantoya astı ve kendisine yol göstermesi için Dede'ye döndü.

Dede, salonu işaret ederek, «Orası meşgul,» dedi, «onun için seni benim odama alacağım.» Salondan neşeli genç sesler geliyordu; kapının aralığından Günışığı birkaç kolejli delikanlı gördü.

Dede öne düştü ve Günışığı'nı, holün sağ tarafındaki ka-

pıdan bir odaya aldı. Odaya girer girmez acemileşiverdi Günışığı; yere çivilenmiş gibi olduğu yerde dikilerek, bir çevresine, bir Dede'ye bakıyor, bir yandan da ona bakmamağa çalışıyordu. Bu sıkıntılı halinde, Dede'nin kendisine yer gösterdiğini farketmediği gibi, onu buyur eden sesini de duymadı. Demek Dede'nin oturduğu yer burasıydı. Bu mahremiyete girebilmiş olmak, sonra Dede'nin hiç bir telâş göstermemesi, Günışığı'nı heyecanlandırmıştı, ama zaten Dede'den de bu beklenirdi. Burası içiçe iki oda gibiydi; Günışığı'nın bulunduğu yer oturma odası, içini görebildiği ötekisi de, anlaşıldığına göre, yatak odasıydı. Üzerinde alelâde taraklar, saç fırçaları ve kadınlara ait birtakım ıvır zıvırın bulunduğu meşe kaplama bir tuvalet masasından gayrı, burasının yatak odası olarak kullanıldığını gösteren hiç bir şey yoktu. Üzerinde yastıklar bulunan, gül kurusu renginde bir örtüyle kaplı geniş divanın yatak vazifesi gördüğüne karar verdi, ama bu, medenî dünyada gördüğü yataklardan hiç birine benzemiyordu.

Orada komik bir şekilde dikildiği süre içinde Günışığı ayrıntıların pek çoğunu farkedemedi, tabiî. Edindiği genel izlenim, orasının sıcak, rahat ve güzel bir yer olduğu şeklindeydi. Halı yoktu; yerde gözüne sadece birkaç tane kurt ve çakal postu ilişti. Gözünü en çok çeken ve oldukça uzun bir süre oyalayan şey de, duvara asılı bir dağ arslanı postunun önünde duran piyanonun üstündeki «Çömelmiş Venüs» biblosu oldu.

Ama duygu ve algısına şiddetle, asıl Dede'nin kendisi çarptı. Günışığı, kafasında öteden beri onun son derece dişi bir yaratık olduğu düşüncesini yaşatır, Dede'nin vücut çizgileri, saçları, sesi, gülüşü de Günışığı'nın bu düşüncesine yardım ederdi; ama burada, kendi evinde, tiril tiril bir entari içinde cinsiyeti çok daha kuvvetle belirmiştir Dede'nin. Günışığı onu hep, ya büro kıyafetiyle, etek bluz, ya da kadife ceketiyle binici elbisesi içinde görmeğe alışmıştı; ilk defa karşılaştığı böyle bir manzaraya hazırlıklı değildi. Şu anda Dede ona çok daha yumuşak, çok daha elâstikî, çok daha nahif ve kıvrak görünüyordu. Bu

sükûn ve güzellik dolu atmosferin bir parçası gibiydi. Ağırbaşlı büro havasına nasıl uyuyor idiyse, aynı şekilde buraya da uyuyordu.

«Oturmaz mısın?» diye tekrarladı Dede.

Günışığı, uzun zaman aç bırakılmış bir hayvan gibi hissetti kendisini. Dede'ye duyduğu açlık dayanılmaz bir hal aldı ve Günışığı önündeki bir nefis lokmayı «bir kurt gibi» yutmak üzere harekete geçti. Burada sabrın, diplomasinin yeri yoktu. En kestirme, en direkt yol bile Günışığı'na yavan geliyordu; eğer bilseydi de, bundan daha başarılı bir yol seçemezdi zaten.

Tutkuyla titreyen sesiyle, «Buraya bak, Miss Mason,» dedi, «sana büroda asla evlenme teklif edemem. İşte onun için de kalktım buraya geldim. Dede Mason, seni istiyorum, istiyorum seni.»

Konuşurken de bir yandan Dede'ye yaklaştı; siyah gözleri alev alev yanıyordu, yüzüne kan hücum etmişti.

Günışığı öyle aceleci davrandı ki, Dede elinde olmaksızın bir korku nidası çıkararak bir adım geri çekilecek vakti ancak bulabildi. Geri çekilirken, bir yandan da bir eliyle Günışığı'nın kendisini kucaklamak için uzanan kolunu yakaladı.

Günışığı'nın aksine, Dede'nin yüzünden kan birdenbire çekilivermişti. Günışığı'nın elini yarı yolda yakalayan ve hâlâ bırakmayan eli titriyordu. Dede nihayet parmaklarını gevşetti, Günışığı'nın kolu yanına sarktı. Durumun tuhaflığını geçiştirmek için bir şeyler söylemek, bir şeyler yapmak istedi Dede, ama aklına doğru dürüst hiç bir şey gelmedi. Sadece içinde, gülmek için büyük bir arzunun kabardığını biliyordu. Bu içtepi, yarı isterik, yarı da o anda beliriveren ve duruma mizahî açıdan bakan bir ruh görünüşü olarak meydana gelmişti ve bu gülme arzusunu meydana getiren sebeplerin ikincisi, yani mizahî taraf gittikçe ağır basıyordu. Bu şaşırtıcı durumda bile Dede, işin komik yanını görmekten geri kalmamıştı. Kızcağız, arkadan duyduğu ayak seslerini kendisini öldürmeğe kasteden birinin ayak sesleri sanıp da, sonradan bunun saati sormak isteyen bir yaya

olduğunu öğrenen kimsenin duyabileceğine benzer bir dehşet duymuştu.

Kendini ilk toparlayıp harekete geçen Günışığı oldu.

«Ah, biliyorum çok budalalık ettim,» dedi. «Şey, ben otu-rayım bari. Korkmana sebep yok, Miss Mason. Aslında o ka-dar tehlikeli değilimdir.»

İçinden taşan beyaz bir dantel ve ipekli kumaş parçasıyle Günışığı'nın dikkatini çeken, yerdeki dikiş kutusunun hemen yanıbaşındaki sandalyeye otururken, Dede, gülümseyerek, «Korkmuyorum,» diye cevap verdi. Tekrar gülümsedi. «Bunun-la beraber itiraf ederim ki, bir an için beni bayağı ürküttün.»

Günışığı üzüntülü bir sesle, içini çekerek, «Ne tuhaf,» de-di; «bir bana bak, bir de kendine, seni kıskıvrak yakalayacak kadar kuvvetliyim ben. İnsanlara, hayvanlara, her şeye her is-tediğimi yaptırmağa alışmış olan ben, işte şimdi şu koltukta bir minik kuzu gibi zayıf, zavallı oturmuşum. Gerçekten de ben-de mecal bırakmadın.»

Dede bir cevap verebilmek için kafasını boş yere zorladı. Tam tersine, düşünceleri Günışığı'nın işleri başından aşkın oldu-ğu bir sırada böyle, işle hiç bir ilgisi bulunmayan sözler söyle-mek için evine gelişindeki anları üzerinde durdu. Dede'yi en çok etkileyen şey, Günışığı'nın tavrındaki kesinlik olmuştu. Gün-ışığı'nın onu elde edeceğinden, aşk ve aşkın etkileri üzerinde enine boyuna konuşabileceğinden emin bulunduğu açıkça gö-rülüyordu.

Dede, onun elinin otomatik bir şekilde, tütünle kahverengi sigara kâğıdını taşıdığı, ceketinin yan cebine gittiğini gördü.

«Eğer istiyorsan sigara içebilirsin,» dedi Günışığı'na.

Günışığı sanki cebinde bir böcek varmış da elini sokmuş gibi, anî bir hareketle elini cebinden çekti.

«Hayır, sigara içmeyi filan düşündüğüm yok. Seni düşü-nüyorum ben. Bir erkek bir kadını sevdiği zaman, ona evlenme teklif etmekten başka ne yapabilir? İşte ben de bunu yapıyo-rum. Bunu belki usulünce yapamıyorum. Bunu biliyorum. Ama

hiç değilse İngilizce konuşuyorum ki, bu da bana yeter. Seni fena halde istiyorum, Miss Mason. Uzun zamandan beri kafam yalnız seninle meşgul. Bilmek istediğim bir şey var... Sen de beni istiyor musun? İşte hepsi bu kadar.»

Dede yumuşak bir sesle, «Keşke bunu sormasaydın,» dedi.

Günışığı cevabın verilmiş olduğu gerçeğini anlamazlıktan gelerek, «Belki de,» dedi «cevabını vermeden önce bazı şeyleri bilmen daha iyi olur. Hayatımda daha önce hiç bir kadının peşine düşmüş değilim; bununla beraber, hakkımda çıkan dedikodular da hep bunun aksini ileri sürer. Gazetelerdeki, kitaplardaki elimden hiç bir kadının kurtulamadığını ileri süren bütün yazılar yalandır. Bu iddiaların tek kelimesi bile doğru değildir. İçki içme ve kumar oynama bahsinde, belki kendi hissemə düşenden fazlasını bile yapmışımdır, ama kadınlarla hiç bir ilişiğim olmadı. Bir kadın benim yüzümden intihar etti, ama beni o kadar çok sevdiğinin farkında değildim, yoksa evlenirdim onunla; aşk yüzünden değil, sadece kendisini öldürmesin diye evlenirdim. Çok güzel bir kadındı, ama ona hiç bir zaman cesaret vermedim ben. Sana bunları anlatıyorum, zira bu konuda epey şey okudun, hiç değilse benim ağzımdan doğrusunu öğrenmeni istiyorum.»

Ansızın, «Elimden kadın kurtulamazmış!» diye hırladı Günışığı. «Bak, Miss Mason, sana hiç çekinmeden, bütün hayatımca kadınlardan korktuğumu söyleyebilirim. Korkmadığım ilk kadın sensin. İşin tuhaflığı da burada işte. Sana tapıyorum âdeta, ama korkmuyorum senden. Belki de sen tanıdığım öteki kadınlardan başkasın da, ondan. Sen hiç bir vakit beni kovalamadın. Çapkınmışım! Yahu, kendimi bildim bileli kadınlardan bucak bucak kaçarım ben, Allahtan, kuvvetli nefesim var da kaçarken yorgunluktan düşüp bacağımı filan kırmadım.

«Sana rastlayıncaya, hatta sana rastladıktan uzun bir zaman sonraya kadar evlenmek aklımdan geçmedi hiç. Daha başlangıçta sana abayı yakmıştım, ama işin evlenmeye varacak kadar hararetleneceği aklıma gelmemişti. Seni düşünmek-

ten geceleri gözüme uyku girmiyor.»

Günışığı durdu ve bekledi. Dede, her halde sinirlerini yatıştırmak için olacak, dikiş kutusundan kumaşı almış, dikmeğe koyulmuştu. Günışığı'na bakmadığı için, Günışığı da onu doya doya seyretti. Dede'nin becerikli ellerine - Bob gibi bir atı idare edebilen, bir insanın konuşma hızına eşit bir hızla daktilo makinesinde yazı yazabilen, güzel elbiseler dikebilen ve hiç şüphesiz, şurada, köşede duran piyanoyu çalabilen ellerine - dikkat etti. Tamamıyle dişice bir ayrıntı, Dede'nin terlikleri de gözünden kaçmadı. Minicik, kahverengi terliklerdi. Günışığı onun bu kadar ufak ayakları olabileceğini hiç düşünmemişti. Dede'nin ayaklarında ya sokak ayakkabıları, ya çizme görmüştü hep, bunlarsa ayakların küçüklüğünü belli etmiyordu. Kahverengi terlikler Günışığı'nı sanki büyülemişti; gözleri ikide bir oraya takılıyordu.

Kapı vuruldu, Dede kalkıp kapıya gitti. Günışığı elinde olmaksızın konuşmayı duydu. Dede'yi telefona çağırıyorlardı.

Dede'nin, «On dakika sonra telefon etmesini söyleyin ona,» dediğini duydu ve kızın 'ona' derken kullandığı erkek zamir, Günışığı'nın yüreğini kıskançlık acısıyla burdu. Bu adam her kim olursa olsun, parasını kullanarak o adamı yolu üzerinden kaçmak zorunda bırakmağa karar verdi. Dede gibi bir kızın şimdiye kadar evlenmemiş olmasına hep hayret ederdi zaten.

Dede geri döndü, Günışığı'na gülümsedi ve dikişini tekrar eline aldı. Günışığı'nın gözleri bir kızın becerikli ellerine, bir terliklerine gidip geldi ve dünyada onun gibi bir tane daha stenograf bulunmadığına yemin etti içinden. Bunun sebebi her halde, onun çok iyi bir soydan gelmesinde ve çok iyi yetiştirilmiş olmasındaydı. Zira evinin döşenişindeki ince zevkliliği, giydiği güzel elbiseleri ve giydiklerini kendisine yakıştırmasını başkaca açıklayacak şey yoktu.

«Şu on dakika uçup gidiyor,» diye hatırlattı Günışığı.

«Evlenemem seninle,» dedi öbürü.

«Beni sevmiyor musun?»

Dede hayır anlamında, iki yana salladı başını.

«Peki benden hoşlanıyor musun? Birazcık olsun?»

Bu sefer başını evet anlamında salladı Dede, aynı zamanda da dudaklarının ucunda hafif bir gülümseme belirdi, ama asla saygısızca bir gülümseyiş değildi bu. Bir durumun mizahî yönünü mutlaka yakalayıveriyordu Dede.

«Eh,» dedi Günışığı, «devam etmek için bu da yeter. Her şeyin bir başlangıcı vardır. Ben de senden sadece hoşlanıyordum başlangıçta, ama bak işler ne hale geldi. Yaşayış tarzımı beğenmediğini söylemiştin, hatırlıyorsun, değil mi? Epeyce değiştirdim yaşayışımı ben de. Eskisi gibi kumar oynamıyorum artık. Senin dediğin gibi, meşru bir işe girişip, bir dakikanın yetiştiği yerde iki dakika, yüz bin insanın yetiştiği yerde üç yüz bin insan yetiştirmeğe çalışıyorum şimdi. Gelecek yıl bu zamanlarda da, tepelerde iki milyon okaliptüs ağacı büyümekte olacak. Beni o bir azıcıktan biraz daha fazla seviyor musun, ha?»

Dede cevap verirken, gözlerini dikişinden ayırıp, Günışığı'nın yüzüne baktı:

«Senden çok hoşlanıyorum, ama...»

Günışığı onun cümlesini tamamlaması için bir dakika bekledi, tamamlamayınca, kendisi devam etti.

«Kendi hakkımda hiç de mübalâğalı fikirlerim yoktur, o bakımdan, sana oldukça iyi bir koca olacağımı söylerken övünüyor değilim. Hiç de vırvırcı, dırdırcı bir koca olmadığımı görürdün, evlenseydik. Senin gibi bir kadın için, bağımsızlığın ne demek olduğunu zannederim anlıyorum. Benim karım olarak, bağımsızlığını korurdun işte. Seni hiç bir suretle bağlamazdım, canın nasıl isterse öyle hareket ederdin, canının istemediğini de yapmazdın. Ne istersen verirdim sana...»

Dede, oldukça sert bir şekilde ve birdenbire onun sözünü keserek, «Kendinden başka,» dedi.

Günışığı'nın şaşkınlığı kısa sürdü.

«Öyle şey bilmem ben. Dürüst ve namuslu bir koca olurdum. İkiye bölünmüş sevgiden anlamam.»

«Ben onu demek istemedim,» dedi Dede. «Sen kendini kurtarana vereceğin yerde, Oakland'ın üç yüz bin insanına, tramvaylarına, feribot şebekene, tepelerdeki iki milyon okaliptüs ağacına... İşle ilgili her şeye verirdin.»

Günışığı mert bir sesle, «Vermemek için çareler araştırırdım,» diye cevap verdi. «Senin emrine girerdim...»

«Şimdi öyle sanıyorsun, ama evlenince işler değişiverir.» Dede birden asabileşti. «Bitirelim bu konuşmayı artık,» dedi. «Tıpkı bir pazarlığa benziyor. 'Ne kadar verirsin?', 'Şu kadar veririm.' 'Ben daha çok istiyorum,' ve saire. Senden hoşlanıyorum, ama seninle evlenecek kadar değil; hiç bir zaman da evlenecek kadar hoşlanmayacağım senden.»

«Bunu nerden biliyorsun?» diye sordu Günışığı.

«Çünkü gittikçe daha az, daha az hoşlanıyorum senden.»

Günışığı taş kesildi, kaldı. Ne kadar incindiği yüzünden açıkça okunuyordu.

Dede, kendine hâkimiyetini kaybetmeğe başlıyordu. «Ah, anlamadın,» diye deli gibi bağırdı. «Öyle söylemek istemedim ben. Senden gerçekten de hoşlanıyorum ve seni tanıdıkça daha çok hoşlanıyorum. Ama aynı zamanda, senden ne kadar çok hoşlanırsam, evlenmek fikrini de o kadar reddediyorum.»

Bu bilmece gibi laf, Günışığı'nın şaşkınlığını bir kat daha artırdı.

«Anlamıyor musun?» diye acele acele devam etti Dede. «Klondike'dan yeni gelmiş, ilk tanıdığım Elam Harnish'le, şimdi önümde oturan Elam Harnish'le evlenebileceğimden çok daha kolaylıkla evlenebilirdim.»

Günışığı anlamadığını belli ederek, başını ağır ağır iki yana salladı.

«Bu kadarını aklım almıyor benim,» dedi. «Bir adamı ne kadar iyi tanıyıp, ne kadar çok hoşlanırsan, o derece evlenmekten kaçınıyorsun. Fazla yakınlık nefret doğurur; her halde bunu söylemek istiyorsun.»

«Hayır, hayır,» diye bağırdı Dede, ama daha cevap veremeden kapı vuruldu.

«On dakika doldu,» dedi Günışığı.

Dede dışarıdayken, Günışığı'nın, bir Kızılderilininkiler kadar keskin gözleri odada dolaştı. Bütün izlenimlerin üstünde, sıcaklık, rahatlık ve güzellik etkisi bırakıyordu oda; gerçi Günışığı bunu tahlil edemiyordu, ama buradaki sadelik - bunun pahalı bir sadelik olduğuna karar verdi - hoşuna gidiyordu. Odadaki eşyanın çoğunun Dede'nin babasından kalma olduğu belliydi. Daha önce hayatında hiç, böyle çırılçıplak, üstünde sadece bir iki kurt postu bulunan bir döşemeyi bu kadar beğendiğini hatırlamıyordu; görünüş itibariyle halı serili bir döşemeden çok daha güzeldi. İçinde birkaç yüz kitap bulunan kitaplığa baktı. Esrarengiz bir işti bu. Nasıl olur da insanlar yazacak bunca şey bulurlardı, buna bir türlü akıl, sır erdiremiyordu. Bir şeyler hakkında yazmak, bir şeylerden söz eden kitaplar okumakla, bir şey yapmak arasında büyük fark vardı ve o bir eylem adamı olduğu için, ancak bir şey yapmaktan anlıyordu.

Gözü «Çömelmiş Venüs»'ten. üzerinde pırıl pırıl bir bakır çaydanlık, ısıtma takımı ve bütün seçme cam aksesuvarın bulunduğu ufak çay masasına gitti. Isıtma takımları Günışığı'na yabancı değildi, onun için, acaba Dede, hani şu kendisine sözü edilen üniversiteli oğlanlara akşam yemekleri veriyor da bu takımlarla mı servis yapıyor onlara, diye düşündü. Duvardaki birkaç suluboya resmi Dede'nin yapmış olduğunu farzetti. Atlara, eski binicilik ustalarına ait fotoğraflar vardı, bu fotoğraflardan ayrılan bir reprodüksiyonun mor renkleri, «İsa'nın Gömülmesi» tablosu, Günışığı'nın bakışlarını uzun bir süre tuttu. Ama yine de her seferinde bakışları dönüp dolaşıp piyanonun üstündeki «Çömelmiş Venüs» biblosuna takılıyordu. Onun basit, şehir yaşayışı dışında eğitilmiş kafasına, genç bir kızın odasında böyle, günah değilse bile ayıp sayılacak bir nesne bulundurabilişi acaip geliyordu. Bununla beraber Dede'ye olan sağlam inancı bunun da açıklanmasını bulmasına yardım etti. Mademki Dede böyle bir şeyi odasında bulundurabiliyordu, şu halde bunda hiç bir kötülük olamazdı. Larry Hegan'ın da kitaplar-

la dolu odasında buna benzer heykelcikler, fotoğraflar vardı. Ama Larry Hegan başkaydı. Günışığı ne zaman Larry Hegan'la beraber olsa, hastalıklı bir havayı soluyormuş gibi gelirdi ona; halbuki Dede tam aksine, gürbüz ve sağlıklı bir atmosfer içinde, âdeta açık havada dolaşılan yolların güneş, rüzgâr ve tozlarını yansıtıyor gibiydi. Eh işte, böylesine sağlıklı bir kadının piyanosu üzerinde de çırılçıplak bir biblo bulunuyorsa, bunda bir kötülük olmamak gerekirdi. Bunda kötülük olmamasının sebebi Dede'ydi. Onun ilgilendiği her şey iyiydi. Hem zaten, kendisi kültür denen şeyi bilmiyordu ki.

Dede tekrar odaya döndü. Sandalyesine doğru yürürken, Günışığı onu hayran hayran seyretti; terlikler ise aklını başından alıyordu.

Günışığı hemen, «Sana birkaç soru sormak isterdim,» diye başladı. «Başkasıyle evlenmeyi mi düşünüyorsun?»

Dede, şen bir kahkaha attı ve başıyla hayır işareti yaptı.

«Benden daha çok hoşlandığın başka bir erkek var mı? Şu telefondaki adam meselâ?»

«Başka bir erkek yok. Evlenecek kadar hoşlandığım bir kimse de yok. Bu bakımdan, evlenecek tipte bir kadın olmadığımı sanıyorum. Büroda çalışmak, kadınların bu yanlarını zayıflatıyor her halde.»

Günışığı onu ta tepesinden terliklerinin ucuna kadar öyle bir süzdü ki, Dede'nin yüzü kıpkırmızı oldu. Günışığı aynı zamanda başını şüpheli şüpheli iki yana salladı.

«Bana öyle geliyor ki, sen hayatımda rastladığım kadınlar içinde evlenmeğe en elverişli olanısın. Şimdi başka bir soru: Durumu iyice anlamam lâzım da ondan soruyorum. Benden hoşlandığın kadar hoşlandığın başka bir erkek var mı?»

Ama Dede, bir türlü açık vermiyordu.

«Haksızlık ediyorsun,» dedi. «Bir durup düşünecek olursan, iddianın aksine, dırdırcılık ettiğini göreceksin. Sorularına cevap vermeyeceğim. Başka şeylerden bahsedelim. Bob ne âlemde?»

Yarım saat sonra Günışığı kırmızı arabasının içinde, şakır şakır yağan yağmur altında, Telgraf Caddesi'nden Oakland'a doğru giderken, kahverengi kâğıtlı sigaralarından bir tane sarmış tüttürüyor ve olanları yeniden gözden geçiriyordu. Her ne kadar pek çok yanıyla şaşırtıcı idiyse de, sonuç olarak hiç de fena değildi. Yalnız şu, Dede'nin onu tanıyıp ondan hoşlandıkça evlenmekten kaçınması meselesi vardı ki, bu nokta bir bilmece gibiydi.

Ayrıca, Dede'nin kendisini reddetmesi Günışığı'na bir çeşit gurur veriyordu, zira Dede onu reddetmekle, onun otuz milyon dolarını da reddetmişti. Vaktiyle iyi bir hayat yaşamış, ama şimdi ayda doksan dolara çalışan bir stenograf için bu kolay olmasa gerekti. Dede'nin parada gözü yoktu, bu belliydi. Halbuki karşılaştığı bütün öbür kadınlar onda, sanki onu parası için yutmak istiyorlarmış etkisini uyandırıyordu. Günışığı servetini iki misline çıkarmış, Dede'nin onun bürosunda çalışmağa başladığı ilk günden bu yana on beş milyon dolar kazanmıştı; halbuki kızın kendisiyle evlenmeğe niyeti vardıysa bile, Günışığı'nın serveti arttıkça onun bu niyeti de azalmıştı.

«Vay canına!» diye mırıldandı kendi kendine. «Demek girdiğim şu işte temiz bir yüz milyon kazanacak olsam, benimle konuşmayacak bile o vakit.»

Ne var ki, Günışığı bu meseleyi bir gülümsemeyle geçiştiremedi. Dede'nin Klondike'tan yeni dönmüş Elam Harnish'le daha kolay evleneceğini anlatan bilmeceli ifadesi, kafasını sürekli olarak kurcaladı durdu. Kendi kendine, yapılacak şeyin, büyük kumar masasında şansını denemek için Kuzey'den yeni geldiği günkü haline elden geldiği kadar çok benzemeğe çalışmak olduğuna karar verdi. Ama buna imkân yoktu ki. Zamanın akışını geriye döndüremezdi. İstemek yetmiyordu, öte yandan başkaca da yol yoktu. Öyle olsa, yeniden çocukluğuna dönmek isterdi.

Dede'yle yaptığı konuşmadan kendince memnun olunacak bir başka şey daha çıkarmıştı. Daha önce de, patronlarını reddeden ve herhangi bir tekliften sonra işlerini hemen bırakan

başka stenograflardan söz edildiğini duymuştu. Ama Dede, böyle bir imada bile bulunmamıştı. Ne kadar şaşırtıcı olursa olsun, Dede'nin saçmaladığı görülmemişti. Gayet düzgün çalışan bir kafası vardi kızın. Ama kendisinin de kafası düzgün çalışırdı ve Dede'nin işini kolaylaştıran biraz da buydu yani. Meselâ büroda beraber bulunuşlarından istifade etmeğe hiç kalkmamıştı. Gerçi bir-iki kere sınırı aşmıştı, ama bunu ne daha ileriye götürmüş, ne de huy edinmişti. Dede, ona güvenebileceğini biliyordu. Buna rağmen, birçok genç kadının, reddettikleri adamın yanındaki iyi mevkilerini bırakmak saçmalığını gösterdiklerini de biliyordu. Hem üstelik Günışığı, Dede'yi aydınlığa çıkardıktan, ona doğru düşünüş yolunu gösterdikten sonra, kardeşini Almanya'ya göndermesine itiraz etmemişti işte. Dede; son derece aklı başında davranmıştı.

Araba otelinin önünde dururken, «Vay anasını be!» diye sonuçlandırdı düşüncelerini. «Eğer bilseydim, daha yazıhaneme ilk geldiği gün evlenme teklif ederdim ona. Söylediklerine bakılırsa en uygun zaman o zamanmış. Benden gittikçe daha çok hoşlanıyormuş, ne kadar çok hoşlanırsa da o kadar az düşünüyormuş evlenmeyi! Haydi bakalım, buna ne buyrulur? Her halde benimle dalga geçiyor.»

XIX

Haftalarca sonra, yine yağmurlu bir pazar günü, Dede'ye bir kere daha evlenme teklifinde bulundu Günışığı. İlk seferinde olduğu gibi, Dede'ye duyduğu açlık dayanılmaz bir hal alıncaya kadar kendini tutmuştu yine. Ama sonunda kırmızı otomobiline atladığı gibi Berkeley'e yollandı. Arabasını birkaç blok ötede bırakıp; eve yürüyerek vardı. Dede evde yoktu; ev sahibesinin kızı, onun tepelerde yürüyüşe çıktığını söyledi, ayrıca hangi yoldan gitmiş olabileceğini de tarif etti Günışığı'na.

Günışığı'nın, kızın talimatına uyarak tuttuğu yol çok geçmeden, en son evi de geride bırakarak, bir süre sonra bitti; yolun bittiği yerden itibaren de açık tepelerin ilk yokuşları başlıyordu. Artan rüzgâr bir fırtınanın, havadaki müthiş rutubet de yağmurun geleceğini gösteriyordu. Yemyeşil bayırlarda, Dede'den hiç bir eser göremiyordu Günışığı. Sağ tarafta, iki tepenin yamaçları ve aradaki kısmı kaplayan geniş bir okaliptüs korusu gözüne çarptı. Koru'dan, rüzgârın savurduğu dalların gürültüsü, yaprakların hışırtısı, eğilip kalkan genç fidanların çıkardığı ıslık sesleri geliyordu kulaklarına. Bütün bu sesleri bastıran, muazzam bir harp'ın çıkarabileceği sese benzer bir ses de duyuluyordu. Dede'yi çok iyi bilen Günışığı onu mutlaka, fırtınanın etkilerinin çok daha belirgin görüldüğü bu koruda, bir yerde bulacağından emindi; nitekim buldu da. Dede, karşı yamaçta, fırtınanın etkisini en çok alan yerde duruyordu.

Günışığı'nın evlenme teklifini yapış tarzı, sıkıcı olmamak-

la beraber monotondu. Politikadan, kaçamaklı yollardan habersiz olan Günışığı, esen fırtına gibi doğrudan doğruya yüklendi. Ne merhaba diyecek, ne de özür dileyecek vakti vardı.

«Yine aynı mesele,» dedi. «Seni istiyorum ve senin için geldim buraya. Benimle evlenmelisin Dede, zira düşündükçe düşündükçe, beni beğenişinin alelâde bir hoşlanmadan ibaret kalmadığına emin oluyorum. Bunun aksini söylemeğe cesaret edebilir misin; ha, edebilir misin?»

Günışığı konuşmaya başladığı sırada Dede'yle tokalaşmış bulunuyordu, ama kızın elini hâlâ bırakmamıştı. Ağzını açıp, cevap vermeyen Dede, Günışığı'nın elinin kendisini ona doğru çektiğini hissetti; hafif ama ısrarlı bir çekişti bu. O anki arzusu, iradesini yendiği için, elinde olmaksızın kendini bu çekilişe bıraktı. Sonra birdenbire toparlanıp, kendisini geri aldı, ama elini Günışığı'nın elinden çekmedi.

Günışığı çarçabuk pişmanlık duyarak, «Benden korkmadığına emin misin?» diye sordu.

Dede, kederli bir gülümsemeyle, «Hayır,» diye cevap verdi, «senden değil, kendimden korkuyorum.»

Bundan cesaret alan Günışığı, «Ama beni yarı yolda durdurdun,» dedi.

«Lütfen, lütfen,» diye yalvardı Dede. «Biz evlenemeyiz seninle, asla evlenemeyiz, onun için ne olur bu meseleyi konuşmayalım artık.»

«O halde senin bu iddianı kaybedeceğine dair bahse giriyorum.» Günışığı'nın keyfine diyecek yoktu; zira başarı, aklının, hayalinin alabileceğinden çok daha yakındı. Hiç şüphe yok ki, Dede kendisinden hoşlanıyordu; hem de elini avucu içinde tutmasına izin verecek kadar, ona yakın bulunmaktan tiksinmeyecek kadar çok hoşlanıyordu.

Dede başını iki yana salladı.

«Hayır, imkânsız. Kaybedeceksin bahsi.»

İlk defa olarak, Günışığı'nın kafasından karanlık bir şüphe geçti; her şeyi açıklayan bir ipucu...

«Bana bak, sakın sen birisiyle gizlice evlenmiş olmayasın?» dedi.

Sesindeki ve yüzündeki dehşetle karışık derin üzüntü ifadesi Dede'ye yetti de arttı bile; bir kuş sesi kadar şakrak, şen kahkahası ortalığı çınlattı.

Günışığı böylelikle cevabını almış oldu, içi rahatladı, aynı zamanda da işin laftan daha etkili olacağına karar verdi. Bunun üzerine bir adım atıp, Dede'yle rüzgârın arasına girdi ve onu koruyacak şekilde yakın durdu. Tepelerinden müthiş bir rüzgâr sağanağı geçti; her ikisi de susup, ağaç dallarının çıkardığı ıslık sesini dinlediler. Üstlerine yapraklar döküldü ve rüzgâr sağanağı daha kesilmeden, rüzgârın önünden sürüklenen ilk yağmur damlaları çarptı. Günışığı, Dede'nin tepesinden ona, saçlarına baktı ve bu yakınlıktan, aynı zamanda onu ne kadar sevdiğini bir kere daha kuvvetle hissetmekten dolayı öyle bir titredi ki, Dede bunu, Günışığı'nın kendi elini tutan elinde duydu.

Birden, Günışığı'na yaslanan Dede, başını eğip onun göğsüne dayadı. Yeni bir rüzgâr sağanağı, yağmur damlalarıyla gelip, dalları çatırdatarak geçinceye kadar böyle kaldılar. Dede yine birdenbire başını kaldırdı, Günışığı'nın yüzüne baktı.

«Biliyor musun,» dedi, «dün gece senin için dua ettim. Başarısızlığa uğrayasın, her şeyini kaybedesin diye... Her şeyini!»

Günışığı bu anlaşılmaz sözden afallayarak, Dede'ye baktı.

«İşte buna akıl erdiremedim,» dedi. «Her zaman derim ya, şu kadınları anlayamıyorum ben. İşte şimdi sen bir kere daha ispat ettin bunu. Her şeyimi kaybetmemi istemen, hele benden hoşlandığın...»

«Senden hoşlandığımı hiç bir zaman söylemedim ben.»

«Söylemedim diyemezsin. Ha, ne diyordum: Benden hoşlandığın halde benim iflâsımı istemeni, zavallı kafacığım bir türlü alamıyor. Senin şu öbür bilmecenden, hani, benden... ne kadar... çok... hoşlanırsan... evlenmeyi... o kadar... az... düşün-

men bilmecesi var ya, işte ondan hiç farklı değil bu söylediğin de. Bana iyice anlat da anlayayım bari.»

Günışığı, Dede'yi kollarının arasına alıp, kendisine doğru çekti; bu sefer karşı koymadı kız. Başı öne eğikti ve Günışığı her ne kadar onun yüzünü göremiyor idiyse de, ağladığını hissediyordu. Sükûtun bazı hallerde altın olduğunu öğrendiği için, hiç konuşmadan beklemeyi daha uygun buldu. Artık işler öyle bir kerteye gelmişti ki, Dede ona mutlaka önemli bir şeyler söyleyecekti şimdi. Günışığı bundan emindi.

Dede, tekrar onun yüzüne bakarak, «Ben romantik değilimdir,» dedi. «Keşke romantik olsaydım, belki de benim için daha iyi olurdu. O zaman hiç değilse kendi kendimi aldatıp, hayatımın sonuna kadar mutlu yaşardım. Ama şu Allahın belâsı sağduyum engel oluyor buna. Sağduyum ise beni mutlu kılmağa yetmiyor.»

Günışığı boş yere onun devam etmesini bekledikten sonra, «Hâlâ bir şey anlamış değilim, boşluktayım henüz,» dedi. «Senin beni kolumdan tutup, sağlam bir yere iliştirmen gerekiyor, sen ise bunu yapmıyorsun. Sağduyun, benim iflâsım için dua etmen hep havada kalıyor. Küçük kadın, seni deli gibi seviyorum ve benimle evlenmeni istiyorum. İşte benimkisi bu kadar açık ve bu derece basit. Evlenir misin benimle?»

Dede ağır ağır başını iki yana sallayarak evlenmeyeceğini anlattı. Konuşmağa başladıktan sonra öfkelenmiş gibi görünüyordu; kederli bir öfkeydi ve Günışığı'na karşıydı bu öfke.

«Öyleyse tıpkı senin sorduğun gibi açık ve basit bir şekilde açıklayayım sana,» dedi Günışığı'na. Söze nasıl başlayacağını düşünerek sustu. «Açık yürekli, dürüst bir insansın sen. Benim de açık ve dürüst davranmamı - yani bir kadının olmaması gerektiği kadar dobra dobra olmamı ve seni incitecek şeyler söylememi - ister miydin? Beni kendimden utandıracak itiraflarda bulunmamı ister miydin? Birçok erkeğin, kadına yakışmaz bulabileceği bir davranışta bulunmamı ister miydin?»

Günışığı'nın Dede'nin omzuna doladığı kolu, cesaret vermek için onu biraz daha sıktı, ama kendisi hiç konuşmadı.

«Seninle evlenmeği, hem de çok isterdim, ama korkuyorum. Aynı zamanda senin gibi bir erkeğin beni sevmesi bana gurur da veriyor. Ama çok paran var senin. İşte o körolası sağduyum bu noktada işe karışıyor. Evlensek bile, hiç bir vakit benim erkeğim, sevgilim, kocam olamayacaksın. Paralarına ait olacaksın yine. Biliyorum, ben budalanın biriyim. Kendini bana verebilecek kadar serbest olamıyacaksın sen. Paraların sana sahip; zamanına, düşüncelerine, enerjine, her şeyine paraların sahip, sana şuraya git, şunu yap diye onlar emir veriyor. Anlamıyor musun? Belki de benimkisi bir budalalık, ne var ki ben çok verebilirim kendimden - her şeyimi verebilirim; ama karşılığında da, her ne kadar tümünü değilse de, çok isterim - paraların sayesinde bana verebileceğinden fazlasını...

«Hem, paraların seni mahvediyor; gittikçe kabalaştırıyor seni. Hiç bir vakit seninle evlenemiyeceğime göre, seni sevdiğimi de söyleyebilirim ve bundan utanç duymuyorum. Seni daha hiç tanımadığım zaman, Alaska'dan henüz yeni geldiğin zaman da seviyordum. Bürona yeni girdiğim zaman, benim kahramanımdın sen. Altın arayıcılarının, seyyahların kralı Yanan Gün idin. Görünüşünle, her halinle de öyleydin. Sana bakıp da, âşık olmayacak kadın bulunabileceğini hiç sanmıyorum... O zamanlar. Ama şimdi öyle değilsin.

«Ne olur, ne olur beni affet, seni incittiğim için. Benden açık konuşmamı istedin, ben de konuşuyorum işte. Bu son yıllar boyunca tabiî olmayan bir yaşayış sürdürdün, sürdürmekte de devam ediyorsun. Açık havaların adamı olan sen, şehirde, şehir hayatının bütün pislikleri içine gömüldün. Hiç de o eski Yanan Gün değilsin, seni mahveden şey ise parandır. Gittikçe başka bir insan oluyorsun; daha az ince, daha az temiz ve daha az sağlıklı bir şey haline geliyorsun. Bunun sebebi paran ve yaşayış tarzındır. Sen de farkındasın. Eski vücudun yok şimdi. Gittikçe şişmanlıyorsun ve sağlıklı bir şişmanlık değil bu. Bana

karşı ince ve açık yüreklisin, ama eskiden olduğu gibi, bütün insanlara, bütün dünyaya karşı böyle değilsin şimdi. Sert, zalim bir insan oldun. Çok iyi biliyorum. Unutma ki, seni haftada altı günden aylarca, yıllarca inceledim; seni, senin beni tanıdığından çok, çok daha iyi tanıyorum; en önemsiz görünen noktalara kadar. Zalimlik sadece kalbinde ve düşüncelerinde değil; yüzünde de görülüyor bu. Zalimlik, kendi çizgilerini çekmiş yüzüne senin. Bu çizgilerin belirip kayboluşlarını daima seyrederim. İşte bütün bunların sebebi paran ve paranın seni zorladığı yaşama şeklindir. Caddar, düşük bir insan haline getirdi paran seni. Bu durum, sen mahvoluncaya kadar da devam...»

Günışığı onun sözünü kesmek istedi ama, sesi titreyen Dede, nefes nefese onu susturdu.

«Hayır, hayır; bırak bitireyim, hepsini söyleyeyim. Benimle birlikte atlı gezintilere çıkmağa başladığından beri, aylardır hep düşünüyor, düşünüyor, düşünüyor, ama hiç bir şey söyleyemiyordum, şimdi hazır konuşmağa başlamışken, bırak da bütün düşündüklerimi söyleyeyim. Seni gerçekten de seviyorum, ama seninle evlenerek aşkı mahvedemem. Sen, yavaş yavaş, sonunda benim nefret edeceğim bir şey halini alıyorsun. Elinden bir şey gelmiyor. Belki de beni sevdiğinden çok bu iş kumarını seviyorsun. Bu iş - ki sana hiç, ama hiç bir hayrı yok - seni tamamıyle kendisine bağlamış. Bazen düşünüyorum da, seni bir kadınla paylaşmanın, işle paylaşmaktan daha kolay olacağını zannediyorum. O vakit hiç değilse senin yarın benim olurdu. Ama işin, senin onda dokuzuna, hatta yüzde doksan dokuzuna sahip.

«Unutma ki, benim için evlilik, parasını sarfedecek bir erkeğe sahip olmak değildir. Ben erkeği istiyorum. Sen de beni istiyordun. Farzedelim ki, razı oldum, ama sana sadece kendimin yüzde birini verdim. Farzedelim ki, benim de hayatımda, benim geriye kalan yüzde doksan dokuzuma sahip olan, vücudumun şeklinin bozulmasına, gözlerimin altında torbalar, kenarlarında kırışıklıklar belirmesine yol açan, yüzümü ve vücudumu göze

hoş görünmeyen bir şekle sokan, ruhumu çirkinleştiren başka bir şey var. O zaman benim bu yüzde bir parçamla yetinir miydin? Halbuki sen bana işte bunu teklif ediyorsun. Şimdi de seninle evlenmek istemeyişime, evlenemeyişime hayret ediyor musun hâlâ?»

Günışığı onun bütün diyeceklerini bitirip bitirmediğini anlamak için ağzını açmadan bekledi, ama Dede tekrar devam etti:

«Bencil olduğumu sanma. Nihayet, unutma ki, aşk vermektir, almak değil. Ama kendimi tamamıyle versem bile, sana hiç bir faydası olmayacağını o kadar açıkça görüyorum ki. Hasta bir adam gibisin sen. İş kumarını başkaları gibi oynamıyorsun. Varınla, yoğunla, bütün ruhun, bütün benliğinle oynuyorsun. İnancın ve niyetin ne olursa olsun, karın senin için sadece kısa süreli bir gönül eğlentisinden ibaret kalacaktır, Bob'u al işte; hayvan dışarı çıkmak için ahırında ter ter tepiniyor. Bana hakikulâde güzel bir ev satın alabilirsin, ama ben bu evin içinde esnemekten ya da seni kurtaramamaktan dolayı ağlamaktan harap olurum. Bu iş hastalığı daima seninle evli olacak ve seni çürütmekte devam edecek. Bunda da başka her şeyde olduğu gibi, Alaska'nın karlı yollarında hayatınla oynadığın gibi oynuyorsun. Kimsenin yolda senin kadar hızlı gitmesine, ya da senin kadar çok çalışıp, senin kadar dayanıklı olmasına izin veremezsin. Daima her şeyini ortaya koyacaksın; oynadığın oyuna, bu oyun her ne olursa olsun, bütün varlığını verecek...»

Günışığı ciddî bir tavırla onu tasdik ederek, «Sınır ta göğe kadar,» diye homurdandı.

Dede'nin gözleri, Günışığı'nın gözleri önünde yere doğru inerken, sesi yavaşladı, durdu, yanaklarında bir kırmızılık belirdi.

«Artık başka bir şey söylemiyeceğim,» diye ilâve etti. «Uzun bir vaaz verdim.»

Şimdi Dede, rahat rahat, hiç çekinmeden, kendisini onun koruyucu kolları arasına bırakmıştı; ikisi de, kuvvetli rüzgâr sağanakları halinde geçip giden fırtınayı çoktan unutmuşlardı.

Yağmur sağanağı henüz başlamamış, ama incecik serpintiler sıklaşmıştı. Günışığı'nın kafası karmakarışık olmuştu, konuşmağa başladığı zaman da bu karışıklık devam ediyordu.

«Aklımı başımdan aldın, serseme çevirdin beni, Miss Mason - ya da Dede, zira sana Dede demek hoşuma gidiyor - İtiraf ederim ki, söylediklerinin çoğunda haklısın. Anladığım kadarıyle, çıkardığın sonuç şu ki, eğer meteliksiz olsaydım ve şişmanlamasaydım benimle evlenirdin. Hayır, hayır, şaka yapmıyorum. Sözlerinin doğruluğunu kabul ediyorum, ancak bütün bu sözlerinin altından benim çıkardığım anlam da şu: Eğer cebimde tek sentim olmasaydı ve eğer sağlıklı bir yaşayış şekli sürdürüp, bütün vaktimi iş vesaire ile heba edecek yerde seni sevmeğe, sana kocalık etmeğe ayırabilseydim... O vakit evlenirdin benimle.

«Sözlerin gün gibi açık işte, hem de daha önceden tahmin edemeyeceğim kadar doğru. Gerçekten gözlerimi açtın bir miktar. Ne var ki ben gırtlağıma kadar gömülmüşüm. Elimden ne gelir? İşim hakikaten beni kıskıvrak yakalamış durumda. Ellerim ayaklarım bağlı, onun için kalkıp da yeşil çayırlarda gezinemiyorum. Tıpkı, ayıyı kuyruğundan yakalayan adama döndüm. Bir türlü bırakamıyorum; halbuki seni istiyorum ve seni elde edebilmem için onu bırakmam lâzım.

«Ne yapacağımı bilmiyorum, ama mutlaka bir şey yapmak lâzım. Seni kaybedemem. İmkân yok buna. Kaybetmeyeceğim de. Şimdiden işi ikinci plana attım zaten. İş yüzünden geceleri uykumun kaçtığı hiç olmamıştı zira.

«Bana söyleyecek söz bırakmadın. Alaska'dan geldiğim zamanki gibi olmadığımı biliyorum. O zamanlardaki gibi, köpeklerle zorlu yolculuklar yapamam şimdi. Adalelerim pörsüdü, öte yandan ruhen katılaştım. Eskiden insanlara saygım vardı. Şimdi aşağı görüyorum onları. Bütün hayatımı açık havada geçirdim ben ve öyle sanıyorum ki şehir hayatına uyamayan bir insanım. Biliyor musun, Glen Ellen'de ufak bir çiftliğim var; ondan daha güzel bir çiftlik görmemişsindir ömründe. O taş oca-

ğına da orada rastladım işte. Yazılan mektupları hatırlıyorsundur. İşte çiftliği o zaman görmüştüm, görür görmez de öyle sevdim ki, hemen satın alıverdim. Tepelere atla dolaşmağa çıkmıştım o gün; okuldan çıkmış bir çocuk kadar mutluydum. Köyde yaşasam çok daha iyi bir insan olacağım. Şehir bana yaramıyor. O noktada yerden göğe kadar haklısın. Ben de biliyorum. Peki, ya duaların kabul olunsa da iflâs etsem, karnımı doyurmak için bir işçi gibi çalışmak zorunda kalsam?»

Gerçi Dede, bütün benliğiyle, 'o zaman razı olurum,' der gibiydi, ama Günışığı'na cevap vermedi.

«Tutalım ki, o küçük çiftliğimden, başka hiç bir şeyim kalmadı da, tavuk yetiştirmek, ıvır zıvırla geçinmek zorunda kaldım... O zaman evlenir miydin benimle, Dede?»

«Ah, her zaman beraber olurduk!» diye bağırdı Dede.

Günışığı, «Ama arada bir çift sürmek için senden ayrılırdım,» diye ihtar etti, «ya da yiyecek almağa şehre gitmem gerekirdi ara sıra.»

«Ama yine de büron olmayacaktı ya; ne seni görmeğe sürü sürü adamlar gelecek, ne de sen onlara gidecektin. Ah, ama ne kadar saçma bu konuştuklarımız: olmayacak şeyler! Hem yağmurdan kurtulmak istiyorsak, acele etmeliyiz artık.»

İşte, daha tepeden aşağı yürümeğe başlamadan önce, Günışığı'nın onu tutup öpmesinin tam sırası gelmişti. Ne var ki Günışığı, kafasındaki yeni düşüncelerle o kadar şaşkına dönmüştü ki, durumdan faydalanamadı. Onu sadece kolundan tutup, engebeli yerlerden geçmesine yardım etti.

Düşünceli bir tavırla, «Glen Ellen harikulâde güzel bir yer,» dedi, «senin de görmeni ne kadar isterdim.»

Koruluğun kenarına geldikleri vakit, Günışığı, orada ayrılmalarının daha iyi olacağını söyledi.

«Buraları senin semtin, dedikodu filan yapabilirler görürlerse,» dedi.

Ama Dede, kendisiyle eve kadar gelmesi için ısrar etti.

Evin önündeki basamaklarda, elini Günışığı'na uzatan Dede, «Seni içeri davet edemiyorum,» dedi.

Rüzgâr kesik sağanaklar halinde, deli gibi esiyordu, ama yağmur hâlâ dinmemişti.

Günışığı, «Biliyor musun,» dedi, «bütünüyle düşünecek olursam, bugün benim hayatımın en mutlu günü.» Şapkasını çıkardı, rüzgâr siyah saçlarını dağıtırken, vakur bir sesle devam etti: «Tanrıya, ya da senin dünyada bulunuşunun sebebi her kim veya her ne ise ona, gerçekten de şükran duyuyorum. Zira beni seviyorsun. Bugün beni sevdiğini söylediğin vakit duyduğum sevinci tarif edemem. Sanki...» Düşüncesini tamamlamadı, yüzü yine, Dede'nin çok iyi bildiği o çocuksu ifadeyi aldı. «Dede, Dede,» diye mırıldandı Günışığı, «mutlaka evlenmeliyiz biz. Başka çaremiz yok; her şeyin iyi olacağına dair talihimize güvenmeliyiz.»

Dede'nin gözleri dolmağa başlamıştı, ama dönüp, merdiveni çıkmadan önce başını yine hayır anlamında iki yana salladı.

XX

Feribot sistemi çalışmağa başladıktan ve Oakland'la San Francisco arasındaki yolculuk süresinin yarı yarıya kısaldığı ispatlandıktan sonra, Günışığı'nın harcadığı muazzam paralar geri gelmeğe başladı. Bununla beraber, bu paralar tam anlamıyle geri dönmüş de sayılmazdı, zira Günışığı geri gelen paralarla hemen yeni yeni yatırımlara girişiyordu. Binlerce arsa satmış ve bu arsalar üzerine binlerce ev yapılmıştı. Fabrika arsaları ve Oakland'ın merkezindeki işyerine elverişli arsalar da aynı hızla satılıyordu. Bütün bunlar, Günışığı'nın elinde bulundurduğu çeşitli şirketlerin çok büyük bir yekûn tutan hisse senetlerinin yavaş yavaş yükselmesine yol açtı. Ne var ki, o yine eskiden olduğu gibi büyük bir kazancın kokusunu almış, ortaya varını yoğunu koyarak oynuyordu. Daha şimdiden bankalardan kredi çekmeğe başlamıştı. Sattığı arsaların sağladığı büyük kârlar, başka arsalara ve başka girişimlere yatırılıyor, bu paralarla eskiden aldığı kredilerin hesabını kapatacağı yerde yeni yeni kredi anlaşmalarına girişiyordu. Dawson City'de nasıl piramit kurduysa, aynı şekilde burada da piramit kurmağa başlamıştı; yalnız bu seferki yatırımlarının, eskiden madencilik alanında yaptığı o büyük yatırım kadar rizikolu olmadığını, tam tersine çok sağlam bir yatırım olduğunu biliyordu.

Başkaları da, ufak çapta onun izinden geliyorlar, alıp satarak ufak ufak kârlar ediyorlardı. Bu beklenmedik bir şey değildi ve onların Günışığı sayesinde yaptıkları bu ufak servetler

Günışığı'nı rahatsız etmiyordu. Ancak içlerinden bir tanesi, Simon Dolliver adında biri, öbürlerinden farklıydı. Ortaya epeyce para döktüğü gibi, bu paradan da önemlisi, zekâ, kurnazlık ve cesaretiyle durmadan çevirdiği sermayesi ona Günışığı'nın kesesinden birkaç milyon dolar kazandırmıştı. Dolliver de onun gibi hızlı ve sağlam oynayarak piramit yapmağa devam ediyor, parasını hiç bir zaman bir yerde tutmuyordu. Günışığı birkaç kere, tıpkı kendisinin vaktiyle, Guggenhammer'ler Ophir'e göz diktikleri vakit onların yolları üstüne çıktığı gibi, Dolliver'i kendi yolu üzerinde buldu.

Günışığı'nın dok sistemindeki çalışmaları ağır ilerliyordu; zira bu feribot sistemi kolaylıkla tamamlanabilecek bir şey değil, müthiş para yutan, büyük bir girişimdi. Teknik güçlükler büyüktü; taraklama ve kazık çakma işleri akıl almaz zorluklar ortaya koyuyordu. İskele kazıklarının sağlanması da ayrı bir meseleydi. İyi cins bir kazık, yerine teslim, ortalama yirmi altın dolara mal oluyor ve bu kazıkların binlerce ve binlercesi ekmek peynir gibi kullanılıyordu. Civardaki bütün yetişmiş okaliptüs koruları kullanıldığı gibi, Puget Sound'dan da yığınla çam kazıklar getirilmişti.

Tramvayları için elektrik gücünü eski usulde, güç merkezlerinde üretmek istemeyen Günışığı, «Sierra ve Salvador Güç Kumpanyası»'nı kurdu. Kumpanya kurulur kurulmaz derhal büyük bir nitelik kazandı. Bu kumpanyanın sağladığı elektrik gücünden, San Joaquin vadisinden ve dağlardan doğru, oldukça büyük bir şehri de içine alarak, Contra Costa dağlarına kadar sayısız şehir ve kasaba yararlanabilecekti; bu yüzden iş, sadece tramvaylara değil, sokak ve evlere elektrik ve ışık sağlama projesi şeklini aldı. Sierra'larda güç merkezlerinin kurulacağı arazi satın alınır alınmaz, inceleme grupları hemen yola çıkarılıp, inşaat faaliyetine girişildi.

Ve bu böylece sürdü gitti. Günışığı'nın, paralarını oluk gibi akıttığı binlerce kursak vardı. Ama paraların aktığı bütün bu yerler o kadar sağlamdı ki, kumarbaz doğmuş Günışığı için

bu derece sağlam ve meşru bir kumarı ağır, yumuşak oynamağa imkân yoktu. Bu büyük bir fırsatı ve onun için bu kumarı oynamanın bir tek yolu vardı: Büyük oynamak! En yakın müşaviri, Larry Hegan bile onu ihtiyatlı gitmesi için uyarmıyordu. Hatta tam tersine, bazı bazı Günışığı bu afyonkeş hayalperestin delice projelerini veto etmek zorunda kalıyordu. Günışığı sadece bankalar ve tröst kumpanyalarından kredi almakla yetinmemiş, elinde bulundurduğu şirketlerin pek çoğunun hisse senetlerini de satışa çıkarmak zorunda kalmıştı. Bununla beraber, böyle yaparken oldukça kıskanç davranıp, hisse senetlerinin büyük kısmını yine kendisine alıkoymuştu. Yatırım yapacakların sermayeleriyle iştiraklerine istemiye istemiye razı olduğu şirketleri arasında, Golden Gate Doklar Kumpanyası, Lunaparklar Kumpanyası, Birleşik Su Kumpanyası ve Encinal Gemi İnşa Kumpanyası'yla Sierra ve Salvador Güç Kumpanyası bulunuyordu. Bununla beraber, bütün bu şirketlerin kurucu hisselerini kendisiyle Hegan arasında bölmek suretiyle elinde bulunduruyordu.

Dede Mason'la arasındaki aşk serüveni sadece biraz hızını kaybetmişti, o kadar. Bu aşkın ortaya çıkardığı meseleyi ele almayı geciktirirken, Dede'ye olan aşkı günden güne artıyordu. O kumarbazca gülümsemeyle kendi kendine, «Talih»'in ona en mükemmel kartları dağıttığını, ama kendisinin bunu yıllarca farkedemediğini söylüyordu. Bu kartlar aşktı ve pokerin en mükemmel dağılmış elinden de mükemmeldi. Aşk, kozların en büyüğünden gelmiş bir floş ruvayaldi. Ellerin en kuvvetlisiydi, o da bu elle sonuna kadar oynayacaktı oyun açıldığı zaman. Daha oyun açılmamıştı. Önce şimdiki oyunun bir sonuca bağlanması gerekiyordu.

Ne var ki, Günışığı, Dede'nin o cici evindeki halini, o kahverengi minik terliklerini, tiril tiril entarisini bir türlü kafasından atamıyor, kızın hayalini gözlerinin önünden uzaklaştıramıyordu. Bir pazar günü, yine yağmurlu bir pazar günü, telefon ederek geleceğini bildirdi. Ve Ademoğlu'nun kadına ilk defa

bakıp da onu güzel bulduğu günden beri olageldiği gibi Günışığı da tekrar, erkeğin o kör erkeklik dürtüsünü, kadının teslim olmaktaki gizli zayıflığına karşı kullandı. Miskince dilenmek, yalvarmak âdeti değildi Günışığı'nın. Tam tersine, o her yaptığı şeyde emreden durumundaydı, ama Dede'yi öyle tatlı tatlı kandırışı, ona öyle çocuksu bir yaltaklanışı vardı ki, buna karşı koymak Dede için, yalvaran bir âşığın ısrarlarına karşı koymaktan güç oluyordu. Bununla beraber, sonuç, Dede için hiç de mutlu bir manzara ortaya koymuyordu; nitekim bu sefer de, kendi arzularının sancısı içinde, ama aynı zamanda onu bu zayıflığından nefret ettiren sağduyusunun etkisiyle haykırdı Dede:

«Beni seninle evlenip, şans denemeye ve her şeyin iyi gideceğine dair talihe güvenmeğe zorlayıp duruyorsun. Ve hayat bir kumardır diyorsun. Peki öyleyse. Çıkar bir bozuk para da, at havaya bakalım. Eğer tura gelirse evleneceğim seninle, gelmezse bir daha bana asla evlenmekten söz etmeyeceksin.»

Günışığı'nın gözleri bir an için, aşk ve kumar ihtirası karışımı bir ateşle parladı. Eli irade dışı bir hareketle, bozukluğu çıkarmak için cebine gitti. Sonra durdu, gözlerindeki pırıltı, bir endişe bulutuyla gölgelendi.

Dede, sert bir sesle, «Hadi,» diye zorladı. «Vakit geçirme, sonra belki fikrimi değiştiririm, sen de fırsatı kaybedersin.»

«Küçük kadın.» Günışığı'nın yüzüne muzip bir gülümseme yayıldı, ama ifadesinde en ufak bir şaka yoktu. Düşünceleri de sesi kadar ciddîydi. «Küçük kadın, yaratılıştan, Mahşer'e kadar kumar oynarım; bir meleğin altın harp'ını, bir azizin başındaki haleye karşı koyabilirim kumarda; Yeni Kudüs tapınağının ön basamaklarında yazı-tura atarım veya Pearly Gates kilisesinin avlusunda kılıç çekebilirim; ama eğer aşk üzerine kumar oynarsam kahrolayım. Aşk benim için şansa asla yer veremeyeceğim kadar büyük bir şey. Aşkın sağlam tutulması gerek ve seninle benim aramda sağlamdır onun yeri. Bu yazı-tura-

da kaybetme ihtimalim yüzde bir bile olsa, yine de bir ihtimaldir ve ben bu ihtimali göze almıyorum.»

☆

O yılın baharında 'Büyük Panik' başladı. İlk işaretler, bankaların karşılıksız kredilerini kurtarmak için yaygarayı basmalarıyla belirdi. Günışığı kendi senetlerinin pek çoğunu hemen ödedi, ama içinden bir ses bu isteklerin sadece, rüzgârın bir fırtına şeklini alacağına ve çok yakında, vaktiyle sözünün edildiğini duyduğu malî kasırgaya benzer bir kasırganın Amerika Birleşik Devletleri'ni kasıp kavuracağına işaret ettiğini söyledi ona. Bu kasırganın şiddetinin ne derece büyük olacağını tahmin edemezdi. Bununla beraber elinden gelen bütün tedbirleri aldığı için, hiç bir korkusu yoktu.

Para piyasadan hızla çekilmeğe başladı. Doğu bankalarının en büyüklerinden birkaçının iflâsıyle başlayarak, para darlığı her tarafa yayılmağa başladı ve bir an geldi, memlekette ki bütün bankalar verdikleri kredileri geri istemeğe başladılar. Günışığı kapana fena kısılmıştı; çünkü, ilk defadır ki meşru yoldan oynuyordu. Eskiden olsa, böyle bir panik ve paniği kovalayan değer düşüşü onun ekmeğine yağ sürer, piyasanın iyice beline vurup kolay bir yağma yapmasını sağlardı. Nitekim, yükünü tutmuş spekülatörlerin yavaş yavaş inlerinden çıkıp, değer düşüşüne hazırlandıklarını, çifte hasat için ortalığı rahat rahat kolaçan ettiklerini görüyordu. Kendisi için sıkı durup, dayanmaktan başka yapılacak şey yoktu.

Durumu olduğu gibi görebiliyordu. Verdikleri paraları geri isteyen bankaların şiddetle paraya ihtiyaçları bulunduğunu çok iyi biliyordu. Ama onun ihtiyacı daha fazlaydı. Bankaların, onun teminatını da istemediklerini biliyordu. Teminatın onlara bir faydası yoktu. Böyle bir değer düşüşü sırasında yapılacak satıştan hayır gelmezdi. Günışığı'nın teminatları sağlamdı, emindi, hepsi de geçerliydi; ama herkes bir ağızdan 'para, para, pa-

ra' diye haykırırken bu teminatların hiç bir değeri yoktu. Günışığı'nın direttiğini gören bankalar daha başka teminatlar istediler ve para darlığı arttıkça isteklerini normal zamanlardakinin iki, hatta üç misline çıkardılar. Günışığı, bu isteklerin bazılarına boyun eğdi, ama çoğuna karşı dayattı, hem de amansızca mücadele ederek.

Yıkılmak üzere olan bir duvarın arkasına geçmiş, elinde kil, oradan oraya koşarak duvarı ayakta tutmağa çalışan birine benzetilebilirdi. Duvar her yanından yıkılmak tehlikesiyle karşı karşıyaydı, onun için de Günışığı, elinde kil, en zayıf yerleri pekiştirerek, durmadan dört dönüyordu. Bu kil, paraydı ve gereken yerlere parça parça, azar azar, ama ancak ihtiyaç hayatî dereceye vardıkça yetiştiriliyordu. Günışığı'nın durumunu sağlamlaştıran, ona en büyük destek olan şey de Yerba Buena Feribot Kumpanyası, Birleşik Tramvay Hatları ve Birleşik Su Kumpanyası idi. Her ne kadar halk artık ev, fabrika ve işyeri arsaları satın almıyor idiyse de, onun tramvaylarında, onun feribotlarında yolculuk etmek, onun suyunu kullanmak zorundaydı. Bütün sermaye dünyası 'para, para!' diye avaz avaz bağırır ve parasızlıktan mahvolurken, her aybaşı onun kasalarına şehir suyundan binlerce dolar akıyor, tramvayları ve feribotları ona her gün on bin dolarlık bir hasılat sağlıyordu.

Nakit paraya ihtiyaç vardı ve eğer Günışığı kendisine düzenli olarak nakit para akıtan bu ırmağını iyi kullanabilirse paçasını kurtaracaktı. Bunun için de durmaksızın mücadele etmesi gerekiyordu. Geliştirme işleri durdurulmuş, sadece gerekli tamir işleri görülüyordu. Günışığı en şiddetli savaşını işletme masraflarına karşı veriyordu ve bu, sonu gelmiyen bir savaştı. Kemerleri sıkma politikasını bir an bile gevşetmiyordu. Büyük ödenek sahiplerinden maaşlı memurlarına, büro kırtasiye eşyasından posta pullarına kadar, kemerleri sıkma politikasını uygulamadığı yer kalmamıştı. Şefleri, müdürleri ödenekleri kısma alanında mucizeler yarattıkları zaman bile onların sırtlarını okşayıp, daha fazlasını istiyordu. Onlar ellerini ümitsizlik içinde

havaya kaldırıp pes ettikleri zaman da, daha fazlasının nasıl yapılacağını öğretiyordu.

Matthewson'a bir seferinde, «Yılda sekiz bin dolar alıyorsun sen,» dedi. «Bu maaşı hayatında alamamıştın başka yerde. Şimdi senin varlığın da benimkiyle birlikte tehlike içinde. Tazyikin ve rizikonun bir parçasını üstüne alman lâzım. Bu şehirde şahsî kredilerin var. Kullan bakalım kredilerini. Bakkalın, kasabın, çakkalın hesabını ödemeyiver bir süre. Tamam mı? Ayda altı yüz altmış dolar kadar tutuyor çektiğin para. Bu nakde ihtiyacım var benim. Bundan sonra her alacağını veresiye al ve çektiğin parayı yüz dolara indir. Bu fırtına geçene kadar, geri kalan paran üzerinden faiz işleteceğim sana.»

İki hafta sonra maaş bordrosunu önüne çıkardıkları vakit de şöyle konuştu:

«Matthewson, muhasebeci kim, Rogers mi? Senin yeğenin, değil mi o? Tahmin etmiştim. Aysa seksen beş dolar çekiyor. Bundan sonra otuz beş dolar çeksin. Elli doları, faizi işlemek şartıyla bana gelecek.»

Matthewson, «İmkânsız,» diye feryadı bastı. «Bu parayla imkânı yok iki yakası bir araya gelmez adamın; üstelik karısı ve iki de çocuğu...»

Günışığı bas bas bağırarak onun üzerine yürüdü.

«Olamazmış! İmkânsızmış! Ben ne işletiyorum sanıyorsun sen? Budalalar için aşevi mi? Kendilerine bakmaktan âciz bir sürü budalayı besleyip giydirecek, bir de sümüklerini mi sileceğim? Böyle şey olmaz. Şimdi benim en sıkışık zamanım, benim için çalışanların da biraz kendilerini sıkıya sokmalarının zamanıdır. Bürolarımda muhallebici çocukları istemiyorum ben. Şimdi kurt gibi mücadele etme vaktidir, benimle çalışanların da benimle birlikte bu mücadeleye girmeleri lâzımdır. Daha şimdiden Oakland'daki işsizlerin sayısı on bini, San Francisco'dakilerin de altmış bini buldu. Bu bordrodakilerin hepsi de, senin yeğeninle birlikte ya dediğim gibi yaparlar, ya da cehennem olup giderler. Anlaşıldı mı? Eğer içlerinden fazla sıkışan olursa,

sen bizzat gider, kasaptan bakkaldan kredi sağlarsın onlara. Maaşları buna göre kırpacaksın. Ne zamandan beri birkaç bin kişiyi sırtımda ben taşıyorum, biraz da kendi kendilerini taşısınlar bakalım, işte o kadar.»

Su İşleri Müdürü'ne de, «Bu filtrenin değiştirilmesi mi lâzım, diyorsun?» diye sordu. «Onun da çaresi var. Oakland halkı su yerine çamur içsin birazcık; değişiklik olur. Bu suretle temiz suyun kıymetini bilirler. Çalışmayı derhal durdurun. Çıkarın o adamları bordrolardan. Bütün malzeme siparişlerini iptâl edin. Müteahhitler dava mı açarlar? Açarlarsa açsınlar, canları cehenneme. Onların davası sonuçlanana kadar zaten sonumuz belli olacak; ya hapı yutacağız iyice, ya da paçayı kurtaracağız.»

Wilkinson'a ise:

«Son vapur seferini kaldırın,» dedi. «Halk istediği kadar yaygarayı koparsın, vız gelir; evlerine biraz daha erken dönsünler. Sonra şu Yirmiikinci Cadde'yle Hastings arasında işleyen ve 12,45 vapurunu karşılayan son tramvay var; onu da kaldırın seferden. İki-üç yolcu için tramvay çalıştıramam. Ya daha erken vapurlarla gelirler, ya da yaya giderler evlerine. Hayırseverlik gösterisinde bulunulacak zaman değil. Kalabalık saatlerden de bir-iki arabayı kaldırabilirsin. Tramvaylara asılanlardan da para alınsın. Bizi okka altına gitmekten, bu beleşçilerden alacağımız para kurtaracak.»

Bu tasarruf tazyikine dayanamayıp isyan eden bir başka şefine de şöyle söyledi:

«Şunu yapamam, bunu edemem deyip duruyorsun. Neyin yapılıp, neyin yapılamayacağı konusunda sana en son, en yeni örneği vereyim, bak. İstifa etmek zorunda mı kalırsın? Mademki öyledir, pekâlâ. Daha beni kendisine muhtaç edecek adam dünyaya gelmedi. Kim onsuz yapamayacağımı zannederse, aldanır, pasaportunu alır benden.»

Böylece Günışığı savaşı kazanmak için, yolu üstüne çıkanları ezdi, ikna etti, hattâ onlara yaltaklandı bile. Sabahın erken saatlerinden gecenin geç vakitlerine kadar savaşıyor, sa-

vaşıyor, savaşıyordu. Günışığı'nın odası her gün sürü sürü insanla dolup taşıyordu. Kendisini görmeğe çeşit çeşit insanlar geliyor, ya da çağırtılıyordu. Kimine, panik hakkında iyimser bir fikir ileri sürüyor, kimine komik bir fıkra anlatıyor, bir kısmıyla uzun süren ciddî iş konuşmalarına oturuyor, kimine resti çekip, omzunun üzerinden «canın istersen»yi yapıştırıyordu. Derdine derman olacak tek kişi de yoktu üstelik. Durmadan mücadele etmek gerekiyor ve mücadeleyi Günışığı tek başına yürütüyordu. Çevresindeki iş dünyası gürültüyle çökerken, Günışığı'nın mücadelesi her gün aynı şiddetle sürüp gidiyordu.

Her sabah, Hegan'a, «İşler yolunda, ahbap,» diyordu; iradesini başkalarına kabul ettirmek için akla karayı seçtiği, mücadelenin en sıkışık zamanları dışında, bu iyimser cümleyi sabahtan akşama kadar tekrarlıyordu.

Her sabah saat sekizde masasının başında oluyor, saat onda arabasına binip, banka banka dolaşmağa çıkıyordu. Çoğunlukla, bu dolaşmalarında yanında, tramvaylarıyla feribotlarının bir gün önceki hasılatı olan on bin küsur doları da taşıyordu. Bu paralar, malî 'sur'un en zayıf noktalarını takviyeye yetiştiriliyordu. Bir gün içinde Günışığı'yla birkaç banka müdürü arasında birbiri arkasına aynı sahneler geçiyordu. Banka müdürleri korkularından felce uğramış durumdaydılar. Bu bakımdan Günışığı'nın oynadığı bellibaşlı rol, bunlara iyimserlik aşılamak oluyordu. Durum düzeliyordu. Tabiî, düzeliyordu ya. İlk düzelme işaretleri belirmeğe başlamıştı işte. Yapılacak şey, dişini sıkıp, biraz daha dayanmaktan ibaretti. İşte o kadar. Para, Doğu'da biraz daha dönmeğe başlamıştı. Wall Street borsasında son yirmi dört saatteki harekete bir baksınlardı. Bu bir barometreydi. Ryan, böyle böyle dememiş miydi? Sonra, Morgan'ın şöyle şöyle yapmağa hazırlandığı haberi gelmemiş miydi?

Kendi kendisine de, 'tramvayların hasılatı gün geçtikçe artmıyor mu?' diye kuvvet veriyordu. Paniğe rağmen Oakland'a gittikçe daha çok sayıda insan geliyordu. Emlâk piyasası oyna-

mağa başlamıştı bile. Banliyölerdeki dört bin beş yüz dönümden fazla tutan arsalarını satsın mı, satmasın mı diye düşünüyordu işte kendisi de. Satarsa kârdan epeyce fedakârlık yapmış olacaktı tabiî, ama hiç değilse hepsinin de sırtından büyükçe bir yük kalkacak, üstelik tabansızlar da destek bulacaklardı. Asıl dert onlardı zaten; şu tabansızlar. Tabansızlar olmasa, panik de olmazdı. İşte Doğu Sendikası, Sierra ve Salvador Güç Kumpanyası'na konmak üzere harekete geçmiş, hisselerin büyük kısmını satın almak için onunla anlaşmalara girişiyordu. Bu da onların, iyi günlerin yaklaştığına inandıklarını göstériyordu.

Günışığı bankalara tatlı dille, ricayla, yalvarmayla dert anlatamadı da, bankaların sert muamelesiyle karşılaştı mı, hemen aynı şekilde karşılık veriyordu. Onlar kabadayılık taslarsa, Günışığı daha âlâsını yapardı. Bankalar bir ricasını red mi ettiler, bu sefer rica kesin bir istek olarak tekrarlanıyordu. İş kıyasıya dövüş halini alıp da, bütün nezaket ve iyilik maskeleri sıyrıldı mı, Günışığı onların soluklarını kesiveriyordu.

Ama aynı zamanda, ne vakit ve nasıl boyun eğileceğini de biliyordu Günışığı. Sur'un bir noktasında fena halde bir sallantı gördü mü, nakit para akıtan üç kumpanyasından gelen paraların bir kısmıyla hemen imdada yetişiyordu. Bankaların hapı yutması demek, onun da hapı yutması demekti. Bankaların mutlaka ayakta kalması gerekiyordu, zira bankaların iflâsı halinde, bunların ellerinde bulundurdukları Günışığı'nın teminatları hemen bu karmakarışık durumdaki piyasaya sürülüverecekti ki, bu da Günışığı'nın mahvı demek olurdu. İşte bu yüzden, zaman zaman, Günışığı kırmızı otomobilinde günlük hasılatın yanı sıra, en güvendiği, en sağlam şirketlerinin, yani Feribot Kumpanyası, Birleşik Su Kumpanyası ve Birleşik Tramvay Hatları'nın teminatlarını da götürüp vermek zorunda kalıyordu. Bunu istemiye istemiye, adım adım mücadele ederek yapıyordu.

Sırtında bir sürü insanın yükünü taşıdığı gerekçesini öne süren San Antonio Ticaret Odaları Reisi'ne şöyle dedi bir gün:

«Onlar karıncalardır. Bırak ezilsinler. Burada kral benim.

Onlardan kazanacağından çok daha fazlasını benden kazanabilirsin. Tabiî ki senin sırtında da çok yük var, onun için de karar vermen kolay değil. Asıl mesele de bu senin için; sen mi gideceksin, onlar mı? Ben yıkılmam kolay kolay; çok kuvvetliyim ben. Olsa olsa sen beni biraz daha uğraştırırsın, ama kendi başın belâya girer asıl. Senin için tek çıkar yol, karıncaların canı cehenneme deyip, kendi başının çaresine bakmaktır, o zaman ben de yardım elimi uzatırım.»

Yine bu malî buhran sırasında Günışığı bir fırsatını bulup, Simon Dolliver'in işlerine de burnunu sokarak onu yerle bir etmekten geri kalmadı. Simon Dolliver, Golden Gate National Bankası'na sırtını dayamıştı. Günışığı bu bankanın müdürüne şöyle dedi:

«İşte size yardım elimi uzatmağa hazırım, ama biliyorsunuz ki, bunca zamandır Dolliver sizi de bizi de sömürüyor. Bu böyle gitmez. Ne dediğimi duydunuz mu, böyle gitmez bu iş. Sizi kurtarmak için Dolliver silkelense, cebinden on dolar çıkmaz. Bırakın onu ne hali varsa görsün, o zaman bakın nasıl yardım ediyorum ben size. Dört gün için tramvayların bütün hasılatını size ayıracağım; kırk bin dolar nakit demektir bu. Ayın altısında da Sulardan alacağım yirmi bin doları vereceğim.» Omuzlarını silkti. «İster kabul edin, ister etmeyin. Şartlarım bunlar.»

O akşam üstü Günışığı, Hegan'a, «Ortalıkta it iti yiyor,» diyordu, «bu arada ben de kendi payımı başkasına kaptıracak değilim.» İşte böylece, ceplerinde bir kuruş nakit olmayıp da bol bol senet sepet bulunduğu halde Panik dalgasına kapılan bir sürü insanla birlikte Simon Dolliver de dibi boyladı.

Günışığı, Ali'nin külâhını Veli'ye, Veli'ninkini Ali'ye giydirmekte eşsiz bir hüner gösteriyordu. Bu arada da, büyük küçük, gözünden hiç bir şey kaçmıyordu. Üstündeki tazyik korkunçtu. Artık öğle yemekleri de yemiyordu. Günler çok kısa geliyor, öğle tatilinde bile odası dolup dolup taşıyordu. Gün bittiği vakit, o da perişan bir hale gelmiş oluyor ve alkolden

duvarın arkasına sığınmağa her zamankinden fazla can atıyordu. Arabası onu alıp, doğru oteline götürüyordu. Akşam yemeği vakti geldiğinde, viskinin de yardımıyle çoktan kafayı tutmuş, paniği filan unutmuş bulunuyordu. Yatma zamanı geldiğinde de Günışığı artık iyice sarhoştur; gürültücü, şamatacı ye da sulu bir sarhoş değildir, ama bu tatlı, hoş uyuşturucunun tamamıyle etkisi altındadır.

Ertesi sabah ağzı, dili keçe gibi, başında bir sersemlikle uyanır, ama bu sersemlik çabucak geçer; saat sekizde yine masasının başında kavga hazırlıklarına koyulur, saat onda arabasına binip bankaları dolaşmağa çıkardı. Ondan sonra da akşama kadar bir saniye nefes almaksızın, üzerine çullanan endüstri, maliye ve insan tabiatı düğümlerini çözmek için didinip dururdu. Akşam olur olmaz, tekrar otele, tekrar duble martinilerinin başına... İşte günler, haftalarca süren programı buydu Günışığı'nın.

XXI

Gerçi Günışığı dostları arasında gür sesi, yorulmak bilmeyişi, bir enerji ve canlılık kaynağı oluşuyla kendini göstermişti ve öyle bilinirdi, ama aslında o son derece yorgun bir adamdı. Bazı bazı, içkinin etkisi altında bulunduğu zamanlar, ayık kafayla düşündüğünden daha aklı başında, daha duru bir şekilde görebiliyordu meseleleri; nitekim bir gece, pabucunun bir teki elinde, yatağın kenarına oturmuş, Dede'nin, aynı anda iki yatakta uyuyamayacağı şeklindeki aforizması üzerinde düşünürken de aynı şey oldu. Pabucunun teki hâlâ elinde olduğu halde duvarları kaplayan at kılından dizginlere baktı. Sonra pabucu elinden bırakmadan ayağa kalktı ve bitişik iki odayı da dolaşarak dizginleri saydı. Tekrar yatağına gelip oturdu ve ciddî bir tavırla, elinde tuttuğu pabucuna hitap etti:

«Küçük kadın haklı. Bir seferde ancak bir yatakta yatılabilir. Yüz kırk tane dizgin var şurada, halbuki ben bir tanesini bile kullanamıyorum. Bir seferde ancak bir dizgin kullanılabilir. Halbuki ben o bir ata bile binemiyorum ki. Zavallı Bob! Keşke seni çayıra yollasaydım. Otuz milyonun, gelecekte ise daha fazlasının veya hiç'in sahibi; peki ama neye yarıyor yani bu paralar? Paranın satın alamıyacağı o kadar çok şey var ki. Şu küçük kadını satın alamam meselâ. Parayla midemi genişletemem. Günde bir litreden fazla kokteyl içmedikten sonra otuz milyon kaç para eder? Günde yüz litre içebilseydim, o vakit başka olurdu. Ama bir litre; sadece bir litrecik! İşte, otuz

kere milyoner ben, her Allahın günü emrimde çalışanlardan on kere fazla çalıştığım halde, günde iki öğün tadı tuzu bulunmayan yemekten fazlasını yiyemiyorum, bir litreden fazla martini içemiyorum ve ancak bir yatakta yatabiliyorum; duvarlarımı süsleyen yüz kırk dizgine de öylece bakmaktan başka bir şey gelmiyor elimden.» Meyus meyus çevresine bakındı. «Bay Pabuç, fazla gevezelik ettim. Allah rahatlık versin.»

Düzenli, kontrollü içki içmekten çok daha kötüsü, tek başına içmektir; işte Günışığı da yavaş yavaş, tek başına içen bir ayyaş haline geliyordu. Artık başkalarıyle beraber pek nadir içiyor, daha çok otelindeki odasında içkisiyle başbaşa kalmağı tercih ediyordu. Her günkü amansız mücadeleden yorgun dönüp, ertesi sabah yine keçe gibi bir ağızla kalkarak aynı programı tekrarlayacağını bile bile, yatmadan önce kafayı çekiyordu.

Her ne kadar Günışığı'nın gazetelerinin okuyucularıyle öbür satın alınmış ve sesleri kısılmış gazeteler para darlığının ortadan kalktığını, paniğin tarihe karıştığını ileri sürüyor idiyseler de, piyasa henüz eski esnekliğine kavuşmadığı gibi, para sıkıntısı da devam ediyordu. Halka demeç verenlerin hepsi de iyimser, tatlı lâflar ediyorlardı, ama bu lafları edenlerin kendileri çoğunlukla müthiş sıkıntılar içinde kıvranıyorlardı. Günışığı'nın kendi gazetelerinin editörleri, onun özel odasında yapılan toplantılarda bulunup, konuşulanları dinleseler, aldatmacanın farkında olurlardı. Günışığı, meselâ, Sierra ve Salvador Güç Kumpanyası ile Birleşik Su Kumpanyası'nın büyük hissedarlarına şöyle demişti bir toplantıda:

«Fedakârlık yapacaksınız. Elinizde çok iyi bir şey var ve bunu kaçırmak istemiyorsunuz, ama kaçırmamak için mutlaka fedakârlık yapmanız gerek. Boş yere ne kadar sıkıntıda olduğunuzdan dem vurmayın bana. Sıkıntılı devrenin henüz geçmediğini bilmiyor muyum ben? Burada bulunuşunuzun sebebi de bu değil mi zaten. Daha önce de söylediğim gibi, fedakârlık edeceksiniz. Hisselerin çoğu benim elimde olduğu halde, ben diyorum ki, hisseler üzerinden para toplama zamanı gel-

miştir. Ya bu paralar verilir, ya da iflâsa gidilir. Bir kere de iflâsa karar verirsem, öyle bir benzetirim ki hepinizi, neye uğradığınızı şaşırırsınız. Ufaklıklar dökülebilir, ama siz büyükler dayanmak zorundasınız. Siz onu terketmedikçe bu gemi batmaz. Ama onu terkedecek olursanız, daha kıyıya varamadan teker teker hepiniz dibi boylarsınız. Vergi takdiri konulacak, işte o kadar.»

Aynı şekilde, büyük toptancı tacirler, otellerinin kumanyalarını sağlayan müteahhitler ve para para diye yırtınan bütün güruh da onun odasında yarımşar saat ağızlarının paylarını alıp bir güzel haşlandılar. Günışığı onları odasında toplayıp, 'yapardım, yapamazdım,' ne demektir iyice anlattı.

«Bakın size söylüyorum, beni taşıyacaksınız,» dedi onlara. «Eğer bu oyunu basit bir kahve oyunu, bir pişpirik gibi kabul edip de canınız istediği zaman bırakıp evinize gidebileceğinizi sanıyorsanız, aldanıyorsunuz. Bana bak, Watkins, beş dakika önce, artık buna dayanamayacağını söyledin. Şimdi ben sana iki çift laf edeyim. Bal gibi dayanacaksın, hem de sonuna kadar. Buhran atlatılana kadar bana erzak vermeğe devam edecek ve para yerine senet alacaksın. Bunu nasıl yapacağına gelince, orası beni değil, seni ilgilendirir. Klinker ve Altamont Tröst Kumpanyası'na neler ettiğimi hatırlıyorsun, değil mi? Senin işinin içyüzünü senden iyi bilirim ben, onun için, eğer yarı yolda oyun bozanlık etmeğe kalkışırsan mahvederim seni. Kendim mahvolacak bile olsam, yine de bir fırsatını bulup, döner seni de paçandan tuttuğum gibi benimle beraber sürüklerim dibe. Bu hepimiz için bir ölüm kalım savaşıdır, o bakımdan zannediyorum ki, beni ellerinizin üstünde tutup, batmamamı sağlamakta hepinizin çıkarı vardır...»

Günışığı belki de en büyük savaşını, Birleşik Su Kumpanyası hissedarlarına karşı verdi, zira bu şirketin bütün gelirlerinin, geniş savaş cephesini desteklemek üzere kendisine verilmesi için oy kullandı. Bununla beraber keyfî hareketini de hiç bir zaman aşırı dereceye vardırmadı. Servetleri kendisininkiyle

beraber tehlikeye düşen bu insanları fedakârlığa zorlarken, içlerinden iyice köşeye sıkışan, para ihtiyacı dayanılmaz bir hal alan çıktı mı, Günışığı hemen imdada yetişiveriyordu. Böylesine sıkışık bir durumu ancak olağanüstü derecede güçlü bir adam kurtarabilirdi, o adam da Günışığı'ydı. Günışığı, sağa sola yetişti, yeni yeni düzenler, yeni yeni uygulamalar buldu, zayıfları tatlı dille, zor kullanarak ayağa kaldırdı, tabansızlara cesaret verdi, kaçaklara ise göz açtırmadı, merhamet göstermedi.

Nihayet, yaz sonlarına doğru işler düzelmeğe yüz tuttu. Bir gün geldi, Günışığı hiç beklenmedik bir şey yaptı. Bürosundan her zamankinden bir saat erken ayrıldı; bunun sebebi de, paniğin başladığı günden beri ilk defa olarak kendisini bekleyen hiç bir işin bulunmayışıydı. Bürodan çıkmadan önce, biraz gevezelik etmek için Hegan'ın odasına uğradı ve gitmek için kapıya yönelirken de, «Hegan,» dedi, «paçayı kurtardık. Tefeci dükkânından, geride kurtarılmamış bir tek rehin bile bırakmaksızın çıkıyoruz. Kötü günlerin en korkunçlarını atlattık, savaşın sonu da göründü. Birkaç hafta daha dişimizi sıkıp, arada bir çıkacak ufak tefek arızaları da atlattık mı, ellerimize tükürüp yeniden işimize koyulabiliriz.»

Günışığı ilk defa olarak programında değişiklik yaptı. Doğru oteline gideceği yerde, tuttu barları, meyhaneleri dolaştı, bir kadeh orada, bir kadeh burada, ikişer üçer kadeh de tanıdıklarına rastladığı yerlerde çekti. Akşam yemeğine gitmeden önce son kadehini almak için Parthenon'a uğradığında, bu şekilde bir saat kadar dolaşmış bulunuyordu. Bu süre içinde de aldığı alkolle adamakıllı kafayı tütsülemiş; neşesini bulmuştu. Barın bir köşesinde birkaç delikanlı, şu meşhur güç denemesine girişmişler, dirseklerini karşılıklı koymuş, birbirlerinin kolunu yatırmağa çalışıyorlardı. Geniş omuzlu genç bir devin dirseği hiç yerinden kalkmıyor, delikanlı önüne gelenin kolunu deviriyordu. Günışığı ilgilendi.

Günışığı'nın sorusuna cevap veren barmen, «Slosson'dur bunun adı, Birleşik Devletler çekiç atma şampiyonudur; bu

yıl bütün rekorları kırdı, dünya rekorunu da kırdı. Çok yaman bir delikanlı, çok.» dedi.

Günışığı 'aferin' gibilerden başını sallayıp, onların yanına gitti ve dirseğini, genç devin dirseği karşısına koydu.

«Şu kuvvet denemesini bir de benimle yapmanı istiyorum, evlât,» dedi.

Genç adam güldü ve Günışığı'yla el kavuşturdu; Günışığı'nın hayretle açılan gözleri önünde yere yıkılan kol da, yine Günışığı'nın kendi kolu oldu.

«Dur bir dakika,» diye mırıldandı Günışığı. «Bir kere daha deneyelim. Geçen sefer tam hazır değildim.»

Tekrar kavuşturdular ellerini. Bu sefer daha çabuk gitti Günışığı. Saldırmak için gerilen adaleleri çarçabuk savunmaya geçti, boş yere dayanmaya çalıştı ve kolu yattı. Günışığı sersemlemişti. Delikanlının hiç bir hüneri yoktu bu işte. İkisinin de hünerleri eşitti, hatta işe hüner karıştıysa, Günışığı'nın hüneri daha da üstün sayılırdı. Kolunu yatıran kuvvetti, acı kuvvet. İçkileri ısmarladı, hâlâ sersem sersem, kolunu kaldırıp, düşünceli bir şekilde seyretti bu tanımadığı, yeni şeyi. Tanımıyordu bu kolu o. Bunca yıldır yanında taşıdığı kol değildi bu muhakkak ki. Peki, ya eski kolu? Ah, eski kolu olsa, genç devin kolunu yatırmak işten değildi. Ama bu kol... Öyle şaşkın bakıyordu ki koluna, etraftan gülüşmeler oldu. Günışığı çekiç atma şampiyonuna doğru eğildi.

«Evlât,» dedi, «gel de kulağına bir sır söyleyeyim. Hemen buradan çık, git ve henüz alışmadan içkiyi bırak.»

Delikanlının yüzü öfkeden kızardı, ama Günışığı bozulmadan devam etti:

«Sen babanı dinle, evlât, bak ne diyor. Ben de genç bir adamım, ama aynı zamanda da genç değilim. Bak sana söyleyeyim, birkaç yıl önce benim için senin kolunu devirmek işten bile değildi.»

Slosson inanmayarak baktı, ötekiler pis pis sırıtıp Günışığı'nın çevresine toplanarak onu konuşturmak için kışkırttılar.

«Sana vaaz vermiyorum evlât. İlk defadır ki, yenilgiye uğruyorum hayatımda; bu işi de sen yaptın. Ben de zamanında bu işi yapmıştım birkaç kere, öyle yabana atılacaklardan olmadığımı sen kendin de anlamışsındır. Ama sana şu kadarını söyleyeyim ki, bugün milyonlarımın hesabını kendim de bilmiyorum ve bütün bu milyonları, şurada senin kolunu yatırabilmek için feda etmeğe hazırım. Yani, demek istiyorum ki, şehirde yaşamak, oburca yemek yemek ve ata binmemek üzere geride bıraktığım, vaktiyle geceleri yıldızların altında uyuduğum o yerlerden ayrıldığım zamanki halime dönmek için her şeyimi vermeğe razıyım. İşte sana hissettiklerimi söyledim. Buralarda insanın yaptığı iş yaktığı muma değmiyor. Kendine iyi bak, öğüdümü de ara sıra hatırla. İyi geceler.»

Günışığı döndü ve hafifçe yalpalayarak kapıdan çıktı; konuştuğu sırada bulut gibi sarhoş olması, verdiği vaazın ahlâk yönünden etkisini sıfıra indirmişti tabiî.

Günışığı hâlâ sersem bir vaziyette oteline vardı, akşam yemeğini yedi ve yatmağa hazırlandı.

«Vay süt kuzusu, vay!» diye homurdandı. «Kolumu öyle kolayca yatırırsın, ha. Benim kolumu!»

Kendisini hakarete uğratan kolunu kaldırıp, salakça bir şaşkınlıkla seyretti. Hiç yenilmemiş koluna baktı! Circle City'deki devlerin korktukları koluna! Kolejli bir çocuk çıksın da ondan sonra, yüzünde alaylı bir tebessümle bu kolu yere vursun! Hem de iki kere! Dede haklıydı. O aynı adam değildi artık. Durum onun gördüğünden de ciddiydi. Ama şimdi sırası değildi durumu düşünmenin, iyi bir uyku çektikten sonra sabahleyin enine boyuna düşünecekti durumunu.

XXII

Günışığı her zamanki gibi dili damağı kurumuş, ağzı keçeleşmiş olarak uyandı, yatağının başucunda duran sürahiden bir bardak su içti ve bir gece evvel bıraktığı yerden düşünmeğe başladı. Malî buhranın şiddetini kaybedişini yeniden gözden geçirdi. Nihayet işler düzelmeğe başlamıştı. Gerçi piyasa henüz canlanmamıştı, ama kötü günler de arkada kalmıştı. Hegan'a dediği gibi, şimdi gerekli olan şey, kontrolü gevşetmeden biraz daha dayanmaktan ibaretti. Yine tehlikelerle karşılaşılacaktı, ama geçirdikleri kadar önemli olmayacaktı bunlar. Güçlü bir darbe yemiş olmasına rağmen kazasız belâsız atlatıyordu badireyi işte; uğradığı zarar ise, Simon Dolliver ve daha onun gibi pek çoğunun başına gelenler yanında solda sıfır kalırdı. Kendisiyle iş yapanların hepsi de onunla birlikte kurtuluyorlardı. Günışığı kendisini kurtarmak için, onları cephede birlikte savaşmağa zorlamıştı, ama işte onlar da kurtulmuşlardı.

Düşünceleri, Parthenon barında kolunu yatıran genç atlete, yenilgiye uğrayışına gitti. Olay artık eskisi gibi onu sersemletmiyordu, ama Günışığı, kuvvetini kaybetmekte olan her erkek gibi, bir üzüntü, acı duyuyordu. Durum, kendi kendisini bile aldatmasına imkân vermeyecek kadar açıktı. Kolunun neden yenildiğini biliyordu o. İhtiyarladığı için yenilmemişti. Henüz en verimli, en kudretli çağındaydı ve aslına bakılırsa, delikanlının kolunun yenilmesi gerekirdi. Günışığı, gücünü kuvvetini, sağlığını çok kötüye kullandığını biliyordu. O, yıllardır, kuv-

vetine, sanki hiç kaybolmayacakmış gözüyle bakmış, kalbin kuvveti yıldan yıla azalmıştı. Kendisinin de itiraf ettiği gibi, yıldızların altından gelip, şehirlerde, kümeste yaşamağa başlamıştı. Çok kere yürümesini bile unuttuğu oluyordu. Ayağını otomobile, taksiye ya da tramvaya binmeğe alışmıştı şehirde. Hiç idman yapmadığı gibi, adalelerini alkolle de çürütmüştü.

Peki bütün bunlara değer miydi bu? Parasının ne değeri vardı yani? Dede haklıydı. Bu para ona, bir seferde yatılacak iki yatak alamadığı gibi, kendisini kölelerin en sefil durumuna da getirmişti. Onu sımsıkı bağlamıştı. İşte şu anda bile bağlanmış durumdaydı. Canı istese bile yatağında kalamazdı. Parası onu çağırıyordu. Biraz sonra işbaşı düdüğü çalacak ve o ister istemez buna boyun eğecekti. Günün ilk ışıkları penceresinden içeri doluyordu. Bob'la tepelerde, yanında Mab'inin üstünde Dede de olduğu halde gezmek için mükemmel bir gündü. Gelgelelim bütün o milyonları ona bu güzel günü satın alamazdı işte. Beklenilen geçici buhranlardan biri her an başgösterebileceği için, işinin başında bulunması gerekiyordu. Otuz milyon! Bu otuz milyonu, Dede'yi Mab'e binmeğe kandıramıyordu işte; Mab da orada, çayırda yağlanıp duruyordu. Otuz milyonun, bir adamın sevdiği kızla ata binmesini bile sağlayamadıktan sonra ne kıymeti vardı? Onu bir oraya, bir buraya koşturan, üzerine değirmen taşları gibi çöken, çoğalırken onu mahveden ve ayda doksan dolara çalışan bu kıza ulaşmasını engelleyen otuz milyon dolar!

«Hangisi daha iyi?» diye sordu kendi kendisine. Günışığı'nın bütün bu düşünceleri, Dede'nin düşünceleriydi. Günışığı'nın iflâsı için dua ettiğini söylerken bunu anlatmak istemişti Dede. Eski kolu değildi bu. Dede, bu kolu ve bu vücudu, gayet tabii sevemezdi Günışığı'nın yıllarca önceki o temiz, güçlü kolu ve vücudu gibi. Gencecik bir süt kuzusu bu kolla istediği gibi oynamıştı. Kolu ihanet etmişti Günışığı'na. Birdenbire olduğu yerde dikildi. Hayır, Tanrı adına, kendisi ihanet etmişti koluna asıl. Dede'ye ihanet etmişti. Haklıydı, bin defa haklıydı, yerden

göğe kadar haklıydı Dede ve paranın kölesi haline gelmiş, viskiden çürümüş, kokuşmuş bir cesetle evlenmeyi reddedecek kadar da aklı başındaydı kızın.

Yataktan kalkıp, gardrobun kapısındaki uzun bir aynada kendisini seyretti. Hiç de hoş değildi. O eski, zayıf yanakları gitmişti. Gördüğü yanaklar şişman, kendi ağırlıklarıyle sarkan yanaklardı. Dede'nin bahsettiği zalim çizgileri aradı yüzünde ve buldu; aynı zamanda zalimce pırıltıları içinde bulduğu gözlerin, bir gece önceki içkiden, yıllardan beri her gece içtiği içkiden çamura döndüğünü de gördü. Gözlerinin altında iyice beliren torbalar ona dehşet verdi. Pijamasının kollarını sıvadı. Çekiç atma şampiyonunun, kolunu yatırışına şaşmamak gerekti. Bunlara adale denmezdi zira. Adalelerinin üstünde kalın bir yağ tabakası vardı. Pijamasının üstünü çıkardı sırtından. Yine dehşete kapıldı; bu sefer de vücudunun iriliği onu dehşete düşürdü. Hiç de güzel bir manzara değildi. Zayıf karnının yerinde şimdi tombul bir göbek vardı. Omuz, göğüs ve karın adalelerinin yerinde ise kat kat, yağlı, löpür löpür et tabakaları sarkıyordu.

Yatağın kenarına oturdu ve gözlerinin önünden, gençliğindeki mükemmel vücudu, başkalarının dayanamadığı güçlüklere göğüs gerişi, günlerce süren; uzun, karlı yollarda insanı yorgunluktan öldüren bir yarış temposu içinde yere serdiği Kızılderililer ve köpekler, kendisini arslanlar gibi bir öncüler ırkının içinde kral yapan kuvvet denemeleri geçti.

İşte terslik buradaydı. O vakit, hafızasının görüş alanı içinde, Glen Ellen'de karşılaştığı beyaz saçlı, beyaz sakallı, başı açık, seksen dörtlük ihtiyar, elinde köpük köpük süt dolu bakraç, yüzünde de sona eren yazın bütün sıcaklığı ve doymuşluğu ile, batan günün ışıklarıyle yıkanarak yokuşu tırmandığı haliyle belirdi. Yaşlılık ona derlerdi. Günışığı ihtiyarın, «Ya, seksen dört yaşındayım, ama pek çok gence taş çıkartırım,» dediğini duyar gibi oldu. «Hayatımda hiç yan gelip yatmadım ben. 1851'de ovaları bir öküz arabasıyle geçtiğim vakit, yedi çocuklu bir aile babasıydım.»

Bunun arkasından, dağ başındaki açmada üzüm yetiştirip, şarap yapan ihtiyar kadını hatırladı; yolunun üstüne bir tavşan gibi fırlayan Ferguson, o bir zamanların ünlü gazete yazı işleri müdürü, ufak tefek adam aklına geldi. Kendi elleriyle dikip, yetiştirdiği meyve ağaçları, dağdan gelen pınarı ve evini kurduğu o fundalık arazi ona yetiyordu. Ferguson bir meseleyi halletmişti. Sıska, sağlığı bozuk bir alkolik iken, doktorların elinden ve şehrin kümes hayatından kaçıp, kuru bir süngerin suya girişi gibi, sağlığa kavuşmuştu. 'Eh' diye düşündü Günışığı, 'doktorların kendisinden ümit kestikleri böyle zayıf bir adam sapasağlam bir çiftçi haline gelirse, aynı şartlar altında, kendisi gibi bütün derdi şişmanlık olan bir adam neler yapamaz?' Gözlerinin önünde vücudu, gençliğindeki mükemmelliğine kavuşmuş haliyle belirdi. Dede'yi düşündü ve aklına gelen bir fikrin heyecanıyle oturduğu yerde birdenbire dikildi.

Uzun zaman oturmadı. Her zamanki gibi, bir çelik kapanını andıran kafası şimşek gibi çalışarak, beliren fikri adamakıllı açıp, bir tuval gibi, sehpaya iyice gererek tutturdu. Büyükşimdiye kadar aklına gelen fikirlerin hepsinden büyük bir fikirdi bu. Günışığı bu fikri eline aldı, evirdi, çevirdi, her yanından iyice yokladı, bakmadık tarafını bırakmadı. Fikrin sadeliğine bayılmıştı. Zevkinden kıkır kıkır güldü kendi kendine, kararını verdi ve giyinmeğe başladı. Tam giyinirken, telefon etmek için durdu.

İlk önce Dede'ye telefon etti.

«Bugün büroya gelme,» dedi. «Bir iki dakika için seni görmeğe ben geleceğim.»

Başkalarına da telefon etti. Otomobilini emretti. Bob'la Kurt'un Glen Ellen'e gönderilmeleri için Jones'a talimat verdi. Glen Ellen çiftliği işini bir an önce bitirip, çiftliğin tapusunu yeniden ve Dede Mason'ın üzerine çıkarmasını söyleyerek Hegan'ı hayretler içinde bıraktı. Hegan, «Kimin?» diye sordu. Günışığı hiç sinirlenmeden, «Dede Mason'ın üzerine,» diye ce-

vap verdi, «bu sabah telefon iyi çalışmıyor, her halde, D-e-d-e M-a-s-o-n. Anladın mı?»

Yarım saat sonra Berkeley'e doğru uçuyordu Günışığı. İlk defa olarak, büyük kırmızı araba Dede'nin tam evinin önünde durdu. Dede onu salona almak istedi, ama Günışığı başını sallayıp, onun odasını işaret etti.

«Orada,» dedi, «başka yerde olmaz.»

Kapı kapanınca, Dede'yi kollarının arasına aldı. Sonra elleriyle onu omuzlarından tutup, yüzüne baktı.

«Dede, eğer sana samimî olarak Glen Ellen'de yaşayacağımı, oraya cebimde bir sent bile para götürmeyeceğimi, nafakamı çıkarmak için alnımın teriyle çalışacağımı ve bir daha iş alanında asla oyun oynamıyacağımı söylersem, benimle birlikte gelir misin oraya?»

Dede, sevincinden hafif bir çığlık koparıp, başını onun göğsüne dayayarak, Günışığı'na iyice sokuldu. Ama bir an sonra, başını geriye atıp, bir kol boyu çekildi Günışığı'ndan.

Soluğu kesilmiş bir halde, «An-anlamadım,» dedi.

«Daha soruma cevap vermedin; gerçi cevaba lüzum yok bana kalırsa. Her neyse, seninle hemen evleniyoruz. Bob'la Kurt'u gönderdim bile. Sen ne zaman hazır olursun?»

Dede gülümsemesini gizleyemedi. «Yarabbim, ne fırtına gibi adamsın, sen! Aklımı başımdan aldın. Daha hiç bir açıklamada da bulunmadın bana.»

Günışığı da ona bir gülümsemeyle cevap vererek, «Bak buraya, Dede,» dedi. «Buna kumarbazlar, 'elin açılışı' derler. Artık bundan sonra, seninle öyle uzaktan merhabalaşmak, kaçamaklı konuşmalar yapmak yok aramızda. Doğru dürüst konuşacağız; gerçek neyse onu söyleyeceğiz. Şimdi sen benim bazı sorularıma cevap ver, ben de seninkileri cevaplandırırım.» Sustu. «Hoş, zaten soracak bir tek sorum var: Evlenecek kadar seviyor musun beni?»

«Ama...» diyecek oldu Dede.

Günışığı sert bir sesle, «Aması, maması yok,» diye sözünü

kesti. «El açıldı, dedik. Sana evlenmekten bahsediyorsam, başlangıçta ne dediysem onu kastediyorum; gidip çiftlikte yaşayacağız. Bunu yapacak kadar seviyor musun beni?»

Dede bir an ona baktı, sonra gözkapakları indi ve bütün haliyle razı olduğunu belli etti.

«Haydi öyleyse, harekete geçelim.» Günışığı onu hemen kapıya götürecekmiş gibi, bacak adaleleri gerildi. «Otomobilim dışarıda bekliyor,» dedi, «şapkanı al, yeter, gecikmeğe lüzum yok.»

Eğilip Dede'yi öperken, «Her halde buna izin vardır,» dedi.

«Benim sorularıma cevap vermedin daha. Bu nasıl mümkün oluyor? İşini nasıl bırakabiliyorsun? Bir şey mi oldu?»

«Hayır, henüz bir şey olmuş değil, ama çok yakında bir bomba gibi patlayacak olaylar. Yürekten ettiğin duan kabul olundu, nedamet getirdim. Sen benim Tanrımsın ve ben sana tapacağım. Geri kalanların canı cehenneme. Yerden göğe kadar haklıymışsın sen. Ben bunca yıldır kendi paramın kölesiymişim; eh, iki efendiye birden hizmet edilemiyeceğine göre, paraya boş verdim ben de. Dünyadaki bütün paraları kazanabileceğimden çok daha kısa zamanda seni kazanacağım, işte o kadar.» Dede'yi tekrar sıkı sıkı kucakladı. «Seni kazandım Dede, kazandım.»

«Sana söylemek istediğim bir-iki şey daha var. Son içkimi de içmiş bulunuyorum. Şu anda sen bir içki küpüyle evleniyorsun, ama kocan başka türlü olacak. Öyle çabuk değişip, başka bir insan olacak ki, sen bile tanıyamayacaksın. Bundan birkaç ay sonra, bir sabah Glen Ellen'de uyanacak, evde seninle birlikte tamamıyle yabancı birinin bulunduğunu görecek, onunla yeni baştan tanışmak zorunda kalacaksın. 'Ben, Mrs. Harnish'im, siz kimsiniz?' diyeceksin. Ben de, 'Ben Elam Harnish'in küçük kardeşiyim, ağabeyimin cenaze töreninde bulunmak için Alaska'dan geldim,' diyeceğim. Sen, 'Ne cenazesi?' diyeceksin. Ben diyeceğim ki, 'İşte şu Yanan Gün adındaki hiç bir işe yaramaz, kumarcı, içkici adamın; sabahtan akşama ka-

dar iş alanındaki kumar masası başında oturmaktan kalbi yağ bağlayarak, şişmanlıktan bozulup ölen adamın cenazesi.' 'Evet hamfendi,' diyeceğim, 'doğrusu kümeste yaşamağa iyi alışmıştı o, ama işte sizi mutlu kılmak için, onun yerine ben geldim. Şimdi hamfendi, eğer izin verirseniz, siz kahvaltıyı hazırlayana kadar ben de çayıra gidip ineği sağayım.'

«Senin için gerçekten yanıp tutuşuyorum, küçük kadın,» diye mırıldandı Günışığı. «Sen olduktan sonra, otuz milyonun gözümde otuz sent kadar bile değeri yok.»

Dede, yanakları al al olmuş, gözlerindeki pırıltı her zamankinden çok altın pırıltısına yakın, Günışığı'nın şimdiye kadar hiç görmediği bir renkte, «Ne olur otur biraz, hem makul ol,» dedi.

Ama Günışığı onu kucaklamış, bir türlü bırakmıyordu; otururken Dede'yi de çekti, yanına oturttu ve kollarının arasından bırakmadı.

«'Evet hamfendi,' diyeceğim, 'Yanan Gün denen herif iyi bir eşekti, ama öldüğü daha iyi oldu. Tavşan postlarına bürünüp kar üstünde uyumak varken, kalktı, kendi kendisini hapse soktu. Yürümesini unuttu, bedeniyle çalışmaz oldu, yalnız martini'lerle kokteyllerle yaşar hale geldi. Sizi sevdiğini zannetti, hamfendi ve elinden geleni yaptı, ama içkisini, parasını, kendini, velhasıl hemen hemen her şeyi sizden daha çok seviyordu.' Sonra da diyeceğim ki, 'Hamfendi, bana bir bakın da, ne kadar başka olduğumu görün. İçkiye merakım yoktur, cebimdeki bütün para da bir dolar kırk sentten ibarettir. Eski baltayı körlettiğim için yenisini almam lâzım, sizi de ilk kocanızın sizi sevdiğinden on kere fazla sevebilirim. Biliyorsunuz, hamfendi o çok şişmandı, halbuki bende bir dirhem yağ yok.' Kolumu sıvayıp sana pazumu göstererek diyeceğim ki, 'Mrs. Harnish, o şişko para kesesiyle evlilik tecrübenizden sonra, böyle tığ gibi bir delikanlıyle, benimle evlenmek istemez misiniz?' O vakit sen, zavallı Günışığı için döktüğün gözyaşını silecek, gözlerinde istekli bir ifadeyle bana sokulacaksın, ben de, tabiî gencecik bir

delikanlı olduğum için, biraz kızararak, seni kollarımın arasına alacağım ve... İşte, ondan sonra ağabeyimin dul karısıyle evlenip o evde yemek pişirirken ben de günlük çiftlik işlerini yapmağa gideceğim.»

Günışığı hikâyesinin en heyecanlı yerinde onu tekrar kucaklayıp öperken, Dede, yanakları al al ve âdeta ışıktan bir hale içinde, aynı zamanda dargın bir tavırla, «Ama sorularıma hâlâ cevap vermedin,» dedi.

«Peki nedir öğrenmek istediğin?» diye sordu Günışığı.

«Bütün bunlar nasıl mümkün olabiliyor? Onu bilmek istiyorum. Böyle bir zamanda nasıl oluyor da işlerini bırakabiliyorsun? Yakında bomba gibi patlayacak dediğin olay nedir? Ben...» Dede kızardı ve bir tereddüt geçirdi. «Ben senin soruna cevap verdim, ama.»

Günışığı'nın bütün muzipliği gözlerindeki pırıltıda toplanmıştı, «Haydi gidip, evlenelim seninle,» diye ısrar etti. «Biliyorsun ya, şu benim küçük kardeşime yolu açmam lâzım, onun için fazla ömrüm kalmadı.» Dede, bir sabırsızlık belirtisi gösterdi, onun üzerine Günışığı ciddî ciddî devam etti: «Bak, mesele aşağı yukarı şöyle, Dede. Şu panik başladığından beri eşek gibi çalışıyorum, ama bütün bu süre içinde bana verdiğin fikirler kafamda hep gelişti durdu. İşte bu sabah da filiz verdi bu fikirler. Her zamanki gibi, büroya gitmek için kalktım bu sabah da. Ama büroya gitmedim. Bütün bu filizlenme işte hemen oracıkta olup bitiverdi. Güneş pencereden gülüyordu; tam tepelerde gezintiye çıkılacak bir gündü. Büroya gitmeden otuz milyon kere fazla seninle gezmek istiyordu canım. Ama bunun imkânsız olduğunu da biliyordum. Sebep? Sebep büroydu. Büro bırakmıyordu yakamı. Paralarım önümde, arka ayağının üstüne dikilip şahlanmış, bana yol vermiyordu. Bu kahrolası para işte ikide birde yolumun üstüne böyle dikilir benim. Bunu sen kendin de bilirsin.

«Ondan sonra yolları ikiye ayırmağa karar verdim. Yollardan biri büroya, öbürü de Berkeley'e gidiyordu. Ben, Berkeley

yolunu tuttum. Bundan sonra da bir daha büroya asla adımımı atmayacağım. Her şey bitti artık, hepsi geçmişte kaldı, iyice, tamamıyle mahvolması için ben de elimden geleni yapacağım. Kararımı verdim. Görüyorsun ya, ben de dindarım; hem de eski dindarlardan. Bu din, en eski dinlerden de eski olan aşk dinidir. İşte hepsi BU, anladın mı, BU; kocaman büyük harflerle yazılmış bir B-U.»

Dede ona, yüzünde anîden beliriveren heyecanlı bir ifadeyle baktı:

«Yani?...» diye başladı.

«Evet, onu demek istiyorum. Bütün işleri tasfiye ediyorum. Bırakacağım, her şeyin canı cehenneme gitsin. Bu otuz milyon karşıma dikilip de yüzüme karşı, seninle tepelere gidemeyeceğimi söylediği vakit, artık ayağımı yere basmanın zamanı geldiğini anladım. İşte şimdi yere basıyorum. Sen varsın, çalışacak gücüm var, bir de Sonoma'daki ufak çiftliğim. Bunlar bana yeter; bunlardan başka hiç bir şey alıkoymayacağım, bir de Bob'la Kurt ve yüz kırk dizgin. Geri kalan her şeyin cehenneme kadar yolu var. Hepsi bir yığın süprüntü.»

Ama Dede ısrar ediyordu:

«Şu halde bu-bu korkunç kayıp gerekli değil?» diye sordu.

«Ben de sana deminden beri anlatmak istiyorum ki, GEREKLİ. Eğer bu otuz milyon, kalkıp da yüzüme karşı, tepelerde seninle gezemeyeceğimi söyleyebileceğini sanıyorsa...»

«Hayır, hayır; şakayı bırak,» diye sözünü kesti onun Dede. «Onu demek istemedim, biliyorsun işte. Ben iş bakımından bu tasfiye gerekli mi, değil mi, onu öğrenmek istiyorum. Gerekli mi?»

Günışığı, hayır anlamında başını salladı.

«Asla gerekli değil. Mesele de burada ya. Panik yüzünden işlerim durduğu ve bırakmak zorunda kaldığım için bırakmıyorum işi. Paniği yendiğim, atlattığım ve zaferi kazandığım zaman kovuyorum işi. Bu da işe artık metelik vermediğimi ispat

eder. Önemli olan sensin, küçük kadın, onun için bu defaki oyunumu seni kazanmak için oynuyorum.»

Ama Dede, onun kollarının arasından sıyrılıp, öteye çekildi.

«Sen delisin, Elam.»

Günışığı vecde gelmişçesine, «Bir daha söyle,» dedi. «Milyonların şıkırtısından bin kere tatlı vallahi.»

Dede bunları duymamazlıktan geldi:

«Delilik bu. Sen ne yaptığını bilmi...»

«Ah, biliyorum, bal gibi biliyorum,» diye onu temin etti Günışığı. «Kalbimin biricik sevgilisini kazanıyorum. Senin serçe parmağın bile çok daha kıymetlidir...»

«Ne olur, bir dakikacık aklını başına topla.»

«Hayatımda hiç bu kadar aklı başında olduğumu hatırlamıyorum. Ben ne istediğimi biliyorum, istediğimi elde edeceğim de. Seni ve açık havayı istiyorum. Ayaklarımı kaldırımdan, kulaklarımı da telefondan kurtarmak istiyorum. Tanrının yarattığı en güzel yerlerden birinde ufacık bir çiftlik evinde yaşamak ve burada ufak tefek çiftlik işleriyle uğraşmak... İnekleri sağmak, odun kesmek, atları tımar etmek, toprağı sürmek istiyorum; senin de o çiftlik evinde benimle yaşamanı istiyorum. Bunun dışında her şeyden bıktım, usandım. Paranın satın alamayacağı tek şeye sahip olduğum için, dünyanın en talihli adamıyım ben. Sen benimsin ve seni ne otuz milyon, ne otuz milyar satın alabilir, ne de otuz sent...»

Kapının vurulması, Günışığı'nın sözünü yarıda bıraktı. Dede telefona cevap vermeğe gittiğinde, Günışığı memnun memnun «Çömelmiş Venüs»'ü ve Dede'nin odadaki cici bicilerini seyre daldı.

Geri dönen Dede, «Mr. Hegan,» dedi. «Telefonda bekliyor. Önemli olduğunu söyledi.»

Günışığı, başını iki yana sallayarak gülümsedi.

«Lütfen M. Hegan'a telefonu kapatmasını söyle. Artık büroyla hiç bir ilişiğim kalmadı, hiç bir şey duymak da istemiyorum iş konusunda.»

Bir dakika sonra Dede tekrar döndü.

«Kapatmıyor, Unwin'le Harrison bürondaymışlar, seni görmek istiyorlarmış. Mr. Hegan, Grimshaw ve Hodgkins Bankası'nın başının dertte olduğunu söyledi. İflâs etmek üzereymişler. Yardım istediklerini söyledi Mr. Hegan.»

Bu kötü bir haberdi. Gerek Unwin, gerek Harrison, büyük bankaları temsil ediyorlardı ve Günışığı çok iyi biliyordu ki, Grimshaw ve Hodgkins kurumunun iflâsı, daha bir sürü başka kurumun iflâsına yol açar, çok ciddî bir buhranın başlamasına sebep olurdu. Ama o gülümseyip, başını iki yana salladı ve o klişeleşmiş büro edasını taklit ederek, «Miss Mason, lütfen Mr. Hegan'a elimizden bir şey gelmediğini, telefonu kapamasını söyleyiniz,» dedi.

«Ama bunu yapamazsın,» dedi Dede.

«Bak nasıl yapıyorum,» diye ciddî bir sesle cevap verdi öteki.

«Elam!»

«Bir daha söyle!» diye bağırdı Günışığı. «Düzinelerle Grimshaw ve Hodgkins'in canı cehenneme, yeter ki sen bir kere daha söyle!»

Dede'yi elinden yakalayarak kendisine doğru çekti.

«Bırak Hegan yorulana kadar beklesin telefonun başında. Böyle bir günde onunla kaybedecek bir saniyemiz bile yok bizim. O yalnız kitapları mitapları sever, halbuki ben kollarımın arasında, bütün serkeşliğine rağmen beni daima sevmiş olan gerçek bir kadını tutuyorum.»

XXIII

«Ama senin yaptığın savaşı biraz ben de biliyorum,» diye iddia etti Dede. «Eğer şimdi duracak olursan, bütün yaptıkların, her şey mahvolur. Bunu yapmağa hakkın yok. Yapamazsın.»

Günışığı'nın inadı inattı. Başını sallayıp, insanı öfkeden kudurtacak şekilde gülümsedi.

«Hiç bir şey mahvolmaz, Dede, hiç bir şey,» dedi. «Bu iş oyununu bilmiyorsun sen. Bu oyun kâğıt üstünde oynanır. Anlamıyor musun? Klondike'dan çıkardığım altınlar nerede benim? Yirmişer dolarlık altın paralar halinde, saatlerde, yüzüklerde... Bana ne olursa olsun, bu paralar, bu saatler, bu yüzükler yine kalır. Farzedelim ki, şu anda öldüm ben. Bunun altına en ufak bir etkisi olmaz. Şu anda neyse, yine öyle kalır altın. Benim hükmüm yalnız kâğıda geçer. Binlerce dönümlük arazinin tapusu var bende. Pekâlâ. Tapuları da yak, beni de. Arazi yine olduğu gibi kalır, öyle değil mi. Yağmur yine yağar, tohumlar yine yeşerir ve evler kurulmakta devam eder, tramvaylar gider gelir o toprakların üstünde. İşler ise kâğıt üzerinde yürür. Ben bu kâğıtları ya da hayatımı kaybedeyim, hiç bir şey değişmez; bu ne topraklardaki bir tek tohum tanesini değiştirir, ne de ara sokaklardaki bir ot demetini.

«Hiç bir şey kaybolmayacak... Ne doklardan bir kazık, ne demiryollarından bir travers, ne de feribotların kazanından bir atmosferlik istim. Kâğıtlar bende de olsa, başkasında da, tramvaylar yine işleyecek. Halk, Oakland'a akın etmeğe başladı bir

kere. Bak, yeniden inşaat arsaları satıyoruz. Akını durdurmağa imkân yok. Banâ ya da tapularıma ne olursa olsun, o üç yüz bin kişi yine de gelecektir. Onları taşıyacak araçlar, barındıracak evler; içecekleri iyi su, yakacakları elektrik, her şey, her şey olacak.»

Bu sırada otomobiliyle Hegan çıkageldi. Otomobilinin kornasını açık pencereden duydular; araba, Günışığı'nın büyük kırmızı otomobilinin yanına park etti. Arabanın içinde Hegan'la birlikte Unwin ve Harrison bulunuyordu, Jones da şoförün yanına oturmuştu.

Günışığı, «Yalnız Hegan'ı göreceğim,» dedi Dede'ye. «Öbürlerini görmeme lüzum yok, arabada beklesin onlar.»

Hegan kapıda, Dede'ye, «Sarhoş mu?» diye fısıldadı.

Dede, hayır anlamında başını sallayıp, onu içeri aldı.

Günışığı, Hegan'ı, «Günaydın, Larry,» diye karşıladı. «Otur bakalım şöyle. Pek telâşlı görünüyorsun.»

Ufak tefek İrlandalı, «Telâşlıyım ya,» diye hırladı. «Eğer hemen bir şeyler yapmayacak olursak, Grimshaw ve Hodgkins kurumu hapı yutacak. Neden gelmedin büroya? Ne yapacaksın bu durumda?»

Günışığı hiç acele etmeksizin, «Hiç bir şey yapacak değilim,» dedi. «Ha, yalnız bırakacağım, iflâs etsinler, bence...»

«Ama...»

«Grimshaw ve Hodgkins kurumuyla hiç bir alışverişim olmadı benim. Onlara bir borcum da yok. Üstelik kendi kendimi de iflâs ettireceğim. Buraya bak Larry, sen beni tanırsın. Kararımı verdim mi bir kere, caymayacağımı bilirsin. Kararımı verdim işte. Bütün bu oyunlardan bıktım. Elimden geldiği kadar kurtulmak istiyorum, onun için de en kestirme yol iflâs etmektir.»

Hegan patronuna bakakaldı, sonra, dehşet dolu bakışlarını Dede'ye çevirdi; Dede şefkat dolu bir gülümsemeyle başını sallayarak Günışığı'nı doğruluyordu.

«Onun için, bırak her şey yıkılsın, Larry,» diye devam et-

ti Günışığı. «Senin bütün yapacağın şey, kendini ve dostlarımızın hepsini korumaktır. Şimdi sana nasıl hareket edeceğini anlatacağım, kulaklarını aç, dinle. Kimsenin zarar görmemesi gerek. Benimle birlik olanların hepsi, şu işten zararsız ziyansız çıkmalıdır. Bütün maaş ve ücret bakiyeleri derhal ödensin. Su kumpanyasından, feribotlardan ve tramvaylardan çektiğim bütün paralar geri verilsin. Senin de hiç bir zararın olmayacak. Hissedarı olduğun bütün kumpanyaların durumu sağlama bağlanacak...»

Ufak tefek avukat, «Sen delirmişsin, Günışığı,» diye bağırdı. «Bütün bu söylediklerin deli saçması. Ne oldu sana? Esrar filan mı çektin, ne yaptın?»

Günışığı, «Esrar çektim ya,» diye gülümseyerek cevap verdi. «Şimdi de kusuyorum esrarı. Şehirde yaşamaktan, iş oyunları oynamaktan bıkkınlık geldi artık. Köye, yeşilliklere, güneşe gidiyorum. Dede de benimle birlikte geliyor. Bu bakımdan, beni ilk tebrik edecek adam olmak fırsatına sahipsin.»

«Tebrik—in canı cehenneme!» diye homurdandı Hegan. «Böyle bir budalalığa razı olmam ben.»

«Oh, olacaksın, olacaksın; zira razı olmazsan işler daha fena karışır, birtakım büyük iflâslar daha olur ve pek çok kimsenin canı yanar sonra. Sen şimdiden bir milyonluk adamsın Hegan, eğer dediklerime kulak verirsen, bu işten burnun kanamadan da sıyrılabilirsin. Ben kendi canımı yakmak istiyorum, hem de adamakıllı. İstediğim bu benim; istediğim şeyle benim arama girecek kimse, ya da kimseler de daha dünyaya gelmemiş. Anladın mı, Hegan? Anladın mı?»

Hegan dönüp, «Ne yaptın bu adama?» diye hırladı. Dede'ye.

«Dur bakalım biraz, Larry.» İlk defa olarak Günışığı'nın sesi sertleşiyordu; yüzünün bütün zalimce çizgileri bir anda belirivermişti. «Miss Mason benim karım olacak; onunla istediğin kadar konuşabilirsin, ama sesinin tonunu değiştirmek şartıyle, yoksa hastaneyi boylarsın, aklının, hayalinin almayacağı işler

gelir başına. Sana bir şey daha söyleyeyim. Bütün bunlar benim fikrim; onun hiç bir ilgisi yok. O da deli diyor bana.»

Hegan üzüntülü bir ifadeyle, ağzını açmadan, başını iki yana salladı ve hayretle bakmakta devam etti.

«Bazı mülkler üzerine gelip geçici davalar açılacaktır, tabii,» dedi Günışığı. «Ama bunlar uzun boylu bir sıkıntı vermeyecektir. Sen herkesi bir an önce kurtarmaya bak... Yani maaşlarını bana veren; kredi açan ve mücadelede beni destekleyen herkesi. Şu New Jersey'li alıcıların üstüne düştükleri arazi var ya, heriflere bir fırsat verirsen bütün craziyi hemen satın alıp kapatırlar. Fairmont bölümü bu arazinin en kıymetli kısmıdır; buradan bir kısmını dönümü iki yüz elli dolara kadar satabilirsin. Bu seni biraz ferahlatır. Öte yandaki iki bin dönümlük parçayı dönümü eli dolardan satabilirsen iyidir.»

Deminden beri dinleyen Dede, birdenbire karar vermişcesine ayağa kalktı ve iki adamın karşısına geçti. Rengi uçmuştu, ama yüzünde kararlı bir ifade vardı; onun bu hali. Günışığı'na, Dede'yi Bob'un sırtında ilk gördüğü günü hatırlattı.

«Durun,» dedi Dede. «Bir şey söylemek istiyorum. Elam eğer bu şekilde delice hareket edersen seninle evlenmem. Seninle evlenmeyi reddediyorum.»

Hegan o perişan halinde, Dede'ye şükran dolu gözlerle baktı.

Günışığı, «Şansımı deneyeceğim yine de,» diye söze başladı.

«Dur!» diye tekrar sözünü kesti onun Dede. «Eğer bu şekilde hareket etmezsen evlenirim seninle.»

Günışığı insanı çileden çıkaran bir ağırlık ve serinkanlılıkla, «Meseleyi iyice anlayalım, bakalım,» dedi. «Anladığıma göre, eğer iş oyunlarına devam edersem benimle evleneceksin, öyle mi? Yani, deliler gibi çalışıp, küp gibi içki içersem evleneceksin benimle?»

Günışığı her soruyu sorduktan sonra bir an susuyor, Dede de her seferinde başıyla doğruluyordu.

«Hemen evlenecek misin, benimle?»

«Evet.»

«Bugün? Şimdi?»

«Evet.»

Günışığı bir an düşündü.

«Hayır, küçük kadın, olmaz. Böyle yürümez bu iş, bunu sen de biliyorsun. Ben seni istiyorum, senin tamamını; senin tamamını elde edebilmek için de kendimi tamamıyle sana veriyorum. Eğer iş oyununa devam edecek olursam, sana kendimden verecek hiç bir şeyim kalmaz. Ah, Dede, çiftlikte seninle beraber olunca, senden de emin olacağım, kendimden de. Sana zaten güveniyorum. İstediğin kadar mırın kırın et, yine de benimle mutlaka evleneceksin. Sen de Larry, artık kalkıp gitsen iyi edersin. Bir süre daha otelde kalacağım. Bir daha büroya ayak basmayacağıma göre de, bütün imzalanacak evrakı oteldeki daireme getir. Ne zaman istersen beni telefonla arayabilirsin otelde. Bu iş bitecek. Anladın mı. Benden hayır yok artık.»

Hegan'ın gitmesini istediğini anlatmak üzere ayağa kalktı. Hegan ise şaşkınlıktan dili tutulmuş gibiydi. O da ayağa kalktı, ama ne yapacağını bilmeksizin, yardım arar gibi çevresine bakınıp duruyordu.

«Tamamıyle deli saçması, çılgınlıktan başka bir şey değil,» diye mırıldandı.

Günışığı elini onun omzuna koydu.

«Topla kendini, Larry. Hep insan yaratılışının acaipliklerinden bahsederdin sen, işte ben de sana yeni bir misal veriyorum, ama şimdi beğenmiyorsun. Ben senden daha büyük bir hayalperestim, işte mesele bundan ibaret, yalnız ben gerçekleşecek şeyleri hayal ederim. Hayatımın en büyük hayalini gerçekleştirmek üzereyim...»

«Varını yoğunu kaybederek,» diye patladı Hegan.

«Tabii... Sahip olduğum, ama istemediğim her şeyi kaybederek. Ne var ki, ben yine de, şu yüz kırk dizgine güveniyorum. Haydi sen şimdi Unwin'le Harrison'u al da götür şehre. Ben

otelimde olacağım. Ne zaman istersen beni ararsın orada telefonla.»

Hegan çıkar çıkmaz, Dede'ye dönüp, elini elinin içine aldı.

«Sana gelince küçük kadın,» dedi, «artık büroya gitmene lüzum yok. Kendini işten çıkarılmış farzet. Hem unutma ki, senin patronunum ben; bonservis almak için bana başvuracaksın. Eğer dediklerimi yapmazsan bonservis filan vermem ha. Sen bu arada rahatına bak ve yanında götüreceğin eşyaları düşün, zira senin eşyalarını kullanacağız çiftlikte; hiç değilse, salon ve oturma odasında.»

«Ama, Elam, kabul etmiyorum, etmiyorum! Eğer bu delice hareketi yaparsan, evlenmem seninle.»

Dede elini onun avcundan çekmek istedi, ama Günışığı babaca bir tavırla, öbür eliyle de kapadı Dede'nin elini.

«Bana dürüst cevap ver bakayım,» dedi. «Haydi, soruyorum sana. Hangisini tercih ediyorsun? Beni ve parayı mı, yoksa beni ve çiftliği mi?»

«Ama...»

«Aması maması yok. Beni ve parayı mı?»

Dede cevap vermedi.

«Beni ve çiftliği mi?»

Dede yine cevap vermedi, ama Günışığı'nda telâştan eser yoktu.

«Görüyorsun ya, vereceğin cevabı biliyorum. Dede; onun için konuşulacak bir şey kalmadı başka. Şu andan itibaren, sırtımızdan yükü atmış. Sonoma dağlarının yolunu tutmuş bulunuyoruz. Sen neler götüreceğine karar ver de, bir-iki güne kadar iki-üç adam gönderirim ben; ambalajları onlar yaparlar. Bu da, bizim hesabımıza başkalarının son çalışması olacak. Çiftlikte ambalâjları kendimiz açıp, eşyamızı kendimiz yerleştiririz.»

Dede son bir teşebbüste daha bulundu:

«Elam, birazcık makul olamaz mısın? Durumu yeni baştan

gözden geçirmen için hâlâ vakit var. Hemen telefon edip Mr. Hegan'ı bulabilirim; büroya varır varmaz...»

Günışığı neşeyle, «Şimdilik aranızda en makul insan benim,» dedi. «Bana baksana bir kere! Tam senin istediğin gibi sakin, bir kral kadar da mutluyum. Halbuki öbürleri, kafaları koparılacak birer tavuk gibi, çevremde ciyak ciyak dolanıp duruyorlar.»

Dede, «Eğer faydası olacağını bilsem, ben de ciyak ciyak bağıracağım,» tehdidini savurdu.

Günışığı da, «O zaman ben de seni kollarımın arasına alıp, yatıştırmak zorunda kalırım,» tehdidiyle cevap verdi. «Haydi artık gidiyorum ben. Mab'i elden çıkardığın çok yazık oldu. Onu çiftliğe gönderebilirdin. Ama onun gibi bir kısrak bulacağım ben sana.»

Günışığı ayrılmak üzere merdivenin başında dururken, Dede, «O adamları hiç gönderme,» dedi. «Eşya filan toplayacak değilim, çünkü evlenmeyeceğim seninle.»

«Hiç korkmuyorum,» dedi Günışığı ve basamakları indi.

Üç gün sonra Günışığı, kırmızı otomobiliyle Berkeley'e gitti. Bu, otomobiline son binişiydi, zira ertesi sabah otomobil bir başkasının oluyordu. Paniğin başından beri, Kaliforniya'daki iflâsların en büyüğü onunki olmuştu. Üç gündür gazeteler hep bundan bahsetmiş, sonradan Günışığı'nın kendilerini tamamıyle kurtardığını, çıkarlarını koruduğunu öğrenen pek çok adam ona ateş püskürüp durmuştu. İşte yavaş yavaş ortaya çıkan bu gerçekler, Günışığı'na deli damgasının vurulmasına yok açtı. Bütün işadamları, hiç bir akıllının bu şekilde hareket etmeyeceği görüşünde birleşmişlerdi. Öte yandan, onun bir akşamcı olduğu gerçeğiyle, Dede'yle aralarındaki gönül serüvenini kimse duymadı; bu bakımdan, varılan sonuçlar hep, Alaska'lı yırtıcı sermayedarın aklını kaçırdığı merkezinde toplandı. Günışığı ise gülüp, gazetecilerle görüşmeyi reddederek, şüpheleri daha da kesinleştirdi.

Günışığı otomobilini Dede'nin kapısı önünde durdurdu ve

her zamanki aceleciliğiyle hareket ederek, daha tek kelime söylemeden onu kollarının arasına aldı. Ancak Dede kendisini onun kolları arasından kurtarıp, Günışığı'nı oturttuktan sonra konuştu beriki.

«Bitirdim işi,» diye haberi verdi Günışığı. «Gazeteleri görmüşsündür, her halde. Tamamıyle temizlendim. Glen Ellen'e ne vakit hareket etmek istediğini öğrenmek için uğradım. Bir an önce gitmemiz lâzım, zira Oakland'da hayat pahalılaştı son günlerde. Oteldeki dairemin kirası ancak hafta sonuna kadar ödendi; daha fazla kalacak param yok. Yarından itibaren de tramvayla yolculuk etmek zorundayım; onlar da yirmi beş sentlikleri yutuyor yani.»

Sustu, Dede'ye baktı ve bekledi. Dede'nin yüzünden kararsızlık ve endişe okunuyordu. Derken, Günışığı'nın çok iyi tanıdığı o gülümseme dudaklarında yayılmağa başladı ve nihayet başını arkaya atarak kahkahayı koyverdi.

«Eşyalarımı toplayacak adamlar ne zaman geliyor?» diye sordu.

Tekrar güldü ve Günışığı'nın bir ayınınkileri andıran kollarından kurtulmak için, boş yere kaçmağa çalıştı.

«Sevgili Elam,» diye fısıldadı, «sevgili Elam.» Ve ilk defa olarak Günışığı'nı kendiliğinden öptü.

Eliyle onun saçlarını okşadı.

Günışığı, «Gözlerin altından sanki şimdi,» dedi. «Bu gözlere bakarak, beni ne kadar sevdiğini söyleyebilirim.»

«Gözlerim uzun zamandan beri böyle altın rengindeydi, senin için Elam. Küçük çiftliğimizde de hep altın rengi kalacak.»

«Saçlarında da bir çeşit kırmızı altın rengi var.» Günışığı birdenbire Dede'nin yüzünü ellerinin arasında alarak kendisine çevirdi ve uzun uzun gözlerinin içine baktı. «Geçen gün, benimle evlenmeyeceğini söylediğin vakit de gözlerin bu altın rengini almıştı ama.»

Dede başıyla doğruladı ve güldü.

«Senin istediğin olacaktı yine,» diye itirafta bulundu. Ama

böyle bir delilliğe katılamazdım doğrusu. O paralar senindi, benim değil. Halbuki öteden beri seviyordum seni. Elam; oynaya oynaya bıktığı otuz milyonluk oyuncağını kıran koca çocuk halinle de seviyordum seni. 'Hayır' dediğim zamanlar hep, bunun 'evet' demek olduğunu biliyordum. O sıralarda da gözlerimin altın rengini aldığına eminim. Bir tek korkum vardı benim, o da her şeyini kaybedemeyeceğin korkusuydu. Çünkü sevgilim, seninle evlenmem gerektiğini biliyordum; seni de, çiftliği de, Bob'u da, Kurt'u da, senin at kılından dizginlerini de o kadar seviyordum ki. Sana bir sır söyleyeyim mi? Sen benim yanımdan ayrılır ayrılmaz o gün, hemen Mab'i sattığım adama telefon ettim.»

Dede yüzünü bir an Günışığı'nın göğsünde sakladı, sonra başını kaldırıp yüzüne baktı; yüzü sevinçten pırıl pırıl parlıyordu.

«Dudaklarım ne derse desin, o zamandan kararımı vermiştim. Evlenecektim seninle. Ama yine de, her şeyini kaybetmen için dua ediyordum. Bu kararı verdiğim için, Mab'i aradım sonradan. Ama onu alan adam da hemen başka birisine satmış, atı satın alanın da kim olduğunu bilmiyormuş. Tıpkı Piedmont tepelerinde gezdiğimiz gibi, seninle, Bob'un ve Mab'in sırtında Glen Ellen tepelerinde de gezmek istiyorum.»

Mab'in nerede olduğunu nerdeyse söyleyecekti Günışığı, ama güç belâ dilini tutabildi.

«Sana tıpkı Mab gibi bir kısrak bulacağıma söz veriyorum,» dedi.

Fakat Dede hayır anlamında başını salladı; bu konuda teselli istemiyordu.

Günışığı konuşmayı daha tehlikesiz bir kanala sokmak için acele ederek, «Bak, bir fikrim var,» dedi. «Biz şehirden kaçıyoruz, öte yandan senin ne hısımın ne akraban var şehirde, bu bakımdan şehirde evlenmemizde hiç bir anlam yok. Fikrim şu: Ben çiftliğe gidip her şeyi düzene koyarım, bakıcının da pasaportunu veririm eline. Bir iki gün sonra sen de arkadan,

sabah treniyle gelirsin. Bu arada ben rahibi bulur, hazır bekle rim. Başka bir fikrim daha var. Yanında binicilik elbiselerini de getir bir bavulun içinde. Tören biter bitmez, hemen otele gidip üstünü değişirsin. Dışarı çıktığında seni bir çift atla bulursun; hemen atlara atlar gezmeğe çıkarız, böylelikle de sen hiç vakit kaybetmeden çiftliğin bütün o güzel manzaralarını görmüş olursun. Gerçekten de güzel bir çiftlik, Dede. Şimdi her şeyi kararlaştırdığımıza göre, öbür gün seni sabah treniyle bekleyeceğim.»

Dede cevap verirken kızardı.

«Bir fırtına gibi acelecisin.»

Günışığı şivesini yayarak, «Ey, hamfendi,» dedi, «doğrusu günışığı'nı yakmaktan nefret ederim. Yaptığım israf rezalet zaten. Seninle yıllarca önce evlenebilirdik.»

İki gün sonra, Günışığı, Glen Ellen otelinin dışında Dede'yi bekliyordu. Tören bitmişti. Günışığı, Dede'yi binici elbisesini giymesi için içeri yollamış, bu arada da kendisi atları getirmişti. Bir eliyle Bob'un, bir eliyle de Mab'in dizginlerinden tutup atları yedeğe almış bekliyor, Kurt da yalağın dibine uzanmış, gölgede yatıyordu. Kızgın Kaliforniya güneşi, Günışığı'nın eski yanık tenini iki gün içinde geri getirmeğe başlamıştı bile. Ama yine de, Dede'nin binici elbiseleri içinde, elinde kamçı, ayaklarında eski Piedmont usulü çizmelerle otelden çıktığını görünce, yüzüne bir kırmızılık yayılıverdi. Dede'nin yüzü de Günışığı'nın bakışlarına karşılık verip, gözlerini atlara çevirdiği zaman alev alev yanmağa başladı.

Nefesi kesilmiş bir halde, «Oh, Elam,» diyebildi.

Bunu âdeta bir dua gibi söylemişti, ama binlerce anlam taşıyan bir dua gibi. Günışığı masum görünmeğe çalıştı, ama içinden muziplik yapma arzusu taşıyordu sanki.

Dede ilerledi, kısrağı okşadı ve erkeğine dönüp fısıldadı: «Oh, Elam!»

Sesiyle, gözleriyle her şeyi anlatıyordu Dede; hem de bütün konuşmalardan, bütün düşüncelerden daha derin, daha ge-

niş bir anlatma yeteneğiyle... Bu sesle, bu gözlerde, cinsiyetin ve aşkın bütün o sessiz esrarı ve harikaları toplanmıştı.

Günışığı'nın içinden yine muzipçe bir laf etmek geldi, ama bu an, aşk cilvelerinin bile karıştırılmaması gereken büyük bir andı. İkisi de konuşmadı. Dede, dizginleri eline aldı, Günışığı da eğilip, ellerini kavuşturarak Dede'nin ayağını avcuna aldı ve binmesine yardım etti. Günışığı kaldırırken, Dede de hopladı ve eyere oturdu. Bir saniye sonra, Günışığı da ata binmiş, Dede'nin yanında yerini almıştı. Kurt, sağlarında sollarında o tipik kurt adımlarıyla kayarak giderken, iki kula at üstündeki iki âşık, sıcak yaz günü başlayan balaylarının tadını çıkarmak üzere, şehrin dışındaki tepeye doğru ilerlediler. Günışığı, şarap içmiş gibi başının döndüğünü hissediyordu. Hayatının en zevkli anını yaşıyordu. Hiç bir erkek bundan daha yükseğe tırmanmamıştı ve tırmanamazdı. Bugün, bütün günlerin şahıydı; onun aşk vakti, çiftleşme vaktiydi ve her şey, kendisine bütün ruhuyla bakarak, «Oh, Elam!» diyen bir bakire eşin varlığıyla taçlanıyordu.

Tepenin doruğunu aştılar; Günışığı, hayat dolu toprağı seyreden Dede'nin yüzündeki memnuniyetin derecesini görüyordu. Yeni yetişen başaklarla örtülü tarlaların ötesinde uzanan ağaçlıklı tepeleri gösterdi.

«Bunlar bizim,» dedi. «Çiftliğin küçücük bir kısmı daha bunlar. Biraz sonra büyük kanyonu göreceksin, o zaman seyret asıl. Orada vaşaklar, minkler de var. Geyik de var! Dağlar geyik dolu, hattâ biraz ararsak dağ arslanı bile bulabiliriz. Bir de ufak bir çayır var ki... Eh işte, ben bir şey söylemeyeceğim artık. Sen kendi gözlerinle gör.»

Kil çukuruna giden yolun başladığı kapıya geldiler. İkisi birden, yolun geçtiği geniş otlaktan yükselen taze ot kokusunu burunlarına çektiler. Günışığı'nın buraya ilk geldiği günde olduğu gibi, ağaçlıklara varana kadar, tarlakuşları cıvıldaşa cıvıldaşa, burunlarının dibinden uçuştu; ormanlığa gelince, tarlakuşlarının yerini saksağanlar, keklikler, ağaçkakanlar aldı.

Otlağı gerlde bıraktıkları vakit, Günışığı, «Şimdi kendi topraklarımızda bulunuyoruz,» dedi. «Bu topraklar, şu engebeli kısımları da aşarak, gözün alabildiğine uzanıyor. Bekle de gör, bak.»

İlk seferindeki gibi, Günışığı yine kil çukurunun yanından sola, ormanların içine saptı; birinci pınarı geçtiler, yere yıkılmış çit kalıntılarının üzerinden atlattılar atlarını. Buradan öteye, Dede artık hep bir vecd halindeydi. Kızılağaçların dibinde fokurdayan pınarın yanıbaşında, beyaz çanlarıyle çiçekten bir sağanak halinde bir yabanî zambak daha açmıştı. Bu sefer yere inmedi Günışığı; öne düşerek, ırmağın açtığı bir yoldan büyük kanyona indi. Günışığı daha evvel buralarda atla çok dolaştığı için, dik ve kaygan olmakla beraber yine de b[illegible] yolu meydana gelmişti; bu yoldan inip, dereyi geçtiler, karşı yamacı tırmanarak kızılağaç koruluklarından sıyrıldıktan sonra ilerideki bir meşe ve kayın koruluğuna daldılar. Biraz sonra, yoncaların bel boyu yükseldiği birkaç dönümlük ufak bir açıklığa vardılar.

«Bizim,» dedi Günışığı.

Dede eyerinin üzerinden eğilip olgunlaşmış yoncalardan bir sap kopardı ve başağı dişlerinin arasında ezdi.

«Tatlı dağ otu,» diye haykırdı sevinçle. «Tam Mab'in sevdiği cinsten.»

Bütün gezinti esnasında Dede buna benzer sevinç ve hayret çığlıkları kopardı ikide birde.

Sonoma Vadisi'ne tepeden bakan, yamaçları ağaçlık tepeye geldiklerinde, Günışığı'na dönerek, «Bana bunlardan hiç söz etmemiştin!» dedi.

«Gel,» dedi Günışığı; geri dönüp, gölgelik ormandan geçerek dereyi aştılar, pınar başındaki zambağın yanına geldiler.

Günışığı atıyle, burada da, dik bayırı tırmanan kaba bir yol açmıştı tepenin üstüne kadar. Zikzaklar çizerek tırmanırken, ayaklarının altında ve başlarının üzerinde uzanan bir yaprak denizinin içinden geçiyor gibiydiler. Başlarını nereye çevirseler, yeşil bir duvarla karşılaşıyorlardı; başlarının üzerin

de yemyeşil bir çatı gibi uzanan ağaç dalları ve yaprakları arasından bir yer bulan güneş ışınları, yer yer parlak bir ok gibi işliyordu içeriye. Çevrelerinde, mini mini baldırıkaralardan birkaç metrelik baldıranlara, kocaman kocaman eğreltiotlarına kadar, zengin bir bitki âlemi yer alıyordu. Sağlarında sollarında, aşağıda, yukarıda, devrilmiş büyük ağaç kütükleri görüyorlardı.

Dede bir ara atını durdurup, bu güzellik karşısında derin bir iç geçirdi.

«Sanki derin, yeşil bir gölün dibinden yukarı doğru çıkan yüzücüler gibiyiz,» dedi. «Gün ışığı ve gök yukarıda, biz ise gölün yüzlerce kulaç dibindeyiz.»

Tam atlarını sürdükleri sırada Dede'nin gözüne, eğreltiler arasında, 'Erithronium' adı verilen bir çeşit menekşe ilişince tekrar çekti dizginleri.

Tepeye vardıkları zaman, sanki yeşil gölün içinden başka bir dünyaya çıkmış gibi oldular; bulundukları yerde, kadife gövdeli ağaçlar arasından, aşağıda uzanan, güneş ışınlarının yıkadığı yamaçlara, mavi, beyaz zambaklarla halı gibi örtülmüş, minicik derenin iki tarafında yayılan çayırlara bakıyorlardı. Dede ellerini çırptı.

«Büronun havasından hakkaten çok daha güzel,» dedi Günışığı.

«Hakkaten,» diye cevap verdi Dede.

Hakikaten kelimesini her zaman yanlış telâffuz ettiğini bilen Günışığı, Dede'nin bilhassa 'hakkaten' dediğini ve bunu ona olan sevgisinden dolayı yaptığını anlamıştı.

Aşağıdaki dereyi aşıp, ilerdeki alçak, kayalık tepeye varan yolu tuttular; bu tepeyi de aşarak, ufak kayın ormanını geçtikten sonra, iki yakasında çayırlıklar uzanan derenin bulunduğu öbür ufak vadiye çıktılar.

Günışığı, «Eğer hemen bir bıldırcın sürüsüne rastlamazsak şaşarım,» dedi.

Daha o sözünü yeni bitirmişti ki, Kurt'un dört bir tarafından büyük bir bıldırcın sürüsü, müthiş bir kanat şakırtısıyle

kalktı; yavru bıldırcınlar onların gözü önünden kaçıp çalılıklara sığınarak âdeta sır oldular.

Günışığı, Dede'ye, tepesi yıldırımla parçalanmış büyük kızılağacın üstünde keşfettiği atmaca yuvasını gösterdi. Dede de, Günışığı'nın daha önce görmediği bir tarla faresi yuvası buldu. Buradan ayrılıp, eski koru yolunu tuttular ve şarap rengi volkanik arazide yüzlerce dönümlük bir yeri kaplayan üzüm bağlarına vardılar. Buradan da keçi yolunu izleyerek, yine bir sürü korulardan, çalılıklardan, açıklıklardan geçip, tepenin yamacına indiler ve büyük kanyonun ağzında kurulu çiftlik evinin üst başına geldiler.

Günışığı atları bağlarken, Dede evin bir ucundan öteki ucuna kadar uzanan geniş verandayı dolaştı. Dede'ye çok sakin gelmişti burası. Tam Kaliforniya yazlarına özgü, rutubetsiz, sıcak, en ufak bir esintinin olmadığı bir gündü. Bütün evren uykudaydı sanki. Bir yerden, hu çeken güvercinlerin tembel sesleri duyuldu. Rastladığı bütün pınarlardan kana kana su içmiş olan Kurt, memnun memnun içini çekip, verandanın gölgesine yattı. Dede, Günışığı'nın ayak seslerini duydu, heyecanla nefesini tuttu. Günışığı, Dede'yi elinden yakaladı, kapının tokmağını çevirirken, Dede'nin elinin titrediğini hissetti. Sonra kolunu karısının omzuna attı; ardına kadar açılan kapıdan içeriye beraberce girdiler.

XXIV

Pek çok kimseler, şehirde doğup büyüdükleri halde, şehirlerden toprağa kaçmışlar ve böylece mutluluğa kavuşmuşlardır. Bu gibiler başarıya ancak bir sürü hayal kırıklığına uğradıktan sonra ulaşabilmiştir. Halbuki Dede ve Günışığı için durum bambaşkaydı. Her ikisi de toprakta doğup büyüdükleri için, onun çıplak basitliğini ve inceliksiz yaşama usullerini biliyorlardı. Onlar, uzun zaman gurbette dolaştıktan sonra dönüp yuvalarına gelen iki kişi gibiydiler. Doğayla olan ilişkilerinde daha az hazırlıksızdılar. Ayrıca, titiz bir şekilde yetiştirilmiş kimselere kirli, murdar gelebilecek şeyler onlar için sağlıklı, doğaldı. Doğayla uğraşmak onların yabancısı oldukları, bilmedikleri bir iş değildi. Daha az yanlış yapıyorlardı. Birçok şeyi biliyorlardı, unuttuklarını hatırlamak ise onlara büyük bir zevk veriyordu.

Bu arada yeni bir şey daha öğrendiler. O da, hayatlarını bol yiyecekle geçirenlere ekmek kabuğuyle yetinmenin, sadece kabukla geçinmiş kişiler için olduğundan daha kolay geldiğiydi. Gerçi kıt kanaat geçinmek zorunda değillerdi. Ama ufak tefek şeylerden daha çok zevk alıyordu onlar. Kumarı en büyük, en akıl almaz şekilleriyle oynamış olan Günışığı, burada, Sonoma Dağı'nın bayırlarında da aynı oyunu bulmuştu. Erkeğin yine yapılacak bir sürü işi, karşısında, mücadele etmek zorunda bulunduğu güçler, aşılması gereken engeller vardı. Günışığı pazara satmak için tavuk yetiştirmeğe girişince, civcivlerini sa-

yarken de en aşağı, milyonlarını sayarken duyduğu zevki duydu. Buradaki başarıların, şehirdeki başarılardan aşağı kalır yeri yoktu; üstelik buradaki başarı daha akıllıca olduğu gibi, aklın onayını da alıyordu.

Günışığı için, ehliyken vahşileşip, güvercinlerine saldıran kedi, mukayese ölçülerine göre, onun milyonlarını sermaye alanında kapmağa çalışan Charles Klinker'den hiç de daha az tehlikeli değildi. Atmacalar, sansarlar, yaban kedileri de hep onu arkadan vurmağa çalışan birer Dowsett, birer Letton, birer Guggenhammer idi. Bütün açmalarını çevreleyen ve eğer gereğine bakılmazsa bir hafta içinde her tarafı kaplayıp evin içine kadar bile uzanan yabanî otlar, çeşitli bitkiler de başa çıkılması kolay olmayan bir belâ, mutlaka tepelenmesi gereken bir düşmandı. Fazla su yüzünden toprağının gücünü kaybeden sebze bahçesi de büyük bir dert halini almış ve Günışığı bu meseleyi kiremitten bir ark döşeyerek halledince, başarısından duyduğu kıvanç sonsuz olmuştu. Bu bahçede çalışmak, toprağı inceltmek zorunda kalmadı hiç Günışığı, zira toprak son derece yumuşak ve yağlıydı. Bu bakımdan, bahçe toprağı üzerinde elde edilecek bir başarının zevkini de tadamadı.

Su tesisatını kurma meselesi vardı. Günışığı, at kılından dizginlerinin bir kısmını iyi bir paraya satarak gerekli malzemeyi alabilmişti. Bütün işi kendisi görmüş, ama birkaç kere, İngiliz anahtarını tutması için Dede'yi yardıma çağırmak zorunda kalmıştı. Sonunda, banyo teknesi ve lavabolar da yerleştirilip, tesisat çalışmağa başlayınca, Günışığı, ellerinin eserini uzun uzun seyretmekten kendini alamadı. O akşam, Günışığı'nı ortalıkta göremeyip aramaya çıkan Dede onu, elinde lamba, zevkle banyo teknesini seyrederken buldu. Günışığı elini teknenin kenarında okşar gibi gezdirerek güldü ve yeteneğiyle gizli gizli gururlanırken yakalanan bir çocuk gibi de utandı.

İşte bu marangozluk ve tesisatçılık serüveni sonucunda, Günışığı'nın ufak atelyesi meydana çıktı ve yavaş yavaş atelyede birçok sevimli el aracı toplandı. Eskiden milyonları saye-

sinde her istediğini hemen alabilecek durumda olan Günışığı, şimdi istediği bir şeye uzun süren bir ekonomiden sonra kavuşmanın zevkini tadıyordu. Bir Amerikan tornavidasına ayıracak parayı biriktirebilmek için üç ay bekledi. Ufak tefek makinelere öyle seviniyordu ki, aralarında yaptıkları bölüşmeye göre tamamıyle Dede'ye ait olan yumurta paralarını altı ay biriktiren karısı ona, doğum gününde, minicik, ama son derece işe yarar bir torna tezgâhı hediye etti. Günışığı'nın malı olan bu âletin her ikisine verdiği sevince eş bir sevinci de, Mab'in ilk tayını doğurmasıyle tattılar; bu tay da Dede'nin malıydı tabiî.

Günışığı, vadinin öbür ucunda oturan Ferguson'un şöminesine rakip çıkan şöminesini ancak ikinci yaz sonunda yaptı. Zira her şey zaman alıyordu, Günışığı'yla Dede'nin ise aceleleri yoktu. Onlar, ultra-modern bir cehalet içinde toprağa sığınan şehirlilerin yaptıkları hataları yapmıyorlar, bir şey üzerinde uzun boylu durmuyorlar; ne para bulmak için ipotek yapıyorlar, ne de servet istiyorlardı. Yiyecek ihtiyaçları azdı, kira da vermiyorlardı. Bu bakımdan planlarını kurarken açgözlü davranmıyorlar, zamanlarının çoğunu birbirlerine ve köy hayatının verdiği, herhangi bir köylünün sıkılabileceği şeylere ayırıyorlardı. Ferguson onlar için son derece faydalı bir örnekti. Bu adam, en azla yetinen, kendi basit ihtiyaçlarını yine kendi elleriyle karşılayan, kitap, dergi almak için bir işçi gibi çalışan ve zamanının büyük kısmını daima kendisine ayıran bir insandı. Öğleden sonraları, kitaplarıyle başbaşa tembellik etmek, ya da şafakla kalkıp tepelerde gezintiye çıkmak en büyük zevkiydi onun.

Sık sık Dede'ye ve Günışığı'na, kanyonun içinde, Hood Dağı'nın dik yamaçlarında çıktıkları avlarda arkadaşlık ederdi; Dede ve Günışığı çok kere de yalnız başlarına çıkarlardı ava. Birlikte yaptıkları bu atlı gezintiler Dede'yle Günışığı'nın en büyük zevkleriydi. Tepelerde keşfetmedikleri, öğrenmedikleri kıyı bucak kalmadı; kaç tane gizli pınar, kuytu dere varsa vadide, hepsinin yerlerini teker teker öğrendiler. Bütün patikaları, keçi yollarını da öğrenmişlerdi, ama asıl hoşlarına giden şey,

Bob'la Mab yedeklerinde güçlükle ilerlerken, en dik, en arızalı bayırlardan, geyiklerin geçtiği yerlerden tırmanmaktı tepelere.

Bu atlı gezintilerden dönüşlerinde, beraberlerinde yabanî çiçek tohumları getirir, çiftliğin en güzel köşelerine dikerlerdi. Büyük kanyonun yamacından aşağı doğru inen patika boyunca, ta su borusunun havuza daldığı yere kadar eğreltiotları diktiler. Hayatî bir iş olmadığı için, eğreltiotlarını kendi hallerine bıraktılar, sadece arada bir yeni bir cins getirip dikiyorlar, bazılarının yerlerini değiştiriyorlardı. Günışığı'nın Mendocino'dan getirttiği yabanî leylâğı da aynı şekilde, bir mevsim göz kulak olduktan sonra kendi tabiî yaşayışına bıraktılar; bu leylâk da onların vahşî tabiîliği bozulmayan çiftliklerinin bir parçası oldu. Hep Kaliforniya gelinciği tohumlarını toplayıp kendi topraklarına serperlerdi, bu yüzden, bir gün geldi, portakal rengi çiçekler, ot tarlalarından, çitlerin kenarlarına kadar her yerde küme küme, yalazlar gibi açtı.

Çayırotunu çok seven Dede, derenin kenarında çayırotlarından bir tarh meydana getirdi ve onları cırcırotlarıyla mücadeleye terketti. Çayırotları, cırcırotlarını yenip, onları ortadan kaldırmak üzereyken, Günışığı hemen kendi cırcırotu bahçesine bir ark çevirdi ve istilâcı çayırotlarına savaş açtı. Dede, evlendiği gün, kızılağaçların yanındaki pınardan yukarı çıkan zikzak yol üstünde bir yabanî menekşe bulmuştu, işte oraya daha pek çok menekşe tohumu ekti. Minik çayırın üstündeki tepenin ağaçlıksız yamacı baştan başa zambaklarla donanmıştı. Bu işte Dede'ye, hep eyerinde taşıdığı ufak baltasıyla çalıları ve kurumuş yabanî zeytinleri kesip temizleyen Günışığı da yardım etmişti.

Bu işlerde uzun boylu çalışıp kendilerini yormuyorlardı. Aslında bunlar iş de değildi. Geçerken, durup, zaman zaman doğaya yardım ediyorlardı, o kadar. Bu bitkiler ve çiçekler kendiliklerinden büyüyor ve doğanın vahşî güzelliğini bozmuyordu. Ne Dede, ne de Günışığı, o topraklara ait olmayan bir tek bitki getirip dikmiyorlardı. Onları düşmanlarından da korumuyorlardı. Atlar, taylar, inekler, buzağılar bu çayırlarda, çiçeklerin,

bitkilerin üzerine basa basa koşuyor, otluyorlardı; çiçeklerin yaşaması doğaya ve şansa kalmış bir şeydi. Ne var ki, hayvanların verebileceği zarar pek büyük değildi, zira hayvanlar sayıca az olduğundan başka, çiftlik de alabildiğine genişti. Günışığı otlaklarında on, on iki tane atı rahat rahat otlatabilir ve bundan at başına ayda bir buçuk dolar kazanabilirdi, ama bu kadar hayvanın bir arada otlamasından doğacak zararı göze alamadığı için istemiyordu.

Büyük, taş şöminenin yapılışından sonra evin ilk ısıtılışını kutlamak için Ferguson da geldi. Günışığı şömineyi bitirinceye kadar vadiyi birkaç kere aşıp Ferguson'a danışmaya gitmişti; onun için, şöminenin ilk defa yakılacağı bu kutsal törende biricik yabancı oydu. Günışığı aradaki bölmeyi kaldırarak, iki odayı birleştirmiş ve burası Dede'nin hazinelerinin - kitaplarının, fotoğraflarının, piyanosunun, «Çömelmiş Venüs» biblosunun, yemek ısıtma takımının v.s. - yerleştirildiği büyük oturma odası olmuştu. Dede'nin getirdiği hayvan postlarının yanı sıra, Günışığı'nın çiftlik dolaylarında vurduğu dağ arslanı ve çakal postları da seriliydi yere. Günışığı vurduğu hayvanların postlarını, öncü usulü, ağır ağır, kendisi debağlamıştı.

Günışığı, kibriti Dede'ye verdi, o da çakıp ateşi tutuşturdu. Kuru ve yağlı çıralar çatır çatır yanarken, yalazlar büyük kütüklerin kabuklarını yalamağa başladı. Dede kocasının kollarının arasına sokuldu, üçü birden merakla bakmağa başladılar. Nihayet Ferguson, yüzü sevinçten pırıl pırıl, elini uzatarak bağırdı:

«Çekiyor! Hey babam hey, çekiyor!»

Ferguson, Günışığı'nın elini heyecanla sıktı. Günışığı da aynı heyecanla, onun tebrikine karşılık verdi; sonra eğildi, Dede'yi dudaklarından öptü. Kendi basit el yapılarının başarıyle çalışmasından duydukları sevinç ve heyecan, büyük bir finans kaptanının olağanüstü zafer kazandığı zaman duyabile eği sevinç ve heyecandan aşağı değildi. Ferguson'un gözleri dolu dolu olurken, Dede de bu işi başaran erkeğinin göğsüne daha çok

sokuldu. Günışığı onu birdenbire belinden kavrayarak döndüre döndüre piyanonun başına götürdü, «Haydi Dede,» diye bağırdı, «Gloria'yı çal bize, Gloria'yı!»

Gürül gürül çeken şöminede yanan ateşin alevleriyle birlikte, odada Onikinci Mas'ın muzaffer nağmeleri yükseldi.

XXV

Günışığı iflâs etmeğe karar verdiği günden beri ağzına bir damla içki koymamış olmakla beraber, asla içki içmeyeceğim diye yemin etmiş de değildi. Kısa bir zaman içinde, ikinci kadehe elini sürmeden, bir kadeh içki içecek kadar güçlü olduğunu gösterdi. Öte yandan, çiftlikte yaşamağa başladığından beri hiç içki içme arzusu duymamıştı. İçkiyi aramadığından başka, içkinin varlığını bile unutmuştu. Bununla beraber, içkiden korkmayı da reddediyordu. Kasabaya indiği zamanlar, büyük mağaza sahibi onu içki içmeğe davet edince, «Pekâlâ evlât,» derdi. «Eğer benim içmem seni memnun edecekse, içelim haydi. Benimkisi viski olsun.»

Ne var ki, böylece içtiği bir kadeh içki, onda ikincisini içmek arzusunu uyandırmıyordu. Yüksük kadar bir kadeh içkiyle rotasını şaşırmayacak kadar güçlüydü. Dede'ye söz verdiği gibi, şehirli banker Yanan Gün, çiftlikte çabucak ölüvermiş, onun küçük kardeşi Günışığı, Alaska'dan gelip, yerini almıştı. Bütün vücudunu lagarlaşma tehdidi altında tutan yağlar erimiş, adalelerinin Kızılderililerinkine benzeyen kıvraklığı geri gelmişti. Avurtları da yine eski halini almış, hafiften çökmüştü. Günışığı'na göre bunlar, fizik durumunun en yüksek noktada olduğunu gösteren işaretlerdi. Sonoma Vadisi'nin en güçlü adamı, sağlam yapılı çiftçiler arasında en ağır kaldıran, en nefesli kimse olarak tanınmıştı. Her yıl, doğum gününde bütün vadi halkını çiftliğe davet eder; eskisi gibi, bütün erkeklerin sırtını yere getirirdi.

Bu davetlere vadi halkının büyük kısmı uyar; kadın, kız, çoluk çocuk gelip, çiftlikte piknik yaparlardı.

Başlangıçta, nakit paraya ihtiyacı olduğu zamanlar, Günışığı da Ferguson gibi gündelikçi olarak çalışmış, ama çok geçmeden, Dede'ye de çiftliğine de, tepelerdeki gezintilere de daha çok vakit bırakan başka çeşit bir işe kaptırmıştı kendini. Bir şaka sırasında, kasabanın demircisi, hiç binilmemiş, son derece hırslı bir taya binme konusunda ona meydan okumuş, Günışığı bunu başardıktan sonra at terbiyecisi olarak kısa zamanda büyük bir ün yapmıştı.

Üç mil ötedeki Calinte'de bir aşım durağına ve at yetiştirmek için manejlere sahip olan bir şeker kralının bir gün Günışığı'na ihtiyacı olmuş, onu çağırmış, daha yıl sonu gelmeden de tavlalarının idaresini ona vermek istemişti. Ama Günışığı gülmüş ve başını sallayarak reddetmişti. Günışığı bunun gibi, binilmemiş atları alıştırması için yapılan pek çok teklifi de reddetti. Dede'ye, «Merak etme, fazla çalışıp, kendimi harap etmem,» diye söz verdi ve ancak paraya ihtiyaçları olduğu zaman iş aldı. Daha sonra otlağının bir kısmını çitle çevirerek, zaman zaman, az sayıda binilmemiş at olarak terbiye etti.

«Çiftliğimiz var ve biz birbirimize aitiz,» dedi karısına. «Günde kırk dolar kazanmaktansa, ne zaman istersen seninle Hood Dağı'na atlı bir gezinti yapmak için hazır olmayı tercih ederim. Kırk dolara, batan güneşin manzarasını, seni seven bir kadını, serin pınar sularını satın alamazsın; seninle birlikte Hood Dağı'na gezintiye gitmediğim bir gün de bana kırk milyon dolar bile kazandıramaz.»

Günışığı sağlıklı, doğal bir yaşayış sürüyordu. Erkenden yatağa giriyor, bir bebek gibi uyuyor ve şafakla kalkıyordu. Her zaman yapılacak bir iş, ayartıcı binlerce şey bulunduğu halde, mutlaka bitirilmesi gereken hiç bir şey olmadığından Günışığı da işe boğulmuyordu. Bununla beraber, at üstünde günde yetmiş-seksen mil gittikten sonra, yatma vakti birbirlerine yorulduklarını itiraf ettikleri zamanlar da olmuyor de-

ğildi. Yeteri kadar para biriktirdikleri, mevsim de elverişli gittiği zamanlar, arasıra kumanyalarını terkilerine bağlayıp, kendi vadilerinden çıkarak, öteki vadilere geziler tertipliyorlardı. Gece oldu mu, en elverişli çiftlikte, ya da köyde konaklıyorlar, sabahleyin yine ata binip, belirli bir planları olmadan, paraları suyunu çekene kadar gezmelerine devam ediyorlardı. Bu gezmelerinin bir hafta, on gün ya da iki hafta sürdüğü oluyordu. Hatta bir seferinde üç hafta dolaşmışlardı. Bu konudaki hayallerini, ileride rezilce bir refaha ererlerse, yolda Dede'nin çocukluğunu geçirdiği Siskiyou'ya da uğramak şartıyle, Günışığı'nın memleketi Doğu Oregon'a atla gitme planları kuracak kadar da ileriye götürdüler. Bu büyük serüvenin ayrıntıları üzerinde konuşurlarken bile, gerçekleşmesi halinde duyacakları zevkin bin kat fazlasını duydular.

Bir gün, Glen Ellen postanesine mektup atmağa indiklerinde, demirci onları durdurdu.

«Hey, Günışığı,» dedi demirci, «Slosson adında bir gencin selâmı var sana. Santa Rosa'dan otomobille geldi, senin buralarda oturup oturmadığını öğrenmek istedi, ama yanında bir sürü kalabalık vardı da fazla oyalanamadı. Sana selâmlarını gönderdi ve senin öğüdünü tutup, kendi rekorlarını kırmakta devam ettiğini söylememi istedi.»

Günışığı olaydan Dede'ye bahsedeli çok olmuştu.

«Slosson mu?» diye düşündü, «Slosson? Şu çekiç atma şampiyonu olacak. Kolumu iki kere yatırmıştı benim bu çapkın.» Birden Dede'ye döndü: «Santa Rosa burdan sadece on iki mil uzakta,» dedi, «atlar da dinç henüz.»

Günışığı'nın kırpışan gözlerinden, o muzip, çocuksu gülümseyişinden kafasından geçenleri anlamıştı Dede; o da gülümsedi ve başını sallayarak razı olduğunu belirtti.

«Bennet vadisinden geçeriz,» dedi Günışığı, «o yol daha kestirmedir.»

Santa Rosa'ya geldikleri zaman, Slosson'u bulmakta güç-

lük çekmediler. Arkadaşlarıyle birlikte, Oberlin Oteli'ne inmişti Slosson; Günışığı delikanlıyı otelin holünde buldu.

Ona Dede'yi takdim eder etmez, hemen, «Buraya bak, evlât,» dedi. «Şu kuvvet denemesini bir kere daha yapmak için geldim buraya. Şurası elverişli işte.»

Slosson gülerek kabul etti. İki erkek, sağ dirseklerini otel kâtibinin masası üzerine dayayarak karşı karşıya geldiler, ellerini kavuşturdular. Slosson'un kolu bir zorlandı ve çabucak yatıverdi.

«Kolumu yatıran ilk adam sensin,» dedi Günışığı'na. «Bir kere daha deneyelim.»

«Tabiî,» dedi Günışığı. «Hem, unutma ki evlât, benim kolumu da ilk yatıran adam sen olmuştun. Zaten o yüzden aradım seni bugün.»

Tekrar ellerini kavuşturdular ve tekrar Slosson'un kolu yattı. Geniş omuzlu, Günışığı'ndan en aşağı yarım baş boyu yüksek, genç bir dev olan Slosson, açık yüreklilikle, canının sıkıldığını itiraf ederek bir üçüncü deneme istedi. Bu sefer canını dişine taktı, adaleleri çelik bir yay gibi gerildi ve bir an için, hangisinin kazanacağı anlaşılmadı. Slosson, yüzü kıpkırmızı bir halde, dişleri kenetlenmiş, adalelerinin zorundan kemikleri çatırdayarak direndi, ama yine yenildi. Nefesi, zorlanan ciğerlerinden bir patlamayla çıktı ve adaleleri gevşeyerek teslim oldu; bıraktı kolunu.

«Ben seninle aşık atamam,» diye itiraf etti. «İnşallah çekiç atmaya da merak sarmazsın.»

Günışığı gülerek başını salladı iki yana.

«Seninle bir anlaşma yapalım,» dedi. «Sen çekiç atma alanında kal, ben de kol yatırayım.»

Ama yenilmek Slosson'un ağırına gitmişti.

Günışığı'yla Dede atlarına binerlerken, «Şey,» diye seslendi. «Şey... Gelecek yıl seni arayabilir miyim, bir salıncı yoksa? Bir kere daha karşılaşmak isterdim seninle.»

«Tabiî evlât. Ne zaman istersen gel. Bununla beraber yine

yenileceğini söyleyebilirim sana. Çok çalışman lâzım, zira bugünlerde odun kesip, binilmemiş at yetiştiriyorum.»

Evlerine dönerlerken yolda, Dede arasıra kocasının, koca bir çocuk gibi, kendi kendine keyifle kıkırdadığını duydu. Gurubu seyretmek için Bennet vadisinin üst başında atlarını durdurdukları zaman, Günışığı yaklaşıp, kolunu Dede'nin beline doladı.

«Küçük kadın,» dedi, «bütün bunları ben sana borçluyum. Dünyanın bütün parası şu koluma ve belini sardığım kadına değer mi, değmez mi, orasını da sana bırakıyorum.»

Yeni hayatında, Günışığı'nın bütün zevklerinin en üstünü Dede'ydi. Dede'ye birçok seferler söylediği gibi, bütün hayatınca aşktan korkmuş, ama sonunda, aşkın dünyanın en büyük şeyi olduğunu anlamıştı. İkisi sadece mükemmel bir şekilde birbirlerine uymakla kalmamışlar, aynı zamanda aşklarının gelişebileceği en mükemmel toprağı seçmişlerdi. Dede, kitaplarına, müziğine rağmen, basit olan şeyleri, açık havayı seviyordu; Günışığı ise esas itibariyle, saçından tırnağına kadar, açık hava için yaratılmış bir erkekti.

Dede'nin sadece bir şeyi pek hayrette bırakmıyordu Günışığı'nı, o da ellerinin becerikliliğiydi. Bu elleri ilk defa steno ile not tutarken, daktilo makinesinde yazarken, daha sonra, Bob gibi muhteşem bir yaramazı zaptederken, piyanonun tuşları üzerinde uçarcasına gider gelirken görmüştü; ev işlerini zerre kadar aksatmadan gören bu eller, aynı zamanda Günışığı'nın saçlarını okşar, avuçlarken de ikiz bir mucize gibiydi. Bununla beraber, Günışığı'nın karısına olan sevgisi ve hayranlığı, bir düşkünlük derecesinde değildi. Dede nasıl kadınlığını biliyorsa, Günışığı da erkekliğini biliyordu. Her birine düşen iş, mükemmel bir işbölümüyle paylaşılmıştı. Ama yine de işlerin bütünü karşılıklı ilgi ve birbirini gözetme esasına dayanıyordu. Dede onun sebze bahçesindeki tarım serüvenleriyle nasıl ilgileniyorsa, o da Dede'nin yemek pişirmesiyle öyle, derinden ilgileniyordu. Aşırı çalışmadan ölüp gitmemeye kesin karar vermiş olan

Günışığı, Dede'nin de böyle bir tehlikeye atılmaması için gerekeni yapıyordu.

Bununla ilgili olarak Günışığı tam bir erkek gibi dayatıp, ayağını yere vurarak Dede'nin konuk ağırlama konusunda kendini parçalamasına engel oldu. Zira gelenleri çoktu; özellikle uzun ve sıcak yaz boyunca, şehirden Dede'nin arkadaşları gelip, çiftlikte kamp kuruyorlardı, ama bunlar gerçek kampçılar gibi, kendi başlarının çaresine bakmak, kendi yemeklerini kendileri pişirmek zorunda kalıyorlardı. Belki de böyle bir şey, ancak herkesin kamp hayatını bildiği Kaliforniya'da mümkün olabilirdi. Ne var ki, Günışığı, karısına aşçılık, garsonluk ettirmemeğe karar vermişti. Öbür yandan, arada sırada konuklara büyük oturma odasında akşam yemeği verildiği de olurdu, ama o zaman da Günışığı, ufak tefek çiftlik işlerini konuklara gördürürdü. Bir gece kalmak üzere uğrayanlara başka türlü davranılırdı. Aynı şekilde, Dede'nin Almanya'dan dönen ve tekrar ata binebilecek hale gelmiş bulunan kardeşi için de durum başkaydı. O tatillerinde çiftliğe geldiği vakit, ailenin üçüncü üyesi oluyor ve kendisine ateş yakmak, ortalık süpürmek, bulaşık yıkamak gibi işler veriliyordu.

Günışığı, Dede'nin işlerini kolaylaştırmak, yükünü hafifletmek için elinden geleni ardına koymuyordu; işte, çiftliğin boşa giden su gücünden yararlanmayı da Günışığı'nın kafasına, Dede'nin kardeşi koydu. Gerekli malzemeyi satın alabilmek için Günışığı'nın fazladan birkaç tay daha alıştırması gerekti; kayınbiraderi de üç haftalık tatilini ona yardım etmeğe ayırınca, birlikte mükemmel bir Pelton dolabı kurdular. Biçki makinesini, torna tezgâhını ve değirmenini işlettikten başka, Günışığı yayığı bile dolabın gücünden faydalanarak çalıştırdı; ama Günışığı'nın asıl büyük zaferi, kolunu Dede'nin beline dolayarak ona, Pelton dolabı sayesinde gerçekten çalışan ve gerçekten çamaşır yıkayan bir çamaşır makinesini gösterdiği zaman kazanılmış oldu.

Dede'yle Ferguson, işbirliği yaparak, sabırlı ve uzun müca-

delelerden sonra Günışığı'na şiirin ne olduğunu öğrettiler, ama sonunda da, öyle bir gün geldi ki, Günışığı'nın, tepelerden aşağı atla inerken, eyerine gevşek bir şekilde oturmuş, Kipling'in **«Tomlinson»**'unu, ya da baltasını bilerken, dönen bileği taşına karşı Henley'in **«Kılıç Şarkısı»**'nı söylediğine sık sık tanık oldular. Gerçi Günışığı hiç bir vakit, iki öğretmeni gibi meraklı bir edebiyatçı olamadı. **«Fra Lippo Lippi»** ve **«Caliban ile Setebos»** dışında Browning'de bir şey bulamadı; George Meredith ise onu umutsuzluğa düşürdü edebiyat hesabına. Bununla beraber, kendi isteğiyle bir kemen satın alıp öyle bir üstüne düştü ki, bir süre sonra, geceleri Dede'ye eşlik ederek mutlu saatler geçirecek hale geldi.

Böylece bu uygun çiftin hayatı mutlu bir akış içinde geçiyordu. Can sıkıntısı nedir bilmiyorlardı; zaman geçirmek diye bir düşünceleri olmadı hiç bir vakit. Her sabah gün, onlar için yepyeni bir güzellikle doğuyor, her günün sonunda akşam serinliği onlara yeni yeni harikalar getiriyordu; çevrelerinde, her zaman için, Günışığı'nı ilgilendiren binlerce şey bulunuyor ve karısı her şeyde onun ilgisini paylaşıyordu. Günışığı eşyanın 'bağıllığını' eskisinden çok daha iyi idrak etmeye başladı. Bu yeni oyunda, ufak tefek şeylerde de büyük bir kuvvet olduğunu anlıyor ve Amerika Birleşik Devletleri'nin yarısını sarsan spekülasyonlara giriştiği zamanlar o çılgınca oyunda bulduğu hırs ve hazzın hepsini bulabiliyordu. Kafasını ve ellerini kullanarak, kollarını, hatta hayatını tehlikeye atarak, binilmemiş bir tayı eyere alıştırmak ve hayvanı insanoğluna kazandırmak da onun için büyük bir başarıydı. Üstelik oynadığı bu yeni oyun, tertemiz bir oyundu. Burada ne yalana, ne dolana, ne de iki yüzlülüğe yer vardı. Öteki oyun insanı çürütüp, ölüme götürürken, bu yeni oyun sağlık ve canlılık kazandırıyordu. Böylece Günışığı, büyük kanyonun ağzına kartal yuvası gibi kurulmuş çiftlik evinde, yanında Dede'si, günlerin, mevsimlerin geçişini seyretmekle, soğuk, sisli sabahlarda ya da sıcak öğle güneşi altında ata binmekle, yahut dışarıda bir güneydoğu rüzgârı [illegible]

vururken, büyük oturma odasında kendi yaptığı şöminenin içinde yanan odunların tatlı çatırtılarını dinlemekle mutluluğu ve doymuşluğu tadıyordu.

Yalnız bir seferinde, Dede ona pişman olup olmadığını sordu; Günışığı da cevap yerine onu kolları arasında sıkıp, dudaklarını, dudaklarıyle ezdi. Bu cevap ancak bir dakika sonra konuşma şeklini alabildi.

«Küçük kadın, sen otuz milyona bile mal olmuş olsan, benim için yine de, hayatımda en ucuza sahip olduğum gerekli şeysin.» Sonra ilâve etti:

«Evet, bir tek üzüntüm var, hem de çok büyük bir üzüntü. Seni yeni baştan kazanmak isterdim. Seni aramak için Piedmont tepelerinde yine öyle gizli gizli dolaşmak isterdim. Berkeley'deki evine ilk defa adımımı atıyor olmak isterdim. Konuşmak boş; o yağmurlu ve rüzgârlı havada başını göğsüme dayayıp da ağladığın günkü gibi, bir daha sana sarılamayacağım için üzülüyorum.»

XXVI

Yılın birinde, Nisan başlarında, Dede'nin verandadaki koltuğa oturup, Günışığı'nın kendisi için okuduğu kitabı dinlerken birtakım minik çamaşırlar dikmeğe başladığı bir gün geldi. Bir öğle üstüydü; güneş, yeniden yeşeren dünyanın üstüne parlak ışıklarını saçıyordu. Sebze bahçesindeki sulama kanallarında sular şırıl şırıl akıyor, Günışığı ara sıra okumasını bırakıp, kalkarak bahçeye iniyor, suların akış yönlerini değiştiriyordu. Günışığı, Dede'nin diktiği o minik çamaşırları da muzipçe bir ilgiyle seyrediyor, yüzünde pırıl pırıl, mutluluk taşan bir ifadeyle kendisini dikişine veren Dede ise, Günışığı'nın tatlı alaycılığı fazla ısrarlı bir hal aldığı zaman, yüzü mahcubiyetten kızarıp, ne yapacağını şaşırıyor, Günışığı'na sevgi dolu sitemlerde bulunuyordu.

Bulundukları yerden, bütün havaliyi kuşbakışı görebiliyorlardı. Bir pala ağzı gibi kavisli, yer yer çiftlik evleriyle beneklenmiş çayırlar, otlaklar ve bağlarla çeşitli yeşil tonlarına bürünmüş Ay Vadisi gözlerinin önünde uzanıyordu. Daha ötede, Dede'yle Günışığı'nın tek tek bütün girinti ve çıkıntılarını bildikleri vadinin kenarı yükseliyor, güneşin tam karşıdan vurduğu bir yerde, terkedilmiş altın madeninin beyaz toprak yığınları elmas gibi yanıyordu. Ön avluda, ambarın yanıbaşındaki çitle çevrili küçük çayırda ise, Mab, o bahar kulunladığı, çelimsiz bacaklarıyle çevresinde sendeleyerek dolaşan yavrusunun üzerine titriyordu. Hava sıcaktan titreşerek yükseliyordu; boğucu,

bunaltıcı bir gündü. Evin arkasındaki yamacı kaplayan çalılardan, yavrularını çağıran bıldırcınların sesleri geliyordu. Güvercinler nazlı nazlı hu çekiyor, büyük kanyonun yeşil derinliklerinden, kumruların elemli orman şarkıları duyuluyordu. Bir ara, göğün mavilikleri içinde süzülen bir atmacanın kayan gölgesi yere düşünce, yemlenen tavuklar saklanmak için telâşla kaçışırlarken hep bir ağızdan müthiş bir yaygara kopardılar.

Kurt'un eski avcılık damarlarının kabarmasına belki de bu sebep oldu. Sebep her ne idiyse, Dede'yle Günışığı, çitle çevrili çayırda bir telâş olduğunu farkettiler ve 'Genç Dünya'da, en eski trajedilerden birinin, zararsızca oynanılışına tanık oldular. Ehlileşmiş bir kurttan başka bir şey olmayan köpek, kulaklarını kısıp, burnunu uzatarak, kadife gibi yumuşak ayaklarıyla, kayarak giden bir hayalet misali, Mab'in daha yeni dünyaya getirdiği iştah kabartıcı genç hayata sinsi sinsi sokuldu. İçgüdüleri uyanan ve heyecanlanan kısrak ise, atalarının, kendisinden de öbür avcı kardeşlerinden de daima korkup çekindikleri baş belâsı ile kulunu arasında, ttireyerek dolaşıp, daireler çevirmeğe başladı. Bir seferinde dönüp Kurt'u çiftelemek istedi, ama genellikle onu önayaklarının toynaklarıyle ezmeğe çalışıyor, belkemiğini dişlerinin arasında kırmak amacıyle ağzı açık, kulaklarını kısmış bir vaziyette cepheden saldırıyordu. Kurt köpeği de, kulakları ensesine, karnı yere yapışmış olarak şaşırtmacalar verip, kısrağın hamlelerinden kayarcasına rahatlıkla kaçınıyor, ama tekrar tekrar gelerek, kulunun arkasına dolanıyor ve kısrağın yüreğine korkular salıyordu. O sırada Günışığı, Dede'nin zoruyla, alçak, ama tehditkâr bir sesle bağırdı köpeğe; insanoğluna bağlılığı derhal geri gelen Kurt, o anda bütün vücuduyle çökerek, âdeta sürüne sürüne gidip, ambarın arkasında kayboldu.

Bu olaydan birkaç dakika sonra, su yolunu değiştirmek üzere kalkan Günışığı, suyun kesilmiş olduğunu gördü. Bir kazma, bir de kürek sırtlandı, atelyeden de bir çekiçle bir boru anahtarı alarak verandaya, Dede'nin yanına döndü.

«Aşağı inip de, boruyu topraktan dışarı çıkarmam gerekecek galiba,» dedi. «Bütün kış ha çöktü, ha çökecek diye beklediğimiz toprak parçası çöktü her halde, nihayet.»

Evin yanından dolanıp, kanyona inen patikaya vurduğu sırada, dönerek, «Sakın sen okuma ha, ben gelinceye kadar,» diye seslendi.

Yarı yolda kayan toprağın bulunduğu yere geldi; çok önemli bir şey değildi, sadece bir iki ton toprak ve kaya yığılmıştı, ama, yirmi metre yüksekten yuvarlanan kayalar o hızla çarpıp, boruyu ek yerinden kırmıştı. İşe girişmeden önce, patikadan yukarı doğru, toprak kaymasının olduğu yere baktı; toprağı iyi tanıyan bir madenci gözüyle baktığı için de hemencecik, kendisini müthiş heyecanlandıran şeyi görüverdi.

Kendi kendisine, yüksek sesle, «Hele bak,» dedi, «ne bulduk burada.»

Gözleri, toprak kaymasının olduğu yerden yukarılara doğru gitti, oradan karşı yamaca döndü ve her iki yamacı adım adım taradı. Yer yer bodur, yabanî zeytin ağaçları ve çalılıklar bulunmakla beraber, kanyonun büyük kısmı çıplaktı. Yağan yağmurların sebep olduğu erozyonla yüzeye çıkmış maden cevheri izleri görülüyordu.

«Hakikî bir damar bu; eğer değilse ben de bu işten hiç bir şey anlamıyorum demektir,» diye alçak sesle kendi kendine konuştu.

O gün nasıl Kurt'un eski avcılık damarları kabardıysa, Günışığı'nın da o anda altın arayıcılık damarları kabardı. Çekiçle anahtarı yere bırakıp, kazmayla küreği eline alarak, fırlak ve üstü toprakla örtülü bir kayanın belli belirsiz görüldüğü yere doğru yamacı tırmanmağa başladı. Anlaşılması imkânsız olduğu halde, onun alışık gözleri, bu kayanın içinde ne gibi bir cevher saklandığını farkedivermişti. Yamacı tırmanıp, kayayı örten toprağı kaldırmak için, kazma-kürekle sağdan soldan saldırdı. Kayayı beş on kere eliyle inceledi. Bazı yerleri o kadar yumuşaktı ki, parmaklarının arasında ufalayabiliyordu. Dört beş

metre yukarı kayarak, tekrar tekrar girişti kazma ve kürekle. Bu sefer, bir kaya parçasından toprağı temizleyince, gözleri sevinçle parlayarak doğruldu. Sonra, su başında düşmanlarından korkan bir geyik gibi, kendisini kollayan gözlerin bulunup bulunmadığını anlamak için, acele çevresine bakındı. Kendi saflığına kendi de güldü ve tekrar incelemesine devam etti. Koparduğu kaya parçasının üzerine vuran güneş, serbest altın beneklerini tutuşturdu.

Huşu içinde, kısık bir sesle, «Otların dibinden fışkırıyor,» diye söylenirken, kazmasını kaptığı gibi, yumuşak kayaya saldırdı.

Günışığı bir başkalaşma geçirmiş gibiydi. Hiç bir içki onun yanaklarını böyle al al yapmamış, gözlerine böylesine bir pırıltı vermemişti şimdiye kadar. Çalışırken çalışırken, kendisini, hayatının büyük kısmına hükmetmiş olan o eski hırsa kaptırdı. Nefes nefese kalıncaya, alnından terler yere damlayıncaya kadar, deli gibi çalıştı. Kaymanın olduğu yerde, yamacı bir boydan bir boya gidip gelerek araştırdı. Yarı yolda yere çöküp, yağmur sularının tepenin yukarılarından getirip yığdığı kırmızı, volkanik toprağı kazmağa başladı ve nihayet, parmaklarının arasında kolayca ufalanan, serbest altınla dolu kuvarsı meydana çıkardı.

Bazı bazı, kazdığı yere ufak toprak yığınları kayıyor, Günışığı dolan toprağı yeniden kürekle atmak zorunda kalıyordu. Bir seferinde, kanyonun yamacından on beş metre kadar aşağı kaydı kendisi; ama nefes bile almadan, yine emekleye emekleye eski yerine tırmandı. Her yerdekinden daha çürük, âdeta kil kadar yumuşak bir kuvars tabakasına rastladı; burada altın daha boldu. Hatta bir aralık yamacı ta tepeye kadar tırmanıp, dışa vurmuş filizler aradı. Ama bu işle sonra da meşgul olabilirdi; aceleyle tekrar eski yerine döndü.

Yorgunluktan ve sırtının ağrısından durmak zorunda kalıncaya kadar aynı delice hızla çalıştı. İlk bulduğundan da zengin, altın yüklü bir kuvars parçasıyle doğruldu. Eğildiği vakit

alnından akan terler yere damlıyordu; şimdi doğrulunca terler gözlerinin içine süzülerek, yakmağa başladı. Elinin tersiyle gözündeki terleri sildi, elinde tuttuğu altına dikkatle baktı. Bu kayalardan ton başına otuz ilâ bin dolar getirecek altın çıkardı; bundan emindi. Sarı tuzağa bakıp, güçlükle soluyarak alnındaki terleri silerken, hayal gücü aniden hızlı hızlı çalışmağa başladı. Vadiden tepenin üstüne kadar çıkması gereken dekovil hattını kurdu, tesfiyeleri yaptı, kanyonun iki yakasını birleştirecek köprüyü çekti ve bütün bunlar bir bir gözlerinin önünde canlandı. Su dolabını kurmağa en elverişli yer, kanyonun karşı yakasıydı; o da oraya kurdu. İki yaka arasında gerilen bir tel üzerinde yerçekimiyle işleyecek ve karşı taraftaki kuvars öğütme makinesine maden filizini taşıyacak olan zincirleme kovalar sistemini de -tünelleri, kuyuları, galerileri, palangaları- aynı şekilde hep kurdu. Madencilerin gürültülerini duyuyor; kanyonun karşı yakasından, maden filizlerini ezen tokmakların gürültüsü geliyordu kulaklarına. Kuvars parçasını tutan eli tir tir titriyordu, tam midesinin üstünde, sol tarafında da yorgunluk ve sinir gerginliğinden çarpıntı başlamıştı. Birdenbire içinde müthiş bir içki arzusu duydu; viski, kokteyl; içki olsun da ne olursa olsundu, Ama içki arzusuyla yeniden yanıp tutuşmağa başladığı o anda bile, Dede'nin çok hafiften gelen ve kanyonun yeşil uçurumunda dağılıp kaybolan sesini duydu; tavukları çağırıyordu. Dede :

«Gel, çik, çik, çik, çik, çik! Gel, çik, çik, çik!»

Zamanın bu kadar çabuk geçişine hayret etti. Dede'yi verandada dikiş dikerken bırakmıştı ve Dede, akşam yemeğine oturmadan önce her vakit yaptığı gibi tavuklara yem veriyordu şimdi. Akşam oluyordu demek ki. Bu kadar uzun zaman geçmiş olabileceğini aklı almıyordu.

Ses tekrar duyuldu: «Gel, çik, çik, çik, çik, çik! Gel, çik, çik, çik!»

Dede tavukları hep böyle çağırırdı; önce beş tane çik, sonra üç. Günışığı bunu öteden beri bilirdi. İşte böyle Dede'yi dü-

çünürken, yüzünde yavaş yavaş büyük bir korku ifadesinin belirmesine yol açan başka düşünceler akın etti kafasına. Zira bir an ona, sanki Dede'yi kaybetmiş gibi geldi. Birkaç dakika öncesine kadar süren o çılgınca çalışma süresi içinde onu gerçekten de kaybetmiş sayılırdı.

Kuvars parçasını yere bıraktı, bulunduğu yerden patikaya kaydı ve yukarı doğru güçlükle koşmağa başladı. Açmanın kenarına vardığında ağırlaştı ve âdeta cyaklarını sürüye sürüye, kendisi görülmeksizin evi ve civarını görebileceği bir noktaya geldi. Dede tavuklara avuç avuç yem serpiyor, bir yandan da onların maskaralıklarına gülüyordu.

Dede'yi görünce, kapıldığı o panikten kurtuldu ve dönerek, patikadan aşağı koşmağa başladı. Toprak kaymasının olduğu yere doğru tekrar tırmandı, ama bu sefer, yanında kazmayla kürek de olduğu halde, biraz daha yukarı çıktı. Tekrar deli gibi kazmağa başladı; ne var ki, bu sefer bambaşka bir amaçla kazıyordu. Son derece ustalıkla çalışıp, kazdığı toprağı aşağı dökerek, meydana çıkardığı bütün kuvars kayalarını örtüyor, bulduğu hazineyi gün ışığından saklıyordu. Hatta bir ara aşağı inip, bir kucak dolusu çürümüş yaprak toplayarak getirdi, kapadığı çukurun üstüne yaydı. Ama bunun faydası olmadığını görerek, tekrar toprak dökmeğe devam etti; nihayet fırlak kayadan ve maden filizinden hiç bir iz kalmadı ortada.

Ondan sonra kırık boruyu tamir etti, âletlerini topladı ve patikadan yukarı, eve doğru yola düzüldü. Korkunç hastalık krizleri geçirmiş bir insan gibi, yorgunluktan her yanı ağrıyor, büyük güçlükle yürüyordu. Âletlerini bir kenara bıraktı, borulardan tekrar akmağa başlayan sudan kana kana içti ve açık duran mutfak kapısının yanındaki sıraya oturdu. İçerde akşam yemeğini hazırlayan Dede'nin ayak sesleri ona büyük bir ferahlık verdi.

Denize dalıp da henüz su yüzüne çıkmış bir insan gibi, şifalı dağ havasını derin soluklarla ciğerlerine çekti. Gözlerini

çevrede dolaştırdı; havayı içerken, sanki havayla birlikte bulutları, göğü ve vadiyi de içiyormuş gibi olmuştu.

Dede onun döndüğünü farketmemişti; Günışığı arada bir başını çevirip Dede'yi seyrediyordu. Onun becerikli ellerinde, pencereden giren güneş ışınları arasından geçtikçe alev alev yanan bronz renkli saçlarında, şimdiye kadar duyduklarına hiç benzemeyen, bambaşka, âdeta kutsal bir duygu ilham eden şişkin karnında dolaştırıyordu gözlerini. Dede'nin kapıya yaklaşan ayak seslerini duydu ve başını vadiye doğru çevirdi. Bir an sonra da, Dede'nin narin parmaklarının saçlarının arasında okşayarak dolaştığı zamanlar hep olduğu gibi, içi ürperdi.

«Döndüğünü farketmedim,» dedi Dede. «Ciddî bir arıza mıydı?»

«Oldukça kötü bir kayma olmuş,» diye cevap verdi Günışığı; cevap verirken hâlâ uzaklara bakıyor ve hâlâ içinde ürpertiler dolaşıyordu. «Tahmin ettiğimden de fenaymış. Ama bir planım var benim de. Ne yapacağım, biliyor musun? Bütün yamaca ekaliptüs ağaçları dikeceğim. Öyle sık dikeceğim ki, aralarından aç bir tavşan bile geçemeyecek; onlar bir kere kök salmağa başladı mı, yer yerinden oynasa bir daha kaymaz o toprak.»

«Ya, o kadar kötü demek?»

Günışığı başını iki yana salladı.

«Korkulacak bir şey yok. Ama kayan yeri de elimden geldiği kadar sağlamlaştırmak istiyorum, hepsi bu. O kayan yeri ta aşağıya kadar öyle bir sıkılayıp, emniyete alacağım ki, bir milyon sene öylece kalabilecek. Kıyamet kopup da Sonoma Dağı, bütün öbür dağlarla birlikte yok olurken, o kayan yer, ağaç köklerine bağlı olarak yine yerinde kalacak.»

Kolunu Dede'nin beline dolayıp, çekti dizlerine oturttu onu.

«Bak, küçük kadın,» dedi, «burada, çiftlikte yaşayarak pek çok şeyden... Müzikten, tiyatrolardan, daha bir sürü şeyden mahrum kalıyorsun. Burasını bırakıp, geriye dönmek hiç aklından geçmiyor mu?»

Günışığı o kadar heyecanlıydı ki Dede'nin yüzüne bakma-

ğa cesaret edemiyordu; ancak Dede'nin gülüşünü duyduktan ve onun hayır anlamında başını iki yana salladığını farkettikten sonra rahat bir nefes alabildi. Aynı zamanda, Dede'nin gülüşünde hâlâ o eski, çocuksu ve hiç eksilmeyen genç sese dikkat etti.

Birdenbire sertleşiveren bir sesle, «Ha, bana bak,» dedi Dede'ye. «Ben ağaçları dikinceye kadar sakın o toprak kayması olan yerin etrafında dolaşayım deme. Tehlikeli olabilir; benim de seni kaybetmeğe hiç niyetim yok.»

Dede'yi kendine doğru çekti ve dudaklarından istekle, ihtirasla öptü.

«Şuraya bak, Dede.» dedi. Karısının beline doladığı kolunu çekip, eliyle vadi ve ötedeki dağlar üzerinden geniş bir daire çizdi. «Ay Vadisi... Ne güzel bir ad, ne güzel bir ad! Biliyor musun, bunları seyredip, seni ve bunların anlamını düşündüğüm zamanlar, sanki boğazıma bir şey düğümleniyor ve kalbimde, bir türlü kelimelerle anlatamadığım birtakım duygular hissediyorum... Bana öyle geliyor ki, işte o zaman şu Browning'i ve öbür hayalperest şair ahbapları anlayabiliyorum. Tam güneş ışınlarının düştüğü yere, şu Hood Dağı'na bak. O pınarı seninle tam o yarın içinde bulmuştuk işte.»

Dede gülerek, «Evet,» diye cevap verdi, «o gece de sen inekleri sağmayı unutmuştun. Hem beni burada biraz daha alıkoyacak olursan, yemeği o gecekinden daha erken hazır edemem.»

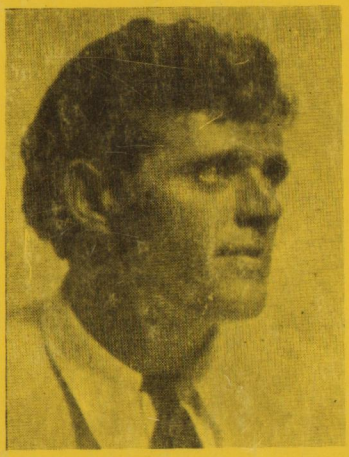
İkisi birden sıradan kalktılar, Günışığı kapının yanıbaşında duran süt bakracını kulpundan tuttu. Durup, vadiyi bir kere daha seyretti.

«Harikulâde,» dedi.

Dede kapıdan girerken, Günışığı'yla birlikte, neşe içinde, ona, kendisine ve bütün dünyaya gülerek, «Harikulâde,» diye tekrarladı kocasının lâfını.

Ve Günışığı, bir vakitler karşılaştığı ihtiyar gibi, elinde süt bakracı, batan güneşin ışıkları arasında, tepeden aşağı yürüdü.

BİTTİ

«Yanan Gün» (Burning Daylight) Jack London'un en güzel, en sürükleyici romanlarından biridir. «Yanan Gün» adıyla anlattığı kahraman, bir bakıma kendisidir ve burada hayatının Alaska'da geçen «altına hücum» dönemini canlandırır. Eser Mete Ergin tarafından akıcı, güzel bir dille çevrilmiştir.

«**Yanan Gün,** değerli bir romandır... Bu serüven ve hareket romanında, Jack London'un ulaştığı gerçek başarı, sosyalizmi tarihin gidişine uydurarak romanın hareket ve gerilimine katmasıdır... Bu eser sosyalist ve burjuva okurları bir araya getirmeyi başarmıştır.»

İrving Stone

Fiatı: 350.- TL.